MUHİBBÎ DÎVÂNI

Bütün Şiirleri

KÂNÛNÎ SULTAN SÜLEYMAN

1. Cilt

TÜRKİYE YAZMA ESERLER KURUMU BAŞKANLIĞI YAYINLARI: 69

Edebiyat ve Sanat Serisi : 18

Kitabın Adı : MUHİBBÎ DÎVÂNI
Bütün Şiirleri

Müellifi : Kânûnî Sultan Süleyman, (ö. 1566)

Özgün Dili : Osmanlı Türkçesi

Hazırlayanlar : Prof. Dr. Kemal Yavuz
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Orhan Yavuz
Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Üyesi

Son Okuma : Yazma Eser Uzmanı İsmet İpek

Arşiv Kayıt : İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp., TY No. 689, 1976, 5467
Nuruosmaniye Ktp., No. 3873, Ayasofya Ktp., No 3970, 3971
Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. Hazine No. 994, 1132; Revan No. 738
Türk İslam Eserleri Müzesi No. 1962., İstanbul Arkeoloji Müzesi No. 994
Konya Bölge Yazma Eserler Ktp. No. 3718 Konya Mevlana Müzesi No. 2407
Millet Yazma Eser Ktp. AE MNZ No. 392

Kapak Görseli : TSMK, Revan No. 738

Kitap Tasarım : Yüksel Yücel

Baskı : Bilnet Matbaacılık ve Ambalaj Sanayi A.Ş.
Dudullu OSB 1. Cadde No. 16 Ümraniye / İstanbul
Tel: 444 44 03 www.bilnet.net.tr / Sertifika No. 31345

Baskı Yeri ve Yılı : İstanbul 2016

Baskı Miktarı : 1. Baskı, 2000 adet

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI
Library of Congress A CIP Catalog Record
Kânûnî Sultan Süleyman, Muhibbi
Muhibbî Dîvânı, *Dîvân-ı Muhibbî*

1. Kânûnî Sultan Süleyman, 2. Muhibbî, 3. Edebiyat, 4. Dîvân, 5. Şiir, 6. Osmanlı Sultanları
6. Kemal Yavuz, 7. Orhan Yavuz

ISBN: 978-975-17-3848-6 (Takım) 978-975-17-3849-3 (1. Cilt)

T.C. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı
Süleymaniye Mh. Kanuni Medresesi Sk. No: 5 34116 Fatih / İstanbul
Tel.: +90 (212) 511 36 37
Faks: +90 (212) 511 37 00
info@yek.gov.tr
www.yek.gov.tr

MUHİBBÎ DÎVÂNI

BÜTÜN ŞİİRLERİ

(İNCELEME - TENKİTLİ METİN)

1. CİLT

KÂNÛNÎ SULTAN SÜLEYMAN
(ö. 1566)

Hazırlayanlar
Kemal Yavuz - Orhan Yavuz

TÜRKİYE
YAZMA
ESERLER
KURUMU
BAŞKANLIĞI

TAKDİM

İnsanlık tarihi, akıl ve düşünce sahibi bir varlık olan insanın kurduğu medeniyetleri, medeniyetler arasındaki ilişkileri anlatır. İnsan, zihnî faaliyetlerde bulunma kabiliyetiyle bilim sanat ve kültür değerleri üretir, ürettiği kültür ve düşünce ile de tarihin akışına yön verir.

Medeniyetler, kültürler, dinler, ideolojiler, etnik ve mezhebî anlayışlar arasındaki ilişkiler kimi zaman çatışma ve ayrışmalara, kimi zaman da uzlaşma ve iş birliklerine zemin hazırlamıştır.

İnsanların, toplumların ve devletlerin gücü, ürettikleri kültür ve medeniyet değerlerinin varlığıyla ölçülmüştür. İnsanoğlu olarak daha aydınlık bir gelecek inşâ edebilmemiz, insanlığın ortak değeri, ortak mirası ve ortak kazanımı olan kültür ve medeniyet değerlerini geliştirebilmemizle mümkündür.

Bizler, Selçuklu'dan Osmanlı'ya ve Cumhuriyet'e kadar büyük devletler kuran bir milletiz. Bu büyük devlet geleneğinin arkasında büyük bir medeniyet ve kültür tasavvuru yatmaktadır.

İlk insandan günümüze kadar gök kubbe altında gelişen her değer, hakikatin farklı bir tezahürü olarak bizim için muteber olmuştur. İslam ve Türk tarihinden süzülüp gelen kültürel birikim bizim için büyük bir zenginlik kaynağıdır. Bilgiye, hikmete, irfana dayanan medeniyet değerlerimiz tarih boyunca sevgiyi, hoşgörüyü, adaleti, kardeşlik ve dayanışmayı ön planda tutmuştur.

Gelecek nesillere karşı en büyük sorumluluğumuz, insan ve âlem tasavvurumuzun temel bileşenlerini oluşturan bu eşsiz mirasın etkin bir şekilde aktarılmasını sağlamaktır. Bugünkü ve yarınki nesillerimizin gelişimi, geçmişimizden devraldığımız büyük kültür ve medeniyet mirasının daha iyi idrak edilmesine ve sahiplenilmesine bağlıdır.

Felsefeden tababete, astronomiden matematiğe kadar her alanda, Medine'de, Kahire'de, Şam'da, Bağdat'ta, Buhara'da, Semerkant'ta, Horasan'da, Konya'da, Bursa'da, İstanbul'da ve coğrafyamızın her köşesinde üretilen değerler, bugün tüm insanlığın ortak mirası hâline gelmiştir. Bu büyük emanete sahip çıkmak, bu büyük hazineyi gelecek nesillere aktarmak öncelikli sorumluluğumuzdur.

Yirmi birinci yüzyıl dünyasına sunabileceğimiz yeni bir medeniyet projesinin dokusunu örecek değerleri üretebilmemiz, ancak sahip olduğumuz bu hazinelerin ve zengin birikimin işlenmesiyle mümkündür. Bu miras bize, tarihteki en büyük ilim ve düşünce insanlarının geniş bir yelpazede ürettikleri eserleri sunuyor. Çok çeşitli alanlarda ve disiplinlerde medeniyetimizin en zengin ve benzersiz metinlerini ihtiva eden bu eserlerin korunması, tercüme ya da tıpkıbasım yoluyla işlenmesi ve etkin bir şekilde yeniden inşâ edilmesi, Büyük Türkiye Vizyonumuzun önemli bir parçasıdır. Bu doğrultuda yapılacak çalışmalar, hiç şüphesiz tarihe, ecdadımıza, gelecek nesillere ve insanlığa sunacağımız eserleri üretmeye yönelik fikrî çabaların hasılası olacaktır. Her alanda olduğu gibi bilim, düşünce, kültür ve sanat alanlarında da eser ve iş üretmek idealiyle yeniden ele alınmaya, ilgi görmeye, kaynak olmaya başlayan bu hazinelerin ülkemize ve tüm insanlığa hayırlar getirmesini temenni ederim. Aziz milletimiz, bu kutsal emaneti yücelterek muhafaza etmeyi sürdürecektir.

Recep Tayyip Erdoğan
Cumhurbaşkanı

SUNUŞ

Tarihte her büyük medeniyet, sosyal, kültürel ve bilimsel alanda kendi dünya görüşüne uygun, özgün terkipler ortaya koyarak hayatını sürdürmüştür. Yaşamın her alanında kendini belli eden ve medeniyetleri birbirinden farklı kılan bu sosyo-kültürel ve bilimsel faaliyetler, medeniyetler arası etkileşimleri canlandırarak insanlık tarihinin renkliliğini artırmıştır. Bu etkileşimler sonucu ortaya çıkan -gerek sözlü, gerek yazılı- eserler insanlığın hafızasını temsil etmektedir.

İnsanlık tarihinde benzeri görülmemiş bir şekilde sözlü ve yazılı kültüre damgasını vurmuş olan İslâm medeniyeti, adeta insanlığın hafızasını yazıya geçirme görevini üstlenmiştir. Okumayı, yazmayı ve öğrenip öğretmeyi her bireyin birincil gayesi olarak gören İslam medeniyeti, kültürel ve bilimsel etkileşime daima açık olmuştur. Bunun tabii bir neticesi olarak hem bilimsel alanda hem de sosyal ve kültürel alanda İslam medeniyeti pek çok özgün sentezler yakalamayı başarabilmiştir.

Bu sentezin doğal bir neticesi olarak ortaya çıkan pek çok devlet, özellikle Selçuklular ve Osmanlılar İslam medeniyetinin birikimini tevarüs etmiş, yeni fethedilen bölgelere İslam dünya görüşünü yine özgün terkiplerle götürmüşlerdir. Sadece bilimsel alanda değil, hayata ve insana dokunan her alanda bu katkı gözlemlenmektedir. Mimariden sanata, edebiyattan bilime, felsefeden tıbba, pek çok çeşitli sahada İslam medeniyetinin ürünleri ortaya konmuştur.

Bu mirasın yazılı kayıtları hükmünde olan yazma eserlerimizin bilinçli şekilde korunması, çağın gerektirdiği şekilde insanların hizmetine sunulması ve gelecek nesillere sağlıklı şekilde aktarılmasını temin etmek, şüphesiz hayati önem arz etmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığımıza bağlı

Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı; bilim, sanat ve edebiyat alanındaki nadide eserleri ilmi usullere uygun olarak neşretmenin yanında, gerek katalog bilgilerinin güncellenmesi, gerek yazma eserlerin restore edilerek yeniden ilim dünyasına kazandırılması gibi kültürel açıdan oldukça mühim görevleri yerine getirmektedir. Bu kıymetli eserlerin gün yüzüne çıkartılması, ilim, hikmet ve irfanla yoğrulmuş olan kadim medeniyetimizi daha doğru şekilde anlamlandırmamızı ve gelecek nesillerin kendilerinden daha emin bir şekilde tarihlerine sahip çıkmalarını sağlayacaktır.

Kültür ve medeniyetimizin bu çok renkli ve özgün tarihini, yazma eserleri neşretmenin yanında, kataloglama ve restorasyon faaliyetleriyle de gün yüzüne çıkartarak ilim dünyasına sunmak, hem kültürel bilincimizi artıracak, hem de gelecek nesillerin dünya görüşlerini en sağlam şekilde inşa etmelerine katkı sağlayacaktır.

Binali Yıldırım
Başbakan

ÖNSÖZ

Kültür ve Turizm Bakanlığımıza bağlı Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, kültür ve medeniyet mirasımızın nadide eserlerini; çeviri, çeviri yazı ve tıpkıbasım şeklinde neşretmenin yanında, mevcut yazma eserleri ayrıntılı olarak kataloglamak ve hasarlı eserleri restorasyona tabi tutmak suretiyle ilim dünyasının istifadesine sunmaktadır. Ülke olarak kültürel kimlik ve bilincimizi daha doğru ve sağlam temeller üzerine inşa etmek yolunda bu eserlerin gün yüzüne çıkartılması şüphesiz yapılması gereken öncelikli işlerdendir.

Asya'dan Amerika'ya, Avrupa'dan, Afrika'ya hatta Avusturalya'ya kadar dünyanın tüm kıtalarındaki kütüphanelere yayılmış olan ecdadımızın bu nadide eserlerini daha iyi anlayıp kavramak, bizleri ve gelecek nesilleri hikmetin aydınlığına daha çok yaklaştıracaktır.

Nabi Avcı
Kültür ve Turizm Bakanı

İÇİNDEKİLER

Kânûnî Sultan Süleyman Han'ın
doğumunun 520. ve ölümünün
450. yılı için hazırlanan bu eser
Türk-İslam dünyasına
armağan edilmiştir.

SÖZ BAŞI

Şair padişahların önde gelenlerinden olan ve büyük bir dîvânı bulunan Kânûnî Sultan Süleyman Han, devlet idaresi yanında şiire ilgi duyan, geçmişi ve yaşadığı zamana edebî açıdan bakan bir şairdir. Onun hayatının her anında şiir vardır. Türk edebiyatı onun zamanında yeni gelişmeler gösterir. Her şeyden önce nazire mecmuaları bir yandan devam ederken ilk iki tezkire olarak karşımıza çıkan Sehî ve Latifî tezkirelerinden ilki 1538, ikincisi 1546 yılında Kânûnî'ye sunulur.

Türk edebiyatının büyük şairleri Hayâlî (ölm. 1557), Fuzûlî (ölm. 1556), Bâkî (1526-1600), Zâtî (1471-1546), Nev'î (1533-1599), Taşlıcalı Yahyâ (ölm. 1575) bu padişahın etrafındaki şairlerdir. Ayrıca Fatih (Avnî)'ten başlayarak gelen padişah şairler II. Bâyezit (Adlî), I. Selim (Selîmî) ve padişahın kendisi de şair olmak üzere sarayın şiirde ve edebiyatta öncü olduğunu gösterir. Buna paralel olarak şehzadeler de şairdirler.

Türk edebiyatı XVI. yüzyıla II. Bâyezid'in gölgesi altında girer. Şair padişah Amasya'da edebî bir mahfil kurduğu gibi şairlere de yardımlarda bulunur. Oğlu I. Selim de bir şair olup şiirlerini Farsça yazar. Devrinin önde gelen şairi Firdevsî-i Rûmî, Fatih devrinde önceleri kısa kısa, defter defter yazmaya başladığı Süleymannâme'sini I. Selim devrinde şekillendirerek dört cilt hâlinde 20.000 beyit olarak ortaya koyar.

Osmanlı padişahlarının Türk kültür aileleri içinde ayrı bir yeri vardır. Tarihî eserler bunlar zamanında verilir. Padişahların teşviki ile kültür ve edebiyat dünyası genişlik kazanır. Gazâ aşkı ile Selimnâme ve Süleymannâme adında eserler yazılır. Bunlar padişahları konu alan ve onların yaptıkları gazâları, seferleri anlatan eserler olarak karşımıza çıkar.

Sarayda ilk dîvân Fatih ile görülür. II. Bâyezid ve I. Selim ile devam ederek sıra Kânûnî Sultan Süleyman Han'a gelir. Tabiî sonrasında da devam eder. Kânûnî'nin torunu III. Murad Han da hacim bakımından XVI. yüzyılın en büyük dîvânlarından birini ortaya koyar. XVII. yüzyıla yine dîvân sahibi bir hükümdar şair olan I. Ahmed (Bahtî) ile gireriz.

Kânûnî Sultan Süleyman Han'ın Türk şiirinde önemli bir yeri vardır. O, her şeyden önce dîvân veya dîvânlar sahibidir. Gerçekten Türk edebiyatında, bilhassa Osmanlı Türklüğünde şairlere bakınca Muhibbî, Muhîb ve Muhib mahlasları ile eserlerini ortaya koyan padişah en ön sıralarda yer alır. Gazellerinin ve manzumelerinin çokluğu yönü ile ele alındığında padişahın dört bin yüz küsur şiirinin bulunduğunu görürüz. Hükümdar şairler içinde bu yönü ile birinci olarak karşımıza çıkar. Devrinde Edirneli Nazmî, Zâtî şiirlerinin çokluğu bakımından önde gelen şairlerdir. Bunları XVII. yüzyılda bir dîvân ve saz şairi olarak gördüğümüz Âşık Ömer izleyecektir. Kânûnî'ye Dîvân'ı ve Dîvân'ının nüshaları bakımından bakılınca yirmi civarında nüsha ile karşılaşırız. Bu da onun şiirlerine çok ilgi duyulduğunu ve şiirlerinin çok okunduğunu gösterir. Ancak padişah olmasının da bunda büyük rolü vardır. Hükümdar,

Yiter şi'rüme zînetdür me'ânî
Ne ḥâcet aña tezhîb ile cedvel
1970/6

dese de Muhibbî Dîvânı'nın hangi nüshası olursa olsun müzeyyen süslü olarak karşımıza çıktığını görürüz. Hatta her şiiri bile süslenir. Topkapı Sarayı, Nuruosmaniye, İstanbul Üniversitesi, Süleymaniye, Millî Kütüphane, İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi, Millet Kütüphanesi, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi ve başka kütüphanelerde pek çok nüshası olan Dîvân'ın nüshaları da birbirini tutmaz, her nüsha aynı sayıda şiir ihtiva etmez. Çünkü padişahın belirli zamanlarda söylediği şiirler hemen dîvân hâline getirilmiş, daha sonra söylediği şiirler de ayrı ayrı dîvânlarda yer almıştır. Yani padişah şiir söylemiş, maiyetindekiler bunları hemen dîvân hâline getirmişlerdir. Tertip edilen dîvânların birbirlerini tutmamasının sebebi de bu olmalıdır. Kısaca belirtmek gerekirse yazıldıkça yazılan, yazıldıkça birbiri ardından uzayıp giden bu gazeller silsilesi bazen bir dîvân olarak tertiplenmiş, bazen olduğu yerde yazılmış, bazen bir mecmuada yer almış, hasılı Muhibbî'nin hayatı boyunca var olmuş ve çeşitli şekillerde ortaya konmuştur. Onun için Muhibbî Dîvânı nüshaları çeşitlendikçe çeşitlenmiş ve bunlar birbirlerinden farklı şekillerde görünmüştür. Sonunda bu dîvânlardan faydalanılarak yeni dîvânlar ortaya konmuştur.

Bunların ele alınarak büyük bir titizlikle ve sabırla yazılması, süslenmesi yorucu ve zor bir iş olduğu gibi Türk kültür ve şiirine de büyük bir hizmet olmuştur. Dîvân nüshalarını gözden geçirirsek Topkapı Sarayı Kütüphanesi'nde padişahın kendi el yazısı ile karşımıza çıkan nüsha, seçme şiirler ihtiva eder. Yine Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi'ndeki nüsha da seçme şiirlere ayrılmıştır. İstanbul Üniversitesinde bulunan (TY. No. 1976) derkenarlı nüsha dîvânın sonuna kadar yazılmadığı intibaını verir. Bu dîvân nüshasında sayfa düzeninin korunması açısından gazeller umumiyetle beş beyit olarak yazılmış ve şiirlere bir ölçü konulmaya çalışılmıştır; Millî Kütüphane'deki Abdullah Öztemiz nüshası da bunun aynısıdır. Tabi'i bu da bir eksikliktir. İstanbul Arkeoloji Müzesi'ndeki nüsha harekeli ve müzeyyendir. Değerli kütüphane müdürü Havva Koç'un anlattığına göre bu nüshanın tezyinatına vurgun olan Prof. Dr. Süheyl Ünver, Dîvân'ı elinden düşürmemiştir. Nuruosmaniye nüshası, alfabetik yönden gazellerin dizilişini gözden geçirdiğimizde, hacim itibariyle diğerlerinden farklı bir görünümde üç dîvânmış gibi karşımıza çıkar. Kısacası bu dîvân nüshalarının her birinin kendisine göre bir özelliği vardır ve muhtevaları da birbirini tutmamaktadır. Değerli bilim adamı, meslektaşımız Prof. Dr. Coşkun AK bu nüshalardan bazılarını seçerek 1977 yılında Atatürk Üniversitesi'nde görevli iken Muhibbî Dîvân'ı üzerinde doktora tezi hazırladı. Ancak bu çalışma bazı yönlerden eksik kaldı. Gözden geçirdiğimiz matbu neşirleri bir tarafa bırakırsak biz bu çalışmamızda on dört nüshayı değerlendirerek ve mecmualarda bulunan şiirlere de yer vererek Muhibbî Dîvânı'nı yeniden ele aldık ve çok büyük bir şiir sayısı ile karşılaştık. Prof. Dr. Coşkun AK'ın yaptığı çalışma 3122 şiir civarındayken biz 4100'ün üzerinde şiire ulaştık ve niyetimizde yanılmadığımızı gördük. Bunlardan Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Kitaplığı 1132 numarada bulunan nüshayı Doç. Dr. Orhan YAVUZ ayrı bir çalışma olarak değerlendirdi. Bu nüsha ile aralarında hiçbir ortak şiir bulunmayan Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi nüshasını da (No. 3718) yine Orhan YAVUZ ortak çalışma olarak yayımladı. Öteki nüshalarda bulunmayan bazı şiirlerin bu nüshalarda yer alması ayrıca dikkatimizi çekti. Böylece başlıca nüshaları gözden geçirerek Muhibbî Dîvânı'nı ortaya koymaya çalıştık ve çalışmalarımızı bağladık. Ancak yayım hayatında Muhibbî'nin yeni şiirleri

ile karşılaştığımız gibi[1], şair adına tertib edilmiş Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan No. 738'de kayıtlı nüshada da farklı şiirlerin bulunması ortaya koyduğumuz dîvâna eklemeler yapmamızı mecbur kıldı. Bu şiirleri de çalışmamızın sonunda "ek şiirler" başlığında verdik. Biz eseri ortaya çıkarırken Kânûnî Sultan Süleyman Han'ın dil ve edebiyat açısından durumunu da vermeye çalıştık. Ayrıca eserde yer alan şiirlerin dizin indeksini yaptık. Bu araştırmaya bakarak, Kânûnî'nin Muhib, Muhîb ve Muhibbî mahlaslarıyla şiirler yazdığını; ancak Muhib ve Muhîb mahlaslarının Muhibbî'ye göre çok az kullanıldığını, bu mahlasları Padişah'ın daha ziyade vezin gereği tercih ettiğini gördük.

İlmî eserler bazı imkânların ele geçmesi ile üzerinde çalışanlara kolaylık sağlar. Bu açıdan bakıldığında devrin büyük sanatkârı, Osmanlı Sarayı'nın baş müzehhibi Kara Mehmet (Kara Memi) tarafından tezhib edilen iki nüshadan Nuruosmaniye Kütüphanesi'ndeki 3873 numaralı yazmanın Prof. Dr. Günay KUT (Ankara 2001) ile Ereğli Demir Çelik Fabrikası T.A.Ş.'nin İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar 5467 numaralı Kânûnî Dîvânı'nın müzeyyen ve en güzel nüshasını tıpkıbasım olarak, aynen eksiksiz bastırarak ilim âlemine sunmaları (İstanbul 2005) bizi Muhibbî Divânı üzerinde çalışmaya sevketti. Neticede iki kardeş araştırmacı olarak eserin belli başlı nüshalarını da temin ederek, yukarıda zikrettiğimiz kopyaları dışında, başta nazire mecmuaları olmak üzere, kimi cönk ve şiir mecmualarını da tarayarak 4100'den fazla manzumeyi ihtiva eden Muhibbî Divânı'nı ortaya koymuş olduk.

Çalışmamızın ileriki sayfalarında kısa ve öz olarak hayatını anlattığımız, şiirinin özelliklerini ve Türk edebiyatındaki yerini vermeye çalıştığımız Muhibbî çok okuyan bir şairdir. Şiirlerinden, yetişme tarzından ve ortaya koyduğumuz incelemeden de anlaşılacağı üzere Kânûnî, devrinin ve kendinden önceki şairlerin şiirlerini okumuş onlara nazire ve tahmisler yazarak kendini yetiştirmiş, devrinin padişahı olduğu gibi şiirin de sultanı durumuna gelmiştir. Her zaman olduğu gibi o devir için sözün önemi, tesiri ve şairimizin hayatı dikkate alınırsa Hükümdar, bu alanda da kendini yetiştirmek mec-

---

[1] Beyhan Kesik-Zehra Pehlivan-Emre Şengül; "Bir Şiir Mecmuasından Hareketle Muhibbî'nin Yayımlanmamış Şiirleri" **International Journal of Language Academy**, Volume 3/1 Spring 2015 p. 361/373.

buriyetinde idi. Çünkü söz söylemek, şiir yazmak günümüzdeki görsel ve yazılı basının yerini tutuyordu. İşte Muhibbî bu yönü ile dikkat çekmiş, şiirde arayışlara yönelmiş, dili en iyi şekilde kullandığı gibi Osmanlı Türkçesi dışındaki Azerî ve Çağatay Türkçeleri yanında, seyrek de olsa Farsça dil unsurlarını Türkçeye karıştırmış, fakat anlaşılır bir Türkçe ile şiirlerini yazmıştır. Devrinin şairlerindeki Farsça tamlamalar onun şiirinde çok az görülür. O çoğu zaman bir gazelde en fazla üç beş Farsça tamlamaya yer verse bile, kimi gazellerinde hiç yer vermemiştir.

Muhibbî'nin kıvrak, canlı, renkli bir dili vardır. Türkçeyi en iyi şekilde kullanması yer yer tasarruflarda bulunması, deyim, atasözü, cinas, iktibas, halk tabiri gibi hususlara yer vermesi ile dikkat çeken şairin şiirlerinde konu bakımından da bir genişlik görülür. Tevhid ve naattan, etkilendiği şairlerden, aşk başta olmak üzere öğüt ve şiir görüşüne kadar pek çok mesele üzerinde durması, geleceğini düşünerek tevbeye yönelmesi bunun açık delilidir.

Altı yıllık bir çalışma sonunda ortaya çıkan Muhibbî Dîvânı'nı hazırlarken çeşitli zorluklarla karşılaşmamız ve bunları aşmamız bizi bir hayli yordu. Böyle olmasına rağmen titizlikle çalışmalarımızı yürüttük. Bu açıdan bakılınca okuyucularımızın bizi anlayışla karşılamalarını temenni ederken her türlü tenkide açık olduğumuzun bilinmesini isteriz.

Bir eser birden bire ortaya çıkmaz. Bunun için dîvanın bazı nüshalarını orijinal olarak ortaya koyanların bu çalışmamızda temel teşkil ettiklerini belirtmemiz gerekir. Söz konusu orijinal yayınları yapan ERDEMİR Grubu Yönetim Kurulu Başkanı Recai BERBER ile proje genel koordinatörü İsmail BAYAZIT'a ve Nuruosmaniye nüshasını geniş bir inceleme ile yayımlayan sevgili hocamız sayın Prof. Dr. Günay KUT'a, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Müdürü sayın Bekir ŞAHİN'e ve İstanbul Arkeoloji Müzesi eski Müdürü sayın Havva KOÇ'a teşekkürü bir borç biliriz. Dîvândaki Farsça unsurların halli hususunda yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. Ali GÜLERYÜZ ile Konya'daki çalışmalarımız esnasında yardımlarını gördüğümüz Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi öğretim üyeleri Doç. Dr. Semra TUNÇ'a, Yrd. Doç. Dr. Nurgül SUCU'ya ve Türk Dili Okutmanı Harun YILDIZ'a; ayrıca çeşitli kütüphanelerdeki nüshaların temininde gayret gös-

teren meslektaşlarımız Yard. Doç. Dr. Esra EGÜZ ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde araştırma görevlisi olan arkadaşlarımız Ömer ARSLAN ve Süreyya PEKŞEN'e teşekkür ederiz. Ayrıca eserin basımı için bizleri cesaretlendiren Kültür Bakanlığı Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanı Prof. Dr. Muhittin MACİT ile Çeviri ve Yayım Dairesi Başkanı Yrd. Doç. Dr. Ferruh ÖZPİLAVCI'ya ve aynı kurumda çalışan İsmet İPEK'e teşekkür ederken eserin Türk Milletine ve ilim âlemine hayırlı olmasını dileriz.

Prof. Dr. Kemal YAVUZ
Prof. Dr. Orhan YAVUZ
İstanbul-Konya, 29 Ekim 2015

KISALTMALAR

A : **Muhibbi Dîvânı**; İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi, No. 994.

AE : **Muhibbî Dîvânı**; Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Bölümü, Manzum Eserler No.392.

age : Adı geçen eser.

agm : Adı geçen makale.

ak : a sayfası kenarında.

bak. : Bakınız.

bk : b sayfası kenarında.

BY : **Muhibbî Dîvânı**, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, No. 3718

c. : Cilt.

C : **Cönk** (Kemal YAVUZ'un şahsî kütüphanesinde).

H : **Muhibbî Dîvânı**; Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi. Hazine Kitaplığı, No. 1132.

HH : Harvard University-Houghton Library.

HG : Hasan GÜLTEKİN; **Mecmu'a-i Nezâir,** Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli, 2000.

H1 : **Muhibbî Dîvânı**; Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Kitaplığı, No. 994.

M : **Muhibbî Dîvânı**; Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi, No. 2407.

ME : **Mecmu'a-i Eş'âr** (Beyhan KESİK-Zehra PEHLİVAN-Emre ŞENGÜL; "Bir Şiir Mecmuasından Hareketle Muhibbî'nin Yayımlanmamış Şiirleri" **International Journal of Language Academy**, Volume 3/1 Spring 2015 p. 361/373.

met. : Metindeki şekli.

MN : **Mecma'ü'n-Nezair** (M. Fatih KÖKSAL; Edirneli Nazmî-Mecma'ü'n-Nezâ'ir, İnceleme-Tenkitli Metin, Kültür Bakanlığı Yayınları, 2012.

NO : **Muhibbî Dîvânı**; Nuruosmaniye Kütüphanesi, No. 3873.

No. : Numara.

ölm. : Ölüm tarihi.

PB : **Pervane Bey Mecmuası**. (GIYNAŞ, Kamil Ali; **Pervâne Bey Mecmuası (İnceleme- Metin)**, Bozok Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Yozgat, 2013.

R : **Muhibbî Dîvânı**, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan Bölümü, No.: 738.

s. : Sayfa.

S. : Sayı.

S1 : **Muhibbî Dîvânı**; Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya Bölümü, No. 3970.

S2 : **Muhibbî Divanı**; Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya Bölümü, No. 3971.

ST : **Şiir Mecmuası,** Süleymaniye Kütüphanesi, Tarlan Bölümü No.62

T : **Muhibbî Dîvânı**; Türk İslam Eserleri Müzesi, No. 1962.

TY. : Türkçe Yazmalar.

Ü1 : **Muhibbî Dîvânı**; İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, No. 5467.

Ü2 : **Muhibbî Dîvânı**; İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, No. 689.

Ü3 : **Muhibbî Dîvânı**; İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, No. 1976.

v. : Varak.

TÜRKLERDE ŞİİR VE KÂNÛNÎ SULTAN SÜLEYMAN

Türk milleti tarihinin her döneminde ve her sahasında bağrından şair, sanatkâr ve âlim devlet büyükleri, hükümdarlar çıkarmıştır. Bu hükümdarlar sanat, edebiyat ve ilimle uğraşanları korumuşlar, kollamışlar; onları ödüllendirerek teşvik etmişlerdir. Türkçenin bilinen ilk verimleri olan ve Türk hitabet sanatının da ilk örneklerini teşkil eden Orhun Âbideleri, büyük Türk idâreci, devlet ve millet hâdimleri olan Kültigin, Bilge Kağan ile vezir Tonyukuk tarafından sonsuzluğa götüren taşlara kazınmışlardır. Kronolojik sıra ile ele alırsak doğu bölgesinde hüküm süren ve Timurlularla mücadele eden Karakoyunlu hükümdarı Cihan Şâh'ın şairliğinden ve Türkçe şiirlerinden bahsetmek gerekir[2]. Daha sonra Timurlular devletinin son hükümdarı Hüseyn-i Baykara[3] (1438-1507), Özbek hükümdarı olup Çağatayca şiirler yazan Şiban Han[4] (1451-1510), Şiban Han'dan sonra Klasik Çağatay şiirini yaşatıp devam ettiren Ubeydullah Han (?-1538), Bâbür Şah (1483-1530) ile oğlu Kâmrân Mirzâ (1509-1557), Karakoyunlu Türkmenlerinden Bayram Han (1504-1561), şiirlerinde Hatâî mahlasını kullanan Safevî-Türk hükümdarı Şah İsmâil (1487-1524), yine bu bölgede 1558-1590 yılları arasında Gilan'da hüküm süren Ahmed Han, Mısır Memluk sultanlarından olup orada Anadolu Türkçesi ile ilk şiirleri yazan Sultan Kayıtbay (1468-1495), ayrıca Anadolu Türkçesi ile şiirler yazan; Arapça ve Farsça divanlarının yanında Türkçe dîvânı da bulunan son Memluk sultanı Kansu Gavrî[5] (1440-1516), Kırım Hanı Gâzî Giray Han (1554-1608) hükümdar kimliklerinin yanında ortaya koydukları eserleriyle birer şair, birer sanatkâr olarak karşımıza çıkarlar. Burada Anadolu sahasında ilk dîvân yazarı olan şair hükümdar Kadı Burhaneddin'i[6] (?-1398) de zikretmek gerekmektedir.

---

[2] Muhsin MACİT; **Karakoyunlu Hükümdarı Cihan Şah ve Türkçe Şiirleri**, Grafiker Yayınları, Ankara 2002, s.10.

[3] Kemal ERASLAN; **Hüseyn-i Baykara Dîvânı'ndan Seçmeler**, Kültür ve Turizm BakanlığıYayınları, Ankara, 1987.

[4] Yakup KARASOY; **Şiban Han Dîvânı (İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1998.

[5] Orhan YAVUZ; **Kansu Gavrî'nin Türkçe Dîvânı**, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, nu. 2, Konya, 2002.

[6] Muharrem ERGİN; **Kadı Burhaneddin Dîvânı**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1980.

Osmanlı sahasında ise Kânûnî Sultan Süleyman Han'a gelinceye kadar sultan ve şehzâdelerin de büyük bir kısmı şiir ve sanatla ilgilenmişlerdir. Bu sahada ilk defa dîvân tertip eden ve şiirlerinde isminin dışında mahlas kullanan Fatih Sultan Mehmed-*Avnî* (1432-1481), Fatih'in oğulları II. Bayezid-*Adlî* (1447-1512) ve saltanat mücadelesi sebebiyle vatanı terk etmek durumunda kalan Cem Sultan-*Cem* (1459-1495), II. Bayezid'in oğulları Farsça şiirler yazan ve bu dilde dîvân da tertip eden ayrıca pek az da olsa Türkçe şiirleri de bulunan 74. İslâm halifesi ve 9. Osmanlı padişahı Yavuz Sultan Selim-*Selîmî* (1470-1520) ile *Harîmî* mahlasını kullanan Şehzâde Korkut (1467-1519) birer şair devlet adamı olarak karşımıza çıkarlar.[7] Nihayet Yavuz Sultan Selim Han'ın oğlu 10. padişah Kânûnî Sultan Süleyman Han (1495-1566) şair sultanlar arasında yerini alır.

Türk edebiyatı XIV. ve bilhassa XV. yüzyılda Anadolu'da Orta Asya'da, Maveraünnehr'de çok büyük gelişme kaydetmiştir.[8] "Türklük âleminin hemen her sahada olduğu gibi edebiyat yönünden de esas itibariyle müşterek bir karakterde olmakla hepsi için ortak bir terim olarak kullanabileceğimiz dîvân edebiyatının, en zengin ve parlak devri XVI. yüzyıldır. Bu asır içinde en verimli dönem ise Kânûnî Sultan Süleyman devridir."[9]

Bu devir fende, sanatta ve edebiyatta devletin en görkemli devri olmuştur. Yarım asra yakın bir zaman dilimini içine alan Kânûni Sultan Süleyman devrinin Türk şiirinin altın çağı olduğunu, başta Zâtî, Hayâlî, Fuzûlî, Yahyâ Bey, Bâkî ve Nev'î olmak üzere pek çok dîvân şairinin yetiştiğini görmekteyiz. XVI. yüzyılın bahsi geçen döneminin en büyük şairlerinden biri de hiç şüphesiz şiirlerinde *Muhibbî* ve bazen vezin gereği *Muhîb* ve *Muhib* mahlaslarını kullanan, Farsça ve Türkçe dîvânları bulunan Kânûnî Sultan Süleyman Han'dır.

---

[7] Geniş bilgi için Bak.: Âmil ÇELEBİOĞLU; **Kânûnî Sultan Süleyman Devri Türk Edebiyatı**, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları 2540, İstanbul, 1994, s. 35; Mustaf İSEN-Ali F. BİLKAN; **Sultan Şâirler**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997; Orhan YAVUZ; **Kansu Gavrî'nin Türkçe Dîvânı (Metin-İnceleme-Tıpkıbasım)**, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları: 2, Konya 2002, s. 38-42.

[8] Kemal YAVUZ; "Süleyman Çelebi'nin Yaşadığı Zamanlarda Türk Edebiyatı", **Yazılışının 600. Yılında Bir Kutlu Doğum Şaheseri, Uluslararsı Mevlid Sempozyumu**, 16-17 Nisan, 2009; Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2010.

[9] Âmil ÇELEBİOĞLU; **age**, s.31.

Osmanlı padişahlarının onuncusu ve 75. halife olan Kânûnî Sultan Süleyman, 1494-1495 yılında Trabzon'da doğmuştur. Babası Yavuz Sultan Selim Han, annesi Hafsa Sultan'dır. Çocukluk yılları Trabzon'da geçen I. Süleyman ilk tahsilini de burada yapmıştır. On beş yaşında iken dedesi II. Bayezid Han tarafından Kefe sancak beyliğine tayin olunur (1509). Babasının padişah olmasını müteakip İstanbul'a çağrılır (1512), akabinde de babasından sonra tahtın tek varisi sıfatıyla ve Saruhan sancak beyliği ile Manisa'ya gönderilir (1513). Çaldıran (1514) ve Mısır (1516) seferleri sırasında tahta vekâlet ve Rumeli'nin muhafazasıyla görevlendirilerek Edirne'de bulunur. Yavuz Sultan Selim Han'ın vefatı üzerine Manisa'dan İstanbul'a gelir ve padişah olur (1520). Osmanlı ülkesinde iç huzuru sağladıktan sonra Bağdat üzerine yürür ve zapteder (1521). Bundan bir yıl sonra Rodos'u alır. 1526'da Mohaç zaferini kazanır. 1529'da Budin'i alan Sultan Süleyman Han ilk defa olarak Viyana'yı kuşatır; mevsimin ve diğer bazı şartların uygunsuzluğu sebebiyle bu kuşatma kaldırılır. 1532'de Alman ve 1534-1535'te Irakeyn seferleri düzenlenir ve kazanılır. 1538'de Boğdan seferine çıkan Sultan Süleyman Han voyvodalığın merkezi Suçuva'yı zapt eder. Daha sonra da sırasıyla Budin (1541), Estergon (1543), Tebriz (1549), Halep'e (1553) seferler düzenler ve bu seferlerden de zaferlerle döner. En son hasta olarak katıldığı Sigetvar seferi esnasında vefat eder (1566). Sokullu Mehmet Paşa ordunun morali açısından kalenin fethedilmesine kadar padişahın ölümünü askerden gizler. Cenaze töreni İstanbul'da kendi adına yaptırdığı Süleymaniye Camii'nde yapılan padişah, Şeyhülislam Ebussuud Efendi'nin kıldırdığı cenaze namazının ardından caminin külliyesinde bulunan türbesine defnedilir.[10] Osmanlı Devletini kırk altı yıl gibi uzun bir süre idare eden Kânûnî Sultan Süleyman yukarıda bahsettiğimiz gibi birçok sefere katılmış, ömrü zaferler ve zenginlikler içinde geçmiş, ilim, şiir ve sanatla uğraşanları koruyup kollamış, onları teşvik etmiştir. Bizzat kendisi de şiir ve edebiyata ilgi duyan ve Türk edebiyatında önde gelen bir şairdir. Yetmiş iki yıllık hayatının her anında şiirle uğraşan Kânûnî'nin zamanında Türk edebiyatı yeni gelişmeler gösterir. Türk şiiri ele alındığında onun önemli bir

---

[10] Daha geniş bilgi icin bak.: M. Tayyib GÖKBİLGİN; "Süleyman I" **İslâm Ansiklopedisi**, cilt 11, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, s. 99-155; Coşkun Ak, "Süleyman I", **Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi**, 38. cilt, İstanbul, 2010, s. 62-75.

yerinin olduğu görülecektir. Arapça ve Farsça gibi dillere hâkim olan Kânûnî Sultan Süleyman Han'ın çok hacimli Türkçe dîvânının yanında Farsça ile şiirler yazdığı bilinmekte ve bu dilde bir dîvânı da bulunmaktadır.[11] Türkçe dîvânında dört bin yüzün üzerinde şiiri olduğunu son araştırmalarımızla tespit ettiğimiz Kânûnî'nin bu açıdan bakılınca Türk edebiyatında önemli bir yerinin bulunduğu ve en çok şiir yazan hükümdarlar arasında birinci sırayı aldığı görülür. Onun dîvânının Türkiye kütüphanelerinde yirmi civarında nüshası bulunduğu[12] ve bundan da Sultan'ın şiirlerinin sevilip çok okunduğu anlaşılmaktadır. Dîvân nüshalarından biri de kendi el yazısıyladır. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Kitaplığı 1132 numarada kayıtlı bulunmaktadır. Bu çalışmamızda karşılaştırıp gözden geçirdiğimiz başlıca Muhibbî Dîvânı nüshaları şunlardır:

1. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY. No. 5467 (Ü1).
2. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY. No. 689 (Ü2).
3. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY. No. 1976 (Ü3).
4. İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi, No. 994 (A).
5. Nuruosmaniye Kütüphanesi, No. 3873 (NO).
6. İstanbul Millet Yazma Eser Ktp., Ali Emiri Bölümü, No. 392 (AE).
7. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, No. 3718 (BY).
8. Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi, No. 2407 (M).
9. Süleymaniye Yazma Eser Ktp., Ayasofya Bölümü, No. 3970 (S1).
10. Süleymaniye Yazma Eser Ktp., Ayasofya Bölümü, No. 3971 (S2).
11. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Kitaplığı, No. 1132 (H).
12. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Kitaplığı, No. 994 (H1).
13. Türk İslam Eserleri Müzesi Kütüphanesi, No. 1962 (T).
14. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan Bölümü, No: 738 (R).

Bu dîvânların her birinin kendine göre özelliği olup muhtevaları açısından birbirlerinden farklılıklar gösterirler. Kânûnî Sultan Süleyman'ın Dîvânı üzerine ilk yayın olarak Âdile Sultan (1826-1899) neşrini görüyoruz.[13] Bu nüshaya dayanarak Vahit Çabuk tarafından *Dîvân-ı Muhibbî* adlı yayın

[11] Coşkun AK; **Muhibbî - Farsça Divan**, Nobel Yayınları, Ankara, 2006.

[12] Daha geniş bilgi ve dîvânların tavsifi için bak.: Coşkun AK; **Muhibbî Dîvânı-İzahlı Metin**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1987, s. 313 ve devamı.

[13] Âdile Sultan; **Dîvân-ı Muhibbî**, Matbaa-i Osmânî, İstanbul, 1308.

1980 yılında yapılmıştır.[14] Yukarıda bazı nüshalarını sıraladığımız yazma dîvânlardan Nuruosmaniye nüshasının tıpkıbasımı, Prof. Dr. Günay Kut'un nüsha üzerinde geniş bir incelemesiyle Kültür Bakanlığı'nca,[15] İstanbul Üniversitesi Kütüphanesindeki 5467 numarada kayıtlı bulunan nüsha da yine tıpkıbasım yöntemiyle Ereğli Demir Çelik Fabrikası tarafından orijinaline uygun boyutlarda yayımlanmıştır.[16] Kânûnî'nin dîvânının ilmî neşrini ise 1977 yılında eseri doktora tezi olarak hazırlayan değerli bilim adamı Prof. Dr. Coşkun AK yapmıştır.[17]

MAHLASI

Kânûnî Sultan Süleyman şiirlerinde daha önce de ifade ettiğimiz gibi Muhibbî, Muhîb ve Muhib mahlaslarını kullanmıştır. Asıl mahlas olarak devamlı Muhibbî'yi kullanan şair, bazen:

İy Muḥib ḫayr eyle ḳıl şerden ḥaẕer
Diyeler maḥşerde yüzi aḳ saña
34/5

Tā ölince çekiser cevr ü cefāñı bu Muḥib
Şākirem ben her ne ki taḳdīr ide Allāh baña
134/5

Nesle bakılmaz Muḥib faḫr eyleme
Fāyide itmez kişiye ümm ü eb
174/6

beyitlerinde görüldüğü gibi Muhib, bazen de:

'Işḳıyla Muḥīb oldugına mubtelā-yı 'ışḳ
İy dīde-i eşk āh-ıla gelüp şehādet it
285/5

---

14 Vahit ÇABUK; **Dîvân-ı Muhibbî (Kanûnî Sultan Süleyman'ın Şiirleri)**, Tercüman, 1001 Temel Eser, 3 cilt, İstanbul, 1980.

15 **Muhibbî Dîvânı-Tıpkıbasım**; Kültür Bakanlığı Yayınları: 2746, Ankara 2001.

16 **Dîvân-ı Muhibbî**; Ereğli Demir Çelik Fabrikası Yayınları, İstanbul, 2005.

17 Coşkun AK; **age**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987.

Bir gedā meyḫāne küncinde Muḥīb ger cām içe
Eylese tañ mıdur ol Cemşīd ü Ḳārūn-ıla baḥs̱
319/5

Āteş-i ʿışḳ yakmadı tenhā Muḥīb ancak seni
Dehr ara ʿāşıḳlar[ı] ser-cümle ser-tā-ser yakar
811/5

şeklinde tespit ettiğimiz gibi Muḥīb mahlaslarını kullanmaktadır.

ETKİLENDİĞİ ŞAİRLER VE ŞİİRİNİN ÖZELLİKLERİ

Kânûnî Sultan Süleyman Han, şiirdeki adı ile **Muhibbî**, bütün bu şiir faaliyetlerini, okumasına ve büyük şairleri takip etmesine borçludur. Bu sayede şiirini aşağıdaki şairlerle kıyasladığı gibi onlara olan bağlılığını da belirtmekten çekinmez. Ancak onun bu hâle gelmesinde işe nazire yazmakla başlamasının büyük yeri vardır. O Türk edebiyatında bütün şairleri baştan sona kadar okuyan, kendi devirlerinin şairlerine ilgi duyan ve sözün ne kadar tesirli olduğunu gayet iyi bilen bir şairdir. Onun için devrinin şairlerini adım adım takip etmiş, kimisine tahmisler yazmıştır.

Şiirde yetişmesini işe nazire ile başlaması sağlamıştır. Nesîmî'den başlayarak Cem Sultan, Necâtî, Ahmed Paşa gibi şairler yanında Figânî, Fuzûlî, Taşlıcalı Yahyâ, ve Bâkî gibi gibi şairler okuyup takip ettiği sanatkârlar olarak görülür.

Dîvânlarının muhteva bakımından birbirilerini tutmaması şiirden hiç ayrılmadığının delilidir. Çünkü padişahın şiirleri kısa zaman içinde de olsa hemen toplanmış ve çabucak dîvân tertip edilmiştir. Şiiri yalnız orada kalmamış, tertip edilen dîvânlardan sonra yazdığı manzumeleri başka dîvânlarının yazılmasına sebep olmuştur. Bunu Nuruosmaniye Kütüphanesindeki nüshası açıkça ortaya koymaktadır. Çünkü bu dîvân üç dîvân görünümündedir ve tertip edilen dîvânlar tek bir dîvân nüshası gibi algılanmaktadır. Yani onun şiirleri kapışılmış, belirli zamanlarda farklı farklı dîvânlar hâlinde ortaya konmuştur.

Şiirini beğendiği ve bağlandığı şairlerin başında Husrev gelmektedir. Bunu aşağıdaki beyitlerinde açıkça görmemiz mümkündür:

Sūz-ı Ḫūsrev'den Muḥibbī çünki yakmışdur çerāġ
Sūznāk olsa ʿaceb midür anuñ her suḫeni
3272/6

Muḥibbī şiʿr ü eşʿāruñ ko dem dem sūzināk olsun
Kelāmı sūz-ı Ḫusrev'den yakar mīr-i suḫensin sen
2658/8

Bu Muḥibbī sūz-ı Ḫusrev'den yakar çünki çerāġ
Ehl-i naẓmuñ arasında pes neden seçilmesün
2648/5

Artık şairimiz Anadolu'nun yani Rûm'un Husrev'i olmuştur. Bunu da,

Olaldan Ḫusrev'i Rūm'uñ kemāle irdi eşʿārum
Muḥibbī luṭf-ı ṭabʿumla ne ṭañ disem ẓahīr oldum
2127/5

N'ola Rūm'uñ Ḫusrev'i olsa Muḥib
Çünkim oldı mālik-i mülk-i suḫen
2427/5

beyitlerinden öğrenmekteyiz.

Beğendiği ve şiirini kıyasladığı şairlere gelince, bunların başında Nizâmî ve Selmân gelmektedir ve

Naẓmuñı gören Muḥibbī dir Niẓāmī naẓmıdur
Okuyan şiʿrüñi dir ʿaynı-durur Selmān'uñ
1763/5

İy Muḥibbī naẓm-ıla burduñ Niẓāmī pençesin
Ehl-i naẓmuñ arasında merdsin vallāhi merd
405/5

Eger gūş itse bu naẓmı Niẓāmī
Diye taḥsīn Muḥibbī āferīn-bād
410/5

Didiler şiʿr-i ḫayāl-engīzine ṭarz-ı ḥasen
Ol da bu dehrüñ kemāl-i naẓm-ıla Selmān'ıdur
428/5

Bu vech-ile naẓm-ı Muḥibbī'yi görenler
Beñzetdi hemān şiʿrini Selmān'a dimişler
700/4

Bu Muḥibbī dem-be-dem şiʿrini rengīn eyledi
Ṭabʿ-ı mevzūnına dinse n'ola Selmān-ı zamān
2423/5

Şiʿr-i dil-sūzuñ iderse tañ mıdur Ḥassān'a ṭaʿn
Şiʿrüñi şimden girü üslūb-ı Selmān eylegil
2027/7

beyitleri buna delil olmaktadır.

Yukarıdaki beyitte görüldüğü gibi şiirin eski ustaları arasında Hassân da vardır. Şair onu aşağıdaki beyitlerde de zikretmiştir.

İy Muḥibbī kim ki gördiyse senüñ eşʿāruñı
Ehl-i naẓmuñ arasında didi kim Ḥassān'ıdur
447/5

Şiʿr-i Muḥibbī Fürs-ile Türkīde bī-naẓīr
Tāzīde şimdi naẓm-ıla Ḥassān'a ḳaṣd ider
560/5

Kemâl-i Hucendî de onun şiirinde yer verdiği şairlerdendir. Bunu:

Şiʿrümi görür ḥasen naẓmuma dir taḥsīn Kemāl
Diseler ṭañ mı bu ẕihnüm çün kemāl üstindedür
883/6

İy Muḥibbī bulınur şiʿrüñde çün ṭarz-ı Ḥasen
Yiridür şimden girü ger diyeler saña Kemāl
1917/5

beyitlerinden öğreniyoruz.

Onun şiirlerine Hucend şairleri de alkış tutmuştur.

Naẓm meydānına girdüm yine cevlān eyledüm
Ṭabʿ-ı çālāküme taḥsīn itdi aṣḥāb-ı Ḫūcend

İy Muḥibbī sūz-ı Ḫusrev'den yine yakduñ çerāġ
Kim ki rūşen gördi maʿnā cevherin itdi pesend
388/4, 5

Bunlardan başka olarak Hâfız, Câmî ve Nevâî ile de şiir yönünden ilgi kurar. Şairin aşağıya aldığımız

Bu Muḥibbī mest olup açdı maʿānī dürcini
Bāde-i Ḥāfıẓ meger ya cām-ı Cāmī itdi nūş
1409/5

Nevāyī ṭarzını gözler Muḥibbī cümle eşʿāruñ
Okıyup saña taḥsīn eyleyen ehl-i Ḫorāsān'dur
609/6

Muḥibbī her sözin dil-keş özinden iḫtirāʿ itdi
Velī nādān olan bilmez sanur ṭarz-ı Nevāyī'dür
450/5

şeklindeki beyitleri bunu göstermektedir.

Bütün bunlardan sonra Muhibbî

Niẓāmī pençesin burdum benümle kim tutar pençe
Muḥibbī ʿarṣa-i naẓmuñ bugün şīr-i zebānıdur
1087/5

diyerek bu sahada Nizâmî'yi geçtiğini ve başka şairlerle yarışmak, güreşmek istediğini de söyler.

Maʿānī baḥrına taldum çıkardum nice gevherler
Küpe olsun kulaguñda takın dürr-i ʿAden'den geç
333/4

diyerek yine şiirini inci ve inciden küpeye benzetir. Bir de onun şiirleri âşıkların zikri ve virdi olmuştur. Bunu

Maḥabbet baḥrına taldum sözüm dürr-i maʿānīdür
Anuñçün ehl-i ʿışḳuñ dāyimā vird-i zebānıdur
1087/1

beyitinde açıkça söyler.

Muhibbî aşağıya aldığımız beyitlerinde şiirinin özelliklerini de verir.

Şiʿrümüñ her beyti güldür ḫaṭṭı sünbülden nişān
İy Muḥibbī sünbüle baglu ġazel gül-destedür
1132/5

Gerçi kıldum her ġazelde niçe biñ siḥr ü füsūn
Ḫūblar gūşına almaz līk bu efsānemüz
1277/5

Muḥibbī şiʿrüñi gören ḥasen dir
Ki anda gizlü var maʿnā ciger-sūz
1289/5

Her ġazelde anuñ içün eyledüm siḥr ü füsūn
Māh-rūlar ḫūblar gūş ideler efsānemüz
1315/4

Şiʿrüme naẓm ehli baksa dir budur aṣl-ı kelām
Buña nisbet ġayrılar eşʿārı olmış cümle ferʿ
1517/4

Ancak şiir yazmak için en önce insanın gönlünü temizlemesi gerekir. Onun için şairimiz,

Göñlüñi pāk eyle evvel soñra kıl şiʿre şürūʿ
Dürler ḥāṣıl mı eyler olıcak nā-pāk ṣadef
1554/3

demektedir.

ŞİİR GÖRÜŞÜ

Muhibbî'nin şiir hakkındaki düşüncelerine yer verdiği manzumeleri de vardır. O bu görüşlerini aşağıdaki gazelinde en güzel şekilde dile getirmiştir:

Şiʿr oldur okıyanlar bula şekker leẕẕetin
Leẕẕetin bilmez anuñ illā ki ʿaḳl-ı ḫurde-bīn

Her sözinde nāzük ü rengīn maʿānī bulına
İşidenler diyeler bu söz degül dürr-i s̱emīn

Şiʿr-i pür-sūzum benüm gül lāledür eşʿār-ı ġayr
Şekker-i şīrīn ile kanda bir ola engübīn

Gülşen-i naẓmumda her saṭrum olupdur naḫl-bend
Kondı maʿnī kuşları üstine serv oldı hemīn

Māverā-yı āferīniş rinde olmış cilvegāh
Zāhide virildi ancak ola ṣāḥib-erbāʿīn

Vird idinmiş gülşen içre bu sözi meh-pāreler
Hāẕihi cennāti ʿadnin fedḫulūhā ḫālidīn

Okıdı bu beyti gülşende Muḥibbī subḥ-dem
Eyledi bülbüller āhengi velī ṣavt-ı ḥazīn
2431

Muhibbî şiiri sevgili için söyler. Aşağıya aldığımız gazelinde bunu açıkça gördüğümüz gibi şiirinin özelliklerini de verir.

Kān-ı dilden yine dürler eyledi iẓhār şiʿr
Kıldı meh-rūlar ayagına anı īs̱ār şiʿr

Düşe nādān agzına korkum budur lāʿl-i lebüñ
Leblerüñ vaṣfında anuñçun dimem iy yār şiʿr

Bir güzel maḥbūbdur yüzden niḳābın almazam
Ḳıymetin bilmezlere göstermeye dīdār şiʿr

Ehl-i derd olan aña pervāne gibi per yaka
Ger disem şemʿ-i ruḫuñ vaṣfında āteş-bār şiʿr

Kapuşurlar her ṭarafdan sanasın ḳand-i nebāt
Her kaçan şekker lebüñçün eylesem güftār şiʿr

Naḫl-i naẓma iy göñül bil meyve-i maʿnā gerek
Maʿnī ger olmaya dinmez aña ābdār şiʿr

Her sözüñ mevzūn Muḥibbī serv-ḳāmetler gibi
Salınup her yaña kılsun serv-veş reftār şiʿr
936

Kânûnî'ye göre şiirin şiir olabilmesi için önce şairin temiz bir kalbe sahip olması gerekir. Ondan sonra okuyanların şeker gibi lezzet bulmaları şarttır. Şairin her sözünde renkli ve nazik manalar bulunmalıdır. İşitenler de *bu şiir dürr-i semîndir* demelidir. Avrupalıların *poésie pure* dedikleri saf şiir fikri, çok önceleri Türk şiirinde Muhibbî ile başlar. Buna devrindeki başka şairler de yer verir.

Muḥibbī olmagıl ġāfil dilüñden koyma eşʿārı
İşidenler diye arı şiʿir saña müsellemdür
482/5

Şairimiz ayrıca şiirde realizm, gerçekçilik olması fikrindedir. Bir de şiirin sade söylenmesi taraftarıdır. Bunu

> Ḥaḳīḳī oldugıyçün şiʿr-i Saʿdī
> Görür her kimse baksa istiḳāmet
> 267/5

> Muḥibbī sāde işdür şiʿr-i sāde
> Olıcak ol gerekdür kündekārī
> 3442/6

beyitlerinde açık bir şekilde ifade eder. Zaten böyle şiirler ince sanat işidir. Kısaca söylemek gerekirse Muhibbî'nin şiirleri çok renklidir. O bunu,

> Kim ki naẓm ister Muḥibbī şiʿrini gūş eylesün
> Bulınur gerçi ġazel ammā bu eşʿār özgedür
> 1117/7

beyitinde dile getirir. Onun övünmelerinde bile bir renklilik vardır.

> Muḥibbī göreli naẓm ehli naẓmuñ
> İderler her biri eşʿāra tevbe
> 2995/10

derken başka şairlerden ayrılır ve yüksekten söyler. Bu söyleyiş bütün şiir boyunca devam eder. O kendi tabiri ile "şâir-i şîrîn-suhen" dir.

> Noḳṭa agzuñ kıl miyānuñ yādına didüm ġazel
> Şāʿir-i şīrīn-suḫen itse ne tañ ince ḫayāl
> 1905/4

beyitinde bunu sevgiliye hitap ederek verir.

O padişahtır ancak sevgili karşısında köle kesilmek ister. Bunu da

> Bu Muḥibbī'nüñ murādı bendeñ olmakdur hemān
> Gerçi kim ẓāhirde biz de memleket sulṭānıyuz
> 1256/5

beyitinde gerçeği ifade ederek söyler.

BENZETMELER, GÜZEL BULUŞLAR VE DİL AÇISINDAN MUHİBBÎ DÎVÂNI:

DEYİMLER ATASÖZLERİ VE KELİMELER

Muhibbî'nin şiirlerindeki renklilik kelime kadrosundan tutun da mazmunları kullanışa, deyimlere, atasözlerine, dil unsurlarını kullanışlara, benzetmelere kadar akla ne gelirse hepsine sirayet etmiştir. Hatta bazı şiirlerde vezni kullanışta bile göstermiştir. Şu kullanışlara bakalım. Bunlar benzetmeler olarak karşımıza çıkarlar.

Şair kanlı gözyaşı için kiraz diyor:

Ḫūn-ı dil eyler temevvüc her kaçan āh eylesem
Dāne dāne gözlerümden dökilür hem çü kirāz
1323/3

Ayrıca gözyaşı damlası, tohuma benzetilmiştir:

Ekdüm zemīn-i ʿışḳa Muhib dāne-i sirişk
Derd ü belā vü miḥnet ü ġam oldı ḥāṣılum
2295/5

Kemikten kalem yapar:

İsterem ki eyleyem bu üstüḫ ̌ānumdan ḳalem
Ṣafḥa-i ruḫsāruma derd-i dilüm kılam raḳam
2206/1

Sevgili güzelliğin güneşidir. Bunu:

Sakla cemālüñ ayını iy āfitāb-ı ḥüsün
Gökler yüzine bir gün irişür şerārumuz
1272/4

beyitinde görürüz.

Zülf, kanca; hat, yoncadır. Bu hususa:

Baḥr-ı eşküme beni ġarḳ oldugum gördi nigār
Raḥm idüp sundı baña zülfi elinde kancadur

Dükeli ben baña itdüm eşkümüñ bārānını
Gülşen-i ḥüsninde ḫaṭṭı tāze bitmiş yoncadur
879/3, 4

beyitlerinde yer verir. Muhibbî yeni yeni fikirlerin sahibidir. Bunu da:

Fikr-i bikrinden Muḥibbī ḫarc ider söz cevherin
Zīrā ḳādirdür ġazel ṭarzında ol māhir geçer
819/5

beyitinde dile getirir.

Kaş, köprüdür.

İki gözlü köprü kaşum anuñ altında akan
Biri miḥnet çayıdur biri belā ırmagıdur
540/5

Zülf ayrıca Cebrail'in kanadıdır:

Siyeh zülfiyle ol meh-rū yüzini çün nihān eyler
Per-i Cibrīl'i ḫurşīde ṣanasın sāyebān eyler
729/1

Zülf, haç; kâkül, seccâdedir.

Kaʿbe mi ḥüsnüñ senüñ deyr ü yaḫūd mescid midür
Bilmedüm zülfüñ ṣalīb ü kākülüñ seccādedür
920/2

Yine;

Ben maḥkeme-i ʿışḳa ḳażā ile gelince
Ferḥād baña muḥżır u Mecnūn ola nāyib
184/4

gibi kullanışlar herhâlde Türk şiirinde ilk defa görülür.

Güzel buluş ve söyleyişler Muhibbî'nin şiirlerinin özelliklerindendir. Aşağıdaki beyitler buna örnek verilebilir. Bunda şairin edebiyata, dile, tarihî hadiselere, şiir dünyasına olan derin vukufu rol oynamıştır.

Eşküm içinde Muḥibbī bu göñül zevraḳı āh
Bād-ı āh-ıla yürür her yaña deryāya düşüp
162/5

Yücedür dergeh-i ʿışḳa çıkılmaz hīç bunlarsuz
Belā vü miḥnet ü derd ü ġam anuñ nerdübānıdur
552/2

Sıma nāzükdür Muḥibbī göñlini didüm didi
Sınmayınca ḥāṣıl olmaz çünki gevher kānıdur
604/5

Hercāyīdür alınma gülüñ reng ü būyına
Bārī dilüñi virür-iseñ bir nigāra vir
621/2

Bir akar su ḫūblık dünyā degüldür ber-ḳarār
Pādişāhlar mülke ḫūblar ḥüsne maġrūr olmasun
2724/4

Ka'be'dür kūyı nigāruñ kendü cānlar cānıdur
Kapusında kırdugı 'āşıḳları ḳurbānıdur
629/1

Zülfinde niçe dilleri gör mübtelā yatur
Gūyā Muḥibbī 'āşıḳa bīmār-ḫānedür
681/6

Sīḫe sançup çevürür göñlümüzi ġamzeleri
Çeşmi mest oldugıçun bezmi kebāb-ıla geçer
691/4

Semend-i nāz-ıla cānā iñen çignetme 'uşşāḳı
Sakın aldanmagıl ḥüsne geçer āheste āheste
3038/3

Salınan iki yanında dilberüñ kākül degül
Boynına 'āşıḳlaruñ almış günāhın gezdürür
709/2

'Işḳı Ferhād-ıla Mecnūn'a n'içün teslīm idem
Biri bir dīvāne biri bir 'Arab 'üryānıdur
991/4

Yārı aġyār-ıla gördüm san gül oynar ḫār-ıla
Bülbül-i şūrīde-veş bu āh u zārum aldılar
1058/3

Bāġ-ı ḥüsnüñde nedür zülfüñle cānā ḫaṭ didüm
Gülşen içinde olursa tañ mı didi mūr u mār
1086/2

Ġam degüldür görmez-ise ẓāhiren cānān yüzin
Cān göziyle çün Muḥibbī dōst dīdārın görür
1131/5

Dil şīşesi bir daḫı Muḥibbī bütün olmaz
Meh-rūlar anı seng-i cefā-y-ıla sımışlar
1139/5

Ḥüsn gülzārında otlar gözlerüñ āhū-yı müşg
Çīn-i zülfüñ deprede tuta cihānı būy-ı müşg
1703/1

Açamazsın ʿuḳde-i zülfini esme iy ṣabā
Degme cidd ü cehd-ile olmaya hīç bu ʿuḳde ḥal
1969/2

Ġamzeñ okı gelmeyince cān pervāz eylemez
Dōstum nāveklerüñ oldı per ü bālüm benüm
2075/2

Zār zār ol iy dil-i şūrīde var nālişler it
Ol gül açılmaz eger gülşende nālān olmayam
2113/3

Her ne ḥükm itse revādur cānuma
Ben kulam ol pādişāhumdur benüm

İncinür sanma zenaḫ çāhında dil
Turdugınca ʿizz ü cāhumdur benüm
2158/2,4

Pāre pāre olmayınca bulmadı zülfine dest
İy göñül bu sanʿatı ögren varup sen şāneden
2617/3

Būy-ı zülfüñ var-iken ʿālemde iy ārām-ı cān
Anı öldürmek revādur kim ki ʿazm-i Çīn ider
596/2

Şunlar ise şiirini öncekilerden daha ileri götüren ve üstünlük gösteren beyitleridir:

Māhtāba nūr baḫş iden cemālüñdür senüñ
ʿĀşıḳa ḫançer çeken her dem hilālüñdür senüñ
1698/1

Servi kimdür beñzeden ḳaddüñe kim reftārı yok
Ġoncayı agzuña kim teşbīh ider güftārı yok
1603/1

Aşağıdaki beyitte ise Muhibbî yeni arayışlara açıktır:

Ferāġum var yine dehrüñ gülinden sünbülinden hem
Usandum bülbülüñ dāyim çemende ġulġulından hem
2063/1

Onda deyimler de büyük bir yer tutar. Şiirindeki canlılık ve hayat biraz da deyimleri kullanmasından ileri gelir.

Bağıra taş basmak: Sabr edip ses çıkarmamak.

Niçe bir hicr iline gönderesin
Basayın çāre nedür **bagruma taş**
1453/5

Baş çatmak: Başbaşa vermek, birlikte yapmak.

Baş çatar çeşmüñle ḳaşuñ bu Muḥibbī ḳatline
Anı hicrüñ öldürür ḥācet degül tedbīrler
1045/5

Âlem it-: Neşe ile vakit geçirmek.

N'ola Dārā ile Cem gitdi ise biz içelüm
Der-i meyḫānede **'ālem id**elüm ḫoş geçelüm
Māh-rūlar yolına eşk-i revānı saçalum
Mest-i lā-ya'ḳıl olalum yakalar çāk idelüm
3564/5

Başa gün tog-: Muradına ermek, uyur sanmak.

Dün gice geçdi uyur sandı beni dilber didi
Başuña gün togdı nedür 'āşıḳa bu deñlü ḫ˅āb
144/2

Bismil eyle-: Bemeleyle kesmek.

Ka'be'dür kūyına varduk bizi **bismil eyle**sün
Cānı tuḥfe eyledük itsün ḳabūl ḳurbānıyuz
1256/4

Dört göz ol-: Muhibbî bu deyimi *dîde-çehâr ol-* şeklinde kullanır:

Yoluñı niçe yıllardur gelesin diyü iy dilber
Oturdum görmedüm derdā hemān **dīde-çehār ol**dum
2197/2

Cin tut-: Aklı başından gitmek.

Bir perī-ruḫsār sevdüm kim göre bu ḫastayı
ʿAḳlı yok **cin tut**mışa beñzer diyü başın tutar
634/2

Dîde vü gûş ol-: Göz kulak olmak, dikkat etmek.

Seni gözlerler açup her biri göz tutup kulak
Nergis ü gül gülşen içre **dīde vü gūş ol**dılar
649/3

Başdan çıkar-: Azdırmak, saptırmak.

Dil virürsin zülfi sevdāsına her bir dilberüñ
Bilürem **başdan çıkarur** ʿāḳıbet bu ḫū seni
3445/3

Dil bağla-: Gönül bağlamak.

Bagladı dil gerçi Leylī zülfine
Bilmedi Mecnūn veli Leylā nedür
635/2

Dişe ur-: Diş ile çözmek.

Saçuñ girihlerini kıldum egerçi pīşe
Çözilmedi çalışdum tā **urmayınca dişe**
2996/1

Elbir eyle-: Birlikte hareket etmek.

Zülf-y-ile beñzer **el bir eyledi** kāfir ḫaṭı
Her ṭarafdan yüridi ḳaṣdı meger īmānadur
1059/2

Göz göre inkār et-: Çekinmeden bile bile inkâr etmek.

Gün yüzine zāhidi gör **göz göre inkār ider**
İy Muḥibbī ġam yime ol çünki nā-bīnā imiş
1448/5

Gözü üstünde kaşı var de-: Kusur aramak.

Sevdügümden ġayrı n'itdüm baña ḫışm ider nigār
Dimedüm bir kez **gözi üstinde kaşı var**-ımış
1423/2

Dikensiz gül var mı: Rakipsiz olur mu? Gül: sevgili; rakip: diken.

Muḥibbī yārı aġyār-ıla gördüm
Didüm ʿālemde **gül var mı dikensüz**
1425/5

Gūşa al-: Dinlemek, kulak vermek.

Gūşa almaz gül gibi dil bübülinüñ nālesin
Niçeye dek çagurup bu ḫasta göñlüm diye dād
372/4

Hesāba kıl-: Hesaba vurmak.

Belā vü derdüñi **kıldum ḥesāba**
Bulınmadı anuñ hergiz şümārı
3284/3

İnce ḫayāl it-: Derinden düşünmek.

Noḳṭa agzuñ kıl miyānuñ yādına didüm ġazel
Şāʿir-i şīrīn-suḫen **itse** ne ṭañ **ince ḫayāl**
1905/4

Kan yalaş-: Kan kardeşi olmak.

Ġamzeñ okları eyā meh-rū irişdi sīneye
Kan yalaşmayınca benümle karındaş olmadı
3396/2

Nigārā kaldı peykānuñ cigerde
Benümle kan yalaşma kardaşumdur
775/3

Kara yaslu ol-

Būy-ı zülfüñ getüre gülşene ger bād-ı ṣabā
Kara yaslu oluban key katı sünbül yirine
2945/2

Nokta dök-: Remil atmak için tahta üzerine kum sermek.

> **Noḳṭa dök**di eşk-i çeşmüm yine sīne levḥine
> Tā ki ʿışḳuñ ḥālini bilmekde bir remmāl olam
> 2338/4

Oklara dik-: Hedef yapmak.

> Yiridür **oklara dik**erse beni
> Ġamzesi tīr ü kaşı ya sevdüm
> 2128/5

Sabr-ıla koruk şehde döner: Koruk sabır ile helva olur.

> Çekeyim cevr ü çefāñı ire bir gün rāḥatuñ
> Bu mes̱eldür **şehde döner ṣabr-ıla dirler koruk**
> 1627/4

Sarhoş deve gibi mertçe yük götürmek

> Ne ḳadar cevr ü cefā eyler-ise dil götürür
> **Mest üştür gibidür bārını merdāne çeker**
> 561/6

Su gibi ezber okumak

> Ḫaṭṭ-ı ruḫsāruñ Muḥibbī **su gibi ezber okur**
> İşiden dir sūre-i Nūr u Duḫān ezberlemiş
> 1446/5

Şevḳ it-: İstek duymak, kapılmak.

> Nev-ʿarūs-ı ḥüsnine aldanma dünyā bīvedür
> İy Muḥibbī merd olan **it**mez zen-i mekkāra **şevḳ**
> 1599/7

Tırāş ol-: Kesilmek, vazgeçmek.

> Muḥibbī tekye-i ʿışḳa girelden oldı abdālı
> ʿAlāyıḳdan **tırāş ol**mış yürür rind ü ḳalenderdür
> 726/5

Benzer benzemez: Hem benzer hem benzemez. Tezatlı kullanış. Bu tabir olumlu ve olumsuz şeklinde bir tereddüt hâlini de beraberinde getirmiştir.

> Gözlerüm yaşına cūy-ı āb **beñzer beñzemez**
> Nālesine göñlümüñ dōlāb beñzer beñzemez
> 1304/1

Dem dem: Zaman zaman, bazı bazı.

Tekye-i ʿışḳuñ çerāġı şuʿlelenmezdi eger
Yakmasam **dem dem** ben anda bu yüregüm yagını
3360/3

Kıyma kıyma it-: Dilim dilim dilmek, doğramak.

Cefā tīġıyla beni **kıyma kıyma**
İderseñ dimezem gel baña kıyma
3816

Sürün sürün: Sürünü sürünü, sürüne sürüne, güçlükle.

Kaʿbe'dür kūyuñ varur ʿāşıḳlaruñ **sürün sürün**
Cān u dilden her birisi yoluña ḳurbān olur
790/4

Yap yap: Parça parça.

Tīşe-i āh-ıla **yap yap** keseyim kūh-ı ġamı
Kūhkenlikde bugün kendümi Ferhād ideyin
2420/4

Gāh … gāh … gāh şeklindeki ikili ve üçlü kullanışlar da Muhibbî'de dikkat çeker.

Gāh ḥasret **gāh** ḥayret **gāh** miḥnet **gāh** āh
ʿIşḳuñuñ ben hasta-dil bunca belāsın bilmedüm
2371/3

Ne … ne …

ʿĀşıḳuz gerçi Muḥibbī dutduk istiġnā yüzin
Ne vefā-yı yār u **ne** ḫod ḳahr-ı aġyār isterüz
1303/5

Şuʿlelen-: Alevlenmek.

Tekye-i ʿışḳuñ çerāġı **şuʿlelen**mezdi eger
Yakmasam dem dem ben anda bu yüregüm yagını
3360/3

Kılıçdan iti: Kılıçdan keskin.

Ṭarīḳ-i ʿışḳı key müşkil dimişler
Kılıçdan itirekdür kıldan ince
38111

Geçer: Görünür. Kelime bütün gazel boyunca:

Her ki ʿāşıḳdur cefā vü cevrüñe ṣābir **geçer**
Yüz çevürmez her ne kim senden gele şākir **geçer**
1055/1

şeklinde görülür.

Dil koş-: Gönülde birlikte görünmek.

Şütür ḥāżır nigārum ḥacca māyil
Aña ḫıdmet içün böyle **koşam dil**
1971/1

Kırmag eyle-: Gücenmek.

Māh-rūlarda mihr kalmadı dünyāda vefā
İkisinden fāriġ ol iy dil **kırmag eyleme**
2835/2

Çel-: Yönünü değiştirmek, değnekle veya ayakla vurmak.

ʿIşḳ meydānında ger zülfüñi çevgān eyleseñ
Başumı top eyleyem yolunda gel **çel** anı tek
1750/4

Kırnag: Köle, kul, hizmetçi.

Gerçi kim ʿālem içinde māh-rūlar çok velī
Sen şeh-i ḫūbānsın anlar hep saña **kırnag**lar
863/5

Oş: Köpek, rakip.

Bir gördi yine itleri ile bizi ḥabīb
Devlet irişdi başa dilā **oş**lardanuz
1219/7

Bulak: Pınar.

Gözüm yaş[ı] akup artar sanasın cūy-ı Nīl oldı
N'içün ol Yūsuf-ı Mıṣrī varup görmez **bulag**ında
2983/8

Külek: Rüzgâr, yel.

Baḥr-ı eşkümde Muḥibbī bu cihān fülk olalı
Zevraḳı meh **külegi** gün bād-bānıdur felek

Tapşur-: Ulaştırmak, götürüp vermek, mal etmek, zannetmek.

Cefālar eylese her dem velī fermāna **tapşurdum**
Kula ne iḫtiyār olsun kamu sulṭāna **tapşurdum**
2112/1

Varabilme-: Gidememek.

Uzak menzil elümde yok zevāde
Varabilmem olupdur merkebüm leng
1837/3

Muhibbî kimi şiirlerinde kafiye ve redif olarak Farsça fiil çekimlerine de yer verir. Bunu:

Kūy-ı cānān ḳāmeti serv-i ṣanavber**est**
Gözüm yaşı da anda akar āb-ı kevs̱er**est**
256/1

Gerçi çok ḫūbān-ı ʿālem dīde**em**
Saña beñzer kes men ne dīde'**em**
2261/1

İy seher yili bu dil derdini var yāra **be-gū**
Yek-be-yek ḳıṣṣa-i pür ġuṣṣamı dildāra **be-gū**
2764/1

matlalı gazellerinde görmek mümkündür. Ayrıca tesniyeli kullanımı dikkat çeker. Farsça bir kelimeye tesniye eki getirmekle kalmaz bir de Farça dü (iki) kelimesini sıfat olarak alır.

İder dil şehrini bir demde ġāret
Dü çeşmeyni anuñ Tātār'a beñzer
973/6

Muhibbî'nin kendine mahsus kelimeleri de vardır:

Gözlerüm yaşı demidür ḫāk-i cismüm **yaşlaya**
Bāgbān-ı dil nihāl-i mihr-i yārı aşlaya
2863/1

Kim ki gözler ʿār u nāmūsı aña ʿāşıḳ dimeñ
ʿĀşıḳuñ **sıngun** gerek her laḥẓa göñli şīşesi
3177/4

Dōstum yakma beni geh cevr ü gāhī nāz-ıla
Būse iḥsān it lebüñden tā ki **göñlüm yazıla**
3791

Çekelüm cevri ne gelür elden
Bu da olsun ḥabībüm **ögrence**
2806/3

Şair,

Heft iḳlīmi saña cümle musaḫḫar **boldı** tut
ʿÖmr daḫı Ḫıżr-ıla ʿālemde hem-ser **boldı** tut

Niçelerden kaldı dünyā **kalısar** senden daḫı
Bu ribāṭa kim kona göçmek muḳarrer **boldı** tut

Çün saña kalmaz ne lāzım ṭāḳuñı kılmak yüce
Ḫışt-ı eyvānuñ kimi sīm ü kimi zer **boldı** tut

Bir avuç toprag-ıla ancak olur renc ḥāṣıluñ
Cümle ʿālem gencini saña müyesser **boldı** tut

Şādī vü ġam iy Muḥibbī tutmadı bir dem ḳarār
ʿĀḳil olur her birisi gelse bir ebr **boldı** tut
291

şeklindeki gazelinde de hem Eski Anadolu Türkçesi hem de Çağatay Türkçesi dil unsurlarına birlikte yer vermiştir. Ayrıca gelecek zaman olarak,

Çünki içdüm ben ezel cām-ı maḥabbet dürʿasın
Rūz-ı maḥşerde daḫı ser-mest ü ḥayrān **körgesin**
Ol zamān bārī teraḥḥum eyle ḥālüm **sorgasın**
El-amān iy şuʿle-i şevḳ-i maḥabbet el-amān
3567/7

bendinde de Çağatay Türkçesi unsurlarına yer verdiğini görürüz. Bunlardan başka Çağatay ve Azerbaycan Türkçesi unsurları yanında dili kendine mahsus kullanışları da vardır:

Bu ṭılısmāt-ı cihān içinde çekdüm niçe renc
Ḥāṣıl itdüm ḥamdü-lillāh ʿışḳ gibi bir ulu renc

Sīnem üzre pullarumdur dāġlar surḫ u siyāh
Oynayaldan nerd-i ʿışḳı oldı derdüm şeş ü **penc**

Ṭaʿn kılma zāhidā dāyim ḫarābāt ehline
Rūz-ı maḥşerde riyā ile olursın sen **gülenç**

Ġırre olma dār-ı dünyā bir misāfir-ḫānedür
Anuñ-ıçun ehl-i diller didiler aña **sipenc**

İy Muḥibbī naẓm ara tutduñ Niẓāmī ṭarzını
Şi'rüñi şimden girü itmek gereksin penc **penc**
324

Bu dünyāya göñül virme gidenler senden **öñürdi**
Sikender Ḫusrev ü Dārā Ferīdūn daḫı Cemlerdür
496/6

Tār-u-mār 'aḳl u cān u dil kılur cānāneler
Her kaçan kim ruḫları üstinde zülfin **şāneler**
766/1

Bū-y-ıla oldı mu'aṭṭar çün dimāġı 'ālemüñ
Şöyle beñzer ki ser-i zülfini dilber **şāneler**
817/6

Şāne gibi pāralansa tañ mıdur bu cān u dil
Her seḥer bād-ı ṣabā zülfini yāruñ **şāneler**
1143/6

Mıṣr-ı Yūsuf'dan getürdi pīrehen būyın ṣabā
Rūşen olup **açılanda** dīde-i Ya'ḳūb'dur
848//2

Raḳīb ölmiş didüm el-ḥamdü-lillāh
Ölen[de] ḫōş dil eyler **ḥamde āġāz**
1295/2

Kebūter göñlümi çeşmi **apardı**
Şikārını alur elbette şah-bāz
1295/6

Beni öldürsün yisünler beni kūyı itleri
Rāżıyam tek baña bir gün dimesün git **añaru**
2758/3

Muhibbî şiirlerinde atasözlerine de yer verir. Onun şiirlerinde tespit ettiğimiz bazı atasözlerini de aşağıya alıyoruz:

Kuru yanınca yaş bile yanmak: Kurunun yanında yaş da yanar.

Nār-ı āhumdan nigārā sebze-i ḫaṭṭuñ sakın
Bu meseldür kim **yanar kurı yanınca bile yaş**
1444/3

Ne ekersen onu biçersin.

Ne ekerseñ anı biçersin Muḥibbī ḫayr u şer
Cevv eküben gendüm umup dime aña cev degül
1906/6

Göze yasak olmaz.

Atalardan bu mes̱eldür çün **göze olmaz yasag**
Āfitāb-ı ḥüsnüñe neyçün senüñ bakılmasun
2690/3

Peşman olacağın işi işleme.

Ḥüsne māġrūr oluban ʿāşıḳa cevr itmegi ko
Bir **işi işleme** kim **soñra peşīmān olasın**
2695/4

Nāz ider her nāzenīn: Her güzel nazlanır.

İy dil-i bī-çāre itme cevr-i dilberden enīn
Mā-taḳaddemden mes̱eldür **nāz ider her nāzenīn**
2703/1

Ateş olan yerde duman tüter.

Bildiler ʿāşıḳlıgum sīnemde olan oddan
Zīra **āteş ẓāhir olur kanda yansa dūddan**
2603/1

Dil yakdı çıkar göklere āhı Muḥibbī'nüñ
Her kim **yakarsa āteşi lā-büd duḫān olur**
993/7

Her günün bir gecesi vardır.

Viṣālüñ çünki bāḳīdür firāḳı
Muḳarrerdür ki **her rūzuñ şebi var**
1160/4

Gönülden gönüle yol vardır.

Dilüm pür mihr-i yār-ıla neden fāriġ ola dilber
Meseldür yā n'içün dinmiş ki **dilden yol var dil** hā
61/3

Âşık olanın aklı olmaz.

Ehl-i ʿışḳ olan mes̱eldür kim **ʿaḳıldan dūr olur**
Pend-i nāṣiḥ istemez gūş eylemez ḳavl-i edīb
161/2

Yılan tutanı yılan öldürür.

Bu mes̱eldür zülfine el urma kim
Mār-gīri ʿāḳıbet mār öldürür
586/4

Gamlı gönülleri mal ferahlatır.

Genc-i vaṣluñuñ ḫayāli göñlüme virdi küşād
Ġuṣṣalu göñülleri dirler mes̱eldür **māl açar**
706/3

Mert olanlar kadına meyl etmez.

Zīver-i dünyāya iy dil aldanup meyl eyleme
Bu mes̱eldür kim **zene meyl eylemez merdāneler**
766/4

İylik ve ağır başlılık erde olur.

Virme dil dünyā denīdür himmetüñ olsun bülend
Bu mes̱eldür ki dinür **himmetle ġayret erdedür**
826/6

Kin ile din bir arada olmaz.

Dōstum kīn eyleyüp ebrūlaruñ çīn eyleme
Böyledür dirler mes̱eldür **kīn ile dīn tagılur**
1015/3

Seven sevenindir.

Ġam sevdi beni cān-ıla ben de anı sevdüm
Meşhūr mes̱eldür bu ki **seven sevenüñdür**
1016/4

Diken yarasına ancak bülbül sabreder.

Yaralar ursa ne ġam sen gül içün baña raḳīb
Bu mes̱eldür ki **diken zaḫmını bülbül götürür**
1083/3

Kişi yaptığının faydasını görür.

İy güzeller şāhı ẓulm itme bugün ʿuşşāḳa gel
Bu mes̱eldür **her ne kim kılsa kişi yarın görür**
1131/3

Bir kimse asla zindana meyletmez.

Ne'yçün eylersin dilā fikr-i ẕeḳan dīvānesin
Bu mes̱eldür **hīç kimse meyl-i zindān eylemez**
1218/3

Kesilen baş bir daha bitmez.

ʿUşşāḳı işigüñde öldürmegil ḥabībüm
Meşhūr bu mes̱eldür **kesilse baş bitmez**
1292/3

Kişi perişan olunca uyumaz.

Şāneler görsem eger zülfeyni uyḫum aparur
Bu mes̱eldür **olıcak kişi perīşān uyumaz**
1356/3

Hastanın hâlinden ancak hasta anlar.

Gözüñden sor dil ü cānum niçe bīmār-ı ʿışḳ oldı
Mes̱eldür **ḫasta aḥvālin ki bīmār olmayan bilmez**
1361/4

Mum dibine ışık vermez.

Görmeyesin ayaguñ altındaki ʿāşıḳları
Bu mes̱eldür **karañu** dirler **olur pāy-ı çerāġ**
1536/3

Gözden önce kulak âşık olur.

ʿĀşıḳ oldum işidüp nām-ı şerīfüñ cān-ıla
Bu mes̱eldür **gözden evvel ʿāşıḳ olurmış kulak**
1619/2

Ârif olana dünyada bir gül yeter.

Cihān gülzārına bakup Muḥibbī sakın aldanma
Mes̱eldür ʿālem içinde **yiter** çün **ʿārife bir gül**
1922/5

Kan eyle kanun eyleme.

Ḥasbeten-lillāh cefā vü cevri **ḳānūn eyleme**
Bu mes̱eldür atalardan dōstum **kan eylegil**
2027/4

Rāżıyam öldür beni bir görme tek aġyār-ıla
Bu mes̱eldür dōstum **kan eyle ḳānūn eyleme**
3019/3

Üzüm üzüme baka baka kararır.

Eyülerden eylik ögren sen de ġayra eylik it
Bu mes̱eldür **kararur üzüme beñzer çün üzüm**
2178/2

Yabancıdan (elden) asla hayır gelmez.

ʿĀşıḳuñ bīgāne oldı vü raḳībüñ āşinā
Bu mes̱eldür dōstum **hīç ḫayr gelmez yāddan**
2635/3

Kini olanın dini olmaz.

Ger murāduñ cān ise alduñ ko cevri iy ṣanem
Bu mes̱eldür kimde **kīn ola müselmān olmaya**
3057/3

Er gayretli olmalıdır.

Muḥibbī virme dil dünyā denīdür
Mes̱eldür kim **gerekdür ġayret er**de
3094/5

Bülbül ile karga bir kafeste olmaz.

Gel beni öldür raḳībi görmeyem kūyuñda tek
Bu mes̱eldür **bir ḳafesde bülbül olmaz zāġ-ıla**
3140/5

Kendi düşen ağlamaz.

Neye aglar düşelden ʿışḳa göñlüm
Mes̱eldür **aglamaz çün kendi düşdi**
3431/5

İktibas ve dinî terimler de Muhibbî'nin şiirinde görülür; aşağıdaki örneklere bakalım:

Mā-zaġe

Sürme-i "**mā-zāġe**" oldı iki çeşm-i rūşenüñ
Kilk-i ṣāni' bagladı ruḫsāruñ üzre reng-i al
1938/2

Hel min mezīd

Bu ḥarīm-i sīneme tīrüñ irişdükde şehā
Çagrışur cān u göñül her biri dir "**hel min mezīd**"
385/4

İhdinā'ṣ-ṣırāṭ

Biz lā'übālī rind ü mücerred ḳalenderüz
Meyḫāne 'azmin iderüz "**ihdinā'ṣ-ṣırāṭ**"
1502/3

Küllü sırrın cāveze'l-iṣneyni şā'

Sakla cāndan dīdeden esrāruñı
"**Küllü sırrın cāveze'l-iṣneyni şā'**"
1529/2

ÂDETLER VE CİNASLI KULLANIŞLAR

Sosyal yönden bakılınca Muḥibbî Dîvânı'nda âdetlerin de büyük yer tuttuğu görülür. Onun şiirlerinde bu durum da başlı başına araştırılması gereken bir konudur.

Alına kan sürmek

Ka'be-i kūyuñda çün 'uşşāḳı ḳurbān eyledüñ
Eski 'ādetdür n'ola **alnuña sürseñ kanını**
3410/6

Başına siyah tel takmak

Bir **siyāh tel dakdı** āhından Muḥibbī **başına**
Bunuñ-ıla seçilür her pehlevānuñ yügrügi
3496/5

Binaya kan akıtarak başlamak

Bünyād-ı cefā eyledüñ evvel beni öldür
ʿĀdetdür ezel **ẕebḥ-ile başlansa bināya**
3115/7

Haçını suya bırakmak

Zülfini kodı ʿārıżı üzre yine dilber
Ḥāçını gör ol kāfiri kim **suya bırakdı**
3477/3

Turfanda olan yemişi önce öpüp göze sürmek

Öpdüm evvel leblerini soñra **sürdüm gözüme**
Böyledür ʿādet Muḥibbī olsa **turfanda yimiş**
1416/5

Kokuyu gidermek için ağıza karanfil almak

Zülfi ucını alur **agzına** mest olsa nigār
Defʿ-i būy-ı mey içün yaʿnī **ḳaranfil götürür**
1083/4

Kan üstüne toprak dökmek

Gözlerüm ḳanına gel dök iy ṣabā ḫāk-i derin
Resmdür **toprak dökerler** görseler **kan üstine**
3046/7

Şarap içenin mezesi şekerli leblebidir

Cürʿa-i cāmuñ Muḥibbī içdi ko öpsün lebüñ
Nuḳl içün mey-ḫōra lāzımdur şekerlü leblebi
3434/5

gibi bazı örnekler hayat tarzı ve toplum yaşayışı açısından dikkat çeker.

Muhibbî şiirlerinde cinaslı kullanışlara da yer verir.

Niçe gündür gözlerem ol gözleri **āhūları**
N'eyleyem derdā dirīġā görmedüm **āh oları**
3476/1

Ol cefākāruñ cefāsı göñlüme her **dem** gelür
Ol sebebden gözlerümden yaş yirine **dem** gelür
1000/1

Ṭaleb kılmaz bu cān-ı nātüvān **genc**
Baña mihrüñ yiter iy dilsitān **genc**
343/1

Merdāne er ki görse kılıç ok u ya **güni**
Ol gün gözine görine ẕevḳ u ṣafā **güni**
3443/1

Mescidde eger görse mü'eẕẕin o **ḳāmeti**
Kendin yitüre añmaya hergiz o **ḳāmeti**
3436/1

Jeng-i ġamdan diler-iseñ ola ḳalbüñ **ṣāfī**
Koma elden koma bir laḥẓa şarāb-ı **ṣāfı**
3466/1

Kūyına varmaga yāruñ gözyaşı virmez geçid
Kanlu sudur bir gün alur korkaram ol **su seni**

İy Muḥibbī ḫāne-i dilde iken māṭlūb-ı dil
Anı ġāfil görme ki ol araya her **sū seni**
3445/4-5

Āşināñı **yad idüp** bīgāneyi **yād eyledüñ**
Bilmezem kim saña nesi ḫoş gelür bīgānenüñ
1749/3

şeklindeki örnekleri daha da çoğaltabiliriz.

Kısaca belirtmek gerekirse Muhibbî Türkçenin imkânlarını sonuna kadar kullanan, yeri geldikçe diğer Türk şivelerinden de istifade eden bir şair olarak görülür ve bu yönden devrinin şairleri arasında farklılık gösterir.

VEZİN VE KAFİYE

Vezin bakımından da Muhibbî Dîvânı ele alınmalıdır. Onun şiirlerinde hemen her şairde görülen imâle ve zihaf gibi aruzu kullanmadaki durumlara çok rastlanır. Tabii bunula şairin bütün şiirlerini kast etmemek gerekir. İmâle ve zihaf gibi kullanışlara yer veren şiirler, Muhibbî'nin şiire yeni başladığı zamanlara ait de olabilir. Türkçeyi şiir dili olarak kullanmada ustalaştığı zamanı da göz önüne almamız gerekir. Eğer şiirleri yazıldığı zaman itibariyle kronolojik olarak tespit edilse idi, bu meselede kolayca hüküm verebilirdik.

Hâl böyle olunca kusurlu vezinler ve zihaflar araştırıcılar tarafından şairin bütün hayatını içine alan bir hükmü de beraberinde getirmektedir. Onun

Ḫalḳ içinde muʿteber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihānda bir nefes ṣıḥḥat gibi

matla'lalı gazeline bakalım. Bu şiir sadece dîvânın birkaç nüshasında bulunmaktadır. Bu ne zaman söylenmiştir, o da belli değildir. Ancak şairin padişah oluşu, yazdıklarının ve söylediklerinin birdenbire, hemen yazıya geçirilişi sebebi ile yazanların da bunda rol oynadıklarını söyleyebiliriz. Yine kendine göre denemeler yaptığını, birkaç gazelinde birden çok vezine yer verdiğini de belirtmek gerekir. Meselâ,

Her kaçan ʿāşıḳa fetḥ ola maḥabbet kapusı
Niçe yirden açıla üstüñe miḥnet kapusı

Sīneye gelse müjeñ tīri eyā kaşı kemān
Anı ʿışḳ ehli bilür cānına rāḥat kapusı

ʿĀşıḳa cevr ü cefā eyleme raḥm eyle bugün
Yarın üstüñe senüñ açıla raḥmet kapusı

Ol ṭabīb-i dil ölürsem de baña virmez cevāb
Bagludur ben hastaya benzer ki ṣıḥḥat kapusı

İy Muḥibbī ger melāmet itse zāhid ġam degül
Çün ezel açılmadı ʿuşşāḳa şöhret kapusı
3409

şeklindeki gazelinin ilk üç beyiti *feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün* vezni ile yazıldığı hâlde son iki beyiti *fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün* vezni ile bitirilmiştir.

Yine üç tef'ile ile başladığı gibi, şiirin sonunda dört tef'ile olarak karşımıza çıkan manzumeleri de dikkate değer. Dîvân şairleri kalem şairleri olarak da adlandırılırlar. Kalbe ilk doğuş, dile ilk geliş şeklinde yazılan bu şiirler sonradan tekrar ele alınmak niyeti ile mi yazılmış ve unutulmuş şiirler midir. Bu da ayrı bir husustur.

Bu tartışmalı ve çözümü zor durumları bir tarafa bırakırsak Muhibbî şiirlerinde en çok üç bahrin vezinlerini kullanmıştır. Bunlar remel bahrinin önde gelen vezinleri

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün
Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

ve muzâri bahrinden

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fe'ilün

vezni ile hezec bahrinden

Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

kalıplarıdır. Ancak bütün şiirlerine bakacak olursak aruzun başka bahirlerine ait vezinlerde de gazeller yazmıştır. Özellikle musammat gazellerde faklı vezinler kullanmıştır. Yukarıda zikrettğimiz vezinler dışında hangi kalıpların çok kullanıldığını şöyle sıralamamız mümkükündür:

Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün
Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün
Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fâ'ilün
Mef'ûlü fâ'ilâtün mef'ûlü fâ'ilâtün
Müstef'ilün mefâ'ilün müstef'ilün fe'ilün
Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Bütün bunlar Muhibbî'nin vezin kullanmadaki durumu hakkında bir fikir verebilir. Ancak şairin kendine has başarı ile kullandığı şu gazelinin

Ol gözi āhū ol ruḫı meh-rū ḫāl-i siyeh-rū māhliḳādur
Fitne-i cāndur āb-ı revāndur dāġ-ı nihāndur ẓıll-ı Ḫuḍādur

Ṭurra-i müşgīn ġamze-i ḫūnīn ol dil-i sengīn ol leb-i la'līn
Bend-i belādur 'ayn-ı ḳażādur seng-i ḫarādur derde devādur

Sāḳī-i 'ālem 'ışḳ-ıla ḫoş dem şādī vü ḫurrem vuṣlat-ı hem-dem
Al ele sāġar 'āşıḳ-ı bī-ser ol lebi aḫmer ḫoş ne ṣafādur

Zülf-i kemendüñ nergis-i mestüñ 'āşıḳa virdüñ zülf-i siyāḫuñ
Mār-ı dü-tādur çeşm-i siyādur 'ayn-ı vefādur 'anber-sādur

Ṭāli'-i meymūn ol ruḫ-ı efzūn ḫāl-i digergūn bülbül-i mecnūn
Dilber-i cānī yakdı cihānı öldi Muḥibbī ḳaṣdı fenādur

992

Müfte'ilâtün müfte'ilâtün müfte'ilâtün müfte'ilâtün vezni dört tef'ileli şekli ile şiirimizde dikkat çeker. Çünkü bu veznin en çok iki tef'ileli şekli edebiyatımızda kullanılmıştır. Ayrıca Muhibbî'nin şu şiirinde aruz ile hece veznini ortak olarak tatbik ettiğini ve *Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün* vezni ile hecenin 11'li veznini başarı ile buluşturduğunu söylemek mümkündür.

Benüm şāhum yoluñda kul olayım
Senüñ gibi güzel kanda bulayım
Yoluñda isterem kurbān olayım
Göreyim gül yüzüñ andan öleyim
3561

Kafiye bakımından Muhibbî'nin şiirlerine bakınca onun bu konuda da başarılı olduğunu görürüz. Hatta o şiirlerinde redif kullanımına da geniş yer vermiştir. Ancak bu hususta da farklı durumlarla karşılaşıyoruz.

Bir boyı serv-i sehī dildār dirler uşda sen
Pāyuña göz yaşını īs̱ār dirler uşda ben

matlalı gazeli beyit atlayarak "uşda ben/ uşda sen" şekliyle redif fonksiyonunda gibi görünür. Bu durumda önce gelen kafiyeler şiirin asıl kafiyeleri olur. Beyitlerin ikinci mısralarını yazmaya devam edersek,

...
Ḥüsne ġırre bir sitemkār var dirler uşda sen
...
Su gibi bir 'āşıḳ-ı dīdār dirler uşda ben
...
Bu cihān içinde kim mekkār dirler uşda sen
...
Vādī-i ḥayretde bir bī-'ār dirler uşda ben
...
Bir Mugal Çīn gözleri Tātār dirler uşda sen

Zülfine asıldı itmedi Muḥibbī āh u vāh
Kendü kendin eyleyen ber-dār dirler uşda ben
2566

bu şiirin kafiyesi "dildār, īs̱ār, var, dīdār, mekkār, bī-'ār, Tātār, ber-dār" kelimelerindedir. Bununla beraber şair "uşda ben- uşda sen" gibi bir kafiye yapımına da baş vurmuş bunu, asıl kafiyeden sonra yerine göre kafiye yerine göre de redif olarak kullanmıştır.

Yine Muhibbî'nin bazı şiirlerinde kafiye olarak tekrarlar görülür.

Cānumı yakdı benüm āh ol yüzi gül-nār nār
Göñlümi bend eyledi ol zülf-i ʿanber-bār bār

ʿĀrıżından gülşen içre güller almış reng reng
Eylemiş dil bülbülini karşusında zār zār

Hicr ara zülfüñ gibi göñlüm benümdür tār tār
Giceler uyḫu yüzin görmez gözüm bī-dār dār

Görmedüm bir saña beñzer iy yüzi bedr-i münīr
Bulmadum bir çeşm[i] sāḥir ġamzesi mekkār kār

Genc-i ḥüsninde nigārum zülfin itmiş pīç pīç
Gösterür siḥr-ile her bir kılın itmiş mār mār

Ş'ol ḳadar āh eyledüm dökdi gözüm yaş yaş
Ol katı sengīn dile itmedi hergiz kār kār

Muṭribā bezm içre her dem nāle kılsa çeng çeng
Bu Muḥibbī göz yaşını ide aña tār tār
896

gazelinde tekrarlar bulunduğunu belirtmek gerekir. Torunu sultan III. Murad'ın da zaman zaman şiirlerinde baş vurduğu bu durum ayrıca her mısrada da iç kafiye olarak kendini gösterir.[18] Şairin bir başka şiirine bakalım:

Şemʿ-i ḥüsne karşu itdüñ cānumı pervāne sen
Zülf-i zencīrüñle kılduñ göñlümi dīvāne sen

ʿIşḳ meydānına girdüñ cān-ıla baş oynaduñ
İy göñül merdāne sensin iy göñül merdāne sen

Ḫūn-ı bagrum dem-be-dem nūş eyleyüp raḥm itmeyen
İy gözi mestāne sensin iy gözi mestāne sen

Göñlümi kūyuña gönderdüm anı yād eyledüñ
Āşināñdur ol ezel sanduñ meger bīgāne sen

Tarayup zülfini yāruñ pāralarsın bagrumı
Baña bu işleri geçen şāne sensin şāne sen

[18] Ahmet KIRKKILIÇ; **Sultan Üçüncü Murad ve Dîvânı'nın Tenkitli Neşri**, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum, 1985, s. 39.

İy Muḥibbī baḥr-ı dilde bulmaga söz gevherin
Ṭālib-i dür-dāne sensin ṭālib-i dür-dāne sen
2614

Görüldüğü gibi altı beyit olan bu gazelin dördüncü beyiti dışında diğer beyitlerinin ikinci mısraları kafiye görünümünden başka olarak tekrarlı bir durumu da beraberinde getirmiştir. Bu ve buna benzer hususlar Muhibbî'nin şiirlerinde bir deneme veya bir arama yahut da bir yenilik midir; bilemiyoruz. Bu durumu açıklığa kavuşturmak için Muhibbî'nin bütün şiirlerinin ele alınarak bu açıdan incelenmesi, hatta şairin kendinden önceki şairler ve kendi devrinin şairleri ile karşılaştırılması sonunda bir neticeye varılması gerekir.

TARİHÎ HÂDİSELERİN ŞİİRE AKSİ VE MUHİBBÎ'NİN KAHRAMANLIK ŞİİRLERİ

Muhibbî edebiyatla tarihî hadiseleri de birleştiren bir şairdir. Bunu, sevgiliye olan yönelişlerinde söylediği:

Ḫaddi ile zülfini gördüm iderler 'arbede
Rūm şāhı ceng ider san kim varup Efreng-ile
3098/4

Ruḫlaruñla zülfüñi gördüm iderler 'arbede
Görmeyen kılsun naẓar bilsün nedür ceng-i Mohāc
332/3

Muḥibbī katıdur göñli nigāruñ
Ol istiḥkām yokdur şehr-i Peç'de
2868/5

Katı göñline girilmek ne mümkin
Görilmedi bu saḫtlık şehr-i Peç'de
2866/4

beyitlerinde görmek mümkündür.

Ayrıca Muhibbî'nin mert ve yüksek sesli söyleyişleri, askerin başındaymış gibi haykırışları vardır. Aşağıya aldığımız manzumeleri onun hedeflerini de göstermektedir.

Yalmanur kan içmege her dem-be-dem şemşīrümüz
Togrulup gitdi ʿadūnuñ cānın ala tīrümüz

Teşneyüz ḫūn içmege biz bir niçe ḫūnīlerüz
Maʿreke güninde dāyim böyledür tedbīrümüz

Kellesin kaldurmaga yirden ʿadūnuñ her zamān
Komaz elden nīzeyi ḥāżır tutar her birümüz

Ḫūnını ḫaṣmuñ şarāb u kellesin sāġar kılup
Ṣoḥbet-i ḫāṣ itmege meydān olupdur yirümüz

Yüz çevürse kaçsa düşmen yine tīz girür ele
Çünki olmışdur bizüm bir yaralu naḫçīrümüz

Geh şecāʿat gösterüp gāhī Muḥib merdānelik
Kim ezelden böyle telkīn eylemişdür pīrümüz
1213

Allāh Allāh diyelüm sancak-ı şāhī çekelüm
Yüriyüp her yañadan şarḳa sipāhı çekelüm

İki yirden kuşanalum yine ġayret kuşagın
Bulaşup toz-ıla topraga bu rāhı çekelüm

Pāymāl eyleyelüm kişverini surḫ-serüñ
Gözine sürme diyü dūd-ı siyāhı çekelüm

Bize farż olmış-iken olmamuz İslāma ẓahīr
Niçe bir oturalum bunca günāhı çekelüm

Umaram rehber ola bize Ebūbekr ü ʿÖmer
İy Muḥibbī yüriyüp şarḳa sipāhı çekelüm
2358

Padişahın bu şiirleri başta Gazâyî mahlası ile şiirler yazan Kırım Hanı Gazi Giray Han (1554-1607) ile IV. Murad'a da tesir etmiştir. Muhibbî'nin kahraman edalı şiirleri bu kadar değildir;

Leşker yürisün ṣāf ṣāf
Her yaña itsünler meṣāf
Olmak gerek sīne şikāf
Olsun kılıçlar bī-ġılāf

dörtlüğü ile başlayan ve

Böyle gerekdür iy püser
Bir elde tīġ bir elde ser
Kala Muḥibbī bir es̱er
Olsun kılıçlar bī-ġılāf
3555

bendi ile biten murabbaı da yüksekten konuştuğu manzumelerindendir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, bu manzumelerden ilk ikisi ses ve söyleyiş bakımından IV. Murad'a kadar gittiği gibi, Gâzî Giray Han'ı (ö. 1607) da müjdeler gibidir. İkincisi de okuyanı bir savaş alanına götürür. Böyle olmasına rağmen aşağıdaki şiirinde bütün açıklığı ile kendisini vermekte ve gerçekleri konuşmaktadır.

Padişahlığı, tevazuu, sevgiliye olan aşkı ve gayesinin ne olduğunu bu manzumelerinde görürüz. O sevgili karşısında da gerçekleri dile getirir. Hatta kimi şiirlerinde de mübalağaya gider ve eski edebiyatın terimleri ile konuşur.

Egerçi ẓāhiren baksañ cihān mülkine şāham ben
Naẓar ma'nī yüzinden ger kılursañ ḫāk-i rāham ben

Şehā gülzār-ı ḥüsn içre açılmış bir gül-i tersin
Yanaldan āteş-i 'ışḳa kararmış bir giyāham ben

Beni maḥv eyledi 'ışḳuñ vücūdumdan es̱er hergiz
Görinmez kim naẓar kılsa hemān bir dūd-ı āham ben

Maḥabbet mülkine şāham 'alemdür dūd-ı dil elde
Görenler leşker-i eşküm dimezler key sipāham ben

Yañıldum ḳaddüñe serv ü yüzüñe gül didüm sehven
Ben ol demden berü cānā bu yolda 'özr-ḫ̬āham ben

Diler her kes ki 'āşıḳdur ire vaṣlına ma'şūḳuñ
Murādum senden iy meh-rū hemān ancak nigāham ben

Gedā-yı kūyuñ olmakdur hemān 'ālemde maḳṣūdum
Bunı sanma ki 'ālemde Muḥib[bī] 'izz ü cāham ben
2668

Ġonca dirdüm agzuña līkin anuñ güftārı yok
Serv dirdüm ḳaddüñe ammā anuñ reftārı yok

Niçe teşbīh ideyin zülfüñe ben sünbülleri
Rişte-i cāna müşābih hergiz anuñ tārı yok

Māhitābı kim-durur kim diye beñzer alnuña
Çünki anuñ lāle ḫaddüñ gibi gül ruḫsārı yok

Düşeli hicrān şebinde gün yüzüñden ayru āh
Sanma kim cān bülbülinüñ ṣubḥ olınca zārı yok

Bu Muḥibbī'ye raḳībüñden idersin kem naẓar
Kim ki 'āşıḳ oldı itden kem diseñ de 'ārı yok
1650

Ḳıyāmet ḳaddüñe beñzer cihān bāġında 'ar'ar yok
Yücelsün müntehā ḳaddüñ aña 'ālemde hem-ser yok

Bugün gülzār-ı ḥüsn içre yüzi gül ġonca lebler çok
Leṭāfetde velī cānā saña beñzer gül-i ter yok

Melāḥat Mıṣrı'dur la'lüñ sorarsam tañ mıdur tekrār
Lebüñ şehdine iy meh-rū bedel ḳand-i mükerrer yok

Yüzüñ envārına beñzer güzellik āsümānında
Şarḳdan bir ṭulū' itmiş meh ü mihr-i münevver yok

Egerçi 'āşıḳ olmışlar bulınur deyr-i 'ālemde
Muḥibbī gibi 'ālemde velī ḥāli mükedder yok
1651

Bu şiirler bir bakıma sevgiliyi varlıklar karşısında üstün gösterirken, eski edebiyatı da gizliden gizliye bir tenkit gibidir. Yine sevgili karşısında:

Yiter bu rūze-i hicrān yüzüñ göster ki 'iyd olsun
Şeb-i tīrüm olup rūşen şehā baḫtum sa'īd olsun

Egerçi zülfüñi kesdüñ kesildi 'ömri 'uşşāḳuñ
Dilegüm bu-durur Ḥaḳ'dan senüñ 'ömrüñ mezīd olsun

Benüm çok sevdügüm cām-ı lebüñdan būse iḥsān it
Olup cān şād u dil ḫandān göñülden ġam ba'īd olsun

Yakalum dāğları yir yir bu cism-i nā-tüvān üzre
Temāşā itmege ḥüsnüñ niçe dīde bedīd olsun

Cihān mülkine şāh olmak gerekmez baña ʿālemde
Muḥibbī kapuña ḫiẕmet ider kemter ʿabīd olsun
2601

Pādişāh-ı ʿışḳam u dil defter ü dīvān baña
Derd ü miḥnet sözlerin yazdum yiter ʿünvān baña

İñlerem ṭanbūr-veş bagrum delindi ney gibi
Bezm-i ġamda mesken oldı gūşe-i hicrān baña

Būseye bir cān nedür biñ cān virürdüm cān-ıla
Yarım agız būse iḳrār eylese cānān baña

Öldürür gerçi ki ġamzeñ ʿāşıḳa virmez amān
Leblerüñ ʿĪsī gibi her laḥẓa virür cān baña

Yanayım pervāne-veş şemʿ-i cemāli nūrına
Şemʿ-i ḥüsne çün Muḥibbī didi dilber yan baña
5

gazellerini söyler ve kendi hâlini anlatır.

MUHİBBÎ'NİN ŞİİRLERİNE ETKİLER

Muhibbî bütün bunların yanında işe nazire ile başlamış bir şairdir. Zaten şiirde yetişmesini de bu faaliyetlerine borçludur. Bu açıdan bakınca tesirinde kaldığı şairlere yalnız nazire bakımından bağlı kalmamış; nazireden başka olarak kimi söyleyişlerinde benzerliklere de yer vermiştir. Meselâ:

Bu Muḥibbī kuluñuñ gel sıma göñlin kerem it
Kim bütün idebilür sınsa zücāc-ı Ḥalebī
3372/6

beyti Kutadgu Bilig'ten başlayarak Yunus Emre'ye oradan da şairimize kadar gelmiştir.

Bişnev aḥvālin Muḥibbī saña taḳrīr kılsun
3051/6

derken de Mevlânâ'ya gider, sonra şu beyitlerle Mesnevî'ye uzanır:

Kulakdan 'āşıḳam 'āşıḳ 'aceb düşvār ḥālüm var
Degül mümkin yüzin görmek ne ḫod ṣabr u mecālüm var
1164/1

Cür'a-i cām-ı lebüñden olsa ger baña naṣīb
Kāfirem ger bir ḳadeḥ içsem mey-i ṣaḥbāyı ben
2673/4

Görmeden dīdaruñı saña maḥabbet bagladum
Bu mes̱eldür gözden öñdin dirler 'āşıḳdur kulak
1657/2

Aşağıdaki beyitleri de Yunus'tan Âşık Paşa'ya uğrayarak XVII. yüzyıl şairi Bahâî'ye kadar uzanan zamanda aynı duygu ve düşünceyi verirler. Muhibbî,

İki 'ālemde senüñ ben 'āşıḳam dīdāruña
Sensüz olsa cennet ü ḥavrā vü ġılmāndur 'abes̱
307/7

Sensüzin girsem gülistāna baña dūzaḫ olur
Senüñ-ile olıcak cennet bilürem külḫeni
3377/4

beyitleri ile ancak sevgilinin bulunduğu yerde olmayı cennet bilir. Burası kimsenin beğenmediği bir yer bile olsa şair,

Küy-ı yārı n'eylerem görmek dilerem yārı ben
Bu Muḥibbī cennete ḳāyil degül dīẕārsuz
1320/5

beyti ile bu fikrinde sabit ve ısrarlı olduğunu bildirir. Ancak bunları tasavvufî yönden de ele almak gerekir. Yine,

'Āşıḳ olup kim ki 'ışḳa bende-i fermān degül
Aña ādem dimeñüz belki bile ḥayvān degül
2008/1

'Işḳdan kim ki dilinde yok es̱er
Bil ki ḥayvāndur anı sanmañ beşer
3695

beyitleri ile aşkı bilmeyenin, gönlünde aşkı olmayanın insan sayılamayacağını, hayvan bile olamayacağını dile getirmektedir. Şair bu beyitleri ile bizlere Yunus'un:

> ʿĀşıḳ öldi diyü ṣalā virürler
> Ölen ḥayvan-durur ʿāşıḳlar ölmez

> ʿIşḳsuzlara virme ögüt ögüdüñden alur degül
> ʿIşḳsuz ādem ḥayvān-durur ḥayvān ögüt bilür degül

beyitlerini,

> Her kim var-ısa cürʿa-i laʿlüñ ṭaleb ider
> Ger şeyḫ-i şehr ola vü eger rind-i mey-perest
> 223/3

beytindeki "şeyḫ-i şehr" tabiri ile de Gülşehrî'yi hatırlatır.

Muhibbî aşağıya aldığımız beyitlerle doğrudan doğruya Âşık Paşa ile birleşir ve onun bir kıssasına bağlanır. Gökyüzünün değirmenin üst taşı, yeryüzünün de alt taşı olduğunu söyler ve insanın bu ikisi arasında öğütüldüğü fikrine yer verir.

> Āsiyā-veş çarḫ nevbetle ögidür herkesi
> Raḥmeti yok birine gör niçe ādemler gelür
> 442/7

> Bir bir ögidür ḫalḳı komaz āsiyāb-ı çarḫ
> Rūz-ı ezel kurılı bir kārḫānedür
> 876/5

> Nevbet-ile ḫalḳı bir bir ögidür gendüm mis̱āl
> Uşbu çarḫ-ı bī-vefānuñ āsiyābı var-ımış
> 1401/6

> Cihān ḫalḳını çarḫuñ āsiyābı
> Döger gendüm gibi āḫir ider un
> 2549/4

Şu beyitle de Şeyhoğlu Mustafa tarafına götürür. Muhibbî,

> Ḫasta dilven baña sun sen laʿl-i nābuñ cürʿasın
> Cān u dil hicrüñ odına yanmadın iy dil-firīb
> 145/3

derken, Şeyhoğlu da;

Ḫasta dilven baña sungıl ḳūt-ı rūḥı iy ṭabīb
Sen ṭabībüñ şerbetinden ḥāṣıl olur ṭayyibāt[19]

beyti ile karşımıza çıkar. Muhibbî'nin Şeyhoğlu Mustafa'ya bağlılığı bununla kalmaz. Onun "gönül" redifli gazellerine bigâne kalmayarak nazire gazeller yazmıştır. Ancak bu yolun ortasında Ahmed Paşa'nın da olduğunu unutmamak gerekir. Şairimiz,

Niçe yıldur ki yiler zülfi hevāsında göñül
Kuru sevdāda yürür zülf-i perīşānlar-ıla
3037/2

derken Ahmed Paşa'ya bağlanır.

Gün yüzin keşf eylesün dehri münevver eylesün
Serv gibi salınup reşk-i ṣanavber eylesün
2536/1

Aç gün yüzüñi cānā ʿālem münevver olsun
Çöz zülfüñi nigārā dünyā muʿaṭṭar olsun
2529/1

Keşf kıl yüzden niḳābuñ kılsun ʿuşşāḳuñ naẓar
Ḫalḳ-ı ʿālem baḳmadan gelmez çü ḫurşīde żarar
1081/1

beyitleri ile Zeynep Hatun'un

Keşf it niḳābuñı yiri gögi münevver it
Bu ʿālem-i ʿanāsırı firdevs-i enver it[20]

matlalı gazeline götürür.

Çünki Necātī örti döşek būriyā diler
Bilmez anı ki ʿāşıḳa bir kuru cā yiter
430/4

beyiti ile de Mihrî Hatun'a benzer bir şekilde Necâti'yi tenkit eder gibi görünür. Yine,

Bāġ-ı ḥüsnüñde alur būseñi nāzüklik-ile
Salınur boynuña ol zülf-i dü-tā ikide bir
695/6

---

[19] Kemal YAVUZ; **Şeyhoğlu, Kenzü'l-Küberâ ve Mehekkü'l-'Ulemâ**, Ankara, 1991, s. 30, 143.

[20] Âşık Çelebi; **Meşâirü'ş-Şu'arâ**, İÜ Kütüphanesi TY. 2406, v. 104b

beyitinde Necâtî'nin tesirini görürüz.

Bister-i gülde yatan nāz-ıla ḥālin ne bilür
Seng-i ḫāra döşenüp ḥasret-ile cān virenüñ
1718/3

beyiti ile de Cem Sultan'ın II. Bâyezid ile geçen mektuplaşmalarına telmih vardır; ya da Muhibbî ifadesini oradan almıştır.

Muhibbî'nin Cem Sultan'a olan ilgisi sadece bu kadar değildir. O Cem Sultan'a başka şiirleri ile de bağlanır, hatta onun gazellerini tahmis de eder. Ayrıca

Gül yüzüñden ayru çāk olsun girībānum benüm
Diñmesün bülbül gibi tā ṣubḥ efġānum benüm
Ḥasretiyle āh kim geldi lebe cānum benüm
Aglasun kan aglasun bu çeşm-i giryānum benüm
3565/1

bendi ile Cem'in Oğuzhan mersiyesine gideriz.

Gürbe iken katumda şīr ü peleng
Bir gözi āhū beni şikār itdi
3188/4

beyti ile babası I. Selim'i hatırlatır, ancak onunki kadar kuvvetli ve gür bir sesi yoktur. Babasının:

Şīrler pençe-i ḳahrımda olurken lerzān
Beni bir gözleri āhūya zebūn itdi felek

dizeleri çok daha erkekçe ve yüksekten gelir ve daha güzeldir.

Bu padişah zamanında iftira atılarak çok genç yaşta öldürülen Figânî'nin (1505?-1532) de Muhibbî'de tesirini görmek mümkündür. Hükümdar, Figânî'nin şiirlerine nazireler yazdığı gibi,

İñen cevr itme 'uşşāḳa vefā kıl iy şeh-i ḫūbān
Ġarībüñ āhını yirde komaz Allāh'umuz vardur
1145/3

Çünki āb üstindedür gördük bināsı 'ālemüñ
Sanma muḥkem olısar āḫir ḫarāb ol bād-ıla
2988/4

beyitlerinde de Figânî'nin tesirinde olduğunu göstermiştir.

Muhibbî'nin üzerinde Fuzûlî tesiri de vardır. Şu beyitler bunu açıkça ortaya koymaktadır.

Yār düşmen baḫt tār u dehr de nā-mihribān
Āh derdā vü dirīġ bulınmaz esbāb-ı viṣāl
1972/3

Baña dermān oldı çünki derd-i yār
Eylemeñ siz baña tīmār öldürür
586/3

'Āşıḳa dirler Muḥibbī çāre ṣabr u ya sefer
Çün sefer yok ṣabr kıl eyle taḥammül derdine
2999/5

Buradaki fikir ve söyleyişleri de Fuzûlî'den gelir. Bu durumda Kânûnî Sultan Süleyman Han, şiirlerindeki mahlası ile söylersek Muhibbî, devrinin şairlerini de gözlemlemiş ve onlarla etkileşim içine girmiş özellikle etkilenmiş bir şairdir. Yine,

Naḳd-i cāna aldı āḫir dilberüñ bir būsesin
Assı itdi bu Muḥibbī dōstlar ṣanmañ ziyān
2620/5

beyti ile Kemâlpaşazâde'yi,

Güzellerden vefā ummak 'acebdür
Bulardan görmedi kimse bu kārı
3192/3

Vefā gelmez güzellerden gel iy dil aña yiltenme
Cefā vü cevr-ile meşhūr olupdur çün anuñ adı
3376/3

beyitleri de Bâkî'yi çağrıştırır. Bunlardan başka olarak,

Agırdur bār-ı ġam ġāyet anı çekmege yok ṭāḳat
Muḥibbī çün degül mümkin götürmek bir ulu tagı
3260/5

beytinde Taşlıcalı Yahyâ'nın sesi vardır.

NAZİRE EDEBİYATI AÇISINDAN MUHİBBÎ

Şairlerle olan ilişki açısından bakınca Muhibbî'nin nazire edebiyatımız içindeki yerini de belirtmek gerekir. Gerçekten de Muhibbî, tıpkı büyük şair Ali Şîr Nevâî gibi, Türk şiirini Yusuf Has Hacip'ten, Mevlânâ'dan, Gülşehrî, Yunus ve Âşık Paşa'dan başlayarak Nesîmî, Şeyhoğlu Mustafa, Ahmed Paşa, Cem Sultan ve Necâtî'yi takip ederek gelmiş, devrinin şairlerini de izleyerek okumuştur. Bu yönü ile onda şairleri takip etme, edebiyat ve şiir dünyasını diri tutma da önemlidir. Onun şiire verdiği değer, devrindeki edebî canlılık başka zamanlarda pek görülmez. Bu biraz da Muhibbî'nin XVI. yüzyılın ilk üç çeyreğinde yaşamasından, karşılaştığı hadiselerden ve 46 yıllık saltanatının varlığından kaynaklanmaktadır. Ayrıca hükümdarın okuma zevki de bunda rol oynamıştır.

Oldı eglence bu demlerde Muhibbī'ye kitāb
3536

mısraında da belirttiği gibi o, kitaptan ayrılmayan ve çok okuyan bir şairdir. Nazire açısından onun şiirlerine bakarsak, hemen hemen devrinden önce ve devrindeki şairlerin sanat zevki bulunanlarına ve şiirde üstün bir mevkiye sahip olanlara nazireler yazdığını görürüz. Onun şairliğini ve şiirdeki üstünlüğünü bu yol sağlamış ve sonunda Türk edebiyatının önde gelen ve şiir yazmada ilk üç sırada yer alan usta bir şairi olmuştur. Onun nazire yazdığı şairlerin başında Nesîmî gelmektedir. Muhibbî, Nesîmî'nin;

Nigārum dilberüm yārum enīsüm mūnisüm cānum
Refīḳüm hemdemüm ʿömrüm revānum derde dermānum

Şehüm māhum dil-ārāmum ḥayātum dirligüm rūḥum
Penāhum maḳṣadum meylüm medārum fikrüm ü cānum

Ḳamer çehrem perī-rūyum ẓarīfüm şūḫum u şengüm
Semen-būyum gül endāmum zehī serv-i gülistānum

Laṭīfüm nāziküm ḫūbum ḥabībüm ṭurfa maḥbūbum
Ḥicāz'um Kaʿbe vü Ṭūr'um behiştüm ḥūr u Rıḍvān'um

Gülüm reyḥānum eşcārum ʿabīrüm ʿanberüm ʿūdum
Dürüm mervārīdüm kāhum ʿaḳīḳüm laʿl ü mercānum

Dil-efrūzum vefādārum ciger-sūzum cefākārum
Ḫudāvendüm cihāndārum emīrüm şāh u sulṭānum

Çerāġum şem'üm ü nūrum żiyā'um yılduzum şemsüm
Hezārum bülbülüm kebgüm Nesīmī yaḫşı elḫānum[21]

manzumesine aşağıdaki şiirini nazire olarak yazmıştır:

'Abīrüm 'anberüm varum ḥabībüm māh-ı tābānum
Enīsüm maḥremüm rāzum güzeller şāhı sulṭānum[22]

Ḥayātum ḥāṣılum 'ömrüm şarābum kevs̱erüm 'adnüm
Baḥārum behcetüm rūzum gülüm iy verd-i ḫandānum

Çınārum serv-i sīrābum gülistān-ıla būstānum
Merāmum dürr-i şehvārum ṣabāḥum ṣoḥbetüm şāmum

Ḫıredmendüm Ḫuẕāvendüm nihālüm zāhirüm pendüm
Ḳubādum ḫusrevüm mīrüm cihān iḳlīmine şāhum

Neşāṭum 'işretüm bezmüm çerāġum neyyirüm şem'üm
Turuncum nār u nārencüm benüm şem'-i şebistānum

Nebātum şekkerüm gencüm bu 'ālem içre bī-rencüm
'Azīzüm Yūsuf'um varum gönül Mıṣr'ındaki ḫanum

Sitanbul'um Ḳaraman'um diyār-ı milket-i Rūm'um
Bedaḫşān'um u Ḳıfcaġ'um Ḫorāsān'um u Baġdād'um

Saçı dārum kaşı yayum gözi pür-fitne bīmārum
Ölürsem boynuña kanum meded hey nā-müselmānum

Kapuñda çünki meddāḥam seni medḥ iderem her dem
Yürek pür-ġam gözüm pür-nem Muḥibbī'yem ḫoş elḫānum
2317

Yine XIV. yüzyıl şairlerinin önde gelenlerinden Dehhânî ve Şeyhoğlu Mustafa'nın "gönül" redifli manzumelerine nazireler yazmıştır. Ayrıca Ahmed Paşa ve Melîhî bu gazellere nazire olarak murabbalar, bu murabbalara da Fatih ile Karamanlı Nizâmî de muhammes olarak nazireler yazarlar. XVI. yüzyıla girdiğimizde bu nazirelere Muhibbî bir murabba ile cevap verdiği gibi Dehhânî ve Şeyhoğlu Mustafa'ya bağlı olarak yine gönül redifli gazeller

---

21 Hüseyin AYAN; **Nesîmî Dîvânı**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2002, cilt 2, s. 485.

22 Muhibbî'nin Hurrem Sultan için yazdığı söylenen bu gazelinin beyit sayısı 9'dur. Nesîmî'nin gazeli ise 7 beyit olarak karşımıza çıkmaktadır.

de ortaya koyar. Şimdi Şeyhoğlu Mustafa'nın şiirlerine bakalım[23]:

Çün bulınmadı cihānda derdüñe dermān göñül
Yiridür bu ḥasret ile ger alursañ kan göñül

'Işḳ bāzārında saña çünki ḥāṣıldur ziyān
Bellü bil kim assı kılmaz nāle vü efġān göñül

Devr içinde ser-be-ser bīmāra tīmārın viren
Bir 'imārātlık saña virmedi iy vīrān göñül

İy dirīġā bunca hecr ü zecr ü ġam görmiş iken
Almadın dāduñ felekden virisersin cān göñül

Gerçi yāruñ vuṣlatı ḥaccında bayram itmedüñ
Yigrek oldur firḳat içün olasın ḳurbān göñül

Lācerem 'ışḳuñ belāsına muṭī' olmak gerek
Kimsenenüñ ḥükmine çün olmaduñ fermān göñül

Sen ki manẓūruñ felekdür niçe olursın helāk
İy göñül ḥayrān göñül olma göñül giryān göñül

Hurşîdnâme s. 231

Ferahşād'ın dilinden söylenilen bu manzumeye yine Şeyhoğlu Mustafa, Hurşid'in dilinden şu cevabı verir:

Minnet itme ger virürseñ yāruñ içün cān göñül
'Işḳa cānuñ terk iderseñ bulasın cānān göñül

İş ayakda kalmadı kim soñra başa gelmedi
Zārī kılma kalmayasın zār ü ser-gerdān göñül

Bu cefānuñ cevrin āḫir irişesin luṭfına
Karañulıkda bulınur Çeşme-i ḥayvān göñül

Ger muḥabbet düldüline bindüñ ise ṣıdḳ ile
Gel berü meydān senüñdür kıl bugün cevlān göñül

Kaynayup taşdukça çün dürler dökersin fevc fevc
Āferīn esrāruña cūş eyle iy 'ummān göñül

Dünyede ad ise bārī sende ḥāṣıldur murād
İy göñül ḫandān göñül olma göñül giryān göñül

Hurşîdnâme s. 232

---

[23] Hüseyin AYAN; **Şeyhoğlu Mustafa, Hurşîdnâme (Hurşîd ü Ferahşâd)**, Erzurum 1979.

Şeyhoğlu Mustafa'nın Ferahşâd ve Hurşid'in dilinden söylediği bu gazellere Muhibbî'nin nazireleri vardır:

Bir gül-i ra'nā ġamından bülbül-i cāndur göñül
Giceler tā ṣubḥa dek ney gibi nālāndur göñül

Āteş-i hicrāna cānā dem mi vardur yanmayam
Sīne sūzān u ciger biryān u giryāndur göñül

'Işḳ deryāsına ġarḳ itdüm vücūdum ser-te-ser
Sāḥil-i baḥra irişmez anda ġalṭāndur göñül

Bir gözi āhūy[ı] görse hā komaz yilter beni
Şimdi bildüm dōstlar kim düşmen-i cāndur göñül

Ney gibi bil baglayaldan āh u efġān itmege
Eşk-i çeşmümden nigārā toptolu kandur göñül

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḥaḳı kim ḳıbledür kūyuñ baña
Vaṣluña irişmege yoluñda ḳurbāndur göñül

Bir lebi şīrīn yolına cān u dil virmiş-durur
Kūh-ı ġamda dōstlar Ferhād-ı bī-cāndur göñül

Gerçi sevmek sen güzeller şāhını ḥaddüm degül
Söz ḳabūl itmez n'idem başına sulṭāndur göñül

Bir saçı leylāya virelden Muhibbī cān u dil
'Işḳ ṣaḥrāsında Mecnūn gibi ḥayrāndur göñül
2004

Çün dolaşdı ser-i zülf-i siyehkāra göñül
Ḥaşre dek tañ mı eger bulmasa bir çāre göñül

İle ben güler-iken şimdi güler il baña āh
Beni biñ derd-ile çün eyledi āvāre göñül

Bezm-i ġam içre dilüm nāya şebīh eyledi āh
İtdi mecnūn gibi dil vireli dildāra göñül

Yaşını göz yiñemez dil dutışur ṣabr idemez
Cānumı oda yakar ara gözüm ara göñül

Öldürem diyü seni va'de ider ġamze-i yār
Ola kim 'ahde dura ṣabr ide bir pāre göñül

Beni biñ derde esīr eyledi āzāde-y-iken
Göreyim ki seni her laḥẓada biñ pāre göñül

Leşker-i ġam yine dil şehrini yagmaladı çün
Çāre bulmaya Muḥibbī ola bī-çāre göñül
2005

Şeyhoğlu Mustafa'nın bu nazmlarına Ahmed Paşa da:

Gül yüzüñde göreli zülf-i semen-sāy göñül
Kuru sevdāda yiler bī-ser ü bī-pāy göñül
Dimedüm mü saña tolaşma aña hāy göñül
Vāy göñül vāy bu göñül vāy göñül ey vāy göñül[24]

bendi ile başlayan murabbaı ile cevap vermiştir. Yine Fatih devri şairlerinden Melîhî;

Seni bend itdi çün ol zülf-i semen-sāy göñül
Kılmaduñ daḫı ḫalāṣ olmak içün vāy göñül
İtdi sevdā seni ʿālemlere rüsvāy göñül
Göñül ey vāy göñül vāy göñül ey vāy göñül[25]

dörtlüğü ile başlayan murabbaını yazmıştır.

Fatih Sultan Mehmed de aşağıda ilk hanesini verdiğimiz bir muhammesi ile bu nazireler zincirine katılmıştır.

Sevdüñ ol dilberi söz eslemedüñ vāy göñül
Eyledüñ kendüzüñi ʿāleme rüsvāy göñül
Saña cevr eylemede kılmaz o pervāy göñül
Cevre ṣabr eyleyimezsin n'ideyin hāy göñül
Göñül ey vāy göñül vāy göñül ey vāy göñül[26]

Aynı durum Karamanlı Nizâmî'de (?-1470) de görülür. O da Fatih gibi bir muhammes ile "gönül" şiiri kervanına aşağıda ilk bendini verdiğimiz muhammesi ile dâhil olur.

Düşeli ʿışḳuña iy ruḫları bed-rāy göñül
Oldı zülfüñ gibi āşüfte bu bed-rāy göñül
Nice kim hā didüm eslemeyüp hā göñül
Eyledi cümle cihāna beni rüsvāy göñül
Göñül ey vāy göñül vāy göñül ey vāy göñül[27]

---

[24] Ali Nihat TARLAN; **Ahmed Paşa Dîvânı**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları , İstanbul, 2005, s. 289-290.
[25] Faruk K. TİMURTAŞ; **Osmanlı Türkçesi Metinleri II**, İstanbul, 1974, s. 532.
[26] Muhammed N. DOĞAN; **Fatih Dîvânı ve Şerhi**, İstanbul, 2004, s. 158.
[27] Haluk İPEKTEN; **Karamanlı Nizamî , Hayatı-Edebî Kişiliği ve Dîvanı**, Atatük Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1974, s. 251-252.

Sonunda Muhibbî aşağıdaki murabbaını yazar:

Görse bülbül gibi her dem gül-i raʿnāy göñül
Olur āşüfte-ṣıfat hem daḫı rüsvāy göñül
Neler itdi baña bu bī-ser ü bī-pāy göñül
Göñül iy vāy göñül vā göñül iy vāy göñül

Ben dimezdüm ki göñül zülf-i semen-sāya düşe
Her kaçan göre perī-rūyı hemān pāya düşe
Bu göñül yok yire her dem kuru sevdāya düşe
Göñül iy vāy göñül vā göñül iy vāy göñül

Ruḫ-ı zībāsı virür ʿāleme nūr ay gibi
İñlerem şām u seḥer derd-ile ben nāy gibi
Kaşı yasıdur iden ḳāmetümi yay gibi
Göñül iy vāy göñül vā göñül iy vāy göñül

Ser-i zülfine tolaşma dir-idüm saña göñül
Daḫı bed-ter oluban yirdüñ aña cān u göñül
İḫtiyār-ıla senüñ yoluña varmalu degül
Göñül iy vāy göñül vā göñül iy vāy göñül

Yiridür ḫāk iderse seni ol zülf-i siyāh
Göñül ucından irer cism-ile bu cāna tebāh
Niçe bir eyleyesin gice vü gündüz yiter āh
Göñül iy vāy göñül vā göñül iy vāy göñül

Bulmaduñ iy ḫasta-dil vaṣlına anuñ dest-res
Saña bu dünyā içinde āh u efġān oldı bes
İy göñül senüñ ucuñdan gülmedüm ben bir nefes
Göñül iy vāy göñül vā göñül iy vāy göñül

Daḫı dilberler-ile itmeyeyin ḳavl ü ḳarār
Gördügümce ideyin anları her demde firār
İḫtiyār elde degül n'eyleyeyin āḫir-i kār
Göñül iy vāy göñül vā göñül iy vāy göñül

Göñlüñe uyubanı ʿaḳlı ferāmūş idesin
Niçe bir yār ḫayālini der-āġūş idesin
İy Muḥibbī niçe bir zehr-i felek nūş idesin
Göñül iy vāy göñül vā göñül iy vāy göñül

3558

Muḥibbî bunlardan başka sıra ile verirsek Figânî (1505-1532), Hayâlî (ölm. 1557), Lâmiî (1472-1532), Zâtî (1471-1546) ve Fuzûlî (?-1556)'nin şiirlerine de nazireler yazar.

Kıl naẓar dünyā-yı dūna gör ne ḥāl üstindedür
Dāyim ider bu cihān ḫalḳını āl üstindedür

Sīm ü zer añılsa gider ġuṣṣası dehr ehlinüñ
Fetḥ-i maṭlab gibi bunlar sanki māl üstindedür

Ayrı düşmiş dōstdan ḳumrı çagurur dōst dōst
Āhını ṭavḳ eyleyüben servi dāl üstindedür

ʿIşḳı bilmezdüm ezel anı sanurdum bāzīçe
Yakmayınca bilmedüm cānı ne ḥāl üstindedür

İstemem ḫilʿat ser-ā-ser olsa yā dībā ḥarīr
Baña faḫrumdur diyeler eski şāl üstindedür

Ġamzeler öldürdi yine lebleri virür ḥayāt
Kimse bilmez ʿāşıḳuñ ḥāli ne ḥāl üstindedür

Geh lebinden söz açar gāhī miyānından ḫaber
Her birisi ehl-i ʿışḳuñ ḳīl ü ḳāl üstindedür

Şiʿr-i pür-sūzı Muḥibbī'nüñ ne tañ bulsa kemāl
Zīrā zihni gün-be-gün artar kemāl üstindedür

907

Kec kaşıyla gözleri her laḥẓa āl üstindedür
Kırmaga ʿāşıḳları her dem ḫayāl üstindedür

Bilse idüñ raḥm iderdüñ derd-i dil aḥvālini
Görse idüñ gözlerüm yaşı ne ḥāl üstindedür

Bād-ı ṣarṣārdan bi-ḥamdi'llāh ki kurtıldı zemīn
Mevsim-i güldür hevālar iʿtidāl üstindedür

Ṣaḥn-ı gülşende yine dīvān idüp sulṭān-ı gül
Ayag üzre servler kendü nihāl üstindedür

Baglanup virmez Muḥibbī dār-ı dünyāya göñül
Anuñ-ıçun kim bilür anı zevāl üstindedür

502

Yukarıda verdiğimiz iki gazel Necatî'nin

> Zülf-i dilber kim ʿiẕār-ı dil-rübā üstindedür
> Sūre-i Ve'l-Leyl'dür kim ve'ḍ-ḍuḥā üstindedür[28]

matlalı gazeline cevap olduğu gibi, Figânî'nin:

> Kaşlaruñ ṭuġrası cānā āfitāb üstindedür
> Şekl-i bismillāha beñzer kim kitāb üstindedür
>
> Āfitāb-ı ʿālem-ārā gördügince ruḫlaruñ
> Ẕerre-veş ditrer felek üzre ḥicāb üstindedür
>
> Dāġlar yakdum ruḫuñ şevḳiyle dilde lāle-vār
> Ol sebebdendür ki ḳalbüm ıżṭırāb üstindedür
>
> ʿĀḳil iseñ ʿālemüñ naḳşın görüp meyl eyleme
> Köhne bir vīrānedür bünyādı āb üstindedür
>
> Tutalum kim ser-be-ser sulṭān-ı ʿālemsin bugün
> Ey Figānī menzilüñ āḫir türāb üstindedür[29]

şeklindeki gazeline nazîredir. Hayâlî'nin gazeline ise,

> Şular kim bu cihān içre o kaşı rāyı bilmezler
> İrişen tīr-i miḥnetdür ya n'içün yayı bilmezler
>
> Maḥabbet baḥrınuñ cūşını sorma ġayra benden sor
> Niçe kez aña ġarḳ oldum dimeñ deryāyı bilmezler
>
> Güneş yüzüñ ḳamer alnuñ temāşā eyleyen ʿāşıḳ
> Güni bir ẕerreye teşbīh idüben ayı bilmezler
>
> ʿAẕāb-ı nār-ıla zāhid iñen rindānı korkutma
> Bu güni ḫoş görür bunlar ġam-ı ferdāyı bilmezler
>
> Muḥibbī faḳr şālınuñ bilenler ḳıymet ü ḳadrin
> Ḥarīr ü aṭlasa meyl eyleyüp dībāyı bilmezler

528

manzumesini yazmıştır.

---

[28] Ali Nihad TARLAN, **Necati Beg Dîvanı**, Ankara 1992, s. 204.

[29] Abdülkadir KARAHAN; **Figanî ve Divançesi**, İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1966, s. 45.

Aşağıdaki gazel ise

Niçe yıllar devr ider bu dil sū-yı kūyuñ senüñ
Zīrā ḳullāb-ı maḥabbetdür çeken sūyuñ senüñ

Dūram gerçi velī cān u göñülden devletüñ
İderem her kanda olsam da du'ā-gūyuñ senüñ

Ḳāmetüñ gördüm ḳıyām itdüm namāza başladum
Baña miḥrāb olalıdan ṭāḳ-ı ebrūyuñ senüñ

Ḫālüñe 'anber ḫaṭā ile didüm zülfüñe müşg
Olmışam tā zindeem şermende-i rūyuñ senüñ

Serv ḳaddüñ bāġda görüp yaşını itdi revān
Bu Muḥibbī göreliden ḳadd-i dil-cūyuñ senüñ

1769

Lâmiî Çelebi'nin gazeline nazire olarak yazılmıştır. Aşağıdaki gazeller ise Fuzûlî'nin şiirine naziredir:

Zāhidā sanma senüñ tek biz selāmet beklerüz
Biz ḫarābāt ehliyüz dāyim melāmet beklerüz

Yimezüz dünyā ġamın meyl itmezüz hem çün meges
Ḳāf-ı istiġnāda 'Anḳā-veş ḳanā'at beklerüz

Āteş-i 'ışḳa yanar dil korkaruz āh itmege
Āşikār ola diyü 'ışḳuñı ġayret beklerüz

Yol ḫaṭar dervend-i 'ışḳuñ diyü āgāh eylerüz
Sīne-i ṭablı dögüp olmışdur ādet beklerüz

Göreli ola serv-ḳaddi cāmi'-i ḥüsn içre āh
Ḳāmet ide diyü nāgāh biz iḳāmet beklerüz

Ḫāk-i pāyüñle pür itdük şīşe-i çeşmi henūz
Hey ḳıyāmet ḳāmet it vaḳt oldı sā'at beklerüz

Leşker-i eşki çeküp āhuñ livāsın kaldurup
İy Muḥibbī şāh-ı 'ışḳ olduk vilāyet beklerüz

1253

İdesin diyü ḳıyām iy serv ḳāmet beklerüz
İşügüñden gitmeyüp biz tā ḳıyāmet beklerüz

Niçe yıldur yollar üzre düşüben ḫāk olmışuz
Bir gün ola basasın diyü hey āfet beklerüz

Bekle ṣūfī dāyimā sen var selāmet gūşesin
ʿĀşıḳuz rindüz hemīşe biz melāmet beklerüz

Kārbān-ı ḫalḳ bir bir göçiyor çalındı kūs
Biz daḫı göçmege geldük anda nevbet beklerüz

Ṭūġra-yı ġamla Muḥibbī sīne-i ṭablı dögüp
Bu ṭarīḳ-ı ʿışḳ dervendinde miḥnet beklerüz

1307

Bir noktada Muhibbî şairliğini nazireden işe başlamasına borçludur. Belki Türk edebiyatında en çok nazire yazan şair de odur. Mecmualara baktığımız zaman, Muhibbî'nin yukarıda zikr ettiklerimiz de dahil Ahmed-i Dā'î ile Ahmed Paşa'dan Kemalpaşazâde'ye, Nizâmî'den Zâtî'ye ve Hilâlî'den Defterî'ye kadar kırka yakın şairin gazellerine dört yüz civarında nazire yazdığını görürüz.[30] Bir de Ahmed-i Da'î ile olan münasebetine onun şu gazeli ile Muhibbî'nin şiirini karşılaştırarak bakalım:

Sen bugün ġoncalayın gerçi dügülden çıkasın
Yarın ol serv gibi ḫırmen-i gülden çıkasın

Bu gelür şāhum elüñden kim ele girmeyesin
İlle bu gelmez elüñden ki göñülden çıkasın

Satun alma beni ben bir pula degmez kişiyem
Ḥayf ola benüm içün akça vü puldan çıkasın

Eñegi çāhına düşdüñ ise iy ḫasta göñül
Sanma sen kim yine ol çāh-ı nuġuldan çıkasın

Zülfinüñ silsilesinden ne ḫalāṣ istersin
Bu delülik bile sen niçesi ġuldan çıkasın

Müddeʿī ḳavlı-y-ıla kanuma girmeñ ne revā
Bir bu kim kan idesin bir daḫı kuldan çıkasın

Ḫūblıguñ aṣlı budur Dāʿī'ye ḫōş luṭf ider
Bu degül nāz u cefā-y-ıla uṣūlden çıkasın[31]

---

[30] Orhan YAVUZ ve diğerleri**; Muhibbî Dîvânı-Bölge Yazma Eserler Nüshası**, Konya 2014 s. 50-51.

[31] Mehmet ÖZMEN; **Ahmed-i Dâ'î Dîvânı**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2001, s. 199.

Bu gazele Muhibbî gazelin bazı mısra ve kelimelerini değiştirerek aşağıdaki nazireyi yazar:

Rāh-ı ʿışḳuñda görüp ʿāşıḳı yoldan çıkasın
Bir bu kim kana girüp bir bu ki kuldan çıkasın

Dōstum girmeyesin ele elüñden bu gelür
Līk bu gelmez elüñden ki göñülden çıkasın

Varuñı ḫarc idegör yolına cānānelerüñ
Ele girmezse daḫı akça vü puldan çıkasın

Zülfi zencīrine düşdüñse ḫalāṣ istemegil
Bu delülikle dilā niçesi ġuldan çıkasın

Ḫūblık resmi budur eyle Muḥibbī'ye cefā
Bu degül mihr ü vefā ḳılup uṣūlden çıkasın
2495

Görüldüğü gibi nazire açısından bu da dikkate değer bir husustur. Bu hususta da edebiyatımızda ilk defa Süleyman Çelebi, Âşık Paşa'nın kimi beyitlerini alıp değiştirerek Mevlid'inde yer vermekle bir öncü durumunda görülür.[32] Muhibbî de aynı yolu seçen bir başka şairdir.

DEVRİN ŞAİRLERİNE GÖRE MUHİBBÎ[33]

Sultan Süleyman için yazılan kasideleri bir tarafa bırakırsak[34] devrindeki şairlerin ona ve şiirlerine büyük ilgi duyduklarını görürüz. Ubeydî ve Taşlıcalı Yahyâ gibi şairler ona dua-nâmeler yazarlar. Örnek olarak verirsek Ubeydî'nin Kânûnî için yazdığı, aşağıya aldığımız gazeli edebiyatımızda konusu bakımından dikkat çekmektedir. Şair, gökyüzü kubbesinin padişaha altın otak olmasını, ay ve güneşin ona solaklık yapmasını, adalet bayrağının yüce feleğe dikilmesini, saadet ve kutluluk konaklarının menzil başı, himmet rüzgârının en hızlı ulağı olmasını, kötü huylu düşman üzerine yürüdüğünde zafer kılıcının kınından sıyrılmış silah olmasını isteyerek dua eder. Sonra da şairin muradının mumunu yakarak padişahın cihanda bir eserinin bulunmasını diler.

---

32 Kemal YAVUZ; **Âşık Paşa, Garib-nâme**, cilt I/1, İstanbul 2000, s. LII-LIII

33 Orhan YAVUZ ve diğerleri, **age.**, s. 31-41.

34 Ali YILMAZ; **Kânûnî Sultan Süleyman'a Yazılan Kasideler**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1996.

Ubeydi'nin sözünü ettiğimiz ve üzerinde durduğumuz gazeli şöyledir:

Bu tāc-ı lāciverdī zer-baft otaġuñ olsun
Mihr-ile meh yanuñca iki solaġuñ olsun

Çarḫ-ı berrīne hem-ser olup livā-yı ʿadlüñ
Ser-i menzil-saʿādet dāyim ḳonaġuñ olsun

Sulṭān-ı kāmrānsın devlet serīri üzre
Her dem nesīm-i himmet çāpük ulaġuñ olsun

Aʿdā-yı bed-nihāda ʿazm-i sefer ḳılıcaḳ
Tīġ-ı ẓafer elüñde yalın yaraġuñ olsun

Luṭf it ʿUbeydī'nüñ gel uyar murādı şemʿin
Bu tekye-i cihānda yanar çerāġuñ olsun[35]

'Işkî de yazdığı bir dua-nâmesinde şiirin ve âlemin padişahını şu murabbaı ile anlatır. Burada cepheden zaferle dönen padişahın yüksek, yüce ve heybetli bir şekilde anlatılışı vardır. Bu şiirde Türkçenin de heybetini ve anlatım gücünü ayrıca belirtmek gerekir. Murabba şöyledir:

Mihr istiḳbāle çıḳsun şāh-ı devrāndur gelen
Devlet ile bu yidi iḳlīme sulṭāndur gelen
Çün ġazādan ʿavdet itmiş Āl-i ʿOs̱māndur gelen
Şāh-ı ġāzī Ḥażret-i Sulṭān Süleymāndur gelen

Şādılıḳdan aġlasun çeşminde yaşı var ise
Pāyına düşsün varup devletlü başı var ise
Yollarına döşesün zerrīn ḳumāşı var ise
Şāh-ı ġāzī Ḥażret-i Sulṭān Süleymāndur gelen

Bir niçe menzil bu pīr-i çarḫa ayaḳdaş olup
Alsun cārū-yı zerrīnin ele ferrāş olup
Varsun taʿẓīm içün ḫalḳ-ı cihāna baş olup
Şāh-ı ġāzī Ḥażret-i Sulṭān Süleymāndur gelen

Zühre bezminde varup sāzende ḳılsun kendüyi
Ḳapusında pīr-i çarḫ efgende ḳılsun kendüyi
Şems adlu diñ güneş bir bende ḳılsun kendüyi
Şāh-ı ġāzī Ḥażret-i Sulṭān Süleymāndur gelen

---

[35] Ömer ARSLAN; **Ubeydî Dîvânı (Metin-İnceleme),** İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul, 2013, s.463.

Şādılıḳdan kār u bārın terk idüp ḫalḳ-ı cihān
Yine pür olsun neşāṭ ile zemīn ü āsumān
Yollar üzre vaḳtidür ta'ẓīme çıḳsun ins ü cān
Şāh-ı ġāzī Ḥażret-i Sulṭān Süleymāndur gelen

Şeb ṭağıtsun encüm ü seyyārenüñ hengāmesin
Seyr-i ḫāküñdür ḳosun elden 'Uṭārid ḫāmesin
Ṣubḥ-dem geysün güneş egnine zerrīn cāmesin
Şāh-ı ġāzī Ḥażret-i Sulṭān Süleymāndur gelen

Ḫūn-ı düşmenden ḳılup rūy-ı zemīni lāle-reng
Ehl-i küfrüñ başına itdi cihānı yine teng
Fetḥ idüp niçe ḥiṣārı eyledi şāhāne ceng
Şāh-ı ġāzī Ḥażret-i Sulṭān Süleymāndur gelen

Cān-ı 'āşıḳ gibi ṣular ḳalbine virsün cilā
Şāh-rāh üzre çemenler el açup ḳılsun du'ā
Çın seḥer silsün süpürsün yolları bād-ı ṣabā
Şāh-ı ġāzī Ḥażret-i Sulṭān Süleymāndur gelen

Ṣubḥ aṣmış mihr ḳandīlin felek ḫargāhına
Her melek yüz sürmek ister ol şehüñ dergāhına
'Işḳiyā sen de du'ā-nāmeñle yüz sür rāhına
Şāh-ı ġāzī Ḥażret-i Sulṭān Süleymāndur gelen[36]

Kânûnî Sultan Süleyman devrinin önde gelen şairlerinden olan Yahyâ Bey'in hükümdarın seferden zaferle dönüşünü anlatan Işkî'nin murabbaı ile aynı redif ve vezinde yazılmış muhammesini de burada zikretmeden geçemeyiz. Altı bendden meydana gelen manzume şöyledir:

Şādmān oluñ ki sulṭān oğlı sulṭāndur gelen
Baḥr u berrüñ pādişāhı Āl-i 'Oṣmān'dur gelen
Nāyib-i şer'-i Muḥammed ẓıll-i Yezdān'dur gelen
Şarḳ u ġarbı seyr iden ḫurşīd-i raḫşāndur gelen
'Ālemüñ ṣāḥib-ḳırānı Ḫān Süleymān'dur gelen

---

36 Süreyya UZUN; **Üsküdarlı 'Işkî Dîvânı ve XVI. Yüzyıl Osmanlı Hayatının Dîvandaki Yansımaları,** İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul, 2011, s. 250-251.

Bir kemīne bendesini Mıṣr'a sulṭān eyleyen
Kerbelā seyrini her dervīşe āsān eyleyen
Sāye-veş düşmanların ḫāk ile yeksān eyleyen
Dem-be-dem bağrın ḳızılbaşuñ ḳara ḳan eyleyen
'Ālemüñ ṣāḥib-ḳırānı Ḫān Süleymān'dur gelen

Bir Ḫalīlu'llāhdur ḫalḳ-ı cihān mihmānıdur
'Āḳıbet ferzend-i İsmā'il anuñ ḳurbānıdur
Her seḥer zerrīn 'aṣā ile güneş derbānıdur
Şād olurlarsa n'ola ġāzīlerüñ sulṭānıdur
'Ālemüñ ṣāḥib-ḳırānı Ḫān Süleymān'dur gelen

Ṣāḥib-i seyf ü ḳalem şāh-ı ulü'l-elbāb olan
'Ālemi fetḥ eylemekde mihr-i 'ālem-tāb olan
Evliyāu'llāh içinde zübde-i aḳṭāb olan
Rūy-ı ma'nāda bu gün ser-leşker-i aṣḥāb olan
'Ālemüñ ṣāḥib-ḳırānı Ḫān Süleymān'dur gelen[37]

Devlet ü iḳbāl ü baḫt u nuṣret-i Yezdān ile
Şevket-i dīn-i Resūl ü zīnet-i 'unvān-ile
Leşker-i manṣūr ile ser-cümle-i erkān ile
Āfitāb-ı 'ālem-ārā gibi ad u şan -ile
'Ālemüñ ṣāḥib-ḳırānı Ḫān Süleymān'dur gelen

Ḫāk-i pāyına du'ā-yı devletin irsāl idüñ[38]
Fürḳatinden aña her vecḥ ile 'arż-ı ḥāl idüñ
Oḳıyup Yaḥyā ḳulınuñ medḥini īṣāl idüñ
Yüz yire ḳoyup tażarru'larla istiḳbāl idüñ
'Ālemüñ ṣāḥib-ḳırānı Ḫān Süleymān'dur gelen[39]

Yahya Bey ayrıca Kânûnî'nin meşhur

Ḫalḳ içinde mu'teber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihānda bir nefes ṣıḥḥat gibi

beyiti ile başlayan gazelini ta'şir etmiştir. Bu şiiri de aşağıya alıyoruz:

---

[37] Bu bend Mehmed ÇAVUŞOĞLU neşrinde altıncı sırada yer almaktadır.

[38] Bendin "Yüz yire ḳoyup tażarru'larla istikbāl idüñ" şeklindeki dördüncü mısraı Mehmed ÇAVUŞOĞLU neşrinde yoktur. Bend Fahir İZ'den tamamlanmıştır. (Fahir İZ; **Eski Türk Edebiyatında Nazım, I. Cild,** İstanbul 1966, s. 464).

[39] Mehmed ÇAVUŞOĞLU; **Yahyâ Bey - Dîvan (Tenkidli Basım)**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, yayın nu: 2233, İstanbul, 1977, s. 188-189.

Gazel-i Muhibbî Ta'şîr-i Yaḥyâ

Ḫasta olmaḳ gūş-māl-i Ḥażret-i ʿİzzet gibi
Her kişinüñ yalımın alçaḳ ider ġurbet gibi
Degme bir kimse göre gelmez refāhiyyet gibi
Nāleler gūyā derāy-ı rıḥlet-i rāḥat gibi
Dār-ı dünyā cāy-ı fürḳat menzil-i miḥnet gibi
Devleti bir ālet-i hengāme-i zaḥmet gibi
Ṣaġlıġuñ bünyādı yoḳ āyīnede ṣūret gibi
Maṭlaʿı şāh-ı cihānuñ maşrıḳ-ı ḥikmet gibi
Ḫalḳ içinde muʿteber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihānda bir nefes ṣıḥḥat gibi

Yandur erbāb-ı ġurūrı ṣōfī-i ṣāfī-ṣıfat
Rāḥat olmaḳ ister iseñ meskenetde mesken et
Dīde gibi şevḳ-i rūḥāniyyeti başa ilet
Evliyānuñ ayaġı altı olur altı cihet
Māniʿ-i işġāl-i Ḥaḳ'dur bezm-i ehl-i maʿṣiyet
Her libās-ı ġafleti ḳılma ḥicāb-ı maġfiret
Tārik-i dünyādadur sırr-ı sürūr-ı āḫiret
Gör ne dir şāh-ı vilāyet nūr-ı ʿayn-ı maʿdilet
Ḳo bu ʿayş u ʿişreti çünkim fenādur ʿāḳıbet
Yār-ı bāḳī ister iseñ olmaya ṭāʿat gibi

Hem-dem olma ney gibi ehl-i hevāyı eyle red
ʿAynı ile ḳıl ʿibādet-ḫāneñi mā-beyne sed
Dāl-veş ḫālī degüldür secdeden ehl-i ḫıred
Pādişāha bendeye ḫayrātdur ḫayrü'l-veled
Saġ iken eyle murādātına muḥtācuñ meded
Ellere dest-i seḫāñ ile murād atını yed
Furṣatı fevt eylemekdür kār-ı bed efkār-ı bed
Cümleye bu seyyid-i ʿālem sözi olur sened
Olsa ḳumlar saġışınca ʿömrüñe ḥadd ü ʿaded
Gelmeye bu şīşe-i çarḫ içre bir sāʿat gibi

Gel der-i dervīşe var kim ma‘rifet deryāsıdur
Cān ḳulağına kelāmı dürr-i bī-hemtāsıdur
Maẓhar-ı envār-ı Ḥaḳ āyīne-i rūyāsıdur
H̬ānekāhında ḥaḳīḳat Ḳāfı'nuñ 'Anḳā'sıdur
Ḳāf gibi i'tiḳāfı Mescid-i Aḳṣāsıdur
Göz göre 'ayn-ı ḳanā'at dīde-i bīnāsıdur
Göñlinüñ vīrānesinde kenz-i lā-yefnāsıdur
Vālī-i ālī maḳāli sözlerüñ evlāsıdur
Salṭanat didükleri ancaḳ cihān ġavġāsıdur
Olmaya bah̬t u sa'ādet 'ālem-i vaḥdet gibi

Medd-i bismillāh gibi eyle var Allāh'a yol
Ḳol ḳanad olsun saña h̬avf u recāsı saġ u sol
Māyil-i aṣl-ı uṣūl ol māyil-i aṣl-ı uṣūl
Lāyıḳ-ı vaṣl-ı ḥabīb it kendüñi ḳable'l-vuṣūl
H̬āṭıruñı eyle vaḥdet-h̬āne-i rāy-ı Resūl
Maḳṣad-ı aḳṣāyı gözle menzil-i maḳṣūdı bul
Vāy eger dünyāña meşġūl eyler ise nefs-i ġūl
Olagör Yaḥyā gibi bir mürşid-i ma'ḳūle ḳul
Ger ḥużūr itmek dilerseñ ey Muḥibbī fāriġ ol
Var mıdur vaḥdet maḳāmı gūşe-i 'uzlet gibi[40]

Aynı matlalı şiiri başta devrin büyük şairi "Reis-i Şairan" Bâkî ve yine yukarıda dua-nāme yazdığını söylediğimiz 'Işkî de tahmis etmiştir. Bu şiirler de sırasıyla şöyledir:

Taḥmis-i Ġazel-i Sulṭān Süleymān H̬an[41]

Cāme-i ṣıḥḥat H̬udā'dan h̬alḳa bir h̬il'at gibi
Bir libās-ı fāh̬ir olmaz cisme ol kisvet gibi
Var-iken bah̬t u sa'ādet ḳuvvet ü ḳudret gibi
H̬alḳ içinde mu'teber bir nesne yoḳ devlet gibi
Olmaya devlet cihānda bir nefes ṣıḥḥat gibi

---

[40] Mehmed ÇAVUŞOĞLU; **age.**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, yayın nu: 2233, İstanbul, 1977, s. 172-174.

[41] Sabahattin KÜÇÜK; **Bâkî Dîvânı - Tenkitli Basım**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1994, s. 90-91.

Ehl-i vaḥdet kā'inātuñ 'āḳil ü dānāsıdur
Merd-i fāriġ 'ālemüñ mümtāz ü müsteṡnāsıdur
Gör ne dir ol kim sözi gūyā Mesīḥ enfāsıdur
Salṭanat didükleri ancaḳ cihān ġavġāsıdur
Olmaya baḫt u sa'ādet dünyede vaḥdet gibi

Ṭā'at-i Ḥaḳ mūnis-i bezm-i beḳādur 'āḳıbet
Ṣıḥḥat-i cān u beden senden cüdādur 'āḳıbet
Bād-ı ṣarṣārdur fenā 'ālem hebādur 'āḳıbet
Ḳo bu 'ayş u 'işreti çünkim fenādur 'āḳıbet
Yār-i bāḳī ister iseñ olmaya ṭā'at gibi

'Ālemi gözden geçürseñ eyleseñ biñ yıl raṣad
Devr içinde ṭurmasañ görseñ hezārān nīk ü bed
Her ṭarafdan aḳsa dünyā mālı gelse lā-yu'ad
Olsa ḳumlar ṣaġışınca 'ömrüñe ḥadd ü 'aded
Gelmeye bu şīşe-i çarḫ içre bir sā'at gibi

Menzil-i āsāyiş-i 'uḳbāya isterseñ vuṣūl
Ḥubb-i dünyādan ferāġat gibi olmaz ṭoġrı yol
Şād-mān erbāb-ı 'uzletdür hemān Bāḳī melūl
Ger ḥużur itmek dilerseñ iy Muḥibbī fāriġ ol
Olmaya vaḥdet maḳāmı gūşe-i 'uzlet gibi

Işkî'nin Yaptığı Tahmîs

Ẕāt-ı şeh cism-i cihānuñ rūḥıdur rāḥat gibi[42]
Olmasun bī-rūḥ 'ālem cism-i bī-ṭāḳat gibi
İ'tibār-ı devlet-i dünyā ḳurı ṣūret gibi
Ḫalḳ içinde mu'teber bir nesne yoḳ devlet gibi
Olmaya devlet cihānda bir nefes ṣıḥḥat gibi

Cāy-i vaḥdet ehl-i 'ışḳuñ künc-i istiġnāsıdur
Maḫzen-i dilde ḳanā'at genc-i lā-yüfnāsıdur
Ḥubb-ı dünyā cān u dil āyīnesinüñ pasıdur
Salṭanat didükleri ancaḳ cihān ġavġāsıdur
Olmaya baḫt ü sa'ādet dünyede vaḥdet gibi

---

42 20 Süreyya UZUN; **age.,** s. 245-246.

Ṭāʿata saʿy it ki her varuñ hebādur ʿāḳıbet
Her neşātuñ āḫiri renc ü ʿanādur ʿāḳıbet
Balına el sunma dünyānuñ belādur ʿāḳıbet
Ḳo bu ʿıyş u ʿişreti çünkim fenādur ʿāḳıbet
Yār-i bāḳī ister iseñ olmaya ṭāʿat gibi

Olsa her sāʿat dilüñde ḳul hüvallāhü eḥad
Ḳalbüñi eyler münevver nūr-ı Allāhü'ṣ-ṣamed
Çün aḳar ṣu gibi ʿömrüñle geçer her nīk ü bed
Olsa ḳumlar ṣağışınca ʿömrüñe ḥadd ü ʿaded
Gelmeye bu şīşe-i çarḫ içre bir sāʿat gibi

ʿIşḳiyā ʿuzletde ol maḳṣūda isterseñ vuṣūl
Çün ḳamu aʿmālüñi yazar melekler ṣağ u ṣol
Ḥaḳ buyurmış luṭf-i ṭabʿından o şāh-ı pür-uṣūl
Ger ḥużur itmek dilerseñ iy Muḥibbī fāriġ ol
Olmaya vaḥdet maḳāmı gūşe-i ʿuzlet gibi

Bütün bunlara ilave olarak gerek ʿIşkî gerekse Ubeydî Muhibbî'nin başka gazellerini de tahmis etmişlerdir. Bu tahmisleri de burada sırasıyla veriyoruz.

Işkî'nin Yaptığı Diğer Tahmîs

Ülfet-i ʿışḳ eyleyen ünsiyyet-i cān istemez[43]
İltifāt-ı ḫalḳ u teklīfāt-ı insān istemez
Terk ider cümle cihān mülkini ʿunvān istemez
İḫtiyār-ı faḳr iden dergāh u eyvān istemez
Zād-ı ġamdan özge hergiz kendüye nān istemez

Eyleyenler gūşe-i faḳr u fenāyı iḫtiyār
Tāc-ı ḫurşīd ü felek taḫtında eylerler ḳarār
Māsivādur ʿayna almazlar bu fānī kār u bār
Şol ki istiġnā serīrinde oturdı şāhvār
Ser-te-ser olmaġa heft iḳlīme sulṭān istemez

Nūr-ı Allāh ile çünkim mü'minüñ ḳalbi ṭolar
Feyż-i Ḥaḳ'dan tutar āfāḳı żiyāsı ser-te-ser
Sāyesinde mihr ü māh eyler temennā nūr u fer
Şuʿle-i āhı kimüñ kim ʿāleme pertev salar
Ẕerreye almaz güni ol māḥ-ı tābān istemez

[43] Süreyya UZUN; **age.**, s. 242-244.

Dāġlarla lālezār-ı sīnem olmış bāġ u rāġ
Cūybār-ı eşküm ol bāġ içre aḳar çaġ çaġ
N'ola gülzār-ı cihān seyrinden eylersem ferāġ
Sīnesine her ki kesdi naʿl ü yaḳdı tāze dāġ
Eylemez bāġa naẓar seyr-i gülistān istemez

Ḳılsalar kūyuñda cānā cism-i efgārum dü nīm
İşigüñden bir ḳadem gitmem yabana Ḥaḳ ʿalīm
Çün buyurmış Ḥażret-i Sulṭān Süleymān bin Selīm
Ol ki ʿışḳ ehlidür olur kūy-ı dilberde muḳīm
Eyleyüp dīvānelik ṭaġ u beyābān istemez

Dāġ-ı ġamdan özge ʿışḳ ehline olmaz pīrehen
Meclis-i ʿuşşāḳda bī-lafẓ u ṣavt olur suḫen
Bāb-ı Ḥaḳ'dan redd olınmaz kimse varur isteyen
Pādişāh-ı ʿışḳ dergāhı açuḳ gelsün gelen
Menʿ olınmaz hīç kes ʿışḳ ehli derbān istemez

ʿIşḳiyā cām-ı ezeldür cānı bī-hūş eyleyen
Yād ḳılmaz ʿālemi kendin ferāmūş eyleyen
Ḳaṭreye ṣaymaz muḥīṭi ʿışḳ ile cūş eyleyen
İy Muḥibbī yār elinden bir ḳadeḥ nūş eyleyen
Ḥıżr elinden ger olursa āb-ı ḥayvān istemez

Ubeydî'nin Yaptığı Tahmîs

Bir dem elden komayup bir ruḫ-ı gül-nār etegin[44]
Ṭutagör āb-ı revān gibi çemenzār etegin
Ṭutma zāhid gibi zühdüñ hele zinhār etegin
Pend gūş itme dilā alma ele ʿār etegin
Ḳo ne dirlerse disünler ṭutagör yār etegin

Rāh-ı ʿışḳında nigāruñ şu ḳadar çekdüm elem
Ḳalmadı görmedügüm ġuṣṣa vü endūh-ı sitem
Ḳana ġarḳ olsa gözüm yaşı ʿaceb mi her dem
Baña her laḥẓa gelür derd ü belā ġuṣṣa vü ġam
Müşkil işdür kişi kim ṭuta sitemkār etegin

---

[44] Ömer ARSLAN; **Ubeydî Dîvânı (Metin-İnceleme),** İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul 2013, s. 250-251.

İtmege gülşen-i ʿālemde dilā ʿayş u ṭarāb
Bulmadum bir gül-i bī-ḫār idüp saʿy ü ṭaleb
Ben çeküp derd ü belā vü ġam u endūh [u] ṭaʿab
Müddeʿī dāmen-i dildāra irişse ne ʿaceb
Ḳanda bir gül açıla ṭuta anuñ ḫār etegin

Ġam-ı ebrūsı ile ḳaddüñ eger olsa hilāl
Ṭāḳatüñ ṭāḳ olup żaʿf seni itse ḫayāl
ʿArż-ı ḥāl eylemege ḳalmasa güftāra mecāl
Ḫābda yāri görüp furṣat ile būsesin al
Uyanup ḫışma gelürse ḳoma inkār etegin

İy ʿUbeydī dil-i pür ġamda ṣafā ḳalmadı hīç
Çekmedügüm bu cihān içre belā ḳalmadı hīç
Ol perī itmedügi cevr ü cefā ḳalmadı hīç
İy Muḥibbī benī-ādemde vefā ḳalmadı hīç
Sen dahı Mecnūn-ṣıfat ṭut yüri ṭaġlar etegin

Ubeydî'nin Yaptığı Diğer Tahmîs

Açılsa ḥoḳḳa-i yāḳūt ġonca müşk-bār olsa[45]
Gül-i laʿlin ṭabaḳda ḫurda-i zer āşikār olsa
Müzeyyen bāġ-ı jāleler güherlerle nişār olsa
Zümürrüd naṭʿ döşense zemīne nev-bahār olsa
Gülistān seyrine varsam bile ancaḳ nigār olsa

Olup gülşende ḳoltuk gülleri iki ḳucaġına
Nihāl-i gül ṭaḳınsa ġoncalar ṣolına ṣaġına
Bu ḥāli seyr idüp meyl itse diller dehr bāġına
Aḳup cūlar yüzin sürse dem-ā-dem serv ayaġına
Gül ile zeyn olup gülzār [u] bülbüller hezār olsa

Olup bir lebleri cām u ṣürāḥī gerdene ḳādir
Ṣafā kesb eylesem bezmümde olsa dā'imā ḥāżır
Emüp laʿlini öpsem ruḫların ḳuçsam bilin vāfir
Neşāṭ esbābını cümle müheyyā itseler bir bir
Gehī nūş eylesem bāde gehī būs u kenār olsa

[45] Ömer ARSLAN; **age.,** s. 265-266.

Ḫayāl-i nergisüñ cāy eyleyelden çeşm-i rūşende
Hevā-yı sünbülüñle cigerüm oldı perākende
Göñülden ṣad hezār efġān idüp bülbül-i gūyende
Disem dil derdini bir bir oturup ṣaḥn-ı gülşende
Derūn-ı dilde her ne var açılsa āşikār olsa

Gözüñ ṭutsa eger bir serv-ḳāmet çeşm-i bādāmı
Ḳoyup zühdi ḳomasun bir dem elden cām-ı gül-fāmı
İnanamaz ʿUbeydī gör ne dir ol şāh-ı İslāmī
Muḥibbī tevbeyi ṣırdı dem-ā-dem nūş idüp cāmı
Şu göñlümden geçen gibi baña bir gül-ʿiẕār olsa

TAHMİS YÖNÜ İLE MUHİBBÎ[46]

Muhibbî tahmis yönü ile de dikkat çeker. Ona devrinin şairleri nasıl ilgi duymuşlarsa, o da şairlerle ve onların şiirleriyle ilgilenmiştir. Üzerinde yukarıda etraflıca durduğumuz nazirelerini bir tarafa bırakırsak onun Husrev, Cem Sultan, Hafî, Hayâlî, Necâtî Bey ve Fazlî başta başta olmak üzere kendinden önce ve kendi devrinde yaşamış Türk edebiyatının önde gelen şairlerinin gazellerini tahmis ettiği görülmektedir. Kânûnî'nin dîvânlarında tespit ettiğimiz söz konusu bu tahmislerden bazılarını yukarıdaki şairler sırasına göre aşağıya alıyoruz. Burada ilk tahmis Husrev'in gazeline yapılmış olup âdeta mülemma bir şiir görünümündedir. Çünkü bendlerde Türkçe üç mısradan sonra tahmis edilen Farsça gazelin beyitlerine yer verilmiştir.

Tahmîs-i Gazel-i Hüsrev

Bend-i zülfüñe ezel düşdüm giriftāram henūz
Ol sebebden ḫasta vü ʿışḳ-ıla bīmāram henūz
Uyḫu gelmez gözüme tā ṣubḥ bī-dāram henūz
Ber cemālet hem-çünān men ʿāşıḳ-ı zāram henūz
Nāleī kez sūz-ı ʿışḳet dāştem dāram henūz

Çıkdı nāz-ıla çemen seyrine ol sīmīn-beden
Sīne çāk oldı anuñ şevḳına sanmañ pīrehen
Dōstlar oldı baña ol pīrehen kanlu kefen
İy be-raġm-i düşmenān kūşīde der āzār-ı men
Dōstem düşmen meşev bāmen ki yārem henūz

---

[46] Orhan YAVUZ ve diğerleri; **age.,** s. 41-50.

Alnuma yazmış ezel ʿāşıḳlıgı çün kim ḳalem
Lāzım oldı tā ebed ʿışḳ-ıla yanam yakılam
Ḫaste dilven ḥālümi sormaz gelüp illā ki ġam
İy ṭabīb-i miḥribān çün rence fermūdī ḳadem
Ez ser-i bālīn-i men megzer ki bīmārem henūz

Ḫāk-i rāhuñda bulaldan dōstum efgendeñi
Bilüme ḫıdmet kuşagını kuşandum bendeñi
Öleyin yoluñda ölmezsem çekem şermendeñi
Mürdeem bī-yār u pindārām ki dārem zindegī
Cān-ı men reftest u men bāḫod nemiārām henūz

Bāde-i cām-ı lebüñden ideli bir cürʿa nūş
Dilde ṣabr u cānda ṭāḳat ḳalmadı başumda hūş
Mest-i ʿışḳ oldı Muḥibbī tan mı eylerse ḫurūş
Merdümān gūyend Ḫusrev cāme-i şeyḫī be-pūş
Çün be-pīşem kez miyān neg-şode zünnāram henūz

3531

Tahmîs-i Ġazel-i Cem Sulṭan

Didüm ki ser-i zülfüñi boynuma meresdür
Bu mertebeye didi ne lāyıḳ o ne kesdür
Sevdā-zedeyem olmayısar ōzge hevesdür
Gülzār-ı cemālüñ görinürse baña besdür
Çün bülbül-i cān daḫı giriftār-ı ḳafesdür

Bir kerre eger kılsa tecellāyı cemāli
Āşüfte ide mihr ü mehi ruḫları alı
Laʿlüñ var-iken almayalar āb-ı zülāli
Dil uyḫuya varmaz gelicek ḫāli ḫayāli
Rāḥatlıg-ıla ḫᵛāb ola mı cāy-ı megesdür

Dūr itdi çü ben kulını ol şeh naẓarından
Gitmeye kişi degme belā-y-ıla yirinden
Tutmaya o kul şeh sözini geçe serinden
Tuyılmaya mı derd ü belā rehgüzerinden
Bu ḳāfile-i ʿışḳa figānum çü ceresdür

Çün ḫūnī gözi eyledi ġamz okını ḥāżır
Didi ki benüm ḥüsnüme kimdür ola nāẓır
Hīç göze yasag olmadı ʿālemde be kāfir
Cān virdi gözi būse virdüm diyü çün āḫir
Cānum yirine cān olan āḫir o nefesdür

İy bād-ı ṣabā zülfine gel dest-res eyle
Bu dehr dimāġını muʿaṭṭar-ı nefes eyle
İy dīde **Muḥibbī** gibi yaşuñ Aras eyle
Āh eylemege ʿışḳ-ıla iy Cem heves eyle
Dāyim çü cihān işi hevā-y-ıla hevesdür

3526

Tahmîs-i Gazel-i Cem Sulṭan

Ol da zencīrin sürür bed-nām-ı zülfüñden senüñ
Gireliden göñlüme evhām zülfüñden senüñ
Zerre deñlü bulmadum ben kām zülfüñden senüñ
Meclis-i meyde añanlar nām zülfüñden senüñ
ʿAnberīn itmek dilerler kām zülfüñden senüñ

Ḳābe ḳavseyn olalıdan kaşlaruñ ṭāḳına bām
Geçdi dil miḥrāba karşu oldı ʿuşşāḳa imām
Sāyesin salsa n'ola ben ḫāke ol serv-i ḫırām
Vuṣlat-ı raḥmet umar ziynet tırāzına müdām
Perde-i Beytü'l-ḥarām iḥrāmı zülfüñden senüñ

Bulmadum feryād-res ʿālemde bir feryād-res
Virdi Ceyḥūn'dan nişān oldı gözüm yaşı Aras
Derd-i ʿışḳa çāre ölmekdür hemān gel sözi kes
İntihā bulmadı merġūluñ hevāsından heves
İbtidā itdi meger itmāmı zülfüñden senüñ

Giceler şemʿ-i ruḫına tutuşup pervāne-vār
Düşerem pāyına yāruñ yüz sürüp mestāne-vār
İstedüm zülfine el koymak anuñ ben şāne-vār
Nūş-ı dārū-yı lebüñ menʿ itme kim dīvāne-vār
Uyḫu gelmez göñlüme evhām-ı zülfüñden senüñ

Gülşen-i ḥüsnüñde cānā cā-be-cā ḫaṭṭuñ biter
Gel kazıtma dōstum yoksa gelür daḫı beter
Korkaram āyīne-i ḥüsnüñi āḫir mū tutar
Çīn-i zülfüñ mıṣr-ı ḥüsnüñde Ḫıṭā müşgi yiter
Tek ṣabā çözsün girihler şām-ı zülfüñden senüñ

Al ele iy sāḳī-i meh-rū yine cām-ı Cem'i
Giderelüm gel bu dem āyīne-i dilden ġamı
'Ālemüñ ẕevḳın bilenler gördiler ḫoş bir demi
Sünbülüñ bendini açdukça meşām-ı 'ālemi
Pür ider būy-ı vefā in'āmı zülfüñden senüñ

Tañ degüldür 'āşıḳuñ ger gözleri olursa nem
Yidügi derd ü belādur içdügi zehr-ile ġam
İy Muḥibbī kanda ise 'āşıḳ olur müttehem
Bir daḫı 'ışḳuñ hevāsına heves kılmaya Cem
İy ṣanem ger kurtılursa dām-ı zülfüñden senüñ
3534

Tahmîs-i Gazel-i Cem Sultan

Çeşm-i mestüñ her kaçan kim fitneler peydā kılur
Ḥayret alur 'aḳlumı cān u dili şeydā kılur
Leylī zülfeynüñ beni Mecnūnlayın rüsvā kılur
Āteş-i ruḫsārı eşk-i çeşmümi deryā kılur[47]
Anuñ-ıçun bu dil-i ġam-dīde yanar yakılur

Didüm iy meh-rū nedendür görmez oldum gün yüzüñ
Didi döndi ṭāli'üñ naḥs oldı beñzer yılduzuñ
Mürde idüm tāze cān virdi Mesīḥī-veş sözüñ
Devlet-i ḥüsnüñde şāhā bu revā mıdur gözüñ
Leşker-i ġam gönderüp dil mülkini yagma kılur

---

[47] Cem Sultanın Kânûnî tarafından tahmis edilen bu gazeli aslında yedi beyittir. (Halil ERSOYLU; **Cem Sultan'ın Türkçe Divanı**, s. 78. Muhibbî şiirin aşağıya aldığımız iki beytini tahmisinin dışında bırakmıştır:

La'l-i meygūnuñ ḫayāli cā tutaldan sīnede
Göñlüm ol demden berü meyl-i mey-i ḫamrā kılur

La'lüñi sorduguma ḫışm itse çeşmüñ n'ola kim
Mest olanlar yok yire şūr u şer ü ġavġā kılur

Kim ki umarsa vefā cāmını senden mihr-ile
İçürürsin sen ciger ḫūnını aña zehr-ile
Dōstum yakduñ ser-ā-ser bu cihānı ḳahr-ıla
Hey ne sihr-engīzdür cāẕū gözüñ kim siḥr-ile
Hā diyince zülfüñi biñ başlu ejderhā kılur

Sanmañuz gidem ben ol şīrīn zebānı terk idüp
Komışam çokdan yolına baş u cānı terk idüp
Miḥnet ü ġamla olam ger bu cihānı terk idüp
Ya kaşuñ tīrine ḳurbān olalı cān terk idüp
Dilde ol demden berü ġamzeñ okı me'vā kılur

Çün vefādan ḫālī gördi bu Muḥibbī ʻālemi
Anuñ-ıçun mesken itdi dōstlar kūh-ı ġamı
Cū yirine iki ʻaynum n'ola dökerse nemi
Gül yüzüñ ayrulıgı iy lāle-ruḫ her dem Cem'i
Gülşen-i ḥüsnüñ ġamından bülbül-i gūyā kılur

3541

Tahmîs-i Gazel-i Cem Sultan

Gül yüzüñden ayru cānā āh u zār itsem gerek
Eşk-i çeşmümle cihānı lālezār itsem gerek
Miḥnet ü derd ü belā ġam iḫtiyār itsem gerek
Göñlümi zülfüñ ġamından bī-ḳarār itsem gerek[48]
Ol perīşānlıkda ʻaḳlı tārumār itsem gerek

Kapusında dün gice āh ol güzeller şāhınuñ
İtdi eflāke eser yir yir bu tīri āhumuñ
Līk olmadı yüzin görmek müyesser māhumuñ
Şol dil-i sengīnüñe kār ide diyü āh kim
Tīri peykānın yaşumla ābdār itsem gerek

---

[48] Cem Sultan'ın gazelinin aslı dokuz beyittir (Halil ERSOYLU; **age.,** s. 146-147). Muhibbî şairin:
Seyl-i eşkümden igen ġāfil salınasın kim ol
Bir gün ol serv-i ḫırāmānı kenār itsem gerek

Niçe bir pinhān yanam ol bilüben bilmezlene
Baş açup rāzum öñinde āşikār itsem gerek
beyitlerini tahmisinin dışında bırakmıştır.

Çün seni meh-rūlar içre ben vefāsuz çagladum
Anuñ-ıçun ḥasret ü derd-ile dün gün agladum
Dāġ-ı ʿışḳıyla dem-ā-dem uşbu sīnem dagladum
Dām-ı zülfeynüñ ḫayālin çün göñülde bagladum
Ben hümā-yı vaṣluñı bir gün şikār itsem gerek

Çün bahār eyyāmı irişdi olup vaḳt-ı çemen
N'ola geşt itseñ gülistān ṭarfın iy serv-i semen
Diñleseñ efġānumı bülbül gibi şūrīde ben
Gül yañaguñ yādına bu kan olası dīdeden
Kanlu yaşumla zemīni lālezār itsem gerek

Hey vefāsuz bu cefā vü cevri ḫū itmeñ neden
Yoḫsa hīç añmaz mısıñ āḫir varacak yiri sen
Koyayım dāmānuñı maḥşerde çāk idüp kefen
Ṭaʿna taşın atdugınca sakladugum bu ki ben
Āḫir anı kendüme seng-i mezār itsem gerek

Gün yüzüñ mānendi ʿālem içre bir meh-pāre yok
Rāh-ı ʿışḳ içre benüm tek daḫı bir bī-çāre yok
Vādī-i miḥnetde sergerdān yürür āvāre yok
ʿIşḳa ya ṣabr ya seferdür ṣabra çünki çāre yok
Baş u cān terk eyleyüp terk-i diyār itsem gerek

Her kaçan görse Muḥibbī ol göz ü kaş oynayup
Cūş idüp ḫūn-ı ciger gözden hemān yaş oynayup
Seng-i ġamdan niçeye dek başuma taş oynayup
Cem gibi çevgān-ı zülfüñ yādına baş oynayup
Cān u dil naḳdin tamāmet ben niṡār itsem gerek

3542

Tahmîs-i Gazel-i Hafî

Bagrumı ḫūn eyleyen bir çeşmi kāfirdür bugün
Raḥmı yokdur ḥālüme san ḳalbi mermerdür bugün
Dil yanar ʿışḳ āteşine sīne micmerdür bugün
Cānuma cevr eyleyen bir fitne dilberdür bugün
ʿAḳlumı tārāc iden cām-ıla sāġardur bugün

İy ṭabīb-i dil didüm ben ḫastaya eyle devā
Çünki olmışdur lebüñ derd ehline dārü'ş-şifā
Didi zülfümde benüm vardur hezārān mübtelā
Bend-i zülfüñden meger kim bir girih açmış ṣabā
Bāġ u būtsānı dil ü cānuñ mu'aṭṭardur bugün

Gün yüzine eyledüm bilmezlig-ile ben nigāh
Ol sebebden oldı bülbül gibi işüm āh u vāh
Dīni ayru kāfire de virmesün ḥālüm İlāh
İy dirīġā Hindū-yı ḫāline anuñ cāygāh
Berg-i güldür baña ḫār u ḫāra bisterdür bugün

Salınur aġyār-ıla her laḥẓa ol serv-i ḫırām
Yād olanlar dem-be-dem yanında bulur iḥtirām
İñlerem ben ḥasretiyle uyḫu gözüme ḥarām
Ehl-i dil kan aglasa tañ mı ṣürāḥī-veş müdām
Bir gör āḫir 'iyş iden şāh-ıla kimlerdür bugün

Āh kim devrān elinden oldı bu bagrum kebāb
Gözlerüm yaşı şarāb u sīnem olmışdur rebāb
Oldı eglence bu demlerde Muḥibbī'ye kitāb
İy Ḫafī bu şi'r-i şūr-engīz kim disün cevāb
Ḫāmuş ol kim rūzgāruñ kulagı kerdür bugün

3536

Tahmîs-i Gazel-i Necâtî

Yāruñ 'aḳīḳ lebleri ḳadrin Yemen bilür
Lü'lü' dişi ḳıymetin ancak 'Aden bilür
Rūḥ muṣavver oldugın anuñ seven bilür
Bī-derd-i 'ışḳ āteş-i 'ışḳı neden bilür
Ḳadr-i gül ü şüküfteyi murġ-ı çemen bilür

Ġam meclisinde dil yanup oldı kebāb-ı telḫ
Gözüm içürdi su diyü baña şarāb-ı telḫ
Hicrān şebinde görmezem illā ki ḫ˅āb-ı telḫ
Dil zevḳ ider lebinden işitse cavāb-ı telḫ
Ḥaẓẓ-ı nebātı ṭūṭī-i şekker-şiken bilür

Derdā dirīġ irmedi feryādı Ḫusrev'e
Āh-ıla nāle kılsa gelür şādī Ḫusrev'e
Cām-ı şarāb-ı ʿışḳ sunılmadı Ḫusrev'e
Sorma ḥadīs̱-i tīşe-i Ferhād'ı Ḫusrev'e
Ol sergüẕeşti kendü başından geçen bilür

Çün her kişiye olmadı ʿışḳ müşkili ʿayān
Zīrā bu sırrı degmede keşf idemez zebān
Āsān görinür evveli ʿışḳuñ soñı yaman
Zāhid kelām-ı ʿışḳ degül ḳābil-i beyān
Her kimse anı añlayabilmez bilen bilür

Gūş itmedüñ çü gül gibi dāmān-ı ʿışḳuñı
Añduñ cefā vü cevr-ile bī-cān-ı ʿışḳuñı
Tutam ḥaşrde cāñ-ıla dāmān-ı ʿışḳuñı
İy ġonca ḥāl-i zār-ı şehīdān-ı ʿışḳuñı
Ṣaḥrā-yı ġamda lāle-i ḫūnīn-kefen bilür

Ol şāh-ı ḥüsn nāz-ıla diñ sürsün atını
ʿArż eylesün cemālini virsün zekātını
Baksun Muḥibbī sözine tā bile ẕātını
Sor şān-ı nüktedāna Necātī nükātını
Ḫusrev maʿānī-i kelimātı ḥasen bilür

Tahmîs-i Gazel-i Necâtî

Āşıḳ olan miḥnet ü derd ü belādan korkmaz
Günde ger biñ kez öle cevr ü cefādan korkmaz
Nār-ı ʿışḳa tolaşan bād-ı hevādan korkmaz
Şevḳ-i ruḫsāruñla dil zülf-i dü-tādan korkmaz
Ārzū-yı genc idenler ejdehādan korkmaz

Öldürem diyü beni ol bī-vefā korkıtmasun
Korkum oldur nāgehānī āhum anı tutmasun
Her seḥergeh dil niçe feryād u zārī itmesün
Eydüñüz ʿuşşāḳı zāhid nār-ıla korkıtmasun
ʿĀrif olan irteye kalan belādan korkmaz

Dōstlar siz cān-ıla dil fikr-i ẖām eyler dimeñ
Ger ölürsem ẖāk-i pāyında ben anuñ ġam yimeñ
Bāri dermān eylemezsiz ṭaʿn idüben söylemeñ
ʿIşḳ elinden ʿaḳl ʿāciz oldugın ʿayb eylemeñ
Bir raʿiyyet var mıdur kim pādişādan korkmaz

Yolına ẖarc eyledüm çeşmümle eşküm varını
Görmedüm bir laḥẓa ben ol mehliḳā dīdārını
Olmışam mecnūn sıfat terk eyleyüp dil ʿārını
Düşmeni yār eyleyüp yārum unıtdı yārını
Yārını añmaz dirīġā ol H̱udā'dan korkmaz

Derde dermān itmeyüp derdümi arturdı ḥabīb
Laʿl-i nābından Muḥibbī ẖastaya yok mı naṣīb
Olmasun kimse cihānda miḥnet ü derde ḳarīb
H̱avf ider sanma maḥallüñde Necātī'den raḳīb
Pādişāhum bellü bil kim seg gedādan korkmaz

3532

Tahmîs-i Gazel-i Hayâlî

Var-iken almadı eşküm kimse mercān cevherin
Ol sebebdendür kesāda virdi ʿummān cevherin
Ḳıymetin bilen alur elbette insān cevherin
Naḳd-i cāna rāyegāndur alsañ ʿirfān cevherin
Maʿrifetdür bilmek isterseñ eger cān cevherin

Kıldı ʿışḳını ḳabūl göñlüm melāḥatdür diyü
İtmedi hergiz ḥaẕer çeşminden āfetdür diyü
Sīnesinde sakladı tīrini rāḥatdür diyü
H̱āk-i rāhı üstine iksīr-i devletdür diyü
Kara toprak gibi saçdı çeşm-i giryān cevherin

Kaʿbe'yi yapdı ezelden gerçi İbrāhīm H̱alīl
Yap bu göñlüm kim s̱evābın komış artukdur H̱alīl
Dōstum bu dāmen-i luṭfuñla bu yaşumı sil
Laʿl-i nābuñ firḳatinde kan yudar ḳalb-i ʿalīl
Bislesün ẖūn-ı cigerle şimdi her kān cevherin

Diñleme mescidde varup zāhidüñ sen lāfını
Deyre var pīr-i muġānuñ al şarāb-ı ṣāfını
Bulasın tā kim anuñla ḫasta göñlüñ şāfini
Maʿrifet bāzārı içre bulmasa ṣarrāfını
Ṣarf kılmaz lācirem merd-i suḫendān cevherin

Dōstum gel ḫor naẓar itme bu dünyā nāsına
Tuş olasın nāgehān sen Ḫıżr-ıla İlyās'ına
Ṣāfdur āyīne gibi bak bu göñlüm ṭāsına
Varmadı māh-ı münīrüñ taḫta vü elmāsına
Ḫᵛāce-i dükkān "küntü kenzen" insān cevherin

Bu Muḥibbī görmedük ʿālemde miḥnet kalmadı
Şol ḳadar çekdüm cefāñı dilde ḳuvvet kalmadı
Şimdi bildüm dōstum ben sende şefḳat kalmadı
Yok bahāya satılur yāḳūtda ḳıymet kalmadı
Gösterelden iy Ḫayālī laʿl-i cānān cevherin

537

Tahmîs-i Gazel-i Hayâlî

Şādīde gördüm beḳā yok iḫtiyār itdüm ġamı
Ol sebebdendür gözümüñ eksük olmaz hīç nemi
Geşt kıldum ser-te-ser gezdüm egerçi ʿālemi
Görmedüm sencileyin iy ehl-i diller hemdemi
Bir perī-peyker melek-sīmā nigār-ı ādemī

Bezm-i ġam içre şarābum göz yaşı bagrum kebāb
İñlerem tā ṣubḥa dek bu sīnem olmışdur rebāb
Göñlümi yap bulasın tā Kaʿbe yapmışça s̱evāb
Al elin cānā yetīm-i eşkümüñ kim āfitāb
Düşdügince ayaga yirden götürdi şebnemi

Sanma kim cevr ü cefāñı dil koyup mihrüñ diler
Eksük olmasun hemān tek sīneden bu ġamzeler
Ḥālüme şimdi benüm düşmen degül dōstlar güler
Kanlu dāġum gül idüp dikdüm elifden servler
Lāle ḫaddüñ yādına bir gülşen itdüm sīnemi

Geşt-i gülzār eyle olsun ʿārıżuñdan gül ḫacil
Nāle kılsun bülbül-i şūrīde-veş karşuñda dil
Çünki mihrüñ yok cefā vü cevri kılma muttaṣıl
Yıkma göñlüm ḫānesin raḥm eyle kim iy seng-dil
Ḥaḳ maḥabbet üzre yapmışdur binā-yı ʿālemi

Sīnemüñ üstine kesdüm na'l ü çekdüm yaralar
Bulımadum iy Muḥibbī derdüme hīç çāreler
Deşt-i ġamda her yaña düşmen yürür āvāreler
Dūd-ı āhumdan geyüp ṣaḥrā-yı dilde karalar
Meyyit-i mecnūn içün tutdı Ḫayālī mātemi
3538

Tahmîs-i Gazel-i Fazlî

Gel naẓar kıl 'ışḳ ara her 'āşıḳuñ bir dādı var
Ḫār elinden nite kim bülbüllerüñ feryādı var
Dād-ı 'ışḳı degme kes fehm eylemez ne dadı var
Pīşe-i 'ışḳ içre Ferhāḍ'uñ hemān bir adı var
Kār-ı 'ışḳı baña sor her ṣan'atuñ üstādı var

Dōstlar var müşkilüm kılmadı hīç bir kimse ḥal
Anuñ-ıçun eşk-i çeşmüm görinür mānend-i sel
Bir gedāyam ol şehüñ vaṣlı degül baña meḥel
Top-ı āhumdan benüm bir taşına gelmez ḫalel
Ḳal'a-i derd ü firāḳuñ ne 'aceb bünyādı var

Ol ḫarābāt ehli ile iy göñül gel hem-nişīn
Kim bularuñ arasında zerrece yok kibr ü kīn
İçilen mā-i 'inebdür ṣanma anı engübīn
Ehl-i ḥāl olan çeker meyḫānlerde erba'īn
Pīr-i dehrüñ ṣūfiyā bu vech-ile irşādı var

Murġ-ı dil ṣaydına ḫālüñ dāneñ olmış dōstum
Ehl-i derd olan kamu pervāneñ olmış dōstum
Şem'-i ḥüsne yanmayup pes ya n'eñ olmış dōstum
Ḫalḳ-ı 'ālem hep senüñ dīvāneñ olmış dōstum
Leylī'nüñ Mecnūn u Şīrīn'üñ hemān Ferhād'ı var

'Işḳ odına döymeyüp derd içürürdi gāh 'ömür
Şöyle beñzer bir gün elden çıkısar nāgāh 'ömür
İy Muḥibbī anuñ-ıçun her kişi dir āh 'ömür
Vādī-i ġamda niçe ārām ide rūbāh-ı 'ömr
Fażlıyā pīr-i ecel gibi anuñ ṣayyādı var
3528

NAAT, MÜNACAT VE TEVHİDLERİ

Muhibbî ayrıca Türk edebiytında önde gelen bir naat şairidir. Dîvânını tedkik ettiğimiz zaman kırk civarında naat yazdığına şahit oluruz. Ayrıca onun naatları dışında Hz. Peygamber'i anlatan:

Sen gül-i ra'nāya beñzer bitmedi 'ālemde gül
Gerçi būstān-ı cihānda biter anlar gül degül
3749

Çün ezelden cān u dilden bende oldum Aḥmed'e
Penc nevbetde selām olsun hezār Muḥammed'e
3891

Adı Maḥmūd u Muḥammed'dür Emīn
Āsümāna nūrdur şem'-i zemīn
3898

şeklinde beyitleri vardır.

Muhibbî'nin naatlarının bazı özellikleri de vardır. Kimi naatları doğrudan doğruya Hz. Peygamber'e hitap ederken, bazı naatları da şiirin son iki beytinden anlaşılmaktadır. Bunu şu gazelinde açıkça görürüz:

Dest-i ḳudretle ezelden yazuludur her varaḳ
Her ki 'ārifdür naẓar ḳılup alur andan sebaḳ

Niçe bir yoldan saparsın iy göñül inṣāfa gel
Gir ṣırāṭ-ı müstaḳīme çün saña emr itdi Ḥaḳ

Agla iy çeşm agla tā kim yoyasın 'iṣyānuñı
İñle iy dil iñle her dem başuñı taşlara kak

Gör ne mu'ciz gösterüpdür ol Resūl-i kāyināt
Kim mübārek barmagıyla eyledi bedr ayı şaḳ

Çün şefā'at kānısın yevm-i cezāda ümmete
Bu Muḥibbī derdmendüñ ḥāline luṭf eyle bak
1642

Aşağıya aldığımız naatı ise farklı bir havadadır. Şair bu şiirinde Peygamberi anlattığı gibi, ona olan aşkını ve günahını da söyler:

Yā nebiyyallāh itdüñ muʿcizüñle ayı şaḳ
Diseler saña ʿaceb midür şeḥā maḥbūb-ı Ḥaḳ

Görmedin dīdāruñı saña maḥabbet bagladum
Bu mes̱eldür gözden öñdin dirler ʿāşıḳdur kulak

Burḳaʿuñ keşf eyledüñ yüzüñden iy şāh-ı rüsül
Heybetüñden on sekiz biñ ʿālem itdiler ʿaraḳ

Yumaya yidi deñiz daḫı yüzümüñ karasın
Cürm çok benden yoyılmaz şefḳat it ḥālüme bak

İy Muḥibbī āh idüp añdukça bu ʿiṣyānuñı
Lerze gelür cisme sanki bād-ıla ditrer varak

1657

Ayrıca Muhibbî'nin şu naatlarını da burada zikr edelim:

Eyledüñ sen nūruñ ile mihr-i raḫşānı şikest
Togıcak gün lā-büd eyler māh-ı tābānı şikest

Enbiyānuñ ḫātemisin hem nebīler serveri
Devlet-i sermed bulur her kim ki saña suna dest

Çünki yüceldüp bülend itdüñ livā-yı Aḥmed'i
Tā ḳıyāmet olisardur ser-te-ser edyān pest

Benligi terk itmez-iseñ iremezsin vaḥdete
Tā senüñ yanuñda bir görinmeye nist ile hest

Gitmesün dilden Muḥibbī dāyimā medḥ-i Resūl
Okıdukça dil feraḥ bula vü cānuñ ola mest

215

Demine reşk ider şehler gedānuñ
Ki zīrā yok ḥużūrı pādişānuñ

Fiġānı çarḫa āhı āsümāna
İrer cevrin çeken devr-i zamānuñ

Cihān bāḳī degül dār-ı fenādur
Ne assı var olan ẕevḳ u ṣafānuñ

Ṭabībā çāre yokdur derd-i ʿışḳa
Ne Ḳānūna uyar ne ḫod Şifānuñ

Şefāʿatden Muḥibbī olma nevmīd
Kulısın cān u dilden Muṣṭafā'nuñ
1861

Şeh-perin cārūb ide Rūḥü'l-emīn
Ḫāk-i pāyuña senüñ iy pāk-dīn

Gülde luṭf u servde vardur iʿtidāl
Cemʿ olupdur cümlesi sende hemīn

Ḫāk-i pāyuñ efser ola başuma
Şādılıkdan basmayam pā ber-zemīn

Āh okın atsam idüp ḳaddüm kemān
Ḥāyil olmaya bu çarḫ-ı heftümīn

Pāyuña bu dīdeler iṡār içün
Dökdi gāh laʿl ü gehī dürr-i ṡemīn

İtme buḫl ü kimseye kılma ḥased
Dir Nebī bir yirde olmaz kibr ü dīn

Dāyimā dilden Muḥib lā-ḥavl oku
Mekr-i şeyṭāndan sakın olma emīn

Cürmi çok olsa günāhuñ ġam yime
Çünki oldur raḥmeten lil-ʿālemīn
2567

Kânûnî'nin dinî konuları işleyen şiirlerinin içinde, naatlardan başka olarak, tevhid ve münacatlar da yer alır. Ancak bunlar yirmiye yakın olup naatlarına nazaran pek fazla değildir. Bunlar arasında mersiye tarafı ağır basan bir şiiri de vardır. Burada şair Tanrı'dan, çok sevdiği bir kimse için rahmet dilemektedir:

Ne ʿaceb kıydı ʿaceb ẓulm eyledi devrān aña
Virür idüm çāre ger olsa-y-ıdı ben cān aña

Bir yire gitdi ki gelmege yine imkānı yok
Bir iki gün olmış imiş bilmedüm mihmān aña

İki ʿālem faḫrınuñ kıl ḥürmetine yā İlāh
Cümle İslām ehli ile raḥmetüñ bārān aña

Eyle dīẕāruñ müyesser ʿafv idüp her cürmini
Cennet-i firdevs içinde yār ola Rıḍvān aña

Ḳabr içinde rāḥat eyle ḫoş dutup dāyim anı
Yā İlāhī eyle her müşkil işin āsān aña

Āşiyānın özledi cān murġı ḫoş pervāz idüp
Cennet ehliydi bu dünyā geldi çün zindān aña

Bu-durur dāyim Muḥibbī'nüñ duʿāsı rūz u şeb
Raḥmetin günden güne kılsun mezīd Raḥmān aña

O, münacatlarında gazelden başka olarak, mesnevî ve murabba nazım şekillerine de yer verir. Gazel tarzındaki aşağıya aldığımız münâcâtları da dikkate deger.

Ẕikr-i bismillāhirraḥmānirraḥīm
Āşikār u gizlüye sensin ʿalīm

Derdmendem derdüme eyle devā
Kim kamu ḫastalara sensin ḥakīm

Ḥamdülillāh kim Muḥammed ümmeti
Eyledüñ bu bendeleri yā Kerīm

Soñ nefesde sakla īmānum benüm
Bulmaya yol aña şeyṭān-ı racīm

Muṣṭafā'nuñ ḥürmetine yā İlāh
Sen müyesser eyle cennāt-ı naʿīm

Rūz-ı maḥşerde Muḥibbī bendeñi
Irma anı raḥmetüñden yā Raḥīm

1

Dilüñden gitmesün her demde Sübḥān
Kim oldur kullaruñ derdine dermān

Kamu şehler kapusında gedādur
Ki şāhān-ı cihān-ārā öst sulṭān

Kalur bu ṭāḳ-ı eyvānuñ yüceltme
Nedür bu hāy u hū kūs-ı ġırīvān

Ümīdüñ tut ki gele ḫayruñ agır
Kaçan kim kurıla maḥşerde mīzān

Bugün bunda olursañ zār u maḥzūn
Olursın yarın anda şād u ḫandān

Muḥibbī agla añ yüzüñ karasın
Günāhuñ ʿafv ide ol şāh-ı şāhān
2513

MUHİBBÎ VE TÜRK ŞARKI EDEBİYATI

Muhibbî'nin bir başka yönü de Türk şarkı edebiyatının başında yer almasıdır. Gerçekten bu hükümdarın yanında Üsküdarlı Işkî ve Ubeydî de şarkı yazan şairlerdir. Aşağıdaki manzumeler Muhibbî'nin şarkı alanında ne derece başarılı olduğunu veya yazdığı şiirlerin musikî yönü ile şarkı taraflarının ağır bastığını göstermektedir:

1
Benüm servüm benüm cānum n'içün dün gice gelmedüñ
Güzeller şāhı sulṭānum n'içün dün gice gelmedüñ

Ser-i zülfüñi dām itdüñ elif ḳaddümi lām itdüñ
Beni rüsvā-yı ʿām itdüñ n'içün dün gice gelmedüñ

Yüzüme bir güle bakduñ beni ʿışḳ odına yakduñ
Kanı benüm ile ʿahdüñ n'içün dün gice gelmedüñ

Emīr-i tācdārumsın kuluñam şehr-i yārumsın
İki ʿālemde varumsın n'içün dün gice gelmedüñ

Revā mıdur benüm ḫanum kararsın yirlere kanum
Benüm māhum benüm cānum n'içün dün gice gelmedüñ

Ḥabībüm kebk-i reftārum vefāsı yok cefākārum
Benüm ʿömrüm benüm varum n'içün dün gice gelmedüñ

Muḥibbī'nüñ akar yaşı oñulmaz bagrumuñ başı
Bu ḥāli duymasun nāşi n'içün dün gice gelmedüñ
1845

2
Ġam ile bu ḥālüm tebah aḥvālümi sormaz mısız
Yārān nedür ḥālüñ diyü bu ḥālümi sormaz mısız

Gördüm dutışdum āteşe ol şem‘-i ḥüsn-i dil-keşe
Yandı perüm pervāne-veş bu bālümi sormaz mısız

Āh ġam şebinde giceler tā ṣubḥ olınca iñlerem
Bu nev‘edür ḥālüm benüm meh sālümi sormaz mısız

Ehl-i günāh olanları dirler yakarlar āteşe
Ġāyet günāhum çok benüm a‘mālümi sormaz mısız

Bī-kes Muḥibbī derd-ile bir derde duş oldı yine
Kullar başına gelmesün aḥvālümi sormaz mısız
1312

3
Gülzār-ı ḥüsnüñ var-iken gülşen temāşā mı olur
Lāle gibi dāġum yiter gül-geşt-i ṣaḥrā mı olur

Miṡlüñ diyü itdüm gümān aradum iy ārām-ı cān
Bī-miṡlsin bildüm hemān bir dahı peydā mı olur

Ḥāşā ḫayāl-i ġayrıya dīdemde idem aña cā
Ol āşinā cāyı iken bīgāneye cā mı olur

‘Āşıḳ dirilen çok velī līkin fiġānda yok eli
Ṣaḥrāda çok ‘ar‘ar biter hep nāy-ı gūyā mı olur

Dökdüñ Muḥibbī gözyaşın şol deñlü serv ayagına
Kim görse diye cū degül bu yoḫsa deryā mı olur
489

4
Gül ġonca ḫandāndur çemen serv-i revānum kandadur
Olmadı rāḥat cān u ten ārām-ı cānum kandadur

Bīmār-ı zehr-i firḳatüm yokdur ümīd-i ṣıḥḥatüm
Telḫ oldı ‘iyş ü ‘işretüm şīrīn dehānum kandadur

Cān ez-cihān āvāredür ṣabrum yakası pāredür
Ġamla göñül bī-çāredür cān u cihānum kandadur

Dil sensüz iñler her nefes nite ki bülbül der-ḳafes
Sormaz ʿacebdür hīç kes ol nātüvānum kandadur

İşüm gücüm āh-ıla vāh günden güne ḥālüm tebāh
Olmam muḳarrer ḫāk-i rāh ol dilsitānum kandadur

Zülfi ḫande-i destedür göñlüm aña peyvestedür
Çokdan Muḥibbī ḫastadur rūḥ-ı revānum kandadur
1090

5
Tolaşdı dil yine zülf-i nigāra
Tutıldı cān-ıla dil ʿışḳ-ı yāra
Eger olmazsa uşbu derde çāre
Olur hicr-ile bagrum pāre pāre

İrişmiş vaḳti yüzinde gülinüñ
Fiġānın güş kılmaz bülbülinüñ
Ele almazsa göñlin ben kulınuñ
Olur hicr-ile bagrum pāre pāre

Beyān itmez kimesne yāra derdüm
Meger ʿarż ide ḥālüm rūy-ı zerdüm
N'ola ilte ṣabā kūyına gerdüm
Olur hicr-ile bagrum pāre pāre

Cihān içinde oldı nāle işüm
Ki yokdur ġamdan özge bir bilişüm
Benüm mecnūn u ḥayvān oldı işüm
Olur hicr-ile bagrum pāre pāre

Beni āşüfte kılan dil-rübādur
Dil ü cān yolına anuñ fedādur
Cihān içinda dāyim bu nidādur
Olur hicr-ile bagrum pāre pāre

Teraḥḥum eylemez bu ben gedāya
İrişdi āh u fiġānum semāya
Eger irmezsem āh ol pür-cefāya
Olur hicr-ile bagrum pāre pāre

Meded iy ḥüsn ilinüñ pādişāhı
Muḥibbī āhı yakar mihr ü māhı
Eger ölürse boynuña günāhı
Olur hicr-ile bagrum pāre pāre
3574

6

Furḳat ü hicr-ile her dem beni Mecnūn eyleme
Lāle gibi dem-be-dem bagrumı pür-ḫūn eyleme
Kaʿbe kūyuñdan beni luṭf eyle bīrūn eyleme
Pādişāhum sevdügüm kan eyle ḳānūn eyleme

Gül yüzüñden dūr olalı bülbül-i dil-ḫasteyem
Aglamakdan lāle gibi kan-ıla peyvesteyem
Gice gündüz zār u ḥayrānam daḫı dil-besteyem
Pādişāhum sevdügüm kan eyle ḳānūn eyleme

Her kaçan āh eylesem çeşmüm benüm pür-nem olur
Ol vefāsuz gül gibi ḫandān olup ḫurrem olur
Redd idüp ʿāşıḳları aġyār-ıla hem-dem olur
Pādişāhum sevdügüm kan eyle ḳānūn eyleme

Kan yudaram dem-be-dem ben sāġar-ı gülgūn gibi
Leylī zülfüñ ḥasretinden olmışam mecnūn gibi
Dōstum yanuñda çok kan eylemeñ ḳānūn gibi
Pādişāhum sevdügüm kan eyle ḳānūn eyleme

Laʿl-i şekker-bārı cān bezminde şīrīn kār idi
Merdüm-i çeşmi daḫı yanınca key ḫūn-ḫᵛār idi
Dün gice bu söz dilümde ṣubḥa dek tekrār idi
Pādişāhum sevdügüm kan eyle ḳānūn eyleme

Laʿl-i nābuñ ḫastasın iy dil-rübā şād eylegil
Miḥnet ü ġamdan anı luṭf eyle āzād eylegil
Māh-rūlar arasında bir eyü ad eylegil
Pādişāhum sevdügüm kan eyle ḳānūn eyleme

Rūz-ı vaṣlı añlamaz derd-ile nālān olmayan
Ḥālüñi bilmez Muḥibbī yüregi kan olmayan
Şefḳat itmez kimseye ḳalbinde īmān olmayan
Pādişāhum sevdügüm kan eyle ḳānūn eyleme
3575

7
ʿIşḳuñuñ zencīrine dīvāneyim
ʿAḳl u ṣabr u hūşdan bīgāneyim
Lemʿa-i ḥüsne yanar pervāneyim
Yanayım iy şemʿ-i rūşen yanayım

Sīnede yanan dem-ā-dem oddur
Şemʿ-veş çıkan dilümden dūddur
Çünki yanmak ʿāşıḳa maḳṣūddur
Yanayım iy şemʿ-i rūşen yanayım

Çeşmüm aglar dīde-i Yaʿḳūb'dur
Ṣabr ider dil derde san Eyyūb'dur
ʿĀşıḳam yanmak baña maṭlūbdur
Yanayım iy şemʿ-i rūşen yanayım

Bār-ı ʿışḳı çekmek içün her benem
Ḫāliṣ olmış puta içre zer benem
Yakıcı pervāne gibi per benem
Yanayım iy şemʿ-i rūşen yanayım

Cān-ıla oldum giriftāruñ senüñ
Giceler bülbül gibi zāruñ senüñ
Yanmaga oldum hevādāruñ senüñ
Yanayım iy şemʿ-i rūşen yanayım

Öldüginden bülbülüñ gülzāra ne
Sīnesinüñ yarasından ḫāra ne
Bāl ü per pervāne yaksa nāra ne
Yanayım iy şemʿ-i rūşen yanayım

Dūd-ı āha kim-durur boyanmayan
Ya şarāb-ı ʿışḳı içüp kanmayan
ʿĀşıḳ olur mı Muḥibbī yanmayan
Yanayım iy şemʿ-i rūşen yanayım
3566

8
Benüm şāhum yoluñda kul olayım
Senüñ gibi güzel kanda bulayım
Yoluñda isterem ḳurbān olayım
Göreyim gül yüzüñ andan öleyim

İder bülbül gibi dil āh u zārı
Görem dir bir daḫı sen gülʿiẕārı
Felek güm kılmadın bu ḫāksārı
Göreyim gül yüzüñ andan öleyim

İçeli ḫasta dil ʿışḳuñ şarābın
Ben ol demden berü mest ü ḫarābın
Tagıtmadan felek cismüm türābın
Göreyim gül yüzüñ andan öleyim

Yürürem hicr elinden ḥasret-ile
Gicem zaḥmetle günüm miḥnet-ile
Beni öldürme yā Rab firḳat-ile
Göreyim gül yüzüñ andan öleyim

Muḥibbī togrudur ʿışḳuñda ḫanum
Fedādur yoluña bu kuşça cānum
Ölürsem ḫākine düşmezdi kanum
Göreyim gül yüzüñ andan öleyim
3561

9
Çāk idelden dest-i ḥasret bu girībānum benüm
Giceler tā ṣubḥ olınca diñmez efġānum benüm
Ẓulmı ʿādet eyleyüp dökme yire kanum benüm
Ā begüm ā pādişāhum ā güzel ḫanum benüm

Gösterüp zencīr-i zülfüñ beni mecnūn eyleme
Vādi-i ġamda gözüm yaşını Ceyḥūn eyleme
Dōstum cevr itmegi ʿālemde ḳānūn eyleme
Ā begüm ā pādişāhum ā güzel ḫanum benüm

İy lebi şīrīn revā mıdur düşer mi aduña
Kūh-ı ġamda bir naẓar kılmayasın Ferhād'uña
Şöyle beñzer rūz-ı maḥşer fikri gelmez yāduña
Ā begüm ā pādişāhum ā güzel ḫanum benüm

Ḫastayam iy dil ṭabībi eyle dermānum meded
Gelmez-iseñ bir ramaḳ kaldı çıkar cānum meded
Kullaruña şefḳat it devletlü sulṭānum meded
Ā begüm ā pādişāhum ā güzel ḫanum benüm

Ḥalḳa ḥalḳa eyleyüp kılduñ ser-i zülfüñ kemend
Bagladuñ anuñla boynum eyledüñ bend üzre bend
N'eylesün n'itsün ne kılsun bu Muḥibbī derdmend
Ā begüm ā pādişāhum ā güzel ḫanum benüm

3562

10

Ol gözi āhū ol ruḫı meh-rū ḫāl-i siyeh-rū māhliḳādur
Fitne-i cāndur āb-ı revāndur dāġ-ı nihāndur ẓıll-ı Ḫudā'dur

Ṭurra-i müşgīn ġamze-i ḫūnīn ol dil-i sengīn ol leb-i laʿlīn
Bend-i belādur ʿayn-ı ḳażādur seng-i ḫarādur derde devādur

Sāḳī-i ʿālem ʿışḳ-ıla ḫoş dem şādī vü ḫurrem vuṣlat-ı hem-dem
Al ele sāġar ʿāşıḳ-ı bī-ser ol lebi aḥmer ḫoş ne ṣafādur

Zülf-i kemendüñ nergis-i mestüñ ʿāşıḳa virdüñ zülf-i siyāḥuñ
Mār-ı dü-tādur çeşm-i siyādur ʿayn-ı vefādur ʿanber-i sādur

Ṭāliʿ-i meymūn ol ruḫ-ı efzūn ḫāl-i digergūn bülbül-i mecnūn
Dilber-i cānī yakdı cihānı öldi Muḥibbī ḳaṣdı fenādur

992

DÜNYA KARŞISINDA MUHİBBÎ, ÖĞÜTLERİ VE TEVBESİ

Muhibbî,

Baş ditrer pīr oldum pāda ḳudret kalmadı
Zūr-ı bāzū kanda gitdi kanı ol evvelki çag
1543/3

beyitinde belirttiği gibi, geldiği hayat konağında geçen ömrün farkındadır. Zaten o,

ʿÖmür dünyā gibi çün bī-vefādur
Dirīg itdi buña Cemşīd ü Dārā
119/9

Ġırre olma sebzezār-ı ʿömrüñe
Dāne gibi kendüñi harmanda gör
1089/5

beyitlerinde bu fikre ayrıca yer verir. Artık hayatın sonuna gelişi, güçten kuvvetten düşmeye başlaması, onu öteki dünyaya çevirir ve ibret gözi ile bakmasına sebep olur. Ömür bahçesinin insanı aldatmamasını, yeşeren ekinlerin sararıp tanelerinin harmanda olması, artık öğütülme zamanını beklediğini, insanın da gökyüzü ve yeryüzünün meydana getirdiği değirmende öğütüleceğini haber verir. Dünyaya aldanmamayı ve dünya karşısında uyanık olmayı öğütler. Muhibbî:

Saña beg dirse birkaç gün sakın dünyāya aldanma
Senüñ gibi niçe yavrı uçurmış āşiyānından
2483/6

beyti ile kendine döner, sonra da Kârûn'un hâline bakıp,

İy göñül olma sakın dünyā metāʿına ḥarīṣ
N'eyledi naḳdi ne assı eyledi Ḳārūn'a sor
1106/4

diyerek ibret tarafına yönelir. Dünya süslenmiş bir gelin gibi görünürse de, dul bir koca karıdır.

Zīver-i dünyāya meyl itme Muḥibbī key sakın
Kime kılmışdur vefā saña kıla bu pīre-zen
2435/5

İy Muḥibbī key sakın dil virme dehre sanma genç
Vesmelüdür gerçi kim ammā ki ġāyet yaşludur
1084/5

Nev-ʿarūs-ı ḥüsnine aldanma dünyā bīvedür
İy Muḥibbī merd olan itmez zen-i mekkāra şevḳ
1599/7

beyitlerinde bu durumu anlatmaya çalışır. Ayrıca dünya hayaldir, uykuda rüyadır, efsane gibi bir şeydir; sonunda ona meyl edenin elinde hiçbir şey kalmaz. Çünkü o hileci bir kadına benzer; pişmanlık getirir. Aşağıdaki beyitlerinde bu hususu en açık bir şekilde gözler önüne serer:

Kim ki dünyāya meyl ide āḫir
Bil Muḥibbī ḫayāl-i ḫᵛāb olısar
760/5

Mekr-i cihāna bak ki füsūn u fesānedür
Aldanma bu fesāneye çün hep füsūn geçer
1102/4

Dāyimā mekr ü hiyeldür senüñ işüñ iy cihān
Kime bir ān yüz virürsin agladursın çok zamān
3776

Aldanup zīver-i dünyāya gönül virme sakın
Bu muḳarrerdür anuñ soñı nedāmet getüre
3093/5

Fânîlik ve alçaklık yönü ile de Muhibbî dünyaya meyl etmemeyi ister. O,

Dünyā-yı dūna eylemedi zerre maḥabbet
Çün itdi naẓar gördi Muḥibbī anı fānī
3343/5

beytinde bu durumu dile getirir. Bu bakımdan dünya ebedî değildir; ancak onun güzel görünmesi, yüze gülmesi bir başka özelliğidir. Onun için şairimiz;

Ne ḫoş idi eger dünyā yüze gülmese birkaç gün
Buña dil virmesün kimse ki dünyā pāyidār olmaz
1231/4

demektedir. Zaten dünya kime yüz vermişse sonunda aldatmış ve ağlatmıştır. Bu hususu da Muhibbî;

Dāyimā mekr ü hiyeldür senüñ işüñ iy cihān
Kime bir ān yüz virürsin agladursın çok zamān
3776

beyitinde en güzel şekliyle ifade eder. Tabiî bunlar insanoğlunun hırsından ve aç gözlülüğünden ileri gelen durumlardır. Gerçekten sineğin pisliğe konduğu gibi insanların aç gözlüleri de dünyaya sarılırlar. Şair bunu da hiç hoş karşılamaz ve kanaatkâr olmayı ister, Bu fikrini,

İy Muḥibbī olma dünyāya meges gibi ḥarīṣ
Mesken it Ḳāf-ı ḳanā'at kūhını 'Anḳā gibi
3458/6

Benüm-durur diyenler cümle gitdi
Cihān içün nedür bu hūy u hāyı
3439/5

beyitlerinde dile getirir. Çünkü kadın tabiatlı olan dünya vefasızdır. Şair bunu,

Muḥibbī virme dil dünyā denīdür
Vefā yokdur bilürsin çünki zende
3015/6

Vefā umma Muḥibbī bī-vefādan
Sakın dünyāya aldanma gözüñ aç
325/5

Bilür iken kimseye gelmez bu dünyādan vefā
Katı eblehlik degül mi aña göñül baglamak
1601/3

beyitlerinde anlatır, sonra da;

Bī-vefādur māh-rūlar didiler dünyā gibi
Ben ezel gūş itmişem bu sözleri aḥbābdan
2411/4

beytinde görüldüğü gibi bu hâllerin dostları tarafından kendisine söylenildiğini haber verir.

Muhibbî dünya karşısında manâ yani hikmet tarafına yönelir. Onu seyr eder, ders alır.

Olmaduk dünyā-yı dūna cān-ıla biz müşterī
Zīra birkaç gün hemān ancak temāşāsındayuz
1305/3

Naḳş-i dünyāya Muḥibbī dil virüp aldanmazuz
Ṣūrete meyl itmezüz zīrā ki maʿnāsındayuz
1305/9

beyitleri bunu açıkça göstermektedir.

Ḳabūlüm olmadı dünyā cemālin baña ʿarż itdi
Didi birkaç gülem yüze beni al çünki ergensin
2537/5

Muhibbî dünyaya dönüp bakmadığını, çünkü dünyaya gönül verenlerin kanını kana kana içeceğini belirtmekte ve bunu,

Bu dünyāya göñül kim virür āḫir
İçer kanını anun kana kana
2986/5

beytinde vermekte ve;

Sakın dünyā-yı dūna olma maġrūr
Urısar bil saña āḫir dabanca
3002/4

diyerek, sonunda tokatlayacağını da anlatmaktadır. Zâten mevalidin sırrına vâkıf olan ârifler cihana hiç meyl eylememişler, ayrıca peygamber de "dünyada rahat yoktur" buyurmuştur. Şair, bu hususları da aşağıya aldığımız beyitlerinde en güzel şekliyle ifade etmiştir:

Bakup meyl eylemez ʿārif bu dehrüñ māl u cāhına
Beḳāsı yok bilür perr-i meges deñlü cihān ḳadrin
2548/3

Her ne deñlü derd ü miḥnet kim gele eyle ḳabūl
Hīç işitmedüñ mi kim dünyā degül cāy-ı ḥużūr
631/2

Muhibbî'nin bu görüşleri geçmiş şairlerimizin de işledikleri konulardır. Ancak o bunları başka şekillerde, başka vezin ve kafiyelerle, kendine göre işlemiş ve kendine has dili ile ifade etmiştir. Şu gazelinde bu görüşleri toplu bir şekilde ortaya koyduğunu görüyoruz:

Cihān ʿayyāresinden kıl kenāra
Ki mekr ü fitnesine yok şümāra

İçürür ādeme öñ şehd ü şekker
Kılur zehr ile soñra pāre pāre

Şikest eyler ırak ol iy dil andan
Ki sensin şīşe ol bir seng-i ḫāra

Eger dil viresin dehr-i ʿacūza
Muḳarrer āḫir iltür seni nāra

Gelenler senden öñdin kanda gitdi
Ġıdā oldı kamusı mūr u māra

Zamāne gūşına çün ker dimişler
Kulak tutmaz Muḥibbī āh u zāra
3003

Bütün bunlar şairin dünyaya bakışı ve okuyucuya verdiği öğütlerdir. Bunu,

Dār-ı dünyāya göñül virme saña budur öğüt
Ger dilerseñ ʿāḳıbetüñ ḫayr ola bu sözi tut
274/1

beytinde açık şekilde dile getirir ve başka nasihatlerde de bulunur. Bütün bu öğütlerin âhiret endişesi yanında insanı insan yapan değerler olduğunu da belirtmek yerinde olur.

Kısaca söylemek gerekirse Muhibbî ince hayalli, geniş dilli, güzel söyleyişli, hayat dolu tecrübelerle konuşan, sâdık, vefâlı, sevgili karşısında açıldıkça açılan, hatta kendini köle gören, sebepler âlemini dolaşan ve ona göre konuşup dünyaya değer vermeyen ve öğüt tarafı olan bir şairdir.

Muhibbî'nin dünya karşısındaki duruşu onu öğüt tarafına da çeker. Zaten şiiri için,

Penddür yārāna her dem bu Muḥibbī sözleri
Çünki olmışdur anuñ her bir kelāmı bir kitāb
208/5

demektedir. XVI. yüzyıldan saldığı sesle; XVII. yüzyıl şairi Nazîm'den başka olarak son devir Türk şairleri Şeref Hanım[49] ile Diyarbekirli Said Paşa'da yankılanan aşağıdaki gazeline bakalım.

Hāy u hūdan fāriġ ol ʿālemde sulṭānlık budur
Pendini gūş eylegil mūruñ Süleymānlık budur

[49] Ahmet KIRKKILIÇ; **Şeref Hanım Dîvanı ve İncelemesi**, Erzurum, 1993, s. 107-108.

Her kime kılsañ naẓar sen anı senden yig bilüp
Görme kendü kendüzüñ zīrā ki şeyṭānlık budur

Her ne kim saña sanursın san anı kardaşuña
Fi'l-ḥaḳīḳa sözümi gūş it müselmānlık budur

'Āḳil iseñ istedügüñ iste yine sendedür
Ġayrı yirde ister iseñ bil ki nādānlık budur

Nefs ḥaẓẓın iy Muḥibbī virmegil ḥayvān-ṣıfat
Żabṭ-ı nefs it 'ārif ol 'ālemde insānlık budur
947

Görüldüğü gibi gazelin son beyti bize iki meseleyi işaret eder. Biri nefse hâkim olma, diğeri de bunun sonucu olarak elde edilen âriflik mertebesidir. Zaten insanlık da bundan ibarettir. Bundan başka olarak;

Balına el sunma dehrüñ vardur içinde belā
Bisler evvel şehd-ile āḫir virür ol saña sem
2364/3

Nāra dünyāda taḥammül idemezsin çün dilā
N'olısar uḫrāda ḥālüñ āteş-i sūzān ile

'Āleme 'uryān geldüñ bunı fikr itmez misin
Yine āḫir gidisersin bir ten-i 'uryān ile
2990/3-4

Ne sanursañ saña san anı ġayra
Kuyuyı kim kaza kazsun boyınca
2834/6

Su gibi ṣāf eyle ḳalbüñ yüzüñi sür yirlere
Kimsenüñ ḥaḳḳında sakın eyleme çūn u çerā
48/3

Yüce görme kendüñi 'ucb u tekebbürden sakın
Kim ki kendüyi görür yiri olur āḫir leheb
141/2

Gözle iy dil ḳaddini fikr itme zülf ü kec kaşın
Kim kılursa egrilik kılsun hemān sen togru dur
1064/2

Ṣāf ḳalb ol kimseye dutma sakın göñlüñde kīn
Didi sıgmaz Faḫr-ı ʿālem kīn ile bir yirde dīn
2751/1

gibi beyitleri,

Gerek İskender ü Dārā gerek sulṭān-ı devrān ol
Saña yigdür kamusından hemān tek pāk-dāmān ol
2050/1

ve

Emr-i Ḥaḳḳ'ı gözleyüp erkān-ı dīni bunda tut
Kim ʿadem mülkine gitseñ anda ola saña ḳūt
234/1

matlalı gazelleri yanında daha pek çok beyti, yukarıya aldığımız bir beytinde de söylediği gibi Muhibbî'nin öğüde verdiği önemi göstermektedir.

Kırk altı yıl gibi uzun bir zamān salṭanat süren padişah,

Āh kılsam baḥr-ı eşküm mevci başumdan aşar
Gör neler geçdi bu ʿālem içre başumdan benüm
2335/4

beytinde bütün bir hayatını gözden geçirir. Kul olarak hatasıyla, sevabıyla onun da sevinip pişman olduğu hâdiseler vardır.

ʿĀlemüñ her gūşesi bir hūy u bir hādur gider
Kimi şādān kimi ġamgīn āh u bir vādur gider
Herkesüñ bir ḥāli var ammā ki dünyādur gider
İl güler ben aglaram bir ḫoş temāşādur gider

Görmedüñ görmeyisersin mihrini sen ʿālemüñ
Anuñ-ıçundur dükenmez iy göñül derd ü ġamuñ
Ḥālüme aglarsın agla iy gözüm artsun demüñ
İl güler ben aglaram bir ḫoş temāşādur gider

İy göñül cāy-ı iḳāmet-çün degüldür bu cihān
Kim ki gelmişdür buña āḫir gider ol bagrı kan
İñleyüp derd-ile aglarsañ yiridür her zamān
İl güler ben aglaram bir ḫoş temāşādur gider

Merd-iseñ iy dil sakın umma bu dünyādan vefā
Mihrin umsañ eylemez illā saña cevr ü cefā
Anuñ-ıçun buña raġbet eylemez ehl-i ṣafā
İl güler ben aglaram bir ḫoş temāşādur gider

ʿĀlem içre hīç benüm bir kimse bilmez ḥālümi
Ölür-isem bir kese ʿarż itmeyem aḥvālümi
Gör neler itmiş daḫı n'eyler bu çarḫ ẓālimi
İl güler ben aglaram bir ḫoş temāşādur gider

Ger naẓar kılsañ bu çarḫa heft ser bir ejdehā
Yudısar ḫalḳ-ı cihānı bulımaz kimse rehā
Böyle olıcak ider mi ʿāḳil olan meyl aña
İl güler ben aglaram bir ḫoş temāşādur gider

İy Muḥibbī ʿālem içre çünki gitmez hīç ġamuñ
Eksük itme eşk-i çeşmüñ giceler aksun demüñ
Bunuñ-ıla ola kim derde bulasın merhemüñ
İl güler ben aglaram bir ḫoş temāşādur gider
3550

şeklindeki murabbaında yine kendine döner ve şahsına mahsus bilip hatırladığı sırlarını, bend sonlarında nakarat olarak karşılaştığımız

İl güler ben aglaram bir ḫoş temāşādur gider

mısraı ile gönlüne gömerek dile getirir. Sonra bu murabbada bütün hayatını, üzüntülerini, yapmak isteyip de yapamadıklarını ve kendine öğütlerini, derdinin tükenmediğini ayrıca geceleri göz yaşı dökmek gerektiğini söyler. Bu yönü ile şairin öğüt ve bunun da ötesinde tevbeye yöneldiğini söylememiz gerekir.

İy Muḥibbī añ günāhuñ tevbeye gel tevbeye
Olasın maḥşer güninde ḫalḳ içinde yüzi ag
1543/5

Olduñ günāha māyil gel tevbe eyle iy dil
Her kim günāh ider bil soñı nedāmet ancak
3735

Ola kim luṭf u keremden cürmüñi ʿafv eyleye
Giceler tā ṣubḥ olınca zār kıl yalvarı gör
938/3

Agla Muḥibbī agla añdukça her günāhuñ
Ola ki ol ḫaṭā-pūş ide saña ʿināyet
277/5

beyitlerinde hataları için pişman olup tevbe etmek gerektiğini, Hak'tan ümit kesmemeyi anlatır.

Cürmüm katı añup anı tevbe eyledüm
Yā Rab ḳabūl eyle keremden ʿināyet it
284/5

beytinde de pişmanlığını ve kesin tevbe ettiğini bildirir.

Sonuç olarak Muhibbî Türk şiirinin geçmişi ve kendi devri arasında gidip gelen bir şairdir. O kendini yetiştirmek ve şiirde söz sahibi olmak için daima okumuş, bir divan tutacak kadar dört yüzü aşkın nazire yazmış ve hiçbir zaman sanat ve edebiyattan uzak kalmamıştır. Hatta onun en büyük sığınaklarından biri şiir olmuş ve bunu hayatı boyunca yaşayarak devam ettirmiştir. Bu hâlini;

Şiʿr-i pür-sūzuñ Muḥibbī çünki bir eglencedür
Ḫālī olma bir nefes ʿālemde sen eşʿārdan
2738

ve

Şiʿr-i pür-sūzı Muḥibbī'nüñ ne tañ bulsa kemāl
Zīrā zihni gün-be-gün artar kemāl üstindedür
907/8

beyitlerinde açıkça belirtir.

Şiirle düşüp kalkan ve üstün bir şair olan Muhibbî'nin dili kullanmasında da dikkat çekici hususlar vardır. O kendine mahsus, tamamen kendinin yaptığı kelimeleri ve ekleri kullandığı gibi, Çağatay Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesine has kelimelere ve eklere de yer verir. Hatta Farsça dil kullanışlarını da Türkçenin içine sokar; bu yönü ile devrinin kimi şairlerinden ayrılır. Şiirlerinde dikkat çekici tekrarlara yer verir; birleşik fiil, deyim ve atasözü gibi dil birliklerini kullanma yönü ile diline zenginlik, renklilik ve hareketlilik getirir. Devrinin diğer şairlerine nispetle gazellerinde Farsça tamlamaları az kullanır. Hatta bazı gazellerinde hiç yabancı tamlama kullanmaz. Bu yönü ile Muhibbî'nin dilinde bir sadelik ve açıklık vardır. Sanat yönü ile de kendisini Rum'un Husrev'i, padişahı olarak görür. Ayrıca başka şairlerle kendini kıyaslar; Nizâmî'den Ali Şîr Nevâî'ye kadar, Kemâl-i Hocendî ve Hassan da dahil pek çok şairi şiirlerinde anar. Yeri geldikçe de onlarla kendini kıyaslar.

Muhibbî çok okuyan bir şairdir. Onun şiirindeki fikirler bizi Yusuf Has Hâcib, Mevlânâ, Sâdî, Dehhânî, Cem Sultan, Ahmed Paşa, Necâtî, Fuzûlî, Figânî, Zeynep Hatun, Mihrî Hatun, Zâtî, Lâmiî, Hayâlî, Bâkî, Rûhî ve Taşlıcalı Yahyâ gibi şairlere götürür. Özellikle diğer divan şairlerinde görül-

düğü gibi Nesîmî'den etkilenmesi bir başka yönüdür. Yine bazı söyleyişleri ile Bahtî, Nâbî, Şeyhülislam Yahyâ, Şeyhülislam Bahâî, Nâilî, Nedîm ve Nahîfî'ye tesir ettiği söylenebilir. Murabba, musammat ve gazellerinin bazılarında musikîye yönelen bir özellik de vardır. Şarkı sözlerinin, güfte olarak XVI. asırda Amrî, Işkî, Ubeydî gibi şairleri de içine alacak şekilde ortaya çıktığı göz önüne alınırsa, Muhibbî'nin de şarkılarından söz etmek gerekir. Hatta o, ona yakın manzume yazarak XVI. yüzyılın önde gelen şarkı şairi durumundadır.

Tarihî hâdiselere şiirlerinde yer vermesi ile de dikkat çeken Muhibbî, az da olsa kahramanlık şiirleri yazmıştır. O bu şiirlerinde gür sesli bir şair olarak görülür. Yukarıda da zikr ettiğimiz gibi devrinin ve daha önceki devirlerin şairlerine ilgi duyan Kânûnî şiirdeki aldığı mesafeyi nazirelerine borçludur. O bu sayede yetişmiş bir şair olarak özellikle Nesîmî'den başlamıştır.

Muhibbî naat edebiyatımız içinde de önemli bir yer tutar. Padişahlar arasında Hz. Peygamber'e onun kadar naat yazan bir başka şair yoktur. Kırk civarında naat yazmasının yanında tevhid ve münâcâtları ile dikkat çeken şair ümid içinde tevbe tarafına yönelir.

Onun Türk tahmis edebiyatı içinde de önemli bir yeri vardır. Başta kendinden önce yaşamış şairlerden Cem Sultan, ve Necâtî'nin şiirleri olmak üzere Figanî ve Hafî'den başka, devrin diğer şairlerine de tahmis yazarak zamanının edipleri ile ilgisini devam ettirmiştir. Ayrıca devrin şairleri de onu adım adım takip etmişler, şiirlerine tahmisler ve nazireler yazmışlardır. Böylece devrin edebî canlılığı devam etmiştir. Bâkî'nin mersiyesi ise büyük padişahın hayatında bir nokta gibidir. Bu mersiyede Osmanlı Devletinin idbar tarafına yönelen bir durumunun bulunduğunu da belirtmek gerekir.

Dil ve edebiyat açısından dikkat çeken tarafları ile vermeye çalıştığımız bu giriş bir başlangıç durumundadır. Gerçekten Türk Dili ve Edebiyatı üzerinde çalışacak olanların elinde önemli bir hazine gibi duran **Muhibbî Dîvânı** incelenip araştırıldığı takdirde edebiyat ve dilimiz için yeni zenginlikler getirecek ve başka kapılar da açacaktır.

KAYNAKLAR

Âdile Sultan; **Dîvân-ı Muhibbî**, Matbaa-i Osmânî, İstanbul, 1308.

AK, Coşkun; **Muhîbbî Dîvânı-İzahlı Metin**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987.

___________; **Muhibbî-Farsça Dîvân**, Nobel Yayınları, Ankara, 2006.

___________; "Süleyman I", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi,** 38. cilt, s. 62-75, İstanbul, 2010.

___________; **Şair Padişahlar**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2001.

AKDOĞAN, Yaşar; **Ahmedî Dîvânı,** İstanbul, 1979.

ARSLAN, Ömer; **Ubeydî Dîvânı (Metin-İnceleme)**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2013.

Âşık Çelebi; **Meşâirü'ş-Şu'arâ**, İÜ Kütüphanesi TY. 2406.

AYAN Hüseyin; **Nesîmî Dîvânı**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2002.

___________; **Şeyhoğlu Mustafa, Hurşîdnâme (Hurşîd ü Ferahşâd)**, Erzurum 1979.

AYVERDİ, İlhan; **Misalli Büyük Türkçe Sözlük,** cilt 1-3, İstanbul, 2005.

BANARLI, Nihad Sami; **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi,** I. cild, İstanbul, 1971.

CÖNK; Prof. Dr. Kemal YAVUZ'un şahsi kütüphanesinde bulumaktadır.

ÇABUK, Vahit; **Dîvân-ı Muhibbî (Kanunî Sultan Süleyman'ın Şiirleri)**, Tercüman 1001 Temel Eser, 3 cilt, İstanbul, 1980.

ÇAĞBAYIR, Yaşar; **Ötüken Türkçe Sözlük**, Ötüken Yayınları, cilt 1-5, İstanbul, 2007.

ÇATIKKAŞ, Ata; **Şiirimizin Beyitler ve Mısralar Sözlüğü**, **cilt 1-3**, Sütun Yayınları, İstanbul 2008.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmed; **Yahya Bey-Dîvân (Tenkidli Basım)**, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1977.

ÇELEBİOĞLU, Amil; **Kanunî Sultan Süleyman Devri Türk Edebiyatı**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1994.

ÇİFTÇİ, Cemil; **Maktul Şairler**, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 1997.

DOĞAN, Muhammed N.; **Fatih Dîvânı ve Şerhi**, İstanbul, 2004.

ERASLAN, Kemal; **Hüseyn-i Baykara Dîvânı'ndan Seçmeler**, Kültür ve Turizm BakanlığıYayınları, Ankara, 1987.

ERCİLASUN, Ahmet B.; **Başlangıçtan Yirminci Yuzyıla Türk Dili Tarihi**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004.

ERGİN, Muharrem; **Türk Dil Bilgisi**, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1972.

______________; **Kadı Burhaneddin Dîvânı**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1980.

ERSOYLU, Halil; **Cem Sultan'ın Türkçe Dîvânı**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1989.

GIYNAŞ, Kamil Ali; **Pervâne Bey Mecmuası (İnceleme- Metin)**, Bozok Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Yozgat, 2013.

GÖKBİLGİN, M. Tayyib; "Süleyman I", **İslam Ansiklopedisi, 11**. cilt, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, s. 99-155, İstanbul, 1979.

GÜLTEKİN, Hasan; **Mecmu'a-i Nezâ'ir**, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli, 2000.

HACIEMİNOĞLU, Necmettin; **Türk Dilinde Yapı Bakımından Fiiller**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1992.

İPEKTEN, Haluk; **Karamanlı Nizamî, Hayatı-Edebî Kişiliği ve Dîvanı**, Atatük Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1974.

İSEN, Mustafa - BİLKAN, Ali F.; **Sultan Şâirler**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997.

İZ, Fahir; **Eski Türk Edebiyatında Nazım, I. cilt**, İstanbul, 1966.

KARAHAN, Abdülkadir; **Figanî ve Dîvançesi**, İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1966.

Karahisarlı Mustafa b. Şemseddin; **Ahterî-i Kebîr**, İstanbul, 1324.

KARASOY, Yakup; **Şiban Han Dîvânı (İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1998.

KARATAY, Fehmi Edhem; **Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu,** 2. cild, İstanbul, 1961.

KESİK, Beyhan-Zehra PEHLİVAN-Emre ŞENGÜL; "Bir Şiir Mecmuasından Hareketle Muhibbî'nin Yayımlanmamış Şiirleri" **International Journal of Language Academi**, Volume 3/1 Spring 2015 p. 361/373.

KIRKKILIÇ Ahmet; **Sultan Üçüncü Murad ve Dîvânı'nın Tenkitli Neşri**, Basılmamış Doktora Tezi, Erzurum, 1985.

KIRKKILIÇ, Ahmet; **Şeref Hanım Dîvanı ve İncelemesi**, Erzurum, 1993.

KORKMAZ, Zeynep; **Sadruddin Şeyhoğlu-Marzuban-nâme Tercümesi (İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)**, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara, 1973.

KÖKSAL, M. Fatih; **Edirneli Nazmî- Mecma'ü'n-Nezâ'ir**, **İnceleme-Tenkitli Metin**), Kültür Bakanlığı Yayınları, 2012.

KURTULUŞ, Rıza; "Emir Husrev-i Dehlevî" **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, 11.cilt, s.135-137, İstanbul, 1995.

MACİT, Muhsin; **Karakoyunlu Hükümdarı Cihan Şah ve Türkçe Şiirleri**, Grafiker Yayınkarı, Ankara 2002.

KÜÇÜK, Sabahattin; **Bakî Dîvânı-Tenkitli Basım**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1994.

Muhibbî Dîvânı; Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Kitaplığı, nu. 1132, (H).

Muhibbî Dîvânı; İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY. nu. 5467 (Ü1).

Muhibbî Dîvânı; İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY. nu. 689 (Ü2).

Muhibbî Dîvânı; İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, TY. nu. 1976 (Ü3).

Muhibbî Dîvânı; İstanbul Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi, nu. 994 (A).

Muhibbî Dîvânı; İstanbul Nuruosmaniye Kütüphanesi, nu. 3873 (NO).

Muhibbî Dîvânı; İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Bölümü, nu. 392 (AE).

Muhibbî Dîvânı; Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, nu. 3718, (BY).

Muhibbî Dîvanı; Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi, nu. 2407 (M).

Muhibbî Dîvanı; Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya Bölümü, nu, 3970, (S1).

Muhibbî Dîvanı; Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya Bölümü, nu, 3971, (S2).

Muhibbî Dîvânı; Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine Kitaplığı, nu. 994, (H1).

Muhibbî Dîvanı; Türk İslam Eserleri Müzesi Kütüphanesi, nu. 1962, (T).

Muhibbî Dîvanı; Millî Kütüphane, Abdullah Öztemiz Nüshası, Arşiv no: 06 Mil Yz B 419, Dvd no: 943.

Muhibbî Dîvanı; Topkapı Sarayı Müzesi kütüphanesi, Revan Bölümü, nu: 738, (R)

ÖZMEN, Mehmet; **Ahmed-i Dâ'î Dîvânı**, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2 cilt, Ankara, 2001.

Şiir Mecmuası; Süleymaniye Kütüphanesi Tarlan Bölümü, 62 numaralı mecmua (ST).

ŞÜKÜN, Ziya; **Gencîne-i Güftâr-Ferheg-i Ziya**, Milli Eğitim Bankanlığı Yayınları, 3 cilt, İstanbul, 1984.

Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü; cilt: I-VIII, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1963-1997.

TARLAN, Ali Nihad; **Ahmed Paşa Dîvânı**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2005.

TARLAN, Ali Nihad, **Necati Beg Dîvanı**, Ankara 1992.

TİMURTAŞ, Faruk K.; **Eski Türkiye Türkçesi, XV. Yüzyıl, Gramer-Metin-Sözlük**,İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1977.

_______________; **Osmanlı Türkçesi Metinleri II**, İstanbul, 1974.

TUNÇ, Semra; "Muhibbî Dîvânı'nda Şair ve Şiir İle İlgili Değerlendirmeler", Selçuk Üniversitesi, **Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S.** 7, s. 265-284, Konya, 2000.

UZUN, Süreyya; **Üsküdarlı Işkî Dîvânı ve XVI. Yüzyıl Osmanlı Hayatının Dîvandaki Yansımaları**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul, 2011.

YAVUZ, Kemal; **Şeyhoğlu-Kenzü'l-Küberâ ve Mehekkü'l-Ulemâ**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara,1991.

_______________; **Âşık Paşa-Garib-nâme**, I-IV cilt Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2000.

_______________; "Süleyman Çelebi'nin Yaşadığı Zamanda Türk Edebiyatı", **Yazılışının 600. Yılında Bir Kutlu Doğum Şaheseri, Uluslararası Mevlid Sempozyumu, 16-17 Nisan, 2009**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2010.

_______________; "Frengistan'da Ağlayan Bir Şair: Ölümünün 515. Yılın-

da Cem Sultan", **İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, cilt 40**, s. 271-308, İstanbul, 2009.

______________; "XIV. Yüzyıl Türk Edebiyatına Genel Bir Bakış Ve Bazı Dikkatler", Adıyaman Üniversitesi Ulusal Eski Türk Edebiyatı Sempozyumu, Adıyaman, 15-18 Mayıs 2009.

______________; **Fatih Döneminde Türk Dili ve Edebiyatı**, "Fatih ve Dönemi", Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Yayını, İstanbul, 2004.

______________; **Âşıkpaşazâde, Tevârih-i Âl-i Osmân (Osmanoğulla-rının Tarihi)**-(Yekta SARAÇ ile Birlikte), Koçbank Yayını, İstanbul, 2003.

YAVUZ, Orhan; **Anadolu Türkçesi İle Yapılan En Eski Tezkiretü'l-Evliyâ Tercümesi ve Dil Özellikleri (İnceleme-Gramer-Metin)**, Tablet Yayınları, Konya, 2006.

______________; **Kansu Gavrî'nin Türkçe Dîvânı**, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, nu. 2, Konya, 2002.

______________; **Muhibbî Dîvânı-Kendi Hattıyla, (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım)**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yazma Eserler Kurumu Yayınları, İstanbul 2014.

______________; **Muhibbî Divânı-Bölge Yazma Eserler Nüshası**, (Yrd. Doç. Dr. Bekir DİREKÇİ, Yrd. Doç. Dr. Mehmet YASTI, Dr. Mevlüt GÜLMEZ, Okt. Hidayet DUYAR ile birlikte), Palet Yayınları, Konya, 2014.

Yeni Rehber Ansiklopedisi, 11. cilt, Türkiye Gazetesi Yayını, İstanbul, 1993.

YILMAZ Ali; **Kanunî Sultan Süleyman'a Yazılan Kasideler**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1996.

YÜCEL, Bilal ; **Babür Dîvanı (Gramer-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 1995.

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا (آ)	a, ā, e	ش	ş
ء	ʾ	ص	ṣ
ب	b, p	ض	ḍ, ż
پ	p	ط	ṭ
ت	t	ظ	ẓ
ث	s̱	ع	ʿ
ج	c, ç	غ	ġ
چ	ç	ف	f
ح	ḥ	ق	ḳ
خ	ḫ	ك	k, g; ñ
د	d	ل	l
ذ	ẕ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v; o, ö, u, ü; ū
ژ	j	ه	h; a, e
س	s	ى	y; ı, i; ī

TENKİTLİ METİN

1. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ẕikr-i bismillāhirraḥmānirraḥīm
Āşikār u gizlüye sensin ʿalīm

Derdmendem derdüme eyle devā
Kim kamu ḫastalara sensin ḥakīm

Ḥamdülillāh kim Muḥammed ümmeti
Eyledüñ bu bendeleri yā Kerīm[1]

Soñ nefesde ṣaḳla īmānum benüm
Bulmaya yol aña şeyṭān-ı racīm

Muṣṭafā'nuñ ḥürmetine yā İlāh
Sen müyesser eyle cennāt-ı naʿīm

Rūz-ı maḥşerde Muḥibbī bendeñi
Irma anı raḥmetüñden yā Raḥīm

Ü3-2b, NO--90b, S1-1b, H1-1b, T-1b

[1] Bu beyit T'de yoktur.

ELİF (ا) HARFİ

2. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Āh kim vardur benüm başumda biñ dürlü hevā
Ger ʿināyet itmeseñ ʿömrüm olur cümle hebā

Sen mürüvvet[2] kānısın cürmüme çek ʿafv-ı ḳalem[3]
Umaram senden şafāʿat idesin yevm-i cezā[4]

Çeşm-i ʿālem cümle nūruñdan münevverdür senüñ
Yoluña olsa n'ola dünyā vü māfīhā fedā[5]

Ḥā mīm ḥarfi dü nāmuñdan işāretdür senüñ
Ḥāya Aḥmed didiler mīme daḫı hem Muṣṭafā

Tut elümi ayaga düşdüm gel iy dīn serveri
Eyleyem dīnüñ yolında cān u dil ile ġazā

Her ne kim itdüm günāhı olmışam ben muʿterif
Tevbeye geldüm ḳabūl it tevbemi yā Rabbenā

Ḥaḳ müyesser eylese varsa Muḥibbī ravżaña
Gözlerine eyler-idi ḫāk-i pāyüñ tūtiyā
Ü1-2b, Ü2-1b, Ü3-5b, BY-2b, AE-1b

3. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Dün gice nāgāh irişdi gūşuma bir ḫoş nidā
Kim-durur ʿāşıḳlar içre eyleye cānın fedā

Ẓulmet-i maḥşerde yolın bilmeyen ʿāṣīlerüñ
Şefḳat idüp olasın her birine sen reh-nümā

Bassa şemsüñ nūrını nūruñ senüñ olmaz ʿaceb
On sekiz biñ ʿāleme sensin çü maḥbūb-ı Ḫudā[6]

---

[2] mürüvvet: ʿināyet Ü3
[3] 2 ve 6. beyitler BY'den alınmıştır.
[4] Bu beyit Ü3'te de vardır.
[5] Bu mısra Ü3'te:
Olsa biñ cānum idem yoluñda ser cümle fedā
şeklindedir.
[6] 3 ve 4. beyitler Ü3'te yoktur.

Evveline ʿışḳuñuñ her kim ki basdıysa ḳadem
Dimesün ġavrına irdüm yokdur aña intihā

Gīceler zārīlık eyle dök gözüñüñ yaşların
Raḥmetüñden dūr kılma kullaruñ yā Rabbenā[7]

Elüme alup niçe kez bakaram āyīneye
Añaram ʿiṣyānumı korkum bu ola yüz kara[8]

Nefsüñe uyup Muḥibbī itme emrine ḫilāf
Emrine hergiz ḫilāf eyler mi gör arz u semā

Kim bu şiʿr-i dil-pesendi ele alup okıya
Raḥmet anuñ cānına kim beni raḥmetle aña
Ü1-3b, Ü2-1b, Ü3-9b, NO-4a, AE-1b

4. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her kaçan gün gibi toġsa subḥ-dem ol meh-liḳā
Ḫāṭırum mesrūr olur ʿālem tolar cümle żiyā

Tīre zülfüñden virür her laḥẓa "ve'l-leyl" ḫaber
ʿĀrıżuñ tefsīrini key rūşen itmiş " ve'ḍ-ḍuḥā"

Cidd ü cehd-ile nigāra didüm el irmiş midür
Geldi hātifden nidā eydür ki illā mā-saʿā

Gerçi dünyā ḫalḳı māyil dürlü dürlü niʿmete
Baña gelmez ḫūn-ı dilden özgeye hīç iştihā

Merve ḥaḳḳı saʿy-ile ger Kāʿbe küyūñı ṭavāf
Eyleyem cān-ıla dil andan olurdı pür-ṣafā

Tuymayup anı geçem diyem ki var mıdur Ṣırāṭ
Yā Resūlü'l-ʿālemīn baña olursañ rehnümā

Okusun naẓm ehli bu şiʿrüm nevāda rāstı
İy Muḥibbī eyledüñ çünki bunı şīrīn-edā

Ü1-3b, Ü3-9a, AE-2a

---

7 Bu beyit NO'dan alınmıştır.
8 6 ve 8. beyitler NO'da yoktur.

5. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Pādişāh-ı ʿışḳam u dil defter ü dīvān baña
Derd ü miḥnet sözlerin yazdum yiter ʿünvān baña

İñlerem ṭanbūr-veş bagrum delindi ney gibi
Bezm-i ġamda mesken oldı gūşe-i hicrān baña

Būseye bir cān nedür biñ cān virürdüm cān-ıla
Yarım agız būse iḳrār eylese cānān baña

Öldürür gerçi ki ġamzeñ ʿāşıḳa virmez amān
Leblerüñ ʿĪsī gibi her laḥẓa virür cān baña

Yanayım pervāne-veş şemʿ-i cemāli nūrına
Şemʿ-i ḥüsne çün Muḥibbī didi dilber yan baña
Ü1-4a, Ü3-5b, AE-2b

6. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ol perī peyker melek kim beñzemez insān aña
Ṣad hezārān dil fedā olsun hezārān cān aña

Hey ne kāfirdür gelür īmāna ṣanmañ zülfini
Dem mi vardur ruḫları ʿarż itmeye īmān aña

Bāġ-ı ʿışḳında belā-keş bülbülidür bu göñül
Sīnesinde tāze dāġıdur gül-i ḫandān aña

Tīr-i müjgānı gelürse cān virem şükrāne ben
Çün görelden ya kaşını olmışam ḳurbān aña

Bir devāsuz derde düşdi bu Muḥibbī ḫasta-dil
İy ṭabīb-i dil meger laʿlüñ ola dermān aña
Ü1-4a, Ü2-2b, Ü3-6ak, AE-3b

7. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yüzüñi gördüm ben evvel mübtelā oldum saña
Çekmeg-ile cevrüñi āḫir fedā oldum saña

Perçemüñ zülfüñ hümā-veş sāye saldı üstüme
Pādişāh-ı ʿālem oldum çün gedā oldum saña

Bakamazam gün yüzüñe görmesem de ölürem
Bilmezem ḥālüm n'olur kim āşinā oldum saña

Şem'-i ḥüsnine naẓar kıldum tutuşdı cān u ten[9]
Ben baña kaldum ki iy dil reh-nümā oldum saña

Rişte-i cān üzre düzdüñ naẓmuñı dürler gibi
Ehl-i naẓm içre Muḥibbī ḫāk-i pā oldum saña
Ü1-4b, Ü2-2b, Ü3-6bk, AE-4a

8. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Āh kim bu ṭāli'üm tutmadı hergiz yüz baña
Ayrılalı gün yüzüñden gīcedür gündüz baña

Bülbül-i şūrīde-veş efġānum işidüp benüm
Ġonca agzın açuban nergis tutupdur göz baña

Tañ mıdur Mecnūnlayın terk eyler-isem yüz suyın
Ḫāk-i Leylā'dan ire efser-durur ol toz baña

Derd-i hicrüñle şehā şöyle enīs oldı göñül
Bu cihānuñ derdleri dermān gelür düpdüz baña

Bu Muḥibbī cān virür sevdā-yı zülf-i yār içün
Zāhidā itme naṣīḥat assı itmez söz baña
Ü1-4b, Ü2-2b, Ü3-6bk, AE-4a

9. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Sīnem nişāne eyledüm iy kaş[ı] ya saña
Bu nev'-ile ola kim olam āşinā saña

Vardur cihānda gerçi ki meh-pāreler velī
Māyil degül bu göñlümüz illā saña saña

Cevr oklarıyla ger beni öldürseñ iy ḥabīb
Āḫir nefesde eyleye cānum du'ā saña

'Işḳ āteşiyle yakdı dili teşne eyledi
Sunup lebini dimedi bir kerre mā saña

Çünki Muḥibbī kūy-ı maḥabbet gedāsısın
Dehr içre tañ mı ger diseler pādişā saña
Ü1-5a, Ü3-3bk, BY-5a, AE-2b, S2-9b

[9] ten: dil Ü2, Ü3

10. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

La'l-i lebüñe ger dir-isem n'ola Mesīḥā
Bir ġamze ile öldürüp eyler yine iḥyā

Ugradı meger bāḍ-ı ṣabā zülfine yāruñ
Pür itdi dimāġını dilüñ ʿanber-i sārā

Sulṭān olalı şehr-i dile ġamze-i mestüñ
Tātār-ṣıfat mülk-i dili eyledi yagma

Leylī saçına çünki tolaşdı dil-i Mecnūn
Dīvāne gibi olsa ne tañ vālih ü şeydā

ʿAks-i lebüñi gördi Muḥibbī yaşı içre
Sandı ki şafaḳdur meh-i nev eyledi peydā
Ü1-5a, Ü3-6ak, AE-2b

11. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bülbülüñ irmez mi iy gül nāle vü āhı saña
İrişe korkmaz mısın āh-ı seḥergāhı saña

Şemʿ-veş bezmüñde tursam bir ayag üzre senüñ
Gāh yanup yakılup kan aġlasam gāhī saña

Korkaram āhı tutup ʿāşıklaruñ ḫaṭṭuñ gele
Koya mı ẓulmuñı hīç maẓlūmuñ Allāh'ı saña

Çün güzeller pādişāhısın virildi şāhlık
Çık serīr-i ḥüsne dinsün ḫūblar şāhı saña

İy Muḥibbī tal maḥabbet baḥrına ġavvāṣ-vār
ʿIşḳ deryāsına düşmiş diyeler māhī saña
Ü1-5b, Ü2-3b, Ü3-8a, AE-4b

12. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kaşlaruñ yasına didüm olayım ḳurbān aña
Ḫışm-ıla dilber didi lāyıḳ mı ol ḳurbān aña

Her ṭarafdan niçe serler kevkebi ġaltān ola
Zülf-i ʿanber-rīzini kılsa eger çevgān aña

Cennet ü ḥavrāyı n'eyler ʿāşıḳ-ı dīdār olan
Yig gelür biñ ravżadan bir güşe-i vīrān aña

Sīne ṣaḥrāsına ekdüm çün maḥabbet toḫmını
Dem-be-dem yagdursa tañ mı gözlerüm bārān aña

İy Muḥibbī ʿāşıḳ oldur derd-i yārı ḫoş göre
Derdden kurtılmasun derdine kim dermān aña
Ü1-5b, Ü2-3b, Ü3-7a, AE-5a

13. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gün yüzüñ göster didüm āh olmaduñ māyil baña
Kanı ṭāliʿ olmaya zülfüñ gelüp ḥāyil baña

Ejder-i ʿışḳ öldürür didüm maḥabbet ehlini
İşidüp cān-ıla göñlüm oldılar ḳāyil baña

ʿÖmr naḳdin vaṣl içün ḫarc eyledüm ammā çi sūd[10]
Saʿyüm oldı ancak taḥṣīl-i bī-ḥāṣıl baña[11]

Leylī zülfüñ göreli göñlümi mecnūn eyledüm
Ola ki zencīr ola boynuma ol kākül bana

İçeli rūz-ı ezel cām-ı maḥabbet cürʿasın
Kim göre mest-i ḫarābam didi ol kanzil baña

Vādi-i ʿışḳa düşüp dīvāne itdüm kendümi
Fārigam her ne ki dirlerse dişünler il baña

Āh kim menzil baʿīd bār-ı girān arkamdadur
Korkaram yolda kalam bulınmaya menzil baña

Ġarḳa-i deryā-yı ʿışḳ oldum Muḥibbī çün ezel
İstemem kim görine her yañadan sāḥil baña

Şemʿ gibi dil çerāğın yakayın tā ṣubḥa dek
Pīr-i ʿışḳ virüp naṣīḥat didi yan yakıl baña
Ü1-6a, Ü2-3b, NO-3b, AE-5a

14. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İy göñül n'olduñ yine dīvāne[12] söylersin baña
Beñzer ʿışḳına tolaşduñ yana söylersin baña

---

10 Bu beyit AE ve Ü2'de de vardır.
11 3, 4 ve 9. beyitler NO'dan alınmıştır. 3 ve 9. beyitler Ü3'te de vardır.
12 dīvāne: bīgāne Ü2, Ü3.

Zülfüñüñ zencīrine bend eyle didüm göñlümi
Didi hey dīvāne hey şūrīde söylersin baña

Şem'-i ḥüsnüñ yakmayınca komadı cān u dili
Anuñ-ıçun dōstum pervāne söylersin baña

Pāyuña gel süreyim yüzüm didüm ol şeh didi
Bir gedāsın sözi küstāẖāne söylersin baña

Zülfi ile dün gīce didüm muṭavvel ḳıṣṣamı
Didi dilber bir uzun efsāne söylersin baña

Cām-ı la'lüñ sun lebüñden beni mest eyle didüm
Didi çeşmi ẖışm-ıla mestāne söylersin baña

Zülfi çevgānına top it başuñı meydāna gel
Çün Muḥibbī kendüñi merdāne söylersin baña
Ü1-6a, Ü2-4a, Ü3-8b, AE-5b

15. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Nāle kılsam hey bu ne feryāddur dirler baña
Sen lebi şīrīn içün Ferhād'dur dirler baña

Āhum ile seyl-i eşküm göñline kılmaz eṡer
Anuñ-ıçun kāfiri bünyāddur dirler baña

Niçe yirden boynuma zencīr-i zülfi var-iken
Ḫalḳ-ı 'ālem bilmeden āzāddur dirler baña

Sanma kim cevr ü cefādan iy ṣanem yüz döndürem
Çün ezelden cevrüñe mu'tāddur dirler baña

Ger lisān-ı ġaybdan gelse Muḥibbī'den[13] ġazel
Rūḥ-ı Ḥāfıẓ'dan bir istimdāddur dirler baña
Ü1-6b, Ü2-5a, Ü3-4ak, BY-4b, AE-5b, S2-7b

16. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fâ'ilün
Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Sevmek seni egerçi olupdur güneh baña
Her gün ziyāde olur ise āh veh baña

[13] Muḥibbī'den: Muḥibbī'ye S2

Ben şāh-ı ʿışḳ[14] olduguma bu yiter delīl
Her dem yanumca gözyaşı olur sipeh baña

Hicrān şebinde kalmaz idüm tīre rūzigār
İtseñ ṭulūʿ gün gibi iy yüzi meh baña

Şāhid degül mi ʿışḳuma zāhid bu rūy-ı zerd
Yitmez mi saña göz yaşı olsa güveh baña

İrer Muḥibbī iki cihānda murādına
Bir kez eger eyleyesin sen nigeh baña
Ü1-6b, Ü3-6bk, BY-6a, AE-7a, S2-10b

17. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Olaldan ḫasta-dil ʿışḳıyla şeydā
Alupdur başına biñ dürlü ġavġā

Bugün ʿışḳ-ıla çün Mecnūn-ı dehrem
Görinür kanda baksam rūy-ı Leylā

Müdām akar ciger ḫūnı gözümden
Uraldan kirpük okın ol kaşı yā

Reh-i ʿışḳ içre ölsem[15] topragumı
Alup küḥl idine cennetde ḥavrā

İçüp bezm-i elestde cām-ı ʿışḳı
Anuñçundur Muḥibbī böyle rüsvā
Ü1-7a, Ü3-7b, M-4b, AE-7b

18. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Göñül zārīlık itdükçe olur gözümde nem peydā
Oñulmaz derde sataşdum olur her laḥẓa ġam peydā

Niçe biñ ʿāşıḳ öldürdüñ kapuñda tīġ-ı cevr-ile
Günāhın añmayup her dem idersin biñ sitem peydā

Sifāl-ı köhne rindāna yiter meyḫāne küncinde
Elin sunmaya ger olsa öñinde cām-ı Cem peydā

---

[14] şāh-ı ʿışḳ: pādişāh-ı ʿışḳ AE
[15] ölsem: bulsam Ü3

Egerçi ʿaḳreb-i zülfüñ urur zaḫmı dil ü cāna
Ne ġam tiryāk-i laʿlüñden olur her demde em peydā

Muḥibbī'nüñ murādıdur raḳībüñe ġazā kılmak
Anuñ-ıçun ki göñlinde olur ʿazm-i serüm peydā
Ü1-7a, Ü3-7ak, AE-7b

19. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

İşidüp nālemi ebr oldı yine zār baña
Çözdi sünbül saçını agladı kühsār baña

Lebleri dār-ı şifāsında bu dil ḫasta olup
Niçe yıldur ki yaturam itmedi tīmār baña

Yüzümüñ zerdine baḳdı bu gözüm merdümi çün
Ḫarc içün virdi bu yolda niçe dīnār baña

İy saçı leylī ne tañ ger baña mecnūn diseler
Dil ise bende degül ʿaḳl degül[16] yār baña

Dāġ gül gözyaşı mül eyle Muḥibbī yüri ʿiyş
Sīnemüñ bāġı yiter çün gül ü gülzār baña
Ü1-7b, Ü3-7ak, AE-7b

20. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Akdı yaşum su gibi ol serv-i bālādan yaña
Kıldı dil murġı heves kūy-ı dil-ārādan yaña

Tīr-i āha ḳaddüñi bük eyle bir çāḥı kemān
Kim güzeller māyil olur ok-ıla yadan yaña

ʿArż kılsañ görseler bir kez senüñ taṣvīrüñi
Varmaz idi ehl-i şirk olan kelīsādan yaña

Bezm-i ġamda bilmek isterseñ eger nālişlerüm
Dōstum bir kez kulak tut nāy-ı gūyādan yaña

Naḳd-i cāna būseñi re'y eyledüm didüm didi
İy Muḥibbī key sakın ugrama buradan yaña
Ü1-7b, AE-8a, S2-11a

[16] ʿaḳl degül: ʿaḳl u göñül Ü3

21. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bezm-i ġamda nāle kıl iy nāy ḥāldaş ol baña
Çarḫ elinden iñleyem bir laḥẓa yoldaş ol baña

ʿĀşıḳ iseñ bir gül-i raʿnāya sen de ʿandelīb
Okıyalum ders-i ʿışḳı gel sebaḳdaş ol baña

ʿIşḳ şāhı çün baña virdi ġamuñ sulṭānlıgın
İy gözüm saḳḳālıg it iy ġamze ferrāş ol baña

Gülşen-i kūyın tolanmaga nigāruñ ṣubḥa dek
İy ṣabā merdümlik it bir gīce yoldaş ol baña[17]

Bu Muḥibbī vādī-i hicre yöneldi zād içün
Ḫūn-ı dil yiter şarāb iy ġam gelüp aş ol baña
Ü1-8a, Ü2-9a, Ü3-7ak, AE-8a

22. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gün[18] yüzüñ şevḳine her kim zār u giryān olmaya
Dilegüm budur anı ʿālemde şādān olmaya

Gitmedi zülfüñ ḫayāli kılca yādumdan benüm
İy saçı sünbül göñül neyçün perīşān olmaya

İy kemān ebrū alaldan tīr-i ġamzeñ destüñe
Sīnem içre dem mi vardur zaḫm-ı peykān olmaya

Bāġ ara gül ʿārıżuñ ẕikr itseler iy ġonca-fem
Kala mı gülşende gül çāk-i girībān olmaya

Bu Muḥibbī her zamān zülfüñ zenaḫdanuñ diler
Pes anuñ yiri n'içün bend-ile zindān olmaya
Ü1-8a, Ü2-9b, Ü3-7bk, H113b, AE-8b

23. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Reh bulursañ kūy-ı yāra her seḥergāh iy ṣabā
ʿĀşıḳ-ı dil-ḫastelerden eyle āgāh iy ṣabā

Dāmenine el irerse öp benden dāmenin
İrmez-iseñ dāmenine öpesin rāh iy ṣabā

---

17 Gazelin ilk üç beyti Ü2'de yoktur.
18 gün: gül H

Eyleyen sevdā-yı zülfidür benüm ḥālüm siyāh
İtmedüñ yārı benüm ḥālümden āgāh iy ṣabā

Teşne dilven ẓulmet-i hicrān içinde kalmışam
Ḫıżr olup ben kalmışa gel göstere rāh iy ṣabā

Bu Muḥibbī hicr-ile oldı bugün Mecnūn-ṣıfat
Olmaduñ bu yolda sen de baña hem-rāh iy ṣabā
Ü1-8a, Ü2-9a, Ü3-7bk, M-2a, AE-8b

24. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yārsuz yazı vü tag u bāġ zindāndur baña
Ġayra ger cennet gelürse beytü'l-aḥzāndur baña

Gīceler eflākde sūzān olan encüm degül
Taña kalmışdur gök ehli çeşmi ḥayrāndur baña

Derde dermān ola ġayruñdan ḳabūl itmez göñül
Her ne derd ki gelse senden ʿayn-ı dermāndur baña

Firḳatiyle gīce gündüz teşnedür cān u göñül
Gel benüm şāḥum viṣālüñ şerbetin kandur baña

Yār ilinden ayrı düşmek hey ne müşkil derd olur
İy Muḥibbī aña nisbet ölmek āsāndur baña
Ü1-8b, Ü2-9b, Ü3-7bk, M-2b, AE-9a

25. Müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

Sevdā-yı zülfi başdadur bildüm ki yok pāyān aña
Göñlümde var çün derd-i ʿışḳ olmaz ebed dermān aña

Kūyına varan ʿāşıḳı bir ġamzeden eyler helāk
Olmaz peşīmān ʿāḳıbet n'eyler bu nā-ḥaḳ kan aña

Sīnemde ʿışḳuñ nārını bir laḥża teskīn itmedi
Yagdurdı gerçi gözlerüm her bir nefes bārān aña

Çevgān idüp zülfin nigār çün nāz-ıla olsa süvār
Top eyle başuñ gel dilā yolında kıl ġaltān aña

Sen bī-vefānuñ yādına didi Muḥibbī bir ġazel
Laḥdinde ger gūş eyleye taḥsīn ide Selmān aña
Ü1-8b, Ü2-10a, Ü3-8ak, AE-9b

26. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Yine çün sīnede ʿışḳ oldı peydā
Olursa ḫasta göñlüm tañ mı şeydā

Belā zencīrini Mecnūnlayın āh
Takar boynuma āḫir zülf-i Leylā

Viṣāl-i ḥüsnüñi şey'-lillāh itdüm
Dilüñden gelmedi bir söz meger lā

Benüm ʿömrüm ʿömür ferdāya güymez
Disem bir būse vir sen baña ferdā

N'ider ʿāşıḳ olan nāmūs u ʿārı
Yürür şūrīde-veş mecnūn u şeydā[19]

Gözüm yaşına bakmaz cevher olsa
Ne kılam n'eyleyem derdā dirīġā

Diyesin iy ṣabā Ferhād u Ḳays'a
Felek bir tāze mecnūn itdi peydā[20]

Muḥibbī baḥr-ı eşke bād-ı āhum
Tokındukça olur emvāc peydā
Ü1-9a, Ü2-9a, Ü3-8a, AE-8b

27. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Ḳāmetüñ her dem ḳıyāmetdür baña[21]
Bilmezem kim bu ne ḥāletdür baña

Gāh cevr ider gözüñ gāhī kaşuñ
Çün ire sehm saʿādetdür baña

---

[19] şeydā: rüsvā Ü3
[20] Bu beyit Ü2 ve AE'de yoktur.
[21] Gazel PB'de Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün vezniyle aşağdaki gibi kayıtlıdır:
Ḳāmetüñ iy serv ḳad her dem ḳıyāmetdür baña
Bilmezem kim ʿışḳ içinde bu ne ḥāletdür baña

Gāh cevr ider gözüñ iy māh-rū gāhī kaşuñ
Çün ki senden irişe sehm saʿādetdür baña

Kapusında baña ḫōr olsun dimiş ol dilberüm
Anı ẕillet sanmañuz ʿayn-ı ʿināyetdür baña

Ḫışm-ıla ḫūnī gözüñ öldürmek isterse beni
Ḥamdü-lillāh istedügüm çün şehādetdür baña

Sāye-i ḳaddüñde ḫoş geçmek Muḥibbī'ye yiter
Sensüzin bu şāḫ-ı ṭūbā ḥaḳ budur letdür baña

Kapusından beni dūr olsun dimiş
Anı ẕillet sanma ʿizzetdür baña

Ḫışm-ıla çeşmüñ dökerse kanumı
Ḥamdü-lillāh kim ʿ ināyetdür baña

Sāye-i ḳaddüñ Muḥibbī'ye yiter
Şāḫ-ı ṭūbā sensüzin letdür baña
Ü1-9b, Ü2-9b, Ü3-8ak, M-3a, AE-9b

28. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her ġazel kim söyledüm cānā hikāyetdür saña
Ḳıṣṣa-i derd-i derūnumdan şikāyetdür saña

Sīneme gönderdi dilber ġamzesin döndi didi
Cān içinde sakla kim bir ulu himmetdür[22] saña

Yaraşur serv-i sehī gibi salınsañ nāz-ıla
Gökden inmiş çün ezelden nāz ḫilʿatdür saña

Zülfini añduñ perīşān-ḫāṭır olduñ iy göñül
Ḫaṭṭı fikrinden gelen dāyim melāmetdür saña

Ḥāller āşūb u gözler fitne müjgānlar belā
İy Muḥibbī her biri bir dürlü āfetdür saña
Ü1-9b, Ü2-10b, Ü3-8bk, AE-10a

29. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Nūr-ı ʿālemsin bugün sen daḫı maḥbūb-ı Ḫudā
Eyleme ʿāşıḳlaruñ bir laḥẓa kapuñdan cüdā

Gitmesün nām-ı şerīfüñ bu dilümden bir nefes
Derdlü göñlüme devādur cān bulur andan ṣafā

Umaram her bir aduñ başka şefāʿat eyleye
Aḥmed ü Maḥmūd Ebū'l-Ḳāsım Muḥammed Muṣṭafā

Çünki dinildi aña "ve'ş-şems" daḫı "ve'd-duḥā"
Rūyuña alnuña mihr ü māhı beñzetsem n'ola

[22] himmetdür: devletdür Ü3

Bu libās u hāy u hūy u ṭanṭana nedür dilā
Egnüñe ḫilʿat yiterken bir palās u bir ʿabā

Cürm ü ʿiṣyānum burundur gerçi ḥadden sır vire
Sen şefāʿat kānısın geldüm saña şefḳat uma

Bu Muḥibbī tevbe eyler tevbesin eyle ḳabūl
Fitne-i şeyṭāndan sakla anı yā Rabbenā
Ü1-10a, Ü2-5b, Ü3-2bk, AE-10b

30. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gāh gözde gāh dilde eyle cā
Menzilüñdür cümle iy nūr-ı Ḫudā

Serv-ḳāmetsin ḳıyām eyle ṣalın
Reşk ide tā sidreden ṭūbā saña

İy ṣabā irgür ġubār-ı kūyını
Tā ki idem gözlerüme tūtiyā

Zülfüñi refʿ it görinsün gün yüzüñ
Niçeye dek ol niḳāb-ıla tura

Bu Muḥibbī'ye ṭarīḳ-i müstaḳīm
Göster azmışlara sensin reh-nümā
Ü1-10a, Ü2-6a, Ü3-11a, NO-197b, AE-11a

31. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Niçe bir bāġa hevāñ-ıla varam hem çü ṣabā
Serverā serv-i ḳadüñ ʿarż ide bir kerre baña

Yollaruñ üzre yüzümi döşeyüp ferş ideyim
Ḥayf ola kim kurı yir üzre koyasın kef ü pā

Her kaçan ġonca gibi nāz-ıla güftār idesin
Şevḳden güller ala egnine kırmuzı ḳabā

Serverā servi niçe ḳaddüñe teşbīh ideyim
Aralarında tefāvüt var anuñ ʿarż u semā

Eylese nāle Muḥibbī irişür menziline
Sanmañuz nāle vü feryādı anuñ bād-ı hevā
Ü1-10b, Ü2-5b, Ü3-11a, NO-197a, AE-10b

32. Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlün fâ‘ilün

Devrān cefā vü cevr-ile itdi bugün cezā
Budur ümīdüm eyleye raḥmet yarın Ḫudā

Ḳaddi kopardı başuma bunda ḳıyāmeti
Maḥşer gününde görmeye ayruk göñül belā

Gülgūn şarābı çünki dile eyledüm ḥarām
Sāḳī içürse kevs̱eri andan bulam ṣafā

Ẓulmāt-ı nefs içinde koma dest-gīrüm ol
Rūşen kılup derūnumı yā Rabb vir żiyā

Giçe ṣırāṭı berḳ ya ḫāṭif gibi Muḥib
Luṭf-ı Ḥudā olursa eger aña reh-nümā
Ü1-10b, Ü2-6a, Ü3-11a, AE-11a

33. Fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilün

Yār olmazsın didüm iy pür-cefā
Didi kim gördi bu dünyādan vefā

Bilmedüm virdüm göñül cānā saña
Her ne itdüm ise ben itdüm baña

Ġamzem oklarına dir tut sīneñi
Ben didüm ehlen ve sehlen merḥabā

Gözlerümden yaş yirine kan gelür
Ḫāk-i pāyuñ gönder olsun tūtiyā

Genc-i ḥüsnüñe el irmez rāyegān
Anı zülfüñ bekler olmış ejdehā

Pādişāh olan kurı ġavġā çeker
‘Ālemüñ ẕevḳın sürer ḳāni‘ gedā

İñleyen kapumda kim didi didüm
Bu Muḥibbī ḫasta-dildür bī-riyā
Ü1-11a, Ü2-6a, Ü3-11b, AE-11a

34. Fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilün

İy dil-i kec togrı yola baksaña
Çünki gösterdi ṭarīḳı Ḥaḳ saña

Her ne kim virürse āḫir cān alur
Nesne virmez bu cihān aylak saña

Ger benüm pendümi gūş itmez iseñ
Direm iy dil olmış olacak saña

Yüz karasını yuyup gidermeye
Olsa ger bu gözyaşı ırmak saña

İy Muḥib ḫayr eyle kıl şerden ḥaẕer
Diyeler maḥşerde yüzi ak saña
Ü1-11a, Ü2-6b, Ü3-11b, AE-11b

35. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Benden anamdan togaldan olmamışdur ġam cüdā
Ölürem derd-ile ġam benden ola[23] bir dem cüdā

Sīneme gelmezse tīrüñ görmezem rāḥat yüzin
Vāy ol zaḫma ki üstinden ola merhem cüdā

Hey neler eyler bu kara günlüye fırḳat şebi
Ḫaṭ cüdā kākül cüdā ol zülf-i ḫam-der-ḫam cüdā

Gördi Mecnūn kim vefā būyı benī-ādemde yok
Vaḥş-ıla ülfet tutup ādemden oldı hem cüdā

İy Muḥibbī baglamak dünyaya dil lāyıḳ degül
Çünki senden olısardur ʻāḳıbet ʻālem cüdā
Ü1-11b, Ü2-6b, Ü3-11ak, AE-11b

36. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Sīne gülşen olalı dīdem akıdur yaş aña
Ne ʻaceb merdümlik itdi çeşm-i gevher-pāş aña

Sanmañuz tenhā gide ʻışḳuñ beyābānında dil
Kanda gitse miḥnet ü ġamdur bile yoldaş aña

Ḫāne-i dil taḫtgāh iken saña iy tünd-ḫū
Yagdurursın her nefes seng-i cefādan taş aña

Bu cihānı gözlerüñ siḥriyle tesḫīr eyledi
Böyle sāḥir görmedük hep didiler sābāş aña

[23] ola: -Ü2.

Cevher olsa her sözi itmeñ Muḥibbī'nüñ ʿaceb
Çün sunılmışdur ezelden ṭabʿ-ı gevher-pāş aña
Ü1-11b, Ü2-6b, Ü3-11ak, AE-12a

37. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Vaṣl umarken ben naṣīb olan çü hicrāndur baña
Derd-i ʿışḳı ḫoş görelüm derd dermāndur baña

Ḫāṭırum cemʿiyyetini sorma benden iy refīḳ[24]
Çün ḫayāl ü fikr ol zülf-i perīşāndur baña

Dōstlar yitmez mi bu deñlü nümūne ʿışḳuma
Dest-i ġamla çāk olan ceyb ü girībāndur baña

Herkesüñ var bir murādı dāyimā ister anı
Ārzū-yı cān u dil ol şāh-ı ḫūbāndur baña

Bu Muhibbī'ye cefā ḳılsañ veyā cevr ü sitem
Çünki senden irişe luṭf-ıla iḥsāndur baña
Ü1-12a, Ü2-7a, Ü3-11a, AE-12a

38. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Umma iy dil-ḫasta seni ol ṭabīb-i cān aña
Olur-ısañ derd-ile de sanma kim dermān aña

Yüce itmişdür felekden ḳaṣrını beñzer o māh
Anuñ-ıçundur irişmez nāle vü efġān aña

Zülf-i şeb-dīz-ile koşdum bu yaşum gülgūnını
Olmadı hem-pām egerçi virmişem meydān aña

Tāra döndi gözyaşı iñler göñül ṭanbūr-veş
Dest-i ġam mıżrābı turmaz tokınur her an aña

Bu Muḥibbī eyler-idi mihr-i ḥüsnine naẓar
Perde kılmasa seḥāb-ı zülfini cānān aña
Ü1-12a, Ü2-7a, Ü3-11bk, AE-12a

---

24 refīḳ: ṭabīb Ü3.

39. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Tolıdur dürlerle bagrum ḫūnı mercāndur baña
Bulınur zīrā gözümüñ yaşı ʿummāndur baña

Gönderürseñ ġamzeñ okların cefā sanma anı
Hey yolında öldügüm ol rāḥat-ı cāndur baña

Benüm-içün yoluña ölmez dimiş bī-dīn raḳīb
Sözine inanma anuñ kurı bühtāndur baña

Dāda vardum kapusına ol güzeller şāhınuñ
Ola kim dād eyleye kulına sulṭāndur baña

Rāḥat olurdum Muḥibbī cevr okın yagdursa yār
Niçe rāḥat olmayam ol ḫᵛāb-ı bārāndur baña
Ü1-12b, Ü2-b, Ü3-11bk, AE-12b

40. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Dil gider gülşene görmege ruḫuñ hem-çü ṣabā
N'ola iy serv-i sehī gösteresin rūyuñ aña

Ger ḫırām-ı ḳad-ile seyr-i gülistān kılsañ
Ġoncalar şevḳe gelüp her biri çāk ide ḳabā

Yollaruñ üzre nigārā yüzümü ferş ideyin
Sehv-ile iy gül-i nāzük koyasın üstine pā

Sen güle bülbül-i dil nālesi te'ṡīr idemez
Oldı feryād-ıla bu nālelerüm bād-ı hevā

Laʿl-i dildāra Muḥib beñzedügiyçün mey-i nāb
Bezm-i şevḳ içre düşürmez anı elden ẓurefā

Āb-ı ṣāfiye müşābih yine bir şiʿr didüñ
Didi taḥsīn kamu göricegez ehl-i ṣafā
Ü1-12b, Ü2-7b, Ü3-12b, NO-6a, AE-12b

41. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Geh ḫayālüñ dilde geh çeşmümde cā
İdeli başumda vardur biñ hevā

Küḥl ideyim dīde-i ġam-dīdeme
H̱āk-i rāhından meded kıl iy ṣabā

Ya kaşuñdan tīr gönderseñ dile
Karşu çıkup cānum eydür merḥabā

Tīġ-ı cevr-ile başum ḳaṭʿ eyleseñ
Rāżıyam tek kılma kapuñdan cüdā

H̱āk-i pāyuñ gözlerüme sürmedür
Sürme çeşmümden anı virsün żiyā

Baña bu dünyāya sulṭān olmadan
Yigdür olmak āsitānuñda gedā

ʿIşḳ-ıla h̲oş-h̲āl olmışdur Muḥib
ʿIşḳdan ayırma anı yā Rabbenā
Ü1-13a, Ü2-7b, Ü3-12b, AE-13a

42. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḥamdü-lillāh devlet-i ʿışḳuñ müyesserdür baña
Elde tutduġum lebüñ yādına sāġardur baña

Ben niçesi olmayam pīr-i muġānuñ bendesi
Her ḳadeḥ kim reşḥa eyler ʿayn-ı kevs̱erdür baña

Didiler yok yirlere h̲arc itme ʿömrüñ naḳdini
Bilmedüm ḥayf anları ḥaḳḳ-ı birāderdür baña

Zāhidā sanma esāsı yok-durur bu ʿışḳumuñ
Şöyle muḥkemdür ki bir sedd-i Sikender'dür baña

Kāküline kimi reyḥān dir Muḥibbī kimi misk
Ko ne dirlerse disünler zülf-i ʿanberdür baña
Ü1-13a, Ü2-8a, Ü3-12a, NO-2a, AE-13a, S2-10a

43. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sensüz iy cān u cihān hergiz gerekmez cān baña
Sīnede cāndan ʿivāż çünki yiter cānān[25] baña

Ben senüñ ḥüsn-i cihān-efrūzuña ḥayrān iken
Merd ü zen bu ḥāle bakup oldılar ḥayrān baña

---

[25] çünki yiter cānān NO: çün yiter cānāndur Ü1, Ü2, AE, yiter ġam-ı cānān Ü3

Ẕerre gibi eyledüm karşu semāʿ iy āfitāb
Tā diyesin dāyimā ol zār u sergerdān baña

İki ʿaynumdan revān oldı iki cū kim göre
Başum üzre dūd-ı āhum diye kūhistān baña

İy Muḥibbī maḫzen-i dilden çıkar söz gevherin
Ḫarc kıl çünki sunıldı genc-i bī-pāyān baña
Ü1-13b, Ü2-8a, Ü3-12a, NO-2b, AE-13b

44. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Eşk itdi ḫarābe bu göñül şehrini ḥayfā
Bu ḫāne-i seyl eyledi gūyā yine ifnā[26]

Derdā ki göñül şehrini eşk virdi ḫarāba
Gūyā ki bir ḫāne-i seyl eyledi ifnā

Göreli ebrūlaruñı oldı püştüm dü-tā
Māh-ı nev gibi sanasın oldum engüşt-nümā[27]

Cānumı lebüñ yādına ten dāma alupdur
Tīġuña fedā eyledüm ol borcumı cānā

Leylī saçuñı göreli mecnūnuñ olur dil
Ḫaṭṭuñ hevāsı eyledi başum ṭolu sevdā

Kūyuñda yatan seng midür ya ser-i ʿuşşāḳ
ʿIşḳ ḫānesini yapsa ser-ile n'ola bennā

Dil virme Muḥibbī yüri bu dehr-i ʿacūza
Gör başa çıkabildi mi anuñ-ıla Dārā[28]
Ü1-13b, Ü2-8a, Ü3-12ak, AE-13b

45. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dōstum sen olmasañ gülşen gelür külḫan baña
Senüñ-ile olıcak külḫān olur gülşen baña

Göñlüm alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

---

[26] Bu beyit NO'da yoktur.
[27] 2 ve 3. beyitler NO'dan alınmıştır.
[28] Dārā: dānā Ü3

Dāġlar yakdum temāşā eyleyem sen gül ruḫı
Bakmaga her yaña oldı her biri revzen baña

Ben vefā umup göñül virdüm saña iy pür-cefā
ʿĀḳıbet bildüm vefā gelmez imiş senden baña

Yüzini gördüm Muḥibbī gitdi benden ʿaḳl u dil
Cān daḫı gitse naẓar kılmaz o sīmīn-ten baña
Ü1-13b, Ü2-8b, Ü3-12ak, AE-13b

46. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bir kemān-ebrū güzel ẓāhirde cānāndur baña
Līk maʿnāda yine ol āfet-i cāndur baña

Ġamzeñi gönder bu cānı ben emānet saklaram
Ḥaḳḳını ehline teslīm itmek āsāndur baña

Bilüme zünnār iderdüm küfr-i zülfüñ iy ṣanem
Diyeler korkum budur ki nā-müselmāndur baña

Maḫzen-i dilden çıkarsam ġam degül söz gevherin
Eksük olmaz ne ḳadar ḫarc eylesem kāndur baña

Tekye-i dilde Muḥibbī cemʿ idüp derd ü belā
Eglenürsem ṭañ mı bunlar çünki mihmāndur baña
Ü1-14a, Ü2-8b, Ü3-12ak, NO-5b, AE-14a

47. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Niçeye dek yüriyem ʿışḳuñla olup mübtelā
Gitmeye sevdā-yı zülfüñle başumdan bu hevā

Deşt-i gamda leylī zülfüñden cüdā Mecnūn-vār
Kalmışam ḥayretde murġān tutdı başumda yuva

Bāġbān evrāḳ-ı gülden yollaruñ zeyn eylesün
Ḥayfdur cānā koyasın sen zemīn üstine pā

İñlerem bülbülleyin sen gülden ayru dem-be-dem
Ancak oldı nāle vü āhum benüm bād-ı hevā

Bu Muḥibbī ṣāf-dil didi yine şīrīn ġazel
Leẕẕetin ḳand ü ʿaselden gördi yig ehl-i ṣafā
Ü1-14a, Ü2-4b, Ü3-10ak, AE-6b

48. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İtmedi itmeyiserdür kimseye ʿālem vefā
Līk dāyim eylemek-durur işi cevr ü cefā

Ṣoḥbetine zāhid ile vāʿiẓüñ aldanma kim
Gelmez anlardan riyā ehli-durur illā riyā

Su gibi ṣāf eyle ḳalbüñ yüzüñi sür yirlere
Kimsenüñ ḥaḳḳında sakın eyleme çūn u çerā

Himmetüm raḫşına binüp ʿālemi geşt eylesem
Açaram ġamgīn göñüller nite kim bād-ı ṣabā

Raġbet itmezse Muḥibbī tañ mı heft iḳlīme çün
Oldı ol cān u göñülden bende-i Āl-i ʿAbā
Ü1-14b, Ü2-4b, Ü3-10ak, NO-257b, AE-6b

49. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gül ruḫuñ gördükde ḥayrān ḳaldı cümle el saña
Degmesün göz diyü asdı ġoncalar heykel saña

Jeng-i ġam gelse göñül āyīnesini kaplasa
Çāresi müldür anı nūş it olur ṣayḳal saña

Çün ḫaṭuñ ḥüsnüñ kitābın yazdı taḥrīr eyledi
Kākülüñ müşg-i siyehle çekdi ḫoş cedvel saña

Bezm-i ġamda gel uyandur iy dil āhuñ şemʿini
ʿĀlemi rūşen kılur ḥācet degül meşʿal saña

Dilde taṣvīr itmege cānā Muḥibbī naḳşuñı
Bagrı ḫūnın eyleyüpdür iki çeşmi ḥal saña
Ü1-14b, Ü2-4b, Ü3-10bk, AE-6b

50. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Eger her dem urasın tīġı cānā
Kaçuram gerdenümi sanma ḳaṭʿā

Lebüñ gelse ḫayāle āh ider dil
Anuñçun bişmedi bī-dūd ḥalvā

Ḫayālüñle toludur ḫāne-i çeşm
Ko gelsün eyledüm gönlümde ṣad cā

Dimiş ḥavrāya beñzer yāri zāhid
Berāber kandadur ḥāşā vü kellā

Muḥibbī cānını tuḥfe iletdi
Ḳabūl itdük cezākallāhu ḫayrā
Ü1-15a, Ü2-5a, Ü3-10bk, AE-7a

51. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gülşen içre eldeki sāġar kızıl güldür baña
Hem ṣürāḥī ḳulḳulı āvāz-ı bülbüldür baña

Dürr ü cevherdür gözüm yaşı niṡār itdüm yine
Ḫᵛāce-i ʿışḳam ġam u ġuṣṣa tecemmüldür baña

Bilmedüm cānā murāduñ rūmı öldürmek midür
Her ne kim maḳṣūduñ oldıysa düşen oldur baña

Ḥālüñi añdukça cānā dil ḥarāret baġlasa
Tañ mı her bir dānesi çün dār-ı fülfüldür baña

Dār-ı dünyāda Muḥibbī çünki yok ġamdan ḫalāṣ
Çāresi nedür sorarsañ nūş kıl müldür baña
Ü1-15a, Ü2-5a, Ü3-10bk, AE-6a

52. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Gül[29] ruḫlaruñ añılsa göñül zār zār ola
Bülbül çemende nāle kılur nev-bahār ola

Oldı ḫāmūş göreliden ġonca leblerüñ
Gelmez kelāma bir kişinüñ göñli dar ola

Aç burḳaʿuñı gülşene göster cemālüñi
Gül ruḫlaruñı göricegez şermsār ola

Zāhid şarāb u şāhide gör tevbe[30] ʿārż ider
Tevbe olur mı bir kişi bī-iḫtiyār ola

Bundan Muḥibbī olmaya devletlü bir kişi
ʿĀlem içinde sevdügi anuñ-la yār ola
Ü1-287b, Ü2-189a, AE-214b

---

[29] gül: -Ü2
[30] tevbe: -Ü2

53. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Dilber cefā vü cevr-ile çün dil-firīb ola
ʿĀşıḳları ʿaceb mi eger nā-şekīb ola

Dil derdi ḥāletini çü bir bir didüm saña
Laʿlüñ bu ḫasta cāna umaram ṭabīb ola

Gül gibi ʿarż eylese dilber cemālini
Ol dem fiġān u āh-ıla dil ʿandelīb ola

Her kim ki vire göñlin anuñ küfr-i zülfine
Ārām u ṣabrı kalmaya her dem ġarīb ola

Leylī saçuñ hevāsı ile bu Muḥibbī'nüñ
Gün geldügince derd-ile ḥāli ʿacīb ola
Ü1-287b, Ü2-189a, BY-128b, AE-215a

54. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Her kim ki seyr-i lāle-ruḫuñdan ırag ola
Anuñ ʿaceb mi sīnesi toptolu dāġ ola

Evreng[31] degül mi tīġ-ı cefāya gögüs tutar
İy dil seni gören kişi dir yüzi ag ola

Pervāne gibi odlara yana bu cān u dil
Ḥüsnüñ ḫayāli karşuma çün kim çerāġ ola

Dil murgı gördi dāne-i ḫālüñi meyl ider
Bilmez anı ki bend ola zülfüñ duzāġ ola

Mecnūnuñ oldı iy saçı leylī Muḥibbī çün
İster kemend-i zülfüñi boynına bag ola
Ü1-288a, Ü2-189a, BY-127b, A-125b, AE-215a

55. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zülfüñüñ ẕikri ile başum tolu sevdā ola
Tolaşa bend-i belāya cān u dil şeydā ola

Zülfüñi gider didüm tā açıla ṣubḥuñ yüzi
Didi uzun ola ol şeb kim şeb-i yeldā ola

---

[31] evreng: erlik AE, Ü2

Ṭūṭī-i nāṭıḳa bir dem ger lebüñ ḳūt idine
Her ne söz ki gele agzından o şekker-ḫā ola

Ġam yime iy dil seni her dem melāmet itseler
ʿĀşıḳ olan terk-i nāmūs eyleyüp rüsvā ola

Eksük olmaz derd ü ġam miḥnet belā her dem gelür
Sanmañuz kim tekye-i göñlüm benüm tenhā ola

Bu Muḥibbī ḥasretiyle şol ḳadar kan agladı
Lālelerden ḫūna ġarḳ olan tolu ṣaḥrā ola
Ü1-288a, NO-197a

56. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḳıymetin ʿışḳuñ ol añlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün şol kişi bī-derd ola

Bār-ı ġamdan aglamaz[32] dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

İy ṣabā olsun vaṣiyyet kūy-ı yāra iltesin
Dögilüp seng-i cefādan ger bu cismüm gerd ola

Ne ḳadar itseñ günāhı umaram ki ʿafv ide
Zīra bakmaz kimsenüñ cürmiñe kim cōmerd ola

Ẓāhir olmaz mı Muḥibbī olmaya pinhān ʿışḳ
Ehl-i ʿışḳuñ eşki surḫ u çehresi hem zerd ola
Ü1-288b, A-126a

57. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ruḫları fitne ḳad-i bālā belā
Eksük olmaz dilde fitne ya belā

Zülf-ile ġamzeñ bile ebrūlaruñ
Oldı bunlar cümle ser-tā-pā belā

Eylemek ister yine ḫaṭṭuñ ʿurūc
Oldı her mūyı dile cānā belā

Eylese cevr ü cefā ẓulm u sitem
ʿĀfiyetdür gelmez ol baña belā

[32] aglamaz: iñlemez A

İy Muḥibbī virme bu dünyāya dil
Saña inʿām eylemez illā belā
Ü1-288b, A-124b, NO-198b

58. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bülbüle lāyıḳ budur kim çın seḥer ger zār ola
Yiridür pervānenüñ her şeb mekānı nār ola

Göñlümi seng-i cefā-y-ıla n'ola yıksa nigār
Ġam degül çünki yıkan yine yapar miʿmār ola

Dil ṭabībi olasın dārü'ş-şifādur çün kapuñ
Hīç revā mı işigüñde ehl-i dil bīmār ola

Genc-i ḥüsnüñ üzre itmişler meger zülfüñ ṭılısm
Bekler anı kimi ejderdür kimisi mār ola[33]

Bir devāsuz derde düşmişdür Muḥibbī derdmend
Kimseden bulmaz devā senden meger tīmār ola

Cennet ü ḥavrāyı virdük zāhide biz n'eylerüz
Ehl-i ʿışḳuz fikr ü ẕikrümüz bizüm dīdār ola
Ü1-289a, A-125a

59. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Döşedi bu dil yine dām-ı belā
Çagurup ʿışḳ ehline itdi ṣalā

Niʿmet-i dünyāya gel olma ḥarīṣ
İdiserdür seni āḫir imtilā

Şöyle bend itdi beni zencīr-i zülf
Añlamazam anı ayruk kurtıla

Varayım kūyuña göster gün yüzüñ
Çünki sendendür kula itmek ṣalā

İy Muḥibbī bundan artuk derd yok
Kim kişi bir sevdüginden ayrıla
Ü1-289a, A-125a

33 Bu beyit A'da yoktur.

60. Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

Egerçi ‘ışḳuñı āsān okurlar evvelī dilhā
Velī ben görmedüm andan cihān içinde müşkilhā

Zekāt-ı ḥüsnüñi kāmil olup dur gel edā eyle
Yüzüñden burḳa‘ı keşf it ki var kapuñda sāyilhā

Dokınup bād-ı āhumdan yaşum deryāsı mevc urdı
Kalup dil zevraḳı anda görinmez aña sāḥilhā

Gidüpdür küllī dil benden digergūn gün-be-gün ḥālüm
Niçe taḳrīr idem yā Rab derūn-ı derdi der dilhā[34]

Şu deñlü dīdeler dökdi zemīn üzre gözüm yaşı
Komadı bir ḳadem basam kalupdur pāy der-gilhā

Olup efsānesi köhne gider Ferhād u Mecnūn'uñ
Muḥibbī ḳıṣṣası nevdür okınsun cümle maḥfilhā

Bugün ġam derdine bundan dimişler özge yok dermān
Elā yā eyyühe's-sāḳī edir ke'sen ve nāvilhā
Ü3-9a, NO-1b

61. Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

İşitdüm ben civān ü pīr didi bu söz mücmil hā
Görinür gerçi ‘ışḳ āsān velīk[in] soñı müşkil hā

Çeke cevr ü cefā ‘āşıḳ idesin luṭf sen ġayra
‘Aceb var mı bu ẓulma hīç cihānda kimse ḳāyil hā

Dilüm pür mihr-i yār-ıla neden fāriġ ola dilber
Mes̱eldür yā n'içün dinmiş ki dilden yol var dil hā

Nigārā āsitānuñda raḳībüñ beni çok görmiş
Dilegüm bu-durur Ḥaḳ'dan çekile gözine mil hā

N'olısar bilmezem ḥālüm perīşān oluram her dem
Elinden şānesin komaz tarar ol zülf-i sünbül hā

Egerçi Ka‘be'ye iy dil gelesin olmaya şevḳuñ
Bu yolda zaḥmet ü miḥnet kamusı ola zāyil hā

---

34 4 ve 5. beyitler Ü3'ten alınmıştır.

Yolında dīdeler ḥasret Muḥibbī yaşını döksün
Ola ki semmi esbinüñ nişānını görem gil hā
NO-1b

62. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gün gibi dogsa eger üstüme ol bedr-i dücā
Ḫāṭırum olur münevver cān u dil bulur ṣafā

Tīre-i zülfini kim gördi didi "ve'l-leyl" aña
Rü'yet-i ḥüsnüñi tefsīr eyleyendür "ve'ḍ-ḍuḥā"

Vuṣlatı cehd-ile ḥāṣıl ola mı yā Rab didüm
Ġaybdan geldi nidā olur "illā mā-saʿā"

Niʿmet-i cevr ü cefānuñ lezzetin ʿāşıḳ bilür
Şehd ü şekkerden gelür aña leẕīẕ ü müştehā

Lebleri şevḳine şiʿrüñ şekker-āmiz eyledüñ
Kim dimez taḥsīn Muḥibbī oldı çün şīrīn-edā
NO-2b

63. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sen güzeller şāhısın ben ʿışḳuñ-ıla mübtelā
Hīç olur mı ki muḳārin ola şāh-ıla gedā

Her ne söz ki leblerüñden gelse bir gevherdür ol
Kim-durur aña bahā bulan ki oldur bī-bahā

Ḥalḳa ḥalḳa ʿāşıḳa dām-ı belādur kākülüñ
Yoḫsa ḥüsnüñ gencini bekler olupdur ejdehā

Ḫūblık mülkinde kaldurduñ livāyı ḫusrevā[35]
Virdi ṭabluñ ser-te-ser ʿālemlere ṣıyt u ṣadā

Niʿmet-i derd ü belā her yaña dökilmiş yatur
Ṣoḥbet-i ḫāṣ it Muḥibbī ehl-i ʿışḳa kıl ṣalā
Ü3-6a, NO-3a, S1-7b, H1-6a, T-4a

[35] livāyı ḫusrevā: livā-yı ḫusrevi Ü3, S1, H1, T

64. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Aña ʿāşıḳ mı dinür ʿışḳuñ yolında cān aña
Yāḫu derd-ile olursa[36] derdine dermān aña

Kaşı yayından gelüp togrılsa tīr-i ġamzesi
Cān u dilden eyleyem bu sīnemi kalkan aña

Ḳahr-ıla ger öldüre luṭf ile gine dirgüre
Dimezüz çūn u çerā çün olmışuz fermān aña

Top kılsun zülfi çevgānına ʿāşıḳlar serin
Çün sunılmışdur ezelden top ile çevgān aña

Çeşmesār-ı çeşmüme gelse olur ānī nihān
Ya melekdür ya perīdür dimezem insān aña

İy Muḥibbī kana girmişsin dime dildāra sen
Günde biñ kan eylese muʿtāddur ol kan aña

Ü3-6b, NO-3a, S1-6a, H1-5a, T-4a

65. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Düşürme elden sāḳī şarāb-ı rāḥat-ı dilhā
Ki dirler dāfiʿ-i ġamdur ki .....[37] cümle maḥfilhā

Egerçi ki bilür herkes ki şerden yig-durur ḫayrı
Velī hīç görmedüm ola anuñ-ıla bir ʿāmilhā

Ki çün bünyādına ʿilmüñ komışlar naḥv-ıla ṣarfı
Olur mı ilm hīç ḥāṣıl okınmaya ʿavāmilhā

Şütürler raḳs u ger ṣādī urursa tañ mı bādīde
Kaçan kim Kaʿbe-i vaṣluñ nişānın vire maḥmilhā

Yaşuñ girdābına düşdüñ Muḥibbī çāre yok hergiz
Çıkar şimden girü dilden ḫalāṣ-ı fikr-i sāḥilhā

NO-4b

66. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dōstum sen olmasañ gülşen gelür külḫen baña
Senüñ-ile olıcak külḫen olur gülşen baña

---

[36] yāḫu derd-ile olursa: derd-ile olursa yāḫūd S1, H1, T
[37] Nüshada bir eksiklik bulunmaktadır.

Göñlüm alınca hemān ancak baña rıfḳ eyledüñ
Āḫir itdüñ niçe biñ cevr ü cefālar sen baña

Göñül ben virdüm bunda yok günāh[ı] kimsenüñ
Ben baña itdüm ki bakdum dōstum senden yaña

Dāġlar yakdum temāşā eyleyem sen gül-ruḫı
Bakmaga her yaña oldı her biri revzen baña

Yüzüñi gördi Muḥibbī kalmadı cāndan es̱er
Gitdi ʿaḳlı bir yaña cānı bedenden bir yaña
NO-5a, Ü1-3b

67. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Döşedi bu dil yine ḫˇān-ı belā
Çagurup ʿışḳ ehline itdi ṣalā

Niʿmet-i dünyāya gel olma ḥarīṣ
İdiserdür seni āḫir imtilā

Şöyle bend itdi beni zencīr-i zülf
Añlamazam anı ayruk kurtıla

Varayım kūyuña göster gün yüzüñ
Çünki sünnetdür kula itmek ṣıla

İy Muḥibbī derd ü miḥnet çekdüm ammā görmedüm
Bundan olur derd ki kişi sevdüginden ayrıla[38]

Dīde toymaz bu cihānuñ ḥāline
Toyar ol vaḳt kim gözi toprak tola
NO-5a

68. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Eger ḳaṣd eyleseñ tīġuñla cāna
Öñüñden ırmayam boynumı ḳaṭʿā

Lebüñ gelse ḫayāli āh ider dil
Muḳarrer olımaz bī-dūd ḥalvā

El uzatdı gelüp gūşuña zülfüñ
Sakınsun bāġ-ı ḥüsne komasun pā

---

[38] Gazelin bu beytinde vezin degişikliği söz konusudur.

Beni ferdāya salma vaṣla irgür
Mebādā irmeye bu ʿömr-i ferdā

Muḥibbī giceler hicrān şebinde
İñiler meclis içre nite kim nā
NO-6a

69. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gāh dildür gāh dīde saña cā
Hep senüñ emrüñdedür tek eyle cā

Ḫāk-i pāyuñ gözlerüme sürmedür
Bunuñ-ıla çeşmüm bulur żiyā

Ben nedīm-i kemterīn bir bendeyem
Ḥükm ide mi bende[ye] bir pādişā

İstemem bu ʿāleme şāh olmadan
Yigdür olam āsitānuñda gedā

ʿIşḳ-ıla ḫoş-ḥāl olmışdur Muḥib
ʿIşḳdan ırma anı yā Rabbenā
NO-6b

70. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Geh ḫayālüñ dilde geh çeşmümde cā
Eyler[em] başumda var līk[in] hevā

Küḥl idem çeşmüme ḫāk-i rāhını
Luṭf idüp getür ġubārın iy ṣabā

Bendeñem yārā bilürsin [sen] dilā
Ḥükm ide mi pādişāha hīç gedā

Ya kaşuñdan tīr gönder sīneme
Geldügince diyem aña merḥabā

Ḳaṭʿ iderseñ bu Muḥibbī başını
Yigdür aña itme kapuñdan cüdā
NO-6b

71. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀşıḳ oldur ferde dil virüp cihānda merd ola
Derdden kurtılmayup ʿālemde ġam-perverd ola

Dōstlar yaşlar döküp āh eylesem itmeñ ʿaceb
Hīç cihānda gördüñüz mi kimsene bī-derd ola

Saklamak mümkindür eşküm virmeye ʿışḳdan nişān
Ẓāhir eyler çāre yok ammā ki çehrem zerd ola

ʿĀşıḳam dir kim reh-i ʿışḳ içre cān terk eylemez
Aña ʿāşıḳ mı dinür nām[ı] anuñ nā-merd ola

Yüzüñe ol vaḳt basar pāyın Muḥib ol dil-firīb
Yollarında ḫāk idüp devrān-ı cismüñ gerd ola
NO-7a

72. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḳıymetini ʿışḳuñ anlar kim cihānda merd ola
Ḳadrini derdüñ ne bilsün ol ki hem bī-derd ola

Bār-ı ġamdan aġlamaz dil gelse anı götürür
Ögrenür lā-büd aña bir cān ki ġam-perverd ola

İy ṣabā olsun vaṣiyyet kūy-ı yāra iltesin
Dögilüp seng-i cefādan uşbu cismüm gerd ola

Ne ḳadar itsek günāhı umaram ki ʿafv ide
Zīrā bakmaz kimsenüñ cürmine ki cōmerd ola

Ẓāhir olmaz mı Muḥibbī olmaya pinhān-ı ʿışḳ
Ehl-i ʿışḳuñ eşk[i] surḫ u çehresi hem zerd ola
NO-198a

73. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü fâʿilün

Yāruñ ḫayāli dīdede ger cilveger ola
Bu mürde gönül anuñ ile zinde ter ola

Zülfüñ-ile ḫaṭṭuñ eyleye fitneler iẓhār
Çeşmüñ ne ʿaceb bilmeye ya bī-ḫaber ola

Günden güne ʿāşıḳ-ı dil-ḫasta zār olup
Yanında iti gibi raḳīb muʿteber ola

Derd-i dilümi söyleye ḳabrümde her giyāh
Ol yār-ı cefā ugraya andan güẕer ola

ʿĀşıḳ gibi olmaya mün'im cihānda kim
Eksilmeye çeşmi tolu sīm ü zer ola

Dünyāda ʿaceb olmaya ger olsa inḳılāb
ʿĀḳil aña dil vire mi anda şer ola

Dilber dimiş ḫasta Muḥīb kandadur ʿaceb
Yıllar geçe bilmeye ol ḫāk-i der ola
NO-198a

74. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḳaṭre ḳaṭre eşki çeşmüm umaram ki nehr ola
Bād-ı āhumdan temevvüc eyleyüben baḥr ola

ʿIşḳ şāhı niçeye dek göndere ceyş-i ġamı
Eyleye vīrāne bu göñlümi ʿālī şehr ola

Leẕẕeti vaṣlıyla iy dil olma iñen şādmān
Soñı hicrāna döne ol şehd [ü] şekker zehr ola

Dimezem eyle vefā tek eksük olmasun cefā
Baña ol rāḥat gelür sanma ki anı ḳahr ola

Eylese cevr ü cefāma pāreler olmaz ʿaceb
Gelmez anlardan vefā anlar ki çün nā-mihr ola

İtlerinden beni ʿadd itmiş ser-i kūyında yār
Ḫoş laḳab virmiş ḥabībüm baña ġāyet faḫr ola

Tīġuñ alup gel Muḥibbī sīnesini eyle çāk
Kıl naẓar aña maḥabbetden tolı gör mihr ola
NO-198b

75. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gün yüzüñe māh-tābı beñzedüp sorsañ baña
Saña bu-dur[ur] cevābum "beyne arż u ve's-samā"

Bāza beñzetdüm bu göñlüm seni itmege şikār
Bildüm fikr-i muḥāl imiş ki sensin bir hümā

Her kaçan medḥ eyleseñ sen ol nebīler serverin
Saña lāzım evvel[ā] agzuñ gül-āb-ıla yuya

ʿIşḳa düşelden benüm ḥālüm digergūn olmada
Eksük olmaz dilde āteş gözde su başda hevā

Bu Muḥibbī gerçi kan aglar günāhın añıcak
Līk kesmez raḥmetüñden ümmīdin yā Rabbenā
NO-257b

76. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Niçe yıllardur olmışdur derūn-ı dilde ġam peydā
ʿAceb midür bu dīdemden ola her laḥẓa dem peydā

İçilse sāġar-ı çeşmüm tolu bir zerre eksilmez[39]
Olupdur sanasın şimdi yine pür cām-ı Cem peydā

Nis̱ār eyle ayagına nigāruñ cevher-i eşki
Dükenür sanma iy göñlüm ider çeşmüm o dem peydā[40]

Ser-i kūyuñda dil ḫasta yatur bir derdmendüñdür
Ṭabībā laʿl-i nābuñdan aña eyle gel em peydā

Giriftār olsa dil murġı ʿaceb mi bāġ-ı ḥüsninde
İdüpdür dām-ı zülfinden anuñ var niçe ḫam peydā[41]

Ġamuñ ḳaddümi çeng itdi birez nālişlerüm diñle
Gözüm yaşını tār itdi ider gör zīr ü ġam peydā

Lebümi agzuña alsañ anı tiryāk-durur sakla
Sakın sen zülf-i mārından ider durmaz o sem peydā

Eger luṭf u kerem kılsañ yiridür cümle ʿuşşāḳa
Ne var şimdi mi olmışdur bu ʿālemde kerem peydā

Muḥibbī niçe medḥ itsün nigāruñ ḥüsn-i gülzārın
Gören dir oldı dünyāda ki san bāġ-ı irem peydā
Ü3-6a, BY-1b, S1-6b, H1-5b, T-3b

---

39 2 ve 3. beyitler S1, H1 ve T'de yoktur.
40 Bu beyit Ü3'te yoktur.
41 Mısra S1, H1 ve T'de:
Nigāruñ dām-ı zülfinde kılınmış niçe ḫam peydā
şeklindedir.

77. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Her gice göge çıkar şu'le-i āhum ṣanemā
Bilmedüm neden irişmez saña vāhum ṣanemā

Ḳabrüm üzre gelicek nāz-ıla iy serv-i sehī
İdeler saña du'ā cümle giyāhum ṣanemā

Dutdı eşküm sipehi cümle cihānı düpdüz
Cem' ola ġarḳ ide dünyāyı sipāhum ṣanemā

Gözlerüm eşk döker dil de ider āh u fiġān
'Işḳa yitmez mi 'aceb iki güvāhum ṣanemā

Başı eflāke irüp yimez idi zerrece ġam
İşigüñ olsa Muḥibbī'ye penāhum ṣanemā
Ü3-3bk, BY-3a, S1-8a, H1-6b, T-8a

78. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Cān nedür 'ışḳuñ yolında virmeyem cānı saña
Cānuma minnet gelür ger terk idem anı saña

Çün ezel ḳassāmı ḳısmet eylemiş iy gül'iẕār
Baña bülbül nālesin gül gibi ḫandānı saña

Nā gibi bagrum delindi çāresüz āh eylerem
Gönderürem her nefes āh-ıla efġānı saña

Sanma ancak pīrehen bil sīnemi çāk eylerem
Ẓāhir itdüm lāle-veş bu dāġ-ı pinhānı saña[42]

'Āşıḳam rindem melāmet eyledüm derdi ḳabūl
Zāhidā olsun selāmet cümle dermānı saña

Gitdi çün rāh-ı fenāya iy göñül Ferhād u Ḳays
Dökdi ġam kūh-ı belā miḥnet beyābānı saña

Şöyle şīrīn yaz Muḥibbī bu ma'ānī naḳşını
İşidenler okıyanlar diyeler Māni saña
Ü3-10a, BY-3a, S1-6b, H1-5a, T-5b

---

[42] Bu beyit S1, H1 ve T'de bir sonraki beyitle yer değiştirmiştir.

79. Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Karşuñda ben pervāneyem sen şem'-i tābānsın baña
'Işḳuñla hem[43] dīvāneyem sen āfet-i cānsın baña

Cevr ü cefā kahr u sitem mihr ü vefā cūd u kerem
Ben bende-i fermānuñam sen şāh-ı sulṭānsın baña

Bir bülbül-i nālānuñam tā ṣubḥa dek giryānuñam
Şöyle senüñ ḥayrānuñam sen daḫı ḥayrānsın baña

Hicr içre bulmışken memāt kılduñ baña çün ilṭifāt
Buldum lebüñden ben ḥayāt sen āb-ı ḥayvānsın baña

Zülfüñe gönlüm bestedür āhum göge peyvestedür
Cānā Muḥibbī ḫastadur sen derde dermānsın baña
Ü3-10a, BY-3b, S1-4a, S2-9a, H1-3b, T-5b

80. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Gün yüzüñ görmez-isem zülfüñ olur ḥāyil baña
Geçdi 'ömrüm iy dirīġā olmaduñ māyil baña

Çokdan[44] dil gitdi benden bir daḫı añmaz beni
Anuñ içün dir ḫitāb idüp gören bī-dil baña

Āh kim bahr-ı firāḳuñ düşeli girdābına
Olmışam ser-geştesi peydā degül sāḥil baña

Rāh-ı 'ışḳuñda senüñ sehl ola itmek terk-i ser
'Işḳuñı terk eylemek līkin[45] gelür müşkil baña

Himmetüm bāzını saldum sen hümāyı ṣayd içün
Ayagumda nāle vü āhum olupdur zil baña[46]

Vādi-i 'ışḳa düşüp iy dil yüri Mecnūn-vār[47]
Fāriġ ol sen her ne dirlerse disünler il baña

Derd-i 'ışḳumı Muḥibbī görse ger Ferhād u Ḳays
Olur idi 'ışḳuma baş egdürüp[48] ḳāyil baña
BY-3b, S1-4b, H1-4a, T-6a

---

[43] hem: ben S1, S2, H1, T
[44] çokdan: çün S1, H1
[45] eylemek līkin: eylemeklik līk BY, S1, H1
[46] Bu mısra S1, H1 ve T'de yoktur. Yerine bir sonraki beytin 2. mısraı yazılmıştır.
[47] Bu mısra S1, H1 ve T'de yoktur.
[48] egdürüp: indürüp S1, H1, T

81. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Başuma āhum şuʿāʿı tāc-ı efserdür baña
Eşk-i çeşmüm virdügi ḫilʿat ser-ā-ser dür baña

Ursa deryāyı ḥāvādiṣ mevci gitmem bir yaña
Keştī-i ʿışḳuñ bi-ḥamdi'llāh ki lengerdür baña

Taḫt-ı Keykāvūs u māl-ı Ḫusrev'e meyl itmezem
Bendelik çün āsitānuñda müyesserdür baña

Eyleseñ gāhī vefā gāhī dönüp cevr ü cefā
Dōstum senden gelen cümle berāberdür baña

Kūhlar itmez taḥammül dil çeker bār-ı ġamı
Ehl-i ʿışḳ içinde tañ mı diyeler nerdür[49] baña[50]

İy Muḥibbī başum üzre şuʿle-i āhum ʿalem
Şāh-ı ʿışḳam saglu sollu eşk leşkerdür baña
Ü3-7b, BY-4a, S1-3b, S2-7b, H1-3b, T-4b

82. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ger çeke tīg-ı cefāsın dem dem[51] ol şāhid baña
Ben şehīd-i ʿışḳ olam cümle cihān şāhid baña

Heykel-i zer ārzū idüp heves kılmaz[52] göñül
Ger ola sīmīn ḥamāyil bir gün ol sāʿid baña

Nāmede cevr ü cefāsın yād idüp gönderdi yār
Nefḥa-i[53] Rūḥu'l-ḳudüs san oldı ol ḳāṣid baña

Pend ider her dem baña geç dir hevā-yı ʿışḳdan
Her ne dirse görinür bād-ı hevā zāhid baña

Secde kıldı ṭāḳ-ı ebrūña Muḥibbī cān-ıla
Yaraşur miḥrāb-ı mescid dir-ise sācid baña
Ü3-3ak, BY-4b, S1-5a, S2-8a, H1-4b, T-6b

---

49 nerdür: erdür S1, H1
50 Bu beyit Ü3'te ve S2'de yoktur.
51 dem dem: her dem T
52 kılmaz: itmez T
53 nefḥa-i: tuḥfe-i S2, H1, T

83. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Katı düşvār oldı ḥālüm n'eylesün tedbīr aña
Hey ne sengīn dil olur āh eylemez teʾs̱īr aña

Āyet-i ḥüsnindeki yir yir olan müşkilleri[54]
Yazdı ḫaṭṭ-ı[55] ġubār ḫaṭṭı-y-ıla tefsīr aña

Gönderürse ol kemān ebrū eger ġamz okların
Geçürüp sīnemden idem cān içinde yir aña

Cevri ʿādet eyleme[56] ʿuşşāḳa iy māhum[57] sakın
Bir gün ola irişe bu nāle-i şebgīr aña

ʿIşḳ meydānında gūyā bu Muḥibbī şīr olup
Āhı ṭavḳ u göz yaşı olmış-durur zencīr aña
BY-5a, S1-5b, S2-8b, H1-4b, T-6a

84. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ẓulmet-i zülfüñde laʿlüñ āb-ı ḥayvāndur baña
İy Mesīḥā sözlerüñ derdüme dermāndur baña

Gül açılsa ḫalḳ-ı ʿālem gül gibi ḫandān olur
Sensüzin gülzār-ı ʿālem cümle zindāndur baña

Cān u dilden çeşmüñüñ cellādına[58] ṣundum boyun
Arada bildüm ḥicāb olan bugün cāndur baña

Rūz-ı hicrüñde görenler beni tenhā sanmasun
Ġuṣṣa[59] ġam durmaz gelür her biri mihmāndur baña

Saçalıdan mezraʿ-ı dilde maḥabbet toḫmını
Dūd-ı āhum ebr olup göz yaşı bārāndur baña

Cān fedā itmez dir-imiş yoluña bī-dīn raḳīb
Bāver itme dōstum vallāhi bühtāndur baña

Gülşen-i derde Muḥibbī olalı cismüm nihāl
Mīvedür bagrum başı her berg peykāndur baña
Ü3-3ak, BY-5b, S1-4b, H1-4a, T-6b

---

[54] yir yir olan müşkilleri: müşkilleri keşf eyleyüp S2
[55] ḫaṭṭ-ı: ḫaṭṭı ir S2
[56] eyleme: kılmasun S1, S2, H1, T
[57] iy māhum: zülfüñ key S2, H1, T
[58] cellādına: ṣayyādına Ü3, S1, H1, T
[59] ġuṣṣa: derd ü S1, H1, T

85. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Āh kim āvāre düşdüm dergeh-i cānān cüdā
Ġam beyābānında kaldum bir kurı ten cān cüdā

Miḥnet-ile şöyle ḥū dutdum ki şebhā-yı firāḳ
Aluram ol dem helāk olsam eger hicrān cüdā

Terk-i cān kıl iy dil-i şūrīde ger şemşīr-i aşḳ
Her gün itse başuñı tenden derin meydān cüdā

Her kaçan görsem bahār-ı ḥüsnüñi iy serv-ḳad
Olamaz bir laḥẓa çeşmümden benüm bārān cüdā

İy Muḥibbī ele alsun tīġını cellād-ı ʿışḳ
Ḳaṭʿ kılsun elüñi kılsañ eger dāmān cüdā
BY-6ak

86. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü fâʿîlün

Zülfin giderüp yār kaçan[60] bī-niḳāb ola
Gören yüzini diye meger āfitāb ola

Mesken ne içün itmeyesin göñlüm iy perī
Yıllarla yatur niçe zamāndur ḫarāb ola

Raḳṣa girem döne döne Mevlevī gibi
Ol āsitāna varmaga ger fetḥ-i bāb ola

Ḫālüñ ḫayāli komadı uyḫu gözümde āh
Uyḫu yüzini kim göre anda zübāb ola

Her kim işitse nālemi dōlāba beñzedür
Gözgüler ile dīdelerüm tolı āb ola

Bū ile eger tolsa ʿaceb mi dimāġ-ı dehr
ʿIşḳ āteş[i] ile sīnede bagrum kebāb ola

Bula Muḥibbī mürde göñül ʿömr-i sermedī
ʿĪsī gibi eger baña andan ḫiṭāb ola
BY-128a, S1-185a, H1-145a, T-210b

---
[60] giderüp yār kaçan: o meh kaçan giderüp S1, H1, T

87. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fâ'ilün

Dilber cefā vü cevr-ile çün dil-firīb ola
ʿĀşıḳları tañ mı eger nā-şekīb ola

Derd-i dilüm ḥālini bir bir didüm saña
Ben ḫastaya laʿlüñ umaram ṭabīb ola

Gül gibi eger ʿarż ide dilber cemālini
Feryād [ü] fiġān eyleye dil ʿandelīb ola

Her kim ki göñül vire anuñ küfr-i zülfine
Ārām yüzin görmeye her demde kīb ola

Leylī saçuñ hevāsı ile Muḥibbī'ye
Mecnūn dinürse aña ne tañ çāk-i ceyb ola
BY-128b

88. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Ger bāġ-ı ḥüsn içinde ḫaddüñ gül ʿiẕār ola
Lāyıḳ budur bülbül-i dil karşu[61] zār ola

Ḫurşīd ṭulūʿ itse[62] olur ẕerreler ʿayān
Her kanda kim gül açıla lā-būd hezār ola

Andan düşer mi ʿāşıḳa ʿAnḳā-yı Ḳāf iken
Dünyā-yı denī[63] dāmına düşüp şikār ola

Uzatma bugün ẓulm elini senden alçaga
Añ ol demi ki sorıla yarın şümār ola[64]

Āh eyledükçe derd-i dilüm olur āşikār
Hīç saklanur mı dūd ki bir yirde nār ola

Ġamz oklarını atsa Muḥibbī saña nigār
Sakla cigerde her biri bir yādigār ola
BY-128b, S1-185a, H1-144b, T-210b

89. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Her yir bugün ki ḥūr-veş mehliḳā ola
Ol yir hemān ʿāşıḳa cennet-serā ola

---

61 karşu: anda S1, H1, T
62 ḫurşīd ṭulūʿ itse: mihr eylese ṭulūʿ S1, H1, T
63 denī: dūn S1, H1, T
64 Bu beyit S1, H1 ve T'de yoktur.

Ya çeşmüñe di eylemesün ḳaṣd cānuma
Ya būseñi vir tā ki baña ḫūn-bahā ola

Bir dem dilüm derd ü ġamuñdan cüdā degül
Var mı göñül ki bencileyin mübtelā ola

Bir cān nedür ki yoluña ben anı virmeyem
Biñ cānum olsa yoluña cümle fedā ola

Ṣabr eyle devā nāmını añma Muḥibbīyā
ʿĀşıḳ dinür mi dilde göñülde devā ola
BY-129a

90. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Hīç eser itmez n'içün feryād-ıla āhum saña
Yoḫsa āhenden mi virdi ḳalb Allāh'um saña[65]

Cān u dilden gül yüzüñ āşüftesi şems ü ḳamer
Mihr gönder gīceler ḥayrān olur māhum saña

Tāze gülsin gül gibi gel bülbül āhından saḳın
Ḫayr kılmaz dōstum āh-ı sehergāhum saña

Niçe yıldur peyk-i āhı gönderürem kūyuña
Olmadı bir gün müyesser irgüre rāhum saña

Dir imişsin ki Muḥibbī terk kılmaz cān u ser
Ölür-isem yoluña ḳurbān idem cānum saña[66]
Ü3-13b, M-1a

91. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gel saçı leylāsına iy dil naẓar kıl dāyimā
Göñlüñi Mecnūn gibi zīr ü zeber kıl dāyimā

ʿĀlem-i ʿulyāyı seyr itmek dilerseñ iy göñül
Ḫāk-i pāy-ı dilberi küḥl-ı başar kıl dāyimā

Kaşı yayına komış ġamz okını çün ol ḥabīb
Rāḥat-ı dil dileseñ sīneñ siper kıl dāyimā

---

[65] 1, 2 ve 4. beyitler Ü3'ten alınmıştır. Bu beyitler varak kaybından dolayı M'de yoktur.
[66] Bu mısra Ü3'te:
Borcum olsun cānumı ḳurbān idem şāhum saña
şeklindedir.

Ḫāk olursa zecr ü hicrinden Muḥibbī ḫasta dil
İy ṣabā merdümlik it yāra ḫaber kıl dāyimā

Bulmaduñ çün dāmenine dest-res bī-çāre dil
Bāri sen bülbül gibi āh-ı seḥer kıl dāyimā
M-1a

92. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İñlerem ney gibi her dem rūy-ı cānāndan cüdā
Bir kuru cismem ki düşdüm dōstlar cāndan cüdā

Gülşen-i kūyuñda bu cān bülbül[i] şādān-iken
Çarḫ-ı ẓālim eyledi sen verd-i ḫandāndan cüdā

Eşk-i çeşmüm ḥasretiyle cū gibi oldı revān
Ol ṣanavber-ḳāmet ü serv-i ḫırāmāndan cüdā

Şemʿ gibi gözlerüm yaşı yiñilmez tā seḥer
Düşeli ol ruḫları şemʿ-i şebistāndan cüdā

Kūh-ı ġamda key perīşān olmışam Mecnūn gibi
Ol saçı leylā-ṣıfat zülf-i perīşāndan cüdā

Hicr-ile zārī kılur diler Ḫudā'dan rūz u şeb
İre vaṣlına Muḥibbī ola hicrāndan cüdā
M-1b

93. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kanda beñzer dōstlar Mecnūn-ı sergerdān baña
Bu zamāna kalsa ger kalurdı ol ḥayrān baña

Dāmen-i ʿışḳı dutup ʿaḳlı ferāmūş eyledüm
Böyle yazdı tā ezelden alnuma Yezdān baña

Laʿl-i nābuñ ḥasretinden ḫastayam iy dil-firīb
Leblerüñ dārü'ş-şifāsından buyur dermān baña

Dutışup ʿışḳ āteşine yanar-ıdum ser-te-ser
Olmasaydı eşk-i çeşmüm dem-be-dem bārān baña

İrgürürdüm göklere cānā maḥabbet topını
İy güzeller şāhı olsañ bir gice mihmān baña

Vādi-i ġamda kalup bī-çāre dil Mecnūn gibi
Kim dimez bilsem Muḥibbī zār u sergerdān baña
Ü3-13a, M-1b

94. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Şarāb-ı laʿl-i nābuñdur iden ben bī-dili şeydā
Ser-i zülf-i siyāhuñdur getüren başuma ġavġā

Görelden ḫāl-i Hindūñı dolaşdum leylī zülfüñe[67]
Bugün ṣahrā-yı miḥnetde benem Mecnuñ gibi rüsvā[68]

Düşüp kūh-ı belā içre gözüm yaşı baña hem-dem
Ġamuñ ʿālemde var olsun komaz bir dem beni tenhā

Leb-i şīrīnüñi gördüm belā kūhında Ferhād'am
Yoluñda n'ola cān virsem bugün ben bī-ser ü bī-pā

Muḥibbī her gelen gitdi bu ʿālem yine ʿālemdür
Dirīġā vü dirīġ itdi eger Cemşīd eger Dārā
Ü3-5ak, M-3b

95. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dimedüm cānā ġamuñdan gerçi kim derdüm saña
Gün gibi rūşen degül mi çehre-i zerdüm saña

Bagrumuñ ḫūnı akar her dem gözümden cū gibi
Ol zamāndan ki yüzüñ görüp göñül virdüm saña

Rāh-ı ʿışḳuñda ölem ol dem ṣabā topragumı
Götürüp yirden şehā ilte meger gerdüm saña

Ḥaḳ müyesser eylese bir kez daḫı görsem seni
Yüz sürüp ayaguña dirdüm kamu derdüm saña

Rāh-ı ʿışḳ içre Muḥibbī başa cāna kalma kim
Tā ki hīç bir vech-ile ṭaʿn itmeye merdüm saña
Ü3-13ak, M-3b

96. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Baḥsdür yāruñ miyānı çün ezel ʿuşşāḳ ara
Kimi inkār eyleyüp yok dir kimi dir mū aña

---

[67] leylī zülfüñe: bend-i zülfine Ü3
[68] Mecnūn gibi rüsvā: Mecnūnlayın şeydā Ü3

Şöyle ḥayrān olmışam ʿışḳuñla iy Yūsuf-cemāl
Ḥālümi her kim görür-ise olur ḥayrān aña

Çünki raḥmuñ yok nigārā bāri gel öldür beni
Bu dil-i bī-çārenüñ ḥālini eyle bir yaña

Ol gözi cellāddan saña teraḥḥum gelmeye
Çünki kan itmek olup-durur ezelden ḫū aña

Zülfinüñ zencīrine baglandı çünki cān u dil
İy Muḥibbī tā ebed kurtılmak olmaya saña[69]
Ü3-12bk, M-4a

97. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ne ʿaceb kıydı ʿaceb ẓulm eyledi devrān aña
Virür idüm çāre ger olsa-y-idi ben cān aña

Bir yire gitdi ki gelmege yine imkānı yok
Bir iki gün olmış imiş bilmedüm mihmān aña

İki ʿālem faḫrinuñ kıl ḥürmetine yā İlāh
Cümle İslām ehli ile raḥmetüñ bārān aña

Eyle dīẕāruñ müyesser ʿafv idüp her cürmini
Cennet-i firdevs içinde yār ola Rıḍvān aña

Ḳabr içinde rāḥat eyle ḫoş dutup dāyim anı
Yā İlāhī eyle her müşkil işin āsān aña

Āşiyānın özledi cān murġı ḫoş pervāz idüp
Cennet ehliydi bu dünyā geldi çün zindān aña

Bu-durur dāyim Muḥibbī'nüñ duʿāsı rūz u şeb
Raḥmetin günden güne kılsun mezīd Raḥmān aña
M-6a

98. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İy dirīġā kanı bir dilber ki bī-aġyār ola
Var mı bir gül bu cihān bāġında ol bī-ḫār ola

Gözleri maḫmūr olupdur bāde-i nāz içmeden
Rūz u şeb kim gördügi var yāri kim huşyār ola

---

[69] Sayfanın tahrib olmasından dolayı bu beyit M'de okunamamaktadır.

Āh kim zülfi şebinde dutdı bu dil düzdini
Dilegüm budur ki zülfinde anuñ ber-dār ola

Sorma cānā gül yüzüñsüz bu dil-i şūrīdenüñ
Gülden ayru bülbülüñ aḥvāli āh u zār ola[70]

Eksük itmez benüm-içün her gice yaşlar döker
Göreyim ki merdüm-i çeşmümi ber-ḫūrdār ola

Kūh-ı ġamda yasdugum iy dōst seng-i ḫāredür
Ġurbet[71] içinde kişi düşvārdur bīmār ola

Uyımaz hicrüñ şebinde ʿāşıḳ-ı dil-ḫasta āh
Tañ mıdur ki cān u dil tā ṣubḥa dek bī-dār ola

İşiginden günde yüz biñ kez[72] eger menʿ itseler
ʿĀşıḳ oldur kim yüzin döndürmeyüp bī-ʿār ola

Kūy-ı dilberden Muḥibbī yagsa ger seng-i cefā
Yüzini döndürmeyüp fikrinde anuñ yār ola
M-85b, S1-184b, H1-144a, T-210a

99. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Kim şāh-ı ʿışḳa cān u[73] göñülden ġulām ola
Uyḫu yüzi ḥaşre dek aña[74] ḥarām ola

Bir māh-rūya vire göñül terk-i cān ide
Bu silsile-i ʿışḳ içinde ol be-nām ola[75]

Şīrīn lebi firāḳıyla her kim ki cān vire
Āḫir nefesde menzili dār-ı selām ola

Zāhid şarāba tevbe ne vaḳtin olur ʿaceb
Gül mevsimi ola hem[76] elde cām ola

Hercāyī olana virme göñül[77] ki gül gibi
Her ḫār eline dāmenini vire rām ola

---

[70] 4 ve 5. beyitler S1, H1 ve T'de yoktur.
[71] ġurbet: ḳurbet T
[72] yüz biñ kez: biñ kere M
[73] her kim ki şāh-ı ʿışḳa :kim ki şāh-ı ʿışḳa cān u M
[74] ḥaşre dek aña: dü çeşmine anuñ S1, H1, T
[75] Bu beyit S1 ve T'de yoktur.
[76] mevsimi ola hem: mevsiminde lāle gibi S1, H1, T
[77] olana virme göñül: yāra göñül virme T

Sevdā-yı ser-i zülfine dil virse Muḥibbī[78]
Rūşen güni tañ[79] degül anuñ ki şām ola
M-86a, S1-184a, H1-144a, T-209b

100. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kirpügüñ siḥr oklarıdur kaşlaruñ ḳavs-i belā
Vāy aña kim dōstum ʿışḳuña ola mübtelā

Tīr-i ġamzeñdür delen her dem dil-i mecrūḥumı
Āh kim derdā dirīġā eylemez sīnemde cā

Jeng-i ġam dutdı göñül āyīnesini berü sun
Sāḳiyā çün mey-i nāb-ıla olur ḳalbe cilā

Ser-i zülf-i siyehüñ yoluna cān terk ideli
Yüzüm aklıgına tañ mı kefenüm şāhid ola

Niçe bir öldüre ġamzeñ bu Muḥibbī kuluñı
Ya benüm kāse-i çeşmüm niçe ḳan-ıla tola
M-86b

101. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Cān kulagına irişdürdi seḥer bād-ı ṣabā
Ẕikr-i Ḥaḳḳ'ı koma elden olmasun ʿömrüñ hebā

Eyledi dünyāyı ẕemm ol Ḫālıḳ-ı perverdigār
Didi her kim āḫiret isterse bakmaz ol yaña

Jeng olur āh eyledükçe bu göñül āyīnesi
Līk tevḥīd eylesem ol dem hemān bulur cilā

Yime dehrüñ niʿmetini aldanursın ḥırṣ-ıla
Anı çok yiyen olur elbetde āḫir imtilā

İy Muḥibbī cürm ü ʿiṣyānuña olduñ muʿterif
Ümmete kesme ümīd eyler şefāʿat Muṣṭafā
Ü3-9ak, AE-2a

---

[78] Mısra S1, H1 ve T'de:
Sevdā-yı ḫaṭṭ u zülfine virdi Muḥibbī dil
şeklindedir.

[79] ʿaceb: ṭañ M

102. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Tīr ü peykānuñ nigārā rāḥat-ı cāndur baña
Dōstum dil teşnedür laʿl-i lebüñ[80] kandur baña

Sen şarāb iç gülşen içre lāle-veş ben kan yudam
Ḳısmetüm rūz-ı ezelde var-ısa kandur baña

Şöyle rüsvā eyledi ʿışḳuñ bu ben dīvāneyi
Ḥayret alur sāyemi karşumda ḥayrāndur baña

Sanma ʿışḳuñla beni hicrān şebi tenhā olam
Kanda olsam yār u mūnis āh u efġāndur baña

Gül yüzüñ şevḳi ile baksam Muḥibbī ʿāleme
Cümle ʿālem ser-te-ser bāġ u gülistāndur baña
Ü2-2a, Ü3-9ak, AE-3a

103. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sünbül ü gül n'eylerem zülf ü ruḫuñ besdür baña
Serv ü ṭūbādan ġaraż ol naḫl-i nev-resdür baña

Gülşen-i ḥüsnüñde gördüm iki şehlā çeşmüñi
Varmadan anda murādum iki nergisdür baña

Niçe demlerdür ki ben kūyıñda derbān olmışam
Yañılup bir gün benümçün dimedi kesdür baña

Gel temāşā eyle cānā yine göñlüm ḫānesin
Ḫūn-ıla mersūm bir ṭāḳ-ı muḳarnesdür baña

Bu Muḥibbī çün libās-ı faḳrı kıldı iḫtiyār
Sanmañuz zer-baft ü dībā fikr-i aṭlasdur baña
Ü2-2a, AE-3a

104. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kapusında şāh-ı ʿışḳuñ bendedür Kāvus aña
Nālesi ser-tā nefīr ü sīne ṭabl u kūs aña[81]

Ḫasta-i ʿışḳam lebüñden özge olmadı ʿilāc
Fāyide olmadı çok cehd itdi Cālīnūs aña

---

80 laʿl-i lebüñ: içür anı AE
81 Bu beyit Ü2'de yoktur.

Zülfüñ-ile şöyle zeyn itdüñ nigārā cismüñi
Bāġ-ı ḥüsnüñde görüp reşk eyledi ṭāvūs aña

ʿIşḳ ehli zāhidā eyler melāmet iḫtiyār
Dem-be-dem ʿarż eyleme gel ʿār-ıla nāmūs aña

Bu Muḥibbī nālesiyle āteş içre yandugın
Hind ilinde işide taḥsīn ide ḳaḳnūs aña
Ü2-2a, Ü3-9ak, AE-3b

105. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḥāṣılum derd oldı tā gösterdi ol meh rū baña
Kāşkī göstermeye-y-idi rūyın ol bed-ḫū baña

Bulmadı cevr ü cefādan özge bu ġamgīn göñül
Arturur günden güne cevrini ol meh-rū baña

Şādmānam kim ṣabā urdukça şāne zülfine
Cān dimāġın ter kılur irişüp ol ḫoş-bū baña

Dīdi kūyuñda kaluban öldi ḥasretle göñül
Kimseler bilmez ne işler eyledi ol gū baña

Hīç olam mı iy Muḥibbī bend-i zülfinden ḫalāṣ
Niçe yirden bend ü zencīr oldı her bir mū baña
Ü2-3a, Ü3-9bk, AE-4a

106. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Eyledüñ rüsvā-yı ʿālem virmedüñ kāmı baña
Komadı hicr āteşi hergiz dil-ārāmı baña

Bir yaña ġamdur çeken bir yaña derd ü ġuṣṣadur
Niçeye dek çekdürürler bu serencāmı baña

Terk idüp nāmūs u nāmı olmışam bed-nām-ı ḫalḳ
Koyalı meh-pāreler rüsvā diyü nāmı baña

Bir nefes bu dil maḥabbetden daḫı şād olmadı
Ḥāṣıl oldı derd ü ġamla miḥnet eyyāmı baña

Gün yüzini görmege varsam Muḥibbī dilberüñ
Zülfi girür ara yire gösterür şāmı baña
Ü2-3a, Ü3-9bk, AE-4b

107. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sīnem üzre dāġlar ʿışḳuñ nişānıdur baña
Zülfüñ uzun fikr ü ʿömr cāvidānıdur baña

Derd-ile āh eylesem her yaña saçılur şerer
Bu şikāf-ı sīne san ejder dehānıdur baña

Firḳat-ile soldı geçdi nev-bahār-ı ʿömrüm āh
Çehre-i zerdüm belā vü ġam ḫazānıdur baña

Gelse biñ tīġ-ı cefā ẓāhir görinmez yarası
Yaksa biñ nār-ı sitem daġ-ı nihānīdür baña

Murġ-ı ġam geldi Muḥibbī eyledi göñlüm vaṭan
Didi gitmem ġayra bu ḫoş āşiyānıdur baña
Ü2-3a, Ü3-9bk, AE-4b

108. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Ḥüsn-ile ḫulḳı ʿaṭā itdi çün Allāh saña
Mihr āşüfte vü germ olsa ne tañ māh saña

Niçe şerḥ idebile derd-i dilüm nālelerüm
Çün gelür bād-ı hevā eyledügüm āh saña

Şāh-ı ʿışḳ sīneñi dög didi yücelt āh ʿalemin
Gördi lāyıḳ ʿalem ü ṭablı ʿilā şāh saña

Kūh-ken kesdise kūhı n'ola Şīrīn adına
Kesmişem kūh-ı ġamı bulımadum rāh saña

Derd-i ʿışḳuñdan Muḥibbī ne belā çekdügini
Kimsenem yokdur ide ḥālümi āgāh saña
Ü2-4a, Ü3-10ak, AE-6a

109. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Göñlümi göndermişem ben dōstum senden yaña
Bir daḫı mümkin midür kim ol gele benden yaña

İy kaşı ya her kaçan togrılsa tīrüñ sīneme
Olmayam merd germeyem gögüs o demrenden yaña

Dōstlar aġyārı görsem yār-ıla olmaz ʿaceb
Meyl ider gülşende gül açılsa dikenden yaña

Ger tecellī itmese Mūsā'ya nūr-ı nār-ı 'ışḳ
Bir ḳadem basmazdı ol Vādī-i Eymenden yaña

İy boyı servüm Muḥibbī göreliden gün yüzüñ
İtmedi hergiz heves kim vara gülşenden yaña
Ü2-10a, Ü3-8ak, AE-9a

110. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Sanma iy dil-ḫasta kim seni ṭabīb-i cān aña
Umma iy derd-ile perverde seni dermān aña

Derd-i 'ışḳı şimdi bildüm bir devāsuz derd imiş
Bir 'aceb vādī imiş hicrān ki yok pāyān aña

La'l-i nābı şevḳıdür her dem beni mest eyleyen
Göreli ḫaṭṭı ġubārın olmışam ḥayrān aña

Ḥālini top eylemiş meydān-ı ḥüsn içre nigār
Zülfini almış ele tā kim ura çevgān aña

Zülf-i reyḥānı ḫayāli ber sifāl-i sīnede
Su seper solmamag içün dīde-i giryān aña[82]

Zülf-i şeb-dīzi öñine gerçi kimse geçmedi
Eşk-i gülgūnumla koşsun vireyim meydān aña

Bu Muḥibbī yüz çevürmez gelse müjgān okları
İy kaşı ya eyledi çün sīnesin kalkan aña
Ü2-10b, Ü3-8bk, AE-10a, S2-11b, PB-53

111. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Gösterelden gül yüzin āh ol gül-i ra'nā baña
Olmışam şūrīde dirler bülbül-i şeydā baña

Dür dişi fikr[i] ile düşdüm yine bir 'āleme
Her ṭarafdan eşk-i çeşmüm görinür deryā baña

Kūhken kūh-ı belā içinde şākirdüm geçer
Deşt-i ġamda olmadı Mecnūn daḫı hemtā baña

Aglamakdan nermdür müjgānum iy serv-i ḫırām
Zaḫm ura sanma ayak bas raḥm kıl cānā baña

[82] Gazelde 2 ve 5. beyitler PB'den alınmıştır.

Naḳd-i cān iltüp Muḥibbī istesem bir būsesin
Ya cevāb itmez ve yāḫūd gösterür ferdā baña
Ü2-10a, Ü3-8bk

112. Mef'ûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Rūşen budur ki mihr yüzüñden alur ḥayā
Yoḫsa ḳamer olmaz idi böyle rūşenā

Gerçek yüzüñüñ leṭāfetini gülde görmese
Bülbül fiġāna başlayu eyler mi idi ṣadā

Ġarḳ-ı muḥīṭ-i ʿışḳ idi cān-ıla bu göñül
Olmamış idi daḫı ʿademden cihān peydā

Her kim ki ḥaḳīḳī ʿāşıḳ ola aña görinür
Nīş-i ġamı nūş bilür derdinde ol devā

Yāruñ cefā vü cevri gelürse Muḥibbī'ye
Olur ferah zīra görinmez aña belā
Ü2-109a

113. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḥaḳ ḥabībi olmasa olur mıdı miʿrāc aña
Olmasa sulṭān-ı ʿālem kim virürdi tāc[83] aña

Kaplamışdı ʿālemi ẓulmet ser-ā-ser virdi nūr
Şemʿ-i ruḫsārı anuñçün didiler vehhāc aña

Ḥaḳ yolında iḫtiyār-ı faḳr idüp faḫrum didi
Geymez-idi virseler dürr ü cevāhir tāc aña

Ḥaḳ Teʿālā'nuñ resūli hem şefāʿat kānıdur
Ḫalḳ-ı ʿālem rūz-ı maḥşerde kamu muḥtāc aña

İy Muḥibbī Ḥaḳ Teʿālā muʿcizin iẓhār ide
Cümleten ola muṭīʿrām ola ehl-i ḥāc aña
Ü3-2bk, A-1b

114. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yaralansa cān u dil kılmaz teraḥḥum yār aña
Kana dönse göz yaşı itmez naẓar dildār aña

---

[83] tāc: bāc A

Çün saçı zencīrine baglandı dil Mecnūnlayın
Dōstlar şimden girü pend eylemeñ zinhār aña

Çün şeb-i zülfüñde tutduñ dōstum dil düzdini
Lāyıḳ oldur kim ser-i zülfüñ kılasın dār aña

Buralıdan dest-i ġam bu göñlümi[84] ṭanbūr-veş
Surḫ idüp bu gözlerüm yaşını itdüm tār aña

Gül yüzüñüñ ḥasretinden bu Muḥibbī ṣubḥa dek
İñlesün bülbül gibi kim yaraşur ol zār aña
Ü3-3bk, S1-6a, S2-12a, H1-5a, T-8a

115. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Gül yüzine olalı āşüfte vü ḥayrān ṣabā
San yürür dīvānedür gülşende sergerdān ṣabā

Būy-ı misk-ile dimāġ-ı bāġ-ı dehr olmazdı pür
Olmasa ʻanber saçından böyle müşk-efşān ṣabā

Esdügince ṣubḥ-dem virür nebātāta ḥayāt
Laʻl-i cān-baḫşından almışdur meger kim cān ṣabā

Kūy-ı dilberde esen āhum yilidür her seḥer
San eser gülşen içinde ṣubḥ-dem her ān ṣabā[85]

Sīne-i ṣad-pārede olmaz nihān āhum yili
Nitekim ḫāşāk ü ḫes içre degül pinhān ṣabā

Mezraʻ-ı dilde çün ekdüm ben maḥabbet toḫmını
Ebr-i āhumdan ne tañ yagdursa ger bārān ṣabā

Gönderürdüm yāra ben dāyim maḥabbet-nāmeler
İy Muḥibbī olsa idi ger baña fermān ṣabā
Ü3-4ak, S1-7b, H1-6b, T-7b

116. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Göz kara vü kaş kara kirpük kara
Baña olmışdur belā-ender-belā

---

[84] göñlümi: gūşumı S1, H1
[85] Bu beyit S1, H1 ve T'den alınmıştır.

Ḥasret-i hicrān[86] elinden āh vāh
Olmışam derde dirīġā mübtelā

Bend-i zülfine tolaşdı çün göñül
Añlamazam daḫı ayruk kurtula

Sorma ḥālüm gül yüzüñsüz dōstum
Bülbülüñ gülzārsuz ḥāli n'ola

Ka'be'dür kūyı Muḥibbī varıcak
Ulu devletdür eger ḳurbān ola
Ü3-4ak, S1-7b, H1-6a, T-7a

117. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Sen serv-ḳadi görmeyeli iy gül-i ra'nā
Ta'llāhi le-ḳad ṭāletü'l-eşvāḳi 'aleynā

Ben ḫastayı ġamzeñ niçe bir öldürdi iy dōst
Mevlāye fe-kem taḳtül 'aynāke ḳatīlā

Sordum leb-i la'lüñi görüp böyle mi alur
Men evda'a fī fī-ke ma'e'r-rīḳa raḥīḳā

Kūyuñdan ıraġ eyledi dil cānını teslīm
Men māte ġarīben hüve ḳad māte şehīdā

Yansañ ne 'aceb şevḳ-i 'iẕārıyla Muḥibbī
Fī-küllī zamānin ġalebe'l-'ışḳu 'aleynā
Ü3-4bk

118. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Dil çeker bār-ı ġamı itmez taḥammül Ḳāf aña
Dōstlar itmez misiz billāhi diñ inṣāf aña

Kūh-ı dilden derd-ile āh eylesem Ferhād-veş
Taglar ancak degül āheng ider eṭrāf aña

'Işḳ meydānında evvel terk-i serdür 'āşıḳa
Kim ki cān terk eylemez 'ışḳdan ne ḥācet lāf aña

Jeng-i ġamdan her ki dil āyīnesin pāk isteye
Ya leb-i dilber gerek yāḫūd şarāb-ı ṣāf aña

---

[86] ḥasret-i hicrān: ḥasret ü hicrān S1, H1

Cevher-i vaṣlı metāʿın sorma her nā-ehle kim
Cevherīyem sor baña kim olmışam ṣarrāf aña

Laʿl-i nāb-ı dilbere ol dem meger irer elüm
Kūze ide topragumdan ya ḳadeḥ ḫazzāf aña

İy Muḥibbī çünki dildāruñda hīç inṣāf yok
Çāre ne ṣabr eyle tā kim Ḥaḳ vire inṣāf aña
Ü3-4bk, S1-5a, H1-4b, T-7a

119. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

ʿAceb bilsem nedür başumda sevdā
Olupdur cān u dil anuñla şeydā

Belā kūhı içinde seng-i ġamdan
Yatur mecrūḥ olup dil bī-ser ü pā

Siper kıldı belā tīrine sīnem
Kılan kirpüklerüñ ok ḳaşlaruñ ya

Cehennem bir şerer āhum odından
Gözüm yaşına nisbet ḳaṭre deryā

Münevverdür dü-ʿālem gün yüzüñden
N'ola dirsem yüzüñe ʿālem-ārā

Olurdı cān-ıla dil ḳıblegāhı
Görinse gözüme ebrū-yı ġarrā

Seg-i Leylī ne yirde itse menzil
Ḥaḳīḳat ol-durur Mecnūn'a me'vā

İrersem menzil-i cānāna bir gün
Hemān teslīm-i cān itmekdür evlā

ʿÖmür dünyā gibi çün bī-vefādur
Dirīg itdi buña Cemşīd ü Dārā

Şehīd-i ʿışḳ olsa ger yoluñda
Muḥibbī'ye budur maṭlūb-ı aʿlā
Ü3-5ak, S1-7a, H1-5b, T-5a

120. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İledürse būy-ı zülfüñden behişte bū ṣabā
Ravżadan Rıḍvān diye ehlen ü sehlen merḥabā

Ḫāk-i pāyuñ göklere irişdüre bād-ı nesīm
İdine cümle melāʾik gözlerine tūtiyā

Serv görse ḳaddüñi diye saña ʿömr-i dırāz
İşidüp bunı çınār el kaldurup itdi duʿā

Kime ġam kime feraḥ yazmış çü ḫaṭṭāṭ-ı ezel
Bunı yazmış başuma senden olam dāyim cüdā

Gitme bir dem tā ki cān yanuñca bile gitmese
Anuñ-ıçun dir Muḥibbī dōstum rūḥum saña
Ü3-5bk

121. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḫaṭṭuñı cānā görenler didiler reyḥān aña
Yüzüñe iden naẓar da dir gül-i ḫandān aña

Kan yaşumla al olalıdan benüm kirpüklerüm
Merdüm-i çeşmüm dizer her dem dür-i ġalṭān aña

Her kaçan ben aglasam gül gibi cānānum güler
Güller açılmaga dirler ki sebeb bārān aña

Ḫānesinden gün gibi togup ide ʿarż-ı cemāl
Ben degülem yaluñuz ḫalḳ-ı cihān ḥayrān aña

Kaʿbe kūyına Muḥibbī ger vara ʿāşıḳları
Biribirinden iverler kim ola ḳurbān aña
Ü3-5bk

122. Müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

Didüm aña iy bī-vefā nedür bu itdügüñ cefā
Didi ki bil iy mübtelā benden saña oldı ʿaṭā

Didüm ki sensüz iy ṣanem nedür baña bu derd ü ġam
Didi anuñçün ben şehem kapumda sensin bir gedā

Didüm ne iy nā-mihribān ʿışḳ ehli ider terk-i cān
Didi sakın sırrı nihān itme olur ʿışḳuñ hebā

Didüm ki çekdüm rencini bulmaga ḥüsni gencini
İrmek aña mümkin degül bekler dü zülf[i] ejdehā

Didi Muḥibbī iy püser yoluñdadur cān-ıla ser
Bir būse luṭf itseñ eger olurdı aña çün bahā
Ü3-5bk

123. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ehl-i ʿışḳa her dem irer ṣad belā
Çünki aña eksük olmaz biñ belā

ʿĀşıḳa çāre olur mı iy ṭabīb
Derd-i ʿışḳ içün dimişler bī-devā

Vaṣlına anuñ irmek mümkin degül
Şehler ile hem-nişīn olmaz gedā

Gitdi hūşum beni mecnūn eyledi
ʿIşḳdan gūşuma girdi bir ṣadā

İy Muḥibbī koma elden dāmenin
Ger cefā vü cevr ide vü ger vefā
Ü3-6ak

124. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gülşen-i ḥüsnüñde ḫaddüñ bir kızıl güldür baña
Murġ-ı dil āvāzesi feryād-ı bülbüldür baña

Saña düşer eylemek cevr ü cefā ʿāşıḳlara
ʿĀşıḳam her ne kılursañ kıl taḥammüldür baña

Kān-ı dilden ḫᵛāce-i ʿışḳam gözüm gevher tolu
Bār-ı ġam derd ü elem cümle tecemmüldür baña

Düşürüp sevdāya şeydā eyleyen Mecnūn-vār
Boynuma zencīr olan zülf-ile kāküldür baña

İy Muḥibbī ʿışḳ ara çün yok-durur ġamdan ḫalāṣ
Çāresi anuñ hemān ancak tevekküldür baña
Ü3-8b, S1-4a, H1-3b, T-4b

125. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Gözlerümden her gice iy pādişāh-ı mehliḳā
Yaş yirinde kan akar raḥm eylegil cānā aña

Kullaruña bir naẓar kılsañ n'ola iy şīvekār
Çün bilürsin kulsuz olmaz ʻālem içre pādişā

Gözlerüñe beñzedüp gözlerini āhūlaruñ
Anuñ-ıçun taga tüşüp ḫalḳdan oldum cüdā

Esbüñe naʻl olmak ister ayda bir kez māhitāb
Ol sebebden ki ider ḳaddini ay illā dü-tā

Ḫoş tutar her dem raḳībi gözlemez ʻāşıḳların
Bī-vefālık resmini bilsem kim ögrede saña

Ney gibi nālān olur miskīn Muḥibbī derdmend
Def gibi sīne dögüp efgān olupdur hū baña
Ü3-12bk

126. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Dilde āteş gözde nem başumda zülfinden hevā
N'ola ḥālüm bilmezem ʻışḳ-ıla oldum mübtelā

Pādişāh-ı ʻışḳ olalı āhum olmışdur ʻalem
Leşkerümdür eşk-i çeşmüm kim yürür saga sola

Ben belā-keş oldugumı dōstlar itmeñ ʻaceb
Kim ki ʻāşıḳdur belā vü derd mūnisdür aña

Gīceler tā ṣubḥa dek encüm sayar çeşmüm benüm
Ḫᵛāb görmez gözlerüm ben eylerem āh-ıla vā

Ölmiş iken tāze cān buldı Muḥibbī ḫasta dil
Būy-ı zülfini getürdüñ müstedām ol iy ṣabā
Ü3-12bk

127. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Bir daḫı sanma seni cānān aña
Terk olınmış cismi kaçan cān aña

Kırmuzı güller açılur sīnede
Tokınıcak ġamzeden peykān aña

Kaynadı tennūr-ı dilden çünki ʿışḳ
Dōstlar lā-büd dinür ṭūfān aña

Dil alup ḳaṣduñ bu dem ger cān ise
Olmışam ben cān-ıla ḳurbān aña

Āteş-i dilden yanardı cümle ten
Gözlerüm ger dökmese bārān aña

Şiʿr-i pür-sūzum olalıdan ḥasen
Gūş iden dir ḳıṣṣa-i Selmān aña

Kaʿbe'dür kūyı Muḥibbī varıcak
Ulu devlet olasın ḳurbān aña
Ü3-13a

128. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zülfüñüñ būyı nigārā rāḥat-ı cāndur baña
ʿĀrıżuñ ter tāze güllerle gülistāndur baña

Olmışam diyü raḳībüñ mekr ü şerrinden emīn
Dāġ-ı ġam sīnemde san mühr-i Süleymān'dur baña

Kime ʿanber kimine çenber görinür zülf-i dōst
Çeşmüme her tārı anuñ mār u s̱uʿbāndur baña

Deşt-i ġamda ḥālüme raḥm eyledi çarḫ-ı felek
Anuñ-ıçun raʿd nālān ebr giryāndur baña

İy Muḥibbī gün yüzine şöyle ḥayrān olmışam
Kim göre bu ḥālümi elbette ḥayrāndur baña
Ü3-13ak

129. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Būy-ı zülfüñi ṣabā yili ile gönder baña
Ben daḫı göndereyim cān u dilüm senden yaña

ʿIşḳı ben āsān sanurdum katı müşkil kār imiş
Cān u serden kim ki geçmez baglamasun dil aña

Himmetüñ destiyle saldum göñlümüñ şehbāzını
Umaram dildārı ṣayd idem olursa da hümā

Seni gözler rāstī ġayrı yaña kılmaz naẓar
Diseler bu çeşmüme olmaz ʿaceb ḳıble-nümā

Bu Muḥibbī ʿışḳuñ-ıla key ölümlü ḫastadur
İy ṭabīb-i dil meger ire lebüñden bir devā
Ü3-13ak

130. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gitdi dil bir māh-peykerden yaña
Akdı san sudur o serverden yaña[87]

Mārdur zülfinden iy dil kıl ḥaẕer
Sunma el ol sünbül-i terden yaña

Çeşm-i mestüñ ḫışm-ıla kılsa naẓar
Tutmışam ben sīne ḫançerden yaña

Niçeye dek gül yüzüñden dūr olam
Giderem ben ol semenberden yaña

Yaşuñı sīm it Muḥibbī rūy[ı] zer
Māyil olur ḫūblar zerden yaña
Ü3-13b, A-1b

131. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zülfi zencīrine tolaşdı dil oldı mübtelā
Eksük olmaz kandasa dīvāneye derd ü belā

Ugramaz benden yaña bīgāne-veş turmaz kaçar
Ol perī ile olaldan oldı göñlüm āşinā

Niçe yıldur pend iderler pend gūş itmez göñül
Cümle ʿālem bir yaña ʿışḳ-ıla bu dil bir yaña

İster-idüñ baş açup Ḥaḳ'dan güzeller ʿışḳını
Şükrüñi artur ki oldı ḥācetüñ cümle revā

İy Muḥibbī bir devāsuz derd-imiş bu derd-i ʿışḳ
Derdden kurtılmasun derdine kim dermān aña
Ü3-13b

[87] Bu gazelin sadece ilk beyti A'da vardır, bu nüshada kopmuş ve kaybolmuş yapraklar söz konusudur.

132. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ne müferriḥ virdi gevherden ṭabīb-i kān aña
Bakmag-ıla olmışam ben zār u sergerdān aña

Sorma göñlüme cefā vü cevrini ol dilberüñ
Nūḥ devrinden uzundur bu şeb-i hicrān aña

ʿĀşıḳa yüz cān bagışlar ḫande ile ol perī
Cān nedür tuḥfe virem utanmadan bir cān aña

Vaṣlın umar ol perīnüñ bu göñül dīvānedür
Bakmaga ṭāḳat getürmez dīde-i giryān aña

Yaluñuz bir ben degülem ol mehüñ āşüftesi
İy Muḥibbī cümle ʿālem bende-i fermān aña
Ü3-13bk

133. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sen gül içün ḫalḳ-ı ʿālem cümle düşmendür baña
Ẕerre gelmez ʿaynuma ger yār olasın sen baña

Sen perīden defʿ ḳılmaga ne var göz şerrini
Kollarum itse idüm bir dem ḥamāyil boynuña

Ḥaḳ naṣīb ide mi ki kokulayam ben sen güli
Bülbül-i şūrīde-veş ḥayrānuñam öñdin soña

ʿĀşıḳ-ı bī-çārenüñ suç-ısa seni sevdügi
Ger beni ber-dār kılgıl suçlu oldum ben saña

Sen Muḥibbī ḳuluñı cevrüñe döymez dir-iseñ
Boynumuz bir kılcadur ḥükmüñ buyur olur revā
Ü3-13bk

134. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿArż idüp gün yüzini bir perī nāgāh baña
Bir daḫı görmez isem āh baña vāh baña

Zülfi sevdāsı-y-ıla başa neler getüriser
Bu kara baḫtum ile ṭāliʿ-i gümrāh baña

Zāhidā sanma senüñ gibi yolumı yañılam
ʿIşḳ çün rehber olup gösterisersin rāh baña

İstemem raḥm idüben mihr ü vefālar idesin
Gönder[üp] cevr ü cefāñı n'ola her gāh baña

Tā ölince çekiser cevr ü cefāñı bu Muḥib
Şākirem ben her ne ki taḳdīr ide Allāh baña
Ü3-14ak

135. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bilmezem ġamzeñ ne siḥr itdi ne kıldı al aña
Bir naẓarla cān u dil meyl eyledi fi'l-ḥāl aña

Yār tañ mıdur perī-veş olsa bu gözden nihān
İki zülf[i] iki yañadan olupdur bāl aña

Dāġlar yakdum u hem çekdüm elifler yir yirin
Sīnemüñ çākin görüp reşk ide her abdāl aña

Yazayım bir bir kamu eşkümle dil aḥvālini
Rūy-ı zerdüme bakup maʿlūm ola tā ḥāl aña

Ay olur āh gün geçer görmez Muḥibbī gün yüzüñ
Ġam şebinde görinür her laḥẓa her dem sāl aña
H-33b

136. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Güzel oldur ki anuñ ṭurra-i müşgīni ola
Her kılında niçe biñ ʿāşıḳ-ı miskīni ola

Dilber oldur ki vefā bābını ögrenmeye hīç
Okuya cevr ü cefā eylemek āyīni ola

Çeşm-i ḫūnrīz-ile bir laḥẓada döke niçe kan
ʿĀşıḳ-ı ḫasta-dile dāyim anuñ kīni ola

Zülf-i Hindūsına anuñ niçe kāfir dimeyem
Göz göre tapa öñinde büt-i sīmīni ola

Sīne-i sūzında zülüfi ḫayālin didi dil
Mārı kim gördi Muḥib āteş anuñ ini ola
S1-184b, H1-144b, T-210a

137. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sāġar-ı çeşmüm cefādan niçe bir pür kan ola
Niçeye dek āteş-i hicriyle dil biryān ola

İy ṭabībā çek elüñ olmaz şifā Ḳānūn-ıla
Ḫasta-i ʿışḳa meger derdi yine dermān ola

ʿAḳl alup dil mülkine ḥükm itdi kāfir ġamzesi
Korkaram şimden girü ḳaṣdı anuñ īmān ola

Pādişāh-ı ḥüsn olasın hīç revā mıdur saña
Yüz ḫarāba tuta dil mülki kamu vīrān ola

Nā-ümīd olma Muḥibbī vaṣlın iste rūz u şeb
Bir gün ola irişüp luṭf-ı Ḫudā mihmān ola
S1-185b, H1-145a, T-211a

138. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ebr-i āhumdan gözüm yaşı kaçan bārān ola
Açılup gülşende dilber gül gibi ḫandān ola

Saklayam dirdüm bu sīnem içre ʿışkuñ āteşin
Penbe içre dōstlar āteş kaçan pinhān ola

Tañ degül her dem gelürse derd ü miḥnet cānına
Sevdügi çünkim anuñ bir bī-vefā cānān ola

Ya ide zülfüñ hevāsı küllī cismümi hebā
Ya viṣālüñ ʿiydine irüp bu dil ḳurbān ola

Geşt ider laʿli hevāsıyla Muḥibbī ʿālemi
Tañ mı ger sevdā-zede ʿālemde sergerdān ola
S1-185b, H1-145a, T-211a

139. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Cevr ile cān almak olmışdur hemīşe ḫū saña
Anuñ içün cān ile dil virdüm iy meh-rū saña

Alnuña ḥayrān mehdür yüzüñe şeydā güneş
Ol sebebden gīce gündüz yüz sürer her sū saña

İy göñül çünki dolaşduñ bend-i zülf-i dilbere
İy gözüm şimden girü olsun ḥarām uyḫū saña

Her kaçan ḳaṣd eyleseñ sīnemde baġrum delmege
Tīr-i ġamzeñ gelmedin cānum çıkar karşu saña

Āteş-i şevḳine karşu iy Muḥibbī teşnesin
Cān virürseñ virmez ol meh-rū bir içim su saña
MN-156

140. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Cümle ʿālem bir yaña ʿāşıḳ-ı rüsvā bir yaña
Dāmenin elden komaz ölince ol tā bir yaña

Ḳaddi reftārı yanında hīçe saymazlar anı
Sevr ü ʿarʿar bir yaña ol ḳadd-i bālā bir yaña

Bakuban aña ırakdan oluram ḥayrān-vār
Her kaçan itse perī-veş seyr-i tenhā bir yaña

Zülf-i ʿanber-bārına ḳıymetde ʿāciz oldılar
Cemʿ olup ʿālemde hep aʿlā vü ednā bir yaña

Ġamze-i ḫūn-rīzidür alan Muḥibbī cānını
Māniʿ olma iy leb-i laʿli Mesīḥā bir yaña
PB-586

BE-PE (ب - پ) HARFLERİ

141. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gīceler tā ṣubḥa dek kıl raḥmet-i Ḥaḳḳ'ı ṭaleb
Her ṭaleb kim bī-riyā ola virür anı da Rab

Yüce görme kendüñi ʿucb u tekebbürden sakın
Kim ki kendüyi görür yiri olur āḫir leheb

Her ne ekersin dilā āḫir biçersin sen anı
Çünki Ḥaḳ virmiş-durur her şey'e bir dürlü sebeb

İster-iseñ ʿālem içre idesin dāyim ḥużūr
Senden alçak yükseg-ile celīd eyle olma çep

Māl u cāha ġırre olma kor gidersin ʿāḳıbet
Şöyle tut dünyāyı kim saña musaḫḫar boldı[88] hep

İtmeyince terk-i dünyā iremezsin Ḥaḳḳ'a sen[89]
Tā ki yanuñda senüñ bir olmaya ḫāk ü zeheb

Yir çekişme kanda varsañ zīr ü bālā isteme
Tāc-ı devletdür Muḥibbī kimde var-ısa edeb
Ü1-15b, Ü2-10b, Ü3-18a, NO-10a, AE-15a

142. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Hicr-ile cān u ciger oldı kebāb
Ḥasretiyle bu gözüm yaşı şarāb

Kondı sīnem üstine ġam leşkeri
İdiser mülk-i dili cümle ḫarāb

İñler-isem ney gibi olmaz ʿaceb
Oldı bu sīnem benüm hem çü rebāb

Gözlerüme gāh māʿnīdür sirişk
Gāh gün yüzine zülfidür[90] niḳāb

---

[88] boldı: oldı Ü2, Ü3
[89] Ḥaḳḳ'a sen: menzile Ü3
[90] zülfidür: māniʿdür Ü2

Bu Muḥibbī irmege cānāneye
Yā İlāhī eyle sen bir fetḥ-i bāb
Ü1-15b, Ü2-11b, Ü3-18b, AE-14b

143. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Kıldı firḳat gözümüñ yaşını iy dōst şarāb
Bagrumı ḥasret odı eyledi ser-cümle kebāb

Dili yagma kılalı ʿārıżı yagmacıları
Gelmedi gözlerüme şām u seḥer ẕerrece ḫᵛāb

Çünki kurtılmaz kişi ecelden āḫir şöyle kim[91]
Dilerem ide felek bārī işiginde türāb

ʿĀrif oldur ki cihān revnaḳına virmeye dil
Evveli pest olanuñ āḫiridür yine ḫarāb

İy Muḥibbī niçe bir cām-ıla mül ẕikr idesin
Āḫiret fikrini kıl çünki odur ʿayn-ı s̱evāb
Ü1-16a, Ü2-15a, Ü3-15b, M-9a, AE-19b

144. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Āh kim oldı firāḳıyla bu dil mülki ḫarāb
Āteş-i ʿışk-ıla yandı oldı bu bagrum kebāb

Dün gice geçdi uyur sandı beni dilber didi
Başuña gün togdı nedür ʿāşıḳa bu deñlü ḫᵛāb

Bu ne istiġnā-yı ḥüsn olur bunı kim gördi kim
Biñ suvāl itsem dönüp bir kez baña virmez cevāb

Sormasa bu derdmendüñ ḥālini olmaz ʿaceb
ʿĀr ider dervīşden her kandasa ʿālī-cenāb

İy Muḥibbī cürmüñ añup sakın olma nā-ümīd
Ger günāhuñ çog-ısa luṭfı Ḫudā'nuñ bī-ḥisāb
Ü1-16a, Ü2-15a, Ü3-16a, M-6b, AE-19b

---

[91] Mısra Ü1, Ü3 ve M'de
Çünki kurtılmaz-ımış kişi ecelden āḫir
şeklindedir.

145. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gül yüzüñ karşusına ger āh iderse bu ġarīb
Tañ mıdur eyyām-ı gülde nāle eyler ʿandelīb

ʿAzm kıldum kūy-ı yāra vālih ü ḥayrān-ṣıfat
Giderem āb-ıla ḫāküm mi çeküpdür yā naṣīb

Ḫasta dilven baña sun sen laʿl-i nābuñ cürʿasın
Cān u dil hicrüñ odına yanmadın iy dil-firīb

ʿIşḳdan özge bugün ögrenmedüm bir ḥarf-i rāst
Baña irşādı bu yoldan böyle virmişdür edīb

Bu Muḥibbī gīceler efġān ider bülbül gibi
N'içün efġānum benüm gül gibi gūş itmez ḥabīb
Ü1-16b, Ü2-1b, Ü3-16a, M-7b, AE-19b

146. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kim vara meyḫānelerde eline ala şarāb
ʿAyb kılmañ ger ola şām u seḥer mest ü ḫarāb

Zülfi sevdāsın iden baş terkin ursa tañ mıdur
Çün hevā ile tolu başı anuñ hem çün ḥabāb

Eşk-i çeşmüm cū olaldan inlerem dolāb-veş
Olmışam ser-geşte döner sanasın bir āsiyāb

İy refīḳān bezm-i ġamda ḫūn-ı dil nūş ideli
Ḳāmetüm çeng ü dilüm ney sīnem olmışdur rebāb

Yār vaṣlın vaʿde kılmışdur Muḥibbī ḫastaya
İy ecel bir dem taḥammül eyle gel itme şitāb
Ü1-16b, Ü2-15b, Ü3-17a, BY-7b, AE-20a

147. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dest-res bulmış iken yāruñ leb-i mercānın öp
Geh yüzine sür yüzüñ geh dīde-i fettānın öp

Var-ımış başuñda devlet çünki irdüñ pāyına
Agzuña alup lebin bir kez ol ādem cānın öp

Yok-durur şekkerde lez̲z̲et ol ki vardur bādede
Sür yüzüñi sāḳinüñ ayagına dāmānın öp

Dest-bāzī eyler-iken sal koluñı boynına
El uzadup zülfine ebrū-yı müşg-efşānın öp

Virmiş-iken Ḥaḳ saña bil iy Muḥibbī ḳadrini
Ġabġabını oḫşayup geh geh gül-i ḫandānın öp
Ü1-17a, Ü2-15b, Ü3-14b, M-8a, AE-20a

148. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gül yüzinden keşf idüp şol ṭurra-i ṭarrārın öp
Ḫasta cāna çün şifādur ḫāl-i ʿanber-bārın öp

Yüzine sür yüzüñ iy dil kim müyesser bir daḫı
Ola mı pes kim bilür varup gül-i ruḫsārın öp

Naḳşınuñ naḳḳāşına iy dil hezārān āferīn
ʿAyn-ı raḥmetdür yüri her dem ḫaṭ-ı zengārın[92] öp

Kūyum içre gel seni öldürürem āḫir dimiş
Hey ne raʿnā söylemiş laʿl-i şeker-güftārın öp

Yakısardur āteş-i ruḫsārına dilber seni
İy Muḥibbī bir gün öñdin āteş-i ruḫsārın öp
Ü1-17a, Ü2-16a, Ü3-14bk, A-2a, M-7a, AE-20b

149. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Ġam-ı hicrüñde eger ḥālümi sorsañ her şeb
Ditrerem ʿışḳuñ-ıla sanki tutupdur beni teb

Almaga būse lebüñden aña kim ḳādir olur
Ḳāniʿem cürʿaña tā kim getürem ānı be-leb

Serümi baglama fitrāküñe lāyıḳ degülem
Anı ġalṭān ideyim tā basa sümm-i merkeb

Meger okıtmadı ol ṭıfla vefā mes'elesin
Līk ögretdi cefā fennin edīb-i mekteb

[92] zengārın: jengārın A

Rehn bāda kodı çün cübbe vü destārı Muḥib
Ṣaff-ı rindānda ṭurursa n'ola ṣāfī-meşreb
Ü1-17b, Ü3-15b, Ü2-12a, S2-16b

150. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḫayme kursa gelse karşumda ger ol ʿālī-cenāb
Eylerem bu rişte-i cānum aña yir yir ṭınāb

Her ne yirde menzil eylerse bu eşk-i ḫūn-feşān
Ḫaymelerdür cā-be-cā anda ẓuhūr iden ḥabāb

Esb-i nāz-ıla kaçan karşumda cevlān eylese
Direm aña çek ʿinānuñ ideyim būs-ı rikāb

Bir ḥarāret virdi bu gönlüme ʿışkuñ āteşi
Korkaram āh itmege yana felekde āfitāb[93]

Bu Muḥibbī yār vaṣlın istedi ferdā didi
İy ecel bir dem taḥammül eyle gel itme şitāb
Ü1-17b, Ü2-12a, Ü3-16ak, AE-16a

151. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḫālüñi fikr eyledügüm demde gelmez çeşme ḫʷāb
Ḫʷāb yüzin kimse göremez olıcak cāy-ı zübā[94]

Bister-i gülde yatursın sen ferāġatla müdām
Sengi bālin eyledüm sanma benüm ḥālüm ḫarāb

Her ne dem kim iñlesem gönlüm benüm ṭolāb olur
Gözlerem güz güllerinden dökilür her yaña āb

Gel beni öldür irişem tā viṣālüñ bāġına
Ben murāduma irem hem bulasın tā sen s̱evāb

İy Muḥibbī gün yüzin ʿarż eylese dildārumuz
Ola şermende buluta gire ol dem āfitāb
Ü1-17b, Ü2-12a, Ü3-16ak, AE-16a

---

[93] āfitāb: māhitāb Ü3
[94] Gazelin 3. ve 4. beyitlerinin 2. mısraları AE'de yer değiştirmiştir.

152. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Zülfüñi gün yüzüñe yine eyledüñ niḳāb
Göremem yüzüñi oldı baña āh ol ḥicāb

Ẕevḳ eylemeye ʿışḳı ile ẕerrece muḥib
Aña ḥabīb eger kakıyup itmeye ʿitāb

Kūyuña vardugumca naṣībüm olur hemīn
Ancak efendi āhum ile gözden akan āb

Vardum nigāra ḥāl-i dilüm ʿarż idem diyü
Bir ẕerre deñlü bakmadı hīç vire mi cevāb

Yazdı debīr-i çarḫ Muḥibbī varaḳlara
Şerḥ oldı metn-i ḥüsni tamām oldı bir kitāb
Ü1-18a, Ü2-12b, Ü3-16b, AE-16a

153. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

İy saçı sünbül yüzi gül laʿli mül eṭvārı ḫūb
Anuñ-ıçun olduñ ehl-i ʿışḳa maḥbūbü'l-ḳulūb

Her kaçan kim zülfi çevgān eylese meh-pāreler
ʿĀşıḳa lāyıḳ budur kim eyleye başını top

Yüzüñe gül saçuña sünbül disem ʿayb eyleme
Eksük olmaz çünki ādemde ḫaṭā-y-ıla ʿuyūb

Yuya yüzüm karasını āb-ı istiġfār-ıla
Umaram ki pāk ide maḥşerde Ġaffārü'ẕ-ẕünūb

Tīġ-ı ʿışḳ-ıla Muḥibbī'yi eger kılsañ helāk
Şems gibi raḳṣ ura eline başını alup
Ü1-18a, Ü2-12b, Ü3-16ak, AE-16b

154. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Zülfi çevgānı elinde görse dil bir yār-ı ḫūb
Ol zamān meydān-ı ʿışḳ içre ider başını top

İñledür bülbül gibi bu ʿāşıḳ-ı dil-ḫastesin
Gül gibi ḫāra nigār aġyāra dāyim kol salup

Didi usanmaz mısız cevr ü cefāmuzdan daḫı
Didüm aña iy cefā-cū görmişem ben anı köp

ʿIşḳ deryāsına düşdüm irmedüm pāyānına
Niçe kez kaṣd eyledüm māhī gibi aña talup

İy Muḥibbī çok-durur diyü günāhum ġam yime
Çün kerem kānı efendüñdür o Ġaffārü'ẕ-ẕünūb
Ü1-18b, Ü2-12b, Ü3-16bk

155. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Rehgüẕārında beni yār-ı perī-şānum görüp
Bir naẓar raḥm eyledi ḥāl-i perīşānum görüp

Ebr-i miḥnet sandılar gördükde dūd-ı āhumı
Didiler seyl-i belādur çeşm-i giryānum görüp

Ehl-i diller aradılar niçe yıllar ʿālemi
Genc-i ʿışḳı buldılar bu ḳalb-i vīrānum görüp

Gördiler cān-riştesine dizdügüm söz dürlerin
Didiler mīr-i suḫen eşʿār u dīvānum görüp

İy Muḥibbī sırr-ı ʿışḳı niçe yıllar sakladum
Tuydılar āḫir benüm çāk-i girībānum görüp
Ü1-18b, Ü2-15a, Ü3-16bk, AE-19a

156. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bir günehkāram günāha tevbe itdüm yā Mucīb
Umaram kim raḥmetüñe idesin beni ḳarīb

Bunca mücrim kullaruñuñ cürmini setr eyleyüp
Eyledüñ her birine luṭf u seḫāñı sen naṣīb

ʿAfv kıl ʿiṣyānumı kim bir aduñ Ġaffār'dur
Ol Muḥammed ḥürmetine kim saña oldur ḥabīb

Kullaruñ içün yaratduñ ḥükmüñ iẓhār eyledüñ
Gül bitürdüñ ḫārdan kurı şecerden daḫı sīb

Bu Muḥibbī ḫasta-dildür derdine dermān umar
Derdmend olanlara yok senden özge çün ṭabīb
Ü1-19a, Ü2-14a, Ü3-5a, NO-199a, AE-18b

157. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

N'eyler ol meh bilmezem ebrūlarına çīn salup
Bu ḫarāb olmış göñül üzre yine akın salup

Tagıdup gül ruḫları üstinde ser-keş zülfini
Ehl-i Rūm üzre dem-ā-dem kāfir-i bī-dīn salup

Tā ḳıyāmet kūyı içre āh u efġān eylesem
Bir işāretle yiter dimez baña kolın salup

Zülfi şahbāzına kapdurmak diler dil murġını
Bülbül-i bī-çāreye n'eyler ʿaceb şāhin salup

Rāh-ı ʿışḳında fiġānum işidüp yār incinür
Öldüriserdür Muḥibbī derdmendi kīn salup
Ü1-19a, Ü2-16a, Ü3-15ak, M-9b, AE-20b

158. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dōstum alnuñ ḳamer olmasa yüzüñ āfitāb
Olmaz-ıdı kim naẓar eylerse çeşmi tolu āb

Sen gereksin meclis esbābı müheyyā cümleten
Dil kebāb yaşum şarāb olmış-durur sīnem rebāb

Vir zekāt-ı ḥüsnüñi menʿ itme bu dervīşden
Hem benüm göñlüm yapılsun hem saña olsun s̱evāb

Leblerüñ dārü'ş-şifāsından dil-i bīmāruma
İy ṭabīb-i cān neden göndermedüñ bir kez cevāb

İy Muḥibbī vaṣlını ummak ʿaceb dīvānelik
Olasın sen bir gedā ol ola bir ʿālī-cenāb
Ü1-19b, Ü2-16b, Ü3-15ak, AE-21a

159. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Aglasam kan aglasam serv-i ḫırāmānum görüp
Dōstlar ʿayb eylemeñ bu çeşm-i giryānum görüp

Bir saçı leylā sevüp dīvāne olsam dehr ara
Baña mecnūn diyesiz çāk-i girībānum görüp

Dün beni öldürdügine döndi inkār eyledi
Ḫançerinde buña ne şāhid gerek kanum görüp

Çekdi agzumdan lebin cānum bile oldı revān
Hīç taraḥḥüm mi gele agzumdaki kanum[95] görüp

İy Muḥibbī dürdi şi'rüñ defterini ehl-i naẓm
Gül gibi her yıl başında tāze dīvānum görüp
Ü1-19b, Ü2-17a, Ü3-15bk, AE-21b

160. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

İrişür āh u feryād u fiġānum göklere her şeb
Nedendür gūşına girmez o māhuñ bilmezem yā Rab

Yüzüñ gördükçe iy meh-rū gözüm yaşı bulur teskīn
Ki san mihr-i cihān-ārā ṭogar pinhān olur kevkeb

Muḳarrerdür helāk itmek beni āḫir bu zehr-i ġam[96]
Eger tiryāk-i la'linden devā itmezse şekker-leb[97]

Lebi şeftālüsin gördüñ dil ü cān-ıla meyl itdüñ
Elüñ sunma ḥaẕer eyle öñüñde çāhdur ġabġab

Nigārā tāb-ı ḥüsnüñden yanup ḥālüm ḫarāb oldı
İderem bīd-veş lerze sanasın kim ṭutupdur teb[98]

Muḥibbī cürm ü 'iṣyānın añup her dem du'ā eyler
Du'āsın müstecāb eyle dilegüm bu-durur yā Rab
Ü1-20a, Ü2-16a, Ü3-17ak, BY-7b, AE-20b, S2-14a

161. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Derd-i 'ışḳa dōstlar hergiz bulınmaz bir ṭabīb
Derdmend-i 'ışḳ her kanda ola olur ġarīb

Ehl-i 'ışḳ olan mes̱eldür kim 'aḳıldan dūr olur
Pend-i nāṣiḥ istemez gūş eylemez ḳavl-i edīb

Rāżıyam her ne gelür senden cefā cevr ü elem
Çün ezelden derdüñi çekmek baña olmış naṣīb

---

[95] kanum: cānum Ü2
[96] āḫir bu zehr-i ġam: bu zehr-i ġam āḫir S2
[97] şeker-leb: sükker-leb S2
[98] Bu beyit Ü3'te ve S2'de yoktur.

Gülşen-i ḥüsnüñde görsem gül yüzüñ āh eylerem
Devr-i gülde nite kim zārīlıg eyler ʿandelīb

İy Muḥibbī yārdan ger baña olursa naẓar
Ġam degül düşmen cefāsından ko cevr itsün raḳīb
Ü1-20a, Ü2-16b, Ü3-15ak, AE-21a

162. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Leylī zülfi hevāsıyla yine sevdāya düşüp[99]
Yürürem derd-ile Mecnūn gibi ṣaḥrāya düşüp

Bagla evvel bilüñe zülfini zünnār gibi
Secde kıl ol ṣaneme deyr-i Mesīḥāya düşüp

Serv ḳaddini görüp oldı gözüm yaşı revān
Göñlüm āvāredür ol zülf-i semen-sāya düşüp

Ḳaşı[100]ya atdı fiten[101] ġamzesini itdi ḫadeng
H̱ūnum[102] içmege heves kıldı oḳ u yaya düşüp

Eşküm içinde Muḥibbī bu göñül zevraḳı āh
Bād-ı āh-ıla yürür her yaña deryāya düşüp
Ü1-20b, Ü2-17a, Ü3-15bk, A-2a, AE-21b

163. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀşıḳ oldum gözlerümden ḫālī olmaz hergiz āb
H̱ᵛāb görmez gözlerüm bu vech-ile ḥālüm ḫarāb

Bezm-i ġamda içmege yārān-ıla ḫūn-ı ciger
Eylerem dil āteşine karşu bu bagrum kebāb

Niçe yıldur derdi yazdum irmedi itmāmına
İrdi ancak faṣl u bāba āḫir olmadı kitāb

H̱ᵛāba vardum nāgehān luṭf-ıla geldi didi yār
Bu ne ġafletdür uyan üstüñe togdı āfitāb

Çünki ḫayruñ yok Muḥibbī bāri gel şerden sakın
Ger bu sözüm tutmayasın yig olur senden devāb
Ü1-20b, Ü2-11a, AE-15a

---

[99] Varak kaybından dolayı gazelin ilk üç beyti A'da yoktur.
[100] kaşı: çeşmi Ü1, Ü2
[101] fiten: gözi A
[102] ḫūnum: kanum A

164. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Başda sevdā dilde ġavġā gözde āb
Kim sora ḥālüm direm ġāyet ḫarāb

Yüzüm üzre ola kim pā koyasın
Yoluñ üzre budur oldugum türāb

Bezm-i ġamda dil kebāb yārān içün
Eyledüm bu gözlerüm yaşın şarāb

Gün yüzüñden çün münevverdür cihān
Tañ mıdur dirsem yüzine āfitāb

Dil Muḥibbī iñiler ṭolābdur
Gözlerüm küzekleri dökdükçe āb
Ü1-21a, Ü2-11b, AE-15b

165. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Āsitānuñda yüzümi eyledüm çün ben türāb
Ṭāliʿüm mesʿūd olup kapuñda oldı fetḥ-i bāb

Döne döne sīḫ-i ġamla āteş üzre çigzinür
Göz yaşı āb-ı nemekdür bagrum oldan kebāb

Niʿmet-i dünyāya aldanma gözetme şehveti
Bunlara māyil olursañ aduña dirler devāb

ʿĀşıḳa bundan ulu müşkil mi var ʿālemde kim
Kendüsi ola faḳīr ü sevdügi ʿālī-cenāb

Ḥāl ü ḫaṭṭuñsuz okur ḥüsnüñ kitābını Muḥib
Müstaʿid olan kişi iʿrāba itmez irtiḳāb
Ü1-21a, Ü2-11b, AE-15a

166. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dün gice ḳaṣd eyledüm tā kim görem rūy-ı ḥabīb
Māniʿ oldı araya girdi bulut gibi raḳīb

Düşdi yolum bir aẕīne güni vardum mescide
Minber üzre ḫuṭbe-i ḥüsnüñ okur gördüm ḫaṭīb

Deprede bād-ı ṣabā gülşende ger pīrāhenüñ
Bāġ u rāġı bū ṭuta güller dimāġı ola ṭīb

Her ki ʿāşıḳdur ezel mest ü ḫarābātī olur
Zaḥmete girüp aña pend eyleyüp n'eyler edīb[103]

Gördi gülşende güli olmış muṣāḥib ḫār-ıla
Ṣubḥa deñlü iñleyüp zārīlıg eyler ʿandelīb

ʿAfv kıl kapuña gelmiş cümle mücrim bendeler
İsteceb hāzā ed-duʿā fī şānehū yā müstecīb

İy Muḥibbī şiʿr-i dil-sūzuñ senüñ gūş itseler
Diyeler işitmedük böyle ḫayālāt-ı ġarīb
Ü1-21a, Ü2-13a, Ü3-16bk, NO-9b, AE-17a, S2-17a

167. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḫayme kursa sīnemüñ ṣaḥrāsına ol āftāb
Eyleyem cān riştesinden yir yirin aña ṭınāb

Āteşe dil yandugına āhum olmışdur nişān
Dūd revzenden çıkar ger āteşe yansa kebāb

Umar-ıdum göre idi dīdeler düşde seni
Geçdi ʿömrüm bu ḫayāl-ile görinmez baña ḫˇāb

Düşeli sevdā-yı zülfe sormañuz aḥvālümi
Serde bād u dilde āteş gözlerümdür tolu āb

Meclis-i ġam içre göñli nāle eyler ney gibi[104]
Bu Muḥibbī ideli yārān içün yaşın şarāb
Ü1-21b, Ü2-13a, Ü3-18ak, NO-10a, AE-17a, S2-17b

168. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sensin ol nūr-ı Ḫudā aṣlı ulu nesli ʿArab
Cümle mürseller nebīler içre sensin münteḫāb[105]

Rūz-ı maḥşerde şefāʿat idesin ʿāṣīlere
Hem mürüvvet kānı sensin hem daḫı maḥbūb-ı Rab

---

[103] 4 ve 5. beyitler Ü3'te yoktur.
[104] ney gibi: nāy-veş S2
[105] Mısra Ü1, Ü2, Ü3 ve AE'de:
Enbiyā vü mürselīn içinde olduñ münteḫab
şeklindedir.

Tevbe eyle göz yaşıyla[106] yu bu yüzüñ karasın
Yoḫsa yanmaga caḥīm içre olursın bir ḥaṭab

Gelmemişdür saña beñzer bir daḫı bu ʿāleme
Konmamışdur zīrā hīç bir kimsene ebṭaḥī laḳab[107]

Evvelinde şīr içürür döner āḫir sem virür
Aldanup dünyā-yı dūna eyleme anı ṭaleb

Yu gül-āb-ıla Muḥibbī agzuñ andan nāmın añ
Soñra medḥ eyle ne deñlü dir-iseñ gözle edeb
Ü1-22a, Ü2-13a, Ü3-18ak, NO-8a, AE-17b

169. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḫaymesin ṣaḥrāda kursa her ḳaçan ol āfitāb
Rişte-i cāndan iderler ehl-i ʿışḳ aña ṭınāb

Āteş-i dünyāya beñzetmeñ bu göñlüm odını
Derd-ile bir āh ḳılsam yana oda āfitāb

Dil kebābın eyledüm ben mā-ḥażar yārān içün
Sīnemi kıldum kebāb[108] u gözlerüm yaşın şarāb

Leblerüñ üzre nigārā ḫālüñi gören dimiş
Engübīn üzre eger konsa ʿāceb olmaz ẕübāb

İy Muḥibbī ḥürmet itmez kimseye sulṭān-ı ʿışḳ
Bir-durur dergāh-ı ʿālīsinde anuñ şeyḫ ü şāb
Ü1-22a, Ü2-13b, Ü3-18ak, NO-8a, AE-17b

170. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀrıżuñ üzre didüm ḫamdur bu zülf-i müşg-i nāb
Didi āteş üzre düşse mūda olur pīç ü tāb

Nāme-i ḥüsni ezelden kilk-i ḳudret yazıcak
Cümlesinden eylemiş ḥüsnüñ kitābın intiḫāb

Ḫıżr içelden leblerüñ koyup varup ḥayvān suyın
Anuñ-ıçundur görinmez ḫalḳdan eyler ḥicāb

---
[106] göz yaşıyla: - AE
[107] Bu beyit yalnız NO'da vardır
[108] kebāb: rebāb Ü3

Gelse tīrüñ sīneme geçer o dem itmez ḳarār
Tende cānum gibidür kim gitmege eyler şitāb

Vaṣlın istersin Muḥibbī sen meger dīvānesin
Sen faḳīr üftādesin ol dilber-i ʿālī-cenāb
Ü1-22a, Ü2-13b, Ü3-18bk, NO-8b, AE-17b, S2-18a

171. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İtmesün cevr ü cefāyı kendüzine ḫū[109] ḥabīb
Ḫastanuñ aḥvāli n'olur bilmeye derdin ṭabīb

Tīz geçer eyyām-ı gül ardıncadur faṣl-ı ḫazān
Gīceler tā ṣubḥa dek bunı dir iñler ʿandelīb

Gözlerüm yaşını lāyıḳ gördi ḫayyāṭ-ı felek
Biçdi ḫilʿat egnüme gāhī ser-ā-ser gāh şīb

Ẓāhir ola her yaña mescidde nām-ı Aḥmedī
Minber üzre ẕikr ide nām-ı şerīfüñ ger ḫaṭīb

Olma ʿiṣyānuñ görüben iy Muḥibbī nā-ümīd
Çünki dermānsuzlara dermān ider ḥāẕıḳ ṭabīb
Ü1-22b, Ü2-14a, Ü3-18bk, NO-9a, AE-18a

172. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Derdmendem ḫastayam bī-çāreyem bu ben ġarīb
Bildüñ aḥvālümi çün tīmāra luṭf it iy ṭabīb

Ḥoḳḳa-i ġaybuñda çünki devā medfūndur
Ḥoḳḳayı keşf it şifā rūzī saña olsun ḳarīb[110]

Çün ḫalel virmez senüñ ululıguña nīk ü bed
Gerçi bed-ḥālem umaram olmayam ben bī-naṣīb

Rāh birdür iki sanma zāhidā inkārı ko
Bu sebebden key sakın boynuña asılur ṣalīb

ʿĀşıḳam bīmār-ı ʿışḳam baña sendendür ʿilāc
Kanda varam çünki sensin hem ṭabīb ü hem ḥabīb

---

[109] ḫū: çü AE
[110] Bu beyit yalnız NO nüshasında vardır.

Bende-i muḫliṣ Muḥibbī bendeñ olmışdur senüñ
Bendelikden çıkmasun budur du'āmuz yā Mucīb
Ü1-22b, Ü2-14a, Ü3-18bk, NO-9a, AE-18a

173. Fâ'ilâtun mefâ'ilün fâ'ilün

Kıl dilā cām-ı ḫoş-güvārı ṭaleb
Çemen ü āb u gül-'izārı[111] ṭaleb

Baḥr-ı ġam mevc urursa eyle hemān
Keştī-i mey ile kenārı ṭaleb

Geldi gül bezme bülbül itdi sürūd
Kıl bahār irdi sen de yārı ṭaleb

Eyleme ṣūfīnüñ kelāmını gūş
Rind olup eyle derd-i ḫˇārı ṭaleb

Kanda gitse Muḥibbī dōst hemīn
Sen daḫı eyle ol diyārı ṭaleb
Ü1-23a, Ü2-14b, Ü3-19a, NO-199b, AE-18b, S2-18b

174. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Gerçi ra'nā görinür mülk-i 'Arab
Līk yek dāne-durur şehr-i Ḥaleb

Gün yüzi virdi ḥarāret göñlüme
Ṭañ mıdur 'ışḳ içre tutsa beni teb

Eyledüñ cevr ü cefālar cānuma
Seni çün sevmek imiş bildüm sebeb[112]

Vaṣl-ı cānān gerçi kim nā-yābdur
Virmek Allāh'uñ dilā sen kıl ṭaleb

Zülfüñ el virse irerdüm ḫaddüñe
'Āşıḳuñ güni togar irişse şeb

Nesle bakılmaz Muḥib faḫr eyleme
Fāyide itmez kişiye ümm ü eb

---

[111] gülzārı: gül-'iẕārı S2

[112] 3 ve 7. beyitler yalnız NO nüshasında vardır.

Kim göre taḥsīn ider eşʿārumı
Zīra şiʿrüñde gözedürsin edeb
Ü1-23a, Ü2-14b, Ü3-19a, NO-199b, AE-19a

175. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Fikre vardum tā ki ḫᵛābuma gire ol māhitāb
Ben bu fikr içinde iken togdı nāgāh āfitāb

Ḥüsnine maġrūrdur ʿuşşāḳı eyler pāymāl
Çagurup biñ dād idersem gūş idüp virmez cevāb

Baʿdezīn elḳāb-ı yāra ḫusrev-i ḫūbān diñüz
Pādişāh-ı dehre dirler nite kim ʿālī-cenāb

Eksük itmez gönderürsin niçe döysün ḫasta dil
Gāh cevr ü geh cefā geh ḫışm u geh nāz ü ʿitāb

İy Muḥibbī ẓāhir eyler kendüzin kandaysa ʿışḳ
Saklayayım dime virme kendüzüñe gel ʿaẕāb
Ü1-23b, Ü2-14b, Ü3-19b, NO-200a, AE-18b

176. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Fikr-i lebüñ ki eyledi göñlüm eyin ḫarāb
Başdan çıkar her kim ola müdmin şarāb

Yaş dökdügümce āteş-i āhum füzūn olur
Bir yire cemʿ olmaz-iken āteş-ile āb

Laʿlüñ tuyurdı sırr-ı dehānuñı illere
İẓhār ider çü gizlü işi san[113] şarāb-ı nāb

Bezm-i ġam içre olalıdan gözi yaşı müdām
Yārān demine eylemişem bagrumı kebāb

Encüm sayarsa dīdelerüm tā seḥer ne tañ
Sevdā-zede olan gözine hīç gele mi ḫᵛāb

Oldı Muḥibbī derdüñ-ile katı mübtelā
İy dil tabībi eyle meded aña bir cevāb[114]
Ü1-23b, Ü2-11a, Ü3-15a, AE-14a, S2-15b

---

[113] san: çün S2
[114] Bu beyit Ü2'de yoktur.

177. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Mescidi āteş kılam āh eylemekden iy ḥabīb
Minber üzre okuya ger āyet-i ḥüsnüñ ḫaṭīb

Leblerüñ ẕikr eylesem cānā gözüñ ḫışm itmesün
N'eylesün maḫmūrdur[115] iy pādişāhum bu ġarīb

ʿAnberīn[116] gīsūña tokındı meger bād-ı seḥer
Kıldı bu ʿālem dimāġını muʿaṭṭar cümle ṭīb

Ḫaddüñüñ[117] dün ẕikrin itdüm gülşen içre ḫusrevā
Şāḫ-ı gülden yire düşdi vālih oldı ʿandelīb

İy Muḥibbī çāre yok bīmār-ı ʿışḳa bilmiş ol
Tutmasun nabżuñ gelüp yok yire bī-çāre ṭabīb
Ü1-24a, Ü2-11a, Ü3-15a, H113b, AE-14b, S2-16a

178. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kurısun ol ʿayn kim akıtmaya her demde āb
Oda yansun şol gönül ʿışḳ-ıla olmaya ḫarāb[118]

Başdan aşdugın gözüm yaşın taʿaccüb itmeñüz
Kim anuñ ile döner gönlüm olalıdan ṭolāb

Ehl-i ʿışḳuñ ne bilür derd ü belā vü miḥnetin
Döne döne olmayan bu sīḫ-i miḥnetle kebāb

Sūz-ı dilden gerçi niçe söyledüm raʿnā ġazel
Līk kıldum[119] içlerinden uşbu beyti intiḫāb

Her denīye söyleme ḥālüñi āgāh olmasun
Her ne eylerse Muḥibbī itsün ol ʿālī-cenāb
Ü3-17bk, NO-7b, S1-11a, H1-8b, T-10b

179. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gördiler ḫāk oldugum yoluñda iy ʿālī-cenāb
Reşk idüp dir ehl-i ʿışḳ "yā leytenī küntü türāb"

---

115 maḫmūrdur: mey-ḫoredür H
116 ʿanberīn: zülf-i müşg H
117 ḫaddüñüñ: ḫaṭṭuñuñ Ü2
118 ḫarāb:kebāb Ü3
119 kıldum: itdüm S1, H1, T

Gerçi kim ʿışḳuñ ṭarīḳı pür ḫaṭār dirler velī
Göricek ʿāşıḳlar andan eylemezler ictināb

Himmetüm bāzına olmaz hīç bir murġ[120] hem-cenāḥ
Zīra[121] pervāz eylemez şahbāz-ıla her bir ġurāb

Zülfüñi refʿ eyle göster gül cemālüñ Kaʿbe'sin
Niçeye dek anı mestūr ide ol miskīn niḳāb

Vaṣl içün dirler müyesser olur āḫir ṣabr-ıla
Eylese ʿömrüm taḥammül itmese ecel şitāb[122]

Ḫᵛābda gördüm Muḥibbī defter olmış ḫayr u şer
Her nefes kim ʿışḳ-ıla geçmiş anı bildüm s̱evāb
Ü3-14a, NO-7b, S1-11b, S2-14a, H1-9a, T-11a

180. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

ʿAceb ol leb midür yāḫūd dem-i nāb
ʿAceb ol diş mi yā lü'lü-yi nā-yāb

ʿAceb gözümden akan iki çeşme
ʿAceb ḫūn-ı ciger midür yāḫūd āb

ʿAceb ḫaddüñ mi bu yāḫūd güneşdür
ʿAceb mi dir isem alnuña mehtāb

ʿAceb bu ġamze midür yāḫu ḫançer
ʿAceb bu zülf midür yāḫu ḳullāb

ʿAceb nergis midür bu çeşm-i şehlā
Neden baḫtum gibi var anda yā ḫᵛāb

Muḥibbī uy imām-ı çeşme çün kim
Olupdur kaşları karşuñda miḥrāb

Bulurdı ger vefā gelse cihāndan
Sikender Ḫusrev ü Cemşīd ü Dārāb
Ü3-14a, S1-9b, H1-7b, T-9a

---

120 olmaz hīç bir murġ: hīç bir murġ olmaz S1, S2, H1

121 zīrā: çünki S1, S2, H1, T

122 Mısra S1, S2 , H1 ve T'de:
Ger ecel itse taḥammül itmese ʿömrüm şitāb
şeklindedir.

181. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Rūy-ı zerdümi benüm raḥm itdi dildārum görüp
Añladı derd-i derūnum ḥālet-i zārum görüp

Kūy[ı] içre olmış iken dürlü derde mübtelā
Ol ṭabīb itdi ʿilācum dilde bīmārum görüp

Bakmadı yaşuma evvel nite kim kan agladum
Soñradan meyl eyledi eşk-i güher-bārum görüp

Naḳd-i cāna almış iken dilberüñ bir būsesin
Āh raḳīb ortaya girdi bozdı bāzārum görüp

Dakdı dilber gūşına bu sözlerüm dürler gibi
Eyledi taḥsīn Muḥibbī'ye bu eşʿārum görüp
Ü3-17bk, BY-6a

182. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Göz yaşın cū eyledüm serv-i ḫırāmānuñ görüp
Cān-ıla oldum esīrüñ zülf-i reyḥānuñ görüp

Aglasam āh eylesem bülbülleyin olmaz ʿaceb
Gülşen-i ḥüsn içre gül tek verd-i ḫandānuñ görüp

Başumı top eyledüm meydān-ı ʿışḳuñda senüñ
Esb-i nāz üzre elüñde zülf-i çevgānuñ görüp

Oldılar emrüñe rām ins-ile cin cümle ṭuyūr
Ḫātem-i laʿl-i leb ü mühr-i Süleymān'uñ görüp

Gerçi vardum kūyuña evvel dutıldum zülfüñe
Soñra ḥabs oldum ebed çāh-ı zenaḫdānuñ görüp

Yanduñ iy dil nār-ı hicre şöyle aṣḥāb-ı caḥīm
Kendü odına ısındı nār-ı hicrānuñ görüp

İy Muḥibbī cān terk eyle seni ʿayb eylemez
Belki taḥsīn eyleye ʿışḳ ehli cānānuñ görüp
BY-6b

183. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Kana döndi göz yaşı bagrumdaki kanum görüp
Geldi cānum agzuma nāgāh cānānum görüp

Pāre pāre göz yaşından la'le döndi dāmenüm
Ẓāhir oldı derd-i dil çāk-i girībānum görüp

Cūybār olup akarsa tañ mı yaşum her ṭaraf
Bāġ ara reftār ider serv-i ḫırāmānum görüp

Bir saçı leylī-veşi gördüm yakam çāk eyledüm
Didiler mecnūn baña bu cism-i 'üryānum görüp

Ehl-i naẓmuñ her biri şābāş iderse ṭañ mıdur
İy Muḥibbī gül gibi bir tāze dīvānum görüp
Ü3-17ak, BY-6b

184. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Ġavvāṣ olayın yine bu söz baḥrına dalup
Dürler çıkarup 'arż ideyim ger ola ṭālib

Derdüñe düşüp deşt-i belāda yürimez-idüm
Ger 'ışḳ eger olmasa bu 'aḳluma ġālib

Biñ kerre didüñ öldüreyim yine dönersin
İy dōst niçe bir beni ferdālara salup

Ben maḥkeme-i 'ışḳa ḳażā ile gelince
Ferhād baña muḥżır u Mecnūn ola nāyib

Āhuñ ipini koma Muḥibbī sakın elden
Eflāke çıkarur seni āḫir elüñ alup
BY-7a

185. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Noḳṭa 'ādetdür konur çün zīr-i leb
Noḳṭa-i ḫālüñ nedür bālā-yı leb

Sanma kim sensüz günüm olur siyāh
Bil ki rūşendür günümden tīre şeb

Āşiyān olalı serde dūd-ı āh
Baña Mecnūn diyü virdiler laḳab

Per yakar pervāne gör āh eylemez
ʿĀşıḳa lāzım degül illā edeb

N'eylesün dermānı derdüñ var iken
Bu Muḥibbī derdüñi eyler ṭaleb
Ü3-14bk, BY-8a, S1-9a, H1-7a, T-8b

186. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Dilerseñ kim elüñe gire maḥbūb
Gerekdür ḥüzn-i Yaʿḳūb ṣabr-ı Eyyūb

Diler zāhid cinān u ḥūr u kevser
Velī ʿāşıḳlara dīdār maṭlūb

Silüp pāk itmek içün kūy-ı yārı
Yaşum saḳḳā olupdur müje cārūb

İlet kūy-ı nigāra cānı tuḥfe
Ki yokdur cāndan özge nesne merġūb

Ser-i zülfini çevgān itse dilber
Dilā sen daḫı eyle başuñı top

Muḥibbī'ye cefālar itdüñ āḫir
Nedür diñ bāri evvel göñlin alup
Ü3-14ak, BY-8a, S1-10a, H1-8a, T-9b

187. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gördi kūyında göñül dīvānesini ol ḥabīb
Dakdı zülfinüñ kemendinden hemān boynına ip

İñlesem aġyār elinden dōstlar olmaz ʿaceb
Ḫār elinden dāyimā gülşende iñler ʿandelīb

Şāh-ı ʿışḳam şuʿle-i āhum baña zerrīn ʿalem
Ḫilʿatümdür eşk-i çeşmümden ser-ā-ser gāh şīb

Zülf-i yāra ugrayup beñzer gelür bād-ı ṣabā
Ol sebebdendür dimāġ-ı ʿālemi pür itdi[123] ṭīb

[123] itdi: oldı S1, T

Kūy-ı yāra çünki gönderdüñ Muḥibbī göñlüñi
Bulımazsın bir daḫı anı[124] n'idersin arayup
Ü3-17ak, BY-8b, S1-8b, H1-7a, T-8b

188. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Būse ister leblerinden dil ʿaceb
Bī-nişāndan gör nişān kılur ṭaleb

Olmışam ḥayrān zülf ü rūyına
İñler-isem[125] ṭañ mıdur ben rūz u şeb

İçeliden dōstlar[126] ġam şerbetin
Baña teng olmış-durur ʿiyş ü ṭarab

Türk çeşmüñ fitneye āġāz ide
Şūr u şer tola ʿIrāḳ-ıla ʿArab

Leylī zülfüñ olalı dīvānesi
Virdiler Mecnūn diyü baña laḳab

Çeşm-i Mecnūn Leylī'ye ḫargāhdur
Eylemişdür kirpügin aña ṭınab

Bu Muḥibbī laʿl-i nābı şevḳıne
Komaz elden nūş ider mā-i ʿineb
Ü3-18b, BY-9a, S1-9a, S2-15a, H1-7b, T-11b

189. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her kaçan kim gide yüzüñden niḳāb
Münfaʿil olur cemāl-i āfitāb

Cemāli dūr olalı gözlerümden
Sanasın ebrdür durmaz döker āb

Mey-ile ḫoş olur āvāzı çengüñ
Bize sun sāḳiyā durma mey-i nāb

Ḳadeḥ devr eylesün yārān elinde
Gözümüz görmesün hergiz bizüm āb

---

124 bir daḫı anı: daḫı sen anı S1, H1, T
125 iñler-isem: iñlemezsem Ü3, BY
126 dōstlar: dōstum S1, S2, H1, T

Agız açdukça Muḥibbī medḥüñe[127]
Anuñ-ıla medḥüñi okur rebāb
Ü3-19bk, M-7a

190. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Çeşm-i mestüñ dilberā kıldı benüm ḥālüm ḫarāb
Laʿl-i nābuñ eylemişdür gözlerüm yaşın şarāb

İtse efşān zülfini dagıtsa gül yüzine yār
Aña beñzer āfitābuñ yüzini dutsa seḥāb[128]

Şol ḳadar kan agladum zülfüñ ucından dōstum
Ġarḳa virdi bu vücūdum zevraḳın kıldı tınāb[129]

Niçe yıllardur şehā vaṣlüñ temennā eylerem
N'eyleyem derdā dirīġā olmadı bir fetḥ-i bāb[130]

Āteş-i ġamda uçan altun megesdür iy göñül
Olısardur dōstlar āḫir cihān ḥāli ḫarāb[131]

İy Muḥibbī dil-rübālar cevrine incinme kim
Kim seni tedrīc-ile ögredür anlar yap yap[132]
Ü3-19bk, M-7b

191. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sevdügümi bilicek hīç yüzüme bakmaz ḥabīb
Bu muḳarrerdür ölümlü ḫastaya varmaz ṭabīb

Ney gibi bil bagladum efġāna her dem ṣubḥ u şām
Her gice tā ṣubḥ olınca iñlerem san ʿandelīb

Ne ʿacebdür şevḳı-y-ile ger yanarsa cān u dil
Çünki ben pervāneyem yanmak baña olmaz ʿacīb

Yārı gözler dem-be-dem ḳıble-nümādur gözlerüm
Fāyide yok çün ezelden baña olmadı naṣīb

---

127 Bu beyit Ü3'ten alınmıştır.
128 seḥāb: niḳāb Ü3
129 tenāb: ḫarāb M
130 Bu beyit Ü3'ten alınmıştır.
131 Bu beyit Ü3'te yoktur.
132 Bu beyit M'de yoktur.

Bu göñül kūyın koyup kanda vara kim bir daḫı
Her ne yirde gül açılsa[133] anda olur ʿandelīb

İy Muḥibbī çarḫ-ı ġaddāruñ elinden āh [u] vāh
Çünki dilber vāṣıl olmaz bāri ḥelvā-yı raḳīb
Ü3-16b, M-8b

192. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İster-idüm zülf ü ruḫ ben rūz u şeb
Ḥamdü-lillāh kim irişdüm ben ṭaleb

Şükr kim yapıldı bu ġam kapusı
Açılup göñlüme ebvāb-ı ṭarab

Vaṣlı-y-ıla rāḥat oldı cān u dil
Gerçi kim hicr-ile çekmişdi taʿab

Gül dimek yüzine çün degül edeb
Bī-edeb maḥrūm şod ez-luṭf-ı Rab

Ruḫlarına cān u dil pervānedür
Yanar-ısa bu Muḥibbī ne ʿaceb
Ü3-19ak, M-9a

193. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kalmadı cismümde cān u hicr ara cānumda tāb
Gözlerüm ḫūn-āb akıtdı oldı dil mülki ḫarāb

Kūyuña varsam olur āzürde dil aġyārdan
Yā neden dirler ki olmaz cennet içinde ʿaẕāb

Bir perī-rū lāʿli şevḳinden yine āşüfteyem
Sāḳiyā cām[ı] leb-ā-leb tut yürüt gülgūn şarāb

Bir dem ārām eyle iy dilber gelüp ʿömrüm gibi
Öldürüp ben[134] ḫastayı gel gitmege itme şitāb

Göñlümüñ vīrānesin gel rūşen it māhum benüm
Gīcelerde şemʿ olur vīrāneye çün māhitāb[135]

---

[133] her ne yirde gül açılsa: nerde gül açılur-ısa M
[134] ben: bu S1, S2, H1, T
[135] Bu beyit S1 ve H1'de yoktur.

Ṣādīye ṣād olma iy dil gelse ġam hem mużṭarib
Çün bilürsin kāyināt içinde vardur inḳılāb

Ġam şebinde iy Muḥibbī şol ḳadar kan agladuñ
Gözlerüñ yaşına nisbet ḳaṭre oldı nehr-i Żāb
Ü3-14b, S1-10a, S2-13a, H1-8a, T-9a

194. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Hep güzeller necm Ḫālıḳ seni kılmış māhitāb
Gül cemālüñ ʿarż kıl zülfüñi eyleme niḳāb

Cürʿa-i cām-ı lebüñ olalıdan baña naṣīb
Ehl-i diller didiler "yā leytenī küntü türāb"

Sīne sūzān dīde giryān olalıdan ʿışḳ-ıla
Kim sorarsa ḥālümi ḥālüm direm ġāyet ḫarāb

Düşde gördüm gün yüzini olmışam ḥayrān u zār
Niçe yıl andan berü görmez gözüm bir zerre ḫʷāb

Ḥüsn bāġın saklayup zāġ u zaġandan dilberüm
Asup andan eylemişdür zülfini perr-i ġurāb

Vādī-i ʿışḳa düşelden olmışamdur teşne-dil
Gözlerümden ġayrı virmez ger ölem bir kimse āb

İy Muḥibbī ṣubḥ-ı vaṣlın isteyüp eyle niyāz
Didiler olur seḥergehler duʿālar müstecāb
Ü3-15b

195. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Sāḳī müdām sun berü sen[136] rāḥatü'l-ḳulūb
Nūş eyleyelüm itmeden ʿömrüñ güni ġurūb

Gül mevsiminde tevbeyi dil tārumār ider
Meclisde sāḳī ola eger bir nigār-ı ḫūb

Zülfini kaçan elde o çevgāna beñzede
Meydān içinde başı dilā sen de eyle top

Didi cefā vü cevrüm-ile yine niçesin
Didüm baña o mihr gelür gördüm anı köp

---
[136] sen: sun S1, S2, H1, T

Yaş dök Muḥibbī şām u seḥer āh u nāle kıl
ʿAfv eyleye günāhuñı tā Ġāfirü'ẕ-ẕünūb
Ü3-17a, H107b, S1-10b, S2-12b, H1-8a, T-10a

196. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü fâʿilün

Didüm dehānuñ öpseydüm kılma beni ʿayb
Didi dehānı kimsene bilmez bu ʿilm-i ġayb

ʿĀşıḳ irişdi ṣıdḳ-ıla eflāke seyr ider
Ancak hemān başını zāhid çeker be ceyb

Ẕerrāt cümle ḥüsnüñe şāhid yiter senüñ
Gün şuʿlesine itmedi kimse gümān u reyb

Her kim ki göre laʿlüñi ol mey-perest olur
Mīr ü gedā vü bāy u faḳīr ü ciyān ü şeyb

Çün tevbe eylemez mey ü maʿşūḳa muḥtesib
Gül vaḳti tevbe sırsa Muḥibbī olur mı ʿayb
Ü3-17bk, S1-11a, H1-8b, T-10b

197. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Rūşen-ter itdüñ uşbu cihān ẓulmetini hep
Rūḥī fedāk iy ṣanem-i ebṭaḥī laḳab

Yokdur naẓīr ḥüsnüñe olduñ ḥabīb-i Ḥaḳ
ʿĀlem içinde kıldı Ḫudā seni münteḫab

Maḥşer gününde ümmete idüp[137] şefāʿati
Ol ʿāṣīlere raḥmet-i Ḥaḳḳ'a ola sebeb

Tutmadı çünki cān u göñülden naṣīḥatüñ
Nār-ı caḥīme girdi anuñçün Ebū Leheb

İçsün şarāb-ı kevs̱eri sen sun Muḥibbī'ye
Maḥşer gününde olmaya ol teşne ḫuşk-leb
Ü3-17b, S1-8b, S2-12b, H1-6b, T-9b

198. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İy ṣabā benden varup yāruñ der ü eyvānın[138] öp
Ḫāk-i pāyına yüzüñ sürer gibi dāmānın öp

---

[137] idüp: kılup S1, S2, H1, T
[138] eyvānın: dīvānın S1, H1, T

ʿIşḳ meydānında top it oynasun dilber serüñ
Furṣat el virdükçe maḫfī zülfinüñ çevgānın öp

Göz karasın ḥall idüp yazdum nigāra nāmesin
Okudukça būse cerr eyle leb-i ḫandānın öp

Taḫt-ı ʿāc üstinde ḫāli san Ḥabeş sulṭānıdur
Kaşları tuġrāsını gördüñ hemān ʿünvānın öp

Kaʿbe-i ʿulyā yüzidür örtüsi zülf-i siyāh
İy Muḥibbī perdeyi keşf it ruḫ-ı raḫşānın öp
Ü3-17b, S1-10b, H1-8b, T-10a

199. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Var mıdur agzuñ didüm iy ġonca-leb
Bī-nişāndan gör nişān ḳıldum ṭaleb

Kākülüñ[139] olalı sulṭān-ı Ḥabeş
Mülk-i ḥüsnüñ[140] ḫālidür şāh-ı ʿArab

Kevser ü ḥavrā murādı zāhidüñ
Fikr-i ʿāşıḳ şāhid ü āb-ı ʿineb[141]

Kūyuña koma raḳīb-i kāfiri
Cennete lāyıḳ degüldür Bū Leheb

Ġam nedīm ü göz yaşı gülgūn şarāb
İy Muḥibbī turma kıl ʿiyş ü ṭarab
Ü3-18a, H-39a, S1-9a, H1-7b, T-11a

200. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Leşker-i ġam gelse kılsa bu göñül mülkin ḫarāb
Defʿ kılmaz anı bir vech-ile illā kim şarāb

Furṣatı elden düşürme bir muṣāḥib yār-ıla
Geşt-i gülşen kıl degül ḫālī felekden āfitāb

Gözlerüñ çün mest olup içmiş şarāb-ı nāzdan
Mā-ḥażar ben daḫı itdüm bagrumı cānā kebāb

---

[139] kākülüñ: sünbülüñ H
[140] mülk-i ḥüsnüñ: Mıṣr-ı ḥüsnüñ H, S1, H1, T
[141] āb-ı ʿineb: mā-i ʿineb H

Sāye salsañ n'ola ben ḫāke eyā serv-i revān
Sāye salmaya münāsibdür şehā rūy-ı türāb

İy Muḥibbī cür'a-i cām-ı maḥabbet nūş iden
Himmeti katında anuñ āb-ı Ḫıżr olur şarāb
Ü3-19ak

201. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Çarḫ-ı gerdūndur iden göz yaşın āb
Göreyim döne döne ola ḫarāb

Gün yüzin görür idüm düşde eger
Gire idi gözüme bir ẕerre ḫ'āb

Varsa kūyına göñül ṣıḥḥat bulur
Kaşı miḥrābına eyler intisāb

Ḫāne-i dilde gelüñ 'ayş idelüm
Dil kebāb oldı vü göz yaşı şarāb

Ḫoş geçür 'ömri Muḥibbī dād-ıla
İtmedin bād-ı ecel cismi türāb
Ü3-19ak

202. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Gün yüzinden her kaçan kim ala ol dilber niḳāb
Ẕerre gibi 'ayb olmaz eyler-isem ıżṭırāb

Gül yüzüñ 'aḳsi midür ya pīrehen gülgūn mıdur
Ya güneş şevḳı ile surḫ olur dirler seḥāb

Sāḳiyā sun bir ḳadeḥ hicrān beni ḫāk itmedin
Çün ḫarāb eyler olayın bārī ben mest ü ḫarāb

Kūyuña varsam kaçan āzürdeyem aġyārdan
Ya n'içün dirler ki olmaz cennet içinde 'aẕāb

Ṭāḳat olur mı Muḥibbī 'ışḳına ṣabr eylemek
'Işḳ kor mı ehl-i 'ışḳa ẕerre ne ṭāḳat ne ḫ'āb
Ü3-19bk

203. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Nūr ogurlar yüzüñe gelse muḳābil āfitāb
Nite kim alur şuʿāʿı şemsden de māhitāb

Bir perī-peyker ḫayāli geleliden çeşmüme
Dilde ṭāḳat kalmadı bu cāna düşdi ıżṭırāb

Kūy-ı yārā varsam āzürdeyem aġyārdan
Ṭāliʿümdür gösterür baña behişt içre ʿaẕāb

Göreli laʿl-i lebini şevḳden āşüfteyem
Sāḳiyā cāmı leb-ā-leb eyleyüp dök laʿl-i nāb

Çün ḥavāle eyledüñ hicrāna şekvā eyleme
Ṣabr kıl vaṣlına tā kim bulaşın bir fetḥ-i bāb

Beñzedi gülgūn şarāba çün Muḥibbī göz yaşı
Döne döne sīḫ-i miḥnetle ide bagruñ kebāb
Ü3-19b

204. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Olıcak ʿiyş esbābı mürettEb
Gerekdür ola sāḳi sīb-i ġabġab

Gözünden ḫ̬āb dilden gitdi ṣabrum
Ne gündüz rāḥat oluram ne ḫod şeb

Bulınur dürlü dürlü gerçi meẕheb
Bulınmaz arasañ bir ʿālī meşreb

Nedendür ehl-i ʿışḳı dūr idersin
Raḳībi idesin dāyim muḳarreb

Zevāde yok olupdur dūr menzil
Varılmaz menzile leng ola merkeb

Ne bilsün ʿışḳı Mecnūn baña sor gel
Benüm yanumda ol bir ṭıfl-ı mekteb

Muḥibbī'nüñ gören eşʿārın eydür
Maʿāniyle anı itmiş müẕehheb
Ü3-20a

205. Fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilün

Olmışam bī-çāre vü dil-ḫasta vü tenhā ġarīb
Senden umarsam şifā olmaz ‘aceb sensin ṭabīb

Teşneler bī-ḥad yatur kūyuñda iy ‘Īsī-nefes
Aç kerāmet agzuñı bulsun şifālar ‘an-ḳarīb

Nīg ü bed deryā-yı fażluñdan olupdur ḥiṣṣedār
Ḥāşa bu mücrim kuluñ luṭfuñdan ola bī-naṣīb

‘Işḳ elinden muḫtel olmışdur bu cism-i nātüvān
Senden umaram ‘ilāc sensin ṭabībüm iy ḥabīb

Yine teşrīfler baña in‘ām idüp sulṭān-ı ġam
Eşk-i çeşmümden geyürdi egnüme altunlu şīb

Heybet-i ‘ışḳa taḥammül eylemez hīç kimsene
San anı şīr-ile ejderden daḫı gördüm mehīb

İy Muḥibbī cāmi‘-i ḥüsninde yāruñ Cum‘a gün
Ḥoş edā ile okudı ḫuṭbe-i ḥüsnin ḫaṭīb
Ü3-20a

206. Mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün

Gerek ‘āşıḳ olana ḥüzn-i Ya‘ḳūb
Gelen cevr ü cefāya ṣabr-ı Eyyūb

Kaçan yāruñ göre zülfini çevgān
Gerekdür eyleye başın hemān top

İder zülfiyle pinhān gün yüzini
‘Aceb midür güzeldür olsa[142] maḥcūb

Olursam tañ mıdur sen ḫūba māyil
Çün oldı ḫūblar her yirde maṭlūb

Muḥibbī naḳd-i cāna derd-i yārı
Ziyāde assı itdi anı alup
Ü3-20ak, A-2b

207. Fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilün

Gün yüzüñe dōstum çün eyledüñ zülfüñ niḳāb
Ḥayrete vardum hemān sandum tutıldı āfitāb

[142] olsa: ola A

Ḫaymedür ṣaḥrā-yı dilde gözlerüm gel kıl nüzūl
Eyledüm ol ḫaymeye kirpüklerümden de ṭınāb

Metn-i ḥüsnüñe şahā ḫaṭṭuñ yazaldan ḥāşiye
Faṣl u bābın okudum didüm ki ḫatm oldı kitāb

Var mıdur cānā dehānuñ diyü çok itdüm su'āl
Soñra bildüm yog-ımış anuñ içün virmez cevāb

Ḳāni' idüm düşde görsem dirdüm iy dilber seni
Didi 'ışḳ ehli olan hīç gözine ister mi ḫᵛāb

Her nefes kim alasın ḥamdüñi artur Ḫāliḳ'a
Ekl ü şürb ise ġaraż anı da işler bil devāb

İy Muḥibbī çünki mihmān oldı geldi derd ü ġam
Gözlerüñ yaşın şarāb u bagruñı eyle kebāb
Ü3-20ak

208. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Her kaçan kim 'aks-i ruḫsāruñla düşse āba tāb
Eylese aña naẓar ditrer felekde āfitāb

Agzınuñ esrārını sordukça yok dimez nigār
Görmedüm anuñ gibi 'ālemde bir şīrīn cevāb

Raḥm kıl hicrān şebinde kurtara dil-ḫasteyi
Niçeye dek idesin bu derdmendüñe 'aẕāb

Hīc ara iñlerse tañ mıdur rebābuñ sīnesi
Göñlümüñ göynüklügin añdukça kan aglar rebāb

Penddür yārāna her dem bu Muḥibbī sözleri
Çünki olmışdur anuñ her bir kelāmı bir kitāb
Ü3-20bk

209. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Felekdür āsitānuñ anda her şeb
Görinür eşk-i çeşm mānend-i kevkeb

Güneş ruḫsāruña her kim bakarsa
Mecāli kalmayup anı tutar teb

Vefādan 'ārisin iy dōst 'ārī
Cihānda böyle mi olur güzel hep

Murādumdur dü ʿālemde viṣālüñ
Murādumı müyesser eyle yā Rab

Muḥibbī koma elden cām-ı ʿışḳı
Gerekmez rind olana illā meşreb
H-37b

210. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Herkese bulmaga ʿömr-i cāvidān bir şey sebeb
Ḫıżır'a āb-ı ḥayāt u rinde[se] āb-ı ʿineb

ʿĀrifüñ gülgūn şarāb-ıla kızarmış çehresi
Ḥab yimekden zāhidüñ beñzi sararmış ḫüşk-leb

Ol saçı leylā bu ben dīvāneye mecnūn dimiş
Şādam ol günden berü kim baña ḫoş komış laḳab

Ṭāḳ-ı ebrūşın görüp kaldurma yirden başuñı
ʿIşḳ kitābında yazılmış secde itmek müsteḥab

Yüz suvāl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb
Yok disem agzı Muḥibbī bu sözüm olmaz ʿaceb

Dōst vaṣlından egerçi kimsene virmez nişān
Cüst ü cūsın līk aṅsāñ eylemez ehl-i ṭaleb
H-39b

211. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Mī-koned ender zemāne her kesī çīzī ṭaleb
Zāhidān künc-i selāmet ʿāşıḳān rāh-ı taʿeb

Ṣad çü Yūsuf der-melāḥat bende-i ḥusn-i tu şod
Key revā bāşed tu rā ger gofteem Yūsuf laḳab

Ne-tevāned derd u mā fehm-āvered cüz ehl-i ʿışḳ
Tīre-ter ez-rūz-i hicrān-ı mā ne-bāşed hīç şeb

Ān taʿaccub nīst ez-laʿl-i tu ger yābem ḥayāt
Bī-lebet yek laḥẓa yek dem zindeem īnest ʿaceb

Cevr-i yār u miḥnet-i hicrān u ġam ez-mā me-pors
Nīst ʿāşıḳrā Muḥibbī resm-i porsīden sebeb[143]
H-40b

212. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gīce ol meh menzilinden çıkdı beñzer bī-niḳāb
Sandılar cümle cihān ḫalḳı ki togdı āfitāb

Gelse ger ḫāl[i] ḫayāli çeşmüme uyḫu gider
N'eylesün cāyı megesdür mümkin olmaz anda ḫʷāb

Çeşm-i maḫmūrı içelden mey yirine kanumı
Sīne tennūrında itdüm ben daḫı bagrum kebāb

Sorma keyfiyyetin[i] zāhid ne bilsün rinde sor
Ābdan ġayrı şarābuñ lezzetin bilmez devāb

Gerçi kan içmek Muḥibbī ḥükm-i şerʿ-ile ḫaṭā
Lebüñ olmışdur ṣürāḥī ḫūnını içmek ṣavāb
H-56a

213. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Leşker-i ġam gelse kılmaga bu dil mülkin ḫarāb
Defʿ kılmaz anı hīç bir vech ile illā şarāb

Furṣatı elden düşürme bir muṣāḥib yār ile
Geşt-i gülşen kıl degül ḫālī felekden inḳılāb

Gözlerüñ çün mest olup içmiş şarāb-ı nāzdan
Mā-ḥażar ben daḫı cānā eyledüm bağrum kebāb

Sāye salsañ n'ola ben ḫāke eyā serv-i revān
Sāye düşmez kanda ise didiler illā türāb

İy Muḥibbī curʿa-i cām-ı muḥabbet nūş iden
Himmeti katında anuñ āb-ı Ḫıżr olur serāb
MN-368

---

[143] Bu zamanda herkes bir şey talep ediyor; zâhitler bir selamet köşesi, âşıklar ise meşakkat yolunu (talep etmekteler). Güzellikte yüz Yusuf sana köle olmuşken benim sana Yusuf lakabını vermem yaraşır mı? Aşk ehlinden başkası bizim derdimizi anlayamaz. Bizim için hiç bir gece ayrılık gününden daha karanık değildir. Senin dudaklarından hayat bulmamda şaşılacak bir şey yoktur; şaşılacak olan senin dudağın olmaksızın bir an yaşıyor olmamdır. Muhibbî, sevgilinin cevrini, mihnetini, ayrılık acısını ve gamı bizden sorma zira âşıklarda sebep sorma adeti yoktur.

TE (ت) HARFİ

214. Mef'ûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

İy māh cemālüñe cihānı nigerān it
Göster ruḫuñ ʿāşıḳları ḫūnīn cigerān it

Gösterme yüzüñ bī-başar olanlara luṭf it
Ruḫsāruñı āyīne-i ṣāḥib-naẓarān it

Niçeye degin ʿışḳı nihān eyleye bu dil
İy dīde anı eşküñ-ile bir demde ʿayān it

Gūşına ala ol ruḫı gül ola ki nāleñ
İy bülbül-i dil ṣubḥa degin āh u figān it

Göster yüzüñi tā bula her kişi murādın
Şīrīn sözüñi kām-ı dil-i pīr ü civān it

Ferdāya degin iy dil eger zinde kalursañ
Kendüñi hemān ʿışḳ-ıla rüsvā-yı cihān it

Göz yaşını akıt öte geçe tā ki semekden
Āhuñ-ıla cihān yüzini ser-cümle duman it[144]

ʿArż ide Muḥib ḳāmetin ol serv-i sehī-ḳad
Pāyına gözüñ yaşını cūy eyle revān it

Şek nīst ki ser-fitne-i ḫūbān-ı cihānsın
Gel ḳāmet ü reftār-ı belāyı dil ü cān it
Ü1-24a, Ü2-17a, NO-202a, AE-22a, S2-21b

215. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Eyledüñ sen nūruñ ile mihr-i raḫşānı şikest
Togıcak gün lā-büd eyler māh-ı tābānı şikest

Enbiyānuñ ḫātemisin hem nebīler serveri
Devlet-i sermed bulur her kim ki saña suna dest

Çünki yüceldüp bülend itdüñ livā-yı Aḥmed'i
Tā ḳıyāmet olısardur ser-te-ser edyān pest

[144] 7. ve 9. beyitler NO'dan alınmıştır.

Benligi terk itmez-iseñ iremezsin vaḥdete
Tā senüñ yanuñda bir görinmeye nist ile hest

Gitmesün dilden Muḥibbī dāyimā medḥ-i Resūl
Okıdukça dil feraḥ bula vü cānuñ ola mest
Ü1-24b, Ü2-17b, Ü3-20b, NO-258a, AE-21b

216. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Bahār eyyāmı bezm içre ṣafā cāmını sürdüñ tut
Dilā bu dār-ı dünyānuñ temāşāsını gördüñ tut

Bugün meydān-ı rifʿatde murāduñca atup oklar
Elüñe çekmege devlet kemānın anı kurduñ tut

Ser-ā-ser ʿālemi gezdüñ tutalum olduñ Efrīdūn
Bu dehrüñ pençesin Rüstem olup ʿālemde burduñ tut

Ġazeldür soñı bu mülküñ irişe çün ecel vaḳti
Sikender Ḫıżr olup mülk-i cihānda ʿömr sürdüñ tut

Senüñ iy bu'l-heves n'eyler başuñda bunca sevdālar
Muḥibbī bir gün ölürsin kayır irkence yurduñ tut
Ü1-24b, Ü2-17b, Ü3-20b, AE-22a, S2-22a

217. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

ʿĀşıḳ dilemez ola bugün sag u selāmet
Dāyim bu-durur ḳaṣdı anuñ ola melāmet

Eflāke çıkar āteş-i dil gice ʿalem-vār
Yitmez mi şeh-i ʿışḳ olana böyle ʿalāmet

Bir bāde ile defʿ ider başda ḫumārum
Ger pīr-i muġān itse ne tañ keşf-i kerāmet

Dünyāya göñül baglama çün ehl-i sefersin
Kim itdi ki sen eyleyesin anda iḳāmet

Şerr işi koyup ḫayra düriş yüri Muḥibbī
Tā soñra varup olmayasın ehl-i nedāmet
Ü1-25a, Ü2-17b, Ü3-20bk, AE-22b

218. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Derd-keş mey-ḫᵛārenüñ olur mı īmānı dürüst
Baglamayınca ezel peymāne peymānı dürüst

Eşk-i çeşmüm akmadı her bir yaña cūlar gibi
Görmeyince ol boyı serv-i ḫırāmānı dürüst

Gerçi zāhid künc-i mescidde olur ḫalvet-nişīn
Bu riyā ile velī olmaz müselmānı dürüst

Keşf-i burḳaʿ eyleyüp çıksa bulıtdan gün gibi
Çāk olur ʿışḳ ehlinüñ kalmaz girībānı dürüst

ʿArż-ı ḥāl eyler Muḥibbī dāyimā meh-rūlara
Gönderür her kişvere eşʿār u dīvānı dürüst
Ü1-25a, Ü2-18a, Ü3-21a, AE-22b

219. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Öldürürse derd-i dil bu ḫaste-i hicrān-ı dōst
Yüzümü döndürmezem her ne ise fermān-ı dōst

Çekmeyen hicrān ġamın bilmez viṣālüñ ḳıymetin
Derde ṣābir olmayan bilmez nedür dermān-ı dōst

Ḫānemüz ġamla müşerrefdür gelür derd ü belā
Luṭf u ḳahrı bir-durur biz olmışuz derbān-ı dōst

Kaʿbe'dür kūyı gelür ḥuccācdur ʿāşıḳları
Her birinüñ ḳaṣdı budur kim ola ḳurbān-ı dōst

Bu Muḥibbī şöyle muḥkem tutdı ʿışḳuñ dāmenin
Bulına maḥşer güni destinde de dāmān-ı dōst
Ü1-25b, Ü2-18a, Ü3-21a, AE-22b

220. Mef'ûlü fâ'ilâtun mef'ûlü fâ'ilâtun

Hafta vü ay u yıllar geçmişdi hey ḳıyāmet
Şükr eyledük Ḫudā'ya gördük seni selāmet

Ben şāh-ı taḫt-ı ʿışḳam tāc-ı şeref başumda
Āhum livāsı elde yitmez mi bu ʿalāmet

Añsam eger gül ü serv şiʿrüm içinde cānā
Ḳaddüñle ʿārıżuñdan olur heme kināyet

Sundı be-raġm-ı zāhid mey pīr-i deyr baña
Her kimde kim kerem var ẓāhir kılur kerāmet

Çün Kaʿbe kūyı yāruñ oldı Muḥibbī menzil
Geh zinde gāh mürde kıl anda sen iḳāmet
Ü1-25b, Ü2-18b, Ü3-21b, AE-23b

221. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Gerekdür iñleyüp dimek[145] seḥer dōst
Ola kim raḥm kıla bir naẓar dōst

Düriş ḫayr it ki tā ḫayr ile ādıñ
Añıla olma sakın şūr u şer dōst

Yiter ʿuşşāḳa yaşı rūy-ı zerdī
Ki bunlar içre olmaz sīm ü zer dōst

Baña sor yārdan ġayrı ḫaber yok
Benüm ḥālümden ammā bī-ḫaber dōst

Gözüñ yaşı-durur bir mā-i cārī
Muḥibbī adına dirler apar dōst
Ü1-26a, Ü2-19a, Ü3-21b, H109b, AE-24a

222. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bulmadum ʿālemde bir yār ʿahd ü peymānı dürüst
Gerçi cān virdüm bu yolda aradum anı dürüst

Bī-vefā dilberlerüñ ʿahdinde yokdur hīç s̱ebāt
Anda kim ʿahd olmaya olur mı īmānı dürüst

Okudum ʿışḳuñ kitābın ser-te-ser ben mübtedī
Gerçi kim ben bilmezem bir ḥarf-i Ḳurʾān'ı dürüst

Şöyle mecrūḥ itdi bu dil-ḫasteyi ʿışḳuñ şehā
Bir nefes kaldı ki vire yoluña cānı dürüst

145 dimek: olmak H

Ẕerre gibi zār u sergerdān olup gün şevḳıne
Bu Muḥibbī virdi cān bulmadı cānānı dürüst
Ü1-26a, Ü2-19a, Ü3-21bk, 1M-11b, AE-23b

223. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Geşt eyledüm cihānı olup pāy-ı dil-şikest
İrgürmedüm viṣāline yāruñ dirīġ dest

Ḫālini dāne sandı vü tutıldı zülfine
Bend-i belāya murġ-ı dilüm oldı pāy-best

Her kim var-ısa cür'a-i la'lüñ ṭaleb ider
Ger şeyḫ-i şehr ola vü eger rind-i mey-perest

Māl ü menāl yoluña bil cān u ser daḫı
Senden dirīġ olmaya iy dōst herçi hest

Zāhid Muḥibbī 'ışḳ-ıla oldı Melāmetī
Şükri budur ki olmadı maġrūr u ḫod-perst
Ü1-26b, Ü2-18b, NO-202b, AE-23a

224. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Kim didi saña sev güzeli kendüñe yār it
Āzāde iken 'ālemi gel başuña dār it

Bir 'ārıżı gül ġonca dehen 'ışḳına iy dil
Tā ṣubḥa degin bülbül olup nāle vü zār it

Niçeye degin saklayasın cānı ẕeḳanda
Gel ḫayra girüp kurtar aña zülfüñi dār it

Olmasun 'ayān genc-durur ḥüsnüñi sakla
Siḥr ile ṭılısm eyle aña zülfüñi mār it

Āhuñı seḥāb eyle başuñ üzre Muḥibbī
Başuñı belā kūhı dü çeşmüñi bıñar it
Ü1-26b, Ü2-18b, AE-23b

225. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Zāhid yaraşur sen yüri ol sag u selāmet
'Āşıḳ olanuñ faḫrı olur olsa melāmet

Rūyuñda kaşuñ ṭāḳına çeşmüñ naẓar itdi
Mestāne geçüp eyledi miḥrāba imāmet

Ser çekdi bu dil āteşi eflāke ʿalem-vār
Eşküm sipehi tutdı bu dünyāyı tamāmet

Dil mürdesini eyledi bir lafẓ-ıla zinde
ʿĪsī'de de ancak bulınur böyle kerāmet

Togrut yoluñı pendümi gūş eyle Muḥibbī
Yok fāyide soñra dökesin eşk-i nedāmet
Ü1-26b, Ü2-19a, AE-23a

226. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

İy yār-ı cefā cevr-ile gel göñli ḫarāb it
Gün yüzüñi göster gözümi toptolu āb it

Cemʿ eyle güzeller döneler tā ki nücūma
Tog aralarında özüñi sen mehtāb it

Cellād müjeñ teşne olupdur yine kana
ʿIşḳ ehlini karşuña getür bir bir ʿaẕāb it

Ġam yār u belā mūnis ü endūh nedīmüñ
Gözyaşını iy dīde ḥarīfāne şarāb it

Dil murġı eger girmeye bāġuña dirseñ
Üstine anuñ zülfüñi as perr-i ġurāb it

Devrān ġamı bükdi bilümi kıldı beni pīr
İy muġbeçe sun bāde ʿaṣāsı ile şāb it

Ola ki gele pā koya ol yār-ı cefā-ḫū
Rāhında Muḥibbī yüzüñi yüri türāb it
Ü1-27a, Ü2-19b, NO-201b, AE-24a, S2-22b

227. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Görinmez olalı ol serv-i ḳāmet
Kopar firḳatle başuma ḳıyāmet

Anuñ pāyına ġalṭān olsa āḫir
Bilürdüm var-ımış başumda devlet

Ġam u derd ü belā olmasa ger ʿışḳ
Yazılur mıydı bir miḥnet maḥabbet

Göñül virme bu dünyā bī-vefādur
Ki bundan görmedi kimse ḥaḳīḳat

Nihāyetsüz cefā vü cevr iderseñ
Muḥibbī cevr-ile öle nihāyet
Ü1-27b, Ü2-19b, Ü3-22a, BY-11a, AE-24b

228. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

ʿIşḳuñla beni ko olayım ḫalḳa melāmet
ʿĀlemde hemān tek yüri sen sag u selāmet

Ḫāk-i ḳademüñ dīdelerümden görinür san
Bir rīkdür ol şīşe-i çeşmüm aña sāʿat

Ger ḫāk-i derüñ bulsa idüm tutup el üzre
Başuma koyup eyler-idüm tāc-ı saʿādet

Mey içdi yüzi eyledi ol dem ʿaraḳ iẓhār
Didüm ki gelür verde ʿaraḳ bulsa ḥarāret

Derdüñle senüñ ḫastadur iy dōst Muḥibbī
Billāhi ḳadem rence kılup eyle ʿiyādet
Ü1-27b, Ü2-19b, Ü3-22ak, BY-10b, AE-24b, S2-23b

229. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

İtmezse eger yār baña luṭf u ʿināyet
Ümmīd-i viṣāl-ile olam ben de nihāyet

Hicrān şebi ʿāşıḳlara biñ dürlü belādur
Zīrā ki aña eyleyimez ṣubḥ sirāyet

Rūşen kıluram gözlerümi ḫāk-i derinden
Ger bedraḳa-i rāhum ola nūr-ı hidāyet

Bir cevr ü cefā eylese biñ şükr iderem ben
ʿĀşıḳ mıdur ol eyleye bir ẕerre şikāyet

İtüm diyü bir kerre anarsa seni dildār
ʿĀlemde Muḥibbī saña besdür bu riʿāyet
Ü1-27b, Ü2-20a, Ü3-23ak, BY-12b, AE-25a

230. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Derūnum derdini itsem ḥikāyet
Ola ḥaşr olmaya aña nihāyet

Gider bu aṭlas u fāḫir libāsı
Saña bir ḫırḳa çün eyler kifāyet

Bu ʿışḳuñ evveli var āḫirine
İrişilmez dinür yok aña ġāyet

Bu ġamdan gel beni kurtar kerem kıl
Görenler diyeler buldı hidāyet

Muḥibbī cidd ü cehd-ile el irmez
Meger ola yine andan ʿināyet
Ü1-28a, Ü2-20b, Ü3-22a, BY-10b, AE-25a

231. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü fâʿilün

Cevr ü cefālar eyledi cānāne ʿāḳıbet
Raḥm itmedi vü kıydı dil ü cāna ʿāḳıbet

Biñ pāre ola el uzadur zülf-i dilbere
Ġamdan dilümi pāreledi şāne ʿāḳıbet

Ḫālini koyup zülfi dūzāġını ʿarz ider
Başdan çıkardı murġ-ı dili dāne ʿāḳıbet

Gözüm yaşı ne deñlü olur-ısa pāk ü ṣāf
Ḫūnābe-i cigerle döner kana ʿāḳıbet

Bulmaz Muḥibbī kimsene yol genc-i ḥüsnine
Tā kılmayıca göñlini vīrāne ʿāḳıbet
Ü1-28a, Ü2-20a, Ü3-22ak, BY-12b, AE-25a, S2-23b

232. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sīnede dāġ-ı ġam-ı cānānı mihmān oldı tut
Mā-ḥażar yaşuñ şarāb u bagrı biryān oldı tut

Ḳaṭre ḳaṭre kanlu yaşuñ rişte-i cān üzere diz
Her birisi bī-bahā laʿl-i Bedaḫşān oldı tut

Sīne ṣaḥrāsında eyle cān-ıla göñlüñ nişān
Ġamze okların ele al tolu peykān oldı tut

Ehl-i ʿışḳı eylesün cellād çeşmüñ ko helāk
Kaʿbedür kūyuñ kamu anları ḳurbān oldı tut

Vaṣl el virmez Muḥibbī gel ḫayāle ḳāniʿ ol
Bir niçe gün iñle dil derdüñe dermān oldı tut
Ü1-28b, Ü2-20b, Ü3-23bk, BY-13a, AE-25b

233. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Ger olsa bu cihān içre iḳāmet
Çalınmaz idi her ṣubḥ kūs-ı rıḥlet

Tutalum olasın sen Ḫıżr-ı zinde
Felek āḫir içürür mergī şerbet

Şümār eyle geçen ʿömri melūl ol
Yakındur bil ʿadem rāhına ḳurbet

Niçe bir sīne tutasın siper-vār
Gele ḳavs-i ḳażādan tīr-i miḥnet

Bilür dünyāda yokdur şād-mānī
Muḥibbī eyler anuñçün ferāġat
Ü1-28b, Ü2-21a, BY-10a, AE-26a

234. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Emr-i Ḥaḳḳ'ı gözleyüp erkān-ı dīni bunda tut
Kim ʿadem mülkine gitseñ anda ola saña kūt

Söyler-iseñ iy göñül elbetde rāzuñ fāş olur
Yig degül mi urasın agzuña sen mühr-i sükūt

Dār-ı dünyāda dilā bir loḳmaya gel ḳāniʿ ol
Bir megesle nite kim eyler ḳanāʿat ʿankebūt

Yüz çevürme gelse derd ü miḥnet ü ḳahr u elem
Her ne kim gökden inerse yir gibi hażm eyle yut

Çün ki bildüñ dār-ı dünyā kimseye kılmaz vefā
ʿĀḳil iseñ aña bakma göñlüñi andan sovut

Ġaflet itme ẓulmet-i şebde uyan añ yāruñı
Kesmedi ẕikrini Yūnus mesken iken baṭn-ı ḥūt

İy Muḥibbī derd-i dilden ṣabr kıl āh eyleme
ʿĀlemi efsürde eyler ẓāhir olursa ol ot
Ü1-29a, Ü2-20b, Ü3-25b, BY-11a, AE-25b

235. Feʿilâtün feʿilâtün feʿîlâtün feʿilün

Kalmışam kūy-ı muġān içre ebed ʿāşıḳ-ı mest
Oldum āşüftesi ol muġbeçenüñ rūz-ı elest

Ser kodum çünki ṣurāḥī gibi pāy-ı ḳadeḥe
Tañ degül dirler-ise baña eger bāde-perest

Niçe yıllar geçe devr eyleye olmaya bütün
Göñlümüñ şīşesini eyleme iy dōst şikest

Ṣanʿat-ı ʿışḳuñ egerçi öñi āsān görinür
Soñı müşkildür aña urma dilā gel sen dest

Ẕerrece ārzū ḳalmaz dil-i ʿāşıḳda yaḳın
İy Muḥibbī bir olur aña göre nīst ü hest
Ü1-29a, Ü2-21a, Ü3-24ak, AE-26a

236. Müstefʿilün mefâʿilün müstefʿilün feʿilün

Dilden giderme söyleyedur dāsitān-ı dōst
Ola ki gire gūşuña remz-i zebān-ı dōst

Şevḳ-ile bülbül-i dil ider göz yaşın revān
Gül gibi ḫande ide kaçan būstān-ı dōst

Yāruñ gümānı bu idi yolında cān virem
Şükr-i Ḫudā ki rāst olupdur gümān-ı dōst

Görüp miyān-ı yārı n'ola aña mū disem
Bir noḳṭadan da teng-durur çün dehān-ı dōst

ʿUşşāḳa dōst ḳavlini izʿān kim itdürür
Tā sen Muḥibbī olmayıcak tercümān-ı dōst
Ü1-29b, Ü2-21a, Ü3-24ak, NO-11a, AE-26a

237. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ṣabr-ıla ger urmasaydum agzuma mühr-i sükūt
Āhum odından düşerdi ḫırmen-i devrāna ot

Deyr içinde gördiler reftāruñ iy serv-i ḫırām
Turdugı yirde ḳadīd oldı vü kıldı büt sükūt

Baña ḥālī gendümin ḫaddinde ʿarż eyler raḳīb
Sanasın cennetde virür Ādem'e iblīs ögüt

Ger irişdüre dilerseñ seni cānān mülkine
Dāmen-i ʿışḳı ölince koma elden berk tut

Var-iken ḳudret geçür ʿömrüñi var Allāh ile[146]
İy Muḥbbī ẕikrüñ olsun dilde ḥayy-ı lā-yemūt
Ü1-29b, Ü2-21b, Ü3-21ak, AE-26b

238. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Çīn ider ebrūların ol meh kaçan kim ola mest
Pehlevānlar gibi baş başa ururlar dest-be-dest

Tīġ-ı ġam çāk itse göñlüm yok-durur aña ʿilāc
Kim dürüst ider kaçan kim ola bir şīşe şikest

Sāḳī-i gül-ruḫ elinden al ele gülgūn ḳadeḥ
Çün baḥār eyyāmı geldi tur oturma pāy-best

Çünki dünyā bī-vefādur var u yogı bir gerek
Her ki ʿāḳildür anuñ yanında birdür nīst hest

Bu Muḥibbī ḥaşre dek huşyār olmazsa ne tañ
Bāde-i cām-ı elestden oldı ol çün şöyle mest
Ü1-30a, Ü2-21b, M-10a, AE-26b

239. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Ḫayālüñ göñlüm içre ḫāndur iy dōst
Firāḳuñla bu bagrum kandur iy dōst

Yoluña cān fedā kılsam ʿaceb mi
Göñül taḫtında ʿışḳ sultāndur iy dōst[147]

[146] var Allāh ile: ḥubbu'llāh-ıla Ü3
[147] Bu beyit M, Ü2 ve Ü3'ten alınmıştır.

Kara zülfüñ ne ġam dīvāne kılsa
Zenaẖdānuñ baña zindāndur iy dōst

Yañaguñ tāzedür verd-i iremden
Boyuña ṭūbī sergerdāndur iy dōst

Firāḳ u ḥasret-ile eşk-i çeşmüm
Sanasın Dicle vü ʿummāndur iy dōst

Sakınur cānını senden dimişler
Muḥibbī'ye kurı bühtāndur iy dōst
Ü1-30a, Ü2-21b, Ü3-22b, M-10b, AE-27a

240. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Dilā bak rāh-ı ʿışḳ ġayetde teng-est
Neşībiyle firāzı cümle seng-est

Uzak menzil ü yok elde zevāde
Katı müşkil olupdur pā da leng-est

Ḫazān oldukda evrāḳa naẓar kıl
Al ʿibret her birinden ʿaḳl deng-est

Lebi yādına dil gitdi bu cān da
Bu da gitmek diler yok yire ceng-est[148]

Gören ruẖsār ile eşküm[i] eydür
Ṭarīḳ-i ʿışḳ hemīşe yek reng-est

ʿAceb midür şarābı ẕemm iderse
Yidügi zāhidüñ her laḥẓa beng-est

Muḥibbī al ele āyīneye bak
Günāhuñ añ ki mūlar çün dü reng-est
Ü1-30b, Ü2-22a, Ü3-22b, NO-13b, AE-27b

241. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Ādemīlik eyle kaçma iñen iy perī-ṣıfat
Ehl-i dilüz gel eyle bizümle muṣāḥabet

Ġamzeñ helāk itdügine acımazdum āh
Şīrīn lebüñ ger eylese bir būsesin diyet

[148] 4. ve 5. beyitler NO'dan alınmıştır.

Cevr ü cefāyı görme bugün ʿāşıḳa revā[149]
Raḥm eyle ḥāline anuñ[150] iy şāh-ı maʿdelet

Ol serv ayagına[151] yine iy dīde merdümi
Yaşuñ revāne olmaga[152] gel eyle terbiyet

Gözyaşı ile oldı Muḥibbī kapuñda ḫāk
Kāfir degülseñ eyle o miskīne merḥamet
Ü1-30b, Ü2-22a, H-51b, AE-27b, S2-21a

242. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Olup mest ü ḫarābātī maḥabbet cāmını nūş it
Ḫum-ı mey-ḫāne-veş her dem ṣafādan kaynayup cūş it

Niçe bir ḫᵛāb-ı ġafletle yatasın ṣubḥa dek ġāfil
Seḥergeh gülşene varup ṣadā-yı bülbüli gūş it

Dilā şevḳ-ile bāġ-ı sīneñe yir yir elifler çek
Şeb-i ḥayretde ol servüñ ḫayāliyle der-āġūş it

Gehī nālān gehī giryān geh eyle sīneñi biryān
Ciger ḫūnābesin bezm-i ġam içre dāyimā nūş it

Muḥibbī sözleri yigdür bugün dürr ü cevāhirden
Takup cānā kulaguña giderme anı mengūş it
Ü1-31a, Ü2-22b, AE-27a, S2-20a

243. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İşret-ābād ister-iseñ bāde iç peymāne tut
Bu ḫarāb-ābāda da var gūşe-i meyḫāne tut

Bagladum zencīr-i zülf-i yāra dil mecnūn-vār
Nāṣiḥā beni gerek ʿāḳil gerek dīvāne tut

Yak beni ʿışḳ āteşine bende benlik kalmasun
Yanmaga şemʿ-i cemāl ü ḥüsnüñe pervāne tut

---

[149] Mısra H'de
ʿĀşıḳa cefā [vü] cevr[i] bugün görme gel revā
şeklindedir.

[150] raḥm eyle ḥāline anuñ: ḥāline anuñ raḥm kıl H

[151] ayagına: pāyına H

[152] yaşuñ revāne olmaga: olsun revān yaşuñ ki H

Sakın aldanma göñül virme bu ʿālem naḳşına
Çünki fānīdür beḳāsı yok hemān vīrāne tut

Tīġ-ı cevrinden Muḥibbī key sakın döndürme yüz
ʿIşḳ meydānına girdüñ kendüñi merdāne tut
Ü1-31a, Ü2-22b, AE-27a, S2-20b

244. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İçmeden dil leblerüñden oldı çün iy yār mest
Būy-ı gülden nite kim bülbül olur her bār mest

Herkesüñ bezm-i cihān içinde bir sevdāsı var
Şemʿ yanar gül güler bülbül daḫı aglar mest

Ġonca mey içmiş yasagın tutmamış şāh-ı gülüñ
Kokuban agzın ṣabā didi bu ḫōd evkār mest

Bildiler dīvāne göñlüm saña ʿāşıḳ oldugın
Cünbişinden bellüdür biñ eylesün inkār mest

İy Muḥibbī yaşuñı sen de akıt cūlar gibi
Yok ḳarārı suyuñ olmış ʿāşıḳ-ı dīdār mest
Ü1-31b, Ü2-24a, Ü3-22bk, AE-28a, S2-24a

245. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Senüñ derdüñ baña dermāndur iy dōst
Ġamuñ da sīnem içre cāndur iy dōst

N'ola şemʿ-i ruḫuñ göñlümi rūşen
İderse külbe-i aḥzāndur iy dōst

Sakın dehre dayanup olma maġrūr
Dil ü cān anda çün mihmāndur iy dōst

Açılsa gül gibi yār itse ḫande
Benüm yaşum n'ola bārāndur iy dōst

Ġazel ṭarzın Muḥibbī itdi aḥsen
Ki her beyti anuñ dīvāndur iy dōst
Ü1-31b, Ü2-24a, Ü3-23a, AE-28a

246. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Saçuñ leylāsına meftūnam iy dōst
Anuñçün deşt ara Mecnūn'am iy dōst

Olupsın Yūsuf-ı Mıṣrī'den ayru
Dil-i Ya'ḳūb-veş maḥzūnam iy dōst

Gözüm yaşına ġarḳ olsam 'aceb mi
Ezelden çeşme-i Ceyḫūn'am iy dōst

Ko kılsun seng-i kūyuñ la'l ü mercān
Dökilsün her yaña bu ḫūnum iy dōst

Sayar kendin Muḥibbī seglerüñden
Dimez ol ḥalḳadan bīrūnam iy dōst
Ü1-31b, Ü2-24b, Ü3-25b, AE-28a

247. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Leblerüñe dir-isem n'ola nebāt
Mürdeler nūş ide ger bula ḥayāt

Kūze ile la'lüñe ire diyü
Çeşmesār-ı çeşmümi kıldum Furāt

Virmek isterseñ zekāt-ı ḥüsnüñi
Ben faḳīrem müstaḥaḳḳam vir zekāt

Deyre varsañ ḥüsnüñi 'arż eyleseñ
Kuruyup anda ḳadīd olurdı Lāt

Niçe sevmesün Muḥibbī ol şehi[153]
Nat'-ı ḥüsninde güzeller oldı māt
Ü1-32a, Ü2-22b, Ü3-26a, AE-28b

248. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Ḫār-ıla oldı iy gül-i ter pāy-ı dil şikest
Derdā dirīġ vaṣluña iremedi bu dest

Pervāz iderken evc-i hevā üzre murġ-ı dil
Ḫālüñi gördi dāne sanup zülfe oldı best

---

[153] şehi: mehi Ü3

Herkes ki içe cür'añı hergiz ayılmaya
Ger şeyḫ-i şehr ola vü eger rind-i mey-perest

Mey-ḫᵛōra rinde göz göre zāhid ne ta'n ider
Ol mey-perest oldısa kendü ḫod perest

Pāy-ı ḫuma sebū gibi ser ko Muḥibbī var
Olur çü sofira ḥādiṡeden kāseler şikest
Ü1-32a, Ü2-23a, Ü3-22bk, AE-28b

249. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Mey in'ām eylese pīr-i ḫarābāt
Ele al sāḳī fi't-te'ḫīri āfāt

İder seyrin cihānuñ bir ḳadeḥle
Ne yitmez rinde bu keşf ü kerāmāt

Reh-i 'ışḳı giçer 'ışḳ ehli āsān
Ne ḳaṭ'-ı menzil aña ne maḳāmāt

Dilerseñ 'izz-i sermed terk-i ser ḳıl
Bulınmaz 'āşıḳa böyle sa'ādāt

Sakın beyhūde lāf urma Muḥibbī
Gerekdür 'ışḳa şāhid yā 'alāmāt
Ü1-32b, Ü2-23a, Ü3-26b, AE-29a

250. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Eger derdümi eylersem ḥikāyet
Dükenmeye ola rūz-ı ḳıyāmet

Ne ġam ḫalḳ-ı cihān düşmen olursa
Eger senden ola ẕerre ḥimāyet

Egerçi var-ımış her derde āḫir
Velī olmaz-ımış hīç 'ışḳa ġāyet

Eger yanuñda suç-ısa gel öldür
Gözüm gördi göñül sevdi nihāyet

Muḥibbī cevr-i dilberden gücenmez
Güzeller içre böyledür çü 'ādet
Ü1-32b, Ü2-23a, Ü3-26bk, AE-29

251. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Eger dirseñ ḥużūr idem dilā kıl dāyimā ʿuzlet
Irag ol dār-ı dünyādan bulasın tā Ḥaḳ'a ḳurbet

Saña yitmez mi bir jende sarıl aña ḥayātuñda
Ölince tā anı ḫoş gör gel itme kimseye minnet

Togar gör zindeden mürde gelür her mürdeden zinde
Gözüñ aç saña yitmez mi cihān içinde bu ʿibret

Ẕelīl olup gedā-yı ʿışḳ dünyāda çeke miḥnet
Bekā mülkinde ol sulṭān olup bulur niçe ʿizzet

Ne şādān ol ne ḫod ġamgīn Muḥibbī ʿālem içinde
Gedā mīr ü cüvān u pīr iderler çün kamu rıḥlet
Ü1-33a, Ü2-24b, Ü3-22bk, AE-29a

252. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Derdüme nisbet benüm bir ẕerredür bu ḳāyināt
Yaşumuñ yanında ḳaṭre görinür Nīl ü Furāt

Leblerüñden bir nişān bulmadı dil İskender'i
Ẓulmet-i ḫaddüñde çün kim gizlüdür āb-ı ḥayāt

Baş açarlar kūyuña varsa kaçan ʿāşıḳlaruñ
Bu umuda gösterüp yüzüñi viresin zekāt

Bād-ı āhumdan benüm turmaz döner çarḫ-ı felek
Bār-ı ʿışḳumdan-durur itdügi bu yirler s̱ebāt

Bu Muḥibbī derd-i dil ḥālini yazmag istedi
Nāmeye sıgmadı barmak kodı agzına devāt
Ü1-33a, Ü2-24a, Ü3-21ak, AE-29b

253. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Sunup dün bādeyi pīr-i ḫarābāt
Didi taʿcīl fi't-te'ḫīri āfāt

Baña bāde yiter şāhid-perestem
Budur rind olana evrād-ı evḳāt

Ruhuñla zülüfüñ gitmez dilümden
Yiter rindāna bu keşf-i kerāmāt[154]

Baña keşf oldı sırrı kāyinātuñ
Ezelden bādede var bu kerāmāt

Sen olduñ ḥüsn-ile ḫurşīd-i enver
Kapuñḍa cümle ʿuşşāḳ oldı ẕerrāt

Eger ḫāk-i derüñ mesken olursa
Yiter dünyāda baña bu maḳāmāt[155]

Muḥibbī ḫāk-i pāyüñ kıldı ser-tāc
Ne ġam dinse aña ehl-i saʿādāt
Ü1-33b, Ü2-23b, NO-11b, AE-29b

254. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

ʿĀşıḳ mı-durur isteye ol rāh-ı selāmet
Ya ʿār ide ol[156] eyleyicek anı melāmet

Gördi ki cihān ḫalḳı kamu ʿārī vefādan
Mecnūn varuban itdi vuḥūş içre iḳāmet

Ser çekdi yine āteş-i dil çarḫa ʿalem-vār
Yitmez mi şehīd-i ġama bu deñlü ʿalāmet

Her ḫasta dili zinde kılur bir ḳadeḥ ile
Bu deñlü olur kūy-ı ḫarābātda kerāmet

Her laḥẓa[157] ki müje ḥālümi ruḫsāruma yazdı[158]
Maḥv itdi anı yuyup bu eşk-i nedāmet[159]

Bu ḳadd-ile bu ḳāmeti gördükde müʾeẕẕin
Ḥayrān oluban kalmadı ḳudret ide ḳāmet

Cehd eyle Muḥibbī bugün aʿmālüñi artur
Eyüler-ile ḥaşr olasın rūz-ı ḳıyāmet
Ü1-33b, Ü2-23b, Ü3-26a, NO-12a, AE-30a, S2-24b

---

154 Bu beyit NO'dan alınmıştır.
155 Bu beyit Ü3'ten alınmıştır.
156 ol: -S2
157 laḥẓa: dem S2
158 yazdı: yaz S2
159 5. ve 6. beyitler yalnız Ü2, Ü3, NO ve AE'de vardır.

255. Mef'ûlü fâ'ilâtün mef'ûlü fâ'ilâtün

Ne hicre var nihāyet ne ḫōd bu cevre ġāyet
Öldürse daḫı ġamzeñ itmeye dil şikāyet

Bir ḳıṣṣadur muṭavvel zülfüñle derdüm iy dōst
Tā ḥaşre dek dinilse diñmeye bu ḥikāyet

Ġamzeñ okı gelelden sanma cerāḥat oldı
Buldı murādını dil cān oldı daḫı rāḥat

Evvel göñül alurlar sоñra cefā kılurlar
Meh-rūlar içre iy dil olmış ezel bu ʿādet

Kapumda itlerümden kimdür dimiş bizi yār
ʿÖmri çok olsun itmiş yine bizi riʿāyet

Yagmaya virdi küllī dil mülkini Muḥibbī
Ġam leşkeri gelüp āh eyledi anı ġāret

İy dil ġıdā olursın bir gün bu mār u mūra
Bu hāy u hūya maġrūr olma idüp şeṭāret[160]
Ü3-23b, NO-10b, S1-14a, H1-11a, T-13b

256. Mef ʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Gūyī cānān ḳāmeti serv-i ṣanavberest
Gözüm yaşı da anda akar āb-ı kevs̱erest

Eyler cefā vü cevrini incinür sanur
Katumda anı bilmedi mihrüñ berāberest

Ġam bārını götürür-isem[161] itmeñüz ʿaceb
Dirler ezelde çünki baña üştür-i nerest

Didüm lebüñ bahāsına cānum alur mısın
Didi bahā yok aña yāḳut-ı aḥmerest

Āhdan çeker ʿalem Muḥibbī şāh-ı ʿışḳ olup
Başında şuʿle kim görinür tāc-ı ez-zerest[162]
Ü3-23ak, NO-11a

---

[160] Bu beyit Ü3, S1, H1 ve T'de yoktur.
[161] götürür-isem: götürürem NO
[162] Mısra NO'da:
Başındaki şuʿ le-vār tāc-ı zerest
şeklindedir.

257. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Gözi tātārı işi güci ġāret
İder kanlar daḫı işi ḫasāret

Kamu aḥvālüñi şiʿrüñde şerḥ it
Ola bir gün yāra irişe şāyet

Cefākārum ko cevr ü nāz kılsun
Budur çünki güzeller içre ʿādet

Yıkup dil kişverin vīrāne kılduñ
Kanı luṭf u kerem kanı ʿadālet

Muḥibbī leẕẕet-i ʿışḳı bilenler
Didiler yok şekerde bu ḥālāvet
Ü3-24b, NO-11b

258. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Sāḳī ele al bāde ki degmede bu furṣat
Düşmez idelüm nūş bilüp vaḳt-i ḳıymet

Nāṣıḥ ko bizi ḥālümüze ol yüri fāriġ
Pend itme degül çünki bu dem cāy-ı naṣīḥāt

Ḫışm-ıla eger gönderesin sīneme ġamzeñ
Rāḥat görine sanma anı ola cerāḥat

Kūyuñda serüm ḳaṭʿ ideliden berü iy dōst
Tīġuña benüm gerdenüm eyler niçe minnet

Her sifle kaçan duta Muḥibbī ḳanāʿati
Ancak buña mālik olur ehl-i ḥamiyyet
NO-12a

259. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Buldı Ḫıżr emr-ile ẓulmetde varup āb-ı ḥayāt
Līk taḳdīr imiş ol yolda Sikender'e memāt

Dökile her yañaya ḥışt perākende ola
Pertev-i nūr-ı cemālüñ dokına sūy-ı menāt

Meşreb-i zāhid-ile meşereb-i ʿışḳ bir mi olur
Hīç deryā suyına beñzeye mi mā-i Furāt

Kese zünnārını ger görse yüzüñ ehl-i ṣalīb
Kaldurup parmagını getüre ol dem ṣalavāt

Ger nidā ola eger nām-ı şerīfüñ be-ḥarem
Her yana çagura "lebbeyk" ehl-i ʿArafāt

Ne saʿādet eridür ol ki meşāmına ire
Rūz-ı hicr içre iñen aña viṣāli nefaḥāt

Niçe yıllar geçe irişe daḫı būy-ı vefā
Derd-i hicrüñle eger irse Muḥibbī'ye vefāt
NO-12b

260. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İy ṣabā luṭf eylegil dildāra peyġāmum ilet
Di seg-i kūyuñ-durur bilsün benüm nāmum ilet

Kirpügüm yazdı yine ruḫsārına dil derdini
Defter-i rengīn-dur[ur] bu eşk-i gülfāmum ilet

Ben duʿā-yı devletüñi eylerem her ṣubḥ [u] şām
Umaram ola ḳabūl gel ṣubḥ-ıla şāmum ilet

Hīç olur mı kim Muḥibbī ḫastaya idüp devā
Diye dildār remz-ile bu cürʿa-i cāmum ilet

Gül yüzüñden ayru aglar giceler tā ṣubḥa dek
İy ṣabā luṭf eylegil dildāra peyġāmum ilet
NO-13a

261. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Oldı cefā vü seng-ile dil şīşesi şikest
İrmeye eger vaṣl-ı nigāra dirīġ bu dest

Pervāz ider murġ-ı dilüm her yaña uçar
Ḫāl-i ruḫuñ şevḳıne zülfüñ kılur nişest

Cān naḳd-ile būseñe dil müşterī olur
Cāndan olur mı diye baña bir kimse diye hest

Koymaz fiġān u nāleñi bir ẕerre gūşına
Ḥaḳdur zamāne ḥaḳḳına ger diseler kerest

Oldı Muḥibbī cür'ā-keş-i cām-ı meygede
Mey-ḫᵛōr olanuñ āḫir olur adı mey-perest

Yevm-i cezādan tañ mı olam hūşdan cüdā
'Işḳuñ ezel cāmını içdüm çün elest
NO-13a

262. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Civāndur bu göñül 'ömr çend sālest
Bu dilden gitmez ol nāzük nihālest

Şikārıdur dem-ā-dem şīr-i nerler
Ḥābībüm gerçi bir şīrīn ġazālest

Miyānī fikr-ile döndüm ḫayāle
Heme 'ālem bu çeşmüme ḫayālest

Yücedür ḳaṣr-ı vaṣla irişilmez
Egerçi dūd-ı āhum perr ü bālest

Nedür bu şi'r-engīzüñ Muḥibbī
Meger yārān içün bir ḥasb-i ḥālest
NO-14a

263. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Ḫudā cem' eylemiş sende melāḥat
Yüzüñden berḳ urur nūr-ı hidāyet

Benüm derd-i dilüm ġāyet üküşdür
Bulınmaz aña hergiz ḥadd ü ġāyet

Dilin yapsun yiter bu derdmendüñ
Degül ḥācet yapa mescid 'īmāret

Gelür yagmaya her dem leşker-i ġam
İder bu cān u dil mülkini ġāret

Muḥibbī cān u dildendür muḥibbüñ
Umaram idesin aña şefā'at
NO-14a

264. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Hicr içre yatur āh oluban pāy-ı dilşikest
Derdā dirīġ irmeye gibi viṣāle dest

Ḫançer çekerse ḳatlüme ḫūn[ī] gözi ne tañ
Şūr-ıla şerre ḳāyil olur olsa kişi mest

Her kim ki var cür'a-i la'lüñ ider ṭaleb
Ger şeyḫ-i şehr eger rind ü mey-perest

Pāyuña senüñ gevher-i eşk nis̱ār ider
İtmez dirīġ 'āşıḳ olan her ne ola hest

Fikr it Muḥibbī ḥāl-i ezel ḫilḳatüñ neden
Kalur ḫaṭāda olıcagaz kişi ḫōd-perest
NO-14b

265. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îl fe'ûlün

Zāhid yaraşur sen yüri ol sag u selāmet
'Āşıḳ olanuñ faḫrı olur olsa melāmet

Rūyuñda ḳaşuñ ṭāḳına çeşmüñ naẓar itdi
Mestāne geçüp eyledi miḥrāba imāmet

Ḥayret basup göz yaşına ġarḳ ola bu dil
Bulmaya eger ḫayr-ı 'amel rūz-ı ḳıyāmet

Ser çekdi bu dil 'āteş-i eflāke 'alem-vār
Eşküm sipehi dutdı bu dünyāyı tamāmet

Dil mürdesini eyledi bir lafẓ-ıla zinde
'Īsī'de de ancak bulınur böyle kerāmet

Togrut yoluñı pendümi gūş eyle Muḥibbī
Soñra dökesin fāyide yok eşk-i nedāmet
NO-200b

266. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Kim e[y]tdi saña sev güzeli kendüñe yār it
Āzāde iken 'ālemi gel başuña dar it

Bir ʿārız[ı] gül ġonca-dehen ʿışḳına iy dil
Tā ṣubḥa degin bülbül olup nāle vü zār it

Niçeye degin saklayasın çāh-ı zeḳanda
Kurtar anı ḫayra girüp zülfüñe dār it

Olmasun ʿayān genc-durur ḥüsnüñi sakla
Siḥr-ile ṭılısm eyleyüben zülfüñi mār it

Āh eyle bulutlar gibi dursun serüñ üzre
Başuñı belā kuhı dü çeşmüñi bıñar it

Bīmār yatur ḫasta Muḥibbī işigüñde
Derdini bilürsin sen anuñ aña tīmār it
NO-200b

267. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Ḳıyām itse kaçan ol serv ḳāmet
Müʾezzindür ʿīdüñ aña iḳāmet

Bu dil yanup başumdan dūd-ı āhum
Çıkar mı ʿışḳda olmasa ḥarāret

Yine cemʿ itdi beñzer leşkerin ġam
İdiserdür bu dil mülkini ġāret

Koma dünyāda bir taş üzre taşı
Sınuk göñülleri eyle ʿimāret

Ḥaḳīḳī oldugıyçün şiʿr-i Saʿdī
Görür her kimse baksa istiḳāmet

Muḥibbī şiʿrüñi yārāna gönder
Ko dutsun dehri ser-tā-ser tamāmet

Umar senden kerīm işi keremdür
İdenüñ cürmüme benüm şefāʿat
NO-201a

268. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Yār[ı] gördüm nāgehān didüm ki bu ʿayn-ı mehest
Geydügi zerrīn ḳabā başındaki keç külehest

Sende bu ḥüsn ü leṭāfetle melāḥat görinür
Dir-isem tañ mı saña dehrüñ mehi çārdehest

Eşk-i çeşm-i sipehi karşuladı ġam sipehi
Alısar mülk-i dili çünki bular ṣad sipehest

Şeb-i firḳatde görinmedi baña rūz-ı viṣāl
N'eyleyem derdā dirīġā ki bu necm-i Tīhest

Kaldı vīrāne-i miḥnetde Muḥibbī şeb ü rūz
Ḫū dutup dil ġam-ıla olalı ārām-ı kühest
NO-201b

269. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Naḳd-i cān ile kim aldı la'l-i cānānı dürüst
Şübhesüz aradı buldı derde dermānı dürüst

Her ki 'āşıḳdur bilür elbette 'ışḳuñ ḳadrini[163]
Virseler virmez kamu Īrān u Tūrān'ı dürüst

Pertev-i ḥüsnüñle cānā dil münevver eyleyen
Bir naẓar baḳmaz göre ḫurşīd-i raḫşānı dürüst

Şu'le virdi metn-i ḥüsnüñde senüñ Nūr āyeti
Geldi ḫaṭṭuñ yazdı tefsīr eyledi anı dürüst

Görmedi gülşende bir gül 'ārıż-ı dilber gibi
Bu Muḥibbī aradı cümle gülistānı dürüst
Ü3-21ak, NO-202b, S1-15b, S2-19a, H1-12a, T-15b

270. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Maḥabbet gelse ardınca [da] miḥnet
Dimişler bir-dur[ur] miḥnet maḥabbet

Bugün ḫayr eyle yarın sorılursın
Cevāba ḳādir olmaz olsa şirret

Dilā ḫayr eyle diller rāḥat olsun
Diyeler togurana saña raḥmet

[163] 'ışḳuñ ḳadrini Ü3, NO: 'ışḳuñ ḳıymetin S1, S2, H1: derdüñ ḳıymetin T

Çekilmez katıdur ʿışḳuñ kemānı
Ne ṭāḳat var çekile vü ne ḳudret

Nigāruñ ḳaṣrına āhuñ kemendin
Atuban çıkmaga gel eyle himmet

Elüme girse eger ḫāk-i pāyuñ
Olurdı başuma ol tāc-ı devlet

Muḥibbī ṣabr eyle zecr-i ʿışḳa
Gerekdür er olanda çünki ġayret
NO-203a

271. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gīceler gitmez dilümden tā sehergeh āh dōst
N'eyleyem derdā dirīġā olmadı āgāh dōst

Ben gedāya vaṣl ḫᵛānın āh inʿām itmedi
Gerçi didüm ḳapusında niçe kez Allāh dōst

Āhum ile göz yaşum fāş itmiş iken sırrumı
Hīç diye-bilür miyem göz yaşına ben[164] āh dōst

Cān u başum ister ise yolına olsun fedā
Bu ṭarīḳ-i ʿışḳda ʿāşıḳ gerek dil-ḫᵛāh dōst

İy Muḥibbī ġamdan özge yār-ı ṣādıḳ var mıdur
Zīra bulmazsın bulınmaz[165] ola her hem-rāh dōst
Ü3-24bk, BY-9b, S1-13b, H1-10b, T-13a

272. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Düşer mi ʿāşıḳa kılmak şikāyet
Cefā vü cevr-ile öldüre ġāyet

Didiler ʿışḳ[ı] eyler vaṣl teskīn
Didüm artar aña olmaz nihāyet

Dilā luṭf eyle geç ṭūl-ı emelden
Saña yitmez mi bir loḳma kifāyet

164 ben: -S1, -H1
165 zīra bulmazsın bulınmaz: çünki bulmaz bu cihānda S1, H1, T

Düşer dilden dile elbette āḫir
İderseñ sırruñı ġayra ḥikāyet

Muḥibbī sevdügüñ çün Muṣṭafā'dur
Gerekdür şer'ini itmek ri'āyet
BY-9b

273. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Eger zülfüñden eylersem şikāyet
Olur cānā[166] muṭavvel bir ḥikāyet

Ḫaṭuñ tezvīrine kaşuñla zülfüñ
Görüñ eyler mi bir togrı şehādet

Başuma ḫāk-i pāyuñdur sa'ādet
Dirīġā kanı başumda o devlet

Maḥabbet senden olmayınca iy dōst
Baña birdür hemān miḥnet maḥabbet

Muḥibbī ḳāmetin gördi nigāruñ
Didi bugün-durur baña ḳıyāmet
Ü3-25ak, BY-10a, S1-14b, H1-11a, T-14a

274. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Dār-ı dünyāya göñül virme saña budur ögüt
Ger dilerseñ 'āḳıbetüñ ḫayr ola bu sözi tut

Ebr-i āhuñla dilā kesme gözüñ yagmurını
Şöyle yagdur dökmemiş ola o bārānı bulut

Yārı görmek ten göziyle didiler mümkin degül
Cān gözin aç kıl naẓar bārī anuñla dil avut

Her kaçan añsañ günāhuñ derd-i dilden āh kıl
Ditresün ol bāddan cismüñ ki san berg-i sögüt

Çünki gördüñ kim zamāne diñlemez feryāduñı
Gönder āhuñ āteşin yaksun ser-ā-ser anı ot

Söyleseñ bir ḥaḳ sözi ḫalḳ alur anı 'aḳsine
Olıcaḳ bu vech-ile yigdür Muḥibbī bil sükūt
Ü3-23b, BY-11b

---

[166] cānā: uzun T

275. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Baña sunıldı ezel cām-ı elest
Oldum ol cāmı içüp vālih ü mest

İçeli [ben] anı oldum āvāre
Ne ḳarāra mecāl ne cāy-ı nişest

N'ola ḫalḳ atsa saña ṭa'na daşın
Şīşe-i 'ār gerek cümle şikest

Göñül eyvānını yıḳ eyle ḫarāb
Yücelikden saña yigdür ol pest

İy Muḥibbī yanup 'ışḳ āteşine
Nīst ol ister iseñ olmaḳ hest
BY-12a

276. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

'Işḳ-ıla ben ṭālib-i cānāne oldum 'āḳıbet
Şem'-i ḥüsne yanmaġa pervāne oldum 'āḳıbet

Baġlayaldan dil ṣaçı zencīrine dīvāne-veş
'Aḳl u ṣabr u hūşdan bīgāne oldum 'āḳıbet

Ola kim genc-i viṣālüñden bulam diyü nişān
Bu göñül ma'mūr iken vīrāne oldum 'āḳıbet

Bir lebi şīrīn ġamıdur beni Ferhād eyleyen
Āh kim 'ālemlere efsāne oldum 'āḳıbet[167]

İy Muḥibbī ister idüñ sen maḥabbet cāmını
Şükr ḳıl nūş eyleyüp mestāne oldum 'āḳıbet
Ü3-21bk, BY-12a, S1-12b, H1-9b, T-15a

277. Mef'ûlü fâ'ilâtun mef'ûlü fâ'ilâtun

Ne 'ışḳa var nihāyet ne ḫōd bu derde ġāyet
'Işḳdan sakın dem urma ger idesin şikāyet

Dād-ı Ḫudā dimişler kesbī degül-durur 'ışḳ
Taḥṣīli katı müşkil olmayıcak liyāḳat

[167] S1 ve H1'de bu mısra, gazelin son beytinin 2. mısraıyla yer değiştirmiştir.

Gözler mi ʿālem içre nāmūs u ʿārı ʿāşıḳ
Herkes selāmet olsun bunlar diler melāmet

Zāhid nedür bu ġaflet ʿışḳa nedür bu inkār
Cān terkin urur[168] ʿāşıḳ yitmez mi bu ʿalāmet

Agla Muḥibbī agla añdukça her günāhuñ
Ola ki ol ḫaṭā-pūş ide saña ʿināyet

Bu defter-i ḥadīs̱üm ḫūn-ı dil ile yazdum
Her kim okursa lā-büd ider aña sirāyet
Ü3-23a, BY-13b, S1-15b, H1-12a, T-15b

278. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Rehber ol baña ṣabā gel der-i cānāna ilet
Yaʿnī cān bülbülini tāze gülistāna ilet

Küḥl içün ḫāk-i derin çünki getürdüñ gözüme
Bilürem degül ʿivaż cānı faḳīrāne ilet[169]

Cūy kıl kanlu yaşuñ tā ki ire işigine
Pāyına yüz sürüp ol serv-i ḫırāmāna ilet

Ola kim[170] oyna gelüp zülfini çevgān ide yār
Top idüp sen de dilā başuñı meydāna ilet

Ger yoluñ düşer-ise varma tehī dest ʿAcem'e
Bu Muḥibbī ġazelin Kūm-ıla Kāşān'a ilet
Ü3-22ak, BY-13bk, S1-15a, S2-19b, H1-11b, T-14b

279. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Yüzüñde şehā noḳṭa mı didüm didi ḥālāt
İrer mi ser-i zülfüñe elüm didi heyhāt

Zülfini gider dilden ü fikr eyle cemālin
Dil ḫānesini mesken ider yoḫsa sakın Lāt

---

168 urur: urdı S1, H1, T
169 Mısra S1, S2, H1 ve T'de:
ʿİvaż olmazsa hele cānı faḳīrāne ilet
şeklindedir.
170 kim: -S1, -S2, -H1, -T

Terk eyle ḳalender gibi gel uşbu cihānı
Geldi niçe İskender ü gitdi niçe Dārāt

Ferzende idüp baglama dil gel bu cihāna
Bir baydaḳ-ıla āḫir ider seni ol māt

Yaşına Muḥibbī kuluñuñ gel naẓar eyle
Bir ḳaṭre-durur nisbet aña Nīl ü eger Şāt
M-10a

280. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yandurup ger kül ide her dem beni hicrān-ı dōst
Nuṭḳa ger ḳudret bulam derd-ile diyem kanı dōst

Kovma ḥüsnüñ[171] gülşeninden dilberā dil bülbülin
Yok-durur bir vech-ile redd eylemek mihmān-ı dōst

Cān u dil olur müşerref bū-y-ıla ʿālem tolar
Deprenicek ruhlarında zülf-i misk-efşān-ı dōst

Sīneme irdükçe[172] tīrüñ geçdi başumdan[173] benüm
Agladugum bu ki kalmaz dilde bir peykān-ı dōst

Bu Muḥibbī ārzū-yı Kaʿbe-i kūyın kılup
İdiserdür cān u dilden kendüyi ḳurbān-ı dōst
Ü3-26ak, A-2b, M-11a

281. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zülfine cānum[174] tolaşaldan bulımazam necāt
Dōstlar benden ḥayāt[175] ummañ ki ben oldum memāt

İy Mesīḥā-dem ezilürken aña āb-ı zülāl
Kanda bir ola leb-i laʿlüñ-ile ḳand ü nebāt[176]

Ḳaṣd iderken laʿline zülfi tolaşdı boynuma
Dām-ı ejderde kalur kim isteye āb-ı ḥayāt

---

[171] ḥüsnüñ: ḥüznüñ Ü3, M
[172] irdükçe: geldükçe A
[173] başumdan: arkamdan A
[174] cānum: göñlüm A
[175] ḥayāt: necāt A
[176] Bu beyit Ü3-25ak ve A3a'dan alınmıştır.

ʿIşḳuñ-ıla cān u dil şöyle faḳīr oldı bugün
Benden özge müsteḥaḳ yokdur baña virgil zekāt[177]

Yār eger zülfin giderse gül yüzinden ġam degül
Çün Muḥammed devridür küfre ne ḥācet iltifāt[178]

Pādişāh-ı ʿālem olduñ ḥüsn-ile sen dilberā
Sözlerüñ yanında şāhum su olur kand ü nebāt[179]

İy Muḥibbī yār cevriyle bugün hem-dem iseñ
Çok belālar getürür başuña senüñ kāyināt[180]
Ü3-25ak-26ak, A-3a-5a, M-11b, PB-924

282. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gül yüzinde komış ʿanber kākül-i müşgīn-i dōst
Eylemiş kendüyi çenber kākül-i müşgīn-i dōst

Bir siyeh Hindūcadur gülzār-ı ḥüsninde görüp
Al-ıla gül dermek ister kākül-i müşgīn-i dōst

Zülfi gibi gördi çün ḥāl-i perīşānum benüm
Egilüp gūşına söyler kākül-i müşgīn-i dōst

Āteş-i ruḫsārı içinde vaṭan dutmış yine
Sanasın olmış semender kākül-i müşgīn-i dōst[181]

Komadı tende mecāl ü sīnede hīç ʿaḳl u hūş
Dutdı cān mülkin ser-ā-ser kākül-i müşgīn-i dōst

Görmeyicek ölürem göricek ḥayrān oluram
Bilmezem kim baña n'eyler kākül-i müşgīn-i dōst

Bir nefes yokdur Muḥibbī zār u ġamgīn[182] olmaya
Eyledi ḥālin mükedder kākül-i müşgīn-i dōst
Ü3-24b, M-12a, S1-13b, H1-10b, T-13a

---

177 Bu mısra Ü3-26akve A3a'da:
Şehriyār-ı ḥüsnsin luṭf eyle vir aña zekāt
şeklindedir.

178 Bu beyit PB'den alınmıştır.

179 Bu beyit Ü3-26ak ve A5a'dan alınmıştır.

180 Bu beyit A3a'da:
İy Muḥibbī yār zülfine tolaşdı çünki dil
Çok cefālar getüre başuña senüñ kāyināt
şeklindedir.

181 S1, H1 ve T'de bu beyit bir sonraki beyitle yer değiştirmiştir.

182 ġamgīn: ḥayrān T

283. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dil saçuñ zencīrine dīvāne oldı ʿāḳıbet
Cān u dil elden gidüp bīgāne oldı ʿāḳıbet

Niçe yıldur yüz sürer turmaz ser-i kūyuñda dil
Görmedi bir kez seni cānāne oldı ʿāḳıbet

Dil ser-i zülfüñ ile[183] düşdi zenaḫdan çāhına
Āḫirā gör mār-ıla hem-ḫāne oldı ʿāḳıbet[184]

Ḫālüm aglarsam katında ḫᵛāba varmaz çeşm-i yār
Miḥnet ü derdüm aña efsāne oldı ʿāḳıbet

Bu Muḥibbī vaṣlı gencin isteyüp vīrān olur
Aña bu vīrānelık ḫum-ḫāne oldı ʿāḳıbet[185]
Ü3-27bk, A-4a, M-12b

284. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü fâʿilün

İy şāh-ı ḥüsün ʿāşıḳuñam gel ʿadālet it
Yaʿnī vefā vü mihrüñi göster ḥimāyet it

İster göñül kūy-ı ḫarābāta şāh ola
İy pīr-i deyr gel berü sen daḫı himmet it

Girse elüñe bir ṣanem yār yār-ı nāzenīn
Yiter saña cümle cihāndan ferāgat it

ʿIşḳ ehli n'ola oldılarsa melāmetī
Zāhid bize ṭaʿnı ko var sen selāmet it

Cürmüm katı añup anı tevbe eyledüm
Yā Rab ḳabūl eyle keremden ʿināyet it

Olmak Muḥibbī ister-iseñ ʿışḳ-ıla şāyiʿ
Kaldur livā-yı āhı anuñla ʿalāmet it
Ü2-111b

---

183 zülfüñ ile: zülfeyn-ile Ü3

184 Mısra Ü3'te ve A'da:
Gör o miskīn mār-ıla hem-ḫāne oldı ʿāḳıbet
şeklindedir.

185 Bu beyit Ü3'te ve A'da:
Bu Muḥibbī genc-i vaṣlın isteyüp cānānenüñ
Ḫāne-i cismi anuñ vīrāne oldı ʿāḳıbet
şeklindedir.

285. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fâ'ilün

Göster yüzüñi kişver-i göñlümi ġāret it
Yakduñsa koma anı kim ḫarābe ʿimāret it

Mihr ü vefā gelmese senden ne ġam baña
Tek cevr ü cefā itmege kendüñe ʿādet it

Dil ḫasta yatur derd-ile bilmez deva aña
İy dil ṭabīb[i] eyle kerem gel iʿādet it

Al ḫāk-i derin elüñe andan yüzüñe sür
ʿİzzetle koyup başuña tāc-ı saʿādet it

ʿIşḳıyla Muḥīb oldugına mubtelā-yı ʿışḳ
İy dīde-i eşk āh-ıla gelüp şehādet it
Ü2-114a

286. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Hem-demüñ dünyāda bir gün yüzlü cānān oldı tut
Maḥremüñ dün gün meh ü ḫurşīd-i raḫşān oldı tut

Çünki degmez hicrine vaṣlı ṣanavber ḳadlerüñ
Her elif sīneñde bir serv-i ḫırāmān oldı tut

Taḫt u tāc u salṭanat berbād olur çün ʿāḳıbet
Kendüñi ʿālem serīrine Süleymān oldı tut

Çün götürürsin ayagı bezm-i dünyādan göñül
İçdügüñ cām-ı şarābı āb-ı ḥayvān oldı tut

Dehr bāġında Muḥibbī çünki yok būy-ı vefā
Dāġlar cismüñde yir yir vird-i ḫandān oldı tut
Ü3-20bk, S2-19b

287. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Laʿl-i nābuñ fikrin itdi gözlerüm[186] kan ʿāḳıbet
Akmag-ıla gözden ol kan oldı ʿummān ʿāḳıbet

İstedüm pinhān idem sīnemde ġamzeñ yarasın
Rūşen itdi ʿāleme çāk-i girībān ʿāḳıbet

---

[186] fikrin itdi gözlerüm: fikri kıldı bagrumı S1, H1, T

Ẓāhir itdi kūy-ı ʿışḳ içre cünūnum ʿāleme
Naḳş olan seng-i cefādan cism-i ʿüryān ʿāḳıbet

Firḳatüñ virdi ḫalel gerçi bu dil bünyādına
Leşker-i ġam geldi itdi cümle vīrān ʿāḳıbet

Kim ki vaṣl isterse dilber didi itsün terk-i cān
İy Muḥib şükr it bu düşvār oldı āsān ʿāḳıbet[187]

Cām-ı Cem sun sāḳiyā bir dem ġanīmetdür ḥayāt
Çün içer cām-ı memātı cümle insān ʿāḳıbet [188]

Cürʿa-ı ʿışḳı Muḥibbī çün ezel nūş eyledi
Olısardur āḫir ol rüsvā-yı devrān ʿāḳıbet
Ü3-21bk, S1-12b, H1-10a, T-15a

288. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İy göñül pīr-i muġānuñ dāmenini berk tut
Çünki andan ġayrı virmez saña bir kimse öğüt

Deyr ara bir muġbeçe gördüm ki anuñ mis̱li yok
Anı bir yüzden daḫı ḫalḳ itdi ḥayy-ı Lā-yemūt

Āteş-i ʿışḳuñ düşelden dil ḫarāba tutdı yüz
Niçe vīrān olmasun düşdi göñül şehrine ot

Biñ süʾāl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb
Yok dehānı ya urılmış agzına mühr-i sükūt

İy Muḥibbī zülfi bendinde gören dil murġını
Dir meges gibi tolaşmış aña dām-ı ʿankebūt
Ü3-23ak, S1-11b, H1-9a, T-11b

289. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀrıżuñda zülfüñi gördüm senüñ iy yār mest
Ḥaḳ dimişler günde yatsa olur-ımış mār mest

Pā-bürehne ʿāşıḳam ben laʿli şevḳıne müdām
İstemeñ benden selāmet olmışam bī-ʿār mest

---

[187] Mısra S1, H1 ve T'de:
Ḥamdü-lillāh kim bu düşvār oldı āsān ʿāḳıbet
şeklindedir.

[188] 6 ve 7. beyitler Ü3 ve S1'de yoktur.

Gül gül olmış ḫaddi beñzer kanumı nūş eylemiş
Bagrumı ister kebāb ol gözleri ḫunḫᵛār mest

Ben degülem yaluñuz ʿışḳuñla sergerdān senüñ
Bunca yıl serkeşte durur künbed-i devvār mest

Meclisüñde şemʿi gördüm karşuña par par yanar
Yanmaz-ıdı şevḳuñ-ile olmaya ger nār mest

Būy-ı zülfüñden hevā başında var servüñ meger
Raḳṣa girmiş ol hevādan şöyle kim oynar mest

Bir ḳadeḥ nūş eylemiş sanmañ çemende ʿandelīb
Būy-ı güldendür hemīşe bülbül-i gülzār mest

Cürʿa-i cāmı ezelden kim ezel nūş eyledi
Tañ degüldür tā ḳıyāmet göriñe her bār mest

İstemez kevs̱er şarābın cenneti kılmaz ṭaleb
Bu Muḥibbī çünki oldı ʿāşıḳ-ı dīdār mest
Ü3-23bk

290. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bār-ı ġamdan ḳaddümi pīç ü ḫam itdüñ ʿāḳıbet
Eyleyüp Mecnūnlayın rüsvā hem itdüñ ʿāḳıbet

Ḳaddümi çeng eyleyüp takduñ aña cān riştesin
Nāle vü feryādumı zīr ü bam itdüñ ʿāḳıbet

Vaʿde kılduñ gerçi kim evvel viṣālüñ şerbetin
Firḳate tebdīl idüp āḫir sem itdüñ ʿāḳıbet[189]

Gel beni öldür baña yigdür bu dirlikden ölüm
Çün raḳīb-i rū-siyāhı maḥrem itdüñ ʿāḳıbet

Sāḳiyā biñ cānum olsa yoluña olsun fedā
Bir ḳadeḥ meyle bizi sen bī-ġam itdüñ ʿāḳıbet

Niçe kez yapduñ Muḥibbī göñlini yıkduñ yine
Sīnede bünyād-ı ʿışḳı muḥkem itdüñ ʿāḳıbet
Ü3-23bk, S1-12a, H1-9b, T-12a

[189] Bu beyit S1, H1 ve T'de yoktur.

291. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Heft iḳlīmi saña cümle[190] musaḫḫar boldı tut
ʿÖmr daḫı Ḫıżr-ıla ʿālemde hem-ser boldı tut

Niçelerden kaldı dünyā kalısar senden daḫı
Bu ribāṭa kim kona göçmek muḳarrer boldı tut

Çün saña kalmaz ne lāzım ṭāḳuñı kılmak yüce
Ḫışt-ı eyvānuñ kimi sīm ü kimi[191] zer boldı tut

Bir avuç toprag-ıla ancak olur renc ḥāṣıluñ
Cümle ʿālem gencini saña müyesser boldı tut

Şādī vü ġam iy Muḥibbī tutmadı bir dem ḳarār
ʿĀḳil ol[192] her birisi gelse berāber boldı tut
Ü3-24bk, S1-13a, S1-10a, T-12b

292. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Eline aldı yine seng-i cefā ol çeşmi mest
İdiserdür vā dirīġā şīşe-i göñlüm şikest

İy cefā-ḫū cevr idersin Tañrı'dan korkmaz mısın
Rūz-ı maḥşerde bulına dāmenüñde niçe dest

Zāhidā sanma beni mest-i mey-i engūr olam
İçmişem cām-ı maḥabbet cürʿasın rūz-ı elest

Gāh mescidde gehī deyr ü gehī meyḫānede
Bulımadum aradum dildārı kıldum cümle geşt

İy Muḥibbī key sakın ḥadden tecāvüz eyleme
Çün bilürsin bir daḫı girmez ele ʿömr-i güzeşt
Ü3-24bk, S1-14b, H1-11b, T-14a

293. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Olmışam cām-ı lebüñden ben senüñ iy yār mest
Nitekim būy-ı gül ile bülbül-i gülzār mest

Her kişi cām-ı mül-ile mest olur ammā ki ben
İçeli ʿışḳuñ şarābın oluram[193] her bār mest

---

[190] saña cümle: kamu saña S1, H1, T
[191] kimi sīm ü kimi: biri sīm ü birin S1, H1, T
[192] ol: olur Ü3
[193] oluram: olurın S1, H1, T

Sırr-ı ʿışḳı fāş iderse göz yaşı olmaz ʿaceb
Çün olagelmişdür eyler sırrını iẓhār mest

Laʿlüñi añdum ferahdan yok yire kan agladum
Gāh olur meclis içinde yok yire aglar mest

Gözleri tārāca virdi yine bu dil şehrini
Şöyle beñzer kim Muḥibbī olmış ol güftār mest
Ü3-25ak, S1-15a, H1-11b, T-14b

294. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Ḳıyām itse kaçan ol servi ḳāmet
Koparur başuma ol gün ḳıyāmet

Eṭibbā el urup nabżuma didi
Cünūn-ı ʿışḳ ancak bu[194] ʿalāmet

Olam sālim baña kılmañ duʿāyı
Selāmet istemez ehl-i melāmet

Ufatmak sāgarı zāhid hüner mi
Bütün kılmak-durur anı kerāmet

Ne ġam yoluñda ger ölse Muḥibbī
Nigārā tek sen ol sag u selāmet
Ü3-25a, S1-12a, H1-9b, T-12a

295. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Ḫār-ı cefāñ-ıla oluban pāy-ı dil şikest
Vaṣluñ güline irmedi iy bī-vefā bu dest

Şevḳ-i lebüñle mest geçinür[195] cümlesi müdām
Ger şeyḫ-i şehr ü zāhid görinür[196] mey-perest

Evc-i felekde seyrān iderken bu murġ-ı dil
Oldı hevā-yı zülfi ile ḫāl-i yāra best

Zāhid gibi şükr ki denī-himmet olmadum
İtdüm bülend himmeti buldum murāda dest

[194] ancak bu: bu ancak Ü3
[195] geçinür: geçer A
[196] görinür: görindi A

Meclisde būseñe bu Muḥibbī olursa germ
Maʿẕūr ola ki şevḳ-ile oldı ziyāde mest
Ü3-25bk, A-3b

296. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Maḳṣūd bu ki iy yār olasın sag u selāmet
ʿIşḳ ehline dāyim yaraşur ola melāmet

ʿIşḳ āteşiyle dūd-ı dilüm elde ʿalem-vār
Sulṭān-ı ġam-ı ʿışḳa bu yitmez mi ʿalāmet

Öldürse eger ġamzesi eyler lebi iḥyā
Meh-rūlara yitmez mi ʿaceb bunca kerāmet

Derdā vü dirīġā n'olısar ḥālümi bilsem
Ger nāme-i ṭāʿat ne resed rūz-ı ḳıyāmet

Togrut yoluñı egri yola gitme Muḥibbī
Tā dökmeyesin soñra varup eşk-i nedāmet
Ü3-25bk, A-3b

297. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dün gice geşt eyledüm ben kūy-ı cānānı dürüst
Bir ramaḳ kaldı bu yolda kim virem cānı dürüst

Okuyaldan gülşen içre medḥüni sen gül-ruḫuñ
Gülsitānda kalmadı bir gül girībānı dürüst

Her gice bir nevʿe māhı ʿārż eyler āsümān
Gün yüzüñe beñzedimez cehd ile anı dürüst

Cān u dil aldı lebinden būse iḳrār eyledi
Ḫūblarda olmaz imiş ʿahd ü peymānı dürüst

Vird idinmişdür ʿiẕāruñ ẕikr ider dāyim Muḥib
Tutar agzında ʿacebdür nār-ı sūzānı dürüst
Ü3-25bk, A-4b

298. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḫaṭ gelüp itmiş iḥāṭa ḫadd-i cānānı dürüst
Hāledür devr eylemişdür māh-ı tābānı dürüst

Şol ḳadar āh eyledüm çıkdı felekler saḳfına
Görinür çarḫuñ kebūd rengi oldı eyvānı dürüst

Bir gedādur kapuña geldi seḥergeh āfitāb
Vir eline anı maḥrūm itme bir nānı dürüst

Gerçi kim Yāḳūt içün ḫaṭṭāṭ dirler dehr ara
Nerm-idi ḫaṭṭuñ mis̱āli ḫaṭṭ-ı reyḥānı dürüst

Āsitānuña Muḥibbī geldi vaṣluñ isteyü
Var mı bir meẕhebde kim redd ide mihmānı dürüst
Ü3-26ak, A-5a

299. Mef'ûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Pervāne kılur şemʿ-i ruḫı mihr ü mehi dōst
Her kim ki göre ḥüsnini eydür ki zehī dōst

Öpmege elüñ eylemişem başumı tuḥfe
Öpülmez imiş şehler eli çünki tehī dōst

Lāyıḳ saña kim eyleyesin cevr ü cefālar
Mihr eyleyesin yañıluban gāh gehī dōst[197]

Dil düzdini ʿadl eyleyüben zülfüñe gel as
Boynuña senüñ düşmeye[198] hergiz güneh-i dōst

Raḥm eyle Muḥibbī kuluña kim ġam-ı ʿışḳuñ
Ġāret-i dil ü cān itmegi saldı sipeh-i dōst
Ü3-26ak, A-5b

300. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Belā imiş baña ol serv-i ḳāmet
Koparur başuma her dem kıyāmet

Saʿādet buldı koyan pāyına ser
Benüm başumda yokdur bu saʿādet

N'ola bī-mihr olursa māh-rūlar
Olur cevr ü cefā bunlara ʿādet

[197] dōst: iy dōst Ü3
[198] düşmeye: dönmeye A

Bi-ḥamdi'illāh beni öldürdi ġamzeñ
Dilerdüm dāyimā Ḥaḳ'dan şehādet

İden ẓulmı aña çün pādişehdür
Muḥibbī kime eylesün[199] şikāyet
Ü3-27ak, A-4a

301. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Ne yitmez ehl-i 'ıyşa bu sa'ādet
Ola her cām içene buse 'ādet

Olur olmaz[200] ḳadeḥle içme zāhid
Sebū ile anı içmek ẓarāfet

Mü'eẕẕinler yine ḳāmet getürdi
Ḳıyām itdi meger ol serv-i ḳāmet

Cihān keyfiyyetinden cümle geçdi
O kim cām-ı lebüñle[201] buldı rāḥat

Muḥibbī pādişāh-ı 'ālem iken
Murādı kuluñ olmakdur nihāyet
Ü3-27ak, A-5b

302. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Serverā ḳaddüñ yanında serv pest
Ḫōş dimişler dest-ber-bālā-yı dest

Nāṣiḥā pend eyleme itmez es̱er
'Āşıḳ oldum çünki ben rūz-ı elest

Tīr-i ġamzeñ öldürür biñ 'āşıḳı
Kimde vardur iy kemān ebrū bu şast

Rūz-ı maḥşerde daḫı ayılmayam
Olmışam cām-ı lebüñden eyle mest

Ṣūreti ko bak Muḥibbī sīrete
Olma zāhid gibi sen ṣūret-perest
S1-13a, H1-10a, T-12b

---

[199] eylesün: eylersin A
[200] olmaz: ẓāhir A
[201] cām-ı lebüñle: 'ışḳ-ı cām-ıla A

303. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Çeşmüm ideli sen güle bir kez naẓar iy dōst
Cān bülbüli turmaz kılur āh-ı seḥer iy dōst

Bu dūd-ı dilüm gerçi ki eflāke irişdi
Sen māha velī itmedi āhum es̱er iy dōst

Dün oldı günüm hicr-ile iy şāh-ı cefākār
Raḥm eyle benüm ḥālüme düşmen güler iy dōst

Ya kaşlaruña cān-ıla ḳurbān olalıdan
Ġamzeñ okına sīnemi itdüm siper iy dōst

Göñlümi alup şimdi eger kaṣdūn-ısa cān
Çokdan komışam yoluña ben cān u ser iy dōst

Zār u ġamuñı eylemişem kendüme yoldaş
İtdükde ʿadem mülkine bundan sefer iy dōst

Bir gün dimedüñ ḫasta Muḥibbī'ye nedür ḥāl
Bildüm ki baña zerrece yokdur naẓar iy dōst
S1-14a, H1-10b, T-13b

SE (ث) HARFİ

304. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

'Āriżı devrinde yāruñ bāġ u bustāndur abes̱
Leblerine nisbet itme āb-ı ḥayvāndur 'abes̱

Çün müyesser olmaya cānān viṣāli 'āşıḳa
'Ālem içre sīnesinde turdugı cāndur 'abes̱

Cevher-i eşküme zāhid ṭa'n iderse tañ degül
Ṭālib-i ḫar-mühreye çün la'l ü mercāndur 'abes̱

Bülbülā maġrūr olma şāhid-i gül ḥüsnine
Çün degül vaḳti gülüñ bāḳī gülistāndur 'abes̱

Şi'r-ile itdüñ Muḥibbī ol-perī teshīrini
Dime şimden girü sen eş'ār u dīvāndur 'abes̱
Ü1-34a, Ü2-24b, Ü3-27a, AE-30a, S2-26a

305. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

İdemezsiz iy güzeller siz o cānān-ıla baḥs̱
Kim görüpdür encüm ide māh-ı tābān-ıla baḥs̱

Yüzümi pāyuña sürsem beni pā-māl eyleme
Mūr olur kim pend idüp eyler Süleymān-ıla baḥs̱

Her ne emr itseñ buyur ben turmışam fermānuña
Ḥaddi mi vardur kuluñ kim ide sulṭān-ıla baḥs̱

Āb-ı Ceyḥūn idi eşküm şimdi oldı cūy-ı Nīl
Mıṣr-ı ḥüsnüñ ḥaḳḳı itsün çeşmüm 'ummān-ıla baḥs̱

Eyledüñ ṭarz-ı Niẓāmī'de Muḥibbī naẓmuñı
Şi'r ara şimden girü var eyle Selmān-ıla baḥs̱
Ü1-34a, Ü2-25a, Ü3-27bk, NO-15a, AE-30b

306. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Cānı mı var kimsenüñ eyleye cānān-ıla baḥs̱
Bendeye lāyıḳ mıdur kim ide sulṭān-ıla baḥs̱

İtdügi cevr ü cefā baña vefādan yig gelür
Ḳıymet-i derdi bilen ider mi dermān-ıla baḥs̱

Ben de yakdum meclis-i ġamda bu göñlüm şemʿini
Eyledüm tā ṣubḥa dek şemʿ-i şebistān-ıla baḥs̱

Ruḫlarını bāġ ara gördükde didüm mis̱li yok
Oldı mülzem itdügümde ben gülistān-ıla baḥs̱

Şiʿr-i pür-sūzuñ görüp taḥsīn ide Ḫusrev daḫı
İy Muḥibbī eyle şimden girü Selmān-ıla baḥs̱
Ü1-34b, Ü2-25a, Ü3-27ak, AE-30b

307. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Terk-i cān it ʿışḳ yolında dime cānāndur[202] ʿabes̱
Olmasa ʿālemde çün cānān ne söz cāndur ʿabes̱

Her ne kim senden gele cevr ü cefālar rāżıyam
Derdüñi ḫoş görelden baña dermāndur ʿabes̱

Başum-ıla ʿışḳ meydānında zülfüñ oynasun
İtme ġayrı bāzı çün top-ıla çevgāndur ʿabes̱

Sebze ḫaṭṭını görüp iy gözlerüm gel aġlama
Gülşen içre her kaçan çok olsa bārāndur ʿabes̱

Kim göre rengīn lebüñle dōstum lüʾlüʾ dişüñ
Diye dürre kim baḳar laʿl-i Bedaḫşān'dur ʿabes̱

Lebleri virür Muḥibbī mürde cisme çün ḥayāt
Ṭālib olma ẓulmet içre āb-ı ḥayvāndur ʿabes̱

İki ʿālemde senüñ ben ʿāşıḳam dīdāruña
Sensüz olsa cennet ü ḥavrā vü ġılmāndur ʿabes̱[203]
Ü1-34b, Ü2-26a, Ü3-27b, AE-31b

308. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀrıżıyla dāyim eyler zülf-i ʿanber-bār baḥs̱
Nite kim İslām ile turmaz ider küffār baḥs̱

Pehlevānam ʿaṣrda tīġ-ı zebānumla bugün
Kim gele meydānuma itmeye bir miḳdār baḥs̱

---

[202] cānāndur: cāndur Ü1

[203] Bu beyit Ü2'de yoktur.

Ġaybetümde n'ola ḥāsid söylese ḥarf-i dürūġ
Rū-be-rū itmez benüm-ile o bed-güftār baḥs̱

'Āşıḳam vīrānelerdür meskenüm Mecnūn-sıfat
'Ayb olmasun idersem bādir ü dīvār baḥs̱

İy Muḥibbī aña dünyāyı ki ol bir cīfedür
Pāk-dāmān ol sakın itme anuñla var baḥs̱
Ü1-35a, Ü2-25a, Ü3-27b, AE-30b, S2-25b

309. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

İtmez çü vefā kimseye bu 'ālem-i muḥdes̱[204]
Meyl itme aña gel aduñı kılma mü'ennes̱

Gülgūn meye ṭa'nı ḳo iy ṣūfī-i ḫod-rū
Mey 'āşıḳa sunıldı ezel saña müs̱elles̱

Bu zerḳ u riyā ile diler cennet ü ḥavrā
Bu devlete lāyıḳ mı-durur zāhid-i aḫbes̱

Dünyāya bugün meyl ideyim dime ḫaṭādur
Dil ḫānesini eyleme iy dōst mülevves̱

Meydān-ı maḥabbetde Muḥibbī gibi şīr ol
Rūbāh oluban ṣūfī-ṣıfat olma muḫannes̱
Ü1-35a, Ü2-25b, Ü3-27a, NO-15a, AE-31a

310. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Gül yüzüñ göstermedüñ iy verd-i ḫandān el-ġıyās̱
Bülbül-i dil oldı her şeb zār u nālān el-ġıyās̱

Serv gibi bāġda reftāra geldüñ nāz-ıla
Eyledüñ bu gözlerüm yaşın firāvān el-ġıyās̱

Nāgehān maḫfī naẓar kıldum güneş ruḫsāruña
Eyledüm ol dem hemān çāk-i girībān el-ġıyās̱

Şehd-i vaṣluñ var-iken gel sunma hicrüñ zehrini
Derdmendem kıl benüm derdüme dermān el-ġıyās̱

---

[204] 'ālem-i muḥdes̱: dehr-i mü'ennes NO

Ḫande kılsun gül gibi gülşende ḫaddüñ gülleri
Āhum ile eyleyem yaşumı bārān el-ġıyāṡ[205]

Bu Muḥibbī'ye şefā'at eyle şefḳat kānısın
Umaram itdürmeyesin aña her an el-ġıyāṡ
Ü1-35b, Ü2-25b, Ü3-27bk, NO-203b, AE-31a

311. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Olupdur 'ışḳ çün sevdāya bā'iṡ
Bilürse tañ mı 'ālemde ḥavādiṡ

Ḫabāyiṡden ider mi dilleri pāk
Neden dirler aña ümmü'l-ḫabāyiṡ

İderler baḥṡ-i 'ışḳı tā ḳıyāmet
Bilinmeye nedür aṣıl mebāḥiṡ

Ṭarīḳ-ı 'ışḳ birdür iki sanup
Sakın dimeñ aña iṡnā vü ṡāliṡ

Komazdı saña 'ışḳı Ḳays u Ferhād
Muḥibbī olmasañ anlara vāriṡ
Ü1-35b, Ü2-26b, Ü3-28b, AE-31b

312. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Cihān içün dimişler çünki ḥādiṡ
Bulınsa tañ mıdur bunda ḥavādiṡ

Saçı ẓālim ḥabībüñ çeşmi āfet
Olurlar fitneye her biri bā'iṡ

Kapuñdan beni dūr itmek murādı
Raḳībe dir-isem ben tañ mı ḥāriṡ

Baña degdi belā vü miḥnet ü ġam
Olaldan dōstlar Mecnūn'a vāriṡ

Gerekdür gülşen içre cāy-i ḫālī
Muḥibbī yār ola olmaya ṡāliṡ
Ü1-35b, Ü2-26b, Ü3-28a, H114a, AE-32a

---

[205] Bu beyit yalnız NO nüshasında vardır.

313. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İtmedüñ hergiz bu ben dil-ḫasteyi yād el-ġıyās̱
Gerçi itdüm işigüñde çagurup dād el-ġıyās̱

Gül gibi gūş eylemezsin ehl-i ʿışḳuñ nālesin
Eylerem bülbülleyin her gice feryād el-ġıyās̱

Şöyle beñzer boynu baglu kuluñam iy ġam senüñ
Tā ölince itmeyesin gibi āzād el-ġıyās̱

Eksük olmaz başda sevdā dilde āteş gözde āb
Ana raḥminden berü ben olmadum şād el-ġıyās̱

İy Muḥibbī dehr elinden pādişehlerdür zebūn
Eyledi Keyḫusrev ü Cemşīd ü Şeddād el-ġıyās̱[206]
Ü1-36a, Ü2-25b, Ü3-27bk, NO-203b, AE-31b

314. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İde-bilmez kimseler bu devr-i eyyām-ıla baḥs̱
Basılur elbetde āḫir kim ide cām-ıla baḥs̱

Niçe tutmaz bizi zāhid biz müs̱elles̱ içmişüz[207]
Cānı yokdur eyleye ol bāde-i ḫamr-ıla baḥs̱

Dāne-i ḫālüñ görüp dil murġı zülfüñ dāmına
Çünki düşdi itmesün kurtılmaz ol dām-ıla baḥs̱

Düşmişem hicrān şebine kimse sormaz ḥālümi
Ṣubḥ sordum bilmedi çün eyledüm şām-ıla baḥs̱

Gül ḫacīl olur kızarur görse ḫaddī gülleri[208]
Ġoncalar dem-beste itmezler o gül-fām-ıla baḥs̱

Degme kez virmez murādın kimseye devr-i zamān
Yok yiredür her kim eylerse bugün kām-ıla baḥs̱

Bu Muḥubbī görse her şāʿir sözin iġmāż ider
ʿAybdur çün ḫāṣ olana eylemek ʿām-ıla bahs̱
Ü1-36a, Ü2-26a, Ü3-28a, AE-32a, S2-26a

---

206 Bu beyit Ü2'de yoktur.
207 içmişüz: içmezüz S2
208 gülleri: dilberi Ü3

315. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zāhidā mey ḥürmetinden eyleme her bār baḥs̱
Ebleh olma sakla ṣoḥbet ḥürmetin biñ zār baḥs̱

Leyl zülfi olalı boynumda zencīrüm benüm
Eylerem dīvāne-veş ben her der ü dīvār baḥs̱[209]

Ġam şebinde ruḫları yādına efġān eylesem
Ṣubḥa dek eyler benümle bülbül-i gülzār baḥs̱

Şīve-i dōlāb-ı çarḫuñ nālişin dil gösterür
Olsa ger ġam meclisinde ʿilm-i mūsīḳār baḥs̱

Mey yirine ḫūnuñ[210] içse ġamzesinden sormagil
Meste uyup eylemek lāyıḳ degül huşyār baḥs̱

Kimisi yokdur lebüñ dir[211] kimisi dir[212] noḳṭadur
Eksük olmaz anuñ içün ʿışḳ ara iy yār baḥs̱[213]

Aka aka cūy-iken baḥr oldı yaşum ʿāḳıbet
Maḥv olur yanına varsa itmesün enhār baḥs̱

Ḫasta-i ʿışḳdur Muḥibbī bildük aña çāre yok
Bāri itme gel[214] ṭabībā bir[215] ser-i bīmār baḥs̱
Ü3-28b, BY-13b, S1-16a, S2-27a, H1-12a, T-16a

316. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḥaddi mi var mihr ü māhuñ ide sen ḫan-ıla baḥs̱
Ẕerre niçe eylesün ḫurşīd-i raḫşān-ıla baḥs̱

Ḫār elinden gülşen-i ḥüsnüñde her gice müdām
Bülbül-ile ṣubḥ olınca eylerem cān-ıla baḥs̱

Hicr elinden ġam bucagında yatup[216] bu ḫasta dil
Ney gibi durmaz kılur feryād u efġān-ıla baḥs̱

---

209 Bu beyit S1, S2, H1 ve T'de yoktur.
210 ḫūnuñ: kanuñ S1, S2, H1, T
211 dir: -S1, -H1, -T
212 dir: dir kim S1, H1, T
213 Bu beyit Ü3'te yoktur.
214 gel: iy S1, S2, H1, T
215 bir: gel S1, S2, H1, T
216 yatup: yatur A

İtlerüñle cengümi görüp beni ʿayb eyleme
Ṣadr-içün her kişi eyler çünki aḳrān-ıla baḥs̱

Lā dime cevriyle öldürse Muḥibbī seni yār
Hīç revā mıdur gedā eyleye sulṭān-ıla baḥs̱
Ü3-28bk, A-7b, M-13a

317. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḳāmetüm dāl eyledi bir zülfi ʿanber el-ġıyās̱
Kim ʿaceb āl eyledi ol çeşmi ʿabher el-ġıyās̱

Bülbülem bagrum delindi ḫār elinden iñlerem
Ḥīç baña raḥm eylemez ol verd-i aḫmer el-ġıyās̱

Görse idi bu benüm sīnemdeki ʿışḳ āteşin
Ḥāline şükr eyleyüp iderdi micmer el-ġıyās̱

Şol ḳadar āh eyledüm hicrüñ beyābānında kim
Raḥm idüp ḥālüme müslim didi kāfir el-ġıyās̱

Seng-i miḥnet yagdurup her dem Muḥibbī başına
Niçeye dek urasın bagrına ḫançer el-ġıyās̱
Ü3-28ak, S1-16a, S2-27b, H1-12b, T-16a

318. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀşıḳ olan dāʾim eyler derd-i cān[ān]-ıla baḥs̱
İstemez kendüzine tā kıla dermān-ıla baḥs̱

İy şeker-leb lez̠z̠eti şehd ü şekerden yig gelür
Nükte-i laʿlüñden itsem ehl-i ʿirfān-ıla baḥs̱

Müftī vü vāʿiẓ müderris cümlesi mest olalar
İtseler laʿl-i lebüñ keyfiyyetin cān-ıla baḥs̱

İstedükçe tāze tāze baña gevherler virür
Eylesün kimdür gelüp göñlüm gibi kān-ıla baḥs̱

İy Muḥibbī cūlar idüp her yaña göz yaşların
Cemʿ idüp bir yire idem baḥr-ı ʿummān-ıla baḥs̱
Ü3-28ak, A-6b

319. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İde-bilmez hīç kes bu ḳalb-i maḥzūn-ıla baḥs̱
Nitekim mümkin degüldür çarḫ-ı gerdūn-ıla baḥs̱

Ṭarz-ı ʿışḳı sormazam Mecnūn-ıla Ferhād'a ben
ʿĀr ider göñlüm benüm itmege mādūn-ıla[217] baḥs̱

Mıṣr-ı ḥüsnüñ ḥaḳḳıçün şol deñlü dökdüm göz yaşın
Eylesem itmeñ ʿaceb ben Nīl ü Ceyḥūn-ıla baḥs̱

Bezm-i ġamda ḳaddümi çeng ü yaşum tār eyledüm
Eylerem şimden girü çeng-ile ḳanūn-ıla baḥs̱

Bir gedā meyḫāne küncinde Muḥīb ger[218] cām içe
Eylese tañ mıdur ol Cemşīd ü Ḳārūn-ıla baḥs̱
Ü3-28ak, A-6b

320. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bir gedā iken idersem n'ola cānān-ıla baḥs̱
Mūr içün dirler ider gāhī Süleymān-ıla baḥs̱

Gülsitān-ı ḥüsnüñe ḳarşu senüñ bülbülleyin
Ṣubḥ olınca eylerem feryād u efġān-ıla baḥs̱

Leblerüñüñ ḫastasıyam n'içün itmezsin devā
Eylegil ḥikmet kitābı üzre Loḳmān-ıla baḥs̱

Bir güzel yokdur gelüp ola muḳābil ḥüsnüñe
Eylemek encüm[219] ne lāyıḳ māh-ı tābān-ıla baḥs̱

Naẓm-ı[220] eşʿārum görenler iy Muḥibbī dir baña
Eylesün şimden girü şiʿr içre Selmān-ıla baḥs̱
Ü3-28bk, A-7a

---

217 mādūn-ıla: mārūn-ıla A
218 Muḥib ger: Muḥibbī A
219 encüm: nemce Ü3
220 naẓm-ı: naẓm u Ü3

321. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Cevri çok cānān elinden el-ġıyāṡ
Gözleri ḳattāl[221] elinden el-ġıyāṡ

Ḫasta-i ʿışḳam baña olmaz devā
Derd-i bī-dermān elinden el-ġıyāṡ

Ġarḳ ider āḫir beni bu göz yaşı
Baḥr-i bī-pāyān elinden el-ġıyāṡ

Kulları ḥālin bilür dād eylemez
Ẓulmı bī-ḥad ḫan elinden el-ġıyāṡ[222]

Rūşen itmez külbe-i aḥzānumuz
Ol meh-i tābān elinden el-ġıyāṡ

İy Muḥibbī giceler tā ṣubḥa dek
İtdügüm efġān elinden el-ġıyāṡ
Ü3-28bk, A-6a

322. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Cihān içün dimişler çünki ḥādiṡ
Bulınursa ne tañ anda ḥavādiṡ

Gözüm mest oldı diler kanum içe
Olur mey fitneye elbette bāʿiṡ

Cüdā eyler beni kūyında görse
Raḳībe yiridür dirlerse ḥāriṡ

Ulu devlet-durur gülşen bucagı
Benümle mi ola maḥbūb da ṡāliṡ

İdüp Mecnūn Muḥibbī'ye vaṣiyyet
Metaʿ-ı ʿışḳına çün itdi vāriṡ
Ü3-29ak

221 ḳattāl: fettān A
222 Bu beyit A'dan alınmıştır.

CİM, ÇİM (ج ، چ) HARFİ

323. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Dilā Mecnūn-ṣıfat ʿüryān oluban pīrehenden geç
Şehīd-i ʿışḳ olmaklık dilersen gel kefenden geç

Görüp her serv-i bālāyı gözüñ yaşın revān itme
Gül-i dehrüñ vefāsı yok ṣafā virmez çemenden geç

Perī-rūdur anı bildüm ki bakmaz ādemī-zāda
O cān incinmesün dirseñ raḳīb-i Ehremen'den geç

Göñül şahbāzına pervāz vir āfāḳı seyr itsün
Bu süflī dāmgehden per açan zāġ u zaġāndan geç

Dilā aldanma gülzār-ı cihānuñ reng ü būyına
Fenādur āḫiri meyl itme gülden hem dikenden geç

Gözüm yaşına beñzer dir-ise maḳṣūduñ iy ḫᵛāce
Sefer kıl berre bu sevdā-y-ıla baḥr-i ʿAden'den geç

Muḥibbī cāme-i aṭlas geyüp anuñla faḫr itme
Libās-ı müsteʿārīdür bu cān üstinde tenden geç
Ü1-36b, Ü2-27a, Ü3-29b, AE-33a, S2-29b

324. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bu ṭılısmāt-ı cihān içinde çekdüm niçe renc
Ḥāṣıl itdüm ḥamdü-lillāh ʿışḳ gibi bir[223] ulu renc

Sīnem üzre pullarumdur dāġlar surḫ u siyāh
Oynayaldan nerd-i ʿışḳı oldı derdüm şeş ü penc

Ṭaʿn kılma zāhidā dāyim ḫarābāt ehline
Rūz-ı maḥşerde riyā ile olursın sen gülenç

Ġırre olma dār-ı dünyā bir misāfir-ḫānedür
Anuñ-ıçun ehl-i diller didiler aña sipenc

İy Muḥibbī naẓm ara tutduñ Niẓāmī ṭarzını
Şiʿrüñi şimden girü itmek gereksin penc penc
Ü1-37a, Ü2-26b, Ü3-30bk, AE-32b

[223] bir: - Ü1, Ü3

325. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Ḫaṭuñ itdi Ḫaṭā mülkini tārāc
Yidi kişverden aldı beñlerüñ bāc

Yüzüñ "ve'ş-şems" ü alnuñ "ve'ḍ-ḍuḥā"dur
ʿAceb mi zülfüñ olsa leyl-i miʿrāc

Olur ḳadri anuñ eflāke hem-ser
Başına[224] ḫāk-i pāyüñ kim ide tāc

Çıkardı Ādem'i cennetden İblīs
Raḳīb itdi beni kūyından iḫrāc

Vefā umma Muḥibbī bī-vefādan
Sakın dünyāya aldanma gözüñ aç
Ü1-37a, Ü2-27a, Ü3-29ak, H119a, AE-32b, S2-29a

326. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Ezelden olmaḳ ʿādetdür nihān genc
Nişānın sorma olur bī-nişān genc

Olupdur her kişi bir gence mālik[225]
Yiter baña o yār-ı mihribān genc

Viṣāle saʿy kıl virmek Ḫudā'nuñ
Ki saʿy-ile olur eks̱er ʿayān genc

Nigārā sakla ḥüsnüñ müddeʿīden
Dimesünler bulınur rāyegān genc

Muḥibbī ʿışḳ mihrin rūşen eyle
Diyeler buldı bir şāh-ı cihān genc
Ü1-37b, Ü2-27a, Ü3-29bk, AE-33b, S2-30a

327. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Cānānı cān u dil ile sevmek olursa suç
Derdā ki ʿāşıḳ olana olmaya böyle güç

Āhum es̱er mi eyler aña seng dildür ol
Göñline beñzemez anuñ illā ḥadīd ü tuç

---

[224] başına: ġubār-ı H
[225] mālik: ṭālib S2

Kāfir ḫaṭını gör nice İslāma ḳaṣd ider
Ḥāżırlanur ki eyleye baş kaldurup ḫurūc

ʿİyd-i viṣāl içün tutaram ṣavm-ı hicrüñi
Göster hilāl ebrūñı olsun tamām oruç

Baş koşdı birbiri-y-ile ebrūları yine
Beñzer Muḥibbī ʿarbede eyleye iki koç
Ü1-37b, Ü2-28a, Ü3-29ak, AE-33a

328. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Virildi başuña ʿizzetle çün tāc
Olısar ins-ile cin saña muḥtac

Ḥabībi olmasa idüñ Ḫudā'nuñ
Müyesser olmaz idi saña miʿrāc

Senüñ yoluñda her ḫār-ı muġaylan
Görinür pāyuma zer-baft ü dībāc

Ümīdüm yok tapuñdan ġayrı yirden
Şefāʿatden beni gel itme iḫrāc

Güneh baḥrına ġark olduñ Muḥibbī
Sakın ṭāʿat ü zühdi itme tārāc
Ü1-37b, Ü2-28a, Ü3-29b, AE-33a

329. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sīneme tīrüñle cānā gel bugün bir kapu aç
Ol kapudan pādişāhum alasın cānı ḫarāc[226]

Gerçi kim seng-i cefā sıdı bu göñlüm şīşesin
Korkaram āḫir batar pāyuña ol sınmış zücāc

Yazdı aḥsen ḥüsnüñi iy dōst ḫaṭṭāṭ-ı ezel
Ḫūblarda kalmadı bāzār-ı ḥüsn içre revāc

Ger dilerseñ ʿālemi rūşen kılasın ser-te-ser
Gün yüzüñden burḳaʿuñ keşf eyleyüp ruḫsāruñ aç

[226] cānı ḫarāc: bāc u ḫarāc Ü2

Ḫasta-i ʿışḳam Muḥibbī kimseden olmaz devā
Vaṣl-ı dilberdür hemān var-ısa bu derde ʿilāc
Ü1-38a, Ü2-27b, Ü3-29bk, NO-15b, AE-33b

330. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Bindüñ çü Burāḳ'a gice oldı saña miʿrāc
Ḫāk-i rehüñi itdi melāyik başına tāc

Dünyāya naẓar eylemedüñ faḳr idi faḫruñ
Hem geymedüñ egnüñe alup aṭlas u dībāc

Küfr-ile cihān tolmış-iken şerʿ-i şerīfüñ
Ẓāhir olalı ehl-i küfürden alınur bāc

ʿİṣyān yilini üstüñe esdürme ṣaḳın kim
Yoḫsa idiser ḫırmen-i ṭāʿatüñi tārāc

Kapuña hicāb-ıla yüzin sürdi Muḥibbī
Kimseye degül līk saña cān-ıla muḥtāc
Ü1-38a, Ü2-27b, Ü3-29a, NO-16a, AE-34a

331. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Çünki sevdāñ-ıla sevdāyī mizāc
Oldı dil yokdur aña hergiz ʿilāc

Gizlü rāzum āşikār oldı yine
Saklayamaz göñlüm olmışdur ʿzücāc

Saʿyüm oldur Kaʿbe-i küyuñ ṭavāf
Eyleyem kapuña vardur iḥtiyāc[227]

Sīm-i eşküm şöyle saçdum ʿāleme
Kalmaya şimden girü sīme revāc

Niçeye dek ḥırṣ-ı dünyā vaḳtıdur
Ḫᵛāb-ı ġafletden Muḥibbī gözüñ aç

İsterem olam gedā-yı küy-ı yār
Gözüme görinmez oldı taḫt u tāc
Ü1-38b, Ü2-27b, Ü3-30b, BY-14a, AE-34a

[227] Bu beyit Ü3 ve BY'den alınmıştır.

332. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zülfüñi keşf it nigārā gel ḥabībüm yüzüñ aç
Dehri tā kılsun münevver ʿālemi tutsun sirāc

Kıl tevekkül ġayrdan rızḳuñ tevaḳḳuʿ eyleme
Çünki ol Rezzāḳ'dur hīç kullarını komaz aç

Ruẖlaruñla zülfüñi gördüm iderler ʿarbede
Görmeyen kılsun naẓar bilsün nedür ceng-i Mohāc

Ḫaddüñ üzre zülfüñi komak revā mı dōstum
Kimde İslām olsa komaz Muṣḥaf'uñ üstine ẖāç

Gevher-i eşki Muḥibbī pāyına meh-rūlaruñ
Dükenür sanma dükenmez yimeyüp ġam turma saç
Ü1-38b, Ü2-28b, Ü3-29bk, NO-16a, AE-34a

333. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Alup bū çīn-i zülfinden dilā müşg-i Ḫoten'den geç
Görüp gülzār-ı ḥüsninde ẖaṭın ṣaḥn-ı çemenden geç

Eger cānāne vaṣlına olursañ cān-ıla ṭālib
Saña bil perde olmışdur hemān terk it bedenden geç

Şarāb-ı ʿışḳ-ıla mestem eger bir būseñ[228] istersem
Katı dīvānedür göñlüm aña kalma geçenden geç

Maʿānī baḥrına taldum çıkardum nice gevherler
Küpe olsun kulaguñda takın dürr-i ʿAden'den geç

Muḥibbī bāġ-ı ḥüsn içre yiter bir bülbül-i gūyā
Raḳībe virme yol hergiz gel ol zāġ u zaġāndan geç
Ü1-39a, Ü2-28b, Ü3-30ak, BY-14b, AE-34b

334. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Seni cāndan sevdügüm cānā ola yanuñda suç
Ben bu suç-ıla cemālüñden ırag olmak ne güç

Döymeye senüñ cefā vü cevrüñe āhen daẖı
Eylemez aña taḥammül göñlüm olsa aña tuç

---
[228] bir būseñ: leblerin Ü3

Āteş-i dilden yanar her gice bu ḳandīl-i çarḫ
Ger kebūd olsa felek tañ mı ider āhum ʿurūc

Bir ribāṭ-ı köhne dünyā kārbān ḫalḳ-ı cihān
Kim bugün aña konarsa dirler aña irte göç

N'eylesün n'itsün Muḥibbī yā niçe yazsun ġamı
Seni cāndan sevdügi çünki olur yanuñda suç
Ü1-39a, Ü2-8b, Ü3-30bk, NO-15b, AE-34b

335. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Çīn-i zülfüñdür alan Çin'den ḫarāc
Taḫt-ı Rūm'uñ şāhıdur başında tāc

Müşterī olalı ʿālem mihrüñe
Kalmadı ḫurşīd ile māha revāc

Dün devā sordum ṭabībe ʿışḳ içün
Didi ölmekdür aña ancak ʿilāc

Dil niçe döysün cefā sengine āh
Hīç taḥammül ide mi senge zücāc

Gül yüzüñsüz dil yakar ʿışḳ āteşi
Şemʿe olmaz gicelerde iḥtiyāc[229]

Baña ārzū yār ḫod beddür saña
Zāhidā çün bir degüldür her mizāc

Mihrden cevri Muḥibbī ḫoş görür
İtdi anuñla ezelden imtizāc
Ü1-39b, Ü2-29a, Ü3-30a, AE-35a, MN-694

336. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḫāk-i pāyuñ şāhlar başına tāc[230]
Ehl-i küfre vażʿ kılduñ sen ḫarāc

Yā Resūl-i Ḥaḳ idüp faḳrı ḳabūl
Geymedüñ hergiz ḫarīr ile dībāc

---

[229] 5 ve 6. beyitler MN'den alınmıştır.
[230] Gazelin ilk iki beyti Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün; son üç beyti de Mefâʿilün mefâʿilün feʿûlün vezni ile yazılmıştır.

Getürdi saña Cibrīl tācla ḥulle
Ḫudā'dan saña iḥsān oldı miʿrāc

Sakın ġāyetde tünddür bād-ı ʿiṣyān
Ki ṭāʿat ḫırmenin itmeye tārāc

Çü basduñ ʿışḳ rāhına ḳadem sen
Gerekdür cān-ıla dil viresin bāc

Muḥibbī'ye şefāʿat kıl şefīʿ ol
Olupdur cān u dilden saña muḥtāc
NO-204a

337. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Vaṣla irdüm çekmiş iken niçe yıllar dürlü[231] renc
Ḥamdü-lillāh rāyegān girdi elüme gizlü genc

ʿĀşıḳ idüm ben ezelden yaradılmadan henūz
Kāyināt u nüh felek çār ʿanāṣır vaḳt-i penc[232]

Niçe bir cellād ġamzeñ eline ḫançer alup
Dāyimā bu cān-ı mecrūḥuma eyleye şikenc

ʿĀşıḳam rindem çün itdüm ben ḫarābāt iḫtiyār
Ġam degüldür zāhidā olsam kamu ḫalḳa gülenç

İy Muḥibbī beñzedi naẓmuñ[233] Niẓāmī naẓmına
N'ola dirsem uşbu beytüñe senüñ ben Penc Genc
Ü3-30ak, BY-14b, S1-16b, H1-13a, T-16b

338. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün
Şāh-ı ʿışḳam şuʿle-i āhum benüm başumda tāc
Geymişem ġam ḫilʿatini kimseye yok iḥtiyāc

Gāh ġam vīrān ider dil mülkini geh çeşm-i yār
Hey müselmānlar meded vīrāneden kim aldı bāc

Ḫasta dilven nabżuma el urma epsem iy ṭabīb
Laʿl-i dilber olmasa[234] yokdur baña hergiz ʿilāc

---

231 dürlü: niçe Ü3, BY
232 Mısra Ü3, S1, H1 ve T'de:
Şeş cihetle çār ʿanāṣır nüh felekle vaḳt-i penc
şeklindedir.
233 beñzedi naẓmuñ: naẓmuñ beñzer Ü3, BY S1, H1
234 olmasa: arasa M

İncinür āh eyleyüp zārılık itsem ol ṣanem
Dōstlar gül yapragından terdür ol nāzük mizāc

İy Muḥibbī ruḫları üstinde ḫāli dilberüñ
Sanki sulṭān-ı Ḥabeş'dür eylemişdür taḫt u tāc
Ü3-30b, M-13a

339. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Uralıdan dilberā devletle sen başuña tāc
Cümle ʿālem saña dāyim gösterürler iḥtiyāc

Göñlümi şeydā kılan yāruñ müselsel zülfidür[235]
Bu dil-i dīvāneye[236] zencīr-ile kılmañ ʿilāc

Kaşlaruñ çīn eyleyüp[237] aldun ḳarār u ṣabrumı
Ne revādur dōstum almak bu vīrāndan ḫarāc

Göñlümüñ peymānesin sındugını ʿayb eylemeñ
Seng-i ḫārāya taḥammül ide mi nāzük zücāc

Küfr-i zülfüñ ġāret ider bu Muḥibbī göñlini
Hīç revā mıdur[238] ala kāfir müselmāndan ḫarāc
Ü3-31a, A-8a, M-13b

340. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Yaradaldan berü hīç komaduñ aç
Beni itme İlāhī ġayra muḥtāc

Egerçi mücrimem ʿafv it günāḥum
Anuñ ḥaḳḳı kim oldur ehl-i miʿrāc

Ḫudā emriyle aña tīġ inelden
Kılupdur ehl-i küfri cümle tārāc

Meger luṭfı ola baña muʿāvin
Ki ehl-i şirkden alam yine bāc

---

235 Mısra A'da:
Göñlümi şeydā kılupdur şol müselsel kāküli
şeklindedir.

236 dil-i divāneye: delü göñlüme siz A

237 kaşlaruñ çīn eyleyüp: kaşlaruñı çīn kılup A

238 hīç revā mıdur: vechi var mı kim A

Mübārek eyle yā Rab bu ġazāmı
Muḥibbī bula furṣat nite Mīhāc
Ü3-29a

341. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İy güzeller şāhı kılmazsın benümle çok[239] kelec
Şimdi bildüm bende var mihr ü maḥabbet sende lec

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḥaḳı ben togrıyam ḳaddüñ gibi
Kāfirem zülfüñ gibi ger var-ısa göñlümde kec

Ḥaḳ katında bir göñül yapmak revādur Kaʿbe'den
Dōstum dil yap ṭavāf-ı Kaʿbe kılma itme ḥac

ʿIşḳuma şāhid degül mi eşk-i surḫ u rūy-ı zerd
Bundan özge[240] dōstlar olmaya ʿuşşāḳa ḥücec

Miḥnete ṣabr it Muḥibbī tā iresin rāḥata
Ḥaḳ dimişler bu sözi "eṣ-ṣabru miftāḥu'l-ferec"
Ü3-30ak, S1-16b, H1-12b, T-16b

342. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Küfr-i zülfüñi gider kāfirlik itme yüzüñ[241] aç
Kaʿbe'dür kūyuñ[242] revā mıdur tura üstinde ḫāç

Olmış-ıdum ben ezelden ʿışḳuñ-ıla āşinā
Bulmamışdı daḫı ervāḥ-ıla ecsām imtizāc

Güñlümi şeydā kılaldan turmaz aglar gözlerüm
Cūybār ile olur çün defʿ-i sevdāya ʿilāc

Tañ mı ruḫsāruñ görüp zülf içre cān terk eylesem
Gīcelerde per yakar pervāne ger görse sirāc

Mārdur zülfi dilā ḳaṣd itse her dem cānuña
Ġam degül tiryākdür laʿl-i lebüñden[243] yaña kaç

---

239 çok: çün T
240 özge: evlā S1, H1, T
241 yüzüñ: gözüñ Ü3, S1, H1, T
242 kūyuñ: ḥüsnüñ S2, H1, T
243 lebüñden: lebinden S2, H1, T

Yok[244] yire ḫarc itme cānā ḫāk-i pāyuñ cevherin
Niçe şehler başına āḫir olısardur bu tāc

Bu Muḥibbī olalıdan ḫāk-i pāyuñ ḫādimi
Tañ mıdur Keyḫusrev ü Dārā'dan alsa tāc u bāc
Ü3-30a, S1-17a, S2-28a, H1-13a, T-17a

343. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Ṭaleb kılmaz bu cān-ı nātüvān genc
Baña mihrüñ yiter iy dilsitān genc

Olur ʿāşıḳlara dīdār maṭlūb
Görinmez gözine olsa cihān genc

Baña şemʿ ü şarāb u nuḳl şāhid
Saña zāhid ser-ā-ser bu cihān genc

Gözüm yaşı benüm dürdānelerdür
Bu çeşmümdür ṣadef eyler ʿayān genc

Muḥibbī sakla ʿışkı müddeʿīden
Ki ḫoşdur dāyimā olmak nihān genc
Ü3-30bk, S1-17a, S2-28b, H1-13a, T-17a

344. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Koñ baña kılsun cefālar eylesün dildār güç
Tek beni andan ayırmasun kılup aġyār güç

Kaşlaruñ yayını cānā Zāl u Rüstem çekmeye
ʿĀşıḳ-ı dil-ḫastelerde var mı bu miḳdār güç

Gül yüzüñüñ ḥasretinden giceler bülbül gibi
Derd-ile tā ṣubḥ olınca kılmak āh u zār güç

Gāh nāz u gāh şīve geh cefā gāhī sitem
Dem mi vardur kılmaya ol gözleri mekkār güç

Kıl devā laʿl-i lebüñden bu Muḥibbī ḫastaya
Bister-i ġamda yatup olmak katı düşvār güç
Ü3-31ak, A-8a

---

244 yok: çok T

345. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Derdlü oldum dōstlar dermān beni bilmez mi hīç
Cān virürdüm yolına cānān beni bilmez mi hīç

ʿIşḳ-ıla dāmānını tutdum ölürsem komazam
Ger keserse ḥükm anuñ sulṭān beni bilmez mi hīç

Bunca yıldur küy-ı dilberde yanaram şemʿ-vār
Bir çöpe almazlanur yārān beni bilmez mi hīç

Delüye dermān gerekmez derdi dermāndur anuñ
Çekerem cevrini ben cānān beni bilmez mi hīç

Bu Muḥibbī göz şarābından ḳadeḥler kıldı pür
Bagrını kıldı kebāb mestān beni bilmez mi hīç
Ü3-31ak, A-7b

HA (ح) HARFİ

346. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bu dil-i ġamgīnümi sanmañ şarāb eyler feraḥ
Leblerin ẕikr eylesem ol laʿl-i nāb eyler feraḥ

Ḫaṭṭı-y-ıla ʿārıżın görsem olur göñlüm küşād
Nite kim ġamgīn olanı sebz ü āb eyler feraḥ

Bezm-i ġamda nāliş itsem cān u dil eyler semāʿ
Meclis ehlin nite kim nāy u rebāb eyler feraḥ

İy ṭabīb-i dil meded vir ḫastayam şāfī cevāb
Bu dil-i pür-ġuṣṣamı āh ol cevāb eyler feraḥ

İy Muḥibbī kapusı taşını bālīn eyle kim
ʿĀşıḳ-ı bī-dilleri ancak o bāb eyler feraḥ
Ü1-39b, Ü2-29a, Ü3-31b, AE-35a

347. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dil ṣafā kesb idemez içmeyicek[245] cām-ıla rāḥ
Sāḳiyā ʿiyş idelüm ṣun berü gel şām u ṣabāḥ

Sen ḥarām itmiş-iken baña lebüñ curʿasını
Kanumı ġamzeñe ben eyledüm iy dōst mubāḥ

Yüri ṭaʿn eyleme zāhid mey içen ʿāşıḳa gel
ʿAvn-i Ḥaḳ olmayıcak assı mıdur zühd ü ṣalāḥ

Ġuṣṣa deryāsını mümkin mi ki bir kişi geçe
Devlet el vire meger keştīler ola aḳdāḥ

Ġam kilīdi açılur mı bu göñülden hergiz
Ele girürse Muḥibbī aña meydür miftāḥ
Ü1-40a, Ü2-29a, Ü3-31bk, AE-35a, S2-30b

348. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Görmedüm sencileyin bir mehi ʿālemde melīḥ
Eylesem tañ mı yüzüñ mihr-ile mehden tercīḥ

---
[245] içmeyicek: itmeyicek Ü3

Rişte-i cānuma dizdüm yine eşküm güherin
Lebüñüñ ẕikri ile oldı baña ol tesbīḥ[246]

Bilmezem bād-ı ṣabādan kime şekvā ideyin
Virmedi ol gül-i nevres ḫaberin baña ṣaḥīḥ

Cān u dil oldı şehā tīr-i müjeñ birle helāk
Her ne kim senden ire ḫūbdur olmaz o ḳabīḥ

Ḫāk-i pāyüñe Muḥibbī diledi süre yüzin
Dūr kılduñ güzelüm itdüñ aña ẓulm-ı ṣarīḥ
Ü1-40a, Ü2-29b, Ü3-31bk, AE-35b

349. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sāḳī olup meclise alsa ele dilber ḳadeḥ
Cān bagışlar mürde-dil olanlara yekser ḳadeḥ

ʿAyna almaz n'eylesün rindān ṣürāḫī ziynetin
Mey gerek birdür sifāl ola vü yāḫūd zer ḳadeḥ

Leb kodugın sāġar üstine görelden dilberüñ
Reşkden destümde eşkümle tolar ekser ḳadeḥ

Kāşki ḫāk olsa idüm ben der-i meyḫānede
Māh-rūlar içdügince her yaña serper ḳadeḥ

Rezmgāh içre Muḥibbī merd olanlara müdām
Ḫūn-ı düşmen mi gerekdür kāselerden ser ḳadeḥ
Ü1-40b, Ü2-29b, Ü3-31bk, AE-36a

350. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Meẕheb-i pīr-i muġāndur hem daḫı dīn-i Mesīḥ[247]
Bāde ḥaḳḳında ḥelāl dinmiş degül ammā ṣaḥīḥ

Cān göziyle kıl naẓar hüsnin[248] el-ʿilmü ḥasen
Der cihān ḫalḳına sor cümlesi el-cehlü ḳabīḥ[249]

---

[246] tebīḥ. terciḥ Ü3
[247] dīn-i Mesīḥ: deyr-i Mesīḥ Ü1, Ü2, Ü3, NO
[248] kıl naẓar ḥüsnin: naẓar eyle ki NO
[249] Mısra Ü1, Ü2, Ü3 ve AE'de:
Olma nādān çün cihān ḫalḳı dir el-cehlü ḳabīḥ
şeklindedir.

Gülşen-i ḥüsnüñ eger olmasa iy ḥūr-ı behişt
Şerbet-i laʿl-i lebüñ olur mıdı böyle melīḥ

Dōstum medḥüñde didüm bir niçe ġarrā ġazel
Anuñ-ıçun oldı elfāẓum benüm cümle faṣīḥ

Bu Muḥibbī'ye cefālar eyleme eyle vefā
Çün bilürsin ʿadl yigdür cevr ise ẓulm-ı ṣarīḥ
Ü1-40b, Ü2-30a, Ü3-32ak, NO-16b, AE-36a

351. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

ʿĪsī lebüñi görse idi dirdi ʿayn-ı rūḥ
Zülfüñ dırāzına n'ola dinilse ʿömr-i Nūḥ

Ḥüsnüñi görse idi eger kim ʿazīz-i Mıṣr
Añmaga Yūsuf adın ider tevbe-i naṣūḥ

Yüzini süren ayaguña devlete irer
Derbān olan ḳapuñda bulur ʿāḳıbet fütūḥ

Bir ḥarfi keşf olmaya ḥüsnüñ kitābınuñ
Tefsīr yazup eyleseler aña biñ şürūḥ

Maḥşer gününde kevs̱eri içem diyü Muḥib
Sāḳī elinden almaz ele bāde-i ṣabūḥ
Ü1-41a, Ü2-30a, Ü3-32a, AE-36b, S2-31a

352. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Zinde kıldı niçe ʿışḳ mürdesini hem çü Mesīḥ
Dirsem olmaya ʿaceb ben leb-i cānāna melīḥ

İledüp ḥüccetini ḳāżī-iʿışḳa ḫaṭuñ
Göricek anı ḳabūl itdi didi naḳl-i ṣaḥīḥ

Serve beñzer dimezem ḳāmetüñ iy serv-i sehī
ʿĀrıżuñ eylemişemdür gül-i terden tercīḥ

Cümle ʿuşşāḳını ḳatl eyledi dilber didiler
Kıymadı ben kulına itdi baña ẓulm-ı ṣarīḥ

Bu Muḥibbī'ye lebüñ ẕikrini evrād ideli
Didiler mīr-i kelām şiʿrine hem şiʿr-i faṣīḥ
Ü1-41a, Ü2-30a, Ü3-32a, AE-36a, S2-31b

353. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Meclis-i meyde öper çün leb-i dildārı ḳadeḥ
Ölicek eyleyeler topragumı bārī ḳadeḥ

Her tolu başına bir kerre alur būsesini
Böyledür rūz-ı ezelden beri bāzār-ı ḳadeḥ

Eli boş varma sakın ṣoḥbetine muġbeçenüñ
Eyle cān u dilüñi yolına īs̱ār-ı ḳadeḥ

Baña nevbet gelicek eyledi iḥmāl sāḳī[250]
Niçe bir katlana dil olubanı zār-ı ḳadeḥ

Bir kadeḥ meyle cihān sırrı ʿayān oldı baña
Ben niçe olmayayım böyle hevādār-ı ḳadeḥ

Mey meḥekdür kişinüñ içerisin taşra kılur
Nīk ü bed ẓāhir olur böyle-durur kār-ı ḳadeḥ

Çāre olmadı lebin öpmege cān geldi lebe
İy Muḥibbī içelüm yādına gel bārī ḳadeḥ
Ü3-31b, BY-15a, S1-17b, S2-32a, H1-13b, T-17b

354. Mefʿûlü faʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Çarḫ-ı felek itmedi çünki beni feraḥ[251]
Sāḳī piyāle sun ki ider ādemi feraḥ

Kim biñ yaşarsa āḫiri çünki ölümlüdür[252]
Bārī cihānda geçürelüm her[253] demi feraḥ

Firḳat belāsıdur gözümi[254] kan iden benüm
Vuṣlat ümīdi eyleyiser cānumı[255] feraḥ

Ögrendi cevr ü cefāsı nigāruñ[256] baña gelür
Cevr [ü] vefā vü miḥnet-ile her ġamı feraḥ

---

250 iḥmāl sāḳī: sāḳī iḥmāl S1, S2, H1, T
251 Mısra A'da:
Devrān çün itmedi bu dil-i pür-ġamı feraḥ
şeklindedir.
252 çünki ölümlüdür: anuñ ölüm-durur A
253 her: bir A
254 gözümi: cigerüm Ü3, A
255 cānumı: mātemi A
256 cevrü cefāsına nigāruñ: dil cefāsına yāruñ A

Yā Rab Muḥibbī'yi koma her dem[257] firāḳ-ıla
Olsun şarāb-ı la'l-ile her 'ālemi feraḥ[258]
Ü3-32ak, A-9a, M-14a

355. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Rūze geçdi sāḳiyā al elüñe gülgūn ḳadeḥ
Durmasun devr eylesün meclisde gūn-ā-gūn ḳadeḥ

Bil ġanīmet 'ömri fevt itme elüñden sāġarı
İtmedin bu çarḫ-ı ẓālim kelleyi pür-ḫūn ḳadeḥ

Yiryüzi kanlu yaşumla lāle reng oldı yine
Öpeli ḥoḳḳa dehānın dilberüñ meygūn ḳadeḥ

Bir[259] gedāyı hem-ser eyler heft kişver şāhına
Şöyle beñzer şīşe-y-ile eylemiş efsūn ḳadeḥ

Bu Muḥibbī niçe bülbül gibi kanlar yutmasun[260]
Gülşen-i ḥüsninde yāruñ nūş ider her gün ḳadeḥ
Ü3-32ak, A-8b, M-14a

356. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Nāgeh nidā irseydi seḥergeh be-gūş rūḥ
Her kim ḫumāra çāre diler eylesün ṣabūḥ

Ẕevḳ ehlinüñ katında şu kim mey ṣabūḥ ider
Hem ḳūt-ı cism olur aña ol hem ġıdā-yı rūḥ

Her bir ḳadeḥ ki pīr-i muġān vire nūş idem
Meftūḥ olur bu göñlüme niçedür fütūḥ

Biñ yıl olursa 'ömr geçer ānīde hemān
'Āḳil odur ki fikrin ide kanda gitdi Nūḥ

Mecnūn çıkardı gerçi ki 'ışḳ metini ezel
Geldi Muḥibbī yazdı aña niçe biñ şürūḥ
Ü2-29b, Ü3-31ak, AE-35b

---

[257] Muḥibbī'yi koma her dem: Muḥibbī kuluñı koma A
[258] Mısra Ü3 ve M'de:
Cām-ı la'l-i şārāb-ıla itgil anı feraḥ
şeklindedir.
[259] bir: her A
[260] kanlar yutmasun: dil-ḫūn olmasun A

357. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İçmeyem mey ger baña ḫurşīd ola enver ḳadeḥ
Meclis içre kim meger ele ala[261] dilber ḳadeḥ

Bagrı ḫūn-ıla ṣürāḥīnüñ ne tañ tolsa müdām
Sayd idüp meh-rūları turmaz lebin öper ḳadeḥ

Çün fenādur āḫiri gel bāde tut iy pīr-i merd[262]
Bir-durur eski sifāl ola vü yā gevher ḳadeḥ

Ben ḫarābāt ehli oldum dōstlar şimden girü
Çünki biñ nāz-ıla sundı bir perī-peyker ḳadeḥ

Bir nefes mest olmasa hicrān ġamı eyler helāk
Anuñ-ıçun bu Muḥibbī nūş ider ekser ḳadeḥ
Ü3-31a, S1-17b, S2-32b, H1-13b, T-17b

[261] ele ala: ala ele S2, H1, T
[262] merd: deyr S1, S2, H1, T

HI (خ) HARFİ

358. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Saña ʿāşıḳlardur iy maḥbūb-ı şūḫ[263]
Bu cihān içre cüvān u ger şüyūḫ

Ġamzeñ okı geldügince sīneme
Görüp anı cān u dilden didüm oḫ

Tünddür rāh-ı vefāda yār līk
Bulmış ol rāh-ı cefā içre rüsūḫ

Māniʿ olur kūyına varsam raḳīb
Dilegüm budur cihānda ola yoḫ[264]

Bu Muḥibbī sevdügi bir ḫūbdur
Şīvesi çok nāzı bī-ḥad kendü şūḫ
Ü1-41a, Ü2-30b, Ü3-33ak, AE-36b

359. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Eyledi ben bī-dili[265] günden güne pā-māl-i çarḫ
Böyledür olmaz ʿaceb çünki ezelden ḥāl-i çarḫ

Ġırre olma dehre seni āḫir ol bīdār ider
Ṣubḥgeh bir ḫᵛāba beñzer devlet-i iḳbāl-i çarḫ

Bir niçe gün şād idüp döner yine ġamgīn ider
Bir ḳarār üzre degül her rūz her meh sāl-i çarḫ[266]

ʿİbret al İskender ü Dārā vü Ḫusrev'den göñül
Kimseye mihr[267] itmemişdür ẕerrece bu Zāl-i çarḫ

İy Muḥibbī dir ki kimse ummasun benden vefā
Çagurup her rūz u şeb feryād ider[268] dellāl-ı çarḫ
Ü3-32b, BY-15ak, S1-18a, S2-33a, H1-14a, T-18a

---

263 Bu gazelin son iki beytinin ikinci mısraları Ü3'te yer değiştirmişlerdir.
264 Bu mısra Ü3'te:
   Dilerem mişli cihānda ola yoḫ
şeklindedir.
265 eyledi ben bī-dili: olmışam ben mübtelā S1, S2, H1, T
266 degül her rūz her meh sāl-i çarḫ: degüldür rūz u māh u sāl-i çarḫ S2, H1, T
267 mihr: meyl S1, S2, H1, T
268 her rūz u şeb feryād ider: feryād ider her rūz u şeb S2, H1, T

360. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Gül[269] yüzin ʿarż eylemez derdā dirīġ ol māh ruḫ
Ol sebebden gice gündüz virdüm oldı āh ruḫ

Gülşen-i ḥüsnini gördüm seyr ider ḫāl-i siyāh
Hīç revā mı vire bir Hindūya her dem rāh ruḫ[270]

Ne baña ṣabra taḥammül var ne ḥüsnüñde ḳarār
Hā diyince ḫaṭ gelür olmaz daḫı āgāh ruḫ

Sakın aldanma cihān naṭʿına āḫir māt ider
Nāgehān açmaz yüzinden saña diye şāh ruḫ

Lāle ḫaddi ḥasretinden bu Muḥibbī ḫasta-dil
Sīne levḥine yazar kanlu yaşıyla āh ruḫ[271]
Ü3-32bk, BY-15b, S1-18a, H1-14a, T-18a

361. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Zāhidā yokdur ṭarāvet sözlerüñ ġāyet ṣovuḫ
Her kelāmuñ ehl-i ḥāle sanasın zehirlü oḫ

Ehl-i ʿışḳuñ var-ısa dāyim niyāz u giryesi
Sen güzeller şāhınuñ cevr ü cefāsı nāzı çoḫ

Virse dünyāya göñül senüñle degül pāyidār
Bir ribāṭ-ı kōhnesin anda bir günlik konuḫ

Kesme zülfüñ dōstum ʿömri-durur ʿāşıḳlaruñ
Bir kıluñ kem oldugın kim isteye ol ola yoḫ

Bu Muḥibbī var iken kūyuñda n'eyler [ol] raḳīb
Gülşene bülbül yiter lāzım degül anda tavuḫ
Ü2-117a

362. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Ġam meclisinde göz yaşıdur çün şarāb-ı telḫ
Oldı firāk odı ile bagrum kebāb-ı telḫ

Derd-i dilümi her kaçan ʿarż eylesem saña
Gelmez dilüñden iy ṣanem ala cevāb-ı telḫ

İrgür viṣālüñe beni cānā s̱evāba gir
Çün görmişem firāḳuñ odıyla ʿaẕāb-ı telḫ

---

[269] gül: gün S1, H1, T
[270] Bu beyit S1, H1, T'de bir sonraki beyitle yer değiştirmiştir.
[271] beyit S1-216a'da bir müfred olarak görülmektedir.

İy yār ḳaṭresi lebüñüñ baḥra tamlasa
Olmaya idi ʿālem içinde hīç āb-ı telḫ

Laʿl-i lebi ḫayāline sun sāḳiyā müdām
Şīrīn olur egerçi[272] Muḥibbī şarāb-ı telḫ
Ü3-32b, A-10a

363. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İy göñül incinme olsa ger raḳībüñ sözi telḫ
Her kimüñ telḫ ola sözi lābüd olur yüzi telḫ

Aglasam bu gözlerüm yaşı baña acı gelür[273]
Gerçek imişdür dimişler girye-i[274] dil-sūzı telḫ

Ġālib olsa ger ġamuñ mülk-i dile cān āh ider
Ṣāḥib-i mülke gelürmiş düşmenüñ[275] bīrūzı telḫ

Zülfüñüñ fikri ile her gice göñlüm tār olur
Gün yüzüñsüzdür görinür ʿālem içre rūzı telḫ

Bezm-i ġamda ʿūd iñler nāy ider āh u fiġān
Līk görinür Muḥibbī baña saz u sözi telḫ
Ü3-32bk, A-9a

364. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

İtsem süʾāl laʿlini virür cevab-ı telḫ
Raġbet ider dilüm aña sanur şarāb-ı telḫ

Dil āteşine yandı bu bagrum döne döne
Yansa kaçan ki āteşe olur kebāb-ı telḫ

Yazma raḳīb adını gel sehv-ile sakın
Başdan ayaga yoḫsa olısar kitāb-ı telḫ

Baḥr olsa gözümüñ yaşı cānā ʿaceb midür
Her dem akar bu çeşme-i çeşmden āb-ı telḫ

Görmez Muḥibbī uyḫu yüzin şimdi ay u yıl
Nāgāh eger ki görse ola daḫı ḫʷāb-ı telḫ
Ü3-32bk, A-9b

---

[272] egerçi: ger içe A
[273] gelür: olur A
[274] girye-i : nāle-i A
[275] düşmenüñ: düşmen-i Ü3

DAL (د) HARFİ

365. Mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün

Nebīler serveridür çün Muḥammed
Anuñ bir adına da dirler Aḥmed[276]

‘Ayān oldı ‘ulūmı ķāyinātuñ
Saña okutmadan[277] mektebde ebced

Cihānda her kişinüñ mesnedi var
Baña yok ġayrı senden özge mesned[278]

Dilā bunda eger ḫayr u eger şer
Sorarlar yarın anda nīk eger bed[279]

Dü ‘ālem şāhısın çākerlerüñ çok
Kıl anlardan bu kemter bendeñi ‘ad

Umaram ki Muḥibbī’ye şefā‘at
İdesin dergehüñden itmeyüp red

Ü1-41b, Ü2-30b, NO-204a, AE-37a, S2-36a

366. Mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün

İrişdi çarḫa āh-ı āteş-ālūd
Melāyik gözlerin nem kıldı ol dūd

Ṭavāf itmek dilerler Ka‘be-kūyuñ
Dü ‘ālemde budur ‘uşşāķa maķṣūd

Zebān-ı ḥāl-ile her biri tesbīḥ
İder çeng ü eger nāy u eger ‘ūd

Ayāza kul diyü isnād iderler
Ne kul bil ki kul oldı aña Maḥmūd

---

276 Bu beyit BY15b’de yer alan bir başka şiirin de matla‘ beyti olarak karşımıza çıkmaktadır.

277 okutmadan: okumadan Ü1, Ü2, NO, AE

278 Mısra Ü1, Ü2, AE, S2’de:
Baña yok senden özge hīç mesned
şeklindedir.

279 Be beyit sadece NO’da vardır.

Muḥibbī cān-ıla sevdā-yı zülfüñ
Ṭaleb kıl tā müyesser ola ol sūd
Ü1-41b, Ü2-30b, Ü3-33ak, AE-37a, S2-36b

367. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İy yüzi gül ḳāmeti serv-i bülend
ʿĀrıżuñ[280] āteş aña ḫālüñ[281] sipend

Dil esīr-i zülfdür ḫālüñ görüp
Murġ görse dāne olur pāy-bend

Geldi sevdā başuma dīvāneyem
Assı itmez baña şimden girü pend

Servde bülbül maḳām itmiş ider
Ḳāmetüñ vaṣfında āvāzın bülend

Kim-durur sorsañ Muḥibbī bendeñi
ʿIşḳuñuñ ser-geştesi bir derdmend
Ü1-42a, Ü2-31b, Ü3-33b, AE-37b

368. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Ẕikr kıl laʿl-i lebin eyle bu ġamgīn dili şād
Zülfine bagla göñül tā bulasın ʿömr-i ziyād

Ser-i zülfi güc-ile çekdi lebinden dilümi
Elümüzden ne gelür nic' idelüm güce ne dad

Düşüp ayaklara pā-māl ola niçe dil ü cān
Ger perīşān ide ol zülf-i girih-gīrini bād

Döymeye ġamzeleri tīrine sīnem siperi
Her kaçan vire kaşı yayına ol çeşmi küşād

Yād ider her nefes alsa bu Muḥibbī lebüñi
Dōstlık ḥaḳḳı mıdur itmeyesin sen anı yād
Ü1-42a, Ü2-31b, Ü3-33b, H104a, AE-38a

280 ārıżuñ Ü3: ʿārıżı
281 ḫālüñ Ü3: ḫāli

369. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Şāh olup iy dil eger kılmayasın ʿadl-ile dād
İki ʿālemde muḳarrer olısarsın nā-murād

Mūr gibi pāy-māl itdürme gel miskīnleri
Salṭanat geçer Süleymān daḫı olsañ hem çü bād

Gözi yaşın her faḳīrüñ ẓulm ile baḥr eyleme
Pādişāh-ı dehr olmakdansa yigdür yaḫşı ad

Dehr elinden iy göñül ġam çekdügüme ġam yime
Bunı fikr eyle kim almışdur bu dünyādan murād

İy Muḥibbī itme dünyā fikrini añ āḫirüñ
Kanda gitdi Ḫusrev ü Cemşīd ü Dārā Keyḳubād
Ü1-42b, Ü2-32a, Ü3-33bk, AE-38a

370. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

İy ʿārıżı gül lebleri ġonca boyı şimşād
Dil bülbülinüñ işi güci nāle vü feryād

Mektebde meger yār okumış cevr rumūzın
Oldı bu cefā ʿilmine anuñ-ıçun üstād

Sünbül saçını dām kılup ḫālini dāne
Dil murġını bu vech-ile ṣayd itdi o ṣayyād

Yol bulmadı Şīrīn'e katı seng-dil imiş
Tagları kesüp eyledi reh gerçi ki Ferhād

ʿAyb olmaya bī-ʿaḳl eger olsa Muḥibbī
Çeşmine anuñ çünki görindi o perī-zād
Ü1-42b, Ü2-32a, Ü3-33bk, NO-204b, AE-38b

371. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Rāz-ı ʿışḳum fāş kıldı eşk-i çeşm-i ḫūn-nihād
Yog-ımış bu merdümān-ı çeşme hergiz iʿtimād

Ġam baña mūnis yiter ġayr-ıla yok ünsüm benüm
Ben ġam-ıla şādmānam ġam daḫı benümle şād

Bir ḫayāl-i ḫūba beñzer vaṣl ol daḫı muḥāl
Ne kılam yā Rab bu ben āşüfte-ḥāl-i nā-murād

Baña yiter kūy-ı dilberde ger olsam bir gedā
İstemem ben taḫt-ı Keykāvus u mülk-i Keyḳubād

Geldügince tīri bulur mürde cismüm tāze cān
Bulsun anuñ iy Muḥibbī ṣaṣtı her demde küşād
Ü1-43a, Ü2-32a, Ü3-33bk, NO-205a, BY-16a, AE-38b

372. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her zamān eyler dil-i sevdā-zede dildārı yād
Anuñ-ıçundur olur günden güne ʿışḳum ziyād

Sāġarı dilberden alup nūş kılsa bir kişi
Gitmeye tā ḥaşr olınca kala agzında o dad

Eksük itmezsin nigārā sīneden ġamz okların
Ġonca agzuñ gibi teng iken bulur göñlüm küşād

Gūşa almaz gül gibi dil bülbülinüñ nālesin
Niçeye dek çagurup bu ḫasta göñlüm diye dād

Bu Muḥibbī'nüñ ele al göñlini şād eylegil
Birine biñ virilür olsa faḳīrüñ göñli şād
Ü1-43a, Ü2-32b, Ü3-34a, AE-39a

373. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Āteş-i ʿışḳuñ yanaldan sīnem üzre çıkdı dūd
Ol sebebden görinür çarḫuñ yüzi dāyim kebūd

Māyil olma ḫᵛāce-i dünyā gibi sīm ü zere
İtmemişdür bu fenā dārında hīç bir kimse sūd

Bezm-i ġamda her kaçan bu ʿūd-ı sīnem çalınur
Ol dem eyler nāy-veş göñlüm benüm anda sürūd

Nāle kılma ʿışḳı ögren gel bugün pervāneden
Hīç kaçar mı şemʿden feryād ider mi yaksa od

Yāra diseñ ḥālüñi almaz Muḥibbī ʿaynına
Ḥüsnine maġrūr olan ʿuşşāḳa vire mi vücūd
Ü1-43b, Ü2-32b, Ü3-34ak, AE-39a

374. Mef'ûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Dermānı kodum ʿışḳ-ıla kıldum ḳabūl-i derd
Kimdür dimeye maʿreke-i ʿışḳda baña merd

Yoluña cümle varını ḫarc eyledi gözüm
Merd olsa kişi dirler aña kim budur cömerd

Çeşm-i siyāh ḫūn-ı cigerle görindi surḫ
Mūy-ı sefīd ẓāhir olup oldı rūy-ı zerd

ʿİbret degül mi gör ne bu ḳubbe-i bī-sütūn
Ḥikmet degül mi naḳş ola bu levḥ-i lāciverd

Vāʿiẓ sözini koyma Muḥibbī kulaguña
İtmez eser göñülde kaçan olsa nükte serd
Ü1-43b, Ü2-33a, Ü3-34a, AE-39b

375. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Boynuma eyle ser-i zülfüñ kemend
Olmışam dīvāne lāyıḳ baña bend

Nuṣḥuñ öz başuña it zāhid yüri
ʿĀşıḳ-ı dīvāne hīç tutar mı pend

Her ki diler bir perī teshīr ide
Eylesün ʿışḳ odına cānı sipend

Umaram ki zülfüñe ber-dār olam
Her kişinüñ himmeti olur bülend

Dir ġazel şīrīn lebüñçün bu Muḥib
Söyledi ṭūṭī gibi san yidi ḳand
Ü1-43b, Ü2-33a, Ü3-34b, AE-39b

376. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gülşen içre gül gibi gül devlet ü baḫtuñ saʿīd
Saña bir nevrūz-ıla olsun mübārek iki ʿiyd

Fenn-i ʿışḳı okudum sanmañ beni siz mübtedī
Buldum istiʿdād-ı tāmmı şimdi oldum müstefīd[282]

[282] müstefid: müstaʿīd Ü3

Bu ṭarīḳ-i ʿışḳdur luṭf eyle öldür gel beni
Ġāzi ol sen gir s̱evāba ben daḫı olam şehīd

Ġam degül ger ara yirde olsa buʿde'l-maşrıḳayn
Yiri gögi seyr ider yokdur dile bir yir baʿīd

Göz yaşıyla niçe yıldur itmedi āhum es̱er
Seng midür bilimedüm ḳalbüñ şehā yoḫsa ḥadīd

Beni dūr itdi kapuñdan dünyede bī-dīn raḳīb
Dilegüm budur Ḫudā'dan ol da ola nā-bedīd

Saḳiyā gel sun Muḥibbī'ye şarābuñ tāzesin
Ḥaḳ dimişler lez̠z̠eti artukdur evlānuñ cedīd
Ü1-44a, Ü2-33a, Ü3-34a, AE-40a

377. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Rūze-i hicrān gidüp yüzüñ görindi oldı ʿīyd
Devletüñ pāyende olsun daḫı ʿömrüñ ber-mezīd

Bir göz-ile görmege cānum seni ḳāyil degül
Dāğlar yakdum bedende oldı çok gözler bedīd

Deyre varduñ ʿarż-ı ḥüsn itdüñ ṣanemler gördiler
Her birisi kaldılar güftārdan olup ḳadīd

Pādişāh-ı ʿālem olmakdan ise yigdür baña
Ḫıdmet idüp āsitānuñda olam kemter ʿabīd

Evveli ʿışḳuñ egerçi kim mülāyim görinür
Baña sorsunlar Muḥibbī āḫiri ġāyet şedīd
Ü1-44b, Ü2-33b, Ü3-34ak, AE-40a

378. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Āhum irdi göklere iy māh-ı tābānum meded
İşidüp feryādumı raḥm eyle sulṭānum meded

Gül yüzüñ āşüftesi sünbül saçuñ efgendesi
Eyle gülşen seyrini serv-i ḫırāmānum meded

İçmeyem ʿāhd itmiş-idüm dōstlar peymāneyi
Sāḳi-i gül-ruḫ komaz sır ʿahd ü peymānum meded

Tutışur āhum şerārından kenār-ı āsümān
Ol şererden yanısardur hey meded cānum meded

İy ṭabīb-i dil iriş ḥālüm mükedder olmadan
Bu Muḥibbī'nüñ gel it derdine dermānum meded
Ü1-44b, Ü2-33b, Ü3-34bk, M-15a, AE-40b

379. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Olmaya bir dem eger ol gülʿiẕārumdan meded
İñlerem bülbül gibi her gice zārumdan meded

Gün yüzine gāh eşküm gāh zülf olur ḥicāb
N'eyleyem bu baḫt-ı naḥs u bī-ḳarārumdan meded

Baḥr-i ʿışḳa bilmeden dil zevraḳın saldum āh
Düşdi ġam girdābına bu rūzigārumdan meded

Cān dimāġını muʿaṭṭar eyle irgür iy ṣabā
Ol gözi āhū saçı müşg-i tatārumdan meded

Dōstlar bu cān u dil çıkmazdan öñdin bir nefes
Ol Mesīḥā-dem melek yüzlü nigārumdan meded

Görmedüm gelmez Muḥibbī çünki ādemden vefā
İki ʿālemde baña Perverdigārumdan meded
Ü1-44b, Ü2-34a, Ü3-35a, M-14b, AE-40b

380. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Çīn idüp zencīr-i zülfüñ boynuma dakduñ kemend
Kanda kim dīvāne olsa lāyıḳ olur aña bend

İy göñül şeydā olup irmek dilersin vaṣlına
Mümteniʿ sevdāya düşdüñ ʿāḳlı yok hey derdmend

Żāyiʿ itme nāṣiḥā yok yirlere söz naḳdini
Nite kim yokdur ḳılam dīvāneye yok daḫı pend

Serv ü gül bāġ içre gördi rūyuñ ile ḳāmetüñ
Gül kızardı serv pest oldı eyā serv-i bülend

Kankı ʿāşıḳ kim Muḥibbī cevr-i dilberden kaça
Pāralansun tīġ-ı miḥnetle ḳalem tek bend bend
Ü1-45a, Ü2-34a, Ü3-34bk, AE-40b

381. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Cismi[283] gül-berg ü boyı serv-i bülend
ʿĀrıżı āteş-durur ḫāli sipend

Gördi ḫālin dil tolaşdı zülfine
Dāne ile eks̱er olur murġ bend

Servi bālāsında gördüm bülbüli
Vaṣf ider ḳaddin be-āvāz-ı bülend

Bilmedüñ ġonca dehānı sırrını
Açma āgız eyleme yok yire ḫand

İy Muḥibbī dil niçe olsun ḫalāṣ
Gözleri ḫançer çeker zülfi kemend
Ü1-45a, Ü2-34a, Ü3-35a, AE-41a

382. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her nefes ben eylerem ol şūḫ-ı bī-pervāyı yād
Āh kılmaz yañılup bu ʿāşıḳ-ı şeydāyı yād

Zülfi zünnārını itsem ārzū ʿayb olmasun
Çünki kıldum deyr ara ol dilber-i tersāyı yād

Laʿl-i nābuñ mestiyem ben muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḥaḳı
Kāfirem ger eyler-isem bāde-i ḫāmrāyı yād

Ġayra inʿām itdi Leylā sıdı Mecnūn kāsesin
Ẓāhiren göstermedi maʿnāda itdi anı yād

Görse yüzüñi Muḥibbī kūyuña varmaz senüñ
ʿĀşıḳ-ı dīdār kılmaz cennet-i aʿlāyı yād
Ü1-45b, Ü2-34b, Ü3-34bk, AE-41a

383. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Lebi üstinde ḫāl-i ʿanber-ālūd
Görinür āteşīn laʿl üzre san dūd

Virüp cān naḳdin aldum ġam metāʿın
Ezelden ehl-i ʿışḳa bu-durur sūd

---

[283] cismi çeşmi Ü3:

Ayāz ẓāhirde Maḥmūd'uñ ġulāmı
Velī ma'nāda kuldur aña Maḥmūd

Aña 'āşıḳ mı dirler şem'-i ḥüsne
Yanup pervāne-veş olmaya nā-būd

Muḥibbī sīnesin mıżrāb-ı ġamla
Çalar turmaz sanasın iñiler 'ūd
Ü1-45b, Ü2-34b, Ü3-35ak, AE-41b, S237a

384. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Cān naḳdi ile gördi ki ben olmışam ḫarīd
İtdi metā'-ı būsesinüñ ḳıymetin mezīd

Cān terkin eylese reh-i 'ışḳ içre tañ mıdur
Her kimse ki per-i 'ışḳa[284] ola cān-ıla mürīd

Ṣūfī diler ki bula na'īmi riyā ile
'Āşıḳ kemāl-i luṭfına yāruñ ider ümīd

Sāḳī şarāb-ı ṣāfı getür cānı tāze kıl
Ḫalvetde korḫusıla zāhid ola ḳadīd[285]

'Işḳuñ Muḥibbī okıdı naḥv-ile ṣarfını[286]
Dil suḫtesi bu fende dahı oldı müstefīd[287]
Ü1-46a, Ü2-34b, Ü3-35ak, H12a, AE-41b, S2-37b

385. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Dāġlar her bir ṭarafdan dīdeler kıldı bedīd
Şāyed ola kim hilāl ebrūñı görem ola 'iyd

Niçe yıllardur yunur eşkümle çeşmüm merdümi
Yunmag-ıla olmaz-ımış dōstlar Hindū sefīd

'Işḳ bir gevher-durur zāhid ne bilsün ḳıymetin
'Āşıḳa göster anı cān-ıla olmışdur ḫarīd[288]

---

[284] kimse ki per-i 'ışḳa: kim ki pīr-i 'ışḳa H, S2
[285] Mısra H'de
   Ko ḫalvetinde korḫıla zāhid ola ḳadīd
şeklindedir.
[286] naḥv-ıla ṣarfını: ṣarf-ıla naḥvi Ü1, Ü2, Ü3, AE
[287] Mısra H'de:
   Oldı göñül suḫtesi bu fende müsta'id
şeklindedir.
[288] S2'de bu beyit bir sonraki beyitle yer değiştirmiştir.

Bu ḥarīm-i sīneme tīrüñ irişdükde şehā
Çagrışur cān u göñül her biri dir “hel min mezīd”

Cürmi çok geldi Muḥibbī kapuña redd eyleme
Kanda varsun pādişāhum saña tutmışdur ümīd
Ü1-46a, Ü2-35a, Ü3-35ak, BY-16a, AE-41b, S2-38a

386. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zülfüñüñ bendinde diller çagrışup dirler meded
Kim düşe çāh-ı zenaḫdān içre ol çıkmaz ebed

Ḥālümi kime diyem ki yok cihānda togrı yār
Vāḳıf olmadı göñül esrārına hīç bir aḥed

Noḳṭa dinmez laʿline ḳıldan miyānı incedür
Bilmese tañ mı anuñ māḥiyyetin ehl-i ḫıred

Olmışam hicrān-ı şebde key żaʿīf ü nā-tüvān
İy ṭabīb-i dil ne çāreñ var-ısa öldüm meded

Pādişāhā ṣıdḳ u iḫlāṣum saña maʿlūm iken
Dergehüñden bu Muḥibbī kuluñı gel kılma red
Ü1-46b, Ü2-35a, Ü3-35b, AE-42a

387. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yaşum-ıla gerçi kim ẓāhir görindi rūy-ı zerd[289]
Bilmedi aḥvālümi illā meger kim ehl-i derd

Konmaga ṣaḥrā-yı dilde ol güzeller şāhına
Ḫayme itdüm iki çeşmüm kirpügüm aña neverd[290]

ʿIşḳ bāzārına bu dil vardı dermān arayu
Bulımadı ancak aldı derdinüñ üstine derd

Ehl-i ʿışḳa zāhidā sanma sözüñ teʾs̱īr ider
Sende yok ẕerre ḥarāret var hemān bir āh-ı serd

Zülfüñe müşg-i Ḫıṭā didüm ḫaṭāsın bilmedüm
Niçe yıllar gitmedi āyīne-i dilden bu gerd

---

289 Bu şiirin 4. ve 5. beyitlerinin 2. mısraları Ü3’te yer değiştirmişlerdir.
290 2 ve 6. beyitler yalnız NO’da vardır.

'Işḳ yolında cāna başa kalmasañ iy dil n'ola
Gerçek 'āşıḳ olan elbette ol olur cömerd

İy Muḥibbī eyledüñ sen şīr-i dünyāyı zebūn
Ehl-i diller anuñ-ıçun saña dirler şīr-merd
Ü1-46b, Ü2-35a, Ü3-35bk, NO-205a, AE-42a

388. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Sen tururken ṭūbīye baş egmem iy serv-i bülend
Var-iken şekker lebüñ baña gerekmez şehd ü ḳand

Gözlerüm yaşı ile ancak ġam oldı ḥāṣılum
'Işḳ şāhı baña iḥsān itdi bir vīrāne kend

Gördi kūyında yürür şūrīde bu dīvānesin
Zülfinüñ zencīrini didi idüñ boynına bend

Naẓm meydānına girdüm yine cevlān eyledüm
Ṭab'-ı çālāküme taḥsīn itdi aṣḥāb-ı Ḫucend

İy Muḥibbī sūz-ı Ḫusrev'den yine yakduñ çerāġ
Kim ki rūşen gördi ma'nā cevherin itdi pesend
Ü1-47a, Ü2-31a, Ü3-33ak, NO-17b, AE-37b

389. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Cilve eyler bāġda gördüm yine bir serv-ḳad
Bed naẓardan saklasun didüm seni Ḥayy u Eḥad[291]

Gün yüzüñe bakmag ile ża'f geldi çeşmüme
Ḫāk-i pāyuñ komag ile def' oldı ol remed

Kirpügüm cārūb olup su saçdı dem dem kūyuña
Ḫūn-ı dilden eyledüm çün kılmadı abı meded

Sā'ilem geldüm kapuña senden iḥsān isterem
Olasın kān-ı kerem gelmez kerīmden lafẓ-ı red

Virmedi kimse Muḥibbī hīç miyānından ḫaber
Gerçi bir kılı niçe yirden yarar ehl-i ḫıred
Ü1-47a, Ü2-31b, Ü3-33a, NO-18b, AE-37b

---

[291] Aḥad: ebed NO

390. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yanalı ʿışḳ āteşiyle hemçü ʿūd
Çıksa başumdan ʿaceb olmaya dūd

Dehr elinden cān kulagın aç işit
Nāle eyler nāy u ińler çeng ü ʿūd

Çün beḳāsı yok cihāna virme dil
ʿĀḳil olan eylemez bunda sürūd [292]

ʿĀlemi nūruń münevver ideli
Raḳṣ ider her yańa ẕerrāt-ı vücūd

Zülf-i leylāsıdur alan Leylī'nüń
Ṣabr u ārām-ı dil-i Mecnūn rebūd

Sāġar alsa māh-rūlar destine
Sen ṣürāḥī-veş dilā eyle sücūd

İstemeń ʿışḳa Muḥibbī'den delīl
Eşk ü āhı ańa yitmez mi şühūd
Ü1-47b, Ü2-31a, Ü3-33a, NO-18b, AE-38a

391. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Dirīġā kılmadı dilber beni yād
İdersem rūz u şeb ben böyle feryād

Melūl olma dilā ġam gelse her dem
Cihānda kimse yokdur ġamdan āzād

Degüldür Ḫusrev'i bil ʿāşıḳ oldur[293]
Ki cān terk eyledi ʿışḳ içre Ferhāḍ

Enīs olsa ne tań ḥayvāna Mecnūn
Vefā kılmadı ańa ādemī zād

Niçe yıldur ki girmez gūşuńa hīç
Muḥibbī çagurur hey dād u bī-dād[294]
Ü1-47b, Ü2-32b, Ü3-34b, NO-18a, AE-39a

---

[292] 3 ve 5. beyitler yalnız NO'da vardır.
[293] Mısra Ü1, Ü2, Ü3 ve AE'de:
Degül Ḫusrev ve līkin ʿāşıḳ oldur
şeklindedir.
[294] u feryād Ü3: hey dād

392. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Tañrı'nuñ ḫāṣ kulısın bir aduñ oldı Maḥmūd
Sende cem' oldı seḫā vü kerem iḥsān-ıla cūd[295]

Kim ire dergehüñe ire murādına o dem[296]
Dü cihān içre çü 'āşıḳlara sensin[297] maḳṣūd

Da'vet-i Ḥaḳḳ'a yiter gerçi bugün iki güvāh
Ḥaḳ resūl olduguña çār kitāb oldı şühūd

Devr ider 'arż [u] semā şems [ü] ḳamer nāmuñ-ıla[298]
İns ü cinnüñ kamu dilinde-durur güft [ü] şünūd[299]

Rūşen itdüñ bu cihān ẓulmetini nūruñ-ıla
Zindedür āb-ı 'aṭañ-ıla bugün bāġ-ı vücūd

Ehl-i şirküñ niçe yıl katlanuban zaḥmetine
Eyledüñ emr-i Ḫüdā'y[ı] komaga sa'y-i vücūd

Ḫāk-i rāhuña varup cān-ıla kim sürdi yüzin
İki 'ālemde sa'ādet buluban eyledi sūd

Bilmeyüp ṭogrı yolı saña muṭī' olmadılar
Kaldılar nār-ı cehennem[300] içre Naṣrā vü Yehūd

Kim boyın sunmadısa emrüñe iy şāh-ı güzīn
Eyleye anı Ḫudā ḳahr-ıla çün ḳavm-i Semūd

Yidi iḳlīmi musaḫḫar idesin himmet ile
Emr-i Ḥaḳḳ-ıla melekler saña çün oldı cünūd

Sen mu'allime varup okumaduñ ḥarf [ü] ḥurūf
Līk 'ālimlerden oldı biñ ṭabaḳ 'ilmüñ fürūd

Umaruz bize şefā'at idesin[301] yevm-i cezā
Tā ola menzilümüz dār-ı sürūr-ıla ḫulūd

Bak Muḥammmed nūrına bakma yüzüm karasına
Ola ol nūr Muḥibbī'ye şefī' yā Ma'būd

---

[295] Bu mısra S1 ve T'de yoktur, yerinde bir sonraki beytin 2. mısraı getirilmiştir.
[296] Bu mısra S1 ve T'de yoktur.
[297] çü 'āşıḳlara sensin: ta'ayyün oldı vücūduñ S1
[298] 4, 5, 6, 9, 10, 11 ve 13. beyitler S1'de yoktur. 4 ve 11. beyitler H1 ve T'de de yoktur.
[299] 4, 6 ve 11. beyitler Ü3'te yoktur.
[300] cehennem: caḥīm S1, T
[301] idesin: ide ol S1

Eydelüm cān-ıla biz de ezelī eyledi Ḥaḳ[302]
Saña[303] vü ālüñe aṣḥābuña biñ kerre dürūd
Ü3-3b, NO-17a, S1-3a, H1-3a, T-3a

393. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün[304]

Cān-ıla gūş it ne dir gör nāy [u] ʿūd
Dir günāhum çok ʿafv it yā Vedūd

Şöyle yakdı āteş-i ʿışḳ uşbu göñlüm ḫānesin
Dūd-ı āhumdan göründügi budur çarḫuñ kebūd

Kanı ol muṭrib ki anuñ naġmesini gūş idüp
Raḳṣ ide kūhsār-ı eşcār cümle ẕerrāt u vücūd

Zāhidüñ cennet diyü ʿömri ḫayāl ile geçer
ʿĀrifüñ dīdārdur maḳṣud[ı] ol eyler sürūd

Kosalar şeydā Muḥibbī'ye n'ola mecnūn laḳab
İtdi [mi] ārām ṣabrdan zülf bir yirde rübūd
NO-18a

394. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Dirler ki ehl-i ʿışḳ ʿalāyıḳ-ı mücerredend
Ammā ki zülf-i māh-rūyān muḳayyed-end

Ser-geştegān seni arar mescide varup
Sensin murād ṭālib-i cānān eger ṣad-end

Bed söyleme ʿāşıḳa iy zāhid-i ḫod-rū
Cān u dil ile saña ne nīg eger bed-end

Gözüm yaşıyla sīnemi dāġ eyleyen benüm
Ol gül-ruḫ u lāle ġaddār u sehī ḳad-end

Kimdür Muḥibbī dirseñ iy şāh-ı ḫusrevān
İrmek diler vaṣluña ki bir himmeti bülend

NO-19a

---

302 Mısra S1 ve H1'de:
Eydelüm biz de Muḥibbī çü ezel eyledi Ḥaḳ
şeklindedir.

303 saña: aña S1, H1, T

304 Bu gazelin ilk beyti fâʿilâtün/fâʿilâtün/ fâʿilün; diger beyitleri fâʿilâtün/fâʿilâtün/fâʿilâtün/fâʿilün veznindedir.

395. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Eydür bu dil tīz gör dem-be-dem dildārı yād
Anuñ içündür olur günden güne ʿışḳum ziyād

Sāġar[ı] dilberden alup nūş itse bir kişi
Gitmeyüp tā ḥaşr olınca kala agzında o dad

Eksük itmezsin nigārā sīneden ġamz okların
Teng dehānuñ gibi iñen teng dil bulur küşād

Gūşa almaz gül gibi dil bülbülinüñ nālesin
Niçeye dek çagura bu ḫasta göñlüm dād dād

Bu Muḥibbī'nüñ ele al göñlini şād eylegil
Birine biñ virilür olsa faḳīrüñ göñli şād
NO-205b

396. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Nebīler serveridür çün Muḥammed
Mübārek ismidür bir daḫı[305] Aḥmed

Çü dutduñ dāmenini cān u dilden
Sakın olma bu dünyāya muḳayyed

Şefāʿat ābı-y-ıla yu sefīd it
Günāhumdan yüzüm olmaya esved

Gözüm yaşı gibi oldum revāne
Umaram ola kūyuñ baña maʿbed

Muḥibbī cān-ıla ister kapuñı
Kapuñdan idesin ḥāşā anı red
Ü3-5a, BY-15b, S1-18b, S2-33b, H1-14a, 18b

397. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Āh eyledükçe olsa ʿaceb mi bu çarḫ[306] kebūd
Dem var mı aña çıkmaya dil āteşiyle dūd

Ḳāmet getürse yār ḳıyāmet kopar o dem
Kimdür ki görüp kaşlarını[307] itmeye sücūd

---

305 bir daḫı: hem anuñ S1, S2, H1, T
306 bu çarḫ: felek S1, S2, H1, T
307 görüp kaşlarını: kaşlarını görüp S1, S2, H1, T

Pervāne görse şemʿi hemān bāl ü per yakar
Bülbül çemende şevḳ-i gül ile ider sürūd

Nā-būd olursa añmaya ʿışḳ ehli būdını
Anuñ yanında bir görinür çün ziyān u sūd

İtme dirīġ cān-ıla başuñ Muḥibbī gel
Tā ki saña merd diyeler cümle ehl-i cūd
Ü3-36ak, BY-15bk, S1-19b, S2-35b, H1-15a, T-20a

398. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Saldı dil gerdenine zülfüñ eyā dōst kemend
Eyledi ʿömri dırāz ola bu dīvāneye bend

Āteş-i ḥüsnüñe karşu bugün iy dōst senüñ
Eyledüm cān u dilüm yakmag-ıçun hem çü sipend

Kulagum toptoludur ʿışḳ-ıla tā rūz-ı ezel
Zāhidā itme naṣīḥat baña kār itmez pend[308]

Ḳamer alnuña vü gün yüzüñe ʿāşıḳ olalı
Ser-i kūyuñda yürür şām u seḥer sanki levend

Pārs iline[309] eger irse Muḥibbī şiʿri
İşidüp ḳabri içinde diye taḥsīn Ḫᵘcend

Zaḫm-ı çeşm irmemek içün yine sulṭān-ı gülüñ[310]
Ġoncadan dakdı felek gerdenine bāzū-bend
Ü3-37ak, A-11b, M-15b

399. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dōstlar ġam-ḫānesinde eski yārumdur nemed
Ġamgüsārum maḥremüm hem iḫtiyārumdur nemed

Ben gedāya lāyıḳ olmaz dünyāda illā ki bu
Ḫilʿat ü tāc u ḳabā ʿizz ü vaḳārumdur nemed

---

308 Mısra A'da ve M'de:
Zāhidā eyleme pend kalmadı çün cāy-ı pend
şeklindedir.

309 iline: ehline A

310 Mısra M'de:
Çeşm-i zaḫm irmemek-içün bugün şāh-ı güle
şeklindedir.

Üns dutdı cānum-ıla ḫālī olmaz bir nefes
Dilberüm ʿālemde varum hem nigārumdur nemed

İy felek berḳ-ile pür kılsañ cihānı ġam degül
Ḫāne-i vīrān içinde germ nārumdur nemed

İy Muḥibbī yār kūyına seni iletmege
Hem resūlüm hem ṭarīḳum daḫı varumdur nemed
Ü3-37a, M-15b

400. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün
Yüzini görmeyeli bu dil-i āvāre meded
Öliserdür derd-ile irmedin ol yāra meded

Dimiş idüñ ki seni zülfüme ber-dār ideyim
Hīç amān virme hemān as beni ol dāra meded

Dil ü cān ġamzeleri tīri-y-ile oldı żaʿīf
Dōstlar yalvaralum ol gözi mekkāra meded

Mürdeler bula şifā ger içe laʿlüñ suyını[311]
Yiridür eyler-iseñ bu dil-i bīmāra meded

Bu Muḥibbī öliyor derd-i firāḳ-ıla bugün
Çıkmadın cānı irişsün diñüz ol yāra meded
Ü3-36bk, M-16a

401. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yüzüñ aç kim cümle ʿālem olalar şādān-ı ʿiyd
Merḥabā kıl dōstum kim bu-durur erkān-ı ʿiyd

Ol yüzi gül zülfini çevgān idüp aldı ele
Top olısar niçe serler ger kıla meydān-ı ʿiyd

Ḫilʿat-i ḥüsnüñ nigārā ḫūb yaraşur ḳaddüñe
N’ola bir dem eyleseñ ṭāvūs-veş cevlān-ı ʿiyd

Niçe bir cevr-ile zecrüñe[312] döye bu ḫasta dil
Gel s̱evāba gir bugün kılgıl beni ḳurbān-ı ʿiyd

---

[311] Bu mısra Ü3’te:
Cürʿa-i laʿlüñ içen ḫastalara ola şifā
şeklindedir.

[312] zecrüñe: hicrüñe Ü3

ʿĀdet oldı her kaçan ʿiyd olsa iḥsān eylemek
Bu Muḥibbī bendeñe kıl būseñi iḥsān-ı ʿiyd
Ü3-36bk, M-16b

402. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bir perī gördüm gezer seyrāna çıkmış rūz-ı ʿiyd
Yakın olmak istedükçe oldı ol benden baʿīd

Derd-i dil aḥvālini iy bī-vefā sormaz mısın
Kūyuñı āhum dolanur niçe müddetdür medīd

İtüñ olsam ḳūyuñ içre irer idüm devlete
Baña olmadı müyesser līk ol baḫt-ı saʿīd

ʿIşḳ bāzārında aldum derdi çün dermānuma
Almaz-ısa oluram ben naḳd-i cān-ıla ḫarīd

Tāb-ı ḥüsnüñ bir ḥarāret virdi kim bu ḫastaya
Teb dutmış gibi her dem ditrerem ben hem çü bīd

Öldürürseñ kūyuña varan n'ola ʿāşıḳları
Sen olursın dōstum ġāzī ben oluram şehīd

Eylese cevr ü cefā artsa maḥabbet ṭañ mıdur
Çün Muḥib insān olur iḥsān-ıla dirler ʿabīd
Ü2-111b, Ü3-35b

403. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Hicr taşın üstüme yagdurdı çarḫ-ı lāciverd
Yıkılup dil ḫānesi eflāke çıkdı āh-ı gerd

Vādi-i hicrān şebinde kalalı Mecnūn gibi[313]
Bir benüm tek kanda var ʿālem içinde ehl-i derd

Açılur āhum yilinden dāġ-ı sīnem gül gibi
Pes bunuñ gibi hevāda açılur bu nevʿ verd

Sırr-ı ʿışḳı saklamak ḳaṣd eyledüm ammā çi sūd
Ẓāhir eyler āh u eşk ü bir yaña ruḫsār-ı zerd

Bī-vefā dünyāya dil virme Muḥibbī key sakın
Çünki bildük bīvedür dil vire mi hīç aña merd
Ü3-35bk, S1-19a, S2-34a, H1-14b, T-19a

---

[313] Mecnūn gibi Mecnūnlayın S1, H1, T

404. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Selḫ-i Şaʿbān-ıla oldı ʿiyş ü ʿişret nā-bedīd
Ġurre-i Şevvāl ile yazdı felek menşūr-ı ʿiyd

Bunca eyyām bend kılmışken der-i meyḫāneyi
Māh-ı nev oldı anaḫtārı açıldı ol kilīd

Gel beni öldür s̱evāba gir ko kanum fikrini
Bu ṭarīḳ-ı ʿışḳdur sen ġāzi ben olam şehīd

Ditrerem cānā cemālünī görüp āh eylesem
Lerze düşer cismüme bād-ı hevādan sanki bīd

ʿİyd-ile olmaz feraḥ göñli Muḥibbī bendeñüñ
Her kaçan yüzüñ görem ol gün olur baña saʿīd[314]
Ü3-35bk, S1-18b, S2-34b, H1-14b, T-18b

405. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Çünki oldı gülşen-i ḥüsnüñde ḫaddüñ verd verd
Yine bülbüller gibi feryāda gelsün ehl-i derd

Senden ayru kūh-ı ġamda iy yüzi māhum benüm
Seng-i miḥnetle dögüp oldı bu cismüm lāciverd

Göz yaşın dökme didiler sırruñ ifşā olmasun
Çāre yok[315] iẓhār idiser didüm āḫir rūy-ı zerd

Būyına aldanma dil virme bu dünyā ḥüsnine
Cidd ü cehd eyle düriş[316] bir yār bul kim ola ferd

İy Muḥibbī naẓm-ıla burduñ Niẓāmī pençesin
Ehl-i naẓmuñ arasında merdsin vallāhi merd
Ü3-36a, S1-19b, S2-35b, H1-15a, T-19b

406. Mefâʿîlün mefaʿîlün feʿûlün

Yoluñda cān virem iy ruḫları verd
Gerekdür ʿāşıḳ olan ola cūmerd

---

314 saʿīd: ʿiyd Ü3
315 yok: - Ü3
316 düriş: düşer Ü3

Müzeyyen sīnem itdüm dāġlar ile
Görenler sanur anı taḫta-i nerd

Gözi yaşlu olur ḫūn-ı cigerden[317]
Daḫı hem ehl-i ʿışḳuñ çehresi zerd

Benüm ḥālümi tañ mı bilmese ḫalḳ
Ne bilsün derdümi kim ola bī-derd

Muḥibbī cān u başa kalmaduñ çün
Ko şimden girü disünler saña merd
Ü3-36a, S1-20a, H1-15b, T-20a

407. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Ḥālümi kimsene yoḳ ʿarż ide dildāra meded
Āh kim bulımadum derdüme bir çāre meded

Tutdı rehzen diyü kūyında göñül merdümini
Anı nā-ḥaḳ yire zülfinde aṣar dāra meded

Feyż uma-geldi yine pīr-i muġān dergehine
Eyle iy muġbeçe gel bu dil-i ġamḫᵛāra meded

Ġamzeler geldi ki tārāc ide dil kişverini
İdiser anı ḫarāb ol gözi mekkāre meded

Olmasa vaṣluñ ile ger bu Muḥibbī'ye cevāb
Āteş-i hicre yanar olmaz o bīmāra[318] meded
Ü3-36ak, S1-19a, S2-35a, H1-14b, T-19a

408. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kılmayaldan ol saçı leylā bu ben mecnūnı yād
ʿIşḳ-ıla rüsvālıgum gören ider Mecnūn'ı yād[319]

Sāġar-ı çeşmüm tolar ol dem feraḥdan kan-ıla[320]
Ruḫlarıyla eylesem ben ol leb-i meygūnı yād

Seyr-i gülşen göñlüm almaz serv ü şimşād istemez
Eylesem ben ḫasta-dil ol ḳāmet-i mevzūnı yād

---

[317] cigerden: cigerle Ü3
[318] olmaz o bīmāra: bulmaz o bī-çāre T
[319] A'da beytin mısraları yer değiştirmiştir.
[320] ol dem feraḥdan kan-ıla: tolar ol dem ḫun-ıla A

Ger müyesser olsa içsem laʿl-i nābuñ cāmını
Kılmaz idüm bir nefes bu gerdiş-i gerdūnı yād

Sernüvişt olan gelür aña Muḥibbī çāre yok
Eyleme hergiz şikāyet kılma dehr-i dūnı yād[321]
Ü3-36ak, A-10a, S1-19a, H1-15a, T-19b

409. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dōstum ʿāşıḳlara raḥm eyleyüp kıl ʿadl ü dād
İster-iseñ bulasın dünyāda sen ʿömr-i ziyād

Her ne deñlü gelse cevr-ile cefāya ṣabr kıl
Bu ḫarāb illerde çün hīç olmamışdur kimse şād

Ādemīnüñ yüzüñe itdügi cümle rīş-ḫand
Anuñ-ıçun kalmadı kimseye hergiz iʿtimād

İster-iseñ ölmeyüp tā ḥaşr zinde kalasın
Cidd-ile cehd eyleyüp dünyāda kazan yaḫşı ad

İy Muḥibbī ġaflet itme başa ʿaḳluñ cemʿ kıl
Kanda gitdi kandadur Keyḫusrev ü Cem Keyḳūbād
Ü3-36bk

410. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Elüñden hey vefāsuz dād u feryād
Beni sen kılmaduñ bir laḥẓa dil-şād

Olur her bir kılı zülfinüñ ejder
Kaçan kim kılsa çeşmi siḥre bünyād

Ṭarīḳ-ı ʿışḳ müşkildür varılmaz
Belā vü derd ü miḥnet olmasa zād

Gelüp alurdı ders-i ʿışḳı benden
Kalaydı bu deme Mecnūn u Ferhād

Eger gūş itse bu naẓmı Niẓāmī
Diye taḥsīn Muḥibbī āferīn-bād
Ü3-36b, A-10b

---

321 Mısra A'da:
Fāriġ ol itme şikāyet kılma dehr-i dūnı yād
şeklindedir.

411. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

İder dil hicr elinden āh u feryād
İrişmez n'eyleyem feryāduma dād

Lebüñden ayru iy şīrīn zebānum
Anı kim çekmişem çekmedi Ferhād

Olur şermende gül görse yüzüñi
Ṭapu ider boyuña serv ü şimşād

Oluram intiẓār-ıla muḳarrer
Muʿallim itmese ol servi āzād

Ġubār itdüm özümi yollar üzre
Ümīdüm bu ki ilte kūyuña bād

Muʿaṭṭar oldı yine cān dimāġı
İrişdi zülfine yāruñ meger bād

Dilā dermānı ko derdi ḳabūl it
Muḥibbī oldı çün derd-ile muʿtād
Ü3-36b

412. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Müselmānlar yine bir şūḫ-ı dil-bend
Birakdı gerdenüme nāgehān bend

Tolaşdı murġ-ı dil zülfi agına
Ḫalāṣ olmaz niçe[322] cehd eylese çend

Lebi san laʿl-i aḥmerdür o yāruñ
Teni billūra beñzer sözleri ḳand

Dimişdi zülfe idem seni ber-dār
İnanmam ben aña ger ide sevgend

Muḥibbī zülfine dil vireliden
Yürür dīvānedür mecnūn mānend
Ü3-37a, A-10b

---

[322] niçe: nite A

413. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Aldı bir kāfir yine göñlüm müselmānlar meded
Zülfinüñ her bir kılında çagrışur cānlar meded

ʿAhdine turmaz ʿaceb bilsem neden meh-pāreler[323]
Kılmasun bunlarla kimse ʿahd ü peymānlar meded

Dōstlık ḥaḳḳı mıdur yoluñda Ferhād[324] oldugum
İtmeyesin bu benüm derdüme dermānlar meded

Dūr kılma gül yüzüñden bu dil-i ṣad-pāreyi[325]
İtmesün tā ṣubḥ olınca āh u efġānlar meded

Ḫānesinden yār eger togsa Muḥibbī gün gibi
Kalmaya çāk olmaduk hīç bir girībānlar meded
Ü3-37a, A-11a

414. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dōstum boynuñda n'eyler kākül-i müşgīn kemend
Çünki ben dīvāneyem lāyıḳ-durur baña o bend

Zülfi çevgānın alup meydān-ı ḥüsn içre nigār
Bir bölük bī-çāreler üzre yine saldı semend

ʿIşḳa tolaşdı göñül dönmez mey ü maḥbūbdan
Zāhidā itmez eser baña naṣīḥat kılma pend

İy göñül zülfine dil virdüñ ʿaceb dīvānesin
Bir ʿaceb kuru uzun[326] sevdāya düşdüñ derdmend

İrmesün diyü Muḥibbī ḥüsn-i dildārā gezend
Āteş-i ruḫsār-ı yāra cān u dil oldı sipend
Ü3-37ak, A-11b

[323] meh-pāreler: cānāneler A
[324] Ferhād: ḳurbān A
[325] ṣad-pāreyi: şūrīdeyi A
[326] ʿaceb kuru uzun: uzun olmaz kuru A

415. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Bilmedüm sundum elüm zülf-i siyehkāra [meded]
Göre dīvāne dili sundı elin nāra [meded]

Göreli gün yüzüñ iy dōst senüñ 'uşşāḳ
Olmışam ẕerre gibi her ṭarafa āvāra [meded]

Leb-i şīrīnüñ yād eyleyüp iy ḫusrev [senüñ]
Döndüm kūhkene düşeliden kūhsāra [meded]

Baña sensin baña sensin yine raḥm eyleyecek
Senden özge kimi vardur vara yalvara [meded]

Çāresüz kaldı ise yine ümīẕi sañadur
Demidür ki idesin Muḫibbī'ye çāre [meded]
Ü2-118b

ZEL (ذ) HARFİ

416. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Derd-i dil ḥālini alsam ele yazmak kāġıẕ
Kanlu yaşumdan o dem surḫa döner ak kāġıẕ

'Işḳ tomarına cān riştesini bagla göñül
Yār eline düşe bir gün ola varmak kāġıẕ

Sıgmaya ḳıṣṣa-i 'ışḳ kātib ola ḫalḳ-ı cihān
Baḥr eger cümle mürekkeb ola yaprak kāġıẕ

Ḥicr elinden n'ola sorsañ dil ü cān ḫastasını
Ne bulınmaz a begüm bir iki yaprak kāġıẕ

Bu Muḥibbī yazup 'arż eylese sūz-ı dilin āh
Kül olup elde muḳarrer oda yanmak kāġıẕ
Ü1-48a, Ü2-35b, Ü3-37b, AE-42b

417. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Dōstum şīrīn kelāmuñ şehd ü şekkerden leẕīẕ
Görinür gül-gūn ruḫuñ baña gül-i terden leẕīẕ

Naḳd-i cān-ıla metā'-ı vaṣluña oldum ḫarīd
Gel ḳabūl it çünki yokdur cān-ıla serden leẕīẕ

Şem'e gör pervāneler varın yakup eyler fedā
Yog-iken yanında anuñ bāl-ile perden leẕīẕ

Serv gibi salınup 'arż-ı cemāl itse nigār
Nesne görinmez baña ol zülf-i 'anberden leẕīẕ

Maḫzen-i dilden çıkardum yine söz gevherlerin
Oldı söz ehli yanında ma'nī gevherden leẕīẕ

Ben sözüm[327] gevherlerini rāyegān ḫarc eyledüm
Görinürken 'ālemüñ ḫalḳına sīm ü zer leẕīẕ

İy Muḥibbī dil meẕāḳı zehr-i ġamdan telḫdür
Def'ine anuñ bulınmaz bāde-i terden leẕīẕ
Ü1-48a, Ü2-35b, Ü3-37bk, NO-19b, AE-42b, S2-39a

---

[327] sözüm: gözüm Ü2; Ü3, S2

418. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Zühd ü ẕikr ü ṭāʻati ehl-i zamān görmez leẕīẕ
Gerçi nāfiʻdür velī cān-ı girān görmez leẕīẕ

Ḫᵛāb-ı ġafletden uyan yārān kamu göçmekdedür
Çın seḥer uyḫusını bil kārbān görmez leẕīẕ

Ḫūn-ı dil nūş itmeyince vaṣla irmez ehl-i ʻışḳ
Rāyegān vaṣlını çün ol mihribān görmez leẕīẕ

Çünki miḥnetsüz maḥabbet yok-durur ġamsuz[328] feraḥ
Ehl-i dil olan anuñçün şādmān görmez leẕīẕ

Jeng-i ẓulmetden Muḥibbī pāk kıl gel ḳalbüñi
Rūz-ı rūşen var-iken kimse duman görmez leẕīẕ
Ü3-37b, BY-16b, S1-20a, S2-38b, H1-15b, T-20a

419. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Ḫalḳ-ı ʻālem dir bulınmaz şehd ü şekkerden leẕīẕ
Sorsalar yok dir idüm ben laʻl-i dilberden leẕīẕ

Pādişāhum[329] ayın almış başına şeh-per dakar
Ne takarsa başına olmaya hīç perden leẕīẕ

Pādişāhā tuḫfe itdüm cān u dil eyle ḳabūl
Çünki yok katumda hīç[330] nesne benüm serden leẕīẕ

Ḳudretini gör ki nergis[331] nerm ider bālīnini
Līki görinmez benüm gözüme ol derden leẕīẕ

İki gözi nergis-i şehlāyā beñzer dilberüñ
Būy-ı zülfeyni dimāġa bilki ʻanberden leẕīẕ

Serv ḳaddüñ görinür bālā vü ṭūbādan yaña
Leblerüñ cānā şarāb-ı āb-ı kevs̱erden leẕīẕ[332]

İy Muḥibbī dişleriyle leblerin ẕikr eyledüñ
İşiden didi kelāmuñ dürr ü gevherden leẕīẕ
Ü3-37bk, A-12A

---

[328] ġamsuz: ʻömre S1, S2, H1
[329] pādişāhum: şāhbāzım A
[330] hīç: bir A
[331] ḳudretini gör ki nergis: ḳudretine göre herkes A
[332] Bu beyit A'da yoktur.

420. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

La'lüñ bitüre söz-ile ger meyveler leẕīẕ
Bitmeye hīç anuñ gibi cennetde ber leẕīẕ

Şīrīn lebüñ kelāmını[333] tekrār ider göñül
Olur cihānda ḳand-i mükerrer meger leẕīẕ

İy dōst ruḫlaruñ baña oldı ġıdā-yı rūḥ
Var mı ki aña beñzeye bir rūy-ı ter leẕīẕ

Tōmār-ı şi'rümi n'ola elden komayalar
Her kanda kim biterse olur ney-şeker leẕīẕ

Bī-ḫod iderse ṣubḥ-ı viṣāl olmasun 'aceb
Çünki Muḥibbī uyḫu olur çın seḥer leẕīẕ
Ü3-38ak, A-12b

421. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Gerçi kim 'ālem içinde olupdur şekker leẕīẕ
Ammā lebüñ gibi degül [ol] iy püser leẕīẕ

Olmaz bihişt mīvelerinden biri bedel
Vaṣluñ na'im bitüre ḫurmā-yı ter leẕīẕ

Kim dikdi bāġ-ı sīneye 'ışḳuñ nihālini
Derd ü belādan özge ummasun s̱emer leẕīẕ

Cevr ü cefāñı 'āşıḳa az itme luṭf kıl
Olmaz cihānda ehl-i dile bu ḳadar leẕīẕ

Vaṣf-ı lebini itme muṭavvel kıl iḫtiṣār
Sözde Muḥibbī çünki olur muḫtaṣar leẕīẕ
MN-841

[333] kelāmını: ẕikrini A

RA (ر) HARFİ

422. Mef'ûlü fâ'ilâtun mef'ûlü fâ'îlâtün

Dāġ-ı elifle sīnem bebr ü pelenge beñzer
Deryā-yı eşküm içre göñlüm nehenge beñzer

Ya kaşlaruñ kuraldan ḳurbānuñ oldum iy dōst
Bu sīne tīrkeşidür[334] ġamzeñ ḫadenge beñzer

'Aḳlumı alduñ evvel īmāna ḳaṣduñ āḫir
Zünnār-ı zülfüñ-ile çeşmüñ Firenge[335] beñzer

Zāhid şarāb-ı nābuñ ẕemmine[336] oldı meşġūl
Keyfiyyetin ne bilsün ṣanur ki benge beñzer

Kim görse rūy-ı zerdüm ṣanur Muḥibbī şīrem
Dāġumla kūh-ı ġamda dirler pelenge beñzer
Ü1-48b, Ü2-38b, Ü3-76bk, H-32b, AE-46a, S2-46a

423. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Ḥüsn-ile ol nāz-perverdüm gül-i aḥmer geçer[337]
Kanumı dökmege lîkin ġamzeşi ḫançer geçer

Kim ki çeşmi sāġarından nūş ide ḫūn-ı ciger
Devlet-i 'ışḳuñda ol Dārā vü İskender geçer

Yüksek uçarsa hümā gibi 'aceb midür nigār
İki yañadan ser-i zülfeyni bāl ü per geçer

Gözlerüm yaşı yiñilmez oldı başdan aşdı āh
Rūy-ı zerdüm kalmış ol arada nīlūfer geçer

Zülfi zencīrin anünçün dakdı dilber boynuma
Bu Muḥibbī'yi bilür 'ışḳında şīr-i ner geçer
Ü1-48b, Ü2-38b, Ü3-76bk, H-42b, AE-46a

---

334 tīrkeşidür: oldı tīrkeş H
335 Firenge: ḫadenge Ü2
336 zemmine: zemīne H
337 Mısra H'de:
Nāz-perverdüm benüm ḥüsn-ile gül aḥmer geçer
şeklindedir.

424. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Āh kılsam derd-ile sūz-ı dilüm aḫter yakar
Hey ne aḫter çıkar eflāke melekde per yakar[338]

Münkir olma sūz-ı āh-ı ʿāşıḳa gel vāʿiẓā
Korkaram bir şemmesi mescid ile minber yakar

Saḫtdur yāruñ dili[339] itmez aña hergiz es̱er
Āhum odı ger irişe āhen ü mermer yakar

Sakın aldanma sakın dünyāya dil virme sakın[340]
Kamu ʿālem ḫalḳını bir bir olup ejder yakar

Şemʿ-i ḥüsninde nigāruñ ḫāli hindū-beççedür
Eline almış Muḥibbī gezdürür micmer yakar
Ü1-49a, Ü2-37b, Ü3-52a, NO-41b, AE-45a, S2-45b

425. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀşıḳ-ı dil-hasteyi öldürmegi cānān umar
Līk andan daḫı artuk ölmegi bu cān umar

İy ṭabīb-i cān bu göñlüm bir ölümlü ḫastadur
Leblerüñden bir cevāb eyt derdine dermān umar

Kūyuña varsa naẓar kıl ʿāşıḳı menʿ eyleme
Pādişehlerden kul olan dāyimā iḥsān umar

Gül gibi gülmez açılmaz ġonca-veş dil bestedür
Bād-ı āhum isteyüp bu dīdeden bārān umar

İy Muḥibbī kān-ı dilden sözlerüñ gevherlerin
Saklama cūmerdlik it çünki anı yārān umar
Ü1-49a, Ü2-37b, Ü3-68ak-76b, NO-25b, AE-44b, S2-45a

---

[338] Mısra Ü1, Ü2, Ü3, AE ve S2'de:
Hey niçe aḫter feleklerde melekler per yakar
şeklindedir.

[339] dili: velī S2:

[340] Mısra Ü1, Ü', Ü3, AE ve S2'de:
Meyl idüp gencīne-i dünyāya andan urma dem
şeklindedir.

426. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yir yirin cānā lebüñ üzre görinen mū mıdur
Yoḫsa yañlış añladum ol sāye-i ebrū mıdur

Bilmedüm nergis midür ya fitne-i āḫir zamān
Siḥr-ile yakduñ cihānı gözlerüñ cāẕū mıdur

Noḳṭa mıdur leb midür bu yoḫsa laʿlīn ḥoḳḳadur
Diş midür pinhān olan ol ḥoḳḳada lüʾlüʾ midür

Ḳāmet itseñ dōstum kopar ḳıyāmetler hemān
Ehl-i diller çagrışup eydürler āh ol bu mıdur

Ol ṭabīb-i cān[341] gelüp sormaz Muḥibbī ḫastayı
Yoḫsa aña cevr ü ẓulm itmek ezelden ḫū mıdur
Ü2-54a, Ü3-62ak, H-44b, AE-63b

427. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Kılan dil ḫānesin rūşen nigāruñ tāze dāġıdur
Ko yansun tekye-i ʿışḳuñ söyinmesün çerāġıdur

Döküben dürlü niʿmetler cihān ḫalḳın ġanī itdi
Ara yirde sınan ancak hemān Mecnūn çanagıdur

Güzeller pādişāhıdur niyāz ehline nāz itsün
Anuñ ḥüsnine kimse lā dimez ḥaḳ ḥüsni çagıdur

Felek cāmı içüp döker şuʿāʿı cürʿasın ḫāke
Elinde tutdugı mihr-i zer-efşān san ayāġıdur

Maḥabbet baḥrına düşmiş Muḥibbī oldı bī-pervā
İki çeşmi iki yaña anuñ beñzer kabagıdur
Ü2-54a, Ü3-62ak, AE-64a

428. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Şol gedā kim kūy-ı dildāruñ bugün derbānıdur
Berr ü baḥruñ pādişāhıdur cihān sulṭānıdur

Kūy-ı dilberden beni dūr itdi ol bī-dīn raḳīb
Şimdi bildüm kim o kāfir ādemüñ şeyṭānıdur

---
[341] ol ṭabīb-i cān: dil ṭabībidür H

Bāġ u ṣaḥrālarda sanmaŋ lālelerdür görinen
Ehl-i ʿışḳuŋ bagrı ḫūnından dökilmiş kanıdur

İy Muḥibbī ʿışḳa dest urduŋ gerekdür terk-i ser
Ġaflet itme girdügüŋ merdāneler meydānıdur

Didiler şiʿr-i ḫayāl-engīzine ṭarz-ı ḥasen
Ol da bu dehrüŋ kemāl-i naẓm-ıla Selmān'ıdur
Ü1-49b, Ü2-54b, Ü3-62b, AE-64b

429. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Ruḫuŋ alını ʿarż eyle disem dildār āl aŋlar
Tenüm bir kıla döndürdi ġamuŋ dirsem ḫayāl aŋlar

Rumūz-ı nükte-i ʿışḳı ne bilsün zāhid-i ḫōd-bīn
Bu bir müşkil mesā'ildür mücerred ehl-i ḥāl aŋlar

Ruḫuŋ mir'ātına baksam gözüm merdümleri ʿaksin
Nedür ġavrına irmeyüp görenler anı ḥāl aŋlar

Dönelden ḳāmetüm çenge gözüm yaşını tār itdüm
Kanı bir merdüm-i dānā cihānda ḳīl ü ḳāl aŋlar

Muḥibbī yine yārāna maʿānī dürlerin dökdüŋ
Bu şiʿrüŋ ṭarzını ancak senüŋ ṣāḥib-kemāl aŋlar
Ü1-50a, Ü2-36a, Ü3-51a, NO-224a, AE-42b, S2-39b

430. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

İy pādişāh-ı ḥüsn güzellik saŋa yiter
Sorma benüm bu derdümi derdüm baŋa yiter

Çal sīne ṭablını ʿalem-i āhı çek dilā[342]
Ġam kişveri virildi saŋa bu livā yiter

Kūyında sehv-ile didi ol mübtelā kanı
Tā ḥaşre deŋlü saŋa bu ẕevḳ u ṣafā yiter

Çünki Necātī örti döşek būriyā diler
Bilmez anı ki ʿāşıḳa bir kurı cā yiter

---

[342] dilā: n'ola S2

Ġarḳ itdi gözyaşıyla Muḥibbī bu ʿālemi
İy dīde daḫı gel kerem it dökme mā yiter
Ü1-50a, Ü2-36a, Ü3-51a, NO-28b, AE-43a, S2-40a

431. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Didüm ki cānı būseñe virem bahā nedür
Gūş eylemedi sözümi bildüm bahānedür

Ferdāyı ḫāṭıra getürüp ẓulmı ko bugün
Komaz kimesne ḥaḳḳını alur zamānedür

Meyl eyler-ise gendüm-i ḫālüñe dil ne tañ
Cennetden Ādem'i çıkaran çünki dānedür

Māl ü menāl ü cān u dilüm[343] yoluña fedā
Evvel bu yolda saña fedā ata anadur

Her kim okursa şiʿrini būy-ı vefā alur
Zīrā Muḥibbī sözleri hep ʿāşıḳānedür
Ü1-50b, Ü2-36a, Ü3-51b, AE-43a

432. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ruḫları zülfine her dem ṭurmış īmān ʿarż ider
Kesdürüp zünnārını ṭarz-ı müselmān ʿarż ider

Gösterür ʿuşşāḳa gördüm ḥüsninüñ envārını
ʿĀleme nūrı sanasın mihr-i raḫşān ʿarż ider

Āh idüp kan aglaram görüp bahār-ı ḥüsnini
Ebr gibi gülşene bu dīde bārān ʿarż ider

Bu gedāya n'ola keşf itseñ şehā esrāruñı
Gāh olur kim bendeye ḥālini sulṭān ʿarż ider

Mürde iken iy Muḥibbī baña ol ʿĪsī-nefes
Muʿcize iẓhār idüp gör ölmişe cān ʿarż ider
Ü1-50b, Ü2-36, Ü3-76ak, AE-43b, S2-40b

---

[343] dilüm: serüm Ü2, Ü3

433. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Yüzi gül ġonca-leb serv-i revāndur
Gözüm yaşı ayagına revāndur

Kulından[344] ʿār ider çokdur cefāsı
Güzeller içre ol nā-mihribāndur

Ḳadeḥ içdi baña bir cürʿa sundı
Didi iç bunı ʿömr-i cāvidāndur

Ḳadem basmamag-ıçun genc-i ḥüsne
Ṭılısm olmış ser-i zülfi yılandur

Muḥibbī sözleridür dürr ü cevher
Dükenmez ḫarc kılşun göñli ḳandur
Ü1-51a, Ü2-36b, Ü3-76ak, NO-24a, AE-43b

434. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Nesi var dār-ı dünyānuñ hemen içinde ṣıḥḥatdür
Benüm yanumda bu rifʿat degüldür belki ẕilletdür

Ciger-pārem kebāb u eşk-i ḫūnīnüm şarāb itdüm
Bu meclis ulu meclisdür ġamuñ şāhıyla ṣoḥbetdür

Kaçan kim görse ʿuşşāḳı ḥaseddden yāra ġamz eyler
Raḳībi bilmedüm hergiz cihānda ben ne milletdür

Dögerler küy-ı dildāra varan ʿāşıḳları aʿdā
Degüldür anlara ol let ki her birine ḫilʿatdür

Nigāruñ çeşm-i fettānın Muḥibbī'den su'āl itseñ
Cevābı bu biri fitne birisi ʿayn-ı āfetdür
Ü1-51a, Ü3-40ak

435. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Cān ugurlar gözlerüñ bilsem ki ebrūlar mıdur
Dilleri tesḫīr iderler yoḫsa cāẕūlar mıdur

İki çeşmüñ turmayup eyler naẓar ruḫsāruña
Susamış su isteyü-gelmişler āhūlar mıdur

[344] kulından: vefādan Ü2, Ü3

Her kılum agız açup derd-i dilüm taḳrīr ider
Gūşuña almaduguñ bilsem saña ḫūlar mıdur

Kaşı yayı ġamze okın gizlü atar sīneme
Baña bu bendi geçen bilsem ki ebrūlar mıdur

İy ṣabā irgür Muḥibbī çeşmine ḫāk-i derin
Tūtiyādan yig görinür yoḫsa dārūlar mıdur
Ü1-51b, Ü3-40ak

436. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Esse çün bād-ı ḫazān gülşende kalmaz gül geçer
Yirini zāġ u zaġān tutar kamu bülbül geçer

Cān fedādur çeşm-i şūḫuña senüñ iy dil-firīb
Göñlümi böyle perīşān iden ol ḳākül geçer

Sun şarābı sāḳiyā çünki bahār eyyāmıdur
Ḥayf ola bu demde ʿömr-i nāzenīn bī-mül geçer

Ger süvār olsa semend-i nāz-ıla ol şehsüvār
Aç gözüñ eyle naẓar yil gibi ol Düldül geçer

İy Muḥibbī āh idüp niçe perīşān olmayam
Kim teġāfülle öñümden ol saçı sünbül geçer
Ü1-51b, Ü3-40ak

437. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Fitne-i ʿālem-durur her dem o zülf-i müşg-bār
Ḫᵛāb yüzin merdüme göstermez ol çeşmi ḫumār

ʿArż kıldı gün yüzini itdi sergerdān beni
Aldı dilden komadı bir ẕerre ṣabr-ıla ḳarār

Kūh-kenlik sanʿatında ben de Ferhād olmışam
Tīşe ursam iñlesem yanumca iñler kūhsār

Zāhidā saña yiter ehl-i selāmet olduġuñ
ʿĀşıḳuñ faḫrı melāmet gözlemez nāmus u ʿār

Pādişāhā senden özge yok benüm bir kimsenem
Bu Muḥibbī gibi kapuñda senüñ biñ bende var
Ü1-52a, Ü3-40bk

438. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḫırḳa içre ʿömri geçen sūfī-i sālūsa sor
Kim n'içün terk-i riyā itmez o bī-nāmūsa sor

Elde tutduguñ ḳadeḥ bil şehlerüñ topragıdur
Niçe yıllar kāse itmişler anı Kāvūs'a sor

Nabż-ı ʿāşıḳdan elüñ çek bilemezsin iy ṭabīb
Bī-devā derddür gerekse anı Cālīnūs'a sor

ʿIşḳumuñ ṣıyt u ṣadāsın ẓāhir itdi ʿāleme
Ṭurra-i ġamla çalınur sīnem üzre kūsa sor

Öpebilseñ destini başuñda ol devlet mi var
İy Muḥibbī gel ʿicāzet var mı bir pā-būsa sor
Ü1-52a, Ü3-40bk,

439. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Cāme-i al içre şehr içre gezen meh-pāreler
Kim görürse her birisin sanur āteş-pāreler

Sīnemüñ üstinde cānā görinen ġam dāġıdur
Ḳaṭre ḳaṭre eşk-ile bagrumda biñ biñ yaralar

Niçe kez vardum ḳapuña baña yüz göstermedüñ
N'eylesün derdine çāre bulmadı bī-çāreler

Mihr ü ḳahruñdan yüzin döndürmeye ʿāşıḳlaruñ
Sen tururken ḫusrevā varup kime yalvaralar

Ol saçı leylā Muḥibbī'yi ne ġam mecnūn ide
Ādemi dīvāne eyler çün perī-ruḫsāreler
Ü1-52a, Ü3-40bk

440. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ruḫlaruñ ḥayrānıdur her gice iy reşk-i ḳamer
Tā seḥer yummaz kevākib çeşmini eyler naẓar

Ben belā vü derd ü miḥnetde olup ʿışḳa esīr
Her kişi der-fikr ü der-ʿiyş ü temāşāya deger [345]

---

[345] Bu beyit yalnız NO'da vardır.

Ger zer-i rūyumla sīm-i eşk maķṣūduñ ise[346]
Cān u dil olsun fedā yoluñda n'olur sīm ü zer[347]

İy saçı leylā ḫaber sorma bu ben dīvāneden
Mest-i ʿışķam kendüzüm bilmem niçe virem ḫaber

Āfitāba ben[348] didüm ʿāşıķ mısın dīdārına
Didi olmasam neden böyle gezerdüm[349] derbeder

Didiler terk eyledi kūyını dildāruñ raķīb
İşidüp ḥamd eyleyüp didüm ki fī'-nāri's-saķar

ʿIşķ müşkildür Muḥibbī çünki ṣabra çāre yok
Saña lāzım oldı şimden girü idesin sefer
Ü1-52b, Ü2-67a, NO-222b, AE-85a

441. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Benüm sevdā-yı zülfüñle şehā başumda sūdum var
Eger cevr ü eger mihrüñ ne kim gelse sürūdum var

Nişān-ı āteşüm sorma cevābını virür āhum
Bilinür dildedür āteş çü başum üzre dūdum var [350]

Degüldür ġayra dil māyil yöneldüm ķıbledür kūyuñ
Bi-ḥaķķın Kaʿbe-i ʿulyā dimeñ ġayra sücūdum var

Bi-ḥamdi'llāh ki kūyında baña yir virdi dildārum
Şikāyet itmezem hergiz egerçi biñ ḥasūdum var

Muḥibbī her ki ʿāşıķdur olur ʿışķ içre ol nā-būd
Dimez hīç ʿāşıķ-ı ṣadıķ benüm bu yolda būdum var
Ü1-52b, Ü2-67a, Ü3-38ak, NO-223a, AE-85a

---

[346] Bu mısra Ü1, Ü2 ve AE'de:
Ger murādı sīm-i eşk u çehre zerd idesin
şeklindedir.

[347] Bu beyit Ü3'te yoktur.

[348] āfitāba ben: ḫurşīde sordum NO

[349] gezedüm: olurdum Ü1, Ü2, Ü3, AE

[350] Mısra Ü1, Ü2, Ü3, AE'de:
Bilinür kandadur āteş çıkar çün dilde dūdum var
şeklindedir.

442. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Yaş yirine gözlerümden dem-be-dem demler gelür
Gelmesün mi bu dil-i ġam-dīdeme ġamlar gelür

Bir yaña hicrān cefāsı bir yaña devrān ġamı
Her yañadan ehl-i 'ışḳ olana verhemler gelür

Leylī-i zülfüñ görüp olsam ne tañ mecnūn-ı 'ışḳ
'Āleme dīvānelerle niçe sersemler gelür

Ḥamdülillāh kim lebüñ tiryāki ẓāhir olalı
Ġam degüldür mār-ı zülfüñden eger semler gelür

İrmedi bir kimse hergiz bu cihānuñ ġavrına
Niçe 'ālimler gelüpdür niçe a'lemler[351] gelür [352]

Vuṣlat eyyāmına kim irişdi bilsün ḳadrini
Ġaflet idüp sanmasun bir daḫı bu demler gelür

Āsiyā-veş çarḫ nevbetle ögidür herkesi
Raḥmeti yok birine gör niçe ādemler gelür[353]

Uşanur sanma Muḥibbī tīr-i ġamzeñden şehā
Sīne-i mecrūḥına geldükçe merhemler gelür
Ü1-53a, Ü2-67a, Ü3-38b, NO-224a, AE-85b

443. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Dest-i 'ışḳuñla egerçi kim bu sīnem çākdür
Ġıll ü ġışdan ḥamdülillāh kim bu göñlüm[354] pākdür

İsterem kim bu dil-i ġamnāki idem şādmān
Cidd ü cehd itdükçe ol daḫı beter ġamnākdür

Mey yirine kanum içse tañ mıdur ol çeşmi mest
Māh-rūlar ḫūn-ı 'āşıḳ dökmede[355] bī-bākdür

Gözlerüm yaşı akar cūlar gibi deryālara
Çıksa āhum sīneden anuñ yiri eflākdür

---

[351] Metinde "ālimler" yazılan kelime kafiye gereği "a'lemler" şeklinde düzeltilmiştir.
[352] Bu beyit yalnız NO'da vardır.
[353] 7 ve 8. beyitler AE'de yoktur.
[354] bu göñlüm: derūnum Ü1, Ü', Ü3, AE
[355] dökmede: içmede Ü1, Ü2, Ü3, AE

İşidelden ḫāke döker cür'asın meh-pāreler
Bu Muḥibbī anuñ içün işiginde ḫākdür
Ü1-53b, Ü2-68a, Ü3-39ak, NO-225a, AE-86a

444. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Çarḫuñ işi hemīşe şu'bededür[356]
'Āḳil añlar bunı müşāhededür

Eylemez kimseye bu dehr vefā
Böyle olmış ezelde ḳā'idedür

Zehr-i hicrüñi[357] sunma 'uşşāḳa
Şehd-i vaṣluñı sun ki fāyidedür

Çeşm-i ḫūn-rīzüñüñ nedür ḳaṣdı
Her dem 'uşşāḳa işi 'arbededür

Ḥüsnüñ evrāḳın okımaga Muḥib
Ḫaṭṭ-ı levḥ-i ḫadüñ müsveddedür
Ü1-53b, Ü2-68a, Ü3-39a, AE-86b

445. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fâ'ilün

Gören o yār-i dil-keşi dir bu ne dīn tutar
'Āşıḳlarını kırmag içün tāze kīn tutar

Beñzer ki yār āyīneye eylemiş naẓar
Ḥüsnin göreli kendüzini ḫīş-bīn tutar

Kim māyil ola dünyā metā'ına cem' ider
Ḳārūn-vār 'aḳıbet anı zemīn tutar

Ġarḳ olalı sirişküme oldum çü nīlūfer
Gören yüzümi dir ki gül-i nesterīn tutar

Çeşmi ilerü gitdi meger diller almaga
Turmış kafada perçemi yāruñ kemīn tutar[358]

Görmez Muḥibbī devr-i zamān içre togrı yār
Ḫalḳ-ı zamāne kendüyi gerçi emīn tutar
Ü1-53b, Ü2-73a, Ü3-39b, AE-89b, S2-41b

---

356 şu'bededür: ṣu'bededür Ü3
357 hicrüñi: 'ışḳuñı Ü3
358 Bu beyit Ü2'de yoktur.

446. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Yāra kıldum bir naẓar gördüm ki āhū gözlüdür
Yakdı mihriyle beni zīrā ki ol gün yüzlüdür

Gel ḥaḳīḳī 'ışḳı ögren şem'-ile pervāneden
Bülbülüñ 'ışḳı mecāzīdür ü hem çok sözlüdür

Ni'met-i vaṣla[359] ziyāde katma hicrān milḥini
İdemez kimse taḥammül çünki ġāyet tuzludur

Zülfüñi ref' it cemālüñden görinsün āfitāb
Gīceler yeldā olursa 'āḳıbet gündüzlüdür

Bu Muḥibbī niçe cāna kıymasun Ferhād-veş
Söze gelse dilberüm ġāyet de şīrīn sözlüdür
Ü1-54a, Ü2-73a, Ü3-39ak, NO-26a, AE-89b

447. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Gülşen içre giceler bülbüllerüñ efġānıdur
Jāle sanmañ çın seḥer gül üzre bagrı kanıdur

Bir lebi şīrīn-suḫen meh-pārenüñ Ferhād-veş
Bu göñül kūh-ı belāda zār u sergerdānıdur

Agırınca dürr ü cevherlerle tartılsa n'ola
Ol 'azīzüm Mıṣr-ı ḥüsnüñ Yūsuf-ı Ken'ān'ıdur

Ṣayd idersem tañ degül ben ol ġazāl-ı vaḥşiyi
Bīşe-i 'ışḳuñ bu dil çün bir kagan arslanıdur

İy Muḥibbī kim ki gördiyse senüñ eş'āruñı
Ehl-i naẓmuñ arasında didi kim Ḥassān'ıdur
Ü1-54a, Ü2-73b, Ü3-39ak, AE-90a, S2-41a

448. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Mevc urur her yaña eşküm sanki bahr-ı ḫ̮ūndur
Şişe-i sebz içre yāḫ̮ūd bāde-i gülgūndur

Cūş ide āhum yilinden eşk-i çeşmüm korkaram
Ġarḳ olan ol dem eñ evvel zevraḳ-ı gerdūndur

[359] vaṣla: hicre Ü1

Herkese ḳısmet güninde oldı bir nesne naṣīb[360]
Rinde cām-ı bāde vü zāhidlere afyondur

Sergüzeştüm okuñuz ʿālemde bir nev ḳıṣṣadur
Köhnemiş efsānesi Ferhād-ıla Mecnūn'dur

İrmedüm vaṣla Muḥibbī līk dilde[361] bā-ḫayāl
Mālik oldum laʿl-i yāra[362] gevher-i maḫzūndur
Ü1-54b, Ü2-74a, Ü3-39bk, NO-26b, AE-90b

449. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her kaçan bād-ı seḥerden zülf-i cānān sarmaşur
Dehşet alur ʿaḳlı dil olur perīşān sarmaşur

Ten libāsın çāk idersem dōstlar olmaz ʿaceb
Pīrehen dildār-ıla her gice ʿüryān sarmaşur

Serv ḳaddüñe eger ʿāşıḳ degülse kākülüñ
Gerdenüñe ya neden yüz buldı her ān sarmaşur

İy ṭabīb-i dil n'ola senden ümīd itsem ʿilāc
Derdümüñ dermānı sensin saña bu cān sarmaşur

İy Muḥibbī bir[363] ferah var mı soñı ġam olmaya
Nitekim vuṣlat gele ardınca hicrān sarmaşur
Ü1-54b, Ü2-74a, Ü3-40a, AE-90b, S2-42a, H1-30b

450. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Ḫayāli konmaga gelse gözüm şırça sarāyıdur
Gözüme küḥl olan her dem nigāruñ ḫāk-i pāyıdur

Görinen bu felek üzre gehī ḳavs-i ḳuzaḥ sanma
Atar āh okların ʿāşıḳ anuñla katı yayıdur

Görelden tīġ u çeşmüñi kedildi yüzi şemşīrüñ
Kaşuñ vaṣfın işidelden kemānuñ başı kayıdur

---

360 Mısra NO'da:
Herkese bir nesne sunılmış ezel olmış naṣīb
şeklindedir.

361 dilde: ammā NO

362 yāra: cānān NO

363 bir: hīç S2, H1

Akar suya eser yile tayanma göñlüme dirdüm
Meger çeşmüm ise ābī imiş āhum hevāyīdür

Muḥibbī her sözin dil-keş özinden iḫtirā‘ itdi
Velī nādān olan bilmez sanur ṭarz-ı Nevāyī'dür
Ü1-55a, Ü2-74b, Ü3-40a, AE-91a, S2-42b

451. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Dil yandugına ‘āşıḳa āhı es̱er yiter
Şāhid gerekse ‘ışḳına bu çeşm-i ter yiter

Hem-ser olurısam seg-i kūyuñ-ıla her gice
Yanuñda ḳadr ü ḳıymet ise bu ḳadar yiter

Cānā kimem ki saña suḫen diyem āşikār
Şeb-i tār içinde eyle baña bir naẓar yiter

Var iy ṭabīb sen beni ḳo kendü ḥālüme
Hicrān ġamı bu ḫasta dile derd-i ser yiter

Oldı Muḥibbī zühd ü ṣalāḥ ‘ışḳ erine ‘ayb
‘Uşşāḳ içinde bī-ser ü pālık hüner yiter
Ü1-55a, Ü2-78b, Ü3-44bk, AE-96a, S2-43a

452. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Ḫānesinden her kaçan serv-i ḫırāmānum çıkar
Gözlerüm yaşı revān olup bile cānum çıkar

Sıgmaya tōmāra yazsam zülfinüñ evṣāfını
Gül yüzi medḥinde her yıl tāze dīvānum çıkar

La‘lin añdum deşt-i ġamda şevḳ-ıla kan agladum
Her ne yirde kim kazarlarsa benüm kanum çıkar

Cān u dilden deyr ara sevdüm yine bir muġbeçe
Deyrden dūr oluban çıkmam meger cānum çıkar

Tīr-i ġamzeñden Muḥibbī sīne-çāk olmış yatur
Rāḥatumdur ol benüm dimem ki peykānum çıkar
Ü1-55b, Ü2-79a, Ü3-44bk, AE-96a

453. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dōstum kūyuñda akan gözlerümüñ ābıdur
Her dem anda iñleyen bu göñlümüñ ṭolābıdur[364]

Ṣafḥa-i ḫaddüñde ḫāl ü ḫaṭṭuñı rūşen görüp[365]
Didüm ancak ol kitābuñ noḳṭa vü iʿrābıdur

Nāgehān bir şeb uyudum yārı gördüm ḫᵛābda
Niçe yıllar beni bī-dār iden ol şeb ḫᵛābıdur

Geh niḳāb eyler yüzine zülf-ile gāhī açar
Gīce zülfidür baña gündüz de ḥüsni tābıdur[366]

Şemʿ-i ḥüsne yaksa dil pervānesin açmam dehān
Böyle itmek dōstlar ʿışḳ ehlinüñ ādābıdur

İy Muḥibbī sakın aldanma cihānuñ ālına
Şöyle tut kendüñi kim şevḳ ehlinüñ tarabıdur
Ü1-55b, Ü2-80a, Ü3-45b, NO-25b, AE-97a, S2-43a

454. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Görinen laʿli bu çeşmüm demidür
Nigīni ehl-i ʿışḳuñ ḫātemidür

Ġam-ı hicrüñ beni her laḥẓa ḫālī
Komaz zīrā ki eski hem-demidür

Ḫaṭā ise seni sevmek ḥabībüm
Ḫaṭādan ḫālī olmaz ādemīdür

Dilüm miḥnet demin dünyāya virmez
Bilür ḳadrin maḥabbet ʿālemidür

Degül perr-i megesden yig bu dünyā
Muḥibbī çekdügüm uḫrā ġamıdur
Ü1-56a, Ü2-79a, Ü3-45a, NO-37b, AE-96a

---

[364] Mısra NO'da:
Kurılan üstine iñler göñlümüñ dōlābıdur
şeklindedir.

[365] Mısra NO'da:
ʿĀrızuñda ẓāhir oldı gördüm çün ḫāl ü ḫaṭ
şeklindedir.

[366] Bu beyit Ü2, Ü3, NO ve AE'den alınmıştır.

455. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ġırre olma dār-ı dünyā bir ḫayāl-i ḫᵛābdur
Kim anuñ bünyādına dirler ki cāy-ı ābdur

Gözlerüm gözeklerinden yaşum olmışdur revān
İñlerem göñlüm benüm durmaz döner dōlābdur[367]

Naḳd-i cān-ıla metāʿ-ı vaṣla oldum müşterī[368]
Didiler olmaz bahā ol gevher-i nā-yābdur

Deyr-i ḥüsnüñde neden ebrūlaruñ kecdür didüm
Didi kec olsa ʿaceb mi kāfirī miḥrābdur

Sanma iy dil yaluñuz sen mübtelāsısın anuñ
Bil aña ʿāşıḳ gedā vü mīr ü şeyḫ ü şābdur

Baḥr-ı eşkümden Muḥibbī gözlerüm māhī gibi
Luʿb-ıla ṣayda çeken zülfindeki ḳullābdur
Ü1-56a, Ü2-80a, Ü3-44bk, NO-36b, AE-97b, S2-43b

456. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Her kaçan āteş-i ġam bu dil-i ġamnāke çıkar
Dūd-ı dil āhum ile ḳubbe-i eflāke çıkar

Lezzet-i tīġ-ı ġam-ı yār-ıla āḫir ölenüñ
Lāle-veş kanlu libāsı kefen-i çāke çıkar

Dīdemi ferş-i rehüñ eyleyem iy serv-i ḫırām
Pāyuña ḥayf degül mi ki basup ḫāke çıkar

Esb-i nāz-ıla gelüp ü yār beni öldüre ger
Baña devlet bu serüm ḥalḳa-i fitrāke çıkar

Ġıll ü ġışdan yüri pāk eyle Muḥibbī ḳalbüñi[369]
Zer gibi ḫāliṣ olan kendüzini pāke çıkar[370]
Ü1-56b, Ü2-80a, Ü3-455ak, NO-25a, AE-97a

---

367 Bu beyit yalnız NO'da vardır.
368 oldum müşterī: ben oldum ḫarīd
369 ḳalbüñi: göñlüñi NO
370 Mısra NO'da:
Her ne ki pāk ola elbette dil-i ṣad pāke çıkar
şeklindedir.

457. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Zülf-i müşgīn kaçan ol ʿārıż-ı zībāya düşer
Göñül āşüfte olup soñucı sevdāya düşer

Zülfi zencīrini taksa n'ola boynuma nigār
Gördi dīvāneligi bu dil-i şeydāya düşer

Arayup ġamzeñ okın sīnede bulsa dil ü cān
Birbirinden kapuşur āḫiri ġavġāya düşer

Gözlerüm baḥrına bak āh-ıla mevc urdı yine
Korkaram zevraḳ-ı dil bād-ıla sevdāya düşer

Kūyuña varsa Muḥibbī serv ḳadüñ isteyü[371]
Göz yaşı gibi seni gördügi dem pāya düşer[372]
Ü1-56b, Ü2-37b, Ü3-68a-76b, H-45a, AE-44a, S2-44a

458. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ehl-i diller bendi ol zülf-i siyeh pūşumdadur
ʿĀşıḳuñ āḫir helāki çeşm-i ser-ḫōşumdadur

Ger kenāra gelmez-ise çāre ne ol serv-ḳad
Ḳāniʿem dāyim ḫayāl-i ḳaddi[373] āġūşumdadur

Cām-ı ʿışḳı nūş idüp cūş eylesem ʿayb olmasun
Bilmeyen bilsün bu ḥāletler benüm nūşumdadur

Ol saçı leylā görüp vādīde ben dīvānesin
Didi zencīr-i belā bu zār-ı medhūşumdadur

İy Muḥibbī çenge döndi ḳāmetüm oldı dü-tā
Anuñ-ıçun nār-ı ġam her dem benüm dūşumdadur
Ü1-57a, Ü2-38b, Ü3-53a, H-38b, AE-46a

459. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Cümle ezhāra naẓar kıl gül çemen sulṭānıdur
Şeb-külāhıyla benefşe san levend oglanıdur

---

371 serv ḳaddüñ isteyü: arayu serv ḳadüñ Ü1, Ü2, Ü3, AE, S2
372 seni gördügi dem pāya düşer: hemān görse seni pāya düşer H
373 ḫayāl-i ḳaddi: ḫayāli çünki H

Yūsuf'a kim beñzedür seni berāber tartıla
Al ḫaber benden ḥabībüm gözlerüm mīzānıdur

Sensüz iy gül-çehre yok ẕerre ṣafāsı gülşenüñ
Külḫen olursa senüñle cennet içre s̱ānīdür

Tāc-ı zer başında nergis ḫıdmete bil baglamış
Sūsen almış tīġ ele san gülşenüñ derbānıdur

Ehl-i ḥāl alur Muḥibbī her varaḳdan biñ sebaḳ
Dest-i kudretle yazılmış āyet-i Yezdānīdür
Ü1-57a, Ü2-64b, Ü3-45bk, NO-26a, AE-82b

460. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Ġuṣṣadan ḫālī degül her laḥẓa göñlüm ġamdadur
Müstedām olsun bu dīde daḫı dāyim nemdedür

Ḫāṭırumdan bir nefes çıkmazsın ammā 'āḳıbet
İy perī bilmem senüñ göñlüñ niçe ādemdedür

Zāhidüñ geydügi gökdür dāyimā yāḫūd siyāh
Hīç anı bilimedüm 'ālemde ne mātemdedür

Yazılısar her ne eylerseñ bugün sen ḫayr u şer
Cidd ü cehd-ile ne taḥṣīl olsa bu 'ālemdedür

İy Muḥibbī ġamdan özge yār-ı ṣādıḳ bulmadum
Her ne dem kim yoklasam yanumda ġam ḫānemdedür
Ü1-57a, Ü2-65a, Ü3-45bk, AE-82b

461. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fâ'ilün

Ġamz oklarına[374] sīnede bu dil nişānedür
Ḳaṣd eyledügi sīne degül bil ki cānadur

Aġyār ire vaṣluña ben hicrüñi çekem
Cevrüñ ne deñlü var-ısa ben nā-tüvānadur

Ḳānūn-ı 'ışḳa uyalu çeng oldı ḳāmetüm
Miżrab-ı ġam tokınur aña tāziyānedür

---

[374] oklarına: okına Ü1: oklarıyla: Ü3

Sīnem kemānçe bezme gözüm yaşı tārdur
N'eyler sürūdı nālelerüm çün terānedür

Gel isteme Muḥibbī benüm ‘ışḳuma güvāh
Ruḫsār-ı zerdüm-ile sirişküm nişānedür

Devrān içinde naẓm-ıla mümtāz olmaña
Bā‘iṡ budur ki her ġazelüñ ‘āşıḳānedür
Ü1-57b, Ü2-65a, Ü3-46a, AE-83a

462. Fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilün

La‘l-i nābuñ yādına her dem gözümden ḫūn akar
Sanasın bezm-i maḥabbetde mey-i gülgūn akar

Diñlemezsin nālemi gūş itmeyüp efġānumı
İñlese ṭolāb-ı dil gözden heman Ceyḫūn akar

Şöyle toldı ḫāne-i dil bu ciger ḫūnı ile
Kalmadı bir yir daḫı bu dīdeden bīrūn akar

İy gözüm mehrūları gördükde gel kılma naẓar
İḫtiyārı gider elden bu dil-i maḥzūn akar

İy Muḥbbī ‘ışḳ deryāsındaki ‘āşıḳları
Kim şümār ide-bilür su yirine Żü'n-nūn akar
Ü1-57b, Ü3-44ak

463. Mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün

Ser-i zülfiyle dil mecnūna beñzer
Gözüm yaşı daḫı Ceyḫūn'a beñzer

Yaşum bāde olaldan bezm-i ġamda
Dil iñler derd-ile ḳānūna beñzer

Elifken sīnede bir idi derdüm
Yakaldan yanına dāġ ona beñzer

Lebüñ öpdükçe ġāyet mest oldum
Didüm el-ḥaḳ mey-i gülgūna beñzer

Cüdā olalı Mıṣr'uñ Yūsuf'ından
Göñül Ya‘ḳūb-veş maḥzūna beñzer

Olup dünyāya māyil cem' idenler
Geçer āḫir yire Ḳārūn'a beñzer

İki çeşmüm iki cārī bıñardur
Ġamām üzre yaşı Hāmūn'a beñzer [375]

Yaşum deryā olalı aglamakdan
İçinde bu göñül Ẕü'n-nūn'a beñzer

Vefā ummak güzellerden 'acebdür
Dinür bunlara dehr-i dūna beñzer

Nis̱ār içün Muḥibbī pāy-ı yāra
Yaşum sīme yüzüm altuna beñzer
Ü1-58a, Ü3-44a

464. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Cān ża'īf oldukça göñlüm nālesi āhestedür
N'eylesün söze mecāli kalmadı dil ḫastadur

Ruḫları yiter baña gülşen temāşāsın göñül
İstemez ol ġonca-leb çün bir gül-i nev-restedür

Secde itse dil ḳaşuñ miḥrābına olmaz 'aceb
Niçe demlerdür ki ol ebrūlara peyvestedür

Berr ü baḥrı aradı bulam diyü cānā seni
Bulımadı bu göñül daḫı yürür ser-geştedür

Zülf-i müşgīne Muḥibbī el uzat tā iresin
Ruḫlarında dilberüñ iḳbāl ü devlet bestedür
Ü1-58b, Ü3-43bk, NO-36b

465. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Ḥaṭ ruḫında revnaḳ-ı dīger tutar
Korkaram İslāmı ol kāfir tutar[376]

---

[375] Bu beyit yalnız Ü3'te vardır.

[376] Beyit NO'da:
Ḥaṭ gülinde ruḫlarına revnaḳ-ı dīger tutar
Korkum oldur dīn-i İslāmı gelüp kāfir tutar
şeklindedir.

Ḫālī sanmaṅ ḥüsni zīverden anuṅ
ʿAnberīne zülfini zīver tutar

Gülşen-i ḥüsninde zülf-i cilveger
Her yaṅa ṭāvūs-veş perler tutar[377]

Sebz-i ḫaṭṭın laʿl-i dilber gösterür
Ṭūṭidür san ṭuʿme-i şekker tutar

Çeşmi yine bu Muḥibbī ḳaṣdına
Elde ḫūnın dökmege ḫançer tutar
Ü1-58b, Ü2-66a, Ü3-46b, NO-221a, AE-84a

466. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Ebrū-yı yāruṅ elde ḳurılmış kemānı var
Tīri gelürse sīneme dilde nişānı var

Cismüm ḫayāle dönse firāḳıyla ṭaṅ degül
Cānānumuṅ çü bir ḳıla beṅzer miyānı var

Mecnūn benüm bu ḥāletüm iẕʿān idinmedi
Meşhūr egerçi dilde anuṅ dāsitānı var

Didüm zekāt-ı ḥüsnüṅi ʿarż it ḥaḳḳum-durur
Didi daḫı irişmedi sāla zamānı var

İṅlerse şevḳ-i ʿārıżuṅ-ıla Muḥibbī ger
Bülbül mis̱āli diyeler āh u fiġānı var
Ü1-59a, Ü2-66a, Ü3-46ak, AE-83b

467. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Her kaçan fikrümüz ol kākül-i müşgīne gelür
Elem ü derd ü belā bu dil-i miskīne gelür

Seyl-i eşkümle es̱er itmedi āhum yili āh
Bunca yıldur tokınur ol dil-i sengīne gelür

Zülfini kesse nigārum göricek anı didüm
Ḳaṭʿ-ı zünnār idüben müslim olup dīne gelür

---

[377] ṭāvūs-veş perler tutar: cevlān idüben per tutar NO

Ne ḳadar ġuṣṣam ola laʿl-i lebin yād idicek
Ġam kalur mı ki kelām ol leb-i şīrīne gelür

Bu Muḥibbī'ye vefā eyle cefā itme disem
Çīn ider ebrūların ḫışm idüben kīne gelür
Ü1-59a, Ü2-66a, Ü3-46b, AE-84a

468. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bend-i zülfüñde niçe diller esīr
Her ne ḥükm itseñ şehā sensin emīr

Mihrüñ endekdür cefāñuñ ḥaddi yok
Saña ʿarżum bu ḳalīl ü ger kes̱īr

Nev-civān iken belā-yı ʿışḳ-ıla
Eyledüñ āhum ʿaṣā vü beni pīr

Būseye ʿahd itmiş-iken yok dime
Teng-dil itme beni iy dil-pezīr[378]

Eşk-i surḫ ile ruḫ-ı zerd üzere
Eyledüm derd-i dilümi taḥrīr [379]

İtmedüñ mihr ü vefā ʿışḳ erine
Kılmaduñ līk cefāda taḳṣīr

Eylegil şiʿr-i Muḥibbī'yi ḳabūl
Gerçi kim bir tuḥfedür illā ḥaḳīr[380]
Ü1-59b, Ü3-44b, NO-220b

469. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü fâʿilün

Ol Türk-i şūḫ gör niçe mestāne seyr ider
Ḫalḳı esīr kılmaga şâhāne seyr ider[381]

Her cānibe ki cilve kılup ʿarż-ı ḥüsn ide
Ol māhtābı[382] ʿāşıḳ-ı dīvāne seyr ider

---

378 Bu beyir NO'da:
Vaʿde-i būse şeḥā itmiş iken
Eyleme ḫaste dili teng-i mekīr
şeklindedir.

379 5 ve 6. beyitler yalnız NO'da vardır.

380 illā ḥaḳīr: ḥaḳīr ü faḳīr NO

381 kılmaga şâhāne seyr ider: kılmag-ıçun ḫāne seyr ider NO

382 ol māhtābı: durup anı NO

Ḫālin gözetdi zülfine bend oldı bu göñül[383]
Kanda olursa murġ hemān dāne seyr ider

Bulmaga genc-i vaṣluñı şām u seḥer gezer[384]
Dīvāne olup gör dil-i vīrāne seyr ider

Eşküm Muḥibbī gülşene döndürdi sīnemi
Gelmez nigār görmege yabana seyr ider
Ü1-59b, Ü43ak, NO-223a

470. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dōstum kūyuñ bu ben dil-ḫasteye mesken yiter
Bülbül-i bī-çāreye cā olmaga gülşen yiter

Togsa ḫurşīd açılur merdümlerüñ göñli gözi
Bu benüm açmaga gözüm ol ruḫ-ı rūşen yiter

Ḫār batsa itlerüñüñ pāyına iy şāh-ı gül
Anı çıkarmaga müjgānum benüm sūzen yiter

Her yañadan ẓāhir olsa dehri kaplasa fiten
Gūşe-i meyḫāne olmaga baña me'men yiter

İy Muḥibbī ġāfil olma nefs şerrinden sakın
Togrı yoldan seni çıkarmaga ol düşmen yiter
Ü1-60a

471. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Ġamuñ cānā baña mihmān-ı cāndur
Anuñla eglenür dil çok zamāndur

Ne nāmūs isterem ne neng ü nāmı
Sorarsañ beni rüsvā-yı cihāndur

Ayaguña eyā serv-i ḫırāmān
Gözüm yaşı akar āb-ı revāndur

Dilā cellād çeşminden ḥaẕer kıl
Niçe kanlar döker ol bī-emāndur

---

[383] Mısra NO'da:
Ḫālini görüp düşdi göñül bend-i zülfine
şeklindedir.

[384] genc-i vaṣluñı şām u seḥer gezer: senüñ arayu genc-i viṣālüñi NO

Cemālüñ şem'ine karşu Muḥibbī
Özin pervāne kıldı anı yandur
Ü1-60a

472. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Göñlümi aldı ḳaṣdı yine şimdi cānadur
Kanumı içdi ḫūnī gözi meyli cānadur

Açdı yüzini nāz-ıla didi ol dil-firīb
Biñ cān deger bunuñ naẓarına bahā nedür

Dökse gözüm ṣadefleri dürler 'aceb degül
Zīrā ki yaşı cümle anuñ dāne dānedür

Ġam merdümine taḫliye itdüm bu göñlümi
Ḳudret eliyle yapulu bir vaḳf-ḫānedür

Didüm Muḥibbī boynına zencīr-i zülfüñi
Dakmaz mısın didi bu sözüñ hep yabānadur
Ü1-60b, NO-28b

473. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Çeşm-i mestin içmege kan ṣanma müjgān ögredür
Agız açup gūşına ol zülf-i fettān ögredür

Ḥüsn meydānında top itmiş serin 'āşıḳlaruñ
Zülfini çevgān idüp esbine cevlān ögredür

Okudur ḥüsnüñ kitābın 'ışḳ turmaz göñlüme
San mu'allim turmayup eṭfāle Ḳur'ān ögredür

Cān fedā itmek didiler müşkil işdür 'āşıḳa
Yār eger ben sevdügümse didüm āsān ögredür

Ḫālini gösterse tañ mı bu Muḥibbī'ye raḳīb
Ādem'e gendüm temennāsını şeyṭān ögredür
Ü1-60b

474. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Sevdügüm cānum didükçe baña dildār incinür
Raḥm kılmaz ṭāli'ümdendür ki her bār incinür

Cān-ıla kimdür metā'-ı büseye dirken ḫarīd
Bu ācebdür her kaçan olsam ḫarīdār incinür[385]

Ġam şebinde zülfini añsam gelür cānum lebe
Gīceler olsa uzun nite ki bīmār incinür

Bübül-i şūrīde-veş feryādumı gūş eyleyüp
Berg-i gülden[386] tāzedür ol lāle-ruḫsār incinür

Biñ sü'āl itsem dönüp virmez baña bir kez cevāb
Pādişāh-ı dehrdür benden kılur 'ār incinür

İy ṭabīb-i dil lebüñden bu Muḥibbī ḫastaya
Ölmeden disem aña gel eyle tīmār incinür
Ü1-61a, Ü3-89bk

475. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Kimden vefā vü mihr umaram bī-vefā olur
Bildüm zamāne ḫūbları hep bī-vefā olur

'Ādet idinme kendüñe cevri cefāyı ḫū
Nāz u girişme şīve daḫı vaḳthā olur [387]

Gelse ḫayāli çeşmüme ammā görinmez āh
Kim gördi perī ādem-ile āşinā olur

Bir ẕerre deñlü küḥle göñül raġbet eylemez
İzüñ tozı-y-ıla dīdelerüm rūşenā olur

Gel iy ṭabīb çek elüñi girme zaḥmete
Ölmekden özge 'āşıḳa sanma devā olur

Bulur şifāyı ḫasta göñül bir cevāb-ıla
Ol la'li nābı gör ki niçe cān-fezā olur

Çevgān-ı zülfe itdi Muḥibbī başını top
Meydān-ı 'ışḳa kim gire cānı fedā olur
Ü1-61a, Ü3-75b

---

[385] Bu beyit Ü3'te yoktur.
[386] berg-i gülden: vird-i gülden Ü3
[387] Bu beyit Ü3'ten alınmıştır.

476. Mef'ûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Gīsūlarında murġ-ı dili aga saldılar
Bī-çāre niçe kurtıla dūzāġa saldılar

ʿUşşāḳa gördi kim lebüñe bāde öykinür
Āl-ıla anı itmege ayaga saldılar

Tatar gibi çeşmüñ alup ok u ya ele
Ġāret kılup velī teni topraga saldılar

Ġam tekyesinde yakmaga maḥabbet çerāġını
Dil ṭıflını bagırda olan bāġa saldılar

Sulṭān-ı ʿışḳ tutmag-ıçun kişver-i dili
Derd-i Muḥibbī sola ġamı saga saldılar
Ü1-61b, Ü3-75bk

477. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḫūblar āyīneye bakmak ezel āyīndür
Ḥüsnini gören anuñçun her biri ḫōd-bīndür

Ruḫları evrāḳ-ı güldür anda zülfi ḫāl-ile
Sakınur āhum yilinden anı çīn-der-çīndür

Mest çeşmi her kaçan görse diler kanum içe
Ḫançeri gitmez elinden dāyim işi kīndür

Dökmez-idüm ḫūn-ı murdārın rāḳīb-i kāfirüñ
Ruḫların añmış işitdüm ġayretüm ber dīndür

İy Muḥibbī kim ḫalāṣ eyler dil-i dīvāneyi
Boynuma zencīr olan ol kākül-i müşgīndür
Ü1-61b, Ü3-75bk

478. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿAndelīb-i dil nigārā gül yüzüñden ayrıdur
Gīceler tā ṣubḥ olınca iñiler bir sayrıdur

İy dil-i sevdā-zede zülfinden umma sen vefā
Hey ne kāfirdür sitemden sanma ḳaṣdı ġayrıdur

Tekye-i dilde ebed yansun çerāġı sīnemüñ
Kim maḥabbet şāhınuñ konmış ezelden ḫayrıdur

Cān göziyle kıl naẓar meh-pārelerle ʿāleme
Yok bahāsı naḳş olınmış sanki Āzer deyridür

İy Muḥibbī çāk çāk olsa girībānum ne tañ
Gülşen içre kıldugum[388] ol serv-i nāzum seyridür
Ü1-62a, Ü3-65a-76a

479. Müstefʿilün feʿûlün müstefʿilün feʿûlün

Sevmek seni nigārā yanuñda çün günehdür
Dāyim işüm anuñçün ʿālemde āh u vāhdur

Olduguma şeh-i ġam iy dil yiter bu şāhid
Āhum ʿalem elümde yanumda eşk sipehdür

Eyler heves lebüñden şeftālūya irem dir
Dīvāne dil ne bilsün yol ugragında çehdür[389]

ʿĀşıḳ viṣāle irmez terk itmeyince cānın
Kim bilmez-ise bilsün bu ince gizlü rehdür

Sīnemdeki elifden derdüm gören sanur bir
Yanında dāġa baksun ol vaḳt diye ki vehdür[390]

Vīrānedür Muḥibbī göñlini rūşen eyle
Göster yüzüñi rūşen vīrāneye çü mehdür
Ü1-62a, Ü3-75bk-92a

480. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Cānān vücūdı şīr ü şekerden siriştedür
Ḥūrī midür cemāli[391] ʿaceb ya firiştedür

Çeşmi eline yayını almış kemīn ider
Cān ḳaṣdın eyler okını gezler kiriştedür[392]

---

[388] kıldugum: gördügüñ Ü3-75bk
[389] Bu beyit Ü3-92a'da yoktur.
[390] Bu beyit Ü3-75bk'da yoktur.
[391] cemāli: bilsem H
[392] Mısra H'de:
Cān ḳaṣdına okını gezler kiriştedür
şeklindedür.

Fettāne çeşmi fitneleri uyarup yürür
Sāḥir göziyle ġamzeleri her gün iştedür

ʿĀşıḳ hemīşe[393] kūy-ı dil-ārāyı gözedür
Zühhād-vār sanma ki göñli bihiştedür

Bakma Muḥibbī ḫūba dilerseñ selāmeti
Zīrā ki meyl kişide evvel göriştedür
Ü1-62b, Ü3-77a, H-81a

481. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dil cemālüñi görelden bir ʿaceb[394] dīvānedür
Şemʿ-i ḥüsnüñ şevḳine cāndan yanar pervānedür

Raḫne raḫne oldı ġamdan uşbu göñlüm ḫānesi
Kim göre anı ezel kalmış sanur peymānedür[395]

Ḫāṭırum olur müşevveş şāne ursañ zülfüñe
Pāre pāre eyleyen baġrumı bildüm şānedür

Her kaçan gelse belā vü derd ü ġam kāşāneme
Mā-ḥażar baġrum kebāb çeşmüm tolu peymānedür

Didüm iy dilber neden ʿuşşāḳı ḳurbān eyledüñ
Didi kim bilmez misin kūyum benüm ser-ḫānedür

Meyl iderse gözlerüm yaşına yār olmaz ʿaceb
Çünki ḳadrini bilür her biri bir dür-dānedür

Virmese dünyāya dil itmeñ Muḥibbī siz ʿaceb
Çünki anuñ her ne iderse işi merdānedür
Ü1-62b, Ü3-63b, NO-42b

482. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Görelden ṭāḳ-ı ebrūñı nigārā ṭāḳatum ḫamdur
İdelden laʿlüñüñ ẕikrin gözümüñ yaşları demdür

Dönelden ḳāmetüm çenge aña tār eyledüm yaşum
Ko kılsun nāle vü zārī aña çün ẕīr-ile bamdur

---

393 hemīşe: müdām H
394 ʿaceb: delü NO
395 peymānedür: vīrānedür NO

Düşüp miḥnet bucagına beni siz sanmañuz tenhā
Belā eksük degül bir dem gelür ġam daḫı maḥremdür

Virür mi dār-ı dünyāya göñül fi'l-cümle ʿaḳl issi
Görürken gelse bir şādī anuñ ardınca biñ ġamdur

Muḥibbī olmagıl ġāfil dilüñden koyma eşʿārı
İşidenler diye arı şiʿir saña müsellemdür
Ü1-63a, Ü3-63ak, NO-42a

483. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Ser-i kūyuñ gedāsını gören sanur gedālardur
Velī ger maʿnī yüzinden bakarsa pādişālardur

Zekāt-ı ḥüsnüñ ʿarż eyle şehā borcuñ edā olsun
Ele al göñlin ʿuşşāḳuñ bular hep bī-nevālardur

Eger başuña ol dilber cefā sengini yagdursa
Kaçurma başuñı hergiz dilā saña ʿaṭālardur

Maḥabbet bādesin içen olur miḥnetle her demde[396]
Feraḥla şādīden geçmiş ġam ile āşinālardur

Muḥibbī dil ne ġam gitse yirine çün ḳalur ʿışḳı
Virürler ʿışḳı ʿuşşāḳa alur dil dil-rübālardur
Ü1-63a, Ü3-63b, NO-217a

484. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Göñlümüñ cānbāzını zülfi resen her sū çeker
Sanki mıḳnāṭīsdur turmz anı her mū çeker

Rūz-ı baḫtum tīre vü hicrān şebi ġāyet dırāz
Her kaçan ol meh niḳāb-ı zülfini bir rū çeker

Ġamze oklarını çeşmi yanına cemʿ[397] eyleyüp
Atmaga ʿāşıḳlara almış ele ebrū çeker

Bir ḳadeḥ her kim ki nūş itdi maḥabbet cürʿasın
Mest-i lā-yaʿḳıl olup dehr içre her dem hū çeker

---

[396] her demde: ol hemdem NO
[397] yanına cemʿ : pāyına ʿarż Ü3

İy Muḥibbī artadur ʿışḳuñ belāsı dem-be-dem
Ġam yime her kim ki ʿāşıḳdur belāyı o çeker
Ü1-63b, Ü3-63bk, NO-218a

485. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dīdeden eşküm benüm turmayuban her gün tamar
Görmese gül yüzini bu gözlerümden ḫ̮ūn tamar

Baḥr-ı ġamda bakduguñca gördügüm dür-dāneler
Dāne dāne oldı eşk-i dīde-i Mecnūn tamar

Ḫ̮ūn-bahādur ġamzesi öldürdügi dil-ḫ̮asteye
Bāde içse ḳaṭre-i laʿl-i leb-i meygūn tamar

Tāze güller açılur bulur gülistān revnaḳı
Her ʿaraḳ kim gülşen içre gül ruḫ̮ından çün[398] tamar

Bu Muḥibbī sözlerini cān-ıla dak gūşuña
Her dem aġzından anuñ çün lü'lü'-i meygūn tamar
Ü1-63b, Ü3-63bk

486. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her gice sensüz dilüm ṣad nāle[399] çün gerdūn çeker
Gözlerüm yaşı yiñilmez her yaña Ceyḥūn çeker

Dil kebāb itdi ciger mihmān idüp derd ü ġamı
Sāḳī-i çeşmüm şarāb-ıçun başından ḫ̮ūn çeker

ʿIşḳ ara cān virmegi ancak hemān Ferhād ider
Bu belā vü miḥneti de dāyimā Mecnūn çeker

Ger ṣadā itseñ gelür kūhsārdan āvāzeler
Kūh-ken çekdügi bārı sanmañuz Hāmūn çeker

Müddeʿī bilmez Muḥibbī nüktesini añlamaz
Ṭabʿ-ı mevzūn olıcak şiʿri daḫ̮ı mevzūn çeker
Ü1-64a, Ü3-63bk, NO-206b

---

398 çün: ḫ̮ūn Ü1
399 ṣad nāle: ṣad dāne Ü3: san nāle-i NO

487. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Saçı zencīrine kim dil virdi dīvāne olur
Şemʿ-i ḥüsnine de kim cān yaka pervāne olur

Ḳaṭredür gerçi suḫen līk dehenden çıkıcak
Ḳıymetin kim ki bilür ol aña dür-dāne olur

ʿIşḳ nārını şu kim yakdı ezel sīnesine
Yanmayup ol gice gündüz baña diñ yā ne olur

Pāralar bagrumı zülfini perīşān göricek
Arturan yarasını göñlümüñ ol şāne olur

Gözyaşın nūş ideli olsa Muḥibbī n'ola mest
Çeşmini alsa eline tolu peymāne olur
Ü1-64a, Ü3-75a, NO-42b

488. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḫār elinden gülşen içre bülbül işi nāledür
Dehr elinden bagrını dāġ eyleyen de lāledür

Ḫānesinden çün ṭulūʿ eyleye ol bedr-i münīr
Göñlümi alan benüm didüm çehār-deh sāledür

Añ günāhuñ göz yaşuñ dök kesme luṭfından ümīd
Çünki bir māh-ṭalʿat cürmi yek sāledür [400]

Ġayrıya kılmaz naẓar ger mihr ü māh olursa da
Çün nigāhı çeşmümüñ ol rūy-ı ferrūḫ-fāladur[401]

Ol mücerred cān-ıla dünyā-yı dūna vir ṭalāḳ
Nev-ʿarūs-ı dehr bir mekkāre vü muḥtāladur

İy Muḥibbī yār gönderse eger tīr-i cefā
Cān u dilden aña karşu çıkubanı aladur
Ü1-64b, Ü3-75a, NO-43a

---

400 Bu beyit yalnız NO'da vardır.
401 Be beyit NO'da yoktur.

489. Müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

Gülzār-ı ḥüsnüñ var-iken gülşen[402] temāşā mı olur
Lāle gibi dāġum yiter gül-geşt-i ṣaḥrā mı olur

Miṡlüñ diyü itdüm gümān aradum iy ārām-ı cān
Bī-miṡlsin bildüm hemān bir daḫı peydā mı olur

Ḥāşā ḫayāl-i ġayrıya dīdemde idem aña cā[403]
Ol āşinā cāyı iken bīgāneye cā mı olur

ʿĀşıḳ dirilen çok velī līkin fiġānda yok eli
Ṣaḥrāda çok ʿarʿar biter hep nāy-ı gūyā mı olur

Dökdüñ Muḥibbī gözyaşın şol deñlü serv ayagına
Kim görse diye cū degül bu yoḫsa deryā mı olur
Ü1-64b, Ü3-75ak, NO-21b

490. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yār ġāyiblik mühri rūz u şeb ḫāṭırdadur
Hey ḫaṭā didüm ne ġāyib dāyim ol ḫāṭırdadur

ʿĀşıḳ oldur görmeye ẓāhir ü bāṭın ġayrı dōst
Ehl-i ḥāl olan bilür uşbu sözüm ẓāhirdedür

Meclis-i cānāna varduñ bakma sen her cānibe
Sen edep gözle ki ol manẓūr u hem nāẓırdadur

ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳ odur gelse belā ṣabr eyleye
Var-ısa cevre taḥammül uşbu ben ṣābirdedür[404]

Sen perī-rūyı Muḥibbī itdi efsūn-ıla rām
Siḥrdür beñzer kelāmuñ meyli sen sāḥirdedür
Ü1-65a, Ü3-75ak, NO-27a

491. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Egerçi kim dehānuñla miyānuñ sırrı mücmeldür
Velīkin yazsalar ḫāl ü ḫaṭ u zülfüñ mufaṣṣaldur

Ḥadīṡ-i zülf-i dildārı didiler eyleme kūtāh
Anuñçün güft ü gūyum ʿālem içinde müselseldür

---

402 gülşen: ʿālem Ü3
403 idem aña cā: yir itdüm şehā Ü1, Ü3
404 ṣābirdedür: şākirdedür NO

Eger rūşen ola çeşm-i cihān-bīnüm ʿaceb olmaz[405]
Ġubār-ı dergeh-i cānān-ıla çünkim mükeḥḥeldür

Göñül virme bu dünyāya bilürsin pāyidār olmaz
Geçer turmaz ḳarārı yok sanasın bir eser yildür

Muḥibbī kuluñı söyletme luṭf it[406] iy şeh-i ḫūbān
Perīşān ḥālinüñ şerḥi saçuñ gibi muṭavveldür[407]
Ü1-65a, Ü3-38a, NO-224b

492. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gün yüzüñi görmege bu cān u dil māyil-durur
Līk zülfüñ çün seḥāb ol niʿmete ḥāyil-durur

Dūr olaldan işigüñden gündüzüm san gicedür
Bir nefes senden cüdālıḳ ʿāşıḳa biñ yıl-durur

Mihr ü māh u nüh felek encüm kamu ḥūr u melek
Sen güzeller ḫusrevine cümlesi ḳāyil-durur

Senden özge kimsenem yok umaram senden ʿaṭā
Vir zekāt-ı ḥüsnüñi kapuñda dil sāyil-durur

Ḥasretüñle şol ḳadar dökdi Muḥibbī gözyaşın
Vara-bilmez kūyuña zīrā ki yollar gil-durur
Ü1-65b, Ü3-65bk

493. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zülfinüñ bendi bu göñlüm dāmıdur
Terk-i cān itmek de ʿāşıḳ kāmıdur

Kaʿbe'dür kūyı varan ʿāşıḳları
Anda ḳurbān ḥācılar bayramıdur

Rāḥat-ı cān bil anuñ düşnāmını
Göñlümüñ ḫaṭṭı anuñ düşnāmıdur

---

405 Beyit NO'da:
İki ʿaynum eger rūşen olursa hīç olmaz ʿaceb
Der-i ḫākiyle çeşmüm anuñçün kim mükeḥḥeldür
şeklindedir.

406 kuluñı söyletme luṭf it: kuluñ aglatma kerem kıl NO

407 Mısra NO'da:
Żarar eyleye kūyuña gözi yaşı anuñ sildür
şeklindedir.

ʿĀşıḳ içdükde maḥabbet cāmını
Heft deryā cürʿadān-ı cāmıdur

Niçe medḥ itsün Muḥibbī rūyuñı
Ḫuṭbe-i ḫūbı çün anuñ nāmıdur
Ü1-65b, Ü3-65b

494. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Baş egmeseler pes n'ola sulṭāna güzeller
Bir būse satarlar yine biñ cāna güzeller

Ḫışm-ıla n'ola ḫūnī gözüñ kanumı içse
ʿĀdetdür ezel māyil olur kana güzeller

Dürler döküben pāyına īs̱ār ide çeşmüm
Nāz-ıla kaçan ḳaṣd ide seyrāna güzeller

Döymek[408] ne ʿaceb ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ perīşān
Zülfine ura el uzadup şāne güzeller

Şemʿ-i ruḫuña karşu Muḥibbī perr ü bālüñ
Yansun ko seni eyledi pervāne güzeller
Ü1-66a, Ü2-52a, Ü3-68b, A-19a, NO-29a, AE-61a, S2-44b

495. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Yine gül devridür ʿālem bi-ḥamdi'llāh münevverdür
Dimāġı küşesi dehrüñ ki bū ile muʿaṭṭardur[409]

Yagup bārān-ı raḥmet yir yirin baş kaldurup ezhār
Zebān-ı ḥāl-ile eydür bu demler özge demlerdür

Çemende sāġar almışdur eline ʿiyş ider lāle
İderler ʿiyş ü ʿişretler çiçekler sanki Cemlerdür[410]

Benefşe başını egmiş naẓar eyler gülistāna
Gider bu zīver ü zīnet kalan ancak elemlerdür[411]

---

408 döymek: dimek A, S2

409 Mısra Ü1, Ü2, Ü3, A ve AE'de:
Dimāġı bāġ-ı dehrüñ yine būy-ıla muʿaṭṭardur
şeklindedir.

410 Mısra Ü1, Ü2, Ü3, A ve AE'de:
Cem-i vaḳt oldı gūyā ṣoḥbet-i bāde müyesserdür
şeklindedir.

411 Mısra Ü1, Ü2, Ü3, A ve AE'de:
Bu mevsim tīz gider elden diyü gūyā nigūn-serdür
şeklindedir.

Gül açılmış öter bülbül bu dehre sakın aldanma
Ḫazāna döniser gülşen öten zāġ u zaġānlardur [412]

Muḥibbī ʿışḳa kul oldı göge irse eger başı
Kapusında şeh-i ʿışḳuñ kemer-ber-beste çākerdür
Ü1-66a, Ü2-52a, Ü3-68bk, A-19a, NO-31a, AE-61a

496. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Feraḥ[413] şādīnüñ ardınca gelen her laḥẓa ġamlardur
Anuñçün ḥāṣıl-ı dünyā hemān derd ü elemlerdür

Egerçi ki günāhum çok cihānda kul ḫaṭāsuz yok
Velī senden umar şefḳat daḫı luṭf u keremlerdür[414]

Ezelden böyledür ġālib güzeller māladur rāġıb[415]
Gözümüñ yaşına ṭālib[416] n'ola olsa diremlerdür

Meded tiryāk-i laʿlüñden irişdür yā helāk oldum
İrişen mār-ı zülfüñden bu demde[417] baña semlerdür

Egerçi ġamze oḳından bu göñlüm[418] pür cerāḥatdür
Muḥibbī'ye gelür rāḥat anuñçün derde emlerdür

Bu dünyāya göñül virme gidenler senden öñürdi
Sikender Ḫusrev ü Dārā Ferīdūn daḫı Cemlerdür
Ü1-66b, Ü252a, Ü3-53ak, A-19b, AE-61a, NO-31b

497. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Cevr ider kılmaz vefā ol dilber-i raʿnā geçer
Bī-vefālık resmini kılmakda san dünyā geçer

Gerçi kim Leylā'ya teşbīh eylemişler zülfini
Dir gören Mecnūn'a beñzer göñlüme şeydā geçer [419]

Genc-i ḥüsne aldanup el sunma olursın helāk
Bekler anuñ zülfini her kılı[420] ejderhā geçer

---

412 Bu beyit yalnız NO'da vardır.
413 feraḥ: dilā Ü1, Ü2, Ü3, A, AE
414 Bu beyit yalnız NO'da vardır.
415 rāġıb: ṭālib Ü2, A
416 ṭālib: rāġıb Ü2
417 bu demde: hemīşe NO
418 bu göñlüm: derūnum Ü1, Ü2, Ü3, A, AE
419 2, 6 ve 7. beyitler NO'dan alınmıştır.
420 kılı Ü2, Ü3: biri Ü1, NO, AE

Şāh-ı ʿışḳam baña Vāmıḳ diseler tañ mı laḳab
Nāzenīnüm ḥüsn ü ḫulḳıyla bugün ʿAẕrā geçer

Berkdür ʿışḳuñ kemānı iy dil aña urma dest[421]
Bunca yıllar tuncı depretmedi katı ya geçer

Yüzini göstermiş iken itdi pinhān yine zülf
Beñzer gördi raḳībi ol yüzi kara geçer

Zāhidā mescidi toldurduñ yine ġavġā ile
Saña nefʿ yok hemān ancak hūy u hā geçer

Gül yüzi vaṣfını benden işidüp dilber didi
Bu Muḥibbī gülşenümde bülbül-i gūyā geçer
Ü1-66b, Ü2-53b, Ü3-53ak, NO-33b, AE-62b

498. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İñiler dōlāb-veş dil ıżṭırāb üstindedür
Gözelerdür gözlerüm san kim ṭolāb üstindedür

Derd-ile zārīlık itse göñlümi ʿayb itmeñüz
N'eylesün hicr-ile dāyim ol ʿaẕāb üstindedür

Kanum içse ġamzeler ister ciger biryānını
Ḥaḳ dimişler serḫoşuñ meyli kebāb üstindedür

Perde eyler ki güneş ruḫsārına kāküllerin
Beñzer ol ḫurşīde kim anuñ seḥāb üstindedür

Dāġlarla dir gören ṣaḥrā-yı miḥnetde tenüm
Yimek içün cismini üşmiş ġurāb üstindedür

İy Muḥibbī şādılık gelse gelür ardınca ġam
Anuñ-ıçundur ki dünyā inḳılāb üstindedür
Ü1-66b, Ü2-53b, Ü3-53b, AE-62a, S2-46b

499. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Çeşmüñüñ bilmem ne ḥāli var ne al üstindedür
Ḫūn içer ancak bunı bildüm ḳıtāl üstindedür

---

[421] Mısra NO'da:
ʿIşḳ yayı berk yadur urma iy dil aña el
şeklindedir.

Niçe teşbīh eyleyem yüzin güne alnın aya[422]
Gīce gündüz her biri naḳṣ u zevāl üstindedür

Sırr-ı ʿışḳı sordum kimse cevābın virmedi
Daḫı dil bir dem ḳarār itmez suvāl üstindedür[423]

Çekdügüm derd ü ġamı bilmez Ḫudā'dan ġayrı kes
Añlamazlar[424] saglar ḫasta ne ḥāl üstindedür

Yan maḥabbet nārına kalmaya benlikden nişān
Zer ṣāf olmak içün her laḥẓa ḳāl üstindedür

Kimine virür murādın kimin eyler nā-murād
Kimse bilmez ḥāl-i ʿālem iḥtimāl üstindedür

Bir ʿacūze köhnedür dünyā Muḥibbī virme dil
Ḫayra irşād eylemez dāyim ḍalāl üstindedür
Ü1-67a, Ü2-53b, Ü3-68bk, A-16b, NO-48b, AE-62b

500. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿIşḳ elinden sīneme gerçi cerāḥatlar gelür
Līk andan cānuma biñ dürlü ḥāletler[425] gelür

Gözlerüm yaşı benüm çū oldı akdı nāgehān
Şöyle beñzer gülşene ol serv-ḳāmetler gelür

İtlerinden āsitānında beni ʿadd eylemiş
Şāh olandan[426] kullara dāyim ʿināyetler gelür

ʿĀşıḳuz rindüz biz itdük çün melāmet iḫtiyār
Zāhidā sen sālim ol saña selāmetler gelür

Çeşm-i cellādını gördükde hemān ditrer yürek
Tīġını elde görüp cāna mehābetler gelür[427]

Sakın aldanma dilā dünyā ider şād u feraḥ
Durmaz ardınca hemān ġamla nedāmetler gelür

---

422 aya: maha A
423 3 ve 5. beyitler NO'dan alımıştır.
424 añlamazlar: añlamaz A
425 ḥāletler: rāḥatlar Ü1, Ü2, Ü3, A, AE
426 olandan: elinden A
427 5 ve 6. beyitler NO'dan alınmıştır.

İy Muḥibbī aç gözüñ dünyāya bakup ʿibret al
Dürlü dürlü gösterür naḳş u ʿalāmetler gelür
Ü1-67a, Ü2-55a, Ü3-62b, A-17a, NO-32b, AE-64b

501. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zülfi ḳullābı ile göñlüm kaçan cānān çeker
Baglanur bend-i belāya ḥabs ile zindān çeker

Ġonca gibi açılup gül gibi eyler ḫande yār
Ebr-i āhum her kaçan gözyaşını bārān çeker

Tīġ-ı tīz alup ele gāhī atar tīr ü kemān
Çeşmi ḳatlüm ḳasdına ebrūları[428] müjgān çeker

Pāyuña tuḥfe getürdi yine çeşmüm tāciri
Gel ḳabūl eyle iki kāse dür ü mercān çeker

Bu Muḥibbī'ye cefādan irişür rāḥat velī
Bu ḳadar var ara yirde ṭaʿn-ı raḳībān[429] çeker
Ü1-67b, Ü2-55b, Ü3-62bk, NO-225b, AE-64b

502. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kec kaşıyla gözleri her laḥẓa āl üstindedür
Kırmaga ʿāşıḳları her dem ḫayāl üstindedür

Bilse idüñ raḥm iderdüñ derd-i dil aḥvālini
Görse idüñ gözlerüm yaşı ne ḥāl üstindedür

Bād-ı ṣarṣārdan bi-ḥamdi'llāh ki kurtıldı zemīn
Mevsim-i güldür[430] hevālar iʿtidāl üstindedür

Ṣaḥn-ı gülşende yine dīvān idüp sulṭān-ı gül
Ayag üzre servler kendü nihāl üstindedür

Baglanup virmez Muḥibbī dār-ı dünyāya göñül
Anuñ-ıçun kim bilür anı zevāl üstindedür
Ü1-67b, Ü2-55b, Ü3-62bk, NO-225b, AE-65a

---

[428] ebrūları: turmış görüñ Ü1, Ü2, Ü3, AE
[429] raḳībān: bed-gūya Ü1, Ü2, Ü3, AE
[430] mevsim-i güldür: ḥamdülillāh NO

503. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿIşḳ çeşmin ʿāşıḳuñ ter ruḫların zer gösterür
ʿĀlemi āhı şuʿāʿından münevver gösterür

Degme kes itmez vefā virmez maḥabbetden nişān
ʿĀşıḳ oldur ʿışḳ içinde terk idüp ser gösterür

Didüm iy dilber neden itmez saña āhum es̱er
Didi sīmīn-ten olan ḳalbini mermer gösterür

Her kaçan vaṣlın temennā eyleyüp itsem niyāz
Ḫışm-ıla redd eyleyüp ol dem baña der gösterür

İy Muḥibbī ben niçe irem viṣāli gencine
Siḥr-ile cādū gözi zülfini ejder gösterür[431]
Ü1-68a, Ü239b, Ü3-69a, A-17a, NO-45a, AE-47a

504. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her yaña akan gözümüñ ābıdur
Üstine dil kurulı ṭōlābıdur

Mescid olmış ḥüsni çeşmidür imām
Kaşları ṭāḳı anuñ miḥrābıdur

Ḫār u ḫes gibi bu çeşmüm ṣālını
Ġarḳ iden āḫir yaşum seylābıdur

Metn-i ḥüsnin yazdı ḫaṭṭāṭ-ı ezel
Ḫāl ü ḫaṭṭı noḳṭa vü iʿrābıdur

Bu Muḥibbī'nüñ dil-i vīrānesin
Rūşen iden mihr-i ḥüsnüñ tābıdur [432]
Ü1-68a, Ü2-39b, Ü3-54b, A-17b, NO-48b, AE-45b

505. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Nigārā yidügüm derd ü elemdür
Velī senden gelür baña ne ġamdur

---

[431] Bu mısra A'da yoktur.
[432] Bu beyit NO'da:
Genc-i vaṣlı bu Muḥibbī arayu
Buldugı yir göñlinüñ ḫarābıdur
şeklindedür.

Varan ʿāşıḳlaruñı öldürürsin
Dimezsin kūyuña Beytü'l-ḥaremdür

Gözümden dökilendür dürr ü mercān
Gelen geh mādur andan gāhi demdür[433]

Temāşā ideyim gülzār-ı ḥüsnüñ
Anuñ her gūşesi bāġ-ı iremdür

Helāke virmedin zülfüñ semendin
Baña tiryāk-i laʿlüñ gönder emdür

Muḥibbī'yi kapuñdan itme maḥrūm
Kerīmüñ işi çün dāyim keremdür
Ü1-68b, Ü2-40a, Ü3-54b, NO-32a, AE-47a

506. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Miyānıyla lebinden söz açılsa ḳīl ü ḳāl olur
Velī ben bildügüm budur anuñ fehmi muḥāl olur

Kaçan şeb-dīz-i zülfiyle yaşum gülgūnını koşsam
Yanına düşüben āhum eser[434] bād-ı şimāl olur

Gerekmez baña ol dirlik n'iderem āb-ı ḥayvānı
Lebi ser-çeşmesi yāruñ baña āb-ı zülāl olur

Cihānı naẓm-ı pür-sūzum musaḫḫar eyledi düpdüz
Kemāl ehl-i görüp şiʿrüm didi siḥr-i ḥelāl olur

Muḥibbī ol güneş-ruḫsāra beñzer ʿāşıḳ olmışdur
Mehi gör bedr-iken günden güne dönüp hilāl olur[435]
Ü1-68b,Ü2-40b, Ü3-69b, A-17b, NO-33a, AE-48a

507. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Leb-i laʿlüñ nigārā ḳūt-ı cāndur
Viṣālüñ daḫı ʿömr-i cāvidāndur

---

433 Bu beyit yalnız NO'da vardır.

434 eser: eşer A

435 Bu beyit Ü2'de yoktur. NO'da ise:
Güneş yüzini çün görmez Muḥibbī göñül açılmaz
Anuñçün kākülí ebru siyāhından melāl olur
şeklindedir.

Yüzüñ bir mihrdür ki ʿālem-efrūz
Seḥāb-ı zülfüñ aña sāyebāndur

Saçı sünbül yüzi gül ḳāmeti serv
Söze āġāz ide ġonca dehendür

Dil-i bī-tāb u ṭāḳat niçe çeksün
Ġam-ı ʿışḳuñ ʿaceb bār-ı girāndur

Eger derd-i dilin yazsa Muḥibbī
Gümānsuz her varaḳ bir dāsitāndur
Ü1-69a, Ü2-40b, Ü3-69b, AE-48a

508. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Yidügi ehl-i ʿışḳuñ derd ü ġamdur
Anuñçün gözden akan cümle demdür

Yine meclisde iy ney nāliş eyle
Degül bāḳī cihān āḫir ʿademdür

Elüñ irse ayagı topragına
Gözüñe küḥl idin anı ḳademdür

Umar gerçi bu göñlüm luṭf u iḥsān
Velī senden gelen cevr ü sitemdür

Ḳadeḥ agzuñ kemer olur miyānuñ
Ara yirde Muḥibbī müttehemdür
Ü1-69a, Ü2-41a, Ü3-54b, A-18a, AE-49b

509. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Dilā ḳaṭʿ eylemek ʿışḳuñ yolını sanma āsāndur
Belā derbendidür hep yolları rīg-i beyābāndur

Maḥabbet rāhınuñ gördüm nişībiyle firāzın ben
Olıcak ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ yimez ġam cümle yeksāndur

Güneş ruḫsārını gördüm başumdan gitdi ʿaḳl u hūş
Niçe ḥayrān-ısam aña baña da ḫalḳ ḥayrāndur

Başumdan gitmedi zülfüñ hevāsı gerçi iy dilber
Gözüm pür nem göñül pür ġam bu dil nār-ıla sūzāndur

Muḥibbī kim ki ʿāşıḳdur bu yolda terk-i cān itmez
Kosun ol daʿvā-yı ʿışḳı aña ol kurı bühtāndur
Ü1-69b, Ü2-41b, Ü3-55ak, NO-41b, AE-49b

510. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Cū oldı yaşum ol ḳad-i dil-cūya segirdür
Dil bülbüli de ol gül-i ẖoş-būya segirdür

ʿĀşıḳ o-durur istemeye mihr ü vefāyı
ʿĀşıḳ mı dinür aña ki pehlūya segirdür

Ruẖsāruñı gördükde n'ola ger ṭaleb itsem
Dil-teşne olan göricegez suya segirdür

İt gibi n'ola gitmesem iy yār izüñden
Çün kelb muʿallem ola āhūya segirdür

Bīdār oluban ẕikri Muḥibbī koma elden
Ḥayvān olan her gice uyḫuya segirdür
Ü1-69b, Ü2-41b, Ü3-69bk, A-18b, AE-49b

511. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Dile baksam nesi var baña hemān ġam görinür
Dīdeler ẖūn-ı cigerle toludur nem görinür

Kimseler farḳ idemez eşk-i revānum kandan
Gerçi kim turmaz akar gözyaşı her dem görinür

Virmez ol cām-ı Cem'e pāre sifālin hergiz
Künc-i meyẖāneye vardukça gedā Cem görinür

Ehl-i ʿışḳa lebi tiryāki nigāruñ var-iken
Mār zülfi ġamı her laḥẓa baña sem görünür

İy Muḥibbī ġam-ı dildār-ıla şād ol yüri sen
Aña ādem mi dinür dünyede bī-ġam görinür
Ü1-70a, Ü2-42a, Ü3-69bk, AE-49b

512. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Laʿlüñi añdukça cānā gözlerümden ẖūn akar
Sanasın bezm-i maḥabbetde mey-i gülgūn akar

Bir gice iy māh āh u nālemi gūş eyle gel
Görsün āhum yilinden dönüben gerdūn akar

Ḫasta-i ʿışḳ olmışam nāz-ıla gel bālīnüme
Tā bilesin ʿömr-i bīçāregān çün akar[436]

Ḫāne-i ġamda şu deñlü dökeyim göz yaşların
Ḫāne ġarḳ oldı diyeler ḫāneden bīrūn akar

Ḥasretiyle Mıṣr-ı ḥüsnüñ ḥaḳḳı iy Yūsuf-cemāl
Ḥüzn ara Yaʿḳūb-veş gözden yaşum gör çün[437] akar

Serverā pāyuñda her kim gördi eşküm seylini
Didi kim kūyuñ iḥāṭa eylemiş Ceyḥūn akar

İy Muḥibbī dāne dāne ʿarż ḳıl söz gevherin
Diyeler taḥsīn dilinden dürr-i[438] meknūn akar
Ü1-70a, Ü2-42b, Ü3-55a, NO-213a, AE-50b

513. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kim-durur vire baña yāruñ miyānından ḫaber
Yā kim ola muḫtaṣar vire dehānından ḫaber

Lebleri dil-ḫasteler ḥaḳḳında dir şīrīn cevāb
Laʿl-i cān-baḫşı virür ʿĪsī revānından ḫaber

Ẓāhir olsa her kaçan sīnemde bu ʿışḳ āteşi
Göklere iltür benüm āhum duḫānından ḫaber

Kanlu yaşumdan sorarsañ dāġ-ı ġamdur şerḥ iden
Andan artuk kim vire bagrında kanından ḫaber

Solmasun hergiz Muḥib gül gibi yāruñ gülleri
Virmesün ol gül-ruḫuñ kimse ḫazānından ḫaber
Ü1-70a, Ü2-43a, Ü3-61ak, AE-50b

514. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Gül yüzüñsüz güzelüm seyr-i çemenden ne biter
Lüʾlüʾ dişüñ var-iken dürr-i ʿAdenʾden ne biter

---

[436] 2 ve 3. beyitler yalnız NO'da vardır.
[437] gör çün: maḥzūn NO
[438] dürr-i: dürr-ile Ü1, Ü2, Ü3, AE

Būy-ı zülf-i siyehüñ çünki virür cāna ḥayāt
ʿAnber adın kim añar müşg-i Ḫoten'den ne biter

Ḥüsni āyīnesi yanında nedür bedr-i münīr
Ruḫ-ı dilber olıcak berg-i semenden ne biter

Gitdügüñce bile yanuñca bu cān oldı revān
Beni cānsuz komagil kurı bedenden ne biter

Müjeler aglar-ısam dürlü şükūfe getürür
ʿİbret al gör ki Muḥib kara dikenden ne biter
Ü1-70b, Ü2-43a, Ü3-61ak, AE-51a

515. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Çün rebīʿ oldugı dem gül açılur yaz gelür
Nāle bülbüller ider her ṭaraf āvāz gelür

Sanma düşnām idesiz incine dil ḥaẓẓ iderem
Her ne deñlü kim cefā eyleyesin [hem] nāz gelür

Resen-i zülfüñi elden komayup cilve kılur
Sanma kim bencileyin ʿāşıḳ-ı ser-bāz gelür

Meyl-i gül itdügiçün ʿārıż-ı dildārı koyup
Bülbülüñ ṣavt u hevāsı[439] baña nā-sāz gelür

Gerçi şiʿr ehli Muḥibbī bulınur ʿālemde
Līki sinüñ gibi bir ehl-i hüner az gelür
Ü1-70b, Ü2-43b, Ü361b, A-18b, AE-51b

516. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İy göñül başuñda bunca dürlü sevdālar nedür
Pādişāhum dirilürsin ya bu ġavġālar nedür

Atmaz olduñ ġamze oklarını cānā sīneme
Çünki atmazsın ya elde tutduguñ yalar nedür

Didüm iy dilber vefādan yig gelür cevrüñ baña
Didi çünki böyledür yā bu temennālar nedür

Saḫtdur göñli nigāruñ aña āh irmek muḥāl
Bil ki āhenden katıdur seng-i ḫārālar nedür

---
439 hevāsı: ṣadāsı A

İstedüm pinhān idem dildeki zaḫm-ı ḫançerüñ
Didiler ya görinen sīneñde yaralar nedür

Çünki ʿāşıḳsın Muḥibbī ʿışḳa inkār eyleme
Bellüdür ya itdügüñ bu āh-ıla vālar nedür
Ü1-71a, Ü2-44a, Ü3-61bk, AE-52a

517. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Beni sevdüñ diyü cefālar ider
Līk bilmez baña vefālar ider

Ol boyı servi seyir kılsa çınār
Aña el kalduru duʿālar ider

Ṭūṭī-i dil lebüñe didi şekker
Gör ne şīrīn-ter iddīʿālar ider

Niçe aldanmayam ki gözi kaşı
Gizlüce baña merḥabālar ider

Ger Muḥibbī'ye yār kılsa cefā
İncinür sanma ol ṣafālar ider
Ü1-71a, Ü2-44a, Ü3-55b, AE-52a

518. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Görmemiş mis̱lin kimesne sevdügüm cānānedür
Kim anuñ bir būsesinüñ ḳıymeti biñ cānadur

Ehl-i diller ṣaydıdur ḳaṣdı inanmañ dilbere
Her ne söz kim söylese efsūn-ıla efsānedür

ʿIşḳ meydānına gelmiş çeşm-i ḫūn-ḫˇār-ı nigār
Ele tīġ almış dilāverdür ki ḳaṣdı cānadur

Cürʿasını saça diyü yüzümi ḫāk eyledüm
Çünki gördüm yār elinde tutdugı peymānedür

Şemʿ-i ḥüsne yanmaga bu cān u dil pervānedür
Şöyle beñzer bu Muḥibbī ʿışḳ ara dīvānedür
Ü1-71b, Ü2-44b, Ü3-55bk, AE-52b

519. Mef'ûlü fâ'ilâtü meâ'îlü fâ'ilün

Sīnem bu tāze dāġ-ıla bir lālezārdur
Baña bu āteşi uran ol gül'-iẕārdur

Her dem temevvüc eyleyüben bād-ı āh ile
Nehr-i sirişk turmaz akar rūzigārdur

Ḥālümi şem' gice görüp tañ mı aglasa
Anuñ da başda bencileyin odı vardur

Bildi gülüñ viṣāli hemān firḳāte döner
Bī-çāre bülbül anuñ-ıçun zār zārdur

Raḥm it ḳarārı kalmadı cānā Muḥibbī'nüñ
Miskīn saçuñdan ayrılalı bī-ḳarārdur
Ü1-71b, Ü2-44b, Ü3-56a, AE-53a

520. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Şehr-i dilden gözlerüm yaşı dem-ā-dem kim çıkar[440]
Nehr olup bir gün taşar ol şehri ser-tā-ser yıkar

Gāh şem'-i ḥüsnine yakar bu cān pervānesin
Geh dil-i dīvāne boynına ser-i zülfin takar

Bir görürsin kūyuña varsam raḳīb-ile beni
Hīç revā mıdur ki insān-ıla bir ola baḳar

Cennet-i kūyuñı terk itmiş işitdüm müdde'ī
Şād olup göñlüm didi gitsün ko fī-nāri's-saḳar

Şan ṭulū' eyler Muḥibbī gün bulur 'ālem żiyā
'İzz ü nāz-ıla kaçan ol meh sarāyından çıkar
Ü1-72a, Ü2-45a, Ü3-70ak, H-7a, AE-53a

521. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Ġamze okları ki dirler cümle cānānumdadur
Her biri yabana gitmez sīne vü cānumdadur

Eyleyen rāz-ı derūnum āh kim bu ḫalḳa fāş
Āhum ile itdügüm çāk-i girībānumdadur

---

[440] Mısra H'de:
Gözlerüm yaşı dem-ā-dem şehr-i göñlümden akar
şeklindedir.

Aradum zülf-i perīşānuńda göńlümi didüm
Didi bulmazsın anı çāh-ı zenaḫdānumdadur

Beni tenhā sanmańuz ḥasret beyābānında kim
Olımaz bir dem cüdā miḥnetle ġam yanumdadur

Her ġazel kim söylese itmeń Muḥibbī'den 'āceb
Cevherīyem cevheri 'arż eylemek şānumdadur
Ü1-72a, Ü3-56a,

522. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Hengām-ı bāġ u vaḳt-ı çemen devr-i lāledür
Rindān elinde sāġar-ı gül pür piyāledür

Vaḳt-ı seḥerde bülbül-i dil-ḫasta yaşıdur
Evrāḳ-ı gülde gördügüńi sanma jāledür

Rüsvāy görseń itme melāmet gel 'āşıḳı
Ehl-i muḥabbet olana bu vecd ü ḥāledür

'Işḳum fesānesine göre ḫusrevā benüm
Ferhād u Ḳays ḳıṣṣaları bir risāledür

Sor ḳıymetini söz gevherinüń Muḥibbī'ye
Yokdur bahāsı var-ısa dünyāca māladur
Ü1-72b, Ü3-56ak

523. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Sitem tīri belā tīġı gelelden cāna ḫoş dildür
Anuńçün gerden-i cāna anı gördüm ḥamāyildür

'Aceb siḥr eylemiş çeşmüń ḫadūńi zülfüń içinde
Gören 'āḳil olur mecnūn u mecnūn görse 'āḳildür

Meh-i nev-ṭāḳ-ı ebrūńa özini eylemiş teşbīh
Bu lāfından ańa ḫaclet ruḫ-ı zerd-ile ḥāṣıldur

Gözümden rāh-ı kūyında şu deńlü sīm ü zer dökdüm
Bu ümmīde kim işitdüm güzeller māla māyildür

Eger cevr ü eger mihr ü eger ḳahr u eger inṣāf
Ne kim senden gelür ise Muḥibbī ańa ḳāyildür
Ü1-72b, Ü3-70bk

524. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Baña göstermez yüzin ol āfitāb üç günde bir
Tañ degüldür gözlerüm görmezse ḫᵛāb üç günde bir

Çeşm-i maḫmūruñ içelden her dem 'āşıḳ kanını
Eyledüm ben daḫı bu bagrum kebāb üç günde bir

Gönderüp ġam leşkerin geh çeşmüñüñ yagmacısın
Göñlümüñ ma'mūresin itdüñ ḫarāb üç günde bir

Ḫastayam ża'fum katı gördükçe ḥālüm dāġ-ı ġam
Penbe ile tamzurur agzuma āb üç günde bir

Jeng-i ġamdan ṣāf isterseñ göñül āyīnesin
Koma elden sen Muḥibbī iç şarāb üç günde bir
Ü1-73a,Ü3-56ak, H-7b

525. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Sīnemüñ dāġın görenler gülsitānum var sanur
Sulayın gözyaşıdur āb-ı revānum var sanur

Ḳaṭre ḳaṭre yaşumı çeşmümde kim göre benüm
Dürr ü gevherle ṭolu iki dükānum var sanur

Cān u dil çokdan senüñ-durur[441] neden ġam leşkeri
Baña ḳaṣd eyler elümde māl u cānum var sanur

Gizlü rāzum āhum ile gözyaşı fāş itmede
Daḫı bu dīvāne dil rāz-ı nihānum var sanur

İy kemān ebrū Muḥibbī cānı teslīm eyledi
Bilmezem tīrüñ neden sīnemde cānum var sanur
Ü1-73a, Ü3-56b, H11a

526. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Başumda hevā dilde elem dīdede nem var
Pes devlet-i 'ışḳuñda şehā baña ne ġam var

---

441 senüñ-durur: senüñledür H

Ṭabl itdi dögüp sīnemi ġam leşkeri beñzer[442]
Dil fetḥin ider öñce çeküp āhum ʿalem-vār

Müjgānlaruñ[443] öldürse lebüñle yine dirgür
İy ʿĪsī-nefes[444] mürdelere sende çü dem var

Her kim ki şehā sunmaya fermānuña gerden
Ḳaṭʿ eyle anuñ başını tīġuñla ḳalem-vār

İḥrām geyüp gitdi bu niyyetle Muḥibbī
Kūyuñı ṭavāf eyleye[445] iy dōst Ḥarem-vār
Ü1-73b, Ü3-70bk, H-26a

527. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Nigārā ḥüsnüñ içinde rūḥuñ genc-i melāḥatdur
İki zülfüñ iki ejder o genc üstinde rāḥatdur

İki kaşın kemān itmiş olup müjgānları oklar
Atar ʿāşıḳlara her dem dü çeşmüñ ʿayn-ı āfetdür

Salınsañ nāz-ıla serv-i hırāmānum baña karşu
Ḳıyām itseñ seni her kim göre eydür ḳıyāmetdür

Diyār-ı deştde Mecnūn ne tañ ṣāḥib-külāh olsa
Başında āşiyān-ı murġ-anuñ tāc-ı saʿādetdür

Yaşıyla kana ġārḳ olsa Muḥibbī'yi ʿaceb kılmañ
Cefā tīġı ile her dem anuñ bagrı cerāḥatdur
Ü1-73b, Ü3-56bk

528. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Şular kim bu cihān içre o kaşı rāyı bilmezler
İrişen tīr-i miḥnetdür ya n'içün yayı bilmezler

Maḥabbet baḥrınuñ cūşını sorma ġayra benden sor
Niçe kez aña ġarḳ oldum dimeñ deryāyı bilmezler

---

442 Mısra H'de:
Ġam leşkeri cemʿ oldı dögüp sīne-i ṭablum
şeklindedir.

443 müjgānlaruñ: ġamzeñ eger H

444 Īsī-nefes: Īsī-ṣıfat H

445 eyleye: eyle H

Güneş yüzüñ ḳamer alnuñ temāşā eyleyen ʿāşıḳ
Güni bir ẕerreye teşbīh idüben ayı bilmezler

ʿAẕāb-ı nār-ıla zāhid iñen rindānı korkutma
Bu güni ḫoş görür bunlar ġam-ı ferdāyı bilmezler

Muḥibbī faḳr ṣālınuñ bilenler ḳıymet ü ḳadrin
Ḥarīr ü aṭlasa meyl eyleyüp dībāyı bilmezler
Ü1-73b, Ü3-71ak

529. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Ugurlamaga laʿlüñden bu göñlüm düzdi[446] ḳand ister
Aña hīç ola mı ḳudret meger zülfinde bend ister

Eger kūyına varursam yüzüme bir güle bakmaz
Muḳarrer ʿāşıḳ-ı meh-rū olanlar derdmend ister

Nedür iy düzd-i dil yāruñ ser-i zülfine el sunduñ
Murāduñ ya asılmakdur ve yāḫūd anda bend ister

Anuñçün şiʿr-i pür-sūzum nezāketle ḥasen itdüm
Kemāl ehli olan dāyim kelāmını pesend ister

Ḳad-i bālāsına irmek dilerseñ olma dūn-himmet
Çıkılmaz dūd-ı āhuñsuz Muḥibbī bil kemend ister
Ü1-74a, Ü3-71ak

530. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Mest ider lebleri ẕikri beni sekrān eyler
Añıcak ḫaṭṭ-ı ġubārını da ḥayrān eyler

ʿAnberīn zülfin eger şāne ile dagıda yār
Bāġda beñzer o ṭāvūsa ki cevlān eyler

Āfitābı uyudur koynuna kor pīr-i felek
Ṣubḥa deñlü giceler sīnede pinhān eyler

Öldürür gerçi gelür her yañadan ġamzeleri
Ġam degül çünki lebi derdüme dermān eyler

İy Muḥib gül ruḫın ʿarż eylese ol ġonca dehen
Ebr-veş iki gözüm yaşını bārān eyler
Ü1-74a, Ü3-71b

---
446 düzdi: zerdi Ü1

531. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḫūblık naḳşını gördüm çünki āb üstindedür
Anuñ-ıçundur ki göñlüm ıżṭırāb üstindedür

Çeşmi yāruñ cān alup itse ne ġam göñli ḫarāb
Pādişehdür ḫālī olmaz fetḥ-i bāb üstindedür

Naʿl-i esbi yüzümüñ üstinde yir itse n’ola
Eks̱erī naʿlüñ dilā naḳşı türāb üstindedür

İçdi çeşmi kanumı yakdı hemān-dem bagrumı
Meylin ol mestüñ yine bildüm kebāb üstindedür

Çeşm-i mesti leblerüm öpdi Muḥibbī dir-imiş
Tañ degül ceng ü cidāl itse şarāb üstindedür
Ü1-74b, Ü3-71b

532. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Ġurūr-ı ḥüsn idüp dirseñ nigārā ʿizz ü nāzum var
Benüm de derd-i hicr içre niçe yüz biñ niyāzum var

N’ola olduñ-ısa dehrüñ tezerv-i nāz-perverdi
Şikāruñdan degül ʿāciz benüm dil gibi bāzum var

Cihāna nūr-ıla pertev salarsın mihr-iseñ bunda
Maḥabbet şemʿini her şeb yakar sūz u güdāzum var

Niçe bir saklayam derd-i dilümi gel saña bir bir
Nigārā gūş eylerseñ diyeyim ne ki rāzum var

Neye ḳādir ise çeşmüm idüpdür pāyuñā īs̱ār
Muḥibbī dimedi bir gün benüm çog-ıla azum var
Ü1-74b, Ü3-71b

533. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Lāleler güller ḳadeḥ alup ele nūş oldılar
Her biri devrān ġamından mest ü medhūş oldılar

Gülşen içre işidüp güller fiġānın bülbülüñ
Ḫᵛāb-ı ġafletden uyanup cümlesi gūş oldılar

Kim ezel bezminde içdi bu maḥabbet cāmını
Bilmeyüp kendülerini cümle ser-ḫoş oldılar

Çaglar her yaña dīdār isteyüp āb-ı revān
Çünki baḥra girdiler kamusı ḫāmūş oldılar

İy Muḥibbī nefs-i emmāre ile ceng itmege
Ehl-i diller gözyaşın döküp zirih-pūş oldılar
Ü1-75a, Ü3-57ak

534. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Serv-veş reftāra gelse gözyaşı her ān akar
Ġonca-veş güftāra gelse çeşme-i ḥayvān akar

Çeşmine ḫūnī dir-isem dōstlar olmaz ʿaceb
Kapusında su yirine gördüm anuñ kan akar

Şemʿ uyandurdı çerāġını diyār-ı Şāmʾda
Eksük olmaz her gice pervāneden ḳurbān akar

Dilberümden nāgehān faṣd eylese faṣṣād eger
Baña neşter urmadan bu kollarumdan kan akar

Yārı gördükde gözüm yaşı bulansa tañ degül
Nev-bahār irdügi dem sular ider ṭuġyān akar

Mürde iken eyler iḥyā gör zemīni rūzigār
Emr-i Ḥaḳḳ-ıla bulutdan her kaçan bārān akar [447]

Seyl-i eşkümle Muḥibbī penbe-i dāġum gören
Dir mülemmaʿ cūydur berg-i gül-i ḫandān akar
Ü1-75a, Ü3-57b

535. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İy ṣabā bir dem tavaḳḳuf[448] eyle gör bülbül ne dir
Gūş ider mi nāle vü āhın[449] ḫaber vir gül ne dir

Pend idersin zāhidā maḥbūb u meyden geç diyü
Līk bilmezsin derūn-ı sīnede göñül ne dir

---

[447] Bu beyit Ü3'ten alınmıştır.
[448] tavaḳḳuf: taḥammül Ü1, Ü2
[449] nāle vü āhın: bu fiġānumı H

İster-iseñ kim[450] ferāmūş idesin devrān[451] ġamın
Bāde iç diñle ṣūrāḥīden saña ḳulḳul ne dir

Dakdı boynuma kemend-i zülfini dilber yine[452]
Şāh fermānın ḳabūl itmekden özge kul ne dir

İy Muḥibbī bilmedi ʿışḳ içre kimse ḥālüñi
Derdüñi Mecnūn'a taḳrīr eyle bārī ol ne dir
Ü1-75b, Ü3-73a, H-32a

536. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Ṣāḥib-dilüñ ki āhı okı ʿāşıḳānedür
Evc-i felekde mihr ü meh aña nişānedür

Kimin emīr ü kimini ḫ̮ˇor u ḥaḳīr ider
Budur ezelden işi bu bir kār-ḫānedür

Zāhid bulursa ṣavmaʿada lezzet-i semāʿ
Rindānuñ işi ʿiyş-ile çeng ü çeġānedür

Ḥalḳ eyler ittiḳā[453] ʿameline velī benüm
Her dem ümīd itdügüm ol āsitānedür

Tañ mı Muḥibbī ḥālüñi dilden heves ide
Murġuñ işi hemīşe temennā-yı dānedür
Ü1-75b, Ü3-73a

537. Mefʿûlü fâʿilâtun mefâʿîlü fâʿilün

Her kim ki cān u göñülden saña ġulām olur
Her ne ki anuñ ola murādı tamām olur

ʿIşḳuñ şuʿaʿı ile bulur her kişi kemāl
Gün meyveye tokınmaya ol meyve ḫām olur

Ol ḫāl-i müşg-bār-ıla bu zülf-i ʿanberīn
Murġ-ı dilüñ şikārına dāneyle dām olur

Cānān yolında her ki bugün terk-i cān ide
Ferhād-vār ʿālem içinde benām olur

[450] kim: ger H
[451] devrān: dünyā H
[452] yine: didüm H
[453] ittiḳā: iltica Ü3

Beñzer Muḥibbī sözleri siḥr-i ḥelāldür
Her kankı dilber işide ānīde rām olur
Ü1-76a, Ü3-73b

538. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Güneş ruḫsāruñı görsem bu cism-i nā-tüvān ditrer
Gelür cān u dile dehşet tamarlar içre kan ditrer

Kaçan derd-i derūnum dimege dildāra ḳaṣd itsem
Anı taḳrīre yok ḳudret dehānumda zebān ditrer

Cihānı odlara yakar dilümden ger çıka āteş
Ṣadā-yı top-ı āhumdan zemīn iñler zamān ditrer

Ḥarāmī çeşmüñi göñlüm göricek n'ola vehm itse
Göricek korkulu yiri muḳarrer ḳārbān ditrer

Muḥibbī derd-i 'ışḳ dür-dāne imiş anı bilmezdüm
Ne dil baḥrında olsa āşikārā vü nihān ditrer
Ü1-76a, Ü3-73b

539. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Her kaçan kesse ser-i zülfini işüm āh olur
Kim 'ācebler āhumı ömrüm durur kūtāh olur

Kanda varsam şāh-ı 'ışḳuñ devletinde dōstlar
Mihnet ü derd ü belā vü ġam bile hem-rāh olur

Konmaga gelse göñül ṣaḥrāsına sulṭān-ı 'ışḳ
Bu ḥabāb-ı eşk aña yir yir kızıl ḫargāh olur

Evvelī gerçi ki 'ışḳuñ görinür āsān velī
Başa kimse iltemez vardukça müşkil rāh olur

Dilberā rūşen güni niçe şeb-i tār olmasun
Gün yüzüñ görmez Muḥibbī hafta geçer māh olur
Ü1-76b, Ü2-45b, Ü3-72bk, AE-54b

540. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Ḫaddi üzre her kaçan zülfini dilber dagıdur
İḫtiyār elden gider kim görse 'aḳlın dagıdur

Nāṣiḥā pend eyleme ʿuşşāḳa pend itmez es̱er
Çün ezelden ʿaḳl u ʿışḳ birbire kara yagıdur[454]

Ḫāk-i rāhuñ üzre ister dil döke yüz suyını
Anda çeken bilmez anı suyı ya topragıdur

Gözlerüm yaşı ʿacebdür arturur dil āteşin
Sanasın kim eşk-i çeşmüm ol çerāġuñ yagıdur

İki gözlü köpri kaşum anuñ altında akan
Biri miḥnet çayıdur biri belā ırmagıdur

Alsalar tañ mı ġubārum tūtiyā-veş ḥūrlar
Çünki sen serv-i revānuñ ayagı topragıdur

İy Muḥibbī kondı çün mülk-i dile sulṭān-ı ʿışḳ
Her ḥabāb-ı eşk kim vardur anuñ otagıdur
Ü1-76b, Ü3-71bk, MN-997

541. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dil virüp zülfe cefādan olmaduñ āgāhlar
Aglasa dīdeñ yiridür itse göñlüñ āhlar

Ḥüsn gülzārına var zülf ü zenaḫdan kıl ḥaẕer
Dün karañu ġāfil olma yolda vardur çāhlar

Çok güzeller līk yok içinde ol meh-rū gibi
Görmez oldum gün yüzini geçdi niçe māhlar

Kana girse tañ degül geydi yine gülgūn libās
Surḫ geyse ḫilʿtin kan dökmek ister şāhlar

İy Muḥibbī ẓāhir eyle gel bugün söz gevherin
Ola kim anı tereddüdsüz ala dil-ḫʷāhlar
Ü1-77a, Ü3-71bk

542. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿIşḳuñ-ıla bu ḫarāb olmış göñül ābāddur
Derdüñi dermān bilür göñlüm anuñçün şāddur

Ādem oldur ġayret-ile cān u ser terkin ura
Çün bilürsin bu cihānda añıla bir addur

---
[454] 2 ve 3. beyitler MN'den alınmıştır.

Ẓulmı terk eyle behey çok sevdügüm didükçe āh
Yañılup bir kez dimedüñ hey bu ne feryāddur

İsteyüp vaṣluñ ʿadem mülkine itdükde sefer
Ġuṣṣa vü derd ü ġamuñ ol yolda baña zāddur

Zāhidā ṭaʿn eyleme maʿnāda pīr-i meygede
Her ayak kim bu Muḥibbī'ye sunar irşāddur
Ü1-77a, Ü3-72ak

543. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Yine ʿazm itdi göñül cān atuban yāra gider
Bülbül-i ḫasta gibi şevḳ-ile gülzāra gider

Bezm-i ḥüsninde anuñ şemʿ-i cemāline yine
Bāl ü per yakmaġa pervāne gibi nāra gider

Niçe yıl[455] ḥasret-ile ḫasta-idi cān u göñül
Dil ṭabībine irişsem diyü tīmāra gider

Dīdeler būse metāʿını virürmiş cāna
Naḳd-i cānı aluban dil yine bāzāra gider

Ser-i kūyına Muḥibbī yine ʿazm itdi bugün
Andan öñdin bilürem kim dil-i āvāre gider
Ü1-77a, Ü3-57bk

544. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Sevdā-yı zülf-i yār-ıla başum hevālanur
Çeşmi çekerse ḫançeri bagrum yaralanur

Siḥr-ile mār iderse ser-i zülfini nigār
Āhum ʿaṣāsı yudar anı ejdehālanur

Kūyuñ kilābı karşu gelüp ḫāṭırum sorar
Görmedi bizi ḫayli zamān āşinālanur

Düşnām-ile añsa eger dilberüm beni
Rūḥum ziyāde şād oluban dil ṣafālanur

Çevgān ide zülfine el uzada nigār
Meydān içinde baş Muḥibbī yuvalanur
Ü1-77b, Ü2-46a, Ü3-58ak, AE-54b

[455] yıl: gün Ü3

545. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Āh bir dilber ġamından yine[456] gönlüm ḫastadur
Ol sebebden dūd-ı āhum göklere peyvestedür

ʻĀrıżı añılsa gül gülşende olur şermsār
Lebleri ẕikrin işitmiş ġoncalar dem-bestedür

Daḫı gönlüm ḫānesini yapmadan döner yıkar
Ṭıfldur bāzīçe eyler sevdügüm nev-restedür

Raʻd gibi bu felek gūşını güm güm gümledür
Nālesin ʻāşıḳlaruñ sanmañ ki siz āhestedür

Gevher-i eşki Muḥibbī'den ḳabūl it ḫusrevā
Pāyuña īs̱ār içün bir tuḥfe-i nev-restedür[457]
Ü1-77b, Ü2-46a, Ü3-58ak, H-97b, AE-55a

546. Mefʻûlü mefâʻîlü mefâʻîlü feʻûlün

N'içün yüzine gün dimeyem ẕerre femidür
Üstinde anuñ māh-ı nev ebrū-yı ḫamıdur

Cān-ıla ṭavāf eyleyem Merve ḥakıyçün
Kūyı çün ṣafā ehline Kaʻbe Ḥarem'idür

Şāh oldı göñül mülk-i ġama leşker-i eşki
Her yaña ki ʻazm eyleye āhı ʻalemidür

Ḥālümi benüm sorma ki ġāyet de mükedder
Raḥm eyler-iseñ vaḳtıdur iy dōst demidür

Pāyuña revān itmege iy[458] serv Muḥibbī
Gözi yaşı yirine akıtdugı demidür[459]
Ü1-78a, Ü2-46b, Ü3-57bk, H-99b, AE-55a

547. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Gül yüzüñ vaṣfın kaçan karşuña murġ-ı cān okur
Bülbül-i şūrīdeye beñzer hezār elḥān okur

---

456 yine: uşbu H
457 nev-restedür: şāyestedür H
458 ey: sen H
459 Mısra H'de:
Gözinden akan yaş yirine bil ki demidür
şeklindedir.

Ġuṣṣadan āzād olup müjde virürdüm cānumı
Diseler bu bendesine gel seni sulṭān okur

ʿĀlemüñ ḫalḳını tesḫīr eyledi cādū gözüñ
Bir yañadan daḫı efsūn ġamze-i fettān okur

Şuʿle-i āh-ıla zeyn itdi yine dil ḫānesin
Beñzer ol derd ü belā-y-ıla ġamı mihmān okur

Söz-ile yaka Muḥibbī korkaram gül defterin
Gülşene varup kaçan eşʿārumı yārān okur
Ü1-78a, Ü2-47a, Ü3-57bk, AE-55a

548. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Sorarsam lebleri mül mi sözümden yār āl añlar
Miyānı vaṣfını bir kılca şerḥ itsem ḫayāl añlar

Ne bilsün zāhide sorma rumūz-ı ʿışḳı benden sor
Bu bir sırdur bunı ancak cihānda ehl-i ḥāl añlar

Tefeʾʾül eyleyüp cānā cemālüñ muṣḥafın açdum
Ḫam-ı zülfüñ görindi devlete dil anı dāl añlar

Nigārā cürʿa-i cāmuñ bilür mi kıymetin herkes
Ḫarābāt içre üftāde olan şūrīde-ḥāl añlar

Yine Ḫusrev gibi şiʿrüñ Muḥibbī sūznāk itdüñ
Kelāmuñ leẕẕeti ẕevḳın senüñ ehl-i kemāl añlar
Ü1-78b, Ü2-47a, Ü3-73ak, AE-55b

549. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kim ki hicrān gicesi derd-ile āh u vā çeker
Kimse bilmez ḥālini ancak ten-i tenhā çeker

Ḫalvet oldum yār-ıla gitdi ikilik perdesi
Ben irişdüm birlige zāhid daḫı ġavġā çeker

Sāġar itmiş gülşen içre āşiyān-ı bülbüli
Lebleri yādına ġonca bāde-i ḫamrā çeker

Niçesi rām olmasun gören berāt-ı ḥüsnüñi
Ḥükm-i şāhīdür kaşuñ almış ele tuġrā çeker

Yār işigine Muḥibbī gitdi çün bī-iḫtiyār
Bilmez anda anı ḫāki mi vü yāḫūd mā çeker
Ü1-78b, Ü2-47b, AE-56a

550. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

ʿAceb dīvānedür göñlüm anı sanmañ ki pend ister
Görelden zülfi zencīrin takup boynına bend ister

Şarāb-ı ʿışḳı içürdüñ velī mest eyledüñ ġāyet
Meze diyü özin bilmez lebüñden būse ḳand ister

Gözüm yaşını cū itdüm ayagına akıtmaga
Bugün gülzār-ı ḥüsn içre boyı serv-i bülend ister

İde bir būseyi iḥsān daḫı istersem ʿayb itme
Ṭamaʿkār olıcak ādem diler iḥsānı çend ister

Nigāruñ zülf-i şeb-dīzi Muḥibbī eşk-i gülgūnum
Görüp koşmaga meydāna gelüpdür bir semend ister
Ü1-79a, Ü2-48a, Ü3- 73bk, AE-56b

551. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Şol gedā kim āsitān-ı dilberüñ derbānıdur
Ḫor naẓarla bakmañ aña ʿālemüñ sulṭānıdur

Kim içerse cürʿa-i laʿlin bulur tāze ḥayāt
Dimiş anūnçün Aristo aña rūḥ-ı s̱ānīdür

Her biri meh-pāreler ḳādrin ne bilsün baña sor
Bilürem ben ol perī-rūlar ne ādem cānıdur

Pāk kılmış ḫaṭṭuñ-ıla küfr-i zülfüñden seni[460]
Ruḫlaruñ küffāra ġālib Rūm ilinüñ ḫanıdur

İy Muḥibbī her ne kim itse revā sulṭān-ı ʿışḳ
Çünki ʿāşıḳlar kamusı bende-i fermānıdur
Ü1-79a, Ü2-48a, Ü3-73bk, AE-56b

552. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Nigārā ġamzeñ okınuñ kaşuñ çāçī kemānıdur
Fezā-yı sīnede cān-ıla dil anuñ nişānıdur

---

[460] seni: yüzüñ Ü3

Yücedür dergeh-i ʿışḳa çıkılmaz hīç bunlarsuz
Belā vü miḥnet ü derd ü ġam anuñ nerdübānıdur

Görüp gülzār-ı ḥüsn içre zenaḫdānuñı iy ġonca
Didüm dil ʿandelībinün ne raʿnā āşiyānıdur

Miyānına kimi kıl dir lebine kimi dir noḳṭa[461]
Arada nesne yok ẓāhir hemān ḫalḳuñ gümānıdur

Geçürdi ʿışḳ-ıla Mecnūn zamānın kūh-ken daḫı
Görinen şimdi ʿışḳıyla Muḥibbī'nüñ zamānıdur
Ü1-79b, Ü2-49a, Ü3-74ak, AE-57b

553. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Bir şūh-ı şīve-pīşe dilüñ çünki yārıdur
Derd ü belā vü miḥnet anuñ yār-ı ġārıdur

Güftāra gelse ġonca güler gül seḥerde[462] āh
Yok diñler anı bülbül işi āh u zārıdur

Peykānuñı yürekde bulup sordı dil didüm
Bir kaşı ya vü kirpügi ok yādigārıdur

Sehv-ile ʿārıżına meger beñzerem dimiş
Gülşende gül kızardı anuñ şermsārıdur

İçdüñ şarāb-ı ʿışḳı ezel çün Muḥibbīyā
Bu derd-i ser başuñda hep anuñ ḫumārıdur
Ü1-79b, Ü2-49a, Ü3-74ak, AE-57b

554. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀrıżuña kim naẓar ide gül-i terden geçer
Laʿl-i nābuñı soran[463] ḳand ü şekkerden geçer

Rīsmān-ı zülfine el ur dilā cānbāz-ısañ[464]
Kim bu yolda[465] iḫtiyār-ıla kişi serden geçer

---

461 noḳṭa: gonca Ü3
462 seḥerde: çeker de Ü3
463 nābuñı soran: nābuñ kim sorarsa Ü1, Ü2, Ü3, AE
464 dilā cānbāz-ısañ: eyleyüp cānbāzlık H
465 Kim bu yolda: gāh olur kim H

Kaşı yayından iren tīre niçe döysün yürek
Mūma dönmişdür yürek ol tīr mermerden geçer[466]

Eyledi dehrüñ dimāğını[467] mu'aṭṭar būy ile
Kim nesīm-i ṣubḥ beñzer kūy-ı dilberden geçer

Gevher-i naẓmın Muḥibbī'nüñ bugün gūş eyleyen[468]
Fi'l-ḥaḳīḳa ehl-ise ol la'l ü cevherden geçer
Ü1-80a, Ü2-49a, Ü3-59a, H-92b, AE-58a

555. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Kaçan sulṭān-ı 'ışḳ gelse sipāh-ı 'aḳlı dagıdur
Anuñçün şāh-ı 'ışḳ ile ezelden 'aḳl yagıdur

Bulanlar āb-ı ḥayvān dimişler ẓulmet içinde
Ḫaṭ-ı sebz içre var-ısa o dildāruñ tudagıdur

'Urūc eylerse dūd-ı dil 'aceb mi göklere her dem
Yanar 'ışḳ-ıla sīnemde benüm miḥnet ocagıdur

Nüzūl itse kaçan ṣaḥrā-yı dilde pādişāh-ı ġam
Ḥabāb-ı eşk-i gülgūnum anuñ yir yir otagıdur

Muḥibbī kaşı yayından dile eksük degül tīri
Tolu müjgān-ıla ḥāżır anuñ çeşmi sadagıdur
Ü1-80a, Ü2-50a, Ü3-74bk, AE-59a

556. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Sordı dilber bu dil-i ḫasta içün kanda yatur
İşiginde niçe yıldur ki anuñ bende yatur

Dilberā 'ārıżuñ üstindeki zülf-i pür-ḫam
Mārdur ḥalḳa kılup cismini gülşende yatur

Ser-i zülfüñde göñül mesken idindügi bu kim
Kanda şeb olsa ġarīb irse hemān anda yatur

---

[466] Mısra H'de:
Mūma dönmiş nerm olupdur ol ḫo mermerden geçer
şeklindedir.
[467] eyledi dehrüñ dimāğını: mağzını itdi yine dehrüñ H
[468] gūş eyleyen: gūşa alan Ü1, Ü2, Ü3, AE

Şöyle mest itdi dili cür'a-i cām-ı la'lüñ
Kendüzin fehm idemez kanda düşüp kanda yatur

Yañılup ruḫlarına gül lebine mül diyeli
Bu Muḥibbī niçe yıldur daḫı şermende yatur
Ü1-80a, Ü2-50a, Ü3-74bk, M-17a, AE-59a

557. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Cān u dil ḳaṣdın iden şol çeşm-i cādūlar mıdur
Yaylar reh-zen elinde yoḫsa ebrūlar mıdur

Çeşmüñüñ zülfüñe meyl itdügini gören didi
Sünbül otlayan Ḫoten mülkinde āhūlar mıdur

'Ārıżuñda ḫallerüñ midür görinen yir yirin
Gülşen içre gül direr bir niçe hindūlar mıdur

Görmedüm būy-ı vefā gördüm velī bī-ḥad cefā
Yoḫsa meh-rūlar 'aceb hep böyle bed-ḫūlar mıdur

Gözlerüm yaşın gören pāyında ol bālā ḳadüñ
Dir Muḥibbī serv ayagına akan cūlar mıdur
Ü1-80b, Ü2-50a, Ü3-60a, AE-59a

558. Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Ne seyl-i eşk ü ne ḫod āh u vāh u zārumdur
Beni çeküp çeviren āh rūzigārumdur

Gözüm yaşını iden sū-be-sū cihānda revān
O boyı serv-i bülendüm yüzi bahārumdur

Bu sırr-ı 'ışḳumı iden cihānda ḫalḳa 'ayān
Sirişk-i çeşm ile tennūr-ı dilde nārumdur

Bu kanlu penbelerümle bu sīne-i ṣad dāġ
Demüñde gülşen-i 'ışḳ içre lālezārumdur

Muḥibbī sanma ki hicrān şebinde tenhāyam
Belā vü derd-ile miḥnet ḳadīmī yārumdur
Ü1-80b, Ü2-51a, Ü3-65ak, AE-60a

559. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kanda kim dehrüñ açılmış bir gül-i raʿnāsı var
Aña karşu ṣad hezārān bülbül-i şeydāsı var

Kankı dil sevdā idinmişdür ser-i zülfüñ şehā
Sanma bī-ḳayd anı[469] ʿālemce anuñ ġavġāsı var

Şemʿ şād olur güler[470] yandugına pervānenüñ
Cān virürse ger hezār sanmañ gülüñ pervāsı var

Zāhidüñ fikrinde cennet kūy-ı dilber ʿāşıḳuñ
Bir degüldür herkesüñ başında bir sevdāsı var

Devr-i güldür ṣāfi mey iç tā bula ḳalbüñ ṣafā
Jeng-i ġamla iy Muḥibbī çünki göñlüñ pası var
Ü1-81a, Ü2-40a, Ü3-69ak, H108a, AE-47b

560. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

ʿIşḳ ehli vuṣlat isteyü cānāna ḳaṣd ider
Maʿşūḳ līk sīnedeki cāna ḳaṣd ider

Zülfüñ şebinde siḥr-ile[471] göñlüm karardı āh
Göster yüzüñ ki revzen-i seyrāna ḳaṣd ider

Kazıt ḫaṭṭuñ-ıla zülfüñi yagı gibi gelüp
Ḥüsnüñ ilini urmaga īmāna ḳaṣd ider

Ben hicr-i zülfüñ-ile perīşān iken aña
Biñ pāre ola el sunuban şāne ḳaṣd ider

Şiʿr-i Muḥibbī Fürs-ile Türkīde bī-naẓīr
Tāzīde şimdi naẓm-ıla Ḥassān'a ḳaṣd ider
Ü1-81a, Ü2-51a, Ü3-60b, AE-60a

561. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Kanumı mey yirine ol gözi mestāne çeker
Dili tennūra koyup bagrumı biryāna çeker

---

469 sanma bī-ḳayd anı: anı bī-ḳayd ṣanma H
470 şād olur güler: güler şād olur H
471 siḥr-ile: hicr-ile Ü2, Ü3

Pīşkeş cān iledür kūyına varsa bu göñül
San cerād ayagını mūr Süleymān'a çeker

Dil lebüñ yādına alsa ele iy piste-dehān
Bir nefesde pür idüp sāġārı rindāne çeker

Şādmāndur irişen vuṣlatı rūze ne bilür
Şeb-i hicrānda şu kim ḥasret-i cānāne çeker

Çeşm-i ṣayyādı yine eyledi çīn-i zülfi dām
Murġ-ı dil ṣaydına ḫālin döküben dāne çeker

Ne ḳadar cevr ü cefā eyler-ise dil götürür
Mest üştür gibidür bārını merdāne çeker

Eşk-i çeşmüme Muḥibbī n'ola meyl itse nigār
Her ne deñlü ki su var cümlesi ʿummāna çeker
Ü1-81b, Ü2-51b, Ü3-51ak, H-97a, AE-60a

562. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Güzeller bāġ-ı ʿālemde açılmış her biri güldür
Görüp ʿışḳ ehli feryādı ider şūrīde bülbüldür

Görüp sevdi anı göñlüm gözüme eyler isnādı
Ḥaḳīḳat gözleseñ ammā iden bu işi hep oldur

Eger dīvāne olursam görüp zülf-i dil-ārāyı
Beni bunda çeküñ bende baña zencīr kāḳüldür

Seni sevmek günāh-ısa bu yolda çok günāhum var
Ya ʿafv eyle yüzüñ göster ya sorma suçumı öldür

Murād-ı dīni[472] vü ʿuḳbā Muḥibbī'ye olur ḥāṣıl
Diye bir kerre anuñçün kapumda kemterīn kuldur
Ü1-81b, Ü2-42a, Ü3-61a, AE-50a

563. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sīnem içre āteş-i ʿışḳuñ şehā her dem yanar
Āh kılsam derd-ile başdan başa ʿālem yanar

Şöyle yandum kalmadı hergiz vücūdumdan eṡer
Şimdiden soñra ʿaceb bilsem ki daḫı nem yanar

---

[472] Murād-ı dīni: muḳarrer dīni Ü3

Her gice rūşen olursa tekye-i dil tañ mıdur
Bagrumuñ yagı ile anda çerāġ-ı ġam yanar[473]

Gerçi Ferhād-ıla Mecnūn yandı ʿışḳuñ nārına
Sanma onlardan bu ben göynüklü bendeñ kem yanar

Bu Muḥibbī şöyle sūzān eyledi eşʿārını
Dōstlar benden naṣīḥat okumañ ādem yanar
Ü1-82a, Ü2-42a, Ü3-61ak, AE-50a

564. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Fikr-i ḫālüñi bu dil sīne-i ṣad-çāke çeker
Mūr kim dāne bula lā-büd anı ḫāke çeker

Göricek zülfüñi cānā lebüñi ẕikr iderem
Sem-i efʿīyi gören ḥimmeti tiryāke çeker

Ser-te-ser yir yüzini eşk-i sipāhum[474] tutıcak
Dūd-ı āhum ʿālemi de ser-i eflāke çeker

Leblerüñle bilüñüñ fikrin ider cān u gönül
Ḳaṣdını ince ḫayāl eyleyen idrāke çeker

Beñzedürse n'ola şiʿrini Muḥibbī selefe
Pāk meşreb olıcak meşrebini pāke çeker
Ü1-82a, Ü2-40a, Ü3-69ak, AE-47b

565. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gülşen-i kūyında yāruñ bülbül-i cān yāddur
Ṣubḥ olınca itdügi anuñ-ıçun feryāddur

Degme nā-kes terk-i cān itmez leb-ī şīrīn içün
Bī-sütūn dagına çıkan sanma hep Ferhād'dur

Dād idüp kūyına vardum didi bir ʿārif baña
ʿAdl umarsın ḫūb-rūlardan bular bī-dāddur

Serv-i sebzüñ yok-durur bār-ı taʿlluḳdan eli
Ol sebebden ġuṣṣa vu ġamdan bugün āzāddur

---

[473] Bu beyit Ü2'de yoktur. Bunun yerinde:
Ol perī seyr itse ʿuşşāḳı bile hem-rāh olur
Leşker ardınca gider her yaña kim sulṭān gider
şeklinde aynı sayfadaki başka bir şiirin ikinci beyti yer almaktadır.

[474] sipāhum: siyāhum Ü3

Ol ṭabīb-i dil göñül derdine dermān eylemez
Bu Muḥibbī ḫasta-dil anuñ-ıçun nā-şāddur
Ü1-82b, Ü2-41b, Ü3- 69ak, AE-48a

566. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dil baña eydür yüri her yaña kim cānān gider
Tende ḳuvvet kalmadı ammā anuñla cān gider

Ol perī seyr itse ʿuşşāḳı bile hem-rāh olur
Leşker ardınca gider her yaña kim sulṭān gider

Baña key müşkil gelür cānān yanumda gitdügi
Kim görüpdür kim bedenden cān çıkup āsān gider

Serv gibi bāġ-ı ḥüsninde ḳaçan kim salına
Pāyına yüz sürmege bu dīde-i giryān gider

Dil gider ancak Muḥibbī sanma rāh-ı ʿışḳda
ʿĀḳıbet derd ü belā vü miḥnet-ile cān gider
Ü1-82b, Ü2-42b, Ü3-55a, AE-50a

567. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Şöyle beñzer ḫaṭṭ-ı sebzi ʿārıżında yir tutar
Milket-i İslāmı korkum bu durur kāfir tutar

Sīm-i eşki şol ḳadar dökdüm ruḫ-ı zerd üstine
ʿĀlemi şimden girü bildüm ki sīm ü zer tutar

Vardugınca niçe vīrān olmasun dil kişveri
Derd ü miḥnet bir yaña bir yaña ġam leşker tutar

Mest üştür çekmeye ben çekdügüm bār-ı ġamı
Anuñ-ıçun bu dil-i dīvāne kendin ner tutar

Tagıdup zülfin Muḥibbī nāz-ıla seyr itse yār
Sanki bir ṭāvūs-ı ḳudsī cilve eyler per tutar
Ü1-83a, Ü2-41a, Ü3-55ak, AE-48b

568. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her kaçan kim nāleme kūhsārdan feryād irer
Fi’l-ḥaḳīḳā gūşuma san naʿra-i Ferhād irer

Yaş yirine gözlerümden bil ki ḫūn-ı dil gelür
Cāme-i surḫ-ıla görsem ol boyı şimşād irer

Mevc urursa bir yaña deryā-yı eşküm tañ degül
Çünki bu āhum yilinden aña her dem bād irer

Hicr ara gelse cefā vü cevri göñlüm şād olur
Çok zamāndur ġuṣṣa vü derde bu dil muʿtād irer

Dāda varma kapusına ol güzeller şāhınuñ
Hey ne ẓālimdür Muḥibbī sanma andan dād irer
Ü1-83a, Ü2-41a, Ü3-69bk, AE-49a

569. Mefʿûlü fâʿilâtun mefʿûlü fâʿilâtun

Añup günāhuñ iy dil ol gice ṣubḥa dek zār
ʿAfv ide tā ki cürmüñ setr eyleye o Settār

Aldanma dehr-i dūna biş gün güler yüzüñe
Kime vefā kılupdur saña ide o ġaddār

Şemşīr-i derd ü ġamla biñ pāre oldı bagrum
Bulınmadı dirīġā bir kimse ide tīmār

Bu hāy [u] hūy-ı dünyā ancak ṣudāʿ-ı serdür
Terk eyle cümlesini tā olasın sebük-bār

Agla Muḥibbī agla derd-ile bagrı tagla
Ola ki ide raḥmet perverdigār Ġaffār
Ü1-83b, Ü2-41b, Ü3-55ak, AE-49a

570. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ruḫlaruña baş egen bilsem ki gīsūlar mıdur
Āteşe secde iderler yoḫsa Hindūlar mıdur

Pīşe-i ʿışḳa ten-i zerdle kagan arslan iken
Ṣayd iden bilsem beni ol çeşmi āhūlar mıdur

Çeşm-i fettānuña her dem ögreden kan itmegi
Bir yañadan ġamzeler bir yaña ebrūlar mıdur

ʿĀlemüñ didüm muʿaṭṭardur dimāġı pes neden
Dagıdup ʿanber saçın didi ki gör būlar mıdur

İy Muḥibbī ol boyı serv-i sehī'nüñ pāyına
Turmaz akar gözlerüm yaşı ʿaceb cūlar mıdur
Ü1-83b, Ü2-43a, Ü3-61b, AE-51a

571. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Ḳadd-i bālāña senüñ serv-i ḫırāmān ezilür /üzilür
Nite kim leblerüñe ġonca-i ḫāndān ezilür /üzilür

ʿIşḳuñ odıyla yanup aglar-ısam itme ʿaceb
Her gice şemʿ gibi cism eriyüp cān ezilür /üzilür

Derdüñi istemişem cān-ıla dermānı koyup
Anuñ-ıçun bu benüm derdüme dermān ezilür /üzilür

Zāhidā ṭaʿna idüp ʿāşıḳa bī-ʿār dime
Bilmedüñ ʿışḳ nedür maḥv olur ad san ezilür /üzilür

Şiʿr-i dil-sūzumı her kim ki Muḥibbī işide
Yüregi āhen ise dahı hem ol ān ezilür /üzilür
Ü1-84a, Ü2-43b, Ü3-55bk, AE-51a

572. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Niçe bir hicr içre göñlüm defteri hicrān okur
Dil ṭabībisin meded kıl derdine dermān okur

Ḫūn-ı dilden tolu çeşmüm sāġarı bagrum kebāb
Derd ü miḥnet kandadur gelsün bu dil miḥmān okur

ʿĀrıżuñ görse ne tañ artursa dil feryādını
Her kaçan açılsa gül bülbül olan efġān okur

Zülfini salar diler tutmak bu göñlüm murġını
Ulu devletdür ki dil şahbāzını cānān okur

Şiʿr-i dil-sūza Muḥibbī şöyle ziynet virdi kim
Ehl-i derd olan komaz elden anı her ān okur
Ü1-84a, Ü2-43b, Ü3-55bk, AE-51b

573. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Şīve vü nāzı kamu ḥüsn ehli senden ögrenür
Nitekim pervāneler yanmagı benden ögrenür

Fenn-i ʿışḳı benden ögrensün gelüp Ferhād u Kays
Bu mes̱el meşhūrdur bilmez bilenden ögrenür

Okımamışken muʿallimden dah̬ı bir ḥarf-i rāst
Bilmezem cevr ü cefā fennin o kimden ögrenür

Aña taʿlīm eylemiş salınmagı serv-i sehī
Ṭūṭīler şīrīn kelāmı cümle andan ögrenür

Zülfinüñ zencīrini bend it Muḥibbī boynuña
Kanda kim dīvāne vardur bendi senden ögrenür
Ü1-84b, Ü2-44a, Ü3-55b, AE-52a

574. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Pāyuña her dem revān olan bu gözüm yaşıdur
Ger sorarsañ başın ol ʿaynūñ bu bagrum başıdur

ʿIşḳ bir yoldur buña dirler ṭarīḳ-i müstaḳīm
İki görse tañ mı zāhid anı çünki şaşıdur

Āfitābum seni tenhā bulmag olmışdur muḥāl
Kūyuña varsam bile yanumca sāyem nāşıdur

He seḥer saḳḳā-yı çeşmüm işiginde ṣu seper
Süpürür ol dergehi kirpüklerüm ferrāşıdur

Bāg-ı ḥüsnüñe ṭarāvet viren iy serv-i h̬ırām
Eksük olmaz akar anda bu Muḥibbī yaşıdur
Ü1-84b, Ü2-44b, Ü3-70a, AE-52b

575. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Añsam gözini kaşını bagrum paralanur
Sorsam lebini līk bu derdüm devālanur

Gül sormadı meger ki anuñ ḥāl-i zārını
Bülbül çemende h̬asta olupdur yuvalanur

Bir kerre yār virmedi Tañrı selāmını
ʿĀr eyleyüp bu kullarına pādişālanur

Āvāre dil tutalı ṭuyūr-ıla ülfeti
Mecnūn-vār başuma kuşlar yuvalanur

Didüm Muḥibbī ḥüsnüñe cān-ıla müşterī
Didi ol metāʿ cāna virilmez bahālanur
Ü1-85a, Ü2-45a, Ü3-70ak, AE-53a

576. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Kūyında göñül olmaga ḳurbān hevesi var
Bundan ulu ʿālemde ʿaceb daḫı nesi var

Ugradı meger bād-ı ṣabā zülfine yāruñ
Her kim ki göre dir ki ne müşgīn nefesi var

Kūyına eger gitse disem yāra revādur
Her ṣubḥ kapusında fiġānum ceresi var[475]

Gördüm lebi üstinde turan ḫāl-i siyāhı
Her kanda ki şekker ola didüm megesi[476] var

ʿĀlemde anuñ gibi benüm pādişehüm yok
Biñ ola kapusında benüm gibi kesi var[477]

Düzd oldı göñül zülf-i siyāhuñ gicesinde
Miskīni görüñ bilmedi anuñ ʿasesi var

Hicrüñde Muḥibbī yidügi derd ü ġamuñdur
Sanma ki anuñ ġamdan ulu hem-nefesi var
Ü1-85a, Ü3-71a-82bk

577. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀşıḳam ʿışḳ içre Mecnūn çünki aḳrānum-durur
Söylenen dillerde şimdi tāze destānum-durur

Ben gedāyı pādişāh-ı ʿālem eylerdi eger
Dise dilber kūyum içre baña derbānum-durur

Ḫāk-i pāyuña yüzin sürüp eyā serv-i revān[478]
Ḥasretüñden cūy olan bu çeşm-i giryānum-durur

---

475 Bu beyit Ü3'ten alınmıştır.
476 megesi: yiñisi Ü3
477 5 ve 6. beyitler Ü3-82bk'da yoktur.
478 Mısra H'de
Ḫāk-i pāyuña yüz uran iy boyı servüm benüm
şeklindedir.

İy kaşı ya atatur ġamzeñ okın iç ḳabżadan
Sīnede dildür nişāne bil ki bu cānum-durur

İy Muḥibbī ister-iseñ dişleri mānend-i dür
Gözlerüm yaşına tal ol baḥr-ı ʿummānum-durur
Ü1-85b, Ü2-45b, Ü3-70ak, H-76b, AE-53b

578. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Meydāna girüp ʿışḳ-ıla her kim hüner ister
Cān-ıla cefā tīrine sīnem siper ister

Bakmadı yüzüm zerdine yaşum güherine
Meh-rūları bildüm ki hemān sīm ü zer ister

Çevgān-ı ser-i zülfine el urdı ḥabībüm
Top itmege bī-çāre göñül aña ser ister

Dil kişverine leşker-i ġam toldı ser-ā-ser
Ḫoş geldi meger tutmaga anda maḳar ister

Kim toḫm-ı ġamı sīnesine saça Muḥibbī
Āhı buludından aña yaşın maṭar ister
Ü1-85b, Ü2-45b, Ü3-70b, H-82a, AE-53b

579. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Saçları sünbüldür ol gül-çehre cennet bāġıdur
Görinen yir yir ʿaraḳ üstinde şīr ırmagıdur

İki yanında iki zülf-i muʿanber salınur
Ġāfil olmañ andan iy dīvāneler dīl bagıdur

Göñlümi zencīr-i zülfinde görenler dilberüñ
Didiler kim bir şeh-i ḥüsnüñ yine tutsagıdur

Dōstum dil murġı uçsa tañ mı kūyuñdan yaña
Kim heves kılmaz ki ol ʿāşıḳlaruñ uçmagıdur

Ḫusrevā kimdür dir-iseñ bu Muḥibbī bendeñi
Derdmendüñdür faḳīrüñ ayaguñ topragıdur
Ü1-86a, Ü3-70b

580. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gerçi kim ḫaṭṭuñ şehā ḥüsnüñi şīrīn-ter yazar
Līk ol ʿāşıḳlaruñ başına derd-i ser yazar

Kaşlaruñ tuġrā çeküp iy şeh berāt-ı ḥüsnüñi
Bu cihān sulṭānların cümle saña çāker yazar

Kıl naẓar ḫaddüñ ḫayālin dīdem üzre dir gören
Od naḳşın āb üzre kankı ṣūretger yazar

Cām-ı laʿlüñdür açan ʿāşıḳlaruñ ġamgīn dilin
Nite kim başdan ḫumārı bāde-i aḥmer yazar

Hāle-i ḫaṭṭuñı gördükde Muḥibbī aglasa
Tañ mıdur bārān olur diyü müneccimler yazar
Ü1-86a, Ü3-56ak

581. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Vaḳt-i gül faṣl-ı rebīʿ eyyāmı devr-i bādedür
Çagurur her bir çiçek ʿışḳuñ meyinden dadadur

Zāhidüñ maṭlūbu cennet bülbülüñ maḳṣūdı gül
ʿĀşıḳuñ göñli gözi ol zülf-i ʿanbersādadur

Laʿl-i nābı yādına güp güp düşer mey-ḫāneye
İrmek ister zülfine göñlüm uzun sevdādadur

Serv ḳaddine müşābih serv yokdur bāġ ara
Arasañ lü'lü' dişi mānendi yok deryādadur

Zülf ü ebrūsına bakmaz ḥāline kılmaz naẓar
Levḥ-i dilde naḳş olan bu levḥ-i rūy-ı sādedür[479]

Bu Muḥibbī zülf ü ḫāl ü ḫaṭṭuña kılmaz naẓar
Yazılan levḥ-i dilinde naḳş-ı rūy-ı sādedür
Ü1-86a, Ü3-70bk-97b

582. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Āh kim dünyāya kim geldi gider
Oldı bu derd-ile beñzüm nīlūfer

[479] Bu beyit Ü3-97b'den alınmıştır.

Her ne taḳdīr oldı ol lā-büd gelür
Başuña her ne yazıldı ḫayr u şer[480]

Zāl-i dehri almaya bir ḥabbeye
Aña ger himmet yüzinden baka er

Bakma dünyā gevherine ʿārif ol
Çünki kalmaz birdür anuñla ḥacer

Ne bilür ʿālemde ol zehr acısın
Bister-i devletde her kim şīr emer

Daḫı rengīn dizeyim söz dürlerin
Şiʿrüme yārān eger dirse hüner

İy Muḥibbī ister-iseñ vaṣl-ı yār
Yolına virmek gereksin cān u ser[481]
Ü1-86b, Ü3-72a-85a, BY-26a

583. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Her kim cihāna geldi perīşān gelür gider
İtmez ḳarār sīneye çün cān gelür gider

Bir ḥabbeye dil almadı dünyā sarāyını
Zīrā ki buña her gice mihmān gelür gider

Ḥüsnüm zamānı var diyü aldanma iy perī
Bāḳī degül çü ḥüsn-ile devrān gelür gider

Bakmaz yüzüme geçdi günüm[482] āh u vāy-ıla
Derdā dirīġ ol meh-i tābān gelür gider

Dilden giderme ʿışḳı Muḥib tut bu pendümi
Rūz u ṣāl u hem şeb-i hicrān gelür gider
Ü1-86b, Ü3-71a-95ak

584. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gāh ʿaḳlum zülfi sevdāsıyla sergerdān olur
Geh ġubār-ı ḫaṭṭı ile bu göñül ḥayrān olur

---

480 2 ve 3. beyitler Ü3-85a ve BY'den tamamlanmıştır
481 Mısra Ü3-85a'da:
Odlara yanmak gerekdür bāl ü per
şeklindedir.
482 günüm: göñlüm Ü1: göñül Ü3-95ak

Servi gibi salınur derdiyle āh itsem eger
Aglar-ısam açılur san ġoncadur ḫandān olur

Almasun penbeye kanum sorsun ancak agzına
Ka'be kūyına kaçan bu cān u dil ḳurbān olur [483]

Zülfi altında meger görmiş nigāruñ rā kaşın
Ol sebebden ebr içinde māh-ı nev pinhān olur

Kanlu yaşumdan naẓar kılsun bu göñlüm dārına
Bir taşı yāḳūt u bir taşı anuñ mercān olur

Bu Muḥibbī her kaçan yazsa ṣıfāt-ı ḥüsnini
Ruḫları vaṣfında her bir beyti bir dīvān olur
Ü1-87a, Ü3-56b-97b,

585. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Āhum odı her kaçan kim ḥücreyi rūşen kılur
Ṣabr kılmaz dilde 'azm-i Vādī-i Eymen kılur

Zülfi ucından görüp ḥāl-i perīşānum benüm
Gösterür mihrī yüzin ol dem derūnum şen kılur

Gönderür ol meh baña cevr ü cefā tīrin müdām
Kılmaga ḥüsnin temāşā kalbümi revzen kılur

Rūzigār-ıla bilürsin ḥāṣılı berbād olur
Şol ki dāne dāne rızḳı cem' idüp ḫarmen kılur

Sakın aldanma Muḥibbī eylemez dünyā vefā
Bunı kim gördi işitdi kim vefāyı zen kılur
Ü1-87a, Ü3-71ak, NO-34a

586. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Geh beni zülf-i siyehkār öldürür
Gāh ol çeşm-i sitemkār öldürür

Tīġ-ı tīzüñle beni öldür bugün
Çünki hicrüñ çār u nā-çār öldürür

Baña dermān oldı çünki derd-i yār
Eylemeñ siz baña tīmār öldürür

---
483 Bu beyit Ü3-97b'den alınmıştır.

Bu meseldür zülfine el urma kim
Mār-gīri ʿāḳıbet mār öldürür

Key saʿādet hem ulu niʿmet-durur
İy Muḥibbī anı kim yār öldürür
Ü1-87b, Ü3-58a

587. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Tīr-i ġamzeñ sīneme ol deñlü urdı yaralar
Yaralar agız açup her dem saña yalvaralar

Ḫāl ü ḫaddüñ ḥasretinden lāle bagrın ḫūn idüp
Laʿl-i nābuñçün şarāba düşdiler āvāreler

Zāhid-i ṣad-sāle olsañ bir naẓarda iy göñül
Siḥr-ile meftūn iderler gözleri mekkāreler

Gerçi kim laʿl-i lebi cānlar bagışlar ʿāşıḳa
Nergis-i mesti velī cān u cigerler pāreler

Dirhem-i eşki akıtsañ yollarına iy Muḥib
Bir kızıl manḳura saymazlar seni meh-pāreler
Ü1-87b, Ü3-57ak, M-24b

588. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dōstlar ben çekdügümi çekmedi Ferhād-ı zār
Āh kılsam derd-ile iñler yanumca kūhsār

Dūr olaldan gün yüzüñden iy leṭāfet gülşeni
Aglasam bülbül gibi tā ṣubḥ olınca zār u zār

Seyr-i gülzār eyleyüp dilber salınsa serv tek
Yüz sürer ayagın öpmege bu çeşm-i eşk-bār

Dilberā sanma ki maʿmūr ola ayruk şehr-i dil
Leşker-i ġam eyledi tārāc u kıldı tārmār

Didüm iy gül bu Muḥibbī gibi var mı bülbülüñ
Ġonca-veş kıldı tebessüm nāz-ıla didi hezār
Ü1-88a, Ü3-71bk

589. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ol gül-i raʿnā kimüñ cānānesidür kim bilür
Bu dil-i şeydā[484] kimüñ dīvānesidür kim bilür

Murġ-ı diller ṣāydın itmiş zülfinüñ agın görüp[485]
Ḫāller içinde anuñ [dür] dānesidür kim bilür

Ḫūb-rūlar niçe diller şehrini kılmış ḫarāb
Mülk-i dil şimdi kimüñ vīrānesidür kim bilür

Bezm-i ġamda ḫūn-ı dilden ṣoḥbet-i ḫāṣ itmişem
İçdügüm bu çeşmümüñ peymānesidür kim bilür

Ġāret itdi deyr ara cān u dili bir muġbeçe
İy Muḥibbī ol kimüñ büt-ḫānesidür kim bilür
Ü1-88a, Ü3-56bk-96a

590. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Anuñ kim āteş-i ʿışḳa köyinmiş sīne dāġı var
Şeb-i ġamda yanar mecnūn gibi rūşen çerāġı var

Düşüben baḥr-ı ʿışḳ içre kenāra irmese bu dil
Ne ġam turmaz yüzer çeşmüm gibi iki kabagı var

Ḥabāb-ı eşkümi her kim göre çeşmüm kenārında
Maḥabbet şāhınuñ yir yir kurılmışdur otagı var

Gedā kim ḳāniʿ olmışdur cihānı ḥabbeye saymaz
Ne ġam çeksün bu ʿālemde ne çüfti ne oragı var

Muḥibbī kim ki ʿāşıḳdur kalur mı cān-ıla başa
İşitdüm ʿışḳ şāhınuñ katı muḥkem yasagı var
Ü1-88b, Ü3-56bk

591. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Mestāne çeşmi ol güzelüñ pür-fiten geçer
Ḳalbüñ zücācesini deler tīr-i zen geçer

ʿĀşıḳ niçesi olmaya bu derd-ile helāk
Vuṣlat deminde ara yire pīrehen geçer

---
484 u dil-i şeydā: bülbül-i gūyā Ü3-96ak
485 görüp: kurup Ü3-96ak

Ġamzeñ ferāmūş itdi meger cāna geçdügin
İy kaşı ya bu devr-i felekdür geçen geçer

İy dil viṣāle şād oluban hicre ġam yime
Budur zamāne ādeti şād u miḥen geçer

Bakmaz Muḥibbī yüzine devr-i zamānenüñ
Bilür ki ādemi aldar ol pīre-zen geçer
Ü1-88b, Ü3-57a, BY-38b

592. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Āfitāb-ı ṭal'atuñ kim ṣubḥ-dem tābān olur
Lerze düşer ay u güne ḫāk-ile yeksān olur

Luṭf-ıla ger kılsa gülşende tebessüm ġonca-veş
Açılur her güşeden güller kamu ḫandan olur

Bahr-ı 'ışḳ içre şehā şol deñlü dökdüm ḳanlu yaş
Turmag-ıla 'āḳıbet ol pençe-i mercān olur

Meclis-i ġamda gelüp bir dem beni tenhā ḳomaz
Miḥnet ü derd [ü] belā her dem baña mihmān olur

İy Muḥibbī kim ki bir şīrīn lebe virdi gönül
Kūh-ı ġamda āḫir ol Ferhād-veş ḳurbān olur
Ü1-89a, Ü3-57a

593. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Didüm bir būse vir la'lüñden iy yār
Didi dīvānesin beñzer yüri var

Ṭabīb-i dilsin iy rūḥ-ı revānum
N'ola kılsañ benüm derdüme tīmār

Didiler zülf içün İslāma geldi
Ya n'içün eylemez ol ḳaṭ'-ı zünnār

Dün iḳrār eylemişken būse lebden
Ne düşdi kim idersin şimdi inkār

Muḥibbī gülşen-i ḥüsnüñe karşu
Ko olsun dem-be-dem bülbül gibi zār
Ü1-89a, Ü3-72ak

594. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Yine yüz 'işve vü biñ nāz-ıla ol şāh gelür
Olmaga kullaruñ aḥvāline āgāh gelür

Giceler ṣubḥa degin ney gibi iñler dil ü cān
Ḥasret ü derd ü firāḳ-ıla kaçan āh gelür

Dūd-ı āhum niçe bürümesün 'ālem yüzini
Gün yüzüñ görimezem hafta geçer māh gelür

Sırr-ı 'ışḳumı niçe saklayayım sīnede kim
İḫtiyārıyla degül göz yaşı nāgāh gelür

İy Muḥibbī yüri cān u dilüñi pīşkeş it
Çünki biñ 'işve vü yüz nāz-ıla ol şāh gelür
Ü1-89a, Ü3-58ak

595. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Gözlerüm segrür meger ol dilber-i ra'nā gelür
Salınup biñ nāz-ıla ol ḳāmeti bālā gelür

Ka'be-kūyın zāhidā her dem ṭavāf itsem n'ola
Kūy-ı dilber çünki cennetden baña a'lā gelür

Ger bahār-ı ḥüsnüñi görse olur dīvāne dil
Her kaçan kim nev-bahār olsa başa sevdā gelür

Ben ṭabībā çekmezem küḥl-i Ṣıfāhān minnetin
Ḫāk-i pāyı gözlerüme tūtiyā sīmā[486] gelür

Hindū-yı zülfini depretse Muḥibbī ger nigār
Şöyle sanurlar ki Rūm'a 'anber-i sārā gelür
Ü1-89b, Ü3-72a

596. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Yār çün zülfin girih ebrūlarını çīn ider
Hey müselmānlar meded göz göre ḳaṣd-ı dīn ider

Būy-ı zülfüñ var-iken 'ālemde iy ārām-ı cān
Anı öldürmek revādur kim ki 'azm-i Çīn[487] ider

---

[486] tūtiyā sīmā: tūtiyā-āsā Ü3
[487] azm-i Çīn: ḳaṣd-ı çīn ider Ü3

Aglayup āh eylesem artar dem-ā-dem derd-i ʿışḳ
Eşk-i çeşmüm sanmañuz dil āteşin teskīn ider

Laʿl-i nābuñ ḥasretinden aglasam iy pür-cefā
Yir yüzini eşk-i çeşmüm ser-te-ser nemgīn[488] ider

İy ḳıyāmet bu Muḥibbī ḳāmetüñ vaṣfın dise
İşidüp Cibrīl aña tā Sidre'den taḥsīn ider
Ü1-89b, Ü3-72b

597. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Cānumı şevḳ-i ruḫuñ çünki ṭarabnāk eyler
Feraḥından sıgamaz sīnesini çāk eyler

Dilde ġam olsa gözüm çeşmesine eyle naẓar
Baḳıcaḳ āb-ı revān cānı ferahnāk eyler

Kim yüzin yire sürüp ḫāk-i meẕelletde ḳodı
Ḳadri anuñ yücelür menzilin eflāk eyler

Nūr yagdursa seḥergeh ne ʿaceb gök yüzine[489]
Yār işigine varup rūyını çün ḫāk eyler

Leylī zülfine Muḥibbī yine Mecnūn didi
Kişi mecnūn olıcak bes bunı idrāk eyler
Ü1-90a, Ü3-72b

598. Mefâʿîln mefâʿîlün feʿûlün

Göñül derd ü ġamıyla ḫasta ḫoşdur
Dil ü cān zülf-ile peyveste ḫoşdur

Beni bend itdi ol zülf-i siyāha
Dil-i Mecnūn hemīşe beste ḫoşdur

Görüp eşkümi ol gül güldi didi
Ki bülbül kan-ıla āġişte ḫoşdur

Şarāb-ı nāb-ıla mest oldı dildār
Kebābı bagrumuñ ol meste ḫoşdur

---

[488] nemgīn: rengīn Ü3
[489] gök yüzine: her gün kevn Ü1

Ḫayāl-i ruḫların giderme dilden
Muḥibbī sīnede gül-deste ḫoşdur
Ü1-90a, Ü3-57b, M-26b

599. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gülşenüñ seyrānına çıksa eger meh-pāreler
Ehl-i ḥāl anları gördükçe cigerler pāreler

Dāda varsa gūşuña almazsın ʿuşşāḳuñ sözin
İy şeh-i ḫūbān teraḥḥum kıl nice yalvaralar

Bir yaña cevr-i ḥabīb[490] ü bir yaña ḳahr-ı raḳīb
Ṣabra ṭāḳat kalmadı ʿışḳ ehlidür āvāreler

Ġamze oklarını gönder eksük itme sīneden
Mūnis olmışdur aña bagrumda olan yaralar

Göñline yāruñ eser itmez dirīġā āh vāh
Anuñ içün beñzedürler aña seng-i karalar [491]

Sañā lāyık gelmedi hergiz dilinden medḥ āh
Defter-i ʿışḳı Muḥibbī niçe yıldur karalar
Ü1-90b, Ü3-57ak, NO-29a

600. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Delü göñlüm benüm ġonca leb ister
El urup oḫşamaga ġabġab ister

Cefānuñ faṣl u bābın okumış yār
Daḫı sanmañ ki varup mekteb ister

Nigārā ḫoş yaraşmış cāme-i al
Durupdur şimdi durmaz çarġab ister [492]

Gözüm uyḫu yüzin görmez döker yaş
Felekde saymag-ıçun kevkeb ister[493]

Duʿālar müstecāb olur seḥerde
Anuñçundur ki bu göñlüm şeb ister

---

490 cevr-i ḥabīb: cevre uyup Ü1
491 Bu beyit NO'dan alınmıştır.
492 3 ve 7. beyitler NO'dan alınmıştır.
493 Bu beyit Ü3'te yoktur.

Ḳanāʿat yok cihān ḫalḳında hergiz
Virürseñ māl-ı dünyāyı hep ister

Niçe gündür ki ʿazm itdüm şikāra
Hevāyī oldı göñül erneb ister

İki ʿālemde olmaga yüzi ak
Muḥibbī cürmi çokdur yā Rab ister
Ü1-90b, NO-27b

601. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dōstum kūyuñ bu ben dil-ḫasteye mesken yiter
Bülbül-i bī-çāreye cā olmaga gülşen yiter

Togsa ḫurşīd açılur merdümlerüñ[494] göñli gözi
Göñlüm açmaga benüm ol ʿārıżı rūşen yiter

Ḫār batsa itlerüñüñ pāyına iy şāh-ı gül
Anı çıkarmaga bu çeşmüm benüm sūzen yiter

Her yañadan ẓāhir olsa kaplasa dehri fiten
Gūşe-i meyḫāne olmaga baña me'men yiter

İy Muḥibbī ġāfil olma nefs şerrinden sakın
Togrı yoldan seni çıkarmaga ol düşmen yiter
Ü1-91a, Ü2-46a, Ü3-72bk, AE-54a

602. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Baña her dem ġamuñ mihmān-ı cāndur
Anuñla eglenür dil çok zamāndur[495]

Dilā cellād çeşminden ḥaẕer kıl
Niçe kanlar döker ol bī-emāndur

Ayaguña eyā serv-i ḫırāmum
Gözüm yaşı akar āb-ı revāndur

Ne nāmūs isterem ne nīk nāmı
Sorarsañ beni rüsvā-yı cihāndur

---

494 merdümlerüñ: ʿāşıḳlaruñ Ü3
495 Ü3'te bu mısranın yerinde olmayışı şiirde karışıklığa sebeb olmaktadır.

Cemālüñ şem'ine karşu Muḥibbī
Özin pervāne kıldı anı yandur
Ü1-91a, Ü2-46b, Ü3-72bk, AE-54a

603. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Şām irişdükde üşer şem' üstine pervāneler
Birbirinden her biri umar ki evvel yanalar

Zülfi āġında görelden ḥālini bu murġ-ı dil
Bilmedi bende sebeb oldı aña ol dāneler

Her kim içdiyse ezel bezminde 'ışḳuñ cür'asın
Her birisi görinür maḥşer güni mestāneler

Şem'-i meclis söylemiş bu sözi germ olmış meger
Āşinālar cem'ine koñ gelmesün bīgāneler

İy Muḥibbī virme dil dünyā denīdür 'āḳıbet
Hīç işitmedük zene meyl eylemez merdāneler
Ü1-91b, Ü2-46b, Ü3-73ak, AE-54a

604. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Kūy-ı dilber var-ısa la'l-i Bedaḫşān kānıdur
Ehl-i 'ışḳuñ dökilen yir yir çü anda kanıdur

Ol perī gerçi ki vaḥşī görinür iy dil velī
Bir nefes aña enīs ol gör ne ādem cānıdur

'Işḳ meydānında göñlüm bir mübārizdür bugün
Dāġlar āyīneler sīnem anuñ kalkanıdur

Ruḫları şevḳidür iden göñlümi āşüfte-ḥāl
Cānumı ḥayrān iden de zülfinüñ reyḥānıdur

Sıma nāzükdür Muḥibbī göñlini didüm didi
Sınmayınca ḥāṣıl olmaz çünki gevher kānıdur
Ü1-91b, Ü2-47a, Ü3-73ak, AE-55b

605. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fâ'îlün

Görsem yüzüñi cān u dilüm pür żiyā olur
Ḥaḳ'dan ne ḥācet istesem ol dem revā olur

Kazıt ḫaṭṭuñı zülf yiter çün baña belā
Bir yañadan gelür bu daḫı bir belā olur

Çokdur bizüm-ile ortada çünki ʿadāvetüñ
Göñlüñ ne vaḳt göñlüm ile pür-ṣafā olur

Şāhā uzatma zülfüñi kes ḫalḳa fitnedür
Dirler kaçan ki yaşaya mār ejdeḥā olur

Añsa Muḥibbī leblerüñ-ile miyānuñı
Şiʿri ḫayāl-güster ü şīrīn-edā olur
Ü1-92a, Ü2-47b, Ü3-58b, AE-56a

606. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Gül-geşt-i bāġ eyleyesin diyü iy nigār
Her yaña bakup oldı dü çeşmüm benüm çehār

Nergis şarābı dün gice nūş eylemiş meger
Bak çın seḥerde çeşmine kim görinür ḫumār

Göñli yıkılsa müddeʿīnüñ eylemez żarar
Beñzer yıkıldı olduġıyçün Mescid-i ḍırār

ʿIşḳ āteşini sīneme şol deñlü yakdı kim
Āh eylsem zemīn ü zamān dūd-ıla tolar

Deryā kumı gelürse şümāra degül ʿaceb
Līkin Muḥibbī derd-i dili olmaya şümār
Ü1-92a, Ü2-47b, Ü3-58b, AE-56a

607. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gülşene var iy ṣabā gör iñleyüp bülbül ne dir
Hīç anuñ feryādını gūş eylemez mi gül ne dir

Agız aç iy ġonca gel nuṭḳa mecālüñ var-ısa
Bir kelām eyle seḥer bülbül ne söyler gül ne dir

Bend içinde ḥālümi sor zülfüñüñ zencīrine
Ḥabse bāʿiṡ ne günāh itmiş-durur kākül ne dir

Çalkanup meclisde itdüñ iy sebū mestānelik‘[496]
Tutmaduñ mı hīç kulak senüñ içün gör mül ne dir

Bilmege ḥālin Muḥibbī’nüñ yine Mecnūn gerek
Kimse bilmez ḥālini kendüye sor gör ol ne dir
Ü1-92b, Ü2-48b, Ü3-58b, AE-57a

608. Fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilün

Kimse virmez bülbülüñ āh u fiġānından ḫaber
Yandugın pervānenüñ şem‘üñ zebānından ḫaber

Bir gül-i nev-restedür bāġ-ı cihānda solmasun
Virmesün ol gülşenüñ kimse ḫazānından ḫaber

Tār-ı zülfüñ ejderi Mūsī ‘aṣāsından nişān
Cān bagışlar leblerüñ ‘Īsī dehānından ḫaber

Gözlerüm yaşıdur ol serv ayagında çaglayan
Dehrüñ anuñçün virür āb-ı revānından ḫaber

Ugrun ugrun ġamzeler atar Muḥibbī tīrini
Sīnede ok görinür virmez kemānından ḫaber
Ü1-92b, Ü2-48b, Ü3-59a, AE-57a

609. Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

Perīşān zülfüñi ‘āşıḳ görüp ḥāli perīşāndur
Ġubār-ı zülfüñüñ fikri ile ġāyet de ḥayrāndur

Ġam-ı ‘ışḳa nihāyet yok olupdur baḥr-ı bī-pāyān
Temāşā eyle mevcine anuñ dürr-ile mercāndur[497]

Temevvüc bād-ı āhumla urup göz yaşı baḥr oldı
Temāşā eyle gör mevcin anuñ dürr-ile mercāndur

Sayarlar derdi dermāna görüp derdüñ ḳabūl itdüm
Bilürem derdüñ iy meh-rū benüm derdüme dermāndur

‘Aceb mi māyil olursa gözüm yaşına meh-rūlar
Dökilen sīmdür andan gehī la‘l-i Bedaḫşān’dur

---

496 mestānelik: mestāne vaż‘ Ü1, Ü2, AE
497 Bu beyit yalnız NO’da vardır.

Nevāyī ṭarzını gözler Muḥibbī cümle eşʿāruñ
Okıyup saña taḥsīn eyleyen ehl-i Ḫorāsān'dur
Ü1-93a, Ü2-48b, Ü74ak, NO-24a, AE-57a

610. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gāh ol mehtāb rūyını kemāhī gösterür
Geh dönüp örter anı zülf-i siyāhı gösterür

Ya kaşıyla ġamzesinden dil niçe olsun ḫalāṣ
Tīr-i bārān-ı belā ile sipāhı gösterür[498]

Āteş-i dilden çıkan dūdum gören dilber didi
Gör bu miskīni baña āteşle āhı gösterür

Müddeʿīlerden yaña eyler naẓar ḥayfā dirīġ
Żāyiʿ eyler yok yire her dem nigāhı gösterür

Bilürem lāyıḳ degül ḥālüm göre dilber benüm
Gāh olur kullara luṭfın pādişāhı gösterür

Ger disem bu ʿişve vü bu nāz u bu şīve nedür
Baña gör nāzüklik ile kec külāhı gösterür

Ben gedā-yı kūy-ı yāram eylemez gönlüm ḳabūl
Bu felek turmaz elinden tāc-ı şāhı gösterür

Bī-günāh öldürme didüm bu Muḥibbī bendeñi
Sevdügüñ yitmez mi dir baña günāhı gösterür
Ü1-93a, Ü2-49b, Ü3-59b, NO-221b, AE-58a

611. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Egerçi ʿāşıḳa dirler maḥabbet rāḥat-ı dildür
Ġam-ı ʿışḳı velī ḥalleylemek ġāyet de müşkildür[499]

Sebük-rūḥ olmayan itmez ṭavāf kūy-ı cānānı
Bu vādī-i saʿādetmend-i ṭayy-i ḫayl-i menzildür[500]

---

[498] 2, 4 ve 6. beyitler yalnız NO'da vardır.
[499] Mısra NO'da:
Ġam-ı ʿışḳuñ velī ḥalli be-ġāyet katı müşkildür
şeklindedir.
[500] -i ṭayy-i ḫayl-i menzildür: gerek ṭayy ḫayli menzildür NO

Ṣevāb-ı ḥacc olur ḥāṣıl iresin Kaʿbe kūyına
Ne maḳṣūda ki saʿy itseñ ṣafā-y-ıla o ḥāṣıldur[501]

Beni nā-ḥaḳ yire ʿışḳuñ gözüm yaşına ġarḳ itdi[502]
Anuñçün iy göñül ʿışḳuñ[503] bir adı daḫı ḳātildür

Muḥibbī bend-i zülfinden ḫalāṣ olmak degül mümkin
Anı bir bende benzetme ki bu bend-i selāsildür
Ü1-93a, Ü2-49b, Ü3-59b, NO-222a, AE-58a

612. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Çeşm-i meste içmegin kan sanma müjgān ögredür
Agız açup gūşına ol zülf-i fettān ögredür

Ḥüsn meydānında top itmiş serin ʿāşıḳları
Zülfini çevgān idüp esbine cevlān ögredür

Okıdur ḥüsnüñ kitābın ʿışḳ turmış göñlüme
San muʿallim turmayup eṭfāle Ḳurʾān ögredür

Cān fedā itmek didiler müşkil işdür ʿāşıḳa
Yār eger ben sevdügümse anı āsān ögredür

Ḫālini gösterse ṭañ mı bu Muḥibbī'ye raḳīb
Gendüme meyl itmegi insāna şeyṭān ögredür
Ü1-93b, Ü2-49b, Ü3-74bk, AE-58b

613. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gülşen ü gül nağmesin bülbül kaçan ter gösterür
Evvelin eyler nevā soñın muḫayyer gösterür

Şāne ile zülfini her yaña dilber dagıdur
Cilve eyler bāġ ara ṭāvūs-veş per gösterür

Ḥüsn gencine ḫaṭı bir vecḥ-ile eyler ṭılısm
Basmasun ayak diyü zülfini ejder gösterür

Ṭūṭi gibi söylesün dir göñlümi dilber yine
Yüzini āyīne vü laʿlini şekker gösterür

---

[501] Mısra NO'da:
Murāda ṣıdḳ-ıla irer göñülde her ne ḥāṣıldur
şeklindedir.

[502] itdi Ü2, Ü3, NO, AE: oldı Ü1

[503] anuñçün iy göñül ʿışḳuñ: anuñçundur dinür ʿışḳuñ NO

Āferīn olsun aña kim pādişāh-ı dehr iken
Bende idügin bilüp kendüyi çāker gösterür

Her kaçan gelse Muḥibbī konmaga sulṭān-ı ġam
Cān çıkar ta'ẓīm idüp dil ḫānesin yir gösterür
Ü1-93b, Ü2-50b, Ü3-74b, AE-58b

614. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Kaçan şem'üñ dilinden vaṣf-ı ḥüsnüñ istimā' eyler
Girür pervāneler raḳṣa döne döne semā' eyler

Eger cān isteseñ cānum yoluña komışam ḫanum
Degül ol 'āşıḳ-ı ṣādıḳ ki cān içün nizā' eyler

Ḳamer dir alnuña diyen yüzüñ ḫurşīde beñzetmiş
Bunı kim gördi ay u gün toguban ictimā' eyler

Gel itme 'āşıḳa pendi yine öz başuña eyle
Eṣer çün eylemez zāhid hemān ancak ṣudā' eyler

Dilā gel yüzüñi döndür yüzine baḳma dünyānuñ
Seni aldamaga kendin niçe dürlü metā' eyler[504]

Nigārum gitdüginde dir Muḥibbī şeb bi-ḫayr olsun
Didüm bu şeb ne ḫayr olsun ki cān tenden vedā' eyler
Ü1-94a, Ü2-50b, Ü3-65ak, AE-59b

615. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Göñlümi aldı ḳaṣdı yine şimdi cānadur
Kanlar içici gözlerinüñ meyli kanadur

Açdı yüzini nāz-ıla didi o dil-firīb
Biñ cān deger mi bir naẓīrine bahā nedür

Dürler dökerse tañ mı gözümüñ ṣadefleri
Zīrā akan sirişki anuñ dāne dāne dür

Ġam merdümine taḫliye itdüm bu göñlümi
Ḳudret eliyle[505] yapulı bir vaḳf-ḫānedür

Didüm Muḥibbī boynına dak zülfüñi didi
Dīvāne sen gibi bu sözüñ hep yabanadur
Ü1-94a, Ü2-51a, Ü3-60a, AE-59b

---

504 Bu beyit Ü2, Ü3 ve AE'de yoktur.
505 eliyle Ü2, Ü3, AE: eline Ü1

616. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Ol dil-nüvāz āh ne şīrīn zebān[506] olur
Sözin tamām itmeyüp gözden nihān olur

Şol deñlü akdı kim semege degdi gözyaşı
Āhuma daḫı evc-i felekler mekān olur

Dīvār çekdi ḫaṭṭını gülzār-ı ḥüsnine
Çeşmi o gülşeni gözedür bāġbān olur

Dil şem' gibi oda yanup göz yaşın döker
Lā-büd ki başı üstine āhı duḫān olur

Efsāne oldı Ḳays ile Ferhād ḳıṣṣası
Diñleñ Muḥibbī ḳıṣṣası nev dāsitān olur
Ü1-94b, Ü2-51b, Ü3-65ak, NO-27a, AE-60b

617. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Gülşen içre bülbülüñ meyli gül-i pür ḫāradur
Anuñ-ıçun ḫār elinden bagrı pāre pāredür

Kūy-ı dilberde seni görmek ne mümkin iy göñül
Anda sen dīvāneye beñzer niçe āvāredür

Bakuban çarḫuñ 'arūsına sakın kılma ḳabūl
'Aḳdine meyl eyleme kim bir zen-i mekkāredür

Aglayup āh eylesem dildāra te'ṣīr eylemez
Bilmez-idüm şimdi bildüm göñli seng-i ḫāredür

Derd-i 'ışḳa çün dimişler olmaz illā çāre ṣabr
Ṣabra yok çāre Muḥibbī 'āşıḳ-ı bī-çāredür
Ü1-94b, Ü2-51b, Ü3-65bk, AE-60b

618. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Āh oklarıyla 'ışḳ eri ehl-i hüner geçer
Bir ān içinde şīşe-i çarḫı deler geçer

Āhum yili nesīm-i ṣabā gibi kūyını
Turmaz ṭavāf eyleyüp anı yiler geçer

---
506 zebān: dehān Ü2

Saḥḥāre dinse çeşmine yāruñ ʿacab degül
Mekkārelikde sürmeyi gözden siler geçer

Ẕikr itseler baña eger ol ʿĪsī-dem lebin
Ben bilürem ki ḫasta göñülden neler geçer

Her ne cefā iderse Muḥibbī ḳabūl ider
Zīrā nigārı cān u göñülden sever geçer
Ü1-95a, Ü2-36b, Ü3-76ak, AE-43b

619. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Şu kim ʿışḳ āteşine cān[507] eridür
Ḥaḳīḳat dirler aña cān eridür

Maḥabbet ehlinüñ ḥālini zāhid
Ne bilsün sanur anı serserīdür

Kaçarlar olmayup insāna mūnis
ʿAceb mi māh-rūlar çün perīdür

Niḳābını kaçan keşf ide dildār
Gören sanur ki şems-i ḫāverīdür

Alurlar naḳd-i cāna ġam metāʿın
Şular kim ʿışḳa dilden müşterīdür

Yüzümle yaşuma bakdı didi yār
Yoluma ḫarc içün sīm ü zeridür

Nedür ḫaṭṭuñ didüm didi Muḥibbī
Senüñ bu seyyiʾātuñ defteridür
Ü1-95a, Ü2-37a, Ü3-52a, H-59b, AE-44b

620. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Yāruñ ʿiẕārı mihr ü cebīni ḳamer geçer
Bu deñlü ḥüsn ü ḫulḳ-ıla līkin beşer geçer

Ya kaşlarıyla ġamze okına virür küşād
Tutmaz ḳarār sīnede bagrum deler geçer

Gāhī belā vü derd ü gehī ġuṣṣa vü elem
Her kim ki ʿāşıḳ ola başından neler geçer

[507] cān: ʿışḳ H

Ġam bārına ger ide taḥammül ʿaceb degül
ʿĀşıḳ ḳaṭār-ı ʿışḳ içinde çü ner geçer

Atsa ḫadeng-i ġamzesini ger Muḥibbī yār
Dil şīşesini hīç sımaz şöyle ter geçer
Ü1-95b, Ü2-37a, Ü3-76ak, AE-44a

621. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Gel bu riyāñı ṣūfī gülistānda ḫāra vir
Destār u cübbeñi de mey-i ḫoş-güvāra vir

Hercāyīdür alınma gülüñ reng ü būyına
Bārī dilüñi virür-iseñ bir nigāra vir

Beẕl itdügüñde cürʿañı bezm-i şarābda
İy yār-ı dil-nüvāz anı bir ḫākṣāra vir

Fāsid hevāya virme dilā gel dimāġuñı
Bir gül yañaġlu gīsūları müşg-bāra vir

Daksun bu dürr-i naẓmumı cānān kulagına
Bir bir Muḥibbī ʿarż kıl ol tācdāra vir
Ü1-95b, Ü2-38a, Ü3-52b, AE-45a

622. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gül-şeker kim didiler ḫurşīd-ile perverdedür
Bilmeyen bilsün anı saklı leb-i dilberdedür

Āyet-i ḥüsnine baksam okıyamam bir elif
Līk göñlümde ḫayāli ḥarf ḥarf ezberdedür

Aç ḥaḳīḳat çeşmini eyle naẓar ruḫsārına
Görmez anı dīde-i ẓāhir saña ol perdedür

Āsitānından çevürme yüzüñi itse cefā
Çünki derdüñe devā iy dil hemān ol derdedür

Meskenet yolın gözedür yine beñzer āfitāb
Kendü göklerde yürür ammā ki yüzi yirdedür[508]

Ġamla şādīye Muḥibbī olma ġamgīn ü feraḥ
Her ne gelse ḫōş gör anı yazılu çün serdedür
Ü1-96a, Ü2-38a, Ü3-76bk, AE-45b

---

[508] Bu beyit Ü3'te yoktur.

623. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her kimüñ başında ʿışḳuñla anuñ sevdāsı var
Görmez ol rāḥat yüzini niçe biñ ġavġāsı var

ʿĀlemi başdan başa ġarḳ idiser bir ḳaṭresi
ʿIşḳuñ emvācı çok u pāyānı yok deryāsı var

Ḫᵛōr bakmagil gedāya dehri almaz ḥabbeye
Ḫırḳaya ḳāniʿdür ol dībādan istiġnāsı var

Ben sanurdum yaluñuz ʿāşıḳ olan cānāneye
Soñra bildüm ki benüm gibi niçe şeydāsı var

İy Muḥibbī pehlevāndur nefsini her kim basa
Çünki dürlü dürlü anuñ ādeme iġvāsı var
Ü1-96a, Ü2-38a, Ü3-52b, AE-45a

624. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Ġurūr itme eger cānā dir-iseñ ʿizz ü nāzum var
Benüm daḫı saña karşu niçe yüz biñ niyāzum var

Hümā gibi eger pervāz idesin sen hevālarda
Göñül gibi şikār eyler seni bir şāhbāzum var

Nigārā şevḳ-i ḥüsn-ile eger sen şemʿ-i meclisseñ
Göñül dirler o bezm içre benüm de söz ü sazum var

Didiler ḫaddine yāruñ ḫaṭı āḫir geliserdür
Didüm kim çāre yok lā-büd başumda çünki yazum var

Bugün maḥmūdıyam dehrüñ gele pervā yimem ġamdan
Muḥibbī çünki karşumda ḳadeḥkārum Ayāzum var
Ü1-96b, Ü2-39a, Ü3-53a, AE-46b

625. Mefʿûlü fâʿilâtun mefʿûlü fâʿilâtun

Boynında yār zülfin gördüm didüm dü-tādur
Hey ne dü-tāy olsun biñ başlu ejdehādur

Bīgāne sanduñ iy dōst ẓāhir göz-ile bakduñ
Cān gözi ile baksañ ʿışḳ ehli āşinādur

ʿĀşıḳda ḫavf-ı düşmen düşmende reşk-i ʿāşıḳ
Herkes cihān içinde bir derde mübteladur

Ebrūsı ṭāḳı anuñ ḥaḳ ḳıbledür dimezseñ
Bu itdügüñ ʿibādet zāhid kamu riyādur

Pā-māl idi Muḥibbī zülfüñ götürdi yirden
Tañ mı olursa sulṭān çün sāye-i hümādur
Ü1-96b, Ü2-39a, Ü3-68ak, AE-46b

626. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Dil sīnem içre ġamze okına nişānedür
Dilber cefālar itmege taʿlīm-ḫānedür

ʿĀşıḳlarını esb-i cefā-y-ıla çiğnedür
Yāruñ elinde zülfi meger tazıyānedür

İller viṣāle irişe ben firḳatin çekem
Dāyim belā vü miḥneti ben nātüvānadur

ʿŪdı gider ü nāya da di nāle ḳılmasun
Ġam meclisinde nālelerüm çün terānedür

Mümtāz olursa sözleri tañ mı Muḥibbī'nüñ
Her ne ġazel ki söylese ol ʿāşıḳānedür
Ü1-97a, Ü2-39b, Ü3-68ak, AE-47a

627. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gerçi virdüñ iy ṣabā bülbül fiġānından ḫāber
Virmedüñ pervānenüñ göynüklü cānından ḫaber

Yücedür cānānenüñ ḳaṣrı feleklerden kamu
Anuñ-ıçun kimseler virmez mekānından ḫaber

Sırrumı fāş eyleyen ʿālemde gözüm yaşıdur
Kim bilürdi virmese rāz-ı nihānından ḫaber

Feylesof olan daḫı bu nüktede ʿāciz geçer
Ḫurde-dānlar virmediler ʿışḳ şānından ḫaber

Mürde iken bu Muḥibbī bulur idi tāze cān
Alabilseydi eger ʿĪsī dehānından ḫaber
Ü1-97a, Ü2-67b, Ü3-38a, AE-85b

628. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Genc-i cemāli üzre saçı tārumār olur
Her kanda genc olsa ʿayān anda mār olur

Görsem yüzüñi gözlerüm ol demde yaş döker
Faṣl-ı bahār olsa sular cūy-bār olur

Korkum budur ki gözlerümüñ yaşı akarak
Ḫalḳ-ı cihāna derd-i dilüm āşikār olur

Saçdum şu deñlü ḫūn-ı ciger bāġ u rāġa kim
Başdan başa bu rūy-ı zemīn lālezār olur

Gerçi Muḥibbī her ġazelüñ tāze meyvedür
Şīrīn lebini añ ki daḫı āb-dār olur
Ü1-97b, Ü2-67b, Ü3-38b, AE-85b

629. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Kaʿbe'dür kūyı nigāruñ kendü cānlar cānıdur
Kapusında kırdugı ʿāşıḳları ḳurbānıdur

Hep güzeller āsitānuñda senüñ encüm mis̱āl
İçlerinde anlaruñ ḥaddüñ meh-i tābānıdur

Şādmānam kim kapuñda olmışam kemter gedā
Kim ki saña kul ola ol ʿālemüñ sulṭānıdur

Her ne söz kim söyleye her bir sözi bir nüktedür
Ol Süleymān-ı zamān hep dil anuñ fermānıdur

Tekye-i ġamda Muḥibbī'nüñ sorarsañ ḥālini
Ġuṣṣa vü derd ü belā-y-ıla elem mihmānıdur
Ü1-97b, Ü2-68a, Ü3-38bk, AE-86a

630. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Serv n'eyler bāġda ol serv-ḳad bālā yiter
Diñ güle açılmasun ol ruḫları ḥamrā yiter

Olmışam ʿüryān-ı ʿışḳ geçdüm libās u ḫāneden
Mesken ü me'vā bu ben dīvāneye ṣaḥrā yiter

Ḥüsni gencine degül ḥācet ola ḫaṭṭ-ı ṭılısm
Zülfi ḥıfẓ içün aña biñ başlu ejderhā yiter

ʿIşḳuñuñ bī-hūşıyam dārū ne ḥācetdür baña
Beni bī-hūş itmege ol zülf-i ʿanber-sā yiter

İy Muḥibbī gel maḥabbetden ʿalāmet isteme
Terk idüp nāmūs u ʿārı ol daḫı rüsvā yiter
Ü1-98a, Ü2-68b, Ü3-38bk, AE-86b

631. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Sakın aldanma cihāna olmasun sende ġurūr
Ne ḳadar devlet bulursañ kendüzüñi añla mūr

Her ne deñlü derd ü miḥnet kim gele eyle ḳabūl
Hīç işitmedüñ mi kim dünyā degül cāy-ı ḥużūr

Eyleme kibr ü ḥased merdūd olan şeyṭāna bak
Zühdüñe ṭayanma gel gör n'oldı Belʿām-ı Baʿūr

Ṣabr kıl kim ṣabr-ıla dirler koruk helvā olur
Gitmesün hergiz dilüñden ẕikrüñ olsun yā Ṣabūr

Çirk-i dünyā ile olmışdur mülevveṡ bu göñül
Cehd kıl tevḥīd ile anuñ yirine tola nūr[509]

Tāc u taḫt u zūr u bāzūya Muḥibbī bakma gel
Hīç bilür misin ki şimdi kandadur Behrām-ı Gūr
Ü1-98a, Ü2-68b, Ü3-39a, AE-86b

632. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Āteş-i dilden nişānem sīne-i çāküm-durur
Dūd-ı āhumdan kebūd olan bu eflāküm-durur

Dem-be-dem bir ġonca-leb raʿnā ġamından aglaram
Lāleye rengi viren bu çeşm-i nemnāküm-durur

Zehre beñzetmiş cefā vü cevrini ehl-i ḫıred
Çün gelür andan ne zehr olsun ki tiryāküm-durur

---

509 Bu beyit Ü2'de yoktur.

Terk-i merhem kıl ṭabībā kim cerāḥat bende var
Yādigār-ı nāvek-i bed-ḫūy-ı bī-bāküm-durur

İy Muḥibbī ʿışḳı bālā itdi bu dil āteşi
Böyle bālā iden anı cism-i ḫāşāküm-durur
Ü1-98b, Ü2-68b, Ü3-38bk, AE-87a

633. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Çeşmi eline ḫançer alup ḳaṣd-ı cān tutar
Müjgānlarını nāvek ü kaşın kemān tutar

Zāhid özine zerk ü riyā pīşe eylemiş
Elden komaz piyāleyi rindān her ān tutar

İki cihānı virüben alan metāʿ-ı vaṣl
Dürr-i s̱emīni ḥaḳ bu-durur rāyegān tutar

Ḥarḳ eyledi zemīni gönül āteşi tamām
Şimden girü zebāne reh-i āsümān tutar

Görsün Muḥibbī gün yüzüñ āvāre eyleme
Bir ẕerreden de kendüyi ol nā-tüvān tutar
Ü1-98b, Ü2-79a, Ü3-45ak, AE-96b

634. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zülfüñe kāfir dimişler ya ne içün kīn tutar
Küfrile cemʿ idebilmez kīni her kim dīn tutar

Bir perī-ruḫsār sevdüm kim göre bu ḫastayı
ʿAḳlı yok cin tutmışa beñzer diyü başın tutar

Māh-rūlar öldürürler cevr-ile ʿāşıḳları
Ol yola gitmez benüm yārum yeñi āyin tutar

Her kişi ẕevḳ u ṣafāda gice gündüz şād-kām
Çarḫ-ı ẓālim ya n'içün dāyim beni ġamgīn tutar

Bu cihāna iy Muḥibbī gerçi virdüñ üç ṭalāk
Ölmeyince komaz āḫir cānuñ ol kābīn tutar
Ü1-98b, Ü2-79b, Ü3-45ak, AE-97a

635. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Dilde gözde görinen cānānedür
Kimseler fehm itmedi cānā nedür

Bagladı dil gerçi Leylī zülfine
Bilmedi Mecnūn veli Leylā nedür

Kim ezelden ʿışḳa virdi göñlini
Ol kişi tā ḥaşr olınca yanadur

ʿÖmr murġı rızḳını yimekdedür
Çünki her güni anuñ bir dānedür

Bu Muḥibbī virmedi dünyāya dil
Merddür her cünbüşi merdānedür
Ü1-99a, Ü2-79b, Ü3-45a, AE-96b

636. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

ʿIşḳuñ ḥadīs̱i sanma dilümde fesānedür
Gūyā zebān-ı āteş-i ʿışḳum zebānedür

Sīnemde dāġ āteşi ḫırḳamda āb-ı mey
Cemʿ oldugı bu ikisi ʿışḳa nişānedür

Geh seyr-i genc-i zāviye geh ḳaṭʿ-ı bādiye
Sensin murād seyr ü s̱ebātum bahānedür

Kār-ı cihāna olmadı hīç kimse muṭṭaliʿ
İşler murādı üzre bu bir kārḫānedür

Dünyādan umma būy-ı vefā gel Muḥibbīyā
Raḥm eylemez kimesneye köhne zamānedür
Ü1-99a, Ü2-80b, Ü3-45b, AE-98a

637. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Bilmeyüp ḫalḳ-ı cihānı cümle bī-ġam sandılar
Bu beḳāsuz ʿālemüñ ẕevḳini her dem sandılar

Şol kadar zārīlıġ itdüm göz yaşın dökdüm yire
Bu cihānı ser-te-ser dīnār u dirhem sandılar

İncelikde görmediler bilüñe mānend kıl
Noḳṭayı beñzetmediler agzuña kem sandılar

Cūları akıtdılar yir üzre bu yaşum gibi
Agladup ol derdmendi bilmezem nem sandılar

'Işḳa düşdüm şāh iken itdüm bugün faḳrı ḳabūl
Gördiler aḥvālümi İbrāhīm Edhem sandılar

İy Muḥibbī ṭālib oldılar lebi tiryākine
Mār zülfinüñ zebānını görüp sem sandılar
Ü1-99b, Ü2-80b, Ü3-46a, AE-97b

638. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Eksük olmaz gitse bir ġam yirine biñ ġam gelür
Ancak anuñ def'ini kılmaga cām-ı Cem gelür

'Arż idem pīr-i muġān dergāhına aḥvālümi
Ol bilür derd-i derūnum ol baña maḥrem gelür

Her ne deñlü eylese cevr ü cefālar rāżıyam
Her ne itse cānuma zevḳ u dile ḫurrem[510] gelür

Sakın aldanma vefāsuzdur bu dünyā-yı denī
Ẓāhiren şekker sunar ma'nī yüzinden sem gelür

Kalmadı yaşı Muḥibbī'nüñ gözinde ḳaṭrece
N'eylesün ancak gözinden yaş yirine dem gelür
Ü1-99b, Ü2-73b, Ü3-39bk, AE-90a

639. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Eşkümi bu dīdeden āh ol ruḫı gülgūn çeker
Ḫākden lāle gibi san ḳaṭre ḳaṭre ḫūn çeker

Ruḫlaruñla ḥüsnüñüñ hengāmesi germ olıcak
Ḫacletinden yüze ebrūsın meh-i gerdūn çeker

Dişlerüñ yād itdügi dem derd-ile bu ḫasta dil
Gözlerinden dāmenine lü'lü'-yi meknūn çeker

---

[510] ḫurrem: merhem Ü3

Ġayrılar bilmez neler çekdügini dīvānenüñ
ʿĀkil olan añlayımaz anı kim mecnūn çeker

Mıṣr-ı ḥüsnüñde Muḥibbī cūlar itdi çeşmini
Nīl akıdur birisi birisi de Ceyḥūn çeker
Ü1-100a, Ü2-73b, Ü3-39b, AE-90a

640. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Her kaçan āteş-i ġam bu dil-i ġamnāke gelür
Sineden dūd-ı dilüm de çıkar eflāke gelür

Ruḫlaruñ ẕikri şehā gitmeye dilden hergiz
Pāk-rū oldugıçun ẕikri dil-i pāke gelür

Genc-i ḥüsnüñe saçuñ ejder olursa da ne[511] ġam
Yine dīvāne dil ol rāh-ı ḫaṭar-nāke gelür

Ger olam tīġ-ı ġamuñ küşteşi iy serv-i ḫırām
Ḥaşre dek ẕevḳ u ṣafā sīne-i ṣad-çāke gelür[512]

Naḳş-ı ḥüsnüñi göñül levḥine yazsun bu Muḥib
Sanmasun böyle nakış ṣafḥa-i idrāke gelür
Ü1-100a, Ü2-74b, Ü3-39bk, AE-91a

641. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Görelden ṭāḳ-ı ebrūñı nigārā tāḳatüm ḫamdur
Lebüñ şevḳi ile gözden dökilen dāyimā demdür

Ḳadem çün ḥalḳa-i ḫātem olaldan dest-i ġam içre
ʿAḳīḳ-i eşk-ile rūyum nigīne döndi ḫātemdür

Ne deñlü urasın cevr ü cefā topını sarsılmaz
Maḥabbet çünki bu dilde ezelden şöyle muḥkemdür

Yüzüme bir güle baksañ ya yaşuma naẓar kılsañ
Birine dir-idük altun birine daḫı dirhemdür

Muḥibbī döndürürseñ yüz n'ola rāh-ı selāmetden
Saña olmak melāmet ʿışḳ-ıla zīrā müsellemdür
Ü1-100b, Ü2-65a, Ü3-46ak, AE-83a

---

511 ne: -Ü1

512 gelür: çeker Ü1

642. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bāġda açıldı gül cān u cihānum kandadur
Cūlar akdı dīdeden serv-i revānum kandadur

ʿIşḳ meydānına eydüñ gelsün ol çābük-süvār
Kalmışam ḥayretde ol cevlān-künānum kandadur

Gūşına nālişlerüm almaz dilā ol seng-dil
N'ola ḥālüm bilmezem nā-mihribānum kandadur

Biñ suvāl itsem dönüp virmez cevāb ol ġonca-leb
Serv-ḳad ol yüzi gül piste-dehānum kandadur

Bu Muḥibbī ḫastadur gelsün berü bālīnüme
Tāze cān virsün diñüz ol yār-ı cānum kandadur
Ü1-100b, Ü2-65b, Ü3-45bk, AE-83b

643. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ẓāhirā taşum görüp içüm de ḫurrem sandılar
Her ne kim bī-ġamdur anı ṣanma ādem sandılar

Ḫilʿat-i zülf-i siyāhını geyelden ḥāl-i yār
Karalar geymişdür İbrāhīm-i Edhem sandılar

Āḫirī ʿömrüñ fenādur olsa ger ṣad ya hezār
Çün geçer ʿāḳil[513] olanlar anı bir dem sandılar

Gözlerümden dāne dāne laʿl ü mercān dökilür
Bilmediler ḳıymetin ancak hemān dem sandılar

Eşkümi bilen benüm deryāya teşbīh eyledi
İy Muḥibbī bilmeyenler anı hōd nem sandılar
Ü1-101a, Ü2-65b, Ü3-46ak, AE-83b

644. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Kim gūş iderse naẓmumı eydür yegānedür
Her beyt-i sūznāki anuñ ʿāşıḳānedür

Mülk-i vücūdı yaksa ser-ā-ser kül eylese
Olmaz ʿaceb ki ʿışḳuñ odı ḳaṣdı cānadur

---
513 āḳil: āḫir Ü3

Genc-i viṣālüñ[514] üstine konmış tılısmlar
Sāḥir gözüñle ol iki ebrūvānadür

Cellād çeşmi ḫūnum içerse ʿaceb degül
Mest olsa kişi lā-büd anuñ ḳaṣdı kanadur

Meydān-ı naẓm içinde Muḥibbī dilāverem
Her söz ki anı söyledüm ol pehlüvānedür
Ü1-101a, Ü2-66b, Ü3-47a, AE-84b

645. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Başda ḫumār defʿini pīr-i muġāna sor
Dir saña dil hevāsını çeng ü çıġāna sor

Benden ne söz ki ẓāhir olur bil ḥaḳīḳīdür
Efsāne-i zamāneyi ehl-i zamāna sor

Ḫālüñi gördi zülfüñe bend oldı dil şehā
Murġ-ı ḥarīṣi saña dişüñ dām u dāne sor

Hicrān ġamıyla ḫasta göñül gör neler çeker
Bilmek eger murād-ısa derdüm şebāne sor

Devrān ne kār üzre durur iy Muḥibbī var
Bir bir saña ʿayān ide ol kārḫāne sor
Ü1-101b, Ü2-66b, Ü3-47a, AE-84b

646. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Sāḳī şarāb-ı nāb-ıla cām-ı ṣafā getür
Yaʿnī maḥabbet ehline mihr ü vefā getür

Tīġ-ı cefāñ-ıla dili ṣad pāre eyledüñ
Laʿl-i lebüñi merhem idüben devā getür

Var mı cihānda bir baña beñzer ya bī-nevā
Var-ısa iy zamān anı göster baña getür

Düşnām ile n'ola añarsa seni nigār
Lāyıḳ budur ki sen aña medḥ ü s̱enā getür

İy dil Muḥibbī çeşmini sevdālara düşür
Derd ü belāyı cānına başa hevā getür
Ü1-101b, Ü2-66b, Ü3-47a, AE-84b

[514] viṣālüñ: cemāli Ü3

647. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Rind olan meyḫānelerde bāde-i ṣahbā çeker
Zāhid-i dil-teşne ḥayvān gibi turmaz mā çeker

Niçeler bir ḳaṭre suya düşüben ġarḳ oldılar
Niçeler var bir nefesde kim yidi deryā çeker

Niçe rūşen olmasun cānā bu çeşmüm ḫānesi
Ḫāk-i pāyuñ aña her dem sürme-i bīnā çeker

Bezm-i ġamda giceler her kim işide nālemi
Dir niçe neydür bu kim göynüklü āh u vā çeker

İy Muḥibbī nāme-i ḥüsnini yazdukda ḫaṭı
Kaşlarından meşk-ile üstine ḫoş ṭuġrā çeker
Ü1-102a, Ü2-52b, Ü3-53ak, AE-61b

648. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Yiter eşküm yanumca baña leşker
Olursam tañ mıdur ʿuşşāḳa server

Başumdan aşmaga ḳaṣd itdi yaşum
Muḳarrerdür beni ġarḳ itmek ister

Cihāndan götürildi cümle ẓulmet
Yüzüñden oldı çün ʿālem münevver

Ṭılısm olmış meger kim genc-i ḥüsne
Görenler didiler zülfüñe ejder

Muḥibbī gül yüzüñe dil virelden
Öter bülbül gibi zārīlıġ eyler
Ü1-102a, Ü2-52b, Ü3-68b, AE-61b

649. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿIşḳ cāmını içüp anlar ki serḫoş oldılar
Ġuṣṣa vü ġamdan geçüp cümle ferāmūş oldılar

Lāle-veş kanlar yudar kūh-ı belāda ehl-i ʿışḳ
Her biri içüp ciger ḫūnını bī-hūş oldılar

Seni gözlerler açup her biri göz tutup kulak
Nergis ü gül gülşen içre dīde vü gūş oldılar

Māh-rūlar ḳatline ḳaṣd eyleyüp ʿāşıḳlaruñ
Tagıdup sünbüllerin san kim zirih-pūş oldılar

İy Muḥibbī kim ki nūş itmiş-durur cām-ı elest
ʿIşḳ-ıla deryā-dil olup cümle serḫoş oldılar
Ü1-102a, Ü2-53a, Ü3-68bk, AE-62a

650. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Benüm yārum ki mihr-i ḫāverīdür
Beşer sanmañ anı siz ol perīdür

Tekebbürle kaçan geyse külāhın
Gören dir bu güzeller serverīdür

Çeküp ḫançer kıla ʿuşşāḳına ḳaṣd
Niçe tenler o dem cāndan berīdür

Elinde pür görinen cām-ı bāde
Hemān āyīne-i İskenderīdür

Muḥibbī ʿarż kılsa sözlerini
Gören dir fi'l-ḥaḳīḳa[515] cevherīdür
Ü1-102b, Ü2-53a, Ü3-62a, AE-62b

651. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Ḥüsnüñ bahārı ẓāhir olalıdan iy nigār
Cān ʿandelībi eyledi karşuñda āh u zār

Daʿvā-yı ḥüsn itmege sen dil-firīb ile
Bu kār-ḫānede büt-i Çīnüñ ne cānı var

Eflāke ire gün gibi anuñ başı şehā
Her kim ki ide kendüyi kūyuñda ḫāksār

Derd-i derūnı levḥ-i dile yazmak istedüm
Kanlu yaşumdan oldı o dem levḥ-i pür nigār

Cānā Muḥibbī ḳıymeti çünki bilinmedi
Bir gün ola ki biline geçdükçe rūzigār
Ü1-102b, Ü2-53a, Ü3-62ak, AE-63a

---

[515] dir fi'l-ḥaḳīḳa: fi'l-cümle eydür Ü3

652. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Felek saḳfına togrılmış çıkar bir āhumuz vardur
Anuñla bile çıkmaga nihānī rāhumuz vardur

Bizi bī-kes sanup iy ġam gelüp cevr itmek istersin
Feraḥlar feyż ider cān u dile Allāh'umuz vardur

Sorarsa bize ol meh-rū ne gūne kesbüñüz vardur
Dirüz biz ehl-i 'ışḳ olduk göñülden āhumuz vardur

Raḳībā gel nigār-ıla bizüm aramuza girme
Şikāyet eylerüz vallāhi 'ādil şāhumuz vardur

Muḥibbī dār-ı dünyāya 'aceb mi māyil olmazsak
Ḥaḳīḳat levḥine nāẓır dil-i āgāhumuz vardur
Ü1-103a, Ü2-54a, Ü3-53b, AE-63a

653. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Sīnemde benüm āteş ü başumda hevādur
Dermānı nedür 'āşıḳa çün derdi devādur

Bir yaña ser-i zülfi çeker bir yañadan ruḫ[516]
Eksük degül ikisi daḫı başa belādur

Dünyāya sakın aldanuban virme aña dil
Maġrūr olayım dime 'ömr bād-ı hevādur

Her kim ki vefāyı koyup almaya cefāyı
Her ne ki çeke çeksün aña cümle sezādur

Bīgāne sanup bakma Muḥibbī'ye ḥabībüm
'Işḳuñla bilişdür ezelī meyli sañadur
Ü1-103a, Ü2-54b, Ü3-53bk, AE-63b

654. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Kim naẓar eyler-ise gözlerüme nem görinür
Ol sebebden dil-i miḥnet-zede pür ġam görinür

Kim göre eşk-i revānumı benüm kan dimeye
Ki cigerden dökilen göz yaşıdur dem görinür

---

[516] ruḫ: çarḫ Ü3

Bir sifālı sınıkın virmeye bir cām-ı Cem'e
Rind kim gūşe-i meyḫānede bir Cem görinür

Jāle sanma seḥerī berg-i gül üzre dökilen
Bülbülüñ yaşıdur ol gerçi ki şebnem görinür

Ḳāyil[517] olmazsa Muḥibbī aña sen itme 'aceb
Ẓerreden daḫı gözine bu cihān kem görinür
Ü1-103b, Ü2-54b, Ü3-53bk, AE-63b

655. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Gelen kuldan egerçi kim ḫaṭādur
Efendinüñ velī işi 'aṭādur

Cigerden dil çekerse n'ola āhı
Anuñçün ki bilür yüzi karadur

Çıkar āh eyledügümce semāya
Yaşumuñ menzili taḫt-ı ŝerādur

Ne deñlü eylesem pend ü naṣīḥat
Yeñilmez n'eyleyem göñül belādur

Muḥibbī kesme raḥmetden ümīdüñ
Şefā'atçi Muḥammed Muṣṭafā'dur
Ü1-103b, Ü2-55a, Ü3-54a, AE-64a

656. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Her kimüñ kim pür-cefā bī-raḥm bir cānānı var
Mürdedür yāḫūd anuñ agzına gelmiş cānı var

Ḥasretiyle geçdi 'ömrüm irmedüm pāyānına
Var mıdur 'ālemde kimse[518] vuṣlatuñ imkānı var

Bagrumı deldüñ nigārā ister-iseñ ger nişān
Ġamze tīrine naẓar kıl demreninde kanı var

İy kemān ebrū çeker iller viṣālüñ yayını
Tīr cevriyle hemān bu ḫastanuñ hicrānı var

517 ḳāyil: māyil Ü3
518 'ālemde kimse Ü3: kimse cihānda

Bu Muḥibbī şiʿrine tañ mı dinürse gülsitān
Vaḳt-i gülde gül gibi ter tāze bir dīvānı var
Ü1-104a, Ü2-55b, Ü3-54ak, AE-65b

657. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Yüzüñe beñzemez hīç bir gül-i ter
Boyuña reşk ider serv ü ṣanavber

Per ü bālin yakar pervāne şemʿe
Olan ʿāşıḳ virür elbette ki ser

Aña te's̱īr kılmaz āh u eşküm
Anuñçün didiler ḳalbine mermer

Kināyetdür lebin añsam nigāruñ
Bilen dir selsebīl ü āb-ı kevs̱er

Getür bār-ı ġama ṭāḳat Muḥibbī
Disünler ʿālem içinde saña er
Ü1-104a, Ü2-56a, Ü3-54a, AE-65a

658. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Beñzedürsem melege hem daḫı dirsem saña ḥūr
Tañ degüldür görinürsin baña başdan başa nūr

Genc-i ḥüsnine ṭılısm itdi anuñçün zülfin[i]
Mālik olmaya aña irmeye her müflis ü ʿūr

Her kim ol sāye-i zülfüñe varur rāḥat olur
Her ki yüzüñe naẓar ide gelür aña sürūr

Ẓāhiren dūram u maʿnāda yakınam kapuña
ʿĀşıḳa bir görinür kandasa nezdīk ile dūr

Şöyle mest itdi Muḥibbī'yi lebüñ cāmı kim
Hergiz ayılmaya lā-yaʿḳıl ola tā dem-i Ṣūr
Ü1-104b, Ü2-56a, Ü3-54ak, AE-65b

659. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Nigārā bāġ-ı ḥüsnüñde ruḫuñ bir tāze ter güldür
Aña karşu bu dil feryād ider şūrīde bülbüldür

Ġamuñla dāġlar yakdum bu sīnem üstine yir yir
Görenler didiler anı ki her birisi bir güldür

Göñül baglansa bend olsa ʿaceb mi zülf-i dildāra
Beni dīvāne vü şeydā kılan ol saçı sünbüldür

Girilmez genc-i ḥüsnine iki zülfi iki ejder
Bu ʿışḳdan bī-ḫaber olan görüp dir aña kāküldür

Muḥibbī bir perī-rūya olupdur mübtelā şimdi
Ruḫı gül ḳāmeti serv ü gözi şehlā lebi müldür
Ü1-104b, Ü2-56a, Ü3-62bk, AE-65b

660. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yār-ı men her dem baña cevr ü cefāyı çekdürür
Hey niçe cevr ü cefā derd ü belāyı çekdürür

Bir yañadan ẓulm ider dād eylemez ol şāh-ı ḥüsn
Bir yañadan ġam gelür zecr ü cezāyı çekdürür

Ḫançerin durmaz biler ister ki nebtīz eyleye
Ḳatle zaḥmet virmeyem diyü bu ra'yı çekdürür

Māh-rūlar cümle ögrensün diyü bu ṣanʿatı
Dilberüm her dem baña resm-i ʿanāyı çekdürür

Gāh ġam geh ġuṣṣa vü miḥnet Muḥibbī geh firāḳ
ʿIşḳ-ı yāra düşeli bunca belāyı çekdürür
Ü1-105a, Ü3-44ak

661. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sīneme seng-i cefā sanmañ ki miḥnet arturur
Bil ki her geldükçe göñlümde maḥabbet arturur

Eksük itme nāvek-i ġamzeñ nigārā sīneden
Ol baña zaḥmet degüldür bil ki rāḥat arturur

Ḫāk olursam da yolında sāye salmaz üstüme
Dem-be-dem cevrin[519] baña ol serv-ḳāmet arturur

Gülşene gel cām-ı mey iç zāhidā perhīzi ko
Her ne deñlü kişi perhīz itse ʿillet arturur

[519] Dem-be-dem cevrin: gün-be-gün cevri H

ʿİzzet idüp baş kor-ısam tañ mı pīr-i meygede[520]
Her ayak kim suna nūş itdükçe ḥürmet arturur

İy Muḥibbī ʿışḳdan ʿışḳ-ı ḥaḳīḳīdür murād
Ger mecāzī olsa āḫir ol nedāmet arturur
Ü1-105a, H110a

662. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Cevr ider dilber baña sanur ki miḥnet arturur
Anı bilmez miḥnet artdukça maḥabbet arturur

Sīnemi mecrūḥ iden ẓāhirde gerçi ġamzeler
Ol baña gelmez cerāḥat bil ki rāḥat arturur

Bir nefesle ġamzesi öldürdügin iḥyā ider
Ol Mesīḥī leb yine[521] keşf ü kerāmet arturur

Ger ḳıyām itse olur ẓāhir ʿālāmet ḥaşrdan
Salınursa serv-veş kopar ḳıyāmet arturur[522]

Fāriġ ol fikr eyleme iy dil ġubār-ı ḫaṭṭını
Seni ḥayrān eyleyüp añdukça ḥayret arturur[523]

Zāhidā ṭāʿat degüldür gel riyādan vaz gel
Bu riyā ile yanarsın sanma ṭāʿat arturur

İy Muḥibbī lebleri ẕikrini tekrār eyle kim
Olıcak şekker mükerrer çok ḥalāvet arturur
Ü1-105b, Ü3-96b, BY-30b

663. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Gelse çün ġamzeñ okı ṣadra geçüp cānda yatur[524]
Kim ki ḫūn-ḫᵛāre ola kan içüben kanda yatur

Dil yüzüñ seyrin idüp eyledi zülfüñde vaṭan
Her ne yirde ki şeb irişe ġarīb anda yatur

---

520 pīr-i meygede: ser-i meygede Ü3
521 leb yine: gün-be-gün Ü3
522 Bu beyit yalnız BY ve Ü3'te vardır.
523 Bu beyit Ü3'te yoktur.
524 Bu gazelin ilk beytinin Ü3- 44a sayfasının sonunda müfred olarak da yazıldığı görülmektedir.

Āsitānuñ felege virmesem iy dōst n'ola
Tañ degül bülbül olan çünki gülistānda yatur

Niçe biñ bencileyin var ola āvārelerüñ
Her biri derdüñ-ile ḫasta vü dermānda yatur

Sīne ḥammāmını germ itdi bu dil āteş-ile
Uyumaz ṣubḥa degin külḫen ḳülḫanda yatur [525]

Sīneme ġamze okı sançıluban kıldugı bu
Varacak bir yiri yok döne gelür cānda yatur

Genc-i vaṣlını Muḥibbī arayup bulmayasın
Ġayrı yirde arama ol dil-i vīrānda yatur
Ü1-105b, Ü3-43bk, NO-258a

664. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ruḫların her dem baña dilber gül-i ter gösterür
Katı göñlinden ḫaber sorsam da mermer gösterür

Gerçi itdüm ben göñül mir'ātını İskenderī
Sınsa her bir pāresi kendüyi ḫançer gösterür

Kuluñ olalı kapuñda olmışam sulṭān-ı ʿışḳ
Ḫāk-i pāyuñ başına almış dil efser gösterür

Naḳd-i cānı aldı evvel soñra inkār eyledi
Ḫaṭṭı turmış şimdi tezvīr ile defter gösterür

Dil kebāb idüp Muḥibbī ideli yaşın şarāb
Bezm-i ġamda çeşmini toptolu sāġar gösterür
Ü1-106a, Ü3-43bk, NO-258b

665. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Serv ü çemen eger göre ruḫsāruñ iy nigār
Basmaga bir ḳādem daḫı anuñ ne cānı var

Bād-ı ṣabā feleklere ilte ġūbārumı
Olsam kaçan bu derd-ile kūyuñda ḫāksār

Gördüm cefā vü cevrüñe yok ṣabr u ṭāḳatüm
Kıldum diyār terkini āḫir ben iḫtiyār

[525] 5 ve 6. beyitler yalnız NO'da vardır.

Gördüm raḳībi kūyuñ ara seyr ider didüm
Olur mı ḥācı Ka'beye durmag-ıla ḫimār

Kimdür Muḥibbī ḫasta dili sorsañ iy ṣanem
Direm esīr-i derd-ile bed-nām-ı rūzigār
Ü1-106a, Ü3-43ak

666. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Dehr eli her nā-kese cām-ı mey-i aḥmer sunar
Baña ḫūn-ı dil ile cām-ı belā-perver sunar

Derd-i 'ışḳ ḳānūna uymaz anda bulınmaz şifā
Gör 'ilāc içün ṭabībi baña nīlūfer sunar

Genc-i ḥüsnin görmek itsem zülfi girür araya
Yutmaga bu bī-dili ḳaṣd eyleyüp ejder sunar

Bāġ-ı dilde bu Muḥibbī diḳeli söz naḫlini
Tāze tāze isteyene meyvehā-yı ter sunar

Tuḥfe iltür şi'r-i şīrīnin yine cānāneye
Rind olan maḥbūbına kāġız ile şekker sunar
Ü1-106a, Ü3-44b

667. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Senden cefā vü cevri göre dil vefā sanur
Her ne gelürse 'āşıḳa anı 'aṭā sanur

'Anber saçuñı 'ārıżuñ üstinde iy ṣanem
Her kim görürse Rūm'da müşg-i Ḫıṭā sanur[526]

Minnet mi ide küḥl-i Ṣıfāhān'a ẕerrece
İzüñ tozını çeşmine kim tūtiyā sanur

'Işḳuñ ṣafāsı niçedür 'āşıḳ bilür hemān
Bī-derd olan anı ne bilsün belā[527] sanur

Ḥadden geçürme nāzı Muḥibbī'ye sevdügüm
Korkum budur ki seni gören bī-vefā sanur
Ü1-106b, Ü3-43a, H111b

---

[526] Mısra H'de:
Her kim görse zülfüñi misk-i Ḫıṭā sanur
şeklindedir.

[527] belā: devā Ü3

668. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Dāyimā ʿaḳl-ıla çün ʿarbedeler kārumdur
Ġam degül leşker-i ġam bile benüm yārumdur

Korkaram ʿöẕr ḳabūl olmaya yanuñda senüñ
Seni sevdügüm içün dime günehkārumdur

Gösterürseñ yüzüñi cānumı şükrāne virem
Dimiş-idüm bu sözi dönmezem iḳrārumdur

Seni gülşende raḳībüñ ile gördükde didüm
Bülbül-āsā beni zār eyleyen ol ḫārumdur

Dürre beñzerse Muḥibbī sözümi itme ʿaceb
Ẓāhir iden anı çün ṭabʿ-ı güher-bārumdur
Ü1-106b, Ü3-40b

669. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḫārdan mı bülbül inler ya gül-i terden midür
Bu cefālar cānuma dilden mi dilberden midür

Eyledi tātār çeşmi cān u dil mülkin ḫarāb
Bu taʿaddī bu sitem şehden mi leşkerden midür

Şemʿ-veş karşuñda yandum eridüm raḥm itmedüñ
Seng-i ḫārādan mı göñlüñ yoḫsa mermerden midür

Fitneler peydā ider zülfüñ ile ebrūlaruñ
Yoḫsa bu āfetler ol çeşm-i sitemgerden midür

İy Muḥibbī raġbet idüp sözlerüñe ehl-i naẓm
Kapışurlar birbirinden dürr ü gevherden midür
Ü1-107a, Ü3-40b

670. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Dil tuḥfe itdi cānını cānāna ʿarż ider
Ḥālini kul olan kişi sulṭāna ʿarż ider

Her kim ki bile leẕẕet-i ʿışḳuñ ṣafāsını
Sanmañ anı ki derdini dermāna ʿārż ider

Çözüp saçını itse ne tañ dehri pür ʿabīr
Būyı zamāne ḫalḳına çün şāne ʿarż ider

Rūm illerini naẓm ile tutdı Muḥibbī
Şimden girü ol Ḳūm ile Ḳāşān'a ʿārż ider

Derd-i dilini şiʿr-ile bir bir beyān idüp
Ḥālini meger ki āl-ıla yārāna ʿarż ider
Ü1-107a, Ü3-41a,

671. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sen gülersin gülşen içre gül gibi iy gülʿiẕār
Bülbül-āsā şevḳuñ-ile eylerem ben āh u zār

Şemʿ-i bezm ara gibi nūr-ı cemālüñ şevḳıne
Nola yakarsa beni gāhī dimişler nūra nār

Şöyle beñzer sā'il olmışdur kapuñda mihr ü meh
Rūz u şeb karşuñda olmış her biri āyīnedār

Dün gice cām-ı lebüñüñ cürʿasın nūş eyledüm
Şöyle mest oldum velīkin görmedüm hergiz ḫumār

Gülşen-i ḥüsnine itmiş ḫaṭṭını bārū nigār
İy Muḥibbī tañ degül eṭrāfını ger tuta ḫār[528]
Ü1-107b, Ü3-41a

672. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Aldı destine yine deste-i zülfini nigār
Siḥr-ile eyledi gencīne-i ḥüsne anı mār

Çeşmi ṣayyādı yine aldı eline ok u yay
Sīneme zaḫm urup murġ-ı dili kıldı şikār

Dūd-ı āhum irişe miydi benüm gök yüzine
Sīnem içinde gelüp ʿışḳ eger yakmasa nār

Cürʿa-ı cām-ı maḥabbetden ezel nūş itdüm
Mest-i ʿışḳam ebedī gitmeye serden bu ḫumār

Bu Muḥibbī ser-i zülfüñle ruḫuñ fikr idicek
Ḥayret alur bilimez niçe geçer leyl ü nehār
Ü1-107b, Ü2-62b, Ü3-47b, AE-80a

---

[528] ḫār: mār Ü3

673. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sīnem üzre görinen yir yir benüm ġam dāġıdur
Gözlerümden yaş degül akan belā ırmagıdur

Ol ḳamer bedr oldı irişdi güzellik[529] burcına
Ger anuñ dīvānesi olsam ʿaceb mi çagıdur

Gül yüzinde diñ perīşān itmesün sünbül saçın
Zāhid-i ṣad-sāl eger görürse ʿaḳlın dagıdur

Beñzedürler gerçi kim vaṣlın nebātī sükkere
Līk hicrān şerbetin gerçek[530] dimişler agıdur

Āsitānuñda sorarsañ bu Muḥibbī bendeñi
Derdmendüñdür faḳīrüñ ayaguñ topragıdur
Ü1-108a, Ü2-62b, Ü3-47bk, H15b, AE-80b

674. Mefʿûlü fâʿilâtun mefʿûlü fâʿilâtun

Ḫaddüñi gördüm iy dōst bir tāze gülsitāndur
Cān bülbüline zülfüñ üstinde āşiyāndur

Bir mūya nisbet itmek olur miyān-ı yārı
Görseñ dehānın ammā bir noḳtadan nişāndur

Leylī saçuñı cānā dak boynuma kemend it
Mecnūnlıgum benüm çün dillerde dāsitāndur

Ya kaşlarıyla atsa ġamz okların[531] ʿaceb mi
Ṣaḥrā-yı sīnem üzre dil aña çün nişāndur

Kūyuñda bu Muḥibbī zārīlıg itse tañ mı
Gül şevḳıne çemende bülbül işi fiġāndur
Ü1-108a, Ü2-63a, Ü3-47bk, H16b, AE-80b

675. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Cān cemālüñ şemʿine yanmaga bir pervānedür
Göreli zencīr-i zülfüñi göñül dīvānedür

---

529 güzellik: güzelüñ Ü1, H
530 gerçek: içen H
531 ġamz okların H: ġamze okın Ü1, Ü2, Ü3, AE

Şol ḳadar naḳş eyledüm dilde ṣanemler resmini[532]
Kim görürse ḫāne-i ḳalbüm sanur büt-ḫānedür

Şām-ı ḫaṭṭuñda ser-i zülfüñ livāsın kaldurup
Yüridi yir yir meger ḳaṣdı anuñ Īrān'adur

Terk idüp dünyāyı Mecnūn pā-bürehne oldugı
Bil naṣīḥatdür saña 'ālem soñu efsānedür[533]

Merd-i meydān ol Muḥibbī 'ışḳ ara terk eyle cān
Çün bilürsin merd olanuñ cünbişi merdānedür
Ü1-108b, Ü2-63b, Ü3-46bk, H16a, AE-81b

676. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Bir sehī serve gözüm yaşı aḳar
Bildüm āḫir sedd-i müjgānum yıḳar

Açılur göñlüm gözüm nergis gibi
N'eylesün ol ḥüsn-i zībāya baḳar

Zülfinüñ zencīrini almış ele
Bu dil-i dīvāne boynına taḳar

Şem'-i ḥüsne n'ola yaksam cān u dil
Şem'e pervāne özin görse yaḳar[534]

Söz çerāġın rūşen itse tañ mıdur
Çün Muḥibbī sözi Ḫusrev'den yaḳar
Ü1-108b, Ü2-64a, Ü3-48a, H19a, AE-81b

677. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

İrgürür[535] peyk-i maḥabbet mihnet ü ġamdan ḫaber
Mübtelā-yı 'ışḳ hergiz istemez andan ḫaber

Virmezem 'ālemlere 'ışḳ ile olan bir demüm
Vireyim her kim ki gūş eylerse ol demden ḫaber

---

532 resmni: naḳşını Ü3, H

533 efsānedür: vīrānedür Ü3, H

534 Mısra H'de:
Görse şem' pervāne kendüzin yakar
şeklindedir.

535 irgürür: getürür H

Leblerin ẕikr eyle aňma ʿaḳreb-i zülfini ko
Var-iken laʿl-i müferraḥ virmegil semden ḫaber

Āh kim işitmedüm ben mū miyānından ḫaber[536]
Görmedüm virür baňa bir kimse ol femden[537] ḫaber

Olmış-ıdı bu Muḥibbī ʿışḳuň ile āşinā
Yog-ıdı hergiz bu eflāk-ile[538] ʿālemden ḫaber
Ü1-109a, Ü2-64a, Ü3-46bk, H-61a, AE-81b

678. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Nigāruň ḳāmeti serv-i sehīdür
Yanında servi aňmaň kūtehīdür

Ṣūrāḥī ḳulḳulın kim itmeye gūş
Anuň ṣāġar gibi ḳalbi tehīdür[539]

Görüp kūyını olan ḫulda ṭālib
Ḥaḳīḳatde ol ādem eblehīdür[540]

Olaldan cām-ı laʿlüň nūş-ı cānum
Zenaḫdān sībi göňlümüň bihidür

Muḥibbī ʿazm-i ṣaḥrā itse Leylī
Gözi Mecnūn'uň anuň ḫargehīdür[541]
Ü1-109a, Ü2-69a, Ü3-67a, NO-38a, AE-87b

679. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Vādī-yi ʿışḳa düşüp āvāralık göňlüm diler
Derdüme çün çāre yok bī-çāralık göňlüm diler

---

536 ḫaber: nişān H
537 bir kimse ol femden Ü1, Ü3, H, AE: ol Ü2
538 hergiz bu eflāk-ile: bu nüh felek küllī H
539 Beyit NO'da:
Ṣūrāḥī ḳulḳulını eyleyüp gūş
Elinde tutdugı ṣāġar tehīdür
şeklindedir.
540 Mısra NO'da:
Ḥaḳīḳat eblehīler eblehīdür
şeklindedir.
541 Mısra NO'da:
Aňa Ḳays'uň çeşmi ḫargehidür
şeklindedir.

Cām-ı laʿlüñ içeli oldum ḫarābātī vü mest
Ol sebebden dāyimā mey-ḫᵛāralık göñlüm diler

Kara geysem dūd-ı āhumdan n'ola zülfüñ gibi
Būseñi almag-ıçun ʿayyāralık göñlüm diler

Saç sakal agardı hey miskīn birez inṣāfa gel
Niçe bir dirsin baña yüz karalık göñlüm diler

Dil ṭabībidür umar vire Muḥibbī'ye cevāb
Āsitān-ı yārda bīmāralık göñlüm diler
Ü1-109a, Ü2-69a, Ü3-64bk, AE-87a

680. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Āh olur karşumda ol dilber tırāş üç günde bir
Tañ mıdur çıksa benüm bagrumda baş üç günde bir

Tutdı yaşum ʿālemi eflāke çıkdı dūd-ı āh
Gizli rāzum anuñ-ıçun oldı fāş üç günde bir

Kirpügi ṣaflar düzüp turmaz dil alur perçemi
Ḳalb-i ʿuşşāḳı sıyup eyler savaş üç günde bir

Eksük olmasun yaşum kim döküben ḫūn-ı ciger
Geydürür bu egnüme gülgūn ḳumāş üç günde bir

Tāb-ı ḥüsninden Muḥibbī bir ḥarāret[542] bagladı
Teb tutar gibi olur ṣāḥib-firāş üç günde bir
Ü1-109b, Ü2-69a, Ü3-64bk, H-45b, AE-88a

681. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Meyl-i ṭabīʿī çünki o serv-i revānadur
Anuñ içün ayagına yaşum revānedür

Lü'lü' dişüñ firāḳı ile saçlaruñ añup
Āh eyledükçe yaş ki dökem dāne dāne dür

Dag eylesem n'ola kolumı zer kemer kılup
Kuçmaga çün ümīdüm o nāzük miyānedür

Cān naḳdi ile ṭālib olup būse istedüm
Didüm lebüñi öpmege cānā bahā nedür

---
[542] ḥarāret: cerāḥat Ü3

Binse semend-i nāza kaçan cilve eylese
Tutar elinde zülfini san tāzıyānedür

Zülfinde niçe dilleri gör mübtelā yatur
Gūyā Muḥibbī ʿāşıḳa bīmār-ḫānedür
Ü1-109b, Ü2-70a, Ü3-51a, AE-88b

682. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Tenümde her kılum olsa benüm gūyā zebān yir yir
Derūnum ḥālini mümkin degül itmek beyān yir yir

Başumda mūy-ı jūlīdem görüp sanmañ anı mūlar
Çıkar derd-ile āh itsem depemden bu duḫān yir yir

Konup ṣaḥrā-yı sīnemde sipāh-ı ġam yakar[543] āteş
Ocaklar yiridür kalmış degül dāġ-ı nihān yir yir

Seḥerden derd-ile dilden yine göynüklü āh itdüm
Şafaḳ sanmañ tutışmışdur kenār-ı āsümān yir yir

Akıdup kanlu yaşum dögünüp taşlarla cān virsem[544]
Bite ḳabrümde ḫāküm üzre mīr-i[545] ʿāşıḳān yir yir

Bükilüp ḳāmetüm āḫir belā bezminde çeng oldı[546]
Muḥibbī anuñ-ıçundur kılur her mū figān yir yir
Ü1-110a, Ü2-70a, Ü367b, H-53a, AE-88b

683. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İstesem būse lebinden baña düşnāmum virür
Gör ne cān-perver-durur kim[547] dem-be-dem kāmum virür

Anuñ içün cān-ber-efşān eyledüm ben her ṭaraf
Her yañadan kim gelürse aña peyġāmum virür

---

[543] yakar: yakup H
[544] Mısra H'de:
Leb-i laʿlüñ firāḳıyla reh-i ʿışḳuñda cān virsem
şeklindedir.
[545] ḳabrümde ḫāküm üzre mīr-i: ḳabrümde ḫākümden emīr-i H
[546] Mısra Ü1, Ü2, Ü3, AE'de:
Bükildi ḳāmetüm āḫir belā bezminde çeng olup
şeklindedir.
[547] kim: her H

Hey ne sāḥirdür dehānından kaçan nuḳl istesem
Beste eyler leblerin nāz-ile bādāmum virür

Mest kıl iy muġbeçe huşyār olmayam didüm[548]
Gösterüp laʿl-i lebin didi ki bu cāmum virür

Bu Muḥibbī zülfinüñ zencīrine bend olalı
ʿIşḳ ara her kim göre mecnūn diyü nāmum virür
Ü1-110a, Ü2-70b, Ü3-67b, H-58a, AE-88b

684. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Mevsim-i gülde kimüñ destinde gülgūn cāmı var
Şād tutsun göñlini gül gibi ḫoş eyyāmı var

Murġ-ı dil ḫālin görüp meyl itmesün[549] kılsun ḥaẕer
Çeşm-i ṣayyādı elinde zülfi gibi dāmı var

Vuṣlatuñ şehdin gören añsun firāḳuñ zehrini
Rūz-ı rūşen kim ola lā-büd soñında şāmı var

Kim hevā-yı zülfini başında sevdā eyledi
Vādi-i ʿışḳ içre anuñ sanmañuz ārāmı var

Zāhidüñ maḳṣūdı cennet ʿāşıḳuñ dīdār-ı yār
İy Muḥibbī herkesüñ göñlinde başka kāmı var
Ü1-110b, Ü2-63a, Ü3-47b, H117a, AE-80b

685. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Āteş-i ʿışḳ kaçan[550] sīne-i ṣad-çāke düşer
Korkaram āhum ile bir şerer eflāke düşer

Yāra sensin viren iy peyk-i ṣabā peyġāmumı
Bulmadum bir kişi sen çābük ü çālāke düşer[551]

Kaʿbe-kūyuñda didüm ʿāşıḳı ḳurbān ide-gör
Didi ġam çekme ne var bu ḳadar idrāke düşer

---

[548] huşyār olmayam didüm: didüm ki huşyār olmayam H
[549] ḫālin görüp meyl itmesün: meyl itmesün ḫālin görüp H
[550] āteş-i ʿışḳ kaçan: her kaçan āteş-i ʿışḳ H
[551] Beyit H'de:
Sensin ilten iy ṣabā yāra benüm peyġāmumı
Yok bir kimsene sen çābük [ü] çālāke düşer
şeklindedir.

Mey-i nābı içegör tā ire ḳalbüñe ṣafā[552]
Jeng-i ġam yoksa gelür āyīne-i pāke düşer

Yār küyında Muḥibbī müje cārūb idesin
Anda su sepme hemān dīde-i nemnāke düşer
Ü1-110b, Ü2-63b, Ü3-47bk, H-20a, AE-81a

686. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Bāġ-ı ḥüsnüñde yüzüñ baña çü cennet gülidür
Zār olup nāle kılan karşuña[553] cān bülbülidür

Zülf-i şeb-dīziyle koşdum bu yaşum gülgūnını
İşidelden berü kim lā'l-i lebüñ öñdülidür

Niçe yıl ḫarc iderem gevher-i eşki yolına
Şükr lillāh ki daḫı kīse-i çeşmüm tolıdur

Şāh-ı ġam sīneme geldükçe hemen ṣadra geçer
Lā-cerem yirini bilür kim ezelden ulıdur

Rāh-ı 'ışḳ içre Muḥibbī n'ola terk eylese cān
Dōstlar olmaz 'aceb çünki maḥabbet yolıdur
Ü1-111a, Ü2-63b, Ü3-46bk, H-20a, AE-81a

687. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Ṭabl-ı sīnem dögilür 'azm eyle meydān vaḳtıdur
Zülf-ile çal başumuñ topını çevgān vaḳtıdur

Geldi dil deryūzeye[554] kūyuña şeylillāh içün
Vir zekāt-ı ḥüsnüñi men' itme iḥsān vaḳtıdur[555]

Ka'be'dür kūyuñ nigārā gelmişüz ḳurbān içün
Dōstum itmez misin 'uşşāḳı ḳurbān vaḳtıdur

Nev-bahār eyyāmı geldi irişüp faṣl-ı rebī'
Bir münāsib yār-ıla seyr-i gülistān vaḳtıdur[556]

---

[552] Mısra H'de:
Koma elden iç şarāb tā bula ḳalbüñ ṣafā
şeklindedir.

[553] karşuña: karşu bu H

[554] deryūzeye: dervāzeye H

[555] Bu beyit Ü3'te yoktur.

[556] Bu beyit yalnız Ü3'te vardır.

İy ṭabīb-i dil iriş kim kaldı cāndan bir ramaḳ
Eyler-iseñ bu benüm derdüme dermān vaḳtıdur

Bu Muḥibbī eylemez sensüz gülistān seyrini
Her ṭaraf güller açıldı gerçi seyrān vaḳtıdur
Ü1-111a, Ü2-64a, Ü3-4ak, H-21b, AE-82a

688. Fâilâtün fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kūy-ı dildāra varup anlar ki derbān oldılar
Ser-te-ser uşbu cihān mülkine sulṭān oldılar

Yine ʿiyd oldı bezendi her ṭaraf cānāneler
Sanasın kim her biri ḫurşīd-i raḫşān oldılar

Zülfüñüñ çevgānını gördügi dem ʿāşıḳlaruñ
Başların[557] top eyleyüp yoluñda ġalṭān oldılar

Ġam şebinde dōstlar eksük degül derd ü belā
Ḫāne-i dilde gelüp her biri mihmān oldılar

İy Muḥibbī ṭañ degül gitmezse başından ḫumār
Cām-ı ʿışḳı nūş idüp anlar ki sekrān oldılar
Ü1-111b, Ü2-64b, Ü3-4ak, H-23b, AE-82a

689. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Cān naḳdini bildüm yine bu dil telef eyler
Vaṣlını uman cümle işin ber-ṭaraf eyler[558]

Ney gibi şu kim[559] nāle kılur bezm-i ġam içre
Ḍarb itmek içün sīnesini anda def eyler

Varını n'ola yolına ḫarc eylese çeşm[üm]
Kendüyi cüvānmerd-i tehī dest ü kef eyler[560]

---

557 başların: başını H

558 Bu beyit H'de:
Vaṣlını heves eyledi ʿazm ol ṭaraf eyler
Cān naḳdin bildüm yine bu dil telef eyler
şeklindedir.

559 şu kim: kaçan H

560 Beyit H'de:
Varını n'ola çeşmüm eger dökse yolında
Cōmerd zerin saklamayup tehi kef eyler
şeklindedir

Meyl eyleme dünyā niʿmetini görüp iy dil[561]
Ḥayvāndur özin beste-i kāh u ʿalef eyler

Lü'lü' dişüñüñ ḥasreti ile bu Muḥibbī
Dür kılsa gözi yaşını çeşmin ṣadef eyler
Ü1-111b, Ü2-64b, Ü3-47ak, H-23b, AE-82b

690. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Başını kim ki ser-i zülf-ile sevdāya virür
Cān u[562] dil mülkini başdan başa yagmaya virür

Cū gibi her yaña olur gözinüñ yaşı revān
Nāgehān göñlini kim serv-i dilārāya virür

Cān u dil naḳdini virsem n'ola meygūn lebine
ʿĀrifüñ her nesi var bāde-i ḥamrāya virür

Göreyim rāh-ı meẕelletde anı ḫāk ola tīz
Ayaġuñ tozını kim milket-i[563] Dārā'ya virür

Kanlu sudur yaşı[564] aglatma Muḥibbī'yi sakın
Cūş ider āh idicek ʿālemi deryāya virür
Ü1-112a, Ü2-69b, Ü3-67ak, H-47b, AE-87b

691. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Yār zülfin tarayup yine[565] niḳāb-ıla geçer
Görmezem gün yüzini sanki seḥāb-ıla geçer

Salma ferdāya bugün ʿarż-ı cemāl eyle baña
Kim irer yarına bu ʿömr şitāb-ıla geçer

Derd-i ser başda añup ʿārıżuñı yaş dökerem
Çün ṣudāʿuñ żararı defʿ-i gül-āb-ıla geçer

Sīḫe sançup çevürür göñlümüzi ġamzeleri
Çeşmi mest oldugıçun bezmi kebāb-ıla geçer

[561] Mısra Ü1, Ü2, Ü3 AE'de:
İy dil görüben ni met-i dünyāya iden meyl
şeklindedir.
[562] cān: cümle H
[563] milket-i: nükte-i H
[564] yaşı: beni H
[565] tarayup yine: tarar rūyı H

Ḫᵛāb-ı ġāfletden uyar çeşmi Muḥibbī naẓar it
ʿÖmrden sayma sen ol ʿömri ki ḫᵛāb-ıla geçer
Ü1-112a, Ü2-69b, Ü3-67ak, H-50b, AE-87b

692. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kim ki yanınca bile[566] serv-i revānın gezdürür
Pāyına lā-büd anuñ eşk-i revānın gezdürür

Kūh-ı dilde iñlesem dem dem çıkar āh-ı kebūd
Bād-ıla san her ṭaraf taglar tumanın gezdürür

Gir s̱evāba Kaʿbe-i kūyuñda ḳurbān it beni
Niçe yıllardur ki bu dil-ḫasta cānın gezdürür

Mū miyānından ḫaber yok zerre agzından nişān
Ara yirde ehl-i ʿışḳ ancak gümānın gezdürür

Bu Muḥibbī çeşm-i yāra niçe remzin[567] dimesün
Ġamzesi tīrin atar kaşı kemānın gezdürür
Ü1-112b, Ü2-69b, Ü3-67ak, H-52b, AE-88a

693. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Lebüñe mül didüm zülfüñe ʿanber
Dehānuñ ġoncadur yüzüñ gül-i ter

Görüp ruḫsāruñı bālā ḳadüñde
Didüm kim gül bitürmişdür[568] ṣanavber

Eger mescide varup ḳāmet itseñ
Kopar[569] her yañadan Allāhu ekber

Görüp zülf ü lebüñi secde itdüm
Okudum sūre-i[570] "ve'l-leyl" ü "Kevs̱er"

Muḥibbī uşbu şiʿr-i dil-pesendi
Kılur kim okıya elbette ezber
Ü1-112b ,Ü2-70b, Ü3-67bk, H-56b, AE-89a

---

566 kim ki yanınca bile: kim ḫayāl-i dilde bir H
567 remzin: rehzen Ü3, H
568 didüm kim gül bitürmişdür: didi gül bitürür imiş H
569 kopar: gele H
570 sūre-i: āyet-i H

694. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀşıḳ idüm yog-iken hergiz maḥabbetden ḫaber
Mübtelā-yı derd-idüm yog-ıdı miḥnetden ḫaber

Sāyesinde ḫoş geçerdüm ben o serv-i ḳāmetüñ
İtmemişdür[571] hīç kes ṭūbī vü cennetden ḫaber

Ugradum Mecnūn'a sordum ḥālini ol dem didi[572]
ʿIşḳ bir ḥāletdür olmaz anda rāḥatdan ḫaber

İy hümā ḳaṣdum budur āḫir seni itdüm şikār
Göñlümüñ bāzıyla var çün bende himmetden ḫaber

İy Muḥibbī hicr ara gördüm niçe biñ ʿāşıḳı
Ḥasrete ḳāniʿ yog anlar içre vuṣlatdan ḫaber
Ü1-113a, Ü2-70b, Ü3-67b, H-62b, AE-89a

695. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

İstemem kim idesin mihr ü vefā ikide bir[573]
Güzel oldur kim ide cevr ü cefā ikide bir

ʿĀşıḳ olduñ çün anuñ ḫaddine sünbül saçına
Nāleler eyle dilā ṣubḥ u mesā ikide bir

İy ṭabīb sanma ʿilāc ola göñül ḫastasına[574]
İdeyim dime bu derdüme devā ikide bir

Bezm-i ġamda içeyim ḫūn-ı ciger yāduña ben
Gülşen içinde sen iç cāmı şehā ikide bir

Almazam almayıcak būse elüñden cāmı
Ṣāḳiyā ṣāġarı gel sunma baña ikide bir[575]

Bāġ-ı ḥüsnüñde alur būseñi nāzüklik-ile
Salınur boynuña ol zülf-i dü-tā ikide bir

---

571 itmemişdür: almamışdur Ü3, almamışdı H
572 ol dem didi: didüm didi H
573 Mısra H'de:
İstemem mihr idesin yāḫū vefā ikide bir
şeklindedir.
574 Mısra Ü1, Ü2, Ü3, AE'de:
Bu göñül ḫastasına sanma ʿilāc ola ṭabīb
şeklindedir.
575 5 ve 6. beyitler Ü3'te yoktur.

İy Muḥibbī dili pāk eyle hevesden geçegör[576]
Dil olur çünki naẓargāh-ı Ḫudā ikide bir
Ü1-113a, Ü2-56b, Ü3-48ak, H100b, AE-66a

696. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Ol ġonca sözde la'lini çün siḥr-i sāz ider
Esrār-ı ġaybı ẓāhir idüp keşf-i rāz ider

Reftāra gelse serv gibi nāz-ıla kaçan
Pāyına cū gibi yāşum ol ser-firāz ider

Bülbül gibi ben aglasam ol gül gibi güler
Çün nāzenīn nāz ide 'āşıḳ niyāẓ ider

Her kim ki suna pīr-i muġān bī'atine el
Zāhid sözini diñlemez ol iḥtirāz ider

Bir māh-rūya virdi Muḥibbī göñül yine
Geh cevr ü geh cefā vü gehī 'izz ü nāz ider
Ü1-113b, Ü2-56b, Ü3-48ak, AE-66a

697. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Āh kim cāna bıraḳdı bir yüzi gül-nār nār
Bende çekdi göñlümi bir zülf-i 'anber-bār bār

Baña göstermezse ṭañ mı ol meh-i bed-mihr mihr
Kim güzellerle cihānda olmadı hīç yār yār

Murġ-ı cāna virmedi āh ol lebi yāḳūt ḳūt
Līk bagrum pāre kıldı ġamze-i mekkār kār

Geçdi sevdā-yı dile ol ṭurra-i şeb-reng reng
'Ālemi kıldı gözüme ol gözi Tātār tār[577]

Nite gül eṭrāfını tutar Muḥibbī ḫār ḫār
Olı-gelmişdür olur dilberlere aġyār yār
Ü1-113b, Ü2-57b, Ü3-49a-96b, BY-41b, AE-66b

---

[576] Mısra H'de:
Pāk idüp göñül hevesden iy Muḥibbī geçegör
şeklindedir.

[577] Beyit Ü3 ve BY'de:
Başuma sevdā getürdi ṭurra-i şeb reng reng
Anuñ içün görinür dünyā gözüme tār tār
şeklindedir.

698. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Dilberüñ gördüm libāsını çü al üstindedür
Kana girmek mi murādı ya ne al üstindedür

Gāh ider zülfin taḫayyül geh miyānın fikr ider
Bu göñül tūl-ı emel anca ḫayāl üstindedür

Çeşmi üzre ol nigāruñ görinen ebrūları
Beñzer ol 'ayna togup gelmiş hilāl üstindedür[578]

Beñzedelden ḫālini müşge saçını 'anbere
Bu göñül şermendelikden infi'āl üstindedür

Sakın aldanma görüp dehrüñ na'īm ü ni'metin
Çün degül bāḳī anı sen bil[579] zevāl üstindedür

Göñlüm olmaz ki geyem zer-baft u dībā vü ḥarīr[580]
Faḫr oldur kim diyeler baña şāl üstindedür

Buralıdan ḳulagumı dehr eli ṭanbūr-veş
İñiler meclisde bu dil ḳīl ü ḳāl üstindedür

Dīdesi toymaz meger kim tolısar toprag-ıla
Her kişinüñ kim me'āl-i fikri māl üstindedür

İy Muḥibbī bulmadı bir kimse dünyādan murād
Ẓāhirā baksañ geçer māh-ıla sāl üstindedür[581]

Ḳaṣd ider İslāma ḫaṭ terk eylemez[582]
Anuñ içün ḫadd-ile ḫaṭṭuñ ḳıtāl üstindedür
Ü1-114a, Ü2-58a, Ü3-49a, NO-44b, AE-67a

699. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Dil la'lüñüñ hevāsına ḫūnīn ciger geçer
Şevḳ-i ruḫuñla dīde de ṣāḥib-naẓar geçer

---

[578] 3, 7 ve 10. beyitler yalnız NO'da vardır.
[579] sen bil: bil sen NO
[580] Mısra Ü1, Ü2, Ü3, AE'de:
Göñlüm almaz kim zer-baft ü dībā vü ḥarīr
şeklindedir.
[581] Mısra Ü1, Ü2, Ü3 ve AE'de:
Tīz geçer eyyāmı dehrüñ māh u sāl üstindedür
şeklindedir.
[582] Mısrada vezin açısından eksiklik vardır.

Şem'-i cemāl-i ḥüsnüñe 'āşıḳlaruñ senüñ
Pervāne gibi yakmak içün bāl ü per geçer[583]

Bār-ı ġama ki Kaf taḥammül getürmedi
Bu 'āşıḳ-ı şikeste-dil anı çeker geçer

Şīrīn lebüñi ḫasta göñül eyler ārzū
Ḫasta olınca kişi göñülden neler geçer

Acıdugum budur ki kaçan gelse ġamzesi
İtmez ḳarār sīnemi bir dem deler geçer

Geh deyr ü gāh ṣavma'ada görseñüz beni
'Ayb eylemeñ ki başa niçe ḫayr u şer geçer

Virmez Muḥibbī kimseye Tañrı selāmını
Maġrūr olup cemāline ol sīmber geçer
Ü1-114a, Ü2-58a, Ü3-48b, BY-45b, AE-67b

700. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Şem'-i ruḫa kim cān yaka pervāne dimişler
Kim baglaya dil zülfe de dīvāne dimişler

Kūyında benüm zārumı her kim işide dir
Geldi dimege ḥālini sulṭāna dimişler

'Ahd itdi vefā eylemedi ḳıldı cefālar
Ol yār meger vardı Karamañ'a dimişler

Bu vech-ile naẓm-ı Muḥibbī'yi görenler
Beñzetdi hemān şi'rini Selmān'a dimişler

Her söz ki dinür anda gerek niçe ma'ānī
Kim okur-ısa diye ki rindāne dimişler
Ü1-114b, Ü3-60bk, AE-77b

701. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Mu'tedil oldı hevālar irişüp faṣl-ı baḥār
Egnine aldı zümürrüd cāmesini kūhsār

Açılup güller müzeyyen oldı eṭrāf-ı çemen
Raḳṣa girmiş servler durmaz aya[584] karsar çınār

---

583 Bu beyit BY'den alınmıştır.
584 durmaz aya H: met. hem ayasın Ü1, Ü3, AE

Ebrler āh eyleyüp dökdükçe dem dem yaşlar
Pāyına her bir şecer eyler gülüñ zerler nis̱ār

Kaynayup cūş eyledi ḫūn[ı] zemīnüñ mül gibi
Ol sebebdendür görinür tag[585] u ṣaḥrā lālezār

İy Muḥibbī uşbu demlerde didi ehl-i ḫıred
Bādeyi elden düşürme turma kıl def'-i ḫumār
Ü1-114b, Ü3-60bk, H-49a, AE-78a

702. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Kim baglar-ısa zülfine dil mübtelā olur
Başda belāsı üstine ol da belā olur[586]

Komaz teferrüc eylemege genc-i ḥüsnini
Her tār-ı zülfi başına bir ejdehā olur

Āḫir yüzine bakmaya bīgāneler gibi
Her kim güzeller ile ezel āşinā olur

Ġam meclisinde eşk şarāb u ciger kebāb
İñler göñül derd-ile ol bezme nevā olur[587]

Eyle seḥerde koma Muḥibbī niyāzuñı
Ḥācet dilense Tañrı'dan ol dem revā olur
Ü1-115a, Ü3-60bk-93b, BY-41a-42a, AE-78a

703. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Bir güzel sevdüm bugün kim cānlar cānānıdur
Bendesidür ḫūblar ol cümlenüñ sulṭānıdur

Ġonca-veş güftār-ıla gül gibi yārı güldüren
Bād-ı āhumla benüm bu gözlerüm bārānıdur

Mest olup gül şevḳıne çāk-i girībān eylesem
'Ayb kılmañuz bahār eyyāmı gül devrānıdur

---

585 tag: kūh Ü1, Ü3, AE

586 Bu beyit Ü3-93b'de:
Her kim ki göre zülfini ol mübtelā olur
'Aḳlın alup başından aña bir belā olur
şeklindedir.

587 Mısra Ü1, Ü3-60bk ve AE'de:
Dil her nefes o bezme ney ḫoş nevā olur
şeklindedir.

Bāġda yir yir açılan sanma lāle gül-durur
Ḫār elinden bülbülüñ bagrından akan kanıdur

Yine bir şīrīn ġazel didi Muḥibbī şevḳ-ile
Okuyan dir milket-i Rūm'uñ meger Selmān'ıdur
Ü1-115a,Ü3-64ak, AE-79a

704. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Başda sevdā-yı zülfüñüñ hevāsı yok mıdur
Kākülüñe kim ki bend oldı belāsı yok mıdur

Cevr idüp ʿāşıḳları ẓulm ile öldürdüñ bugün
Yarını añmaz mısın rūz-ı cezāsı yok mıdur

Niçeye dek ḥasret-i laʿlüñle olam ḫasta-dil
İy ṭabībüm yoḫsa bu derdüñ devāsı yok mıdur

Göñlümi hicrān şebinde sanduñuz tenhā ola
Eksük olmaz derd ü ġam hīç āşināsı yok mıdur

Lebleri vaṣfında şiʿrüm yār taḥsīn eyleyüp
Bu Muḥibbī'nüñ dimiş şīrīn edāsı yok mıdur
Ü1-115b, Ü64ak, AE-79a

705. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Leblerüñ ẕikri şeḥā cān u dilüm medhūş ider
Kim şarāb-ı ʿışḳ içe lā-büd anı ser-ḫoş ider

Eşk-i çeşmüm ġarḳ iderse tañ degül dil zevraḳın
Mevc urur deryālayın āh eyledükçe cūş ider

Laʿl-i nābuñ ḥasretinden iy leṭāfet gülşeni
Bezm-i ġamda mey diyü ḫūn-ı ciger dil nūş ider

Gül yüzin medḥ eylesem gülşende ol ġonca femüñ
Ġoncalar dem-beste güller her ṭarafdan gūş ider

Kūyına varup Muḥibbī vaṣlın itse ārzū
ʿAhdine kılmaz vefā dāyim aña ḫoş ḫoş ider
Ü1-115b, Ü3-64b, AE-79b

706. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gerçi kim dirler ġamı dilden şarāb-ı al açar
Līk ben ẕīkr eylesem lāʿl-i lebin fi'l-ḥāl açar

Çāre mi vardur ḫalāṣa kurtılur mı murġ-ı dil
Zülfi şahbāzı kaçan zülfine perr ü bāl açar

Genc-i vaṣluñuñ[588] ḫayāli göñlüme virdi küşād
Ġuṣṣalu göñülleri dirler mes̱eldür māl açar

Dāl-ı zülfüñdür gelen ol baña devlet dālıdur[589]
Her kaçan kim Muṣḥaf-ı hüsnüñde göñlüm fāl açar

Nev-ʿarūs-ı ḥüsne aldanmaz Muḥibbī merd olan
Gerçi kim her kişiye yüzin bu dehr-i Zāl açar
Ü1-116a, Ü2-56b, Ü3-48a, AE-66b

707. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gösterür ḫaṭṭını evvel soñra zülfin çīn ider
Beñzer ol küffāra kim göz göre ḳaṣd-ı dīn ider

Rāstī ḳaddi ḫayāli ṭabʿumı mevzūn idüp
Lebleri ẕikri dem-ā-dem sözlerüm şīrīn ider

Gāh aglar geh okur bülbül gülüñ mecmūʿasın
Eşk-i çeşminden gülüñ evrāḳını rengīn ider

Şāḫ-ı serv üzre kaçan kim ḫuṭbe okur ʿandelīb
Añsa gül şāḫın çınār el kaldurup āmīn ider

Gūşına dakmaz Muḥibbī gevher-i naẓmuñ nigār
Ol sebebden luṭf-ı ṭabʿuña senüñ taḥsīn ider
Ü1-116a, Ü2-58b, Ü3-49bk, AE-68a

708. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her ne cān kim nār-ı ʿışḳ-ıla yanarsa nūrdur
Her gönül olur ḫarāb-ı ʿışḳ ol maʿmūrdur

N'ola iġmāz itse ehl-i ʿışḳa şāh-ı ḥüsn olan
Nāzenīn olan ezelden ḥüsnine maġrūrdur

---
588 vaṣluñuñ: ḥüsnüñüñ Ü3
589 dālıdur: fālıdur Ü3

Çeşm-i mesti mey yirine kanumı nūş eyledi
Gözini açmadugı bu kim katı maḫmūrdur

Tīrini gönderdi gerçi yara urdı bagruma
Tā ḳıyāmet cān u dil ol yaraya mesrūrdur

İy Muḥibbī sāyesinde ḫoş geçem dirsin velī
Sāyesi olmaz anı bilmez misin bir nūrdur
Ü1-116a, Ü2-58b, Ü3-49bk, AE-68b

709. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ġamzelerle her kaçan çeşm-i siyāhın gezdürür
İrgürür eflāke ʿāşıḳ āh u vāhın gezdürür

Salınan iki yanında dilberüñ kākül degül
Boynına ʿāşıḳlaruñ almış günāhın gezdürür

Murġ-ı dil niçe ḫalāṣ olur ki her dem ṣayd içün
Ol hümā-pervāz çeşmi gibi şāhin gezdürür

Şāhid olsun diyü eşk ü rūy-ı zerdi ʿāşıḳa
Bir nefes ayrılmaz anlardan güvāhın gezdürür

Bu Muḥibbī şübhesüz iḳlīm-i derdüñ şāhıdur
Kanda varsa eşk-i çeşminden sipāhın gezdürür
Ü1-116b, Ü2-59a, Ü3-50ak, AE-68b

710. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Gözüm yaşı benüm dürr-i Necef'dür
Yaşum dür-dāne çeşm aña ṣadefdür

Ne tañ Mecnūn gibi dīvāne olsam
Atasına uyan ḫayrü'l-ḫalefdür

Yüzini kızdurup germ oldugıyçün
Tapança dokunan yüz yine defdür

Riyāżat çek koma tecrīdi elden
Cimaʿdur işi ḥayvānuñ ʿalefdür

Muḥibbī'nüñ gören pür-sūz-ı şiʿrin
Ḥaḳīḳatde didi şiʿr-i selefdür
Ü1-116b, Ü2-59b, Ü3-50a, AE-69b

711. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün (fa'lün)

Gözlerüm yaşını zemzem gibi giryān eyler
Ka'be küyında[590] meger 'āşıḳı ḳurbān eyler

Beni öldürdügine yār peşīmān olmış
'Acabā kim anı bu ḫayra peşīmān eyler

İḫtiyārı ola mı hīç elinde kuluñ
Her ne kim bendesine buyura sulṭān eyler

Gördüm ol yārı bugün cāmesini surḫ itmiş
Şöyle beñzer ki yine gözleri bir kan eyler

Açıla gül gibi tā ruḫları ol ġonca-lebüñ
Bu Muḥibbī gözinüñ yaşını bārān eyler
Ü1-117a, Ü2-59b, Ü3-50b, AE-69b

712. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Dilde sermāye cihān içre baña ġam görinür
Gözlerüm yaşı ile dīdelerüm nem görinür

Bir sınuk kāse ile farkı nedür cām-ı Cem'üñ
İçicek anı gedā mey gedede Cem görinür

Eyledüm yüzümi zer tā ki sürem pāyına yüz
Yolına saçmaga göz yaşı da dirhem görinür

Senüñ-ile olıcak külḫeni gülşen görürem
Sensüzin baña ne gülşen ü ne 'ālem görinür

İy Muḥibbī bu cihān çünki degül cāy-ı ḥużūr
Ol sebebden gözüme ġāyet ile kem görinür
Ü1-117a, Ü2-60a, Ü3-50b, AE-70a

713. Mef'ûlü fâ'ilâtun mef'ûlü fâ'ilâtun

Zülfüñ 'iẕāruñ üzre müşgīn niḳāba beñzer
Yāḫūd güneş yüzine gelmiş sehāba beñzer

Sen serv-i nāzı görsem olur revān sirişküm
Serv ayagına sürer yüzini āba beñzer

---

[590] Ka'be küyında AE: Ka'be-i küyı Ü1, Ü2, Ü3

Gülzār seyrin itsem sensüz gözüme ġonca
Nāvek görine güller nār-ı ʿaẕāba beñzer

Dehrüñ ṣafā vü ẕevḳın baksañ eger ḥaḳīḳat
Āb üzre naḳş[591] olınmış ya seyr-i ḫᵛāba beñzer

Dilde Muḥibbī ʿışḳuñ genci çün oldı mevcūd
Anuñ-ıçun bu göñlüm şehr-i ḫarāba beñzer
Ü1-117b, Ü3-58bk, AE-75b

714. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sormaduñ iy ġonca-leb bu ʿāşıḳuñ ḥāli nedür
Bir naẓarla öldürürsin çeşmüñüñ ālı nedür

Sāḳiyā meygūn lebüñ nūş itdi ʿālem cürʿasın
Teşne dilven baña nevbet gelse ihmāli nedür

Ġam beyābānında düşdüm ben şeb-i hicrāna āh
Bilmedüm ben rūz u māh u hafta vü sālı nedür

Dün tefe"ül eyledüñ açduñ cemāli muṣḥafın
Dāl-ı zülfi geldi bildük devlete dālı nedür

Bu Muḥbbī derdüñ-ile ölmelü dil-ḫastedür
Dimedüñ āyā o miskīnüñ ʿaceb ḥāli nedür
Ü1-117b, Ü3-58bk, AE-75b

715. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Ḥālüñi sag olan kişi iy dil kaçan bilür
Ḫasta olan ne çekdügini bil çeken bilür

Mestāne çeşmi eyledügi ẓulmı ʿāşıḳa
Hīç ġayra sorayım dime anı bilen bilür

Her dem egerçi ġamzesi ʿuşşāḳı öldürür
Dirgürmesine lebleri biñ dürlü fen bilür

Deryāyı beñzeden gözümüñ yaşına benüm
Lü'lü' dişi bahāsını dürr-i ʿAden bilür

Bir nāzenīn sevdi Muḥibbī bugün ki anuñ
Nāzük tenine berg-i güli pīrehen bilür
Ü1-118a, Ü3-59ak, AE-76a

---

[591] naḳş: - AE

716. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ṭıfldur yārum benüm agzında vardur būy-ı şīr
Līk her pīr ü civān ʿışḳına olmışdur esīr

Seng-i ḫārāyı eger kūyında bister eylesem
Zīr-i pehlūma görine nerm mānend-i ḥarīr

Üstüḫᵛānumı seg-i kūyuña itdüm pīşkeş
Görinür gözlerine gerçi ki ol tuḥfe ḥaḳīr

Şöyle naḳş oldı ġamuñ eşkāli sinemde benüm
Yumasaydı eşk-i çeşmüm görinür mā-fi'ż-żamīr[592]

İy Muḥibbī ẓāhir itdüñ gün gibi eşʿāruñı
Dehr içinde añlaram şiʿrüñ-ile sensin ẓahīr

Öldügümden soñra da benden gele būy-ı vefā
Oldı çünki maḥabbet ile ḫāküm ḫamīr [593]

Ü1-118a, Ü3-59bk-Ü3-88b, NO-47b, AE-76b

717. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Saña kimdür melek diyen yaḫūd ḥūr
Yüzüñden cümle ʿālem çün alur nūr

Egerçi zülüfüñ dām-ı belādur
Göñül olur velī yüzüñle mesrūr[594]

Bugün gördüm yine ḳaṣṣāb çeşmüñ
İder ʿuşşāḳı nīme elde satur

Viṣālüñ balına kim olsa ṭālib
Anuñ ʿaynına gelmez nīş-i zenbūr

Degülsin ḫasta göñlümden ḫaberdār
Yatur taş işigüñde zār u mehcūr

Olup dil cezbe-i ʿışḳ-ıla bī-ḫōd
Meger kaldura başın tā dem-i Ṣūr

---

592 Mısra Ü3-88b'de:
Göz yaşından maḥv olmaz yazılan naḳş-ı żamīr
şeklindedir.

593 Bu beyt NO'dan alınmıştır.

594 2, 3 6, 8 ve 11. beyitler NO'dan alınmıştır. 11. beyit Ü3-88a'da da vardır.

Nigārā açma genc-i ḥüsnüñi gel
Ki mālik olmasun her müflis-i ʿūr[595]

Raḳībüñ beni çok görmiş kapuñda
Dilegüm bu ki Ḥaḳ'dan ola ol kūr

Degül müşkil cefā vü cevrüñ iy dōst
Velī müşkil budur senden olam dūr

Muḥibbī cürmi ile yüz karasın
Dem-ā-dem gözleri yaşı ile yur

Sakın aldanma dünyā ziynetine
Yatacak yirüñ eñ āḫir olur gūr

Dil ü cān ile bu pendümi gūş it
Gözüñ aç ġaflet itme çalınur Ṣūr[596]
Ü1-118b, Ü3-59bk-88a, NO-47a, AE-77a

718. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀrıż-ı cānāne üzre görinen saçlar mıdur
Yāḫu gün şevḳıne yatmış heft ser ejder midür

Lāleler üzre görinen ṣubḥgehde jāle mi
Gül yüzinde yoksa yāruñ ḳaṭre ḳaṭre der midür

Āh kılsa meh-rūlar raḥm kılmaz ʿāşıḳa
Bilmedüm derdā ki ḳalbi anlaruñ mermer midür

Eşk-i çeşm ü rūy-ı zerde kıl naẓar didüm didi
Ḫūb-rūlar n'eylesünler anı sīm ü zer midür

Zīver ü zerle müzeyyen itdi dünyā kendüzin
Aldanan ḥüsnine anuñ iy Muḥibbī er midür
Ü1-118b, Ü3-60ak, AE-77a

719. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Āhū gözüñ ki ʿāşıḳa şīrāne ḳaṣd ider
Her bir naẓarda sīnede çok cāna ḳaṣd ider

---

[595] 7 ve 9. beyitler Ü3-59bk'da yoktur.
[596] Bu beyit Ü3-88a'da yoktur.

Ḫaṭṭuñ gelürse ḫaddüñe yüz virme iy ṣanem
Kāfir saçuñla āḫir ol īmāna ḳaṣd ider

Şevḳ-i cemāl-i yār-ıla yansam ʿaceb midür
Pervāne görse şemʿi daḫı yana ḳaṣd ider

Zülfüñ içinde ḫālüñe dil murġı meyl ider
Dāma düşer kaçan ki murġ dāne ḳaṣd ider

İrdi kemāle şiʿr-i Muḥibbī gören didi
Şimden girü meger ki bu Selmān'a ḳaṣd ider
Ü1-119a, Ü2-59a, Ü3-50ak, AE-69a

720. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḥabs-i ʿuşşāḳ eylemek çāh-ı zenaḫdāndan gelür
Bī-amāndur çeşmi her ne dir iseñ andan gelür

Mevc urur seylāb-ı eşküm cūş ider deryālayın
Bilmezem āh eyledükçe ḫūn-ı dil kandan gelür

Dūd-ı āhumdan felek saḳfı siyāh olsa ne tañ
Ol duḫānuñ āteşi sūz-ı dil ü cāndan gelür

Genc-i ḥüsni ḥıfzına zülfini ejder eylemiş
Çeşmi sāḥirdür ne istերseñ o fettāndan gelür

Şāne ursa zülfine kalmaz Muḥibbī dilde hūş
Bu perīşānlık kamu zülf-i perīşāndan gelür
Ü1-119a, Ü2-59a, Ü3-50ak, AE-69a

721. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kim ki bir dilber sevüp ẓāhirde dil ḫoş gösterür
Līk maʿnīde tolu ol sīne āteş gösterür

Müjde olsun iy refīḳān-ı belā kim yine yār
Kaṣd-ı cān-ı ʿāşıḳ[ı] zār u belā-keş gösterür

Gerçi ʿāşıḳ hicr-i yār-ıla perīşān-ḥāl olur
Zülfi ol ḥāli görüp kendin müşevveş gösterür

Çeşm-i dilberden pey-ā-pey nāveg-i müjgān gelür
Sīne-i pür zaḫmını ʿışḳ ehli tīrkeş gösterür

İy Muḥibbī pāk-bāz u pāk dil ol hem-çü mihr
ʿĀşıḳ oldur kim dilin her demde bī-ġışş gösterür
Ü1-119b, Ü2-59b, Ü3-50a, BY-40b, AE-69a

722. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Müjde iy bī-çāre dil kim nāz-ıla cānān gelür
Hicr içinde mürde iken yine cisme cān gelür

Girye ile gözlerüm Yaʿḳūb-veş aʿmā idi
Rūşen oldı gün gibi çün Yūsuf-ı Kenʿān gelür

İy dil-i şūrīde bülbül gibi efgān eyle kim
Ol leṭāfet maʿdeni ol ġonca-i ḫandān gelür

Firḳat-ile ḥālümi sorsañ şehā ger sensüzin
Dem olur kim gözlerümden yaş yirine kan gelür

Bu ḫarāb olmış göñül maʿmūr olısardur yine
İy Muḥibbī nāz-ıla çün ol şeh-i ḫūbān gelür
Ü1-119b, Ü2-60a, Ü3-50bk, M-23a, AE-70a

723. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kūh-ı dilden yine taşdı akdı eşk-i cūybār
Sīne bāġında bitüp gül lāle oldı āşikār

Ruḫlaruñ üzre nigārā zülfüñi görüp didüm
Rūz-ı nev-rūz olsa lā-büd bir olur leyl ü nehār

Sen gül-i nev-reste gibi ḫande eyle her zamān
ʿĀşıḳ-ı dil-ḫasteler karşuñda kılsun āh u zār

Ger sorarsañ ʿāşıḳ-ı ser-geştenüñ aḥvālini
Gözde nem başda hevā göñlinde anuñ odı var

ʿIşḳ cāmın bu Muḥibbī çün ezel nūş eyledi
Anuñ-ıçundur görinür gāh mest ü gāh ḫumār
Ü1-120a, Ü2-60a, Ü3-50bk, AE-70a

724. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Başladı yine şīve ile nāza güzeller
ʿĀlemlere salsa ne tañ āvāze güzeller

Ney gibi dilüm nāle ider gūşına almaz
Dirlerdi baña mā’il olur saza güzeller

Bir ġamze ile evvel alup göñlümi āḫir
Nāz ögredür ol ġamze-i ġammāza güzeller

Her biri saçın sünbül ider ruḫlarını gül
Gülzāra kaçan seyre gelse tāze güzeller

Cān naḳdini yolına Muḥibbī ide īs̱ār
Ṭāvūs-ṣıfat gelse çü pervāza güzeller
Ü1-120a, Ü2-60b, Ü3-50bk, AE-70b

725. Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Kaçan ol yār ruḫun karşuma gülzār eyler
Gīceler ṣubḥa degin bülbül-i dil zār eyler

Gözleri ġamzeleri fitneye āġāz idicek
Giñ cihānı bu benüm başuma ol dar eyler

Zāhidā ṣanma bizi cennet ü ḥavrā dilesem
Göñlini ‘āşıḳ olan ṭālib-i dīdār eyler

Yanayım ruḫlaruñuñ şevḳi ile karşuñda
Şem‘e pervāne yakup kendüzini nār eyler

İy Muḥibbī saña mihr eylemese yār ne tañ
Her kaçan görse gedāyı şeh olan ‘ār eyler
Ü1-120a, Ü3-5ak, AE-76a

726. Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

İçer ‘uşşāḳ kanını meger çeşmüñ ġazanferdür
Dimişler zülfüñe ef‘ī ne ef‘ī belki ejderdür

‘İẕārında vaṭan tutmış görüp zülfini dildāruñ
Didüm bu nāra bī-pervā girür beñzer semenderdür

Ruḫında kākülin görseñ ḥaẕer kıl iy göñül murġı
Senüñ ṣayduña düzilmiş niçe yirden o çenberdür

Açılmaz cidd ü cehd-ile girilmez göñline yāruñ
Meger kim seng ü āhenle yapılmış bāb-ı Ḫayber’dür

Muḥibbī tekye-i ʻışḳa girelden oldı abdālı
ʻAlāyıḳdan tırāş olmış yürür rind ü ḳalenderdür
Ü1-120b, Ü3-59ak, AE-76a

727. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Ḫūn-ı dildür içdügüm sanmañ beni ṣahbā çeker
Nāy-veş iñler bu göñlüm her dem āh u vā çeker

Minnet itmez kimseye almaz cihānı ḥabbeye
Şām-ı miḥnetde şu kim derdüñ ten-i tenhā çeker

ʻIşḳ cāmın nūş idüp ʻāşıḳ irişdi vaḥdete
Zāhid-i ṣad-sāle gör daḫı ġam-ı ferdā çeker

Ḥüsnüñ añılsa kamu meh-pāreler baş egdürür
Gözlerine ḫāk-i pāyuñ kuḥl içün ḫayrā çeker

ʻŪd-veş yansam yakılsam bezm-i ġamda ġiceler
İy Muḥibbī göñlüm anda āh-ı bī-pervā çeker
Ü1-120b, Ü3-59bk, AE-76b

728. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Gül gibi meh-pāreler çün ʻarż-ı dīdār itdiler
ʻĀşıḳ-ı bī-dilleri bülbülleyin zār itdiler

Çaġurur dellāl-ı ʻışḳ kimdür maḥabbet isteyen
Cān u dil naḳdin virüp ʻışḳ ehli bāzār itdiler

Asmag-ıçun her kılında niçe yüz biñ ʻāşıḳı
Dil-rübālar zülf-i ʻanber-bārını dār itdiler

Bezm-i ġamda kanlu yaşum meydür aña nuḳl içün
Āteş-i āhum şerārın dāne-i nār itdiler

İy Muḥibbī işidelden ehl-i naẓm eşʻārumı
Āferīn idüp baña taḥsīni her bār itdiler
Ü1-121a, Ü3-60bk, AE-77a

729. Mefâʻîlün mefâʻîlün mefâʻîlün mefâʻîlün

Siyeh zülfiyle ol meh-rū yüzini çün nihān eyler
Per-i Cibrīl'i ḫurşīde sanasın sāyebān eyler

İderken dil lebi ḳaṣdın zenaḫdān çāhına düşdi
Urur ġamze okın cāna bu sīnem tolu kan eyler

Kaçan çevgān idüp zülfin eline alsa ol dilber
Serini top idüp göñlüm o yāra armagan eyler

Dil-i sevdāyī kim ister irişmek zülf-i dildāra
ʿAceb dīvāne olmışdur ki ḳaṣd-ı āsümān eyler

Kaçan ol lāle ruḫsāruñ ġam-ı hicriyle aglarsa
Muḥibbī kanlu yaşından cihānı gülsitān eyler
Ü1-121a, Ü3-60ak, M-21b, AE-77b

730. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Cennetüñ ḥūrīleri vaṣfın melek[597] iẓhār ider
Görse ger yüzüñ senüñ sözinden istiġfār ider

Hey ne kāfirdür gözüñ mestāne çıkmış ḫāneden
Zülfinüñ her tārını ʿāşıḳlara zünnār ider

Görse idi deyr ara zāhid seni iy muġbeçe
Ḫırḳa vü seccādesin rehn-i der-i ḫammār ider

Mıṣr bāzārında ḥüsnüñe bulınmaz çün bahā
Görse Yūsuf yüzüñi kullugına iḳrār ider

İy Muḥibbī gelse göñlüm şehrine sulṭān-ı ġam
Ḫāk-i pāyına gözüm gevherlerin īṣār ider
Ü1-121b, Ü2-57a, Ü3-48ak, AE-66b

731. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Āh kim göñlüm gözüm dāyim ki ol ḥūrīdedür
Anūn-ıçun kan yudar dil hem döker bu dīde dür

Ol hümā-pervāza irişmek murād itdüm yine
Ḫōr bakmañ göñlüme kim himmeti ʿālīdedür[598]

Ol sebeden kim olupdur çeşme perrīler yiri
Ol perīnüñ meskeni bu dīde-i ġam-dīdedür[599]

---

597 vaṣfın melek: vasfını kim Ü1
598 Bu beyit Ü3-102ak ve BY'den alınmıştır.
599 Bu beyit Ü3-102ak ve BY'de yoktur.

Gerçi çeşmi kara geymiş oturur miḥrābda
Baña sorsunlar anı bir düzd-i dildüz-dīdedür

Yaşumı gözden bırakdugum benüm ʿayb eylemeñ
Niçe kez sırrumı fāş itmiş-durur şūrīdedür

Bu Muḥibbī sözlerinüñ her biri gevher geçer
Gūş-ı cāna kim-durur gelsün ki mengūş idedür[600]
Ü1-121b, Ü2-57a, Ü3-48b-102ak, BY-18b, AE-67a

732. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her kimüñ kim göñlini bir luʿb ile cānān alur
Cān virür bu yolda sanmañ derdi kor dermān alur

Hücre-i dil teng sanma gel berü iy derd ü ġam
Ḫāne vāsiʿdür senüñ gibi niçe mihmān alur

İy gözüm yaşı kerem kıl dest-gīr ol gel yitiş
Yoḫsa cānum sīnem içre āteş-i sūzān alur

Açılur gül gibi dilber ġonca-veş güftār ider
Ebr-i āhum birle yaşumdan kaçan bārān alur

Minnet itmesün baña öldürmek-içün ġamzeler
ʿĀḳıbet cānın Muḥibbī bendeñüñ hicrān alur
Ü1-122a, Ü2-57b, Ü3-49b, AE-67b

733. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Lebüñ ġonca yüzüñ güldür ser-i zülfüñ de reyḥāndur
Aña şāne el urdukça dil-i ʿāşıḳ perīşāndur

Yanuñda iy gül-i raʿnā raḳībi ḫāra beñzetdüm
Bu göñlüm bülbüli her dem anuñçün zār u nālāndur

Kara yire kararsın ẓulm-ıla ʿāşıḳlaruñ kanın
Ucından ḫançer-i ḫūn-rīzüñüñ her dem taman kandur

Şular kim āsitānuñda ümīdin ḳaṭʿ ide āḫir
Ḫıredden behresi yokdur bil anlar ḫayli nādāndur

---

[600] Bu mısra BY ve Ü3-102ak'da:
Ḳıymetin bilüp anuñ gūşuñda tut gūşuñdadur
şeklindedir:

Tolanur su gibi ṭabʿum dem-ā-dem bāġ-ı ʿirfānı
Muḥibbī sözlerüm cānlar bagışlar āb-ı ḥayvāndur
Ü1-122a, Ü2-57b, Ü3-49b, AE-68a

734. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Göñlümi alan ol yüzi gül çeşmi aladur
Almaga cānı ġamzesi baña ḥavāledür

Bezm-i ġam içre içmege ḫūn-ı ciger dilā
Çeşmüm elümde san tolu laʿlīn piyāledür

Laʿlüñ ʿaḳīḳi ḳıymetine ḳādir olmadum
Ednā bahāsı belki bu dünyāca māladur

Sāḳī bu demde al ele gülgūn piyāle
Hengām-ı ʿiyş ü mevsim-i gül devr-i lāledür

Bu ṭās-ı ser-nigūn Muḥibbī bu raʿd u berḳ
Miḥnet odıyla dilde olan āh u nāledür
Ü1-122b, Ü2-58a, Ü3-49bk, AE-68a

735. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gül gibi cevr ü cefāya ruḫların yār ögredür
Kılmaga ʿāşıḳları bülbül gibi zār ögredür

Ola kim raḥm eyleyüp bu ḫastaya dermān ide
ʿIşḳ dārında baña olmaga bīmār ögredür

ʿĀşıḳa müşkil gelürse baş u cān terk eylemek
Bir maraẓdur ʿışḳ aña çār u nā-çār ögredür

Vaʿde kıldı vaṣlını līkin dönüp kıldı ḫilāf
N'eylesün cevr ü cefāyı aña agyār ögredür

Sūznāk eyler Muḥibbī anuñ-içün şiʿrini
Şimdiki şāʿirlere uslūb-ı eşʿār ögredür
Ü1-122b, Ü3-64a, AE-78a

736. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Baña dildār ne cevr eylese cānānumdur
Ben de yolında fedā eyledügüm cānumdur

ʿIşḳ şāhı ne buyurdıysa getürdüm yirine
Didi taḥsīnler idüp bende-i fermānumdur

Sīnem üstindeki dāġ-ı ġamuñı fāş iden āh
Gözümüñ yaşı ile çāk-i girībānumdur

Genc-i ʿışḳı aradum şeş ciheti bulımadum
Ḥıfẓ iden anı meger bu dil-i vīrānumdur

Bāġ-ı ḥüsn içre kaçan eylese ol serv ḫırām
Pāyına yüz süreyin dīde-i giryānumdur

Bend-i zülfinde görüp göñlümi bir kez dimedi
Hey bu miskīn benüm vālih ü ḥayrānumdur

Kaʿbe kūyında Muḥib gerçi ki terk eyledi ser
Geçmedi minnete hīç dimedi ḳurbānumdur
Ü1-123a, Ü3-64a, AE-78b

737. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bāġ-ı ḥüsninde kaçan kim zülf-i cānān baglanur
Beñzer ol gence k'anuñ üstinde s̱uʿbān baglanur

Baḥr-ı eşkümde iki çeşmüm olalıdan ṣadef
Aglasam içinde anuñ dürr-i ġalṭān baglanur

Her kaçan iẓhār kılsa yüzini mecnūn-ı ʿışḳ
Zülfinüñ bendinde niçe niçe sulṭān baglanur

Būy-ı zülfini Ḫıṭā mülkinde ger müşg işide
Ḳaṭre ḳaṭre reşkden bagrındaki kan baglanur

İy Muḥibbī yār eger atsa kemend-i zülfini
Her kılında niçe biñ kāfir müselmān baglanur
Ü1-123a, Ü3-64ak, AE-78b

738. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Āb-ı ḥayāt var didügüñ ol dehen midür
Yā Ḫıżr zinde didügüñ anı emen midür

Ġonca femi benefşe ḫaṭṭı lāle ʿārıżı
Var didügüñ meger ki o sīmīn beden midür

Kim bend olursa zülfine ol ḥabs olur ebed
Maḥbes olan ʿaceb aña çāh-ı ẕaḳan mıdur

Dün vaʿde-i vefā idüp itdi bugün rücūʿ
Bu işi iden ol leb-i şekker-şiken midür

Artar cefāsı her kaçan itsem maḥabbet ʿarż
Bilsem Muḥibbī hep bu güneh sevmeden midür
Ü1-123b, Ü3-64bk-86a, AE-79b

739. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

İşitdüm o cān ʿarż-ı cemāl eylemek ister
ʿUşşāḳa meger mekr-ile āl eylemek ister

Ḳaṣd eyledi dil yine miyānın ide taḳrīr
Şūrīdeyi gör anca ḫayāl eylemek ister

Meyḫāne bize mescid aña iki üleşdük
Mey-ḫōr-ıla zāhid ne cidāl eylemek ister

Ebrūlarını bir yire çatdı yine dilber
Bu ʿāşıḳını yine melāl[601] eylemek ister

Ok gibi benüm ḳāmetümi eyledi ol yā
Cevriyle elif ḳaddümi dāl eylemek ister

Ḳaṣd itdi Muḥibbī ire vaṣlına nigāruñ
Bī-çāre görüñ fikr-i muḥāl eylemek ister
Ü1-123b, Ü3-67a, AE-80a

740. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Müjde iy dil ki bugün yār-ı dil-fürūz gelür
San geçüp vaḳt-i şitā ʿāleme nev-rūz gelür

Cū gibi gözlerümüñ yaşı revān oldı yine
Meger ol serv-i sehi dilber-i dil-sūz gelür

Ẓulm eli yıkmış-ıdı āh bu dil ḫānesini
Yine taʿmīrine ol Ḫusrev-i Perviz gelür

Gīce gördüm ki oluram aña ḫᵛābumda ḳarīn
Bir muʿābbir didi kim ġam yime imrūz gelür

[601] melāl: helāk Ü3

Āteş-i āhum-ıla yandı tutışdı dil ü cān
İy Muḥibbī meger ol şemʿ-i şeb-efrūz gelür
Ü1-124a, Ü3-64b, AE-79b

741. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her kaçan kim zülfini ol māh-peyker depredür
Cān u dil sevdāların turmaz ser-ā-ser depredür

Niçe bī-hūş olmasun bī-çāre dil Mecnūn gibi
Leblerin biñ nāz-ıla ol verd-i aḥmer depredür

Katı göñlüñi cefādan dōstum döndürmedi
Eşk-i çeşmüm gerçi ki seyl oldı mermer depredür

Zülf-ile çeşmi elinden dil niçe olsun ḫalāṣ
Bir ele almış kemend bir elde ḫançer depredür

ʿĀlemüñ kılur meşāmını muʿaṭṭar būy-ıla
El urup sünbüllerin çün ol semenber depredür

Ḥalḳa şīrīn itmek içün lebleri şehdini yār
Ġunc-ıla efsūn okur kand-i mükerrer depredür

Bu Muḥibbī laʿl-i nābuñ yadına kanlar yudar
Ol sebebdendür ki elde sāgar-ı zer depredür
Ü1-124a, Ü2-60b, Ü3-51b, M-25b, AE-70b

742. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Düşeliden derd-i ʿışḳa aglaram ben zār zār
Zārılıgum eylemez bir ẕerre ol mekkāra kār

Kār u bārum kalmadı tagıldı ʿaḳlum ser-te-ser
Gül yüzinde ideli[602] zülf-i siyāhın tār-mār

Mār-veş tolaşdı boynuma benüm kākülleri[603]
Kurtılımaz cān u dil bagladı zülfi tār tār

Tār-mār itdi beni zülf-i perişānı gibi
Eyledi cevr ü cefādan yaram üzre yara yār

Bārhā fikr eyleyüp tuḥfe getürdüm şiʿrümi
Pādişahsañ n'ola şāhum eyleme eşʿāra ʿār[604]

---

[602] gül yüzinde ideli: ideli siḥr-ile ol S1, H1, T
[603] benüm kākülleri: senüñ kākülerüñ Ü3, S1, H1, T
[604] Bu beyit yalnız M'de vardır.

Yārı isterseñ Muḥibbī koma elden dāmenin
Nāzenīn dilberlerüñ ayagına[605] yüz süri var
Ü1-124b, Ü2-61a, Ü3-48bk-94ak, M-23b, AE-71a, S1-34a, H1-25b, T-30b

743. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Yine aḫşāmlamadan n'eyleyem ol māh gider
Cānum agzuma gelüp ḥayret-ile āh gider

Ruḫ u zülfini görürsem düşerem ayagına
ʿAḳl u ṣabrum n'ideyin gāh gelür gāh gider

Rūz u şeb āh u fiġānumı benüm diñlemeyüp
Ẓulma dād eylemeyüp ḫışm-ıla ol şāh gider

Yüzüñe karşu ḫacil olsa güneş tañ mı-durur
Ol sebebden reh-i kūyuña gelür gāh gider

Gel Muḥibbī'ye edā eyle zekāt-ı ḥüsnüñ[i]
Ḥayf sermāye-i ḥüsnüñe ki nāgāh gider
Ü1-124b, Ü2-61b, Ü3-49ak, M-24a, AE-71a

744. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Cān u dil ārāmıdur ḳāṣid ki cānāndan gelür
Zinde olur mürde dil çün āb-ı ḥayvāndan gelür

Aglamakdan oldı aʿmā çünki bu Yaʿḳūb-ı dil
İdiser bīnā anı ḳāṣid ki Kenʿān'dan gelür

Ḫoş gelür cānān cefālar kılsa ger bu ḫastaya
Zecr ü hecr ü derd ü ġam her nesne kim andan gelür

Sīnemi tutdum siper tīrine iy ebrū kemān
Sehm-i devletdür baña ol çeşm-i fettāndan gelür

Kendüyi görmez Muḥibbī būseñe lāyıḳ velī
N'eylesün umar mürüvvet çünki sulṭāndan gelür
Ü1-125a, Ü2-61b, Ü3-49ak, M-25b, AE-71b

745. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Kūyuñda bu ben ʿāşıḳa dīvāne disünler
Dīvāne dimeyüp baña pes yā ne disünler

[605] ayagına: işigine S1,H1, T

Dil teşne olup hicr-ile yanmazdan öñürdi
Ḥālümi benüm çeşme-i ḥayvāna disünler

Şem'-i ruḫına yakısaram bāl ü per āḫir
Cānını nis̱ār eyledi pervāne disünler

Çevgān idüben zülfini aldukda ele yār
Kim başını top eyleye merdāne disünler

Mecnūn gibi düşdi yine taglara Muḥibbī
Çeksün ser-i zülfine ki uslana disünler[606]
Ü1-125a, Ü2-61b, Ü3-49ak, M-20b, AE-72a

746. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Ol perī peyker kaçan cevr ü cefāya başlar
Ġarḳa virür 'ālemi gözümden akan yaşlar

Zülf-i 'anber-bārınuñ naḳşında 'āciz kaldılar
Deste-i sünbülleri gerçi yazar naḳḳāşlar

Gül yüzüñ gördükçe cānā n'ola efġān eylesem
Dāyimā gül şevḳine bülbül nevāya başlar

İncinür gördükçe ben dīvānesin ol māh-ı nev
Bükilüp ḳaddüm gibi olur dü-tā ol kaşlar

İy Muḥibbī 'ayn-ı raḥmetdür gelen andan saña
Kūy-ı dilberden eger başuña yagsa taşlar
Ü1-125b, Ü2-62a-75b, Ü3-51bk, M-21b, AE-72b-92a

747. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Yine mest oldı cānānum ele aldı revān ḫançer
İçelden ḫūn-ı 'uşşāḳı olupdur ḫūn-feşān ḫançer

Beni öldürdi cevriyle dönüp inkār ider şimdi
Bu yitmez mi ki[607] şāhiddür elinde cümle kan ḫançer

N'ola ef'ī gibi her dem sokarsa cümle insānı
Diline kalmış 'ālemde bir āfetdür hemān ḫançer

---

[606] Bu beyit Ü2'de yoktur.
[607] bu yitmez mi ki Ü3: boyanmış cenge

Müjeñ tīrini sīnemde n'ola yakdı ise oda
Anuñ içün amān virmez baña ol bī-amān ḫançer[608]

Şehā dil teşne olmışdur viṣālüñ ābını ister
Ya vaṣluñla anı kandur ya olsun cāna cān ḫançer

Muḥibbī cān-ı şīrīni bugün teslīm idiserdür
Çü ḫışm ile ele aldı yine ol kahraman ḫançer
Ü1-125b, Ü2-71a, Ü3-52ak, AE-73a

748. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Dil ü cān cūş ider ol lebleri aḥmer geliser
Dil-i ġamgīnümi şād itmege dilber geliser

Geçüben firḳat ü mihnet irişüp vuṣlat-ı 'iyş
Ol gözi āfet-i dīn kirpügi ḫançer geliser

Yine būyı ile pür oldı meşām-ı dil ü cān
Meger ol ruhları gül zülfi mu'anber geliser

Gözlerüm yaşı revān oldı akup kanda gider
Meger ol sīb ẕeḳan ḳāmet-i 'ar'ar geliser

İy Muḥibbī dil ü cān yakmaga pervāne-ṣıfat
Ol lebi mül yüzi gül şem'i münevver geliser
Ü1-126a, Ü2-71a, Ü3-552ak, M-28b, AE-73a

749. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Göñül bir dilbere meftūn olupdur
Anuñ-ıçun ciger pür-ḫūn olupdur

Şehā gülgūn yañaguñ ḥasretinden
Gözümüñ yaşları gülgūn olupdur

Niṣār içün ayaguñ topragına
Yaşum gevher yüzüm altun olupdur

Güzellerden vefā gelse 'acebdür
Kim anlara cefā ḳānūn olupdur

Muḥibbī leylī zülfüñ ḥasretinden
Sorarsañ ḥālini mecnūn olupdur
Ü1-126a, Ü2-71a, Ü3-52ak, M-20a, AE-73b

---

608 Bu beyit Ü3'te yoktur.

750. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Müjde virdi dün ṣabā didi ki bil cānān gelür
Bu ḫaberden ḥaḳ budur kim mürde cisme cān gelür

Būy-ı zülfinden ḫaberdār oldı cānum dōstlar
Şöyle beñzer kim bugün ol Yūsuf-ı Kenʻān gelür

Gözlerüm segrür yine göñlüm ider cūş u ḫurūş
Ol saʻādet menbaʻı derdlü dile dermān gelür

Togdı maġribden güneş didüm ḳıyāmet mi kopar
Didiler kendüñi cemʻ it ol meh-i tābān gelür

Vir zekāt-ı ḥüsnüñi itme Muḥibbī'den dirīġ
Çünki rūz-ı ʻiyddür miskīnlere iḥsān gelür
Ü1-126a, Ü2-71a, Ü3-53bk, AE-74a

751. Mefʻûlü fâʻilâtü mefâʻîlü fâʻilün

Merdümlik eyle bize ṣabā būy-ı cān getür
ʻĪsīlik eyle mürdeye rūḥ-ı revān getür

Gül mevsiminde cānumı pāk eyle ġuṣṣadan
Luṭf eyle sāḳī sen bize rıṭl-ı girān getür

Kūy-ı nigāra ugrar-ısañ iy nesīm-i ṣubḥ
Küḥl olmag-ıçun ḫāḳ-i derin armagan getür

İy bād āşinā koḫusın cān dimāġına
Tuymaya müddeʻī meded anı nihān getür

ʻĀşıḳ diyici kendüye bī-ḥad olup-durur
Sen de Muḥibbī lāfı ko ʻışḳa nişān getür
Ü1-126b, Ü2-72a, Ü3-54ak, AE-74b

752. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Şīve-i mestāneñe[609] iy dōst ʻabher imrenür
Nāveg-i müjgānuña nebtīz ü ḫançer imrenür

Ḳadd-i reftāruña serv-ile çınār eyler duʻā
Lāle-i ruḫsāruña ḫurşīd ü ḫāver imrenür

---

[609] mestāneñe: reftāruña Ü2

Ḥüsnüñe olsa muḳābil mihr ü māh olur ḫacīl
Būy-ı zülfüñe şehā Hindū-yı ʿanber imrenür

Serv ḳaddüñ her kaçan nāz-ıla seyr-i bāġ ide
Güllere ḫaclet gelür şimşād u ʿarʿar imrenür

Āh u efġānı Muḥibbīnüñ saña itmez es̱er
Kim dil-i sengīnüñe pūlād u mermer imrenür
Ü1-126b, Ü2-72b, Ü3-54bk, AE-74b

753. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Şol ʿāşıḳa ki sevdüginüñ biñ belāsı var
Her bir belāsına yine biñ biñ devāsı var

ʿĀşıḳ viṣāl-i dilber ü zāhid diler naʿīm
Lā-büd cihānda her kişinüñ bir hevāsı var

ʿĀlem yüzinde yārı ʿaceb rāygān kuçar
Güzeller ile zer kemerüñ ḫoş ṣafāsı var

Dil ḫānesini gāh yapar geh döner yıkar
Ol ṭıflı gör ki ʿāşıḳ ile oynaması var

Görse Muḥibbī hastayı yoldan döner ḥabīb
Bilmez ki nāz ider aña yāḫūd cefāsı var
Ü1-127a, Ü2-61a, Ü3-48bk, AE-71b

754. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Tutışdum āteş-i ʿışḳa yanar sīnemde dāġum var
Yine bu tekye-i ġamda söyinmez bir çerāġum var

Beni bī-cān idüp gitdüñ nedendür didüm iy meh-rū
Gülüp didi ki iy miskīn benüm senden ferāġum var

Didüm cān bülbüli düşdi yine bu zülfüñ āġına
Didi gülzār-ı ḥüsnümde benüm yüz biñ duzāġum var

Göñül virsem ʿaceb midür ben ol serv-i ser-efrāza
Dıraḫt-ı sidreye sāye salar tāze budagum var

Kuluñam dār-ı dünyāda didüm sen pādişāhumsın
Gülüp didi senüñ gibi benüm çendān ferāġum var[610]

[610] Bu beyit Ü3'ten alınmış olup aynı şiir, bu nüshada 48bk ve 78a'da olmak üzere iki yerde geçmektedir. Beyit 48bk'yoktur, 78a'da vardır.

Muḥibbī derd ü miḥnetle yine sulṭān-ı ʿışḳ oldı
Göñül şehrine basmasun bu ʿaḳl-içün yasagum var
Ü1-127a, Ü2-61a, Ü3-48bk-78a, AE-71b

755. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Leblerüñ şevḳıne cānā gözlerüm pür-ḫūn olur
Fikr-i zülfüñle hemīşe cān u dil meftūn olur

Key ulu devlet-durur cānā beni ḳatl eyleseñ
Bu ḳadar var ʿālem içre bu da bir ḳānūn olur

Togru idüm ben elif ḳaddüñ gibi iy bī-vefā
Bildüm āḫir kim cefādan uşbu ḳaddüm nūn olur

Zülf-i şeb-dīzüñ görüp iy ḫusrev-i şīrīn-dehen
Koşmag-ıçun eşk-i çeşmüm dem-be-dem gülgūn olur

Gel muʿanber zülfüñe bend it Muḥibbī bendeñi
Leylī zülfüñ ḥasretinden bil ki ol mecnūn olur
Ü1-127b, Ü2-62a, Ü3-51bk, AE-72b

756. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Görmek isterseñ eger dīdār-ı nūr
Kaʿbe'dür kūyı nigāruñ ḳarşu ṭur

Dün ser-āġāz eyledi meclisde yār
Sanasın kim okudı Dāvūd Zebūr

Şād olam sanma vefādan iy ṣanem
Gelse cevrüñ dil ider dāyim sürūr

Kim diyebilür meleksin ya perī
Kim saña mānend yok cennetde ḥūr

Dōstum sevdāñ-ıla baş kalduram
Her kaçan kim çala İsrāfīl Ṣūr

Ger ḳıyām itseñ ḳıyāmet sanuban
Tura yirinden kamu ehl-i ḳubūr

Düşde gördüm dün gice dildārı çün
İy Muḥibbī anı sen vaṣlıyla yor
Ü1-127b, Ü2-62a, Ü3-51ak, AE-72a

757. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Olar kim fikr-i zülf-i yār iderler
Güzeller fikrini tekrār iderler

Cefā vü cevr-ile ol bī-vefālar
Cihānı başumuza dar iderler

Dil ü cāndur metāʿı ʿışḳ erinüñ
Alurlar soñra tār u mār iderler

İderler gül gibi hercāyilik āh
Bu göñlüm bülbülini zār iderler

Güzeller pādişā ʿāşıḳ gedādur
Muḥibbī'den anuñçün ʿār iderler
Ü1-128a, Ü2-62b, Ü3-60b, AE-72b

758. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gül yüzüñden ayru bu eşk-i revānum çaglar
Ḥālüme raḥm eyleyüp aglar baña ırmaglar

Senden ayru derd-ile feryād idüp āh eylesem
Nāleme āheng ider her bir ṭarafdan taglar

Dāğlarla kim göre düşüp belāda cismümi
Yir yirin konmış sanur Mecnūn'uñ üzre zāğlar

Ne bile ḥāl-i derūnum bister-i gülde yatan
Bu muḳarrerdür ki bilmez ḫasta ḥālin saglar

İñlese bülbül-ṣıfat tañ mı Muḥibbī cān u dil
Dem-be-dem her bī-vefāya çünki göñlin baglar
Ü1-128a, Ü2-71b, Ü3-52bk, AE-73b

759. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḳad ḳıyāmet çeşmi āfet ġamzesi ġammāzdur
Ḫūblar içre yine āh ol perī mümtāzdur

İy göñül çünki tolaşduñ zülfinüñ sevdāsına
Günde biñ kerre ölürseñ bu da saña azdur

Bir naẓarla deldi geçdi göñlümüñ āyīnesin
Ol kemān-ebrū güzeller içre tīr-endāzdur

Kūyına vardum baña Tañrı selāmın virmedi
Bilmedüm cevr ü cefā mıdur u yāḫūd nāzdur

Ol gözi şāhin bakışlu bu Muḥibbī ḫastadan
Aldı bir luʿb-ıla dil murġın ʿaceb şahbāzdur
Ü1-128b, Ü2-71b, Ü3-52bk, AE-74a

760. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Yandı dil ʿışḳ-ıla kebāb olısar
Gözlerüm yaşı hem şarāb olısar

Kondı ġam leşkeri çün mülk-i dile
Ser-te-ser şehr-i dil ḫarāb olısar

Yüzini kim ki göre cān virise
Ol eger şeyḫ eger ki şāb olısar

Kim ola terk ide gül bezmin
Tolu elde şarāb-ı nāb olısar

Kim ki dünyāya meyl ide āḫir
Bil Muḥibbī ḫayāl-i ḫˇāb olısar
Ü1-128b, Ü2-72a, Ü3-52bk, M-19a, AE-74a

761. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Ol gözi ala beni āl-ıla meftūn idiser
Dagıdup ʿaḳlumı leylī saçı mecnūn idiser

Naḳd-i cān virüben aldum çün ezel ʿışḳı satun
Āh günden güne ḥālümi diger-gūn idiser

Evvelā mihr yüzin gösterüben soñra cefā
Āh kim ḫūblara bu bidʿati ḳānūn idiser

Niçe bir ṣabr ideyin cevrüñe iy kaşı kemān
Bilürem ġamzeñ okı yüregümi ḫūn idiser

Hicrüñ-ile bu Muḥibbī düşeli kūh-ı ġama
Tag u ṣaḥrāyı kamu eşk-ile gülgūn idiser
Ü1-129a, Ü272b, Ü3-58bk, AE-75a

762. Müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

Gördüm yüzini ol ṣanem billāh ki ḫoş cānānedür
Yokdur bahāsı ol yüzüñ ʿālemde ol bir dānedür

Kıldum naṣīḥat çok saña n'içün bakarduñ sen baña
Çek cevrini turma göñül hicri odına yanadur[611]

Yüzüñ açarsın gāh olur tīġi çekersin gāh olur
Yaksañ n'ola ʿāşıḳlaruñ sen şemʿ ol pervānedür

Zāhid şarāb-ı nābdan ʿuşşāḳı ger menʿ eylese
Gūş itmeñüz sözin anuñ ya bengī ya dīvānedür

Mest olmadum ben cām-ıla yāḫūd şarāb-ı ḫām-ıla
Mest eyleyen ben bī-dili laʿl-i leb-i cānānedür

Bend oldı çünki cān u dil yāruñ saçı zencīrine
Kalsun Muḥibbī tā ebed çünki göñül dīvānedür
Ü1-129a, Ü2-72b, Ü3-54bk, AE-75a

763. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Çok zamāndur kim nigārā bu dil ü cān sendedür
ʿIşḳuñı terk itmezem nite ki cānum tendedür

Zen nedür kim merd olanlar vireler aña göñül
İy püser sevdüm seni sanma ki göñlüm zendedür

Ḳıṣṣa-i Ferhād'ı ko añma baña Mecnūn'ı kim
Fikr ü ẕikri her birinüñ çünki dāyim zendedür

Taglar döymez eger yükletseler bār-ı ġamı
Āferīn itmez misiz kim bār-ı ġam gerdendedür[612]

Alnına didüm ḳamer gün yüzine itdüm ḫaṭā
Daḫı ol demden berü dil dōstlar şermendedür

Aglasam dildāra karşu gül gibi ḫandān olur
Şimdi bildüm ḥālüme yāruñ işi hep ḫandedür

Her ne kim itseñ revādur pādişehsin sevdügüm
Her ne kılsañ kıl Muḥibbī boynı baglu bendedür
Ü1-129b, Ü2-73a, Ü3-54bk, AE-75a, PB-2287

---

[611] Bu beyit Ü3'te yoktur.
[612] 3 ve 4. beyitler PB'den alınmıştır.

764. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Āh bilmedüm ki menzil-i cānān ne yirdedür
Virmez ḫaber kimsene ki ol cānān ne yirdedür

Ya'ḳūb-vār ġarḳa virür 'ālemi yaşum
Āh ol cemāli Yūsf-ı Ken'ān ne yirdedür

Kūh-ı belāda nāle vü feryādum işiden
Dir ki 'aceb bu nāle vü efġān ne yirdedür

Göñlüm ḫarāba virdi yine leşker-i ġamı
Ol ẓulm idici ḫusrev-i ḫūbān ne yirdedür

Derd-i Muḥibbī çünki degül ḳābil-i 'ilāc
Bilmez ṭabīb derdine dermān ne yirdedür
Ü1-129b, Ü3-41ak, M-17a

765. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Gel ḫaber vir iy ṣabā kim kūy-ı cānān kandadur
Cānumuñ cānānıdur ammā ki ol cān kandadur

Göñlümüñ eglencesidür cān u dil ārāmıdur
Dōstlar dil-ḫasteyem derdüme dermān kandadur

Şol kadar zārılıġ itdüm dün gice kūyında kim
Ney işidüp iñleyüp dimiş bu efġān kandadur

Ḫūn-ı dildür gözlerümden su gibi her dem akan
Ol lebi mül yüzi gül serv-i ḫırāmān kandadur

Çünki dil mecnūn olup düşdi belā ṣaḥrāsına
Bu Muḥibbī bilmedi ol zülfi reyḥān kandadur
Ü1-130a, Ü3-41ak, M-17b

766. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Tār-u-mār-ı 'aḳl u cān u dil kılur cānāneler
Her kaçan kim ruḫları üstinde zülfin şāneler

Ayaga düşsem görüp tañ mı cemālüñ şem'ini
Yanıcak şem' ayagına dökilür pervāneler

Bezm-i ġamda laʿl-i nābuñ yādına cānā senüñ
Pür olur ḫūn-ı cigerle eldeki peymāneler

Zīver-i dünyāya iy dil aldanup meyl eyleme
Bu mes̱eldür kim zene meyl eylemez merdāneler

Derd ü ġam geldi Muḥibbī turmasun bu ʿaḳl u dil
Lāyıḳ olmaz ṣoḥbet-i ḫāṣ içre çün bīgāneler
Ü1-130a, Ü3-41ak

767. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yāra karşu her kaçan dil bülbüli nālān olur
Ġonca-veş eyler tebessüm gül gibi ḫandān olur

Tīr-i peykānın cigerde saklaram cānum gibi
Sīnemüñ ṣanduḳasında niçe biñ peykān olur

Konmaga yir kalmadı dil ḫānesinde şādīye
Leşker-i ġam kondugı yirler kamu vīrān olur

Fitne taʿlīm eyleyen çeşmine her dem zülfidür
Āh kim devr-i ḳamerde ne ʿaceb fettān olur

Zārī kılsun ko Muḥibbī karşuña bülbül gibi
Sanma her gülşende bülbül böyle ḫoş elḥān olur
Ü1-130b, Ü3-42a

768. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Gördükçe seni yār ne tañ kaçsa perī-vār
Çün iki ṭaraf zülfi gibi bāl ü peri var

Cān ġaş[y] oluban ḥayrete dil varsa ʿaceb mi
Görindi anuñ gözine çün yār perī-vār

Meclisde öper yārı ḳadeḥ gibi lebinden
Kimüñ ki bugün elde tolu sīm ü zeri var

Salınsa eger gelse ʿāraḳ yüzine yāruñ
Gül üzre eger jāle disem aña yiri var

ʿĀlemde Muḥibbī ne ʿaceb şādīye yir yok
Ġam leşkeri dil mülkine yayıldı çerī-vār
Ü1-130b, Ü3-42a

769. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

'Ālemde ṣabānuñ yine müşgīn nefesi var
Yāruñ ser-i zülfine meger dest-resi var

Cānum virürem yoluña cān virmege cānā
Bir bencileyin ölmege kimüñ hevesi var

Dil baglu-durur gitmese tañ mı kapusından
Ol şāhdan özge daḫı 'ālemde nesi var

Cān çıkdı meded la'l-i lebüñden didüm em sun
Güldi didi ölmedi henūz daḫı sesi var

Kapuñda Muḥibbī gibi var biñ kuluñ iy dōst
'Ālemde senüñ gibi anuñ ṣanma kesi var
Ü1-131a, Ü3-41bk

770. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Göñlümi iden perīşān zülfinüñ her mūyıdur
Tagıdan her laḥẓa 'aḳlum dilrübānuñ rūyıdur

Bend iden her dem dil-i dīvāneyi Mecnūn-ṣıfat
Ol saçı leylā nigāruñ gīsū-yı dil-cūyıdur

Niçe yıldur kim ser-i kūyındayam bilmez beni
'Āşıḳı itmek ferāmūş çünki anuñ ḫūyıdur

İy ṣabā depret ser-i zülfini yāruñ her seḥer
Cān dimāġını mu'aṭṭār eyleyen çün būyıdur

Bu Muḥibbī kūyına varsa aña karşu çıkup
Āşinālık gösteren her dem sükān-ı kūyıdur
Ü1-131a, Ü3-42ak

771. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Bir güzeller şāhını bu cān sever
Baña cevr itmegi ol cānān sever

Aglasam ol ġonca-leb ḫandān olur
Nite kim gül açılur bārān sever

Zülfüñi ref' it görinsün ruḫlaruñ
Küfri n'itsün cān u dil īmān sever

Çeşm-i mesti dem-be-dem kanum içer
Bilmem ol ḫūn-rīzi n'içün kan sever

Mest-i ʿışḳ oldı Muḥibbī tā ezel
Sanmañ anı ḥūrī ya gılmān sever
Ü1-131a, Ü3-42b

772. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Vuṣlata el virmeyen serv-i dil-ārādan n'olur
Būseye cān almayan laʿl-i şekerḫādan n'olur

Gül yüzüñsüz istemem cānā çemen seyrānını
Laʿl-i nābuñ var iken cām-ı muṣaffādan n'olur

Leylī zülfüñe didüm dil bagladum Mecnūnlayın
Didi hey miskīn bu uzun kuru sevdādan n'olur

Nīl ü Ceyḥūn'a bugün ṭaʿn ider oldı göz yaşı
Daḫı birkaç gün akarsa diye deryādan n'olur

Ger bugün dünyā saña rām olsa yarın ġayradur
Tāc-ı Ḫusrev'le Muḥibbī mülk-i Dārā'dan n'olur
Ü1-131b, Ü3-42ak

773. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Nigārā ayru olaldan yidügüm derd-ile ġamdur
Gözümden dökilen her dem sirişküm sanma bil demdür

Dil ü cān ḫasta olmışdur lebüñ dārü'ş-şifāsından
Buyur şāfī cevāb olsun aña çün leblerüñ emdür

Yanuñda ger günāh ise seni çok sevmek iy dilber
Günāhum başdan aşmışdur günāh itmez ne ādemdür

Cünūn iḳlīmine Mecnūn egerçi pādişāh idi
Bi-ḥamdi'illāh ki mülk-i ʿışḳ bugün baña müsellemdür[613]

Muḥibbī'nüñ nedür ḥāli reh-i ʿışḳ içre ger sorsañ
Başında var hevā dilde yanar āteş gözi nemdür
Ü1-131b, Ü3-42bk

---

[613] müsellemdür: müsekkemdür Ü3

774. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gözlerüñ nergis nigārā gül yüzüñ gülzārdur
Anuñ-ıçun giceler dil ṣubḥ olınca zārdur

Gözlerüm yaşı cihānı ser-te-ser ġarḳ eyledi
Bu ne sırdur kim daḫı dil ḫānesi pür nārdur

Leblerüñ dārü'ş-şifāsından buyur ṣāfī cevāb
Āteş-i ʿışḳ-ıla teb tutmış bu dil bīmārdur

Āh kim her bir viṣālüñ āḫiri hicrān imiş
Rūz rūşen olsa lā-büd soñı anuñ tārdur

Kūyuña vardukça menʿ eyler maḥalleñ itleri
N'eylesün ḥāli Muḥibbī bendeñüñ düşvārdur
Ü1-132a, Ü3-43a

775. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Belā kuhsārı kim dirler başumdur
Anuñ ırmagı bu kanlu yaşumdur

Baña cevr ü cefāsın eksük irmez
Bu çarḫ-ı pīre-zen şan oynaşumdur

Nigārā kaldı peykānuñ cigerde
Benümle kan yalaşma kardaşumdur

Didüm çeşmüñ cihāna fitne saldı
Didi ser-fitnesi anuñ kaşumdur

Muḥibbī kim güvāh isterse ʿışḳa
Ruḫ-ı zerdüm biri kanlu yaşumdur
Ü1-132a, Ü3-43a

776. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Yār zülfini görüp çünki bu dil mā'il olur
Her kılından dilüme niçe belā ḥāṣıl olur

Yüzini göremezem hafta gelüp gün geçer āh
Ebr-veş gün yüzüne zülfi kaçan ḥāyil olur

Dü cihānı virüp aldugı içün ʿışḳı satun
Ḳays'a mecnūn diyeni sanma ki sen ʿāḳil olur

Yād idüp yādları aǹmayasın ben kuluǹı
A benüm pādişehüm bu işe kim kāyil olur

Āh kim raḥm ile bir kerre naẓar ide diyü
Kapusında bu Muḥibbī niçe yıl sā'il olur
Ü1-132b, Ü3-41a

777. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Çeşm-i mestüǹ dōstum ʿaḳl u dile yagmacıdur
Ḫāl ü ḫaṭṭuǹ cān ugurlar sanasın karacıdur

ʿİyd-i vaṣl isterseǹ iy dil çek raḳībüǹ ḳahrını
Zaḥmet-i ḫār-ı muġaylanı çekenler ḥācıdur

Yār eger zülfinde ber-dār eyleye dil düzdini
Ġam yime ṣād ol göǹül ʿışḳ ehlinüǹ miʿrācıdur

Gīce gündüz kūy-ı dildārı tolanur mihr ü māh
Gül yüziyle alnınuǹ bildüm kamu muḥtācıdur

Biçeli ġam ḫilʿatin egnüme ḫayyāt-ı felek
İy Muḥibbī āteş-i āhum da başum tācıdur
Ü1-132b, Ü3-41b

778. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü fâʿilün

ʿĀlemde kimüǹ sencileyin bir ṣanemi var
Kāfirdür eger ẕerrece göǹlinde ġamı var

Derdüme devā olmaya Ḳānūn u Şifā'dan
Laʿl-i leb-i dilberden evlā sanmaǹ emi var

ʿIşḳuǹla eger ḥāṣılum iy dōst sorarsaǹ
Başumda hevā dilde ġām u gözde nemi var

Tiryāk-durur çün leb-i dilber ne ġam iy dil
Zülf-i siyehüǹ mār-ṣıfat gerçi semi var

Ger irse Muḥibbī'ye lebüǹ cürʿası iy dōst
Kāfirdür eger kim heves-i cām-ı Cem'i var
Ü1-133a, Ü3-41b

779. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Leblerüñ cān bülbülinüñ ġonca-i ḫandānıdur
Ruḫlaruñ bu ʿāşıḳ-ı dil-ḫastenüñ īmānıdur

Āh u efgān eylemek mīrās̱dur ʿāşıḳlara
Dāyimā cevr eylemek meh-rūlaruñ da şānıdur

Niçesi top itmeye cān bülbüli başını kim
Ḫırmen-i gülde salınan sünbüli çevgānıdur

Ḫālī komaz bir nefes cānum anuñla eglenür
Sīnede ġamzeñ okı cān u dilüñ mihmānıdur

ʿÖmrüñi her dem geçür ẕevḳ-i mey ü maḥbūb-ıla
Çünki dünyā-yı denī bildük Muḥibbī fānīdür
Ü1-133a, Ü3-41bk

780. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Allar geymiş benüm çok sevdügüm meh-pāredür
Ser-te-ser şehr içini yakdı san āteş pāredür

Zülfinüñ her bir kılında bagludur biñ cān u dil
Göñlümi alan benüm ol çeşm ü zülfi karadur

Leylī zülfi ḥasretinden bu göñül Mecnūnlayın
Gözi yaşlu bagrı başlu ʿāşıḳ-ı āvāredür

Kalmadı ṣabr u ḳarār u tāḳat u dilde mecāl
N'eyleyem derdā dirīġā sevdügüm ʿayyāredür

Çāre ṣabr itmek gerekdür gerçi dirler ʿāşıḳa
Niçe ṣabr itsün Muḥibbī ʿāşıḳ-ı bī-çāredür
Ü1-133b, Ü3-42ak

781. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

İy dil yine hicr-ile göyinmiş cigerüñ var
Derdüñe devā olmaya bir derd-i serüñ var

Ben ḫār-ı belā içre neler çekdügüm iy dōst
Sen bister-i gülde yatasın ne ḫaberüñ var

Olmasa eger mihr ü meh iy dil saña ne ġam
Bir zülfi siyeh yüzi gün alnı ḳamerüñ var

Vardukça ser-i kūyına yāruñ seg-i dilber
Karşu gelüben dir berü gel bunda yirüñ var

Çevgān-ı ser-i zülfine top olsa nigāruñ
ʿĀlemde Muḥibbī ne saʿādetlü serüñ var
Ü1-133b, Ü3-41bk

782. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kūyuñı göster baña firdevs-i aʿlādan n'olur
Ḳaddüñi kim görse dir serv-i dil-ārādan n'olur

Mey-perest oldum lebüñ devrinde iy ārām-ı cān
Terk idüp zühdi didüm bu zühd ü taḳvādan n'olur

Gel berü meyḫāne küncinde ḫarābāt ehli ol
Vāʿiẓā mesciddeki bu kurı ġavġādan n'olur

Sensüzin gülzār seyrin istemez cān bülbüli
Gül yüzüñsüz dōstum gül-berg-i ḥamrādan n'olur

Mest olalı bu Muḥibbī cām-ı laʿlüñden şehā
Āb-ı kevs̱er istemez dir cām-ı ṣahbādan n'olur
Ü1-134a, Ü342b

783. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Nāle dönderdi beni āh ol hilālī kaşlar
Ölür-isem ġam degül tek ol yaşasun yaşlar

Ġarḳ idiser baḥr-ı ġam āḫir bu göñlüm zevraḳın
Çünki başdan aşdı bu gözümden akan yaşlar

Şol ḳadar urduñ cefā tīrini bu dil mülkine
Bagrum içre çıkdı bī-ḥad kanlu kanlu başlar

Bir belā-keş ʿāşıḳam çün ḫūn-ı dildür yidügüm
Bişürüp ġam maṭbaḫında dürlü dürlü aşlar

Niçe medḥ itsün Muḥibbī zülf ü ruḫsāruñ senüñ
Bir kıluñ resminde çün ʿaciz kalur naḳḳāşlar
Ü1-134a, Ü3-42bk

784. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sebze-pūş olmış gelen nāz-ıla cānānum-durur
Ol benüm çok sevdügüm serv-i ḫırāmānum-durur

Bu ḫarāb olmış göñül mülkini ābād idiser
Luṭfın iẓhār eyleyen ʿadl issi sulṭānum-durur

Sīne ṣadrına geçürdüm dōstum peykānuñı
Niçe ʿizzet itmeyem kim ulu mihmānum-durur

Tāze cān buldı yine bu mürde cismüm Ḥaḳ bilür
Cān katılur cānuma çünki gelen cānum-durur

Āh kim sormaz mısın sensüz Muḥibbī ḥālini
Söylenen dillerde cümle şimdi destānum-durur
Ü1-134a, Ü3-42bk

785. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Āh ol şūḫ-ı cefā-cū dilber-i ṭannāzdur
ʿĀlemüñ ser-fitnesi ol ṭurra-i şahbāzdur

Ok u ya alur ele ki zülfini eyler kemend
Yara uran sīneme ol ġamze-i ġammāzdur

İşidüp efġānumı her şeb feleklerde melek
Dimedi bir kez o meh-rū kim bu ne āvāzdur

Vāḳıf olmadı göñül daḫı benüm esrāruma
İy refīḳān-ı ṭarīḳat sormañ ol ne rāzdur

Bende-i muḫliṣ Muḥibbī'dür didüm redd eyledüñ
Didi sanma cevr anı ya şīve yāḫūd nāzdur
Ü1-134b, Ü3-43b-84bk, BY-21a

786. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Bir māh-rūya cān u dilüm mübtelā geçer
Cevri vefā yirine vü derdi devā geçer

Şevḳ u feraḥla bülbül-i cān sīne çāk ider
Beñzer ki nāz-ıla yine ol bī-vefā geçer

İḳrār alınca būseñe cānum gelür lebe
Fermān buyur ki cevrüñ ü mihrüñ revā geçer

El virdi çün zamān yüri fevt itme sāġarı
Meysüz geçürme ʿömrüñi çünki hebā geçer

Çeşm-i Muḥibbī hicr-ile kan olsa ġam degül
Çünki gözine ḫāk-i deri tūtiyā geçer
Ü1-134b, Ü3-44ak

787. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḥüsnini itme ṭaleb zülf-i dü-tā yanındadur
Kim olur ol gence mālik ejdehā yanındadur

Ġam şebinde görimez rāḥat yüzin tā ṣubḥa dek
Niçe rāḥat ola dil derd ü belā yanındadur

Yine būyıyla muʿaṭṭardur dimāġı ʿālemüñ
Anuñ-ıçun zülfi anuñ bād-ı ṣabā yanındadur

Zāhidüñ zerḳına uyma aldanup tezvīrine
Eyleseñ rūşen naẓar dāyim riyā yanındadur

Kanda bir gül açıla āşüftesi olur hezār
Kanda bir meh-rū ola biñ mübtelā yanındadur

Gözleri bīmār iderse lebleri tīmār ider
Bu Muḥibbī'ye ne ġam dārü'ş-şifā yanındadur
Ü1-135a, Ü3-43b

788. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Her kaçan kim ol kaşı ya görinür
Ġamzesi togrı hep baña görinür

Açduñ iy dil çü muṣḥaf-ı ḥüsnin
Geldi bala saña belā görinür

Fikr ider bilüñ-ile agzuñı dil
Anı bilmez yog ortada görinür

Farḳ yok ʿışḳ içinde bay u faḳīr
Bir-durur pādişā gedā görinür

Genc-i ḥüsne Muḥibbī sunsa elin
Her ṭaraf zülf-i ejdehā görinür
Ü1-135a, Ü3-63a

789. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dem-be-dem bu göñlüme zülf-i semensālar gelür
Uzun uzak dürlü dürlü başa sevdālar[614] gelür

Cām-ı laʿlin ister-iseñ eyle çeşminden ḥaẕer
Uyıcak bir-meste lā-büd şūr u ġavġālar gelür

Sāġar-ı çeşmümle her dem içdügüm ḫūn-ı ciger
Nāle kılsam ney gibi her yañadan vālar gelür

Bükilüp döner kemāna ḥasretiyle ḳāmetüm
Her kaçan kim yāduma ol kaşları yalar gelür

Şiʿr-i pür-sūzuñ Muḥibbī ṣāf bir āyīnedür
Diḳḳat eyle kıl naẓar gör niçe maʿnālar gelür
Ü1-135b, Ü3-80bk, BY-36a

790. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀrıżın ʿarż itse dilber āfet-i devrān olur
Ḫaṭṭı geldükde velī āḫir belā-yı cān olur

Ol leb-i şīrīn çāh u ġabġab u hem çü turunc
Rūḥ-baḫş u ʿĪsī vü hem Yūsuf-ı Kenʿān olur[615]

Yüzi üzre pā koyasın diyü her dem ehl-i ʿışḳ
Rāh-ı kūyuñda senüñ bil ḫāk-ile yeksān olur

Kaʿbe'dür kūyuñ varur ʿāşıḳlaruñ sürün sürün
Cān u dilden her birisi yoluña ḳurbān olur

Gülşen-i kūyında yāruñ aglayup āh eylesem
Açılur gül gibi sanur bād-ıla bārān olur

Ḫaṭṭı bir yaña çeker bir yaña zülf-i ser-keşi
Kendü kārında Muḥibbī n'eylesün ḥayrān olur
Ü1-135b, Ü3-67bk, BY-37a

---

614 sevdālar: ġavġālar Ü3
615 Bu beyit BY'den alınmıştır.

791. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿAnbere müşge naẓar kıl zülf-i müşgīn kendüdür
Ger nebāt isterseñ iy dil laʿl-i şīrīn kendüdür

Leylī zülfini tolar boynuma geh zencīr ider
Bu dil-i dīvāne san mecnūn-ı miskīn kendüdür

Sīne bāġında eliflerle görinen dāġlar
Serv-ile san lāle-i pür-dāġ-ı ḫūnīn kendüdür

Ḫaṭṭına kāfir dir-isem yok bu sözümde ḫaṭā
Çünki dīne ḳaṣd ider göz göre bī-dīn kendüdür

Yār bakmış yañılup beñzer yine āyīneye
İy Muḥibbī eyleyen kendüyi ḫodbīn kendüdür
Ü1-136a, Ü3-63a

792. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gelse başa zülfi sevdāsı göñül şeydā olur
Dagıdur ʿaḳlını küllī ʿāleme rüsvā olur

Tīr-i ġamzeñden sanursın ḫavf ider ʿāşıḳlaruñ
Ölmege cānlar virür ʿışḳ ehli bī-pervā olur

Yiter akıtduñ gözüm yaşını gel eyle ḥaẕer
ʿĀlemi ġarḳ ider āḫir ser-te-ser deryā olur

Meclis-i ġamda bükildi çenge döndi ḳāmetüm
Ṣubḥ olınca nāle eyler dil ney-i gūyā olur

Cām-ı laʿlüñden Muḥibbī'yi katı mest eyledüñ
Korkum oldur sırr-ı ʿışḳuñ ʿāleme ifşā olur
Ü1-136a, Ü3-63ak

793. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Kaşı yayın ele almış yine ol bī-amān gözler
Atar ġamz okların her dem bu sīnem her zamān gözler

Olursam şöyle bī-ṭāḳat aceb mi çün basar ḥayret
Kıya tutsa naẓar kılsa baña ol kahraman gözler

Dilā mümkin degül görmek nigāruñ genc-i ruḫsārın
Ṭılısm olmış anı her dem iki şīr-i jiyān gözler

Firāḳuñla döküp yaşlar eger āh eylesem cānā
Zemīni ġarḳ ider yaşum çıkar āh āsümān gözler

Ḥarāmī çeşmi ḥāżırdur eline ok u ya almış
Muḥibbī olmasun ġāfil turupdur kārbān gözler
Ü1-136b, Ü3-63ak

794. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Dili āvāre kılan ḳākül-i ḫoş-būyuñdur
Cānı pervāne iden şemʿ gibi rūyuñdur

Niye saklar niye bilsem beni bu ġamzelerüñ
ʿĀşıḳ öldürmegi gel kesme ezel ḫūyuñdur

Dili āşüfte vü āvāre idüp her yañadan
Düşürüp bende belālar getüren mūyuñdur

Cānı ḳurbāna getürdüm kapuña eyle ḳabūl
Merve ḥaḳḳı baña çün Kaʿbe ser-i kūyuñdur

Ger revān itse Muḥibbī yoluña yaş ne ʿaceb
Cūy iden yaşını serv-ḳadd-i dil-cūyuñdur
Ü1-136b, Ü3-75ak

795. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḥālüme raḥm itmeyüp her dem bu göñlüm yār sır
Bir yañadan daḫı durmaz künbed-i devvār sır

Çekdi leşker ḫaṭṭı ġāret itmege Rūm illerin
Dōstum olma muʿāvin mü'mini küffār sır

Ruḫlarına gelse ḫaṭṭı dilberüñ virmez ḫalel
Bunı kim diyebilür gül revnaḳını ḫār sır

ʿĀrıżını ger göre gülşende gül ola ḫacīl
Ġoncanuñ söze mecāli kalmaz ol güftār sır

İy Muḥibbī çok günāhuñ añup olma nā-ümīd
Cürm ü ʿiṣyānuñ biñin bir kerre istiġfār sır
Ü1-137a, Ü3-75b

796. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Nigārā ʿārıżūñ her kim göre āşüfte-ḥāl olur
Yüzüñ bedrine ger baksa ḳamer ol dem hilāl olur

Ṣabādan öñdül almışdur göñül meydān-ı dehr içre
Meger bu ṣarṣar-ı āhum benüm bād-ı şimāl olur

Meserret ḳısmet olınsa cihān ḫalḳına ʿālemde
Virilür herkese şādī baña ancak melāl olur

Es̱er yokdur ḫaber andan işidmiş kimse görmiş yok
Dehānından sorabilsem n'içün yāruñ suvāl olur[616]

Okıyan şiʿr-i dil-sūzuñ Muḥibbī eyleyüp taḥsīn
Diye kim bir içim sudur veyā siḥr-i helāl olur

Cihānda isteyen devlet kemāle saʿy ider lā-büd
İderler ḥürmet ü ʿizzet şu kim ehl-i kemāl olur
Ü3-90b, NO-19b, S1-29a, H1-22a, T-46b

797. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bāġda eşcār açılmış lik gül sulṭāndur
Oturur yir yir reyāḥinler ki ṣaf erkāndur[617]

Bülbül olmışdur öter her dem ṣūrāḥī ḳulḳulı
Arada gūyā ḳadeḥler ṣan gül-i ḫandāndur

Gülşen içre her kişi gerçi ṣafālar kesb ider
Baña sensüz ṣaḥn-ı gülşen güyiyā[618] zindāndur

Bī-ḫaberdür ʿışḳdan bil müftī-i ʿālem daḫı
Kimse ġavrına irişmez baḥr-i bī-pāyāndur

Ehl-i ʿışḳuñ arasında gördiler cānā seni
Ẕerreler içre didiler mihr-i nūr-efşāndur[619]

Cān gözin aç kıl naẓar ṣunʿ-ı Ḫudā'dur her çiçek
ʿAḳl u fikr irmez bunuñ kārında dil ḥayrāndur

---

[616] Bu beyit Ü3, S1 H1 ve T'de yoktur.
[617] ṣaf erkāndur: san dīvāndur Ü3
[618] gūyiyā: çeşmüme Ü3, NO
[619] Bu beyit Ü3, S1, H1 ve T'de:
Gördiler sen meh-rūyı araya almış ehl-i ʿışḳ
Ẕerreler içre görinür mihr-i nūr-efşāndur
şeklindedir.

Añdı zülfin bu Muḥibbī dutdı ẓulmet göñlini
Dökilen āhum seḥābından yaşum bārāndur
Ü3-90b, NO-20a, S1-46b, H1-35a, T-47a

798. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Genc-i ḥüsnin mesken itmiş çeşmi cādūlar mıdur
Görinen siḥr-ile ejder yoḫsa gīsūlar mıdur

Ḥasretiyle atduran ya ḳaddüme āh okların[620]
Geh ḫayāl-i ġamzeler geh dilde ebrūlar mıdur

Senden ayru giceler tā ṣubḥ iy Yūsuf-cemāl
Çekdügüm Yaʿḳūb-veş ḥüzn içre kaygular mıdur

Geh yapar dil ḫānesini geh döner anı yıkar
Bilse bāzīçe mi meh-rūlar ya ḫūlar mıdur[621]

Ugrasam yüz döndürür Tañrı selāmından kaçar
Ḫūblar maḥbūblar hep böyle ḫōd-rūlar mıdur

Her ne deñlü söylesem virmez dönüp bir kez cevāb
Bilsem istiġnā mıdur yāḫū tünd-ḫūlar mıdur

Ḫāṭṭuñı yazmış gül evrāḳında Ḫaṭṭāṭ-ı ezel
Ser-nüvişt olmış yazılmış başa yazular mıdur

Gülşen-i ḥüsnüñi ḥıfẓ içün mi bu[622] ḫaṭṭ-ı siyāh
Kimse basmasun diyü ya yoḫsa bārūlar mıdur

Meyl idüp her serve yüz ḫāke sürer cūlar gibi
Çıkaran başdan Muḥibbī seni bu cūlar mıdur
Ü3-94a, NO-20b, S1-46b, H1-35a, T-47a

799. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sünbül otlar gülşen içre çeşmi āhūlar mıdur
Bister-i gülde yatur ya iki sayrular mıdur

Çarḫa baş egmez iken uşbu göñlüm tevsenin
Rām idüp zencīr iden mūlar mı gīsūlar mıdur

---

620 ya ḳaddüme āh okların: āh okların ya ḳaddüme S1, H1, T
621 4, 7 ve 8. beyitler Ü3'te yoktur. 4 ve 7. beyitler S1, H1 ve T'de de yoktur.
622 bu: ya Ü3, NO

Katı yay mıdur iden sīnem içre dil nişān
Bir yañadan ġamzeler bir yaña ebrūlar mıdur

İy boyı serv ü Ḫıṭā maḥbūbı bu[623] yaşum revān
Eyledüm kim göre eydür āb u āmūlar mıdur

Bilmezem ancak senüñ yāruñda yok būy-ı vefā
Yoḫsa gül-ruḫlar Muḥibbī böyle bī-būlar mıdur
Ü3-90bk, NO-21a, S1-47a, H1-35b, T-47b

800. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Serv gibi salınan ol ḳadd-i dil-cūlar mıdur
Göz yaşı mıdur akan pāyında yā cūlar mıdur

İrmek ister zülfinüñ pāyānına[624] divāne dil
Bilmezem ṭūl-ı emel yā olmaz ārzūlar mıdur

Ḫande kılsa gül gibi ẓāhir görinen diş midür
Yoḫsa saklu ḥoḳḳa-i laʿl içre lü'lū'lar mıdur

Ġamzelerle çeşmüñe ögretdi diller almasın
Bunı taʿlīm eyleyen yalar mı ebrūlar mıdur

İy Muḥibbī bir kıl-ıla bend iden dil murġını
Çeşmi sāḥir siḥr-ile zülfindeki mūlar mıdur
Ü3-90bk, NO-21a

801. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dāyimā cevr ü cefāñ-ıla göñül rāḥatdadur
Çün saña[625] senden gelür sanma anı zaḥmetdedür

Ḫāṭıruñdan yu gider ṭarḥ eyle dünyā kes̱retin
İresin maḳsūduña ẕevḳ u ṣafā vaḥdetdedür

Ehl-i ʿışḳuz zāhidā dīdār ister göñlümüz[626]
Añladuk fikr-ile ẕikrüñi hemān cennetdedür

Sīnemüz beytü'l-ḥazan yaşum şarāb u dil kebāb
Miḥnet ü derd ü belā cemʿ oldı dil ṣoḥbetdedür[627]

---
623 bu: -Ü3, -NO
624 pāyānına: zencīrine Ü3
625 saña: baña Ü3, S1, H1, T
626 dīdār ister göñlümüz: dīdārdur maḳṣudumuz Ü3
627 ṣoḥbetdedür: ṣıḥḥatdedür NO

Nūş idelden bu Muḥibbī cür'a-i cām-ı elest
Kimse ḥālin añlamaz ol özge bir ḥāletdedür
Ü3-89a, NO-21b, S1-45b, H1-34b, T-45a

802. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

'Ārıżuñda ẓāhir oldı zülf ü ḫaṭ iy gül'iẕār
Gülşen içinde bulınsa tañ mı didüm mūr u mār

'Işḳ şāhı çekdi leşker geldi[628] bu dil[629] mülkine
Pādişāh-ı 'aḳl ṭāḳat kılmayup kıldı firār

Kūyuña vardum niçe yıl görmedüm dīdāruñı
Ḥaḳ dimişler bunı ölmekden eşeddür intiẓār

Ġırre olup fülk-i dünyāya girüp dil baglama
Ġāfil olma dāyimā olmaz muvāfıḳ rūzigār

İy Muḥibbī 'āşıḳa ya ṣabr dirler ya sefer
Çünki ṣabra çāre yok lāzım gelür terk-i diyār
Ü3-90bk, NO-21b, S1-47a, H1-35b, T-47b

803. Mefâ'îün mefâ'îlün fe'ûlün

Çıkan dūd-ı siyāha āh dirler
Felek saḳfına anı rāh dirler

Ayak basduñ bu dünyā naṭ'ına çün
Saña açmazdan bil şāh dirler

Münevver eyle dil vīrānesini
Yüzüñe ehl-i 'ışḳ[630] çün māh dirler

Koma elden ṭarīḳ-i müstaḳīmi
Varamazsañ saña gümrāh dirler

Muḥibbī sakın aldanma cihāna
Buña kim didi ārāmgāh[631] dirler
Ü3-79b, NO-22a, S1-22a, H1-16b, T-21a

---

628 geldi: -T
629 dil: cān S1
630 'ışḳ: dil S1, H1, T
631 ārāmgāh: 'işretgāh S1, H1, T

804. Fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilün

Ḫaṭṭ-ı ẓulmet menba‘ı cānā bināgūşuñdadur
Nite kim āb-ı ḥayāt dirler lebi nūşuñdadur

Lāle gül sünbül benefşe yāsemen nergis çemen
Cümlesi olmış ġulāmuñ ḥalḳa dergūşuñdadur

Almasañ gūşuña tañ mı dādını dād ehlinüñ
Böyle istiġnā senüñ her dem ferāmūşuñdadur

Ger gedā iseñ n’ola a‘lādur ammā hīmmetüñ
Fikrüñ[632] iy dil ol sehī servi der-āġūşuñdadur

İy Muḥibbī bī-bahādur yok olur söz gevherin
Rāyegān ḫarc eyleme yigdür ki ḫāmūşuñdadur
Ü3-79b, NO-22a

805. Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Her kaçan el uzadup zülfini dildār çeker
‘Işḳ Manṣūr’ın asup kendüzini dār çeker

Zāhidüñ fikri hemān cennet ü ḥavrāda kalur
Līk göñlümi benüm şevḳ-ile dīdār çeker

Geldi üstüme benüm ḫasta idüm yār didi
Bu özin añlayımaz nāle ile zār çeker

Raḥm kıldı bu göñül ḫānesini gördi ḫarāb
Yapmaga seng-i belā topragını yār çeker

Bu Muḥibbī giceler ‘ārıż-ı gül şevḳı ile
Çekdügi derdi hemān bülbül-i gülzār çeker
Ü3-79a, NO-22b

806. Mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün

Bulınmaz nesne hīç cānāna beñzer
Görinmemekde[633] ancak cāna beñzer

Ṣadefdür dīde-vār içinde dürler
Gözüm yaşı benüm ‘ummāna beñzer

---

[632] fikrüñ: kılduñ Ü3
[633] görinmemekde: ne var ‘ālemde S1, H1, T

İrer ʻāşıḳlaruñ ḳatline fetvā
O Türküñ[634] çeşmi Tātār ḫana beñzer

Ruḫı güldür lebi ġonca boyı serv
Saçı sünbül ḫaṭı[635] reyḥāna beñzer

Göreli ḫaṭṭını geçdüm özümden[636]
Görenler dir beni ḥayrāna beñzer[637]

Açılsun gül gibi gülsün ḥabībüm
Gözümüñ yaşı çün bārāna beñzer

Komaz bir dem elinden ok u yasın
Ḫarāmī çeşmi Türkmāna beñzer[638]

Muḥibbī ḫarc kıl söz gevherini
Dükenmez çünki bu dil kāna beñzer
Ü3-70a, NO-22b, S1-21a, H1-16a, T-21a

807. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Her kaçan dilber gelür dāġ-ı nihānum tāzeler
Bir kelām ile benüm bu ḫasta cānum tāzeler

İtleri vaṣfın kılup şerḥ-i vefāsın söyleseñ
Rāstī ḥaḳḳ-ı vefā-yı dāsitānum tāzeler

Ḫuşk olupdur āteş-i dilden dehānumdan zebān
Vaṣf-ı ruḫsāruñ kaçan kılsam zebānum tāzeler

Ḫʷābda görsem kaçan ṭūbā-yı bāġ-ı sidreyi
Ārzū-yı ḳaddi ol serv-i revānum tāzeler

Biñ suvāl itse Muḥibbī'ye dönüp virmez cevāb
Var mı agzı yok mıdur diyü gümānum tāzeler
Ü3-78ak, NO-23a

808. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Yaralansa yār elinden ya delinse bu ciger
Dōstlar olmaz ʻaceb çün ol cefākārı sever

---

634 o türküñ: ve līk ilde NO
635 ḫaṭı: Būy[ı] NO
636 5, 6 ve 7. beyitler S1, H1 ve T'de yoktur.
637 5 ve 6. beyitler NO'da yoktur.
638 Bu beyit Ü3'te yoktur.

Göreyim didüm cemālüñ eyledüm bildüm ḫaṭā
Sen mürüvvet kānısın ʿafv it ḫaṭā eyler beşer

İdeyim didüñ vefā līkin dönüp kılduñ cefā
Sen hemān pāyende ol başdan geçer çün ḫayr u şer

Şöyle yakduñ āteş-i ʿışḳa şehā cān u dili
Korkaram āh itmege yaka cihānı bu şerer

Gözlerüm yaş-ıla tolar görmezem cānā yüzüñ
Anuñ-ıçun ki yüzüñ ḫurşīddür alnuñ ḳamer

Ḳaṭʿ kıldum yaşumı andan viṣālüñ ārzū
Çünki bildüm kim baña bār-ı girāndur uşbu ser[639]

Bir naẓar kıl eşke bak andan ruḫ-ı zerdümi gör
Bu Muḥibbī ʿışḳına bunlar güvāh olmak yiter
Ü3-78ak, NO-23b

809. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feûlün

Genc-i nihān var dinür ʿaceb o rū mıdur
Ejder görinen siḥr-ile zülfinde mū mıdur

Deryā-yı ʿışḳ ḥāline hīç kimse muṭṭaliʿ
Dimedi olup ötesi anuñ kuru mıdur

Yāruñda mıdur bu ay vefā olmamak ancak
Meh-rūlara yoḫsa ezelden bu ḫū mıdur

Ṭaʿn itme baña ʿār-ıla nāmūsı terk idem
Terk eyledügüm baña da geh āb-rū mıdur

Dirler Muḥibbī ʿışḳ erinüñ beñzi zerd olur
Bak āyīneye al elüñe gör saru mıdur
NO-23b

810. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Ko yansun nār-ı ʿışḳ-ıla göñül çünki çerāġumdur
Ezelden aña neẕr olmış yanan bagrumda yagumdur

Esirger lāleye baksa nigārum bagrum dāġına
Benüm bu sīneme baksun ki dāġ üstinde dāġumdur

[639] 4 ve 6. beyitler Ü3'te yoktur.

Ser-i zülfi hevāsıyle ʿaceb sevdāya düşdüm āh
Ebed kurtılmayısar dil ki mūlar bend-i bagumdur

Didiler pāy-ı dildārı öperseñ sag ayagın öp
Dīdüm dīvāne-i ʿışḳa dinür mi sol u sagumdur

Muḥibbī şīr-i ʿışḳ oldum güzeller ṣaydına dāyim
Yanumdan ṣāyem eksilmez meger karakulagumdur
Ü3-79bk, NO-24b

811. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Çıksa eflāke varup āhum kaçan aḫter yakar
Şuʿlesinden korkaram anda melekler per yakar

Sūzināk-i ʿāşıḳa münker geçer gör vāʿiẓi
Key sakınsun kendüzin āhum benüm minber yakar

Ġarḳ iken göz yaşına yaşum taʿaccüb itmeñüz
Olıcak āteş ḳavī dirler ki ḫuşk u ter yakar

Yazmaga derd-i dilümi istedüm ben kāğıda
Dutışur evvel ḳalem taḳrīr ile defter yakar

Āteş-i ʿışḳ yakmadı tenhā Muḥīb ancak seni
Dehr ara ʿāşıḳlar[ı] ser-cümle ser-tā-ser yakar
NO-25a

812. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü fâʿilün

Cānum vireyim būseñe didüm bahā nedür
Gūş eylemedi sözümi bildüm bahānedür

Ferdāyı getür ḫāṭıra ẓulm eyleme bugün
Komaz kimsene ḥaḳḳını alur zamānedür

Komaz varan ʿāşıḳı kūyına redd ider
Ḳaṣdı hemān ʿāşıḳa ancak īhānedür

Meyl eylesem kendümi ḫālüñe itme ʿayb
İḫrāc iden Ādem'i cennetden dānedür

ʿAnber saçılup mūyuña bū tuta ʿālemi
Zülfine ne tañ el uzadan çünki şānedür

Bir gün öñürdi şem‘-i rūḫ-ı yāra yanayım
Pervānelerüñ ‘āḳıbet oda yanadur

Māl ü menāli yoluña ḫarc eyledüm senüñ
Evvel bu yolda saña fedā ata anadur

‘Işḳ āteşi yanalı dilde felek-i kebūd
Olsa ne tañ dūd-ı dilüm āsümānadur

Kim okuya şi‘rümi būy-ı vefā ala
Zīrā Muḥibbī sözleri hep ‘āşıḳānedür
NO-28a

813. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün
(Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün)

Tāb-ı mülden ruḫlaruñ gül gibi çün ġarḳ olur
Cāme-i ġonca gibi cānlar hezārān şaḳḳ olur

Ger ḥaḳīḳat gözleyüp bir būse in‘ām eyleseñ
Çünki ḥaḳḳumdur ezelden bil edā-yı ḥaḳ olur

Ol yār-ı cefā-ḫū okur fenn-i cefāyı
Tekrār ider durmadan aña sebaḳ olur

Gün yüzüñ eger itse ṭulū‘ çın seḥerden
Gökler yüzi surḫ u kenārı şafaḳ olur

Gülşende Muḥib bülbül okur defter-i hicrān
Dir devr-i zamān gülleri āḫir varaḳ olur
NO-29b

814. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

La‘l-i lebüñ senüñ iy dōst ḳūt-ı cāndur
Vaṣluñ daḫı ḥayāt-ı cāvidāndur

Yüzüñ şehā şu‘le virür āfitāb olub
Zülfüñ seḥābı üzre aña sāyebāndur

Ol ‘ārıżı gül ḳāmeti serv saçı sünbül
Nāz-ıla söze gelse hemān ġonca zebāñdur

Bī-ṭāḳat olupdur çekeli bār-ı ġamın dil
Ṭāḳat getürür mi dil aña bār-ı girāndur

Evrāḳ-ı dile derd-i dilüñ yaz Muḥibbī
Her bir varaḳı başkaca bir dāsitāndur
NO-29b

815. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Şeb-i hicr içre her laḥẓa gelen çeşme ḫayālüñdür
Perī-rūsın seni bildüm dü zülfüñ perr ü bālüñdür

Ġıdā kıl iy hümāyun gel bugün bu üstüḫᵛānumdan
Maḥabbet yirine düşmiş yatur senüñ nevālüñdür

Ne yüz-ile sen öykündüñ nigāruñ yüzine iy gün
Anuñçun günde bir kerre gelen senüñ zevālüñdür

Gözüñ kanı ile nāme nigāra yazuban gönder
Okuyup ola ki diye Muḥibbī vaṣf-ı ḥālüñdür

Yaşuñ bārānın iy dīde o servüñ pāyına gel dök
Güzellik būsitānında senüñ tāze nihālüñdür
Ü3-91a, NO-30a

816. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sūz-ı dil çıksa felekler saḳfına aḫter yakar
Şuʿlesinden korkaram anuñ felek perler yakar

Zāhidüñ ḫuşkdur dehānı ṣūfinüñ de çeşmi ter
Āteş-i ʿışḳ ʿāşıḳuñ ʿālemde ḫuşk u ter yakar

Münkir olmış sūz-ı ʿışḳa vāʿiẓ-i bārid-nefes
Key sakınsun berḳ-i āhumdan benüm minber yakar

Kimseden bir ḥabbe alma cemʿ kılma sīm ü zer
Anda seni odlara āḫir sīm ile[640] zer yakar

Ḫāk[i] bister eyleyüp ger seng[i] bālin eyleseñ
Döyemez ʿışḳ āteşine nesne ser-tā-ser yakar

Derd-i dil ḥālin Muḥibbī niçe taḥrīr eylesün
Yazmadan bir ḥarfini āhum benüm defter yakar
NO-30b

---
[640] ile: met.: ü

817. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Şem'-i ḥüsnin 'arż kıldı dün gice cānāneler
Lāzım oldı 'āşıḳa pervāne gibi yanalar

Tañ mı yüzüñi görüp 'ışḳ ehli düşse pāyuña
Yanıcak şem' ayagına dökilür pervāneler

Bir muṣāḥib yār bul gülşende var bir gūşeye
Mevsim-i gülde tolu elde gerek peymāneler

Mest olup çeşmi diler kim ide bu bagrum kebāb
Kanumı nūş eylesün ola ki kana kanalar

Merd-i meydān ol Muḥibbī eyleme dünyāya meyl
Degmede meyl eylemezler 'avrata merdāneler

Būy-ıla oldı mu'aṭṭar çün dimāgı 'ālemüñ
Şöyle beñzer ki ser-i zülfini dilber şāneler[641]
Ü3-77bk, NO-30b, S1-41a, H1-31a, T-39b

818. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Bilin fikr eyledüñ iy dil yine anca ḫayālüñ var
Lebin ẕikr eyledüñ yāruñ meger agzuñda baluñ var

Ḥabībüñ nūrına baksañ yakar ol dem seni nūrı
Anı görmege ne ṭāḳat ve ne senüñ mecālüñ var

Çıkarduñ maḫzen-i dilden ma'ānī sözlerin gerçi
Anı fehm itmeye herkes dilā müşkil me'ālüñ var

Niçe yıldur yatur ḫasta göñül dār-ı şifā kūyuñ
Dimedüñ iy ṭabīb-i dil gelüp bir gün ne ḥālüñ var

Muḥibbī gözlerüñ yaşın 'aceb midür revān itseñ
Yüzi gül lebleri ġonca boyı bir serv-i dāluñ var
NO-31a

819. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Ġamze-i ḫūn-rīzüñi añup bu dil ẕākir geçer
Her ne deñlü eyleseñ cevr ü cefā şākir geçer

[641] Bu beyit Ü3, S1, H1 ve T'de yoktur.

Olma hicrāna melūl u vuṣlata daḫı feraḥ
Eyü yavuz ḫayr u şer dünyāda çün āḫir geçer

Ḥüsninüñ gencinde zülfi çeşmi ejder gösterür
Siḥri-y-ile Hārūt u Mārūt'dan sāḥir geçer

Ḫāne-i dilde ciger biryān u göz yaşın şarāb
İtmege ol meclise ancak bu dil ḳādir geçer

Fikr-i bikrinden Muḥibbī ḫarc ider söz cevherin
Zīrā ḳādirdür ġazel ṭarzında ol māhir geçer
Ü3-78b, NO-32a

820. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Şāh-ı ʿışḳam eyledüm āhum livāşın āşikār
Şuʿle-i dil başum üzre dir gören zer tācı var

İstesem laʿl-i lebi tiryāḳini ʿayb eylemeñ
Gün mi var zehrin baña içürmeye ol zülfi mār

Dōstum bād-ı ṣabā sünbül ṣaçuñ ṭagıtmaṣa
Olmaz idi bū ile gülşen ü bāġı[642] müşg-bār

Her ne deñlü eylerseñ cevr ü cefā incinmezem
Zīra ṭāḳat miḥnete cevre taḥammül bende var

Gördüm ol servüñ Muḥibbī meyli dāyim ābadur
Gözlerüm yaşını itdüm anuñ içün cūybār
Ü3-85bk, NO-32b, S1-35b, H1-27a, T-33a

821. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ġamzesinden cānuma sanur cerāḥatler gelür
Anı bilmez göñlüme şādī vü rāḥatlar gelür

Cevr ü ʿişve nāz u şīve gösterür her dem baña
N'eylesün dil her yañadan bunca āfetler gelür

Gerçi kim bir kimse yok virür ḳıyāmetden ḫaber
Yār ḳāmet eylese baña ḳıyāmetler gelür

Ādet olmışdur ezel meh-rūlara cevr ü cefā
İdemez muʿtādını terk aña ʿādetler gelür

[642] bāġı: dimāġı Ü3, S1, H1

Bu Muḥibbī senden umar şefḳati yevm-i cezā
Çün şefā'at kānısın senden şefā'atler gelür
NO-33b

822. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Cān almaga gördüm yine cānāna giderler
'Āşıḳlarını itmege ḳurbāna giderler

Zülfini çözüp keşf-i niḳāb itse nigārum
Ardınca hezār 'āşıḳ dīvāne giderler

Ḥālini añup tenden uçup eyledi pervāz
Cān murġı ḳafes sındı meger dāne giderler

Zāhid diler cennet ben kūy-ı nigārı
Her kişi budur istedügi yana giderler

'Işḳ āteşine yansa Muḥibbī 'aceb olmaz
'Āşıḳ ezelī yana gelüp yana giderler
NO-34b

823. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Nigārā bār-ı 'ışḳuñı çekelden ḳāmetüm ḫamdur
Görelden la'l-i ruḫsāruñ aḳan yaş dīdeden demdür

Ḳadüm bir ḥalḳa-i ḫātem olaldan ġam elinden āh
Gözüm yaş[ı] nigīn olmış aña bir la'l-i ḫātemdür

Beni bir niçe yirlerde asardı 'aḳreb-i zülfüñ
Nigārā ḫayra gir ḫayra lebüñ tiryākini emdür

Görelden leylī zülfüñi olup dīvāne ol Mecnūn
Özin bilmez viṣāl ister meger bī-çāre sersemdür

Bugün cān-ıla geç serden görüp 'uşşāḳ ide taḥsīn
Muḥibbī ṭavr-ı 'ışḳ saña ezelden çün müsellemdür
NO-34b

824. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Leb-i yāḳūtı yāruñ ḳūt-ı cāndur
Viṣāli daḫı 'ömr-i cāvidāndur

Güneş ḫaddine yāruñ sāye salmış
İki zülfeyn[i] iki sāyebāndur

Lebe noḳṭa miyāna mū diyenler
Ḥaḳīḳat söylemişler ḫurde-dāndur

Benefşe-veş geyer kec-rev külāhın
Yüzi gül ḳāmeti serv-i revāndur

Gerek cānānı sevmek cāndan artuk
Muḥibbī ḳıymetin bil özge cāndur
NO-35a, A-21a

825. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Rūz-ı meydān oldı āh ol şeh-süvārum kandadur
Esb-i nāz-ıla ʿaceb ol şīve-kārum kandadur

Herkesüñ yanındadur yārı yürür şād u ferāḥ
Ben hemān ġam-gīn kaldum ġam-güsārum kandadur

Niçe kez didüm ḳarār u ṣabrdan dūr olmışam
Dimedi bir gün baña ol bī-ḳarārum kandadur

Aglasam āh eylesem gül-veş gelür ḫandān olur
Ol cefāsı cevr[i] çok gül/yüzlü yārum kandadur

Dūr oldum gün yüzinden tīr [ü] zülfinden ırak
Niçe geçer bilmezem leyl ü nehārum kandadur

Gül ḫacīl zülfin görüp añmış benefşe yüzini
Zülf[i] ʿanber yüzi gül müşg-i Tatār'um kandadur

Niçe yıldur āsitānında anuñ ḫāk olmışam
Sormadı bir kez Muḥibbī ḫāksārum kandadur
NO-35a

826. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Tīġ elde çeşminüñ dāyim işi ḫūn-kerdedür
Zaḫm-ı ġamdan sīne pür derdüm tenüm āzürdedür

ʿĀşıḳ olaldan berü hīç görmedüm rāḥat yüzin
N'eylesün muʿtāddur terk idemez ḫū-kerdedür

Niçe demdür görmezem cānānenüñ ben gün yüzin
Bilsem anı ṭāliʿümden yāẖū zülf[i] perdedür

Şīve ile nāz-ıla dir ṣabr kıl idem vefā
Ḫurde geçdi niçe kez bildüm bu da bir ḫurdedür

Öldürürem diyü ġamzeñ minnet itmesün baña
Bilmez anı cān u dil hicrüñle çokdan mürdedür

Virme dil dünyā denīdür himmetüñ olsun bülend
Bu mes̱eldür ki dinür himmetle ġayret erdedür

Seng [ü] ḫāki sīm ü zerle bir gör[üp] meyl eyleme
Her fesād ki var cihānda cümle sīm ü zerdedür

Leblerine gül şeker dirsem Muḥibbī yiri var
Dest-i ḳudretle ezelden çünki ol perverdedür
NO-35b

827. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ġamdan ḫālī degül her laḥẓa göñlüm ġamdadur
Müstedām olsun bu dīn daḫı dāyim nemdedür

Ḫāṭırumdan bir nefes bir laḥẓa çıkmazsın benüm
Līk cānā bilmezem göñlüñ senüñ ben kemdedür

Zāhidüñ geydügi gökdür dāyimā yāḫū siyāh
Hīç dükenmez bil[me]düm anı ki ne mātemdedür

Yazılısar her ne eylerseñ bugün sen ḫayr u şer
Cidd [ü] cehd ile ne taḥṣīl olsa bu ʿālemdedür

İy Muḥibbī ġamdan özge yār-ı ṣādıḳ bulmadum
Her ne dem ki yoklasam eksük degül yanumdadur
NO-36a

828. Mefʿûlü fâʿilâtun mefâʿîlü fâʿilün

Didüm şarāb-ı laʿlüñe cānā bahā nedür
Didi bahā olmaz aña bī-bahānedür

Dil murġı görüp ʿārıż u ḫālüñi meyl ider
Zīrā ki anuñ gördügi āb-ıla dānedür

Rindān yanında aňma kerāmāt zāhidā
İtdügüňüz hemān ḫud'a vü ancak fesānedür

Çāk oldı ʿaḳl irmedi ġavrına ʿālemüň
Zīrā elden ele düşmiş kār-ḫānedür

Cürmüň çok ise kesme Muḥibbī ümmīdüňi
Zīrā [ki] senüň dayaguň ol āsitānedür
NO-36a

829. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Laʿl-i nābuň ḥasretinden kim mey-i gülgūn içer
Anı sanmaň siz şarāb ol derd-i dilden ḫūn içer

Şeyḫ-i şehrüň dāyimā zerḳ u riyādur ṭuʿmesi
Ehl-i ʿışḳ gülşende her dem bāde-i efzūn içer

Āteş-i ʿışḳa yanup bir ḥadde şöyle teşneyem
Diyeler kanmaz bu hergiz kim meger Ceyḥūn içer

Ziynet-i dünyāya kimse dil virüp aldanmasun
Āḫir anuň kanını komaz bu çarḫ-ı dūn içer

Cürʿa-i cām-ı maḥabbetden Muḥibbī oldı mest
Bilmeyen sanur anı dāyim mey-i gülgūn içer
NO-37a

830. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Aglasam āh eylesem dilber gelür ḫandān olur
Laʿl[i] şevḳından velī giryem benüm çendān olur

Sīne teng oldı irişdi yine āhum göklere
Ten żaʿīf olsa iňiler her nefes nālān olur

Her kaçan binse semend-i nāza ol çābük-süvār
Dökilür ayaga cānlar bu niçe cānān olur

Ruḫlaruňsuz lāle gibi iy boy[ı] serv-i ḫırām
Geh yaşum cūlar dilüm[643] dāġ gāh cān sūzān olur

---

[643] dilüm: met.: geh dilüm

Kimse baş çekmez Muḥibbī her ne ḥükm itse revā
Pādişāh her ne buyursa kullar[a] fermān olur
NO-37b

831. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bir dem ārām eylemez ol serv-i nāzumdur geçer
Sürʿat eyler sanasın ʿömr-i dırāzumdur geçer

Gūşına almaz ne deñlü eylesem nāz u niyāz
Sanki bir bād-ı hevādur bu niyāzumdur geçer

Ḳāmetin gördükde yāruñ eyledüm gerçi ḳıyām
Bilmedüm ne kıldugum bildüm namāzumdur geçer

Şāh-ı Ġazvīn'üm fedā-yı cān kılursam tañ mıdur
ʿİşvede biñ nāz-ıla çünki Ayāz'ımdur geçer

İy Muḥibbī her sözüñ virür ḥaḳīḳatden ḥaber
Bilmeyenler bunı sanurlar mecāzumdur geçer
NO-38a

832. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü fâʿilün

Bu deñlü nāz [u] cevr cefā vü ʿitāb nedür
ʿĀşıḳlaruñ kırmaga yāḫūd şitāb nedür

Her kim ki delīl ʿışḳuma ister delīl aña
Dil āteş-ile çeşmüme dilden bak āb nedür

ʿĀlemde bugün cān bir ulu ʿazīz iken
ʿĀşıḳ neden terk ider aña cevāb nedür

Kūy-ı melāmet mi varayım ya selāmete
İy pīr-i deyr söyle ṭarīḳ-ı ṣavāb nedür

İrse Muḥibbī vuṣlata dil mużṭarib olur
Hergiz ʿayān olmadı bu ıżṭırāb nedür
NO-38b

833. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Benüm gün yüzlü yārum alnı mehdür
Kamu ḫūblar içinde pādişehdür

Yüzüñ gül gülşen içre senden ayru
İşüm bülbülleyin āh-ıla vehdür

Nigārā istemem ben māl u vuṣlat
Hemān senden murādum bir nigehdür

Eger kaldursa yirden n'ola āhum
Żaʿīf olmış cismüm san ki kehdür

Muḥibbī ḫilʿat oldı eşk-i çeşmüm
Başuma dūd-ı āhum bir külehdür
NO-38b

834. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Bīmār-ı ġamam baña cihān içre bu besdür
Göster yüzüñi ḫayra gir āḫir nefesdür

İy bu'l-heves ʿāşıḳ iseñ ol melāmetī
Añma selāmet ehlini bu fikr ʿabesdür

Ġāfil yürime nāleden iy ṣāḥib-i maḥmil
Feryād ider bādiyede dil çü ceresdür

Dil bübüline gülşen-i ḥüsnüñsüz eyā dōst
Gülzār-ı cinān olsa daḫı aña ḳafesdür

ʿÖmrini Muḥibbī kamu kūyında geçürdi
Bir gün dimedi yañıluban o çi kesdür
NO-39a

835. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Çarḫ elinden iñiler göñlüm benüm gerdūndur
Dökilen de gözlerümden su yirine ḫūndur

Cān u dil cānā ḫayālüñ ile senüñ tolalı
ʿĀlemüñ cümle ḫayālāt[ı] kamu bīrūndur

ʿĀşıḳa ṭaʿn eylese cām-ı şārāb[ı] dem idüp
Tañ degül yidügi zāhid ḥabb-ıla afyūndur

İdeliden meclis-i ġamdan bu bagrum kebāb
Şīşe-i sebz ile eşküm bāde-i gülgūndur

İy Muḥibbī ʿāleme saç yine bu söz cevherin
Bil dükenmez dürr ile çünki göñül maḫzūndur
NO-39a

836. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Lebüñ tiryāḳ u zülfüñ mār-ı semdür
Gelen her şādīnüñ ardınca ġamdur

Ġamuñla çeng olaldan ḳaddüm iy dōst
Bu göñlüm nāle kılsa zīr ü bamdur

Ḳalem ger yazsa levḥ-i ḥasb-i ḥālüm
Eñ evvel dutışan levḥ ü ḳalemdür

Göñül virmez cihāna ʿāḳil olan
Bu ʿālem ẓāhirā ḫayl ü ḥaşemdür

Muḥibbī kaldur el iste murāduñ
Ḳabūl olan duʿālar ṣubḥ-demdür
NO-39b

837. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Görmedüm yok bu cihān içre vefā-keş çeker
Līk ʿāşıḳ olan cān u dili pīş çeker

İrişür kanda ise vuṣlata muḥteşemān
Elem ü derd ü firāḳı heme dervīş çeker

Çeker rīşin peykān gibi merhem var iken
Dil varup dest-i ṭabībe elem-i nīş çeker

Dād ide kūyına vardum yine ol seng-dilüñ
Bilmeden ḥālümi gör tīġ-ı cefā-pīş çeker

Bu Muḥibbī aradı görmedi bir ṣıdḳ erini
Bulmadı kimse cihān içre vefā-keş çeker
NO-40a

838. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Sevdā-yı şemʿ sanma ser-i pervāneden gider
Zencīr-i zülf-i yār dil-i dīvāneden gider

Her yirde lebüñ yādına ola piyāle nūş
Bu hāy u hūy naʿra-i mestāneden gider

Ḫālüñ ḫayāli gelse göñül eylemez ḳarār
Murġ-ı terk-i āşiyān heves-i dāneden gider

Taʿẓīm içün karşu çıkar gelse şāh-ı ʿışḳ
Dil-i derdmendi ḫālī koyup ḫāneden gider

Vīrāne olup dutdı bu göñlüm ḫarāba yüz
Bilsem o perī n'içün turmaz o vīrāneden gider

Ölse Muḥibbī laʿl-i lebüñ terkin eylemez
Dilden heves sanma ki peymāneden gider
NO-40a

839. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Göñlümi bend eyleyen zülfinde zülf[i] bendidür
Cānumı meyl itdüren şekker dehānı ḳandıdur

ʿĀrıżına zülfini gördüm ider her dem sücūd
Bilmedüñse bil anı āteş-perest bir Hind[ī]dür

Dāyimā vaṣlını ʿahd eyler velī itmez vefā
Beni yoldan çıkaran her dem anuñ sevgendidür

Nūr gördüm ḥamdü-lillāh cān ḳurbān eyledüm
Şükr kim oldı müyesser Kaʿbe anuñ kendidür

Didiler eyle Muḥibbī ḫayr u şerden kıl ḥaẕer
İleden togrı yola göñlümi yārān pendidür
NO-40b

840. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Çün ruḫ-ı dildārı gördüñ sorma artık gül nedür
Āhumı güş it dime bu nāle-i bülbül nedür

ʿĀrıżuñda ḫaṭṭ-ı sebzüñden daḫı yokken eser
Yā bu dīvānegī āşüftegī sünbül nedür

Secde eyler sāġaruñ pāyına ḫūn-ı dil döker
Bilmedük beñzer ṣurāḥī itdügi ḳulḳul nedür

Bir kılıyla rām ider bu göñlümüñ ṭūbāsını
Siḥr-ile zencīrden ḳuvvetlü gör kākül nedür

İrmek isterseñ Muḥibbī genc-i ḥüsn-i dilbere
Hīç bilür misin ḫayāl ü fikr bu bāṭıl nedür
NO-40b

841. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Alan göñlümi çār-deh sāla beñzer
Ḥüsün bāġında bir nihāla beñzer

Şikār-ı şīr ider āhū-yı çeşmi
Ḫoten seyri iden ġazāla beñzer

Görenler şem'-i ḥüsne cān-ıla dil
Yakan pervāne perr ü bāla beñzer

Kitāb-ı ḥüsnüñ açdum dāl-ı devlet
Görüp zülfini gördüm dāla beñzer

Muḥibbī uşbu şi'r-i dil-pesendüñ
Kamu aḥvāl-i ḥasb ü ḥāle beñzer
NO-41a

842. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Dehān-ı yārı gördüm mīme beñzer
Ser-i zülfini sordum cīme beñzer

Didüm yokdur nigārumuñ naẓīri
Eger var ise eydüñ kime beñzer

Kaçan ḳaṣd itse cāna tīġ-ı ġamzeñ
Boyun sunar bu dil teslīme beñzer

İşidelden güzeller māla māyil
Yüzüm zer oldı yaşum sīme beñzer

Yüzi gülzārını itmiş iḥāṭa
Muḥib ḫaṭṭı ḥiṣar-ı Rīm'e beñzer
NO-41a

843. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ġamzeñ saʿy itmesün çeşmüñ senüñ bī-dāddur
ʿĀşıḳ öldürmekde şākird dīdeler üstāddur

Ṭurra-i leylā saçuña bu göñül mecnūn olup
Laʿl-i şīrīn-bāruña cānum daḫı Ferhād'dur

Yapdı dil ḫānesini çün ezel sulṭān-ı ʿışḳ
Seyl-i eşkümden yimem ġam eski bünyāddur

Rehber oldı dün ḫarābāta varup pīr-i muġān
Çünki ol ehl-i irādet itdügi irşāddur

İy Muḥibbī nāle vü yaşum benüm kılmaz es̱er
Şöyle beñzer ḳalb[i] yāruñ seng ya pūlāddur
NO-43a

844. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

İy türk-i nīm-mest bu cānum ḫarābdur
Yıkduñ hezār göñlümi bu ne ʿitābdur

İtseñ ṭulūʿ bir gice iy māh-ı ḥüsn eger
Her kim ki göre dir bu ne āftābdur

Kūzekler ile dīdelerüm ṭolı āb olur
Durmaz iñiler dil daḫı sanki dōlābdur

Lāyıḳ degülem būse idem pāyuña senüñ
Ancak hemān istedügüm bir riḳābdur

Efġān[ı] ko itme Muḥibbī şeb-i firāḳ
Nāz uykusında yār yatur vaḳt-i ḫᵛābdur
NO-43b

845. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Nāme yazmış ġonca agzından güle mażmūndur
Ḥaṣb-i ḥāl-i bülbül [ü] şerḥ-i dil-i pür-ḫūndur

Ḳaṣd-ıla Leylī durup çıkdı müselsel ʿarż ider
Ẕerrece ġam mı çeker ʿālem eger Mecnūn'dur

Ḫıżr ṭālib olmaz idi bilese [ger] āb-ı ḥayāt
Ḫaṭṭ-ı sebzüñ arasında ol leb-i meygūndur

Ol Mesīḥī leb şifā-yı derdümi bilür velī
Dir devā meh-rūlar içre itmemek ḳānūndur

Söyleme efsūn Muḥibbī çekme[gil] beyhūde renc
Çün ferāġatle perīdür fāriġ-ı efsūndur
NO-44a

846. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Olalı çün gül-i sīr-āb teni nāzük-ter
Yaraşur berg-i semen pīreheni nāzük-ter

Māh-rūlar bu cihān içre egerçi bī-ḥad
Yokdur sencileyin bir ẕeḳanı nāzük-ter

Ġonca ḫacletden agız açmadı sūy-ı çemen
Gördi la'l-i leb ile deheni nāzük-ter

Ger şehīd eyleyesin bu kulı şemşīrüñ ile
Baña sardurma ḥarīrī kefeni nāzük-ter

Suḫen-i nāzüki kim göre Muḥibbī diyeler
Görmedi kimse bu nev'e suḫeni nāzük-ter
NO-44a

847. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Gözlerüm gözekleri beñzer ki āb üstindedür
Bile iñler bu göñül sanki dolāb üstindedür

Nāle kılsa zārılık itse bu dil 'ayb itmeñüz
N'eylesün hicr içre dāyim ol 'aẕāb üstindedür

Kanum içse ġamzeler ister ciger biryānını
Ḥaḳ dimişler mestüñ meyl[i] kebāb üstindedür

Perde eyler geh güneş ruḫsārına kākülleri
Beñzer ol ḫurşīde kim anuñ seḥāb üstindedür

Dāġlarla dir gören ṣaḥrā-yı miḥnetde tenüm
Yimek içün ismini üşmiş ġurāb üstindedür

Mest-i çeşmi kanum içse ḳaṣd-ı cān itse ne tañ
Şūr u şer kim var cihānda hep şarāb üstindedür

İy Muḥibbī şādılık gelse gelür ardınca ġam
Anuñ içündür ki dünyā inḳılāb üstindedür
NO-45a

848. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Māh-rūlarla tolu gerçi [ki] şehr-āşūbdur
Göñlüm alan līk benüm cümlesinden ḫūbdur

Mıṣr-ı Yūsuf'dan getürdi pīrehen būyın ṣabā
Rūşen olup açılanda dīde-i Yaʿḳūb'dur

Her kaçan leşker çeküp gelse dile sulṭān-ı ʿışḳ
ʿAḳl şāhı karşu durmaz n'eylesün maġlūbdur

Gözlerüm saḳḳāsı her dem yollarına su seper
Gerçi uyḫu her kişiye sevgülü maḥbūbdur

Ḫᵛāb gelmez rūyuñ añsa bu Muḥibbī çeşmine
Ḫıdmete bil baġlayupdur kirpügüm cārūbdur
NO-45b

849. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Şehā ʿışḳuñ gözüm pür āb idüpdür
Kurulı göñlümi dōlāb idüpdür

Umardum düşde göreydüm cemālüñ
Velī ʿışḳuñ beni bī-ḫᵛāb idüpdür

Olalı ḥüsnüñ[üñ] metni ʿavāmil
Dil ezber okıyup iʿrāb idüpdür
Yüzüñe mescid ü ḳadde minnäre
Diyen ebrūlaruñ miḥrāb idüpdür

Sakın aldanma bu dünyā-yı dūna
Senüñ gibileri nā-yāb idüpdür

Getürüpdür niçe şehler cihāna
Kimin Dārā kimin Dārāb idüpdür

Muḥibbī gāhī cismini götürse
ʿAceb mi yaşını seylāb idüpdür
NO-46a

850. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her gice dil sīnemüñ üstinde tāb-ı teb yakar
Āhum odı çıkar eflāke varup kevkeb yakar

Oldı sūz-ı dilümden şuʿle bu ḳālib benüm
Egnüme bir cāme geysem korkaram ḳāleb yakar

Gel götür bu ḫākümi yolından anuñ iy ṣabā
Basmasun üstine nāgeh süm ü hem merkeb yakar

Gerçi yakmaz kimsene bu rūz-ı rūşende çerāġ
Bu ʿacebdür sūz-ı dil hem gündüz ü hem şeb yakar

İy Muḥibbī çıkma yoldan bul ṭarīḳ-i müstaḳīm
Meẕhebi her kim ki yanılsa anı meẕheb yakar
NO-46a

851. Mefaʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Görenler kūyuña dir beyt-i maʿmūr
Görinürsin anuñ içinde sen ḥūr[644]

Beni pā-māl itme işigüñde
Kerīm olan basar mı ḳaṣd-ıla mūr

Yaşum geydürse egnüme ser-ā-ser
Olur āhum başumda tāc-ı semmūr

ʿAceb mi iñlesem bu dehr elinden
Burupdur kulagumı hem çü ṭanbūr

Muḥibbī saḫtdur ʿışḳuñ kemānı
Özini bilmeyenler itmesün zūr

Degül eksük cihānda şādī vü ġam
Ġama ġam yime olma şāda mesrūr

---

[644] Mısra Ü3 ve NO'da:
Görindüñ anuñ içinde ki sen ḥūr
şeklindedir.

Berāt-ı ḥüsne tuġrā olalı kaş
Ḫaṭı yazdı anuñ eline menşūr[645]

Niçe pinhān idem esrār-ı ʿışḳı
Şuʿāsı var iken gün gibi meşhūr

Aç ʿibret gözini bak kanda gitdi
Ferīdūn Ḫusrev [ü] Cemşīd ü Faġfūr[646]
Ü3-87b, NO-46b, S1-37a, H1-28a, T-34b

852. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Yüzüñe gün alnuña iy dōst ḳamer geçer
Her kim bunı fehm ide ṣāḥib-naẓar geçer

İtsün cefā vü cevr-ile ẓulm dōstum baña
Yār ġamı çünki ezel dil çeker geçer

Gelse ḫadeng-i ġamzesine ḳarşu cān çıkar
Müşkil budur ki sīnede durmaz deyer geçer

Eyler ḳabūl naẓmuñı kim ehl-i naẓm ola
Zīrā sözüñ her birisi bir güher geçer

Tīrin geçürdi şīşe-i göñlüm uṣanmadı
Bildük Muḥibbī yāruñ ṣāḥib-i hüner geçer
NO-48a

853. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Aḥmed ü Maḥūd Muḥammed nāmıdur
On sekiz biñ ʿālemüñ imāmıdur

Cān u dilden her ki anı sevmeye
Fi'l-ḥaḳīḳa yiri anuñ tamudur

Gün yüzine çün dimişler "ve'ḍ-ḍuḥā"
Leyl-i zülfi de o rūzuñ şāmıdur

Ḥaḳ müyesser itse varsam ravżaña
Cān teslīm eylesem dil kāmıdur

İy Muḥibbī cān teslīm eylemek
Ḥaḳ budur ʿışḳ ehlinüñ bayramıdur
NO-48

[645] 7 ve 8. beyitler Ü3'te yoktur.
[646] Şiirin son dört beyti S1, H1 ve T'de yoktur.

854. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Göklere peyveste olan āh-ı derdnāküm-durur
'Işḳumı ẓāhir kılan bu çeşm-i nemnāḳüm-durur

Dem-be-dem iy ġonca-leb gülşende güller lāleler
Bitürüp ser-sebz iden bu çeşm-i nemnāküm-durur

Rāżıyam cevr ü cefāña istemem mihr ü vefā
Zehr ise senden gelen o baña tiryāküm-durur

Merhem urma gel ṭabībā gör cerāḥatlü dilüm
Yādigār-ı nāveg-i bed-ḫuy-ı bī-bāḳüm-durur

Gel Muḥibbī göñlini zülfüñde bend eyle didüm
Didi her ṣayd sanma sen lāyıḳ-ı fitrāküm-durur

Yakdı 'ışḳuñ āteşi çıkdı duḫānum göklere
Āteşi iden bülend bu ḫār u ḫāşāküm-durur
NO-205b

855. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Şeb-i hicr içre bu göñlüm dü ebrūñı ḫayāl eyler
O şevḳe sīneme nāḫun keser şekl-i hilāl eyler

Miyānuñ dil diler görmek ser-i zülfüñe hem irmek[647]
'Aceb ince ḫayāl idüp 'aceb fikr-i muḥāl eyler

Gözümüñ çeşmesārına perī gibi gelür bir dem
Oturmaz itmeyüp ārām dü zülfin perr ü bāl eyler

Ḫadengin gönderür dilber bu sīne bāġına her dem
Murādı bu ki her birin diker tāze nihāl eyler

Dehāna kimisi[648] noḳṭa miyāna kimisi[649] kıl dir
Ser-i kūyında 'uşşāḳuñ bu resme ḳīl ü ḳāl eyler

Muḥibbī teng dehānından egerçi söz açar yāruñ
Kināyetle dil-i tengin añuban vāsf-ı ḥāl eyler

Nigārum allar geymiş külāhın eylemiş kec-rev
Dökiser derine kanlar libāsı aña dāl eyler[650]
NO-206a, A-23a

[647] ser-i zülfüñe hem irmek: muṭavvel zülfe de irmek NO
[648] dehāna kimisi: dehānuña kimi A
[649] miyāna kimisi: miyānuña A
[650] Bu beyit A'da yoktur.

856. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dīdeden eşküm benüm durmayuban her gün damar
Görmese gül yüzini bu gözlerümden ḫūn damar

Baḥr-ı ġamda bakdugumca gördügüñ dürdāneler
Dāne dāne yaşıdur bil dīde-i Mecnūn damar

Ḫūn bahā vir ġamzeler öldürdi bu dil-ḫasteyi
Ḳaṭreler kim bāde nūşında leb-i meygūn damar

Tāze güller açılur bulur gülistān revnaḳı
Her ʿaraḳ kim gülşen içre gül ruḫından çün damar

Bu Muḥibbī sözlerini cān-ıla dak gūşuña
Her dem agzından anuñ çün lü'lü-i meknūn damar
NO-206b

857. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Şular kim dār-ı dünyāyı vefādār ola sanmışdur
Akar suya eser yile dayanmışdur dayanmışdur

Yaşum baḥrı temevvücler idüp başumdan aşmışken
ʿAceb budur ki bu göñlüm benüm odlara yanmışdur

Niçe kanlar idüp çeşmüñ daḫı kan eylemek ister
Dimez bir kimse anuñçün içüben kana kanmışdur

Salın serv-i ḫırāmānum çemen seyrānını eyle
Gözüm yaşı ile her dem ser-i kūyuñ sulanmışdur

Gülistānı temāşā kıl açılmış tāze ter güller
Velī ṣabr eyle birkaç gün göresin cümle solmışdur

Egerçi zer idi çehrem yaşumla anı al itdüm
Görenler didiler ancak kızıl kana boyanmışdur

Gözi cellād olup her dem döker kanlar kesüp başlar
Olur mı ḫuyı terk itmek ezelden çün dadanmışdur

Muḥibbī sakın aldanma ribāt-ı köhnedür ʿālem
Bunı bil kim göçer elbet aña her kim ki konmışdur
NO-207a

858. Mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün

Kimüñ kim sevgüli cānānı vardur
Ḥaḳīḳat sīnesinde cānı vardur

N’ola hicrüñ ile ger derdlü olsam[651]
Viṣālüñ gibi çün dermānı vardur

Cefā vü cevr ü ẓulmı eyleme ḫū
Sakın kim[652] memleket sulṭānı vardur

Nigāruñ kūyına ger dāda varsam
Dimez feryād ile efġānı vardur

Muḥibbī Ka‘be’dür kūyuña vardı
Elinde cān gibi ḳurbānı vardur
NO-207b, A-20b

859. Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

Egerçi kim ġam-ı ‘ışḳa düşüp [bu] dilde bārum var
Bi-ḥamdi'llāh senüñ gibi cihān içinde yārum var

Yüzümden yuma iy eşk vefā ‘ıṭrı dürer girdi
Benüm çü sümm-i esbinden gelüpdür yādigārum var

Gözüm bu eşk-i çeşmümden yine cem‘ itdi gevherler
Gelürse şāh-ı ‘ışḳ anuñ ayaġına niṡārum var

Ser-i kūyı baña bāġ u bahārumdur daḫı gül-ruḫ
Yiter ‘iyş ü neşāṭ itsem ne ḫoş bāġ u bahārum var

Seri zānumda kim görse muḳarrer dir gümān idüp
Diye bu derdmend içün meger endīşe kārum var

Muḥibbī’ye viṣālüñle eger olmaz-ısa vuṣlat
Göñül diye baña besdür ki kūyından güẕārum var
NO-207b

860. Mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün

Gelüp cānā dil-i pür-derdümi gör
Sirişk-i germ ü āh-ı serdümi gör

---

651 Mısra A’da:
N’ola ger derdlü olsam hicrüñ-ile
şeklindedir.

652 kim: -NO

Niçe dil ṣabr ider bak nār-ı hicre
Naẓar kıl cān-ı ġam-perverdümi gör

Beni ḫāk eyledi rāhuñda ʿışḳuñ
Eger bulmak dilerseñ gerdümi gör

Yüzine bakdı gitdi ṣabr u ʿaḳlum
Baña ne kıldı çeşmüm merdümi gör[653]

Benüm günden güne ḥālüm diger-gūn
İder mi kimse hīç teraḥḥumı gör

Yoluña ḫarc ider başıyla cānın
Nigārā bu dil-i cōmerdümi gör

Muḥibbī'den güvāh isterseñ ʿışka
Direm eşkümle rūy-ı zerdümi gör
NO-208a, A-20a

861. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ulu devletdür seḥergeh yārdan gelse ḫaber
Cān dimāġına muʿanber zülfi irgürse[654] eser

Yaşumı kılsam şarāb u bagrumı itsem kebāb
Meclis-i ġamda gele her yañadan būy-ı ciger

Her ne kim söylerse ḥaḳḳumda raḳībüm itme gūş
Çıkmaz agzından kelām aṣlā anuñ illā ki şer

ʿĀşıḳ olmaz ʿışḳ yolında virmeyince baş u cān
Aña pervāne dimezler yakmayınca bāl ü per

Gün yüzüñi bu Muḥibbī ko temāşā eylesün
Çünki gelmez bir naẓardan hīç ḫurşīde żarar[655]
NO-208b, A-23b

862. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Ruḫuñda caʿd-ı zülfüñ ḫam-be-ḫamdur
Hezār ʿaşıḳlaruñ içinde kemdür

---

[653] 4 ve 5. beyitler A'da yoktur.
[654] zülfi irgürse: zülfinden gele NO
[655] hīç ḫurşīde żarar: dōstum ḫurşīde żarr NO

Baña gelür cefā vü cevr-i niʿmet
Müdām ol dāyim ʿāşıḳ muġtenemdür

İdüp cehd eyleme vuṣlat temennā
Nāṣībi ʿāşıḳuñ derd ü elemdür

Ḥarīm-i āsitānuñdur maḳāmum
Anı öldürme āhū-yı ḥaremdür

Dir imiş terk kılmaz baş u cānı
Muḥibbī ʿāşıḳ olan müttehemdür
NO-208b

863. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gülşen-i ḥüsnüñ görüp her kim ki göñül[656] baglar
Ebr gibi gözleri yaşın döküben aglar

Geldügüñce güldürürsin gül gibi bu ʿāşıḳı
Gitdügüñce lāle-veş bagrında korsın daglar

Kimse bilmez ḫasta-yı ʿışḳ olanuñ aḥvālini
Derdmend olanlaruñ ḥālin ne bilsün saglar

Sen boyı serv-i ḫırāmuñ[657] pāyına sular gibi
Bu ciger ḫūnı gözümden cūlar olup çaglar

Gerçi kim ʿālem içinde māh-rūlar çok velī
Sen şeh-i ḫūbānsın anlar hep saña kırnaglar

Olımazam kūyuña varsam raḳībāndan ḫalāṣ
Beñzerem ol bāza kim üstine üşe zāġlar

İy Muḥibbī kūh-ı ġāmda derd-ile āh eyleseñ
Nāleñe āheng içün gögsin geçüre taglar
NO-209a, A-22b

864. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sīne-i ʿuşşāḳa her dem tīr ü peykānuñ gelür
Beñzer ol teşne dile luṭf-ıla bārānuñ gelür

---
656 göñlün: göñül NO
657 ḫırāmuñ: revānuñ A

Görmesem n'ola vefāñı rāżıyam iy pür-cefā
Eksük itmezsin bu dilden dāġ-ı hicrānuñ gelür

Her agaç sīm ü zerin elde dutar īs̱ār içün
Her kaçan ol ġonca-leb ruẖları ẖandānuñ gelür

Yine bir meh-pārenüñ şevḳıne bu dīvāne dil
Eyleyüp çāk-i girībān tābe-dāmānuñ gelür

Şi'r-i pür-sūzuñ Muḥibbī işidüp yārān dimiş
Meclise beñzer kelāmı H̱usrev ü Selmān gelür
NO-209a

865. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gün yüzüñ görüp nigārā n'ola dirsem saña ẖūr
'Ālemi kılur münevver berḳ urur sān ayn-ı nūr

Ḥadden arturma cefāñı mihrde oran eyle
Çün buyurmışdur nebī evsaṭ-durur ẖayrü'l-umūr

Baḥr-ı miḥnet çün sunılmışdur ezel 'āşıḳlara
Gözlerinden dökseler lāyıḳdur anlar mā-i şūr

Ne ḳadar cevr ü cefā ẓulm u sitem kılsañ revā
Olmayam tek āsitānuñdan senüñ bir laḥẓa dūr

İy Muḥibbī yār beñzer şāne urmış zülfine
'Ālemüñ dutdı dimāġnı yine būy-ı buẖūr
NO-209b

866. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Eylese cevr ü cefālar sanmañ olam bī-ḥużūr
Çünki andandur gelen bulur anuñla dil sürūr

Niçe bir olup mülebbes yapasın ḳaṣr u sarāy
Saña kalan bir kefendür yatacak yirüñ de gūr

Sakınursın konmasun üstüme dirsin bir meges
Bilür iken yiyesidür seni āẖir mār u mūr

Vaṣla irmek dād-ı Ḥaḳ'dur yine Ḥaḳ'dan iste sen
Pādişāhlık ya zer ü sīm fayda itmez zār u zūr

Kesme ümmīdüñ Muḥibbī bir adı Ġaffār'dur
Kulların[a] luṭf[ı] bī-ḥad görse ʿafv ider ḳuṣūr
NO-210a

867. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Benüm meylüm çün ol serv-i sehīdür
Velī vaṣfında bu dil gümrehidür

Ḥarīm-i āsitanuñ kodı zāhid
İder ḫulduñ hevāsın eblehīdür

Olımadı saña Mecnūn pādaş
Yürür dil vādīde tenhā rehidür

Gözümden yār içün ṣaḥrāda ḫayme
Kuram gelse ḫayāl-i ḫargehidür

Lebüñ yādına meclisde Muḥibbī
İçüben sāġarı elde tehīdür
NO-210a

868. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtü feʿilün

Açuban yār yüzin dehri kamu yaz eyler
Gülşen içinde yürür serv gibi nāz eyler

Ol hümā ḳaṣrı saña gerçi felekden yücedür
Himmetüm bāzı irer göklere pervāz eyler

Her ne gönderse baña oldugıçün ʿayn-ı vefā
Āh kim cevr ü[658] cefāsını görüñ ki az eyler

Meclis-i ġamda gözin yaşını çün itdi şarāb
Anda feryāda gelüp kendüyi dil-sāz eyler[659]

Gülşen içre[660] giceler āh idüben ṣubḥa degin
Medḥüñ okur yine dil bülbüli āvāz eyler

Geh yapar ḫāne-i göñlümi dönüp anı yıkar
Ṭıfldur anuñ-ile dil o der-bāz eyler[661]

---

[658] cevr ü: -NO
[659] Mısra NO'da:
Nāle feryāda gelüp göñlinde saz eyler
şeklindedir.
[660] gülşen içre: gülşende NO
[661] Bu beyit A'da yoktur.

Sūz-ı Ḫusrev'den uyarur Muḥibbī şem'ini[662]
Şi'r ara anuñ ile kendüyi mümtāz eyler
NO-210b, A-23b

869. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Boyı gülşende bir serv-i sehīdür
Yüzi gün 'ālemüñ alnı mehidür

Eger geçdi ise Mecnūn u Ferhād
Sanur mısız ki bu 'ālem tehīdür

Ġamuñ komaz olam bir laḥẓa tenhā
Bu dil her kanda varsa hem-rehidür

Ẕeḳan sībin diler dil bāğ içinde
Naṣīb olan baña çehrem bihidür

Yaşı leşker livā olalı āhı
Yürür dil her yaña 'ışḳuñ şehidür

Niçe bir idesin gönlümi vīrān
Dimeyüp bir faḳr ārāmgehidür[663]

Muḥibbī'nüñ degül ġayrı murādı
Murādı ancak anuñ dergehidür

İşidüp şi'rümi yāḫū görenler
Diyeler her sözüm içün zehī dür
NO-210b, A-22a

870. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Gördüm ol yārı yine nāz-ıla terkeş bestedür
Tīr-i müjgān san kemān-ı ebrūvān peyvestedür

Bir naẓar bu dīdemi açmaga yokdur ṭāḳatüm
Çok zamāndur 'ışḳa düşdüm cān u bu dil ḫastadur

Ol gider ben kaluram vālih ü ḥayrān ne kılam
Esbi çābükdür anuñ līkin benüm āhestedür

---

[662] uyarur bu Muḥibbī şem'ini: Muḥibbī beñzer yakar çerāğ NO
[663] 6 ve 7. beyitler A'da yoktur.

Ḫırmen-i taḳvā vü ṣabrı ʿaḳl itdi tārumār
Bād-ı āhum tünd olaldan göklere peyvestedür

Bezm-i ġamda nāle kılsa dil anı itmeñ ʿaceb
Niçe yirden nā gibi çünki bu göñlüm süftedür

Görürem iy dil seni dīvāne-i ʿışḳ olduguñ
Başuña konmış ulu devlet didüm ḫucestedür

Nāgehān gördi Muḥibbī şekl-i şehr-āşūbını
Ol zamāndan berü zülfinde bu göñlüm bestedür
NO-211a

871. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ṣad hezārān ʿışḳ eri var cümlenüñ cānānı bir
On sekiz biñ yaradılmış ʿālemüñ sulṭānı bir

Vaṣla hergiz şād olup hicrāna ġamgīn olmaya
ʿĀşıḳ olmaz bilmeyince derd-ile dermānı bir

Çün ezelden eyledüñ iḳrār didüñ sen belī
Lāzım oldı idesin sen itdügüñ peymānı bir

Aldanup dārāt-ı dünyā ile maġrūr olma gel
Biter iken kıl ḳanāʿat ḫırḳa vü bir nānı bir [664]

ʿĀşıḳum olsa hezārān cānum eylerdüm fedā
Aradum bu tende buldum ancak ben cānı bir

Maʿden-i dilden Muḥibbī çıkarur gevherleri
Bunca cevher ḥāṣıl eyler līk baksañ kānı bir

Cān alup bir būse virem diyüben emr eyledüñ
Pādişāhsın pādişāhlaruñ olur fermānı bir[665]
Ü3-102ak, NO-212a, S1-49b, T-50a

872. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her kaçan görsem yüzin ṣabr u ḳarār elden gider
Dilde kalur ʿışḳ ġayrı cümle kār elden gider

---

664 4 ve 5. beyitler Ü3, S1 ve T'de yoktur.
665 Bu beyit S1ve T'de 4. beyit olarak görülmektedir.

Ol sehī servi görelden olmışam āşüftesi[666]
Akıdur bu dīde cū-yı eşk-bār elden gider

Gīceler fikr eylesem yāruñ perīşān zülfini
ʿAḳl āşüfte olup dil tārumār elden gider

İster-idüm ṣabr idem dil virmeyem meh-rūlara
Līk görsem ol perīyi iḫtiyār elden gider

Leşkerin çekdi Muḥibbī geldi çün sulṭān-ı ġam
Şehr-i ġāret dil gibi muḥkem ḥiṣār elden gider
NO-212a, A-22a

873. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Gördüm nigārı vuṣlatı[667] bildüm muḥāldür
Bu derd-ile ḫasta dilümde ḫayāldür

Gün yüzüñe irmege[668] bu cism-i nā-tüvān
Bir ẕerre gibi ol daḫı ser-geşte ḥāldür

Te'ḫīre kosun[669] ġamze beni irmesüm helāk
Şāyed viṣāle ire elüm iḥtimāldür

Sīnemde göre[670] tīr-i müjeñ iy kaşı kemān
Ḫūn-ıla san ki perveriş olmış nihāldür

Ṣabr eyle cevr ü miḥnete[671] ḫoş dut Muḥibbī dil
Dirler belā-yı ʿışḳ[672] ʿāşıḳa defʿ-i melāldür
NO-212b, A-21a

874. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dilden gider ḫayāl-i ḫaṭ ruḫ-ı meh-veş kalur
Dūd suʿūd itdükçe yirinde hemān āteş kalur

Sen lebi şīrīne ben de cān virem Ferhād-veş
Olmaz ol kimse soñında dāsitān-ı ḫoş kalur

---

[666] āşüftesi: āvāresi A
[667] nigār-ı vuslatı: nigār vaṣlını A
[668] irmege: irişmege A
[669] te'ḫīre kosun: te'ḫir ile A
[670] göre: şekil A
[671] cevr ü miḥnete: cefā miḥnetine NO
[672] dirler belā-yı ʿışḳ: ʿışḳuñ belāsı A

Ger açam Ferhād u Mecnūn'a maḥabbet bādesin
İtmeyüp hergiz taḥammül her biri serḫoş kalur

'Işḳ vādīsine gitdüm geldi Mecnūn yanuma
Olmadı pādaş didüm bu yolda çok yoldaş kalur

Zühd ü taḳvā ṣabr u hūş gitse Muḥibbī ġam degül
Dilden gitmez çü mihri ḳāmet-i dil-keş kalur
NO-212b

875. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Leb-i yāḳūtı baña ḳūt-ı cāndur
Viṣāli de ḥayāt-ı cāvidāndur

Yüzüñ ḫurşīdine zülf-i siyāhuñ
Yazılmış ḫaṭṭ-ıla ḫoş sayebāndur

Dehān-ı yāra her kim noḳṭa dirse
Miyāna mū disün ince miyāndur

Koyup Ferhād u Mecnūn ḳıṣṣasını
Okuñ ḳıṣṣam 'acāyib dāsitāndur

Muḥibbī vaṣl-ı yāra el irişmez
Ki sen kemter gedā ol 'ālī-şāndur
NO-213b, A-21a

876. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fâ'ilün

Ṣaḥib-dil olan cünbüşi hep 'āşıḳānedür
'Işḳ yolında her biri zīrā yegānedür

Şeyḫ lez̠z̠et alur ṣavma'asında semā'-ıla
Rindüñ ḥużūrı meygede çeng ü çeġāndur

Ḫālini görüp zülf[i] duzagına düşdi dil
Murġı düşüren bende temennā-yı dānedür

Ḫūn-ıla benüm itdi münaḳḳaş 'iz̠ārumı
Bu naḳş[ı] geçen āh baña bu zamānedür

Bir bir ögidür ḫalḳı komaz āsiyāb-ı çarḫ
Rūz-ı ezel kurılı bir karḫānedür

Nāzüklig-ile būsesin aldum uyurdı yār
Her kim ẓarīf ola işi nāzükānedür

Ḫāk ol Muḥibbī eyleme terk āsitānesin
Devlet anuñ meskeni ol āsitānedür
NO-213b

877. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Görüp ḳaddüñi iy serv-i semenber
İdüp reşk oldı ṣad pāre ṣanavber

Nigāhbān olupdur genc-i ḥüsne
İdüpdür zülfini biñ başlu ejder

Yaşum te'ŝīr itmez āhum ile
ʿAceb āhen midür ḳalbi ya mermer

Benüm bagruma beñzer dāg-ı lāle
Senüñ ḫaddüñe beñzer verd-i aḥmer

Gehī dāġum ile döndüm pelenge
Ruḫ-ı zerdümle gāh oldum ġażanfer

Bi-ḥamdillāh geyürdi ʿışḳ şāhı
Başumdan egnüme ḫilʿat ser-ā-ser

Muḥibbī ʿışḳ ara kıy baş u cāna
Gerekdür kim ola ʿāşıḳ dil-āver
NO-214a

878. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Leb-i yāḳūt[ı] yāruñ ḳūt-ı cāndur
Viṣāli ḫōd ʿömr-i cāvidāndur

Salınsa nāz-ıla ol serv-i ḳāmet
Gözümüñ yaşı pāyında revāndur

ʿAceb mi eylese cevr ü cefāyı
Vefādan ʿāri çün nā-mihribāndur

Geçürür ġamzesin durmaz cigerden
Elinde kaşları bir saḫt kemāndur

Muḥibbī nām[ı] agızına sıgmaz
Niçe añsun ki bir noḳṭa dehāndur
NO-214b

879. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bir perī-rū sevmişemdür bili kıldan incedür
Ḳaddi bālā servden zülfi de tā boyıncadur

Zülf[i] bendinde bulup bu göñlümi cellād-ı çeşm
Sevdügüñ kim diyü baña itdügi işkencedür

Baḥr-ı eşküme beni ġarḳ oldugum gördi nigār
Raḥm idüp sundı baña zülfi elinde kancadur

Dükeli ben baña itdüm eşkümüñ bārānını
Gülşen-i ḥüsninde ḫaṭṭı tāze bitmiş yoncadur

Müşkil-i ṭarz-ı ḥüsün yāḫūd kemālāt-ı kemāl
Oluban ġırre Muḥibbī dime bunlar nicedür

Bu cihāndur itmemişdür kimseye hergiz vefā
Kor gider dünyā iki üç gün hemān eglencedür

Yormamışdur kimsene yormaz bu dünyā nicedür
Pehlevānlar buña dimişler demürden pençedür
NO-214b

880. Fâʿilâtun mefâʿilün faʿlün

Māh-rūlar vefāyı bilmezler
Velī dinmez cefāyı bilmezler

Ya kaşıdan atar ġamze okın
Dimeñüz ok u yayı bilmezler

Ḫoş bilürler derdüñ inʿāmını
Līk hergiz devāyı bilmezler

Añıcak tek beni düşnām-ıla añ
Dime ʿāşıḳ duʿāyı bilmezler

ʿIşḳ-ıla kim ki mübtelā degül
Sorsa aña belāyı bilmezler

ʻÖmri ġavġā ile geçür zāhid
ʻIşḳ eri hūy u hāyı bilmezler

Koma elden Muḥibbī ṣāf-ı şārāb
Dimesünler ṣafāyı bilmezler
NO-215a

881. Mefâʻîlün mefâʻîlün mefâʻîlün mefâʻîlün

Okusa gül ruḫuñ medḥin seḥer gülşende bülbüller
ʻAceb mi derleyüp olsa o şavḳdan rengīn güller

Ḫaber virdi gülistāna ṣabā bir şemme zülfinden
Anuñçun oldı gülşende perīşān katı sünbüller

Egerçi ʻışḳ dervendi belā vü miḥnet ü ġamdur
Yimez pervā anı durmaz geçer ehl-i tevekküller

Baña yitmez midür cevr ü cefāsı ġamzeñüñ cānā
Ne idi bir yañadan da belā-yı bend ü kākül̄ler

Muḥibbī ser-te-ser derdüm belā vü derd-i hicrān[dur]
Nigārum gūşına alup ger itmese teġāfüller
NO-215b

882. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Her kaçan bād-ı ṣabādan açıluban gül güler
Nāle eyler karşusında sanmañuz bülbül güler

Mevsim-i gül ʻiyş eyyāmı irişdi sāḳiyā
Elüñe alsañ ṣürāḥī eyleyüp ḳulḳul güler

Gül yüzüñüñ üzre kaçan dökilür sünbüllerüñ
Boynuña asıluban şādān olup kākül güler

Virme dil dünyāya evvel gösterür mihr ü vefā
Soñra cevr itmek diler eyler seni ġāfil güler [673]

İy Muḥibbī saç agardı cürmüñ añ inṣāfa gel
Līk ḥālüñi gören her kim ola ʻāḳil güler [674]
NO-215b, A-21b

---

[673] Mısra A'da:
Soñra cevr eyler saña giryān olursın ol güler
şeklindedir.

[674] Mısra A'da:
Saña ḥālüñi gören ʻāḳil bulur bir yol güler
şeklindedir.

883. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Noḳṭa dimek leblerine iḥtimāl üstindedür
Kıla beñzetmek miyānın da ḫayāl üstindedür

Göñlümüñ ḳumrısı dāyim çagurur dōst kandasın
Āheni ṭavḳ eyleyüp dāyim kul üstindedür [675]

Cāmi'-i ḥüsninde yāruñ olalı ḳaddi menār
Kim göre ḫāl-i siyāhın dir belā üstindedür

Sāyesini gösterür her bir seḥer naṭ'-ı peleng
Şāh-ı gül geçmiş oturur san nihāl üstindedür

Lebleri üzre görinen dilberüñ bu sebze ḫaṭ
Tāze ter bir yoncadur bitmiş zülāl[676] üstindedür

Şi'rümi görür ḥasen naẓmuma dir taḥsīn Kemāl
Diseler ṭañ mı bu ẕihnüm çün kemāl üstindedür

Göñül ārām eylemez bir yirde hīç dutmaz ḳarār
İy Muḥibbī bilmedüm bu dil ne ḥāl üstindedür
Ü3-98a, NO-216a

884. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Bilmedüm aḥvālümi gerçi ne ḥāl üstindedür
Şol ḳadar bildüm ki nefs̱ ile cidāl üstindedür

Fikri ẕikri 'āşıḳuñ gerçi viṣāl-i yārdur
Līk hīç mümkin degül fikri muḥāl üstindedür

Gözleri tolmayanuñ āḫir tolar toprag-ıla
Ḫ˅āce-i dünyā gibi kim fikri māl üstindedür

Bilmezem rāḥat mı olam yāḫu irem zaḥmete
Sırra vāḳıf kimse yok ancak dü ḥāl üstindedür[677]

Ölmez ol kim añıla adı anuñ eylüg-ile
Tā ḳıyāmet añılur ol kim kemāl üstindedür

Faḫr-ı 'ālem bakmadı dünyāya faḳr itdi ḳabūl
Ol mübārek cismine bak gör ki şāl üstindedür

---

675 Bu beyit Ü3'te yoktur.
676 zülāl: nihāl Ü3
677 Bu beyit Ü3'te yoktur.

Korkaram ki ġarḳ ide bir gün beni seylāb-ıla
Kaldı ḥayretde Muḥibbī san ki ṣāl üstindedür
Ü3-98a, NO-216b

885. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Gözlerinden siḥri beñzer zülf-i cānān ögrenür
Her kılını itmege biñ başlu s̱u'bān ögrenür

Bülbül-i şūrīdeler gül defterin almış ele
Ṭıfla beñzer gūyiyā durmış Gülistān ögrenür

Sebze ḫaṭṭı arasında gizlüdür āb-ı ḥayāt
Gel söz açma leblerinden yoḫsa nādān ögrenür

Gülşen-i kūyında her dem işidüp feryādumı
Ṣubḥa dek benden gelüp bülbüller efġān ögrenür

İy Muḥibbī ideli zülf[i] perīşān gönlümi
Gördi sünbüller beni benden perīşān ögrenür
NO-216b

886. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Ẓāhir oldı fitneler ḫaṭṭuñ ayag üstindedür
Ġāret-i ḥüsn itmege dāyim yarag üstindedür

Sīnem üzre görinen yir yir elifler servler
Ak güldür penbe-i dāġum ki dāġ üstindedür

Ḫār elinden bülbül dāyim şikāyet üzredür
Yakmaga perrini pervāne çerāġ üstindedür

Sançalu sīḫi ġama bu bagrum olalı kebāb
Döne döne kanlar aglar çün ocag üstindedür

Yine dil murġı Muḥibbī düşse dām-ı zülfüñe
Tañ mı ḫāl-i dānesin görür dudag üstindedür
NO-217a

887. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Yine göñlüm şehrini ġam ceyşi itdi tārumār
Şāhbāz zülfi nite cān murġını eyler şikār

Dūr olasın ger gözümden iy boyı serv-i sehī
Ġarḳa virür ʿālem-i dehri bu çeşm-i eşk-bār

İy ṣabā luṭf eyleyüp ḫākümi kūy-ı yāra ilt
Līk yāruñ ḫāṭırına konmasun hergiz ġubār

Geşt idenler bu cihānı ser-te-ser bulınmaya
Sencileyin nāzenīn bir bencileyin dil-figār

Bir ḳadeḥ meyden dilerseñ keşf ola esrār-ı ʿışḳ
İy Muḥibbī yüri var eyle ḫarābāt iḫtiyār
Ü3-95bk, NO-217b

888. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Sīnemde kaçan murġ-ı tīr āşiyān ider
Cān rāḥat olur sanmañ anı kim ziyān ider

Zülfin giderüp gün yüzini eylese iẓhār[678]
Ṭāḳat mı kalur ʿāşıḳ[ı] hep nā-tüvān ider

Güftāra gelüp[679] ġonca-ṣıfat gül gibi güle[680]
Bu bülbül-i dil[681] ṣubḥa dek āh u fiġān ider

Rüsvā-yı cihān olam eger kūy-ı melāmet
ʿAyb eylemeñüz böyle anı ʿışḳ her ān ider [682]

Kapuña varup ḫālini ʿārż itse Muḥibbī [683]
Ḫūn-ı cigerle dīdelerin tolı kan ider
NO-218a, A-20a

---

678 Mısra A'da:
Zülfin giderse gün yüzin iẓhār eylese
şeklindedir.

679 gelüp: gelse A

680 gül gibi güle: gülse gül gibi A

681 bu bülbül-i dil: dil ʿandelibi A

682 Beyit A'da:
Rüsvā-yı ʿālem olsam eger ʿayb eylemeñ
Kim ʿışḳ-ı yār böyle beni her zamān ider
şeklindedir.

683 Mısra A'da:
Varsa Muḥibbī kapuña ʿarż itse ḥālini
şeklindedir.

889. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Gözümden akan yaş yirine ḫ̬ūn-ı cigerdür
Şükrüm budur ki ḫāk-i derüñ küḥl-i baṣardur

Ben rāh-ı vefāda ideyim cānumı teslīm
Tīġuñ kesicek başumı diye bu ne serdür

İy şūḫ-ı cefā eyle ḫaẕer kanuma girme
Bu nāle-i şebhā ki iderem āh-ı seḥerdür

Ḫ̬ūn-ābe-i dildür akan dīdelerümden
Gülgūn ruḫuñ çeşme çün manẓūr-ı naẓardur

Ben bī-ḫaberem āh Muḥibbī bu cihāndan
Bī-ḫ̬ōdlıgum līk cihān içre ḫaberdür
NO-218b

890. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Gülşen içre açılur bir hafta durmaz gül geçer
Nāle vü feryād u ġamla 'ömr-i bülbül geçer

Çün bahār irişdi elden koma sāġar sāḳiyā
Ḥayf ola bu demde her kim bir nefes bī-mül geçer

Bu göñül dīvāne yaḫ̬ūd niçe mecnūn olmasun
Eylemege leylī zülfini kemend kākül geçer

Gözlerüm yaşı Furāt'a döndi oldı 'ayn-ı Şāṭ
Gel 'ubūr eyleñ kaşumdan iki gözlü pül geçer

Didiler 'ışḳa Muḥibbī gel taḥammül pīşe kıl
Çāre olmaya didüm kılsam da taḥammül geçer
NO-218b

891. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Cennet ki dinür ḫāne-i cānāneme beñzer
Miḥnet sarāy[ı] vādī-i[684] ġam-ḫāneme beñzer

Leylī saçını göreli dīvānesi oldum
Nāz-ıla didi yār bu[685] dīvāneme beñzer

---

[684] sarāy[ı] vādī-i: evi de vādī-i A
[685] yār bu: yār NO

Gösterdi yine şem'-i cemālin[686] didi dilber
'Uşşāḳ kamu yanmaga pervāneme beñzer

Genc oldı viṣāl[687] anı yine dilde ṭaleb kıl
Vīrāne kamu bu dil-i vīrāneme beñzer

Şem'-i ruḫuña yana Muḥibbī didüm āḫir
Yārum didi ki[688] yanmayup ol ya neme beñzer
NO-219a, A-20b

892. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Ḫāk-i derüñ iy dōst baña küḥl-i baṣardur
Gözümden akan yaş yirine ḫūn-ı cigerdür

Senden gelen seng-i cefā başuma iy dōst
La'l ile müzeyyen görinür tāc-ı güherdür

Ger görmez isem yār ne ġam ten-i göz ile
Cān göz[i] ile eyledügüm aña naẓardur

Raḥm eyle görüp ḥālüme gel eyle tavaḳḳuf
Taḳrīr ideyim kamusını derd-i dil ü serdür

İy kaşı kemān ġamze okın her yaña atma
Ger atar iseñ at baña sīne siperdür

Gün yüzüñe gün dirse ḫaṭā ile Muḥibbī
'Afv eyle suçın itse ḫaṭā n'ola beşerdür
NO-219a

893. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

'Işḳuñ nāgeh gelüp cān mülkini yagma kılur
Zülfüñ sevdāsı da göñlüm delü şeydā kılur

Gerçi kim düşer belāya kim ki ḳaddüñ fikr ide
N'ola irmezse eli de himmetin bālā kılur

Ḥamdü-lillāh 'ışḳ eri maḳṣūda irdi ṣıdḳ-ıla
Zāhid ancak mescid içinde kurı ġavġā kılur

---
[686] cemālin: cemālini NO
[687] genc oldı viṣāl: genc-i viṣāl A
[688] ki: -NO

Çagurup ʿāşıḳlaruñ cān-ıla dilden el-ġıyāẟ
Senden luṭf u kerem her biri temennā kılur

Çirk-i dünyāya Muḥibbī konmaz hem çü meges
Gözler Ḳāf-ı ḳanāʿat kendüzin ʿAnḳā kılur
NO-219b

894. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her kaçan pīr-i muġān destinde cām-ı pāk olur
Cürʿası anuñ naṣīb iy cān-ı pākān ḫāk olur

Ṣayda ḳaṣd itse eger dildār esb-i nāz-ıla
Yirden ʿuşşāḳ serini kalduran fitrāk olur

İy ḫıredmendān dehānı sırrını kim keşf ider
Fehmden ḳāṣır olup ʿacze maḳar idrāk olur

ʿĀşıḳa hīç beñzeye mi zāhid-i zerrāḳa bak
Çāk ider peşmīne ol ʿışḳ ehli sīne çāk olur

Nā-resīde şeyḫ durmaz ʿışḳa her dem ṭaʿn ider
Kūdek itse serzeniş dīvāneye ne bāk olur

Şiʿrini her kim Muḥibbī'nüñ okur derd arturur
Anuñ içün sözleri anuñ derdnāk olur
NO-220a

895. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Her kaçan göñlüme ol kākül-i müşgīne gelür
Elem ü derd ü belā bu dil-i miskīne gelür

Seyl-i eşkümle eẟer itmedi āhum yili āh
Bunca yıldur tokunur ol dil-i sengīne gelür

Zülfini kesse nigārum göricek anı diyem
Ḳaṭʿ-ı zünnār idüb[en] müslim olup dīne gelür

Ne ḳadar ġuṣṣam ola laʿl-i lebin yād idicek
Ġam kala mı ki kelām o leb-i şīrīne gelür

Bu Muḥibbī'ye vefā eyle cefā itme disem
Çīn ider ebrūların ḫışm idüben kīne gelür
NO-220a

896. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Cānumı yakdı benüm āh ol yüzi gül-nār nār
Göñlümi bend eyledi ol zülf-i ʿanber-bār bār

ʿĀrıżından gülşen içre güller almış reng reng
Eylemiş dil bülbülini karşusında zār zār

Hicr ara zülfüñ gibi göñlüm benümdür tār tār
Gīceler uyḫu yüzin görmez gözüm bī-dār dār

Görmedüm bir saña beñzer iy yüzi bedr-i münīr
Bulmadum bir çeşm[i] sāḥir ġamzesi mekkār kār

Genc-i ḥüsninde nigārum zülfin itmiş pīç pīç
Gösterür siḥr-ile her bir kılın itmiş mār mār

Ş'ol ḳadar āh eyledüm dökdi gözüm yaş yaş
Ol katı sengīn dile itmedi hergiz kār kār

Muṭribā bezm içre her dem nāle kılsa çeng çeng
Bu Muḥibbī göz yaşını ide aña tār tār
NO-221a

897. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü fâʿilün
Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün
Mefʿûlü mefâʿîlü mefʿûlü fâʿilün

Tīri gelür sīneme dilde nişānı var
Gūyā ki benüm ḳatlüme elde kemānı var

İtdi miyān fikrini döndi kıla göñül
Anuñ içün bir kıla beñzer miyānı var

Mecnūn benüm ḥālümi iẕʿān idinmedi
Meşhūr egerçi dilde anuñ dāsitānı var

Didüm zekāt-ı ḥüsnüñi ʿarż it ḥaḳum-durur
Didi daḫı irmedi sāle zamānı var

İñlese ruḫun şevḳi ile bu Muḥibbī ger
Bülbül gibi diyeler āh u fiġānı var
NO-221b

898. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün[689]
Mefâʿîlun mefâʿîlun mefâʿîlun mefâʿîlun

Serv gibi sen ḫırām ben eyledüm aña naẓar
Gitdi dil oldı ciger ḫūn ile bu dīde-i ter

Görinür ḥüsnüñ cānā senüñ bir māh-ı nūrānī
Benüm ʿışḳuñ ile oldı sirişküm lāle-i aḥmer

Yüzüñi ʿarż idüp bir dem hemān-dem[690] eyledüñ pinhān
Terāḥḥüm kıl Ḫudā ḥaḳḳı yine tekrār gel göster

Ser-i zülfüñi fikr itsem siyāh olur benüm rūzum
Münevver ʿārıżuñ ẕikri şeb-i tārum ider enver

Muḥibbī ol sehī servüm geyelden ḫilʿat-i sebzi
Açupdur her yaña güller yanagından dökilen der
NO-223b

899. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ehl-i ʿışḳuñ fikri dāyim zülf-i ʿanber ḫāledür
Anuñ içün kıldugı her laḥẓa āh u nāledür

Cām-ı Cem'den yig gelürse tañ mı aña bādesi
Dutdugı gerçi elinde bir ṣınuḳ piyāledür

Māyil olmadum şükür ben ḫᵛāce-i dünyā gibi
Zīrā anuñ fikr ü ẕikri göñli gözi māladur

Güllere satmag-ıçun gülşende gülgūn vāleler
Lāle-i ḫūnīn ciger bāġı gezer dellāledür

Bir nefes sensüz eger geçse Muḥibbī'nüñ güni
Saña bir gün sayılur ammā baña ṣad sāledür
NO-223b

900. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İtdügi çarḫuñ hemān şuʿbededür [691]
ʿĀḳil añlar bunı müşāhadedür

---

[689] Vezin bahsinde belirtildiği gibi bu gazelde de iki vezin kullanılmıştır.
[690] hemān-dem: met.: hemān ol dem
[691] Gazel remel vezninde ancak son üç beytinde bir tefʿile fazladır.

Eylemez dünyā kimesneye vefā
Böyle olmışdur ezel ḳāʿidedür

Zehrdür hicrüñ nigārā anı virme ʿāşıḳa
Şehddür vaṣluñ sunarsañ sun anı fāʾidedür

Ceng-i cūy-ı çeşmüñi mest itdüñ iy ḫūnī yine
Ḳaṭl ider ʿuşşāḳı durmaz itdügi ʿarbededür

Bu Muḥibbī okumaga ḥüsnüñ[üñ] evrāḳını
Eline almış yazar ḫaṭṭuñı müsvedde[de]dür
NO-225a

901. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yüzüñi gördi ser-ā-ser cümle nūr
Kalmadı ġam ġuṣṣa dil itdi sürūr

Genc-i ḥüsne kimse mālik olmasun
Diyü itdi zülf [ü] ḫaṭṭını ṭebūr

Ġamze ile dil cerāḥat eylese
Ol cerāḥatden bulur bu dil ḥużūr

Ġaflet itme bizi görüp ʿibret al
Çagurur dir dem-be-dem ehl-i ḳubūr

Kapusında çünki yāruñ bendesin
Şim[di]den soñra Muḥibbī ġam muḫūr
NO-226a

902. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kim ki hicrān gicesin[692] derd-ile āh u vā çeker
Kimse bilmez ḥālini ancak ten-i tenhā çeker

Ḫalvet oldum yār-ıla gitdi ikilik perdesi
Ben irişdüm birlige zāhid daḫı ġavġā çeker

Sāġar itmiş gülşen içre āşiyān-ı bülbüli
Ruḫları[693] yādına ġonça bāde-i ḫamrā çeker

[692] gicesin: şebinde NO
[693] ruḫları: lebleri Ü3

Niçesi rām olmasun gören berāt-ı ḥüsnüñi
Ḥükm-i şāhīdür kaşuñ almış ele tuġrā çeker

Yār işigine Muḥibbī gitdi çün bī-iḫtiyār
Bilmez anda ḫāki mi çekdi ve yāḫūd mā çeker[694]
NO-259a, Ü3-73bk

903. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

İkilikden berī oldum ne ġuṣṣam ne cidālüm var
Göñül mirʿāt ṣafā oldı dimem daḫı melālüm var

Boyı serv ü lebi ġōnca yüzi gül yāra meyl idüp
Miyāna kıl lebe noḳṭa didüm anca ḫayālüm var

Virürsem kāse-i cām[ı] Cem'e ʿālemde nā-merdem
Benüm de mey ile elde tolı sınuk sifālüm var

Göñül şahbāzını salup hümā murġını ṣayd itdüm
İki yanumda tañ mıdur ki himmet gibi bālüm var

Muḥibbī n'ola geymezse ḥarīr ü aṭlas u zer-baft
Degülem ziynete māyil yiter üstümde şālum var
NO-259a

904. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Māh-ı nev midür görinen yāḫū ebrūlar mıdur
Āftābı pest iden bilsem ki ol rūlar mıdur

Ḥüsninüñ gencīnesine her ṭaraf itmiş ṭılısm
Sīḥr-ile zülfini ejder gösteren mūlar mıdur

İki zülfüñ iki yañadan egilmiş gūşuña
Ögredür tesḫīr-i ʿālem saña cāẕūlar mıdur

Ḥoḳḳa-i yāḳūt içre dür dişüñ iy ġonca-leb
Bilmedüm dürler midür yā saklu dārūlar mıdur

Niçe gündür gözlerem yüzin baña göstermedi
Māh-rūlar yoḫsa kamu böyle bed-ḫūlar mıdur

---

[694] Mısra NO'da:
Bilmez anda anı ḫāki mi vü yāḫūd pā çeker
şeklindedir.

Naḳd- i cānı ḫarc kıldum līk vaṣla irmedüm
Beni müflis eyleyen bilmem ki ārzūlar mıdur

Bu Muḥibbī şiʿrini her kim göre deryā diye
Ġayr şāʿirler sözine diyeler cūlar mıdur
NO-259b

905. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ebrüñ cūd u ʿaṭāsın bāġ-ıla Hāmūn'a sor
Māldan ne assı kaldı ḥırṣ-ıla Ḳārūn'a sor

Saklar iken ʿışḳuñı cānum gibi fāş oldugın
Āh iden derd-ile her dem [ʿāşıḳı] Ceyḥūn'a sor

Dest-i ġamdan niçe itmişdür bu maḥzūnı ḫalāṣ
İtdügin bir bir disün sana mey-i gülgūna sor

Bir iken sīnemde dāġum yanına çekdüm elif
Derdümi bilmek dilerseñ var raḳamla ona sor

Bir perī-rū zülfinüñ zencīrine dil bagladum
Bu dil-i dīvāne ḥālini bilür Mecnūn'a sor

Dükenüp yaş Muḥibbī ḳarż-ı dilden aldugın
Bilmek isterseñ eger bu dīde-i pür-ḫūna sor
NO-260a

906. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Nālişini göñlümüñ bu kiriş-i gerdūna sor
Cūybār-ı eşkümüñ aḥvālini Ceyḥūn'a sor

Yüzüme gül gibi güldi beni dil-şād eyledi
Bu beşāşet bende var var ṭāliʿ-i meymūna sor

İşigüñde bir gedāyam līk şāh-ı ʿālemem
Pādişāhlık leẕẕetin ancak bilür Me'mūn'a sor

Gördi insānda vefā yok dutdı ḥayvān-ıla üns
Vaḥş u ṭayrı ne içün cemʿ eylemiş Mecnūn'a sor

İy Muḥibbī cūd u iḥsān-ıla deryā-himmet ol
Göñlin al iflās-ıla ḥālin disün medyūna sor
NO-260a

907. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kıl naẓar dünyā-yı dūna gör ne ḥāl üstindedür
Dāyim ider bu cihān ḫalḳını āl üstindedür

Sīm ü zer añılsa gider ġuṣṣası dehr ehlinüñ
Feth̤-i maṭlab gibi bunlar sanki māl üstindedür

Ayrı düşmiş dōstdan ḳumrı çagurur dōst dōst
Āhını ṭavḳ eyleyüben servi dāl üstindedür

ʿIşḳı bilmezdüm ezel anı sanurdum bāzīçe
Yakmayınca bilmedüm cānı ne ḥāl üstindedür

İstemem ḫilʿat ser-ā-ser olsa yā dībā ḥarīr
Baña faḫrumdur diyeler eski şāl üstindedür

Ġamzeler öldürdi yine lebleri virür ḥayāt
Kimse bilmez ʿāşıḳuñ ḥāli ne ḥāl üstindedür

Geh lebinden söz açar gāhī miyānından ḫaber
Her birisi ehl-i ʿışḳuñ ḳīl ü ḳāl üstindedür

Şiʿr-i pür-sūzı Muḥibbī'nüñ ne tañ bulsa kemāl
Zīrā zihni gün-be-gün artar kemāl üstindedür
NO-260b

908. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Her ki dünyāya naẓar itdi dimez dār-ı sürūr
Zīra anuñ bulınur fiʿlinde bī-ḥad ḳuṣūr

Bu cihānda aduña ādem dine bu mı revā
Sen cemād gibi yatup tesbīh ide cümle ṭuyūr

Ḫande kılma görüben ʿaybını [sen] her bir kesüñ
Senüñ ʿaybuñ ḥaḳ göziyle baksañ artuk bulınur

Zāhidā tāʿatüñe dayanma saña pend yiter
N'oldılar işitdüñ ola iblīs ü Belʿam-ı Baʿūr

Saç sakal agardı ag u karayı seçmek gerek
Añ günāhuñ tevbe eyle kapladı yüzüñi nūr

Çünki aldum iy Muḥibbī ʿışḳ kemānını ele
Tīr-i āha eylemek lāzım gelür sīne ḳubūr
NO-261a

909. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Dirīġā olmadı yārum baña yār[695]
Meded[696] öldüriserdür ṭaʿn-ı aġyār

Ezel her ne yazıldı başa yazu
Gelür göñlüñi sen giñ dut gerek dar

Yanar pervāne oda ʿādet olmış[697]
Nitekim bülbüle feryād-ıla zār

Niçe yıllar-durur dil gitdi benden
Ne ol benden ne ben andan ḫaberdār

Kimisi ṣūfī ḫalḳuñ kimi ʿāşıḳ
Birisi cennet ister biri dīdār

ʿAceb mi gelse ḫaṭṭuñ gülʿiẕārum
Gülüñ eṭrāfını lā-büd dutar ḫār

Yiridür ḳalbine āhen dir-isem
Ki zīrā eylemez āhum aña kār

Şifādārı eger kūyuñ degülse
Neden ʿışḳ ehli yatur anda bīmār

Gözüñ yaşını gönder yāra evvel
Hemān eglenme ardınca bile var

ʿIrāḳ'a irse ger bu şiʿr-i dilsūz
Diye ḳabrinde taḥsīn Şeyḫ ʿAṭṭār

Alup göñlin eger cān ise maḳṣūd
Muḥibbī eylesün anı da īs̱ār
Ü3-61bk-79ak, BY-16b, S1-23b, S2-53b, H1-18a, T-22b

910. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Ol şāhbāz ġamze ki meyli şikāradur
Ṣayd eylemesi murġ-ı dili āşikāredür

---

[695] Şiirdeki 3., 6., 7., 8. ve 9. beyitler S1'de yoktur.
[696] meded: beni S1, H1, T
[697] Bu şiir Ü3'te 61bk ve 79ak'da olmak üzere iki defa karşımıza çıkmaktadır.3, 9 ve 10. beyitler Ü3-61bk'da, 3, 5, 6 ve 7. beyitler de Ü3-79ak ve T'de yoktur.

Yılduz sayar her gice tā ṣubḥa dek gözüm
Görmem o māhı bilsem ʿaceb ne settāredür

Gel iy ṭabīb-i cān gidiser kaldı bir nefes
Maḳṣud hemān yüzüñe bir kez neẓẓāredür[698]

İy kaşı ya eylemişem sīnemi siper
Ġamz oklarıyla gerçi yürek pāre pāredür

Cān naḳdini alma gel iy dōst rāyegān
İnkārı ko çü ḳavl ezelden kenāradur

Didüm Muḥibbī derdine bir çāre var mı hīç
Luṭf eyle didi kapuma gel derde çāredür
Ü3-79bk, BY-17a, S1-24a, H1-18b, T-23a

911. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Ḫadeng-i ġamzeñüñ çün ḳaṣdı cāndur
Anuñçun aña bu sīnem nişāndur

Oturur ḫāl-i zülfi sāyesinde
O sulṭān-ı Ḥabeş ol sāyebāndur

Ruḫuñ yādına iy gül ruḫ hemīşe
Ciger ḫūnıyla didüm erguvāndur

Yücedür ḳaṣruña sanma çıkılmaz
Elümde dūd-ı āhum rīsmāndur

Yüzüñi göreyim didüm amān vir
Didi cellād çeşmüm bī-amāndur

İñende ḥüsnüñe maġrūr olma
Gelür āḫir ḫatuñ devr-i zamāndur

Virüp cān naḳdini ger būse alsañ
Muḥibbī assı bil sanma ziyāndur
BY-17b

912. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bu göñül derd ü ġamuñdan iñiler dolābdur
Gözlerüm gözgülerinden dökilen de ābdur

[698] Bu beyit Ü3, S1, H1 ve T'de yoktur.

Didüm iy dilber olur mı ki görem ben gün yüzüñ
Didi iy miskīn didügüñ bir ḫayāl-i ḫᵛābdur

Baḥr-i eşküm içre gerçi düşmişem māhī gibi
Līk ṣayd iden beni zülfüñdeki ḳullābdur

Secde itse kūyına her yañadan ʿāşıḳları
Tañlamañ çün Kaʿbe'nüñ dört gūşesi miḥrābdur

Zehr-i hicrin gönderür her dem Muḥibbī'ye ne ġam
Zehr çün dilber elinden gele ol cüllābdur[699]
Ü3-79ak, BY-18a

913. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Gül yüzüñe didüm ki gül-i bāġ-ı iremdür
Korsañ naẓar idem aña ġayet de keremdür

Dil varsa ser-i kūyuña incinme ḥabībüm
Seng-ile anı atma ki ol murġ-ı ḥaremdür

Agzuña dinür ġonca velī anda dehen yok
İy dōst meger ġonca ol bāġ-ı iremdür

Didüm ki ḫaṭuñ geldi benüm gitdi ḥayātum
Didi ki aña çāre mi var ceff-i ḳalemdür

Didüm ṣanemā ġarḳa-i ḫūn oldı Muḥibbī
Bir kez dimedüñ ki ʿacabā dem bu ne demdür
BY-18a

914. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Yüzüñ nūrıyladur çeşmüm münevver
Meşāmum būy-ı zülfüñden muʿaṭṭar

Ne bilsün ḥālet-i hicrān ḳadrin
Aña kim vuṣlat olmışdur müyesser

Baña derd ü belā hem zād olupdur
Cefā vü cevrüñ olalı birāder

---

[699] Mısra Ü3'te:
Lebüñ çün andan gelür bir gevher-i nāyābdur
şeklindedir.

Ḳadüñ ṭubī özüñdür ḥūr-ı ravża
Yüzüñ cennet lebüñdür āb-ı kevs̱er

Lebüñ üstinde ol ḫāl-i siyehler
Ki gūyā[700] noḳṭadur bālā-yı sükker

Baña vaṣluñ ḥarām itdüñ ʿaceb bu
İçersin kanumı san şīr-i māder[701]

Muḥibbī'ye teraḥḥum eyle iy dōst
Be-ġayet ḥāli hicr-ile mükedder
Ü3-94b, BY-18b, S1-45a, H1-34a, T-44b

915. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Lebi ġonca olaldan yüzi gülzār
İder reşk sünbüline müşg-i Tātār

Kemend-ile durur zülfi kafāda
Dil alur ġamzesi olmış kemāndār

Dilā çün ḫufte gördüñ çeşm-i yārı
Uyanur fitnedür āh itme zinhār

N'içün āh itmesün bī-çāre bülbül
Gülüñ her kanda baksa mūnisi ḫār[702]

Yiter ḥabs oldı dil çāh-ı zenaḫda
Kemend-i zülfüñi sun anı kurtar

Çemende nergisüñ tācın başından
Kapar peyk-i ṣabā ġāyet de ʿayyār

Lebi olalıdan ḳand-i mükerrer
Anuñçün iderem ẕikrini tekrār

Leb-i laʿlini añdum şiʿrüm içre
ʿAceb mi olsa sözüm dürr-i şehvār

Muḥibbī bulımadum göñlüm artuk
Meger olmış benüm gibi giriftār
Ü3-81b, BY-19a

---

700 ki gūyā: sanasın S1,H1, T
701 Bu beyit Ü3'te yoktur.
702 4 ve 7. beyitler Ü3'te yoktur.

916. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Kimüñ göñlinde ʿışḳdan bir es̱er var
Olur elbette yüzi nīlūfer-vār

Ne tañ cān terkin itsem ʿışḳ yolında
Gelür ortaya her kimde ciger var

Ḳadem basma bu çeşmüm çeşmesine
Dilā baḥra seferde[703] çün ḫaṭar var

Ḥamāme ilttügiyçün yāra nāme
İderem ben ḥased her kimde per var[704]

Göñül bir yaña ben bir yaña düşdüm
Ne benden ü ne göñlümden ḫaber var

Görüp dildār Muḥibbī eşk-i çeşmüm
Hemān meyl itdi gördi sīm ü zer var
Ü3-80a-88ak, BY-19b

917. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bülbüli gördüm yine ders-i Gülistān'ı okur
Geh döner gül defterinden vird-i Sübḥān'ı okur

Bāġ u rāġı şöyle zeyn itmiş bugün faṣl-ı rebīʿ
Eyleyen anı temāşā cennet-i s̱ānī okur

Gül çemen taḫtında dīvān eyleyüp sulṭān-vār
Gönderüp peyk-i ṣabā serv-i ḫırāmānı okur

Salınur her bir agaç söyler zebān-ı ḥāl-ile
Her ki ʿārifdür bugün derdine dermānı okur

Dürlü çiçekler bitürdi yine bārān-ı bahār
Kim görürse iy Muḥibbī sunʿ-ı Yezdān'[ı] okur[705]
Ü3-93bk, BY-20a, S1-33a, H1-25a, T-29b

---

703 baḥra seferde: baḥr-i sefīde BY
704 Bu beyit Ü3'te yoktur.
705 Bu beyit Ü3, S1, H1 ve T'de:
Ḳatlüme fetvā virür beñzer Muḥibbī ġamzeler
Eline almış yine gördüm Tatar Ḫanı okur
şeklindedir. Beytin 2. mısraındaki "gördüm" kelimesi S1'de "başdan" dır.

918. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Ḫadd-i nigār baña gül-i aḥmer degül midür
Ya zülf-i dōst müşk ü mu'anber degül midür

Çeşmi eline ḫışm idüben ok u ya alur
Her kim dutarsa sīne dilāver degül midür

Didüm eṡer itmedi āhum saña didi[706]
Kıl bir naẓar ḳalbüme mermer degül midür[707]

Gider raḳībi cennet-i kūyuñda durmasun
Lāyıḳ degüldür aña o kāfir degül midür

Dartılsa n'ola Yūsuf eger sīm ü zer ile
Sen cāna dartılursın o kemter degül midür

Girmez zamāne gūşına āh u fiġānum āh
'Ayb eylemeñ sözümi ol ker degül midür

Geh sīnesine şerḥa vü geh dāġ-ı ġam yakar
İnṣāf idüñ Muḥibbī ḳalender degül midür
Ü3-90ak, BY-20a, S1-43b, H1-32b, T-42b

919. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Ehl-i diller gördiler sen cānı cānlar çekdiler
Ayaguña cān niṡārı armaganlar çekdiler

Ḥasretinden sen gülüñ 'āşıḳlaruñ bülbül gibi
Gīceler tā ṣubḥa dek āh u fiġānlar çekdiler

İçmege ḫūnī gözüñ sīnemde bagrum kanını
Ġamze tīrin atmaga ebrū kemānlar çekdiler[708]

Deyre vardum yāduña[709] ben bir ḳadeḥ nūş itmege
Her ṭarafdan tolılar pīr-i muġānlar çekdiler

Bir naẓarda cān u dil naḳdin yitürdüm dōstlar
Müflis oldum varum elden dilsitānlar çekdiler

---

706 Bu beyit S1, H1 ve T'de yoktur.
707 3 ve 6. beyitler Ü3'te yoktur
708 3 ve 6. beyitler Ü3, S1, H1 ve T'de yoktur.
709 yāduña: yār-ıla Ü3

Yaluñuz sanma seni bu derd ü ʿışḳa mübtelā
Bay u yoḫsul [u] ġanī bu derd[i] ḫanlar çekdiler

Bu Muḥibbī yoluña niçe senüñ cān virmesün
Ehl-i diller gördiler sen cānı cānlar çekdiler
Ü3-93bk, BY-20b, S1-33a, H1-25a, T-29b

920. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Esb-i nāza sen süvār ol ʿāşıḳuñ piyādedür
Her ne yüzden sen naẓar itseñ o bir üftādedür

Kaʿbe mi ḥüsnüñ senüñ deyr ü yaḫūd mescid midür
Bilmedüm zülfüñ ṣalīb ü kākülüñ seccādedür

Ḫālüñi ruḫsāruñ üzre gördüm iy dilber didüm
Rūm iline bir Ḫabeş düşmiş veli şehzādedür

İy ṣanem ʿāşıḳlara cān baḫş-ıçun āb-ı ḥayāt
Fi'l-mes̱el cām-ı leb-i laʿlüñden iren bādedür

Rāstlıkdan ġayrı umma bu Muḥibbī'den şehā
Sāde ḫaddüñ gibi ḳalbine naẓar kıl sādedür
BY-21a

921. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Yüzüñi kim tutar aya berāber
Diyebilür mi aḫker nūra beñzer

Yüzümüñ üzre bas naʿl-i semendüñ
Bulur sikkeyle artuk çün şeref zer

Yüzüñi ḫaṭṭuñ-ile itme ziynet
Ki sunʿ-ı lā-yezāl ister mi zīver

Ezelden çün yazıldı saʿd u naḫs ger[710]
Ḫaṭādur dime bunı itdi aḫter

Muḥibbī'yi gören ʿışḳ āteşinde[711]
Sanur içinde olmışdur semender
Ü3-80bk-89bk, BY-21b, S1-26a, H1-20a, T-24a-42a

---

[710] naḫs ger: ger naḫs S1, T
[711] gören ʿışḳ āteşinde: görenler ʿışḳ içinde T

922. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Fikr ü ẕikrümden benüm cānāndur
Rāstī cān ʿāşıḳa ol cāndur

Ol ki cismi ser-ā-ser cāndur
Rāstī cān ʿāşıḳān-ı āndur

Taḫt-ı ʿālīdür bu mülk-i vücūd
Oturur ʿışḳ anda sulṭāndur

İki ḫaddüñ gūyiyā bir cildde
Yazulu Gülsitān u Būstān'dur

Gerd-i laʿlüñde ġubār-ı ḫaṭṭuñ
Nüsaḫ-ı yāḳūt ḫaṭṭ-ı reyḫāndur

Cān u dil hediye ḥużūruñda
Tuḫfe-i mūr-ı Süleymān'dur

Öldürürseñ de beni luṭf [u] kerem
Dirgürürseñ de hem iḥsāndur

Boynı baglu kuluñam pādişāhum
Her ne itseñ bu dil fermāndur

Sun Muḥibbī'ye lebüñ cāmın
Çünki derdine o dermāndur

İşiden uşbu şiʿr-i pür-sūzı
Didi diyen var-ısa Ḥassān'dur
BY-21b

923. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

İki çeşmüñ iki ʿayyāra beñzer
İki zülfüñ de iki māra beñzer

İdersem n'ola bülbül gibi feryād
Nigārā ruḫlaruñ gülzāra beñzer

Ne tañ pervāne-veş yaksam per ü bāl
Cemalüñ şemʿi çünki nāra beñzer

ʿAceb mi bir cevāb umsam lebüñden
Ṭabībümsin bu dil bīmāra beñzer

Görüp zülfüñde ol zülf-i siyāhı
Biri leyl ü biri nehāra beñzer[712]

Ḳarārum kalmadı didüm didi yār
Meger göñül katı āvāre beñzer

Muḥibbī ʿışḳı sen āsān sanursın
Bu kārı sanma ġayrı kāra beñzer
Ü3-86a, BY-22a, S1-21a, H1-16a, T-31b

924. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gün yüzüñ göstermedüñ sen bir naẓar
Bakmadan güne gelür mi hīç żarar[713]

Yaşum ile bak bu rūy-ı zerdüme
Ḫūblar çünki severler sīm ü zer

Dün gice gördüm çerāġ-ı ḥüsnüñi
Yakdı dil[714] pervāne gibi bāl ü per[715]

Āh kim cellād çeşmüñ kan içer[716]
Almış eline yine tīġ u teber

Murġ-ı dil nāgeh dutıldı zülfüñe
Āh iẕācāʾ el-ḳażā ʿamyel-baṣar

Zülfin añma çün muṭavvel ḳıṣṣadur
Vir dehānından sözüñ kıl muḫtaṣar

İy Muḥibbī virme dünyāya göñül
Diyeler merdāneler de saña er
Ü3-86a, BY-22b, S1-34b, H1-26a, T-31b

925. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Var mı miẟlüñ iy ṣanem didüm didi ʿAẕrā meger
Ya baña mānend ne var Vāmıḳ-ı şeydā meger

Bāg-ı ḥüsnüñden nigārā vardum elma istedüm
Sundı ḳısmet bu imiş gördüm didüm ayvā meger

---

[712] 5 ve 6. beyitler Ü3, S1, H1ve T'de yoktur.
[713] żarar: żār Ü3, BY, S1
[714] yakdı dil: yakdum BY
[715] Bu beyit S1, H1 ve T'de yoktur.
[716] içer: ider Ü3

Bir nefesle yine iḥyā eyledüñ dil mürdesin
Böyle muʿciz kimsene göstermedi ʿĪsā meger

Dişlerüñe beñzemez nesne meger dürr-ī ʿAden
Leblerüñ mānendi yok ancak mül-i ḥamrā meger

Çeşm-i maḫmūruñ gören dir var mıdur gülzārda
İşidüp didi bir ʿārif nergis-i şehlā meger

Yaşuma raḥm itmedüñ göñül didüm ḫāre midür
Didi ancak ḳalbüme beñzer benüm mermer meger[717]

Ḫaṭ getürdüñ ʿālemi cümle musaḫḫar eyledüñ
Kaşlaruñ olmış berāt-ı ḥüsnüñe tuġrā meger

Ya kaşuñ yayını çeksem didüm ol dilber didi
Ya katı dīvānesin ya görmemişsin ya meger

Meclis-i ġamda Muḥibbī nūş ider ḫūn-ı ciger
Beñzemez bu nāleme dünyāda nesne nā meger
Ü3-82a, BY-23a

926. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Dil gitdi elümden n'ideyin āh ne tedbīr
Yigdür ki diyem başuma yazmış bunı taḳdīr

Nāme yazamaz zerrece taḳrīr-i firāḳum
Ḫāme daḫı pes niçe kıla ḥālümi taḥrīr

Zerd oldı zaḫm yanalıdan pūte-i ġamda
Bī-minnet ü kes oldı baña ṣanʿat-ı iksir

Ḳışmet bu imiş kim vire bu māder-i eyyām
Düşdükçe baña ḫūn-ı ciger saña vire şīr

Didüm ki Muḥibbī lebüñ öpdi yine düşde
Didi ki düşüñ olmayısar yok buña taʿbīr
BY-23b

927. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dil saçuñ zencīrine dīvānedür
Cān cemālüñ şemʿine pervānedür

---

717 6 ve 8. beyitler Ü3'te yoktur.

Genc-i vaṣluñ[718] bulınur vīrānede
Anuñ içün bu göñül virānedür

Şāh-ı ġam mesken idüpdür tañlaram
Kişver-i dil bir ḫarābe ḫānedür

Ḫāk-i pāyuña nis̱ār içün gözüm
Gāh mercān akıdur geh dāne dür

Tuḥfedür göñül kuşı görilmedük
Zülfüñüñ bendinde gör cānā nedür[719]

Her ne deñlü eylese cevr ü cefā
Pādişāhsın kulıdur fermānedür[720]

Meclis-i şem‘ ol Muḥibbī giceler
Gāh göz yaşını dök geh yanadur
Ü3-87a, BY-23b, S1-36b, S2-58b, H1-27b, T-33b

928. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Göster dişüñi tā diyeler dürr-i ‘Aden’dür
‘Anber saçuñı tara ki ol müşg-i Ḫoten’dür

Sensüz melek iy ḥūr-liḳā yaduma gelmez
Ger cennet-i firdevs ola ol beytü’l-ḥazāndur

Didüm ki bugün la‘l-i Bedaḫş oldı sirişküm
Didi ki ġalaṭ söyleme ‘aḳīḳ-i Yemen’dür[721]

Dirler ki ider dilber olan būseye iḳrār
Didüm ki bu ne olmayıcak bu ne suḫendür

Geysün salınup serv gibi cāme-i sebzi
Gülden yaraşur pīrehen ol sīm-bedendür

Gel ‘iyş idelüm bir sen ü ben bāde üç olsun
Gül mevsimi irişdi vü hem vaḳt-i çemendür

Didi ki nedür kimdür iden nāle vü feryād
Didüm ki Muḥibbī seni cān-ıla sevendür
Ü3-85ak, BY-24a, S1-55a, H1-41b, T-53b

---

718 vaṣluñ: ḥüsnüñ Ü3, S1, S2, H1, T
719 Bu beyit H1 ve T’de yoktur.
720 Bu beyit Ü3, S1, H1 ve T’de yoktur.
721 3 ve 6. beyitler Ü3’te yoktur. Bu beyitlerden birincisi S1, H1 ve T’de de yoktur.

929. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Senüñ ḥüsnüñ cihānda güft ü gūdur
Bu ne ḥüsn ü bu ne vech ü ne rūdur

Ḫacīl[722] olmış görüp ʿanber saçuñ müşg
Bu ne zülf ü bu ne kākül ne mūdur

Dimāġum būy-ı zülfüñden toludur
Bu ne ṭīb ü bu ne ʿıṭr u ne būdur

Daşup emvāc-ı eşküm başdan aşdı
Bu ne baḥr u bu ne nehr ü ne cūdur

Muḥibbī nāgehān dīvāne oldı
Bu ne ʿışḳ u bu ne derd ü ne hūdur
Ü3-91a, BY-24b, S1-43b, H1-33a, T-42b

930. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Olur bu dīde dīdāruñla pür-nūr
Olur bu sīne esrāruñla mesrūr[723]

Öper sāġar lebüñi bī-tekellüf
Neden olam ṣürāḥī gibi ben dūr

Bulınmaz arasalar baña mānend
Şehā şehrüñde sevdāñ-ıla meşhūr

Egerçi şehr-i ten oldı[724] ḫarābe
Velī dīvāne dil derdüñle maʿmūr

Bulınmaz arasañ dehr içre hergiz
Muḥibbī gibi geh mest gāh maḫmūr
Ü3-86bk, BY-24b, S1-35b, H1-26b, T-33a

931. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Serv ḳaddini kaçan añsam bu gözüm yaş olur
Āh kılsam derd-ile derdā bu sırrum fāş olur

---

722 ḫacil: ʿaceb S1, H1, T
723 mesrūr: pür-nūr S1, H1
724 oldı: buldı Ü3, BY

Cānda yir idem gelürse ġamze-i peykān-ı dōst
Leşker-i derd ü ġama āḫir cigerde baş olur

ʿIşḳ şāhı urdı bir ḳaṣrı ezel bünyādını
Ger vara mīr ü gedā birdür kamu ferrāş olur

Deşt-i ġamda kalmışam gelmedi Mecnūn yanuma
Sanma ol dīvāne ʿışḳ içre baña yoldaş olur

Aglayup sürse Muḥibbī rūy-ı zerdin taşlara
Yollaruñ eṭrāfı cānā laʿl ü altun taş olur
Ü3-85ak, BY-25a, S1-53b, H1-40a, T-53b

932. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zülf-i müşgīnüñ nigārā çünki deste destedür
Āh görmem gün yüzüñ san ẓulmet içre bestedür

Bī-edeblik eyleyüp öykünse gonca agzuña
İtdügine kalma anuñ ṭıfldur nev-restedür

Leblerüñçün aglasam zülfüñ añup āh eylesem
Yirde laʿl olur yaşum āhum göge peyvestedür

Būseñe cān vireyim didüm dönüp dilber didi
Kem bahāya virmezem cān ẓāhir ayak bestedür

İñleyüp yaşlar döküp dutdı fiġānum ʿālemi
Sanmañuz dōlāb-ı göñlüm nālesi āhestedür

Zülfi bendine dolaşduñ şükr kıl dīvāne dil
Bend-i zülf-i yār olan ġayrı belādan restedür

İy ṭabīb-i cān u dil gönder lebüñden bir cevāb
Bu Muḥibbī çok zamāndur işigüñde ḫastadur
BY-25a

933. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Āfitāb-ı ḥüsnüñe zülfün seḥābı perdedür
Gün yüzüñ göstermeyen bildüm ki āh ol perdedür

Āyet-i ḥüsnüñi sorma anı bilmez müddeʿī
Okuyayım baña sor bir bir kamu ezberdedür

Aradum kevn ü mekānı bulmadum senden nişān
Bunda[725] iste didi dil sanma ki ġayrı yirdedür

Māh u mihri niçe teşbīh ideyim ruḫsāruña
Çarḫ tennūrında bişmiş her biri bir kirdedür

Bu Muḥibbī tañ mıdur götürse hicrānuñ yükin
Bu mes̱el meşhūrdur dirler ki kuvvet nerdedür[726]
Ü3-101b, BY-25b

934. Fâʿilâtun mefâʿilün fâʿilün

Her kaçan ḳadd-i dil-rübā görinür
Sidreden bil ki müntehā görinür

Gören "ve'l-leyl" diye kāküline
Baksa yüzine "ve'ḍ-ḍuḥā" görinür

Yine başladı göñül nāleye āh
Başda tolu tolu hevā görinür[727]

Gözlerinden ḥaẕer it ʿārıżına
Baksañ iy dil saña ḳażā görinür

Vaṣlın añdum baña yirmedi cevāb[728]
Dınmadı çün hemān rıżā görinür

Bu Muḥibbī'ye cefā gelse [729]ne ġam
Ne ki andan gele vefā görinür

Şeh dirilen bu cihān içre bugün
Kapusında anuñ gedā görinür
Ü3-101bk, BY-26a, S1-51a, H1-38b, T-51b

935. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Dest-i çeşminde kaçan ya görinür
Ġamzesi togrı hep baña görinür

---

[725] bunda: sende Ü3
[726] nerdedür: erdedür Ü3
[727] 3 ve 4. beyitler Ü3, S1, H1 ve T'de yoktur.
[728] baña virmedi cevāb: cevāb virmedi yār S1, H1, T
[729] cefā gelse: cevr kılsa T

Açduñ iy dil çün yüzin muṣḥafını
Geldi be lā saña belā görinür

Fikr ide bilüñ-ile agzuñı dil
Anı bilmez yok ortada görinür

Farḳ[ı] yok ʿışḳ içinde bay u faḳīr
Bir-durur pādişā gedā görinür

Genc-i ḥüsne Muḥibbī sunsa elin
Her ṭaraf zülf ejdehā görinür

Ġamzeñ öldürse beni ġam yimezem
Çün lebüñ baña Mesīḥā görinür
BY-26b

936. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kān-ı dilden yine dürler eyledi iẓhār şiʿr
Kıldı meh-rūlar ayagına anı is̱ār şiʿr

Düşe nādān agzına korkum budur lāʿl-i lebüñ
Leblerüñ vaṣfında anuñçun dimem iy yār şiʿr

Bir güzel maḥbūbdur yüzden niḳābın almazam
Ḳıymetin bilmezlere göstermeye dīdār şiʿr

Ehl-i derd olan aña pervāne gibi per yaka
Ger disem şemʿ-i ruḫuñ vaṣfında āteş-bār şiʿr

Kapuşurlar her ṭarafdan sanasın ḳand-i nebāt
Her kaçan şekker lebüñçün eylesem güftār şiʿr

Naḫl-i naẓma iy göñül bil meyve-i maʿnā gerek
Maʿnī ger olmaya dinmez aña ābdār şiʿr[730]

Her sözüñ mevzūn Muḥibbī serv-ḳāmetler gibi
Salınup her yaña kılsun serv-veş reftār şiʿr
Ü3-100a, BY-27a, S1-49a, S2-62b, H1-37a, T-50b

937. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Esb-i nāz üzre sunup el zülfine çevgān alur
Top ider ʿāşıḳlaruñ başın hemān meydān alur

---

730 Bu beyit S1, S2 ve T'de yoktur.

Ol ṭabīb-i dil neden sormaz bu ben dil-ḫastesin
Niçe yıllar kapusında cān virüben cān alur

Derdini terk eylemez her kim bilürse ḳıymetin
Kankı aḥmaḳdur o kim derdi koyup dermān alur

Rūzigāruñ virdügine şimdi maġrūr olma kim
Defter itmişdür sakın birbirine devrān alur

İy Muḥibbī gevher-i eşküm görüp dellāl-ı ġam
Çagurur gelsün beri kim dürr-ile mercān alur
Ü3-101bk, BY-27a, S1-51a, H1-38a, T-51b

938. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Cān gözin aç her yaña bakdukça iy dil yārı gör
Gözlerüñ yaşın akıt su gibi var dīdārı gör

Ḳubbe kılmış gökleri itmiş zemīni aña ferş
Dest-i ḳudretle ne yüzden yapmış ol miʿmārı gör

Ola kim luṭf u keremden cürmüñi ʿafv eyleye
Gīceler tā ṣubḥ olınca zār kıl yalvarı gör

Umar-ıdum göz yaşı teskīn ide dil āteşin
Su dokınsa şuʿlesi artar söyimez nārı gör

Bilür iken bu cihāndan kimseye gelmez vefā
Niçe meyl eyler dem-ā-dem bu dil-i bī-ʿārı gör

Naḳd-i cānā ġam metāʿın kim alur dellāl-ı ʿışḳ
Çagurur sen de Muḥībbī cān vir ol bāzārı gör
Ü3-90a, BY-28a, S1-46a, H1-34b, T-46a

939. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Çeşm-i ḳattāluñ senüñ her laḥẓa[731] āl üstindedür
Zülf-i şeb-rengüñ de her dem ḳīl ü ḳāl üstindedür

Yüzüñe cānā niçe teşbīh idem ki āfitāb
Her gün aḫşāmlar anı gördüm zevāl üstindedür

Gülşen-i ḥüsnüñde cānā ḳaddüñ üzre ruḫlaruñ
Sanasın güldür açılmış bir nihāl üstindedür[732]

---

731 her laḥẓa: mekr-ile Ü3
732 3 ve 4. beyitler Ü3, S1, H1 ve T'de yoktur.

Āh-ı şeb hicrinde göñlüm vaṣlın eyler ārzū
ʿĀşıḳ-ı dīvānenüñ fikri muḥāl üstindedür

Leblerüñ üzre görinen dōstum ḫāl-i siyāh
Bir megesdür gūyiyā şekkerle bal üstindedür

Dil ṭabībisin didüm bilmeyesin aḥvālini
Didi bildüm şimdi ol miskīn ne ḥāl üstindedür

Ger sorarsañ dōstum ḥālin Muḥibbī ḫastanuñ
Bir nefes kaldı yitiş kim intiḳāl üstindedür
Ü3-85ak, BY-28b, S1-35a, H1-26b, T-32b

940. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dāmen-i ʿışḳı elümden koma iy dil tut dur
Yan yakıl pervāne-veş şemʿ-i cemāli ütdür

Gūş kılma nāṣiḥ-i pīr-i mürāyī sözlerin
Her ne söz kim söyleye bilmez sözin fertūtdur

ʿIşḳuñ keyfiyyetin Mecnūn'a sorma baña sor
Ben tururken söz düşer mi aña bir mebhūtdur[733]

İster-iseñ kim ṣafā bula bu dil āyīnesi
Nūş-ı mey kıl hem ferah-baḫş adı yāḳūtdur

Māh-rūlar siḥr ʿilmin cümle senden ögrenür
İki çeşmüñ siḥr-ārā Hārūt ile Mārūt'dur

Geh girür cān āteş-i ʿışḳa semenderler gibi
Baḥr-ı eşkümde yüzer[734] gāhī göñül san ḥūtdur

İy Muḥibbī gözlerüm bārān-ı eşki yagdurur
Anuñ içün dūd-ı āhum üstine bulutdur
Ü3-85bk, BY-29a, S1-35a, H1-26b, T-32b

941. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḥasret-i rūyuñla akar gözlerümden yaşlar
Bile iñler iñlesem yanumca taglar taşlar

---

[733] 3 ve 4. beyitler Ü3, S1, H1 ve T'de yoktur.
[734] yüzer: gezer Ü3

Tañ degüldür ceng iderse cān u dil sen ḫūb içün
Olıgelmişdür ezel maḥbūb içün savaşlar

Ġamzeñe di ʿāşıḳuñ ḳatline zaḥmet çekmesün
Anı hicrüñ öldürüpdür saña uzun yaşlar

Baş açup ʿāşıḳlaruñ kūyuña bī-pervā varur
Gerçi kim seng-i cefādan yagdurursın daşlar

Kirpügin cārūb idüp eşkini saḳḳā eylemiş
Yollaruñı süpürür çeşmüm olup ferrāşlar[735]

Kanda bir gül açılursa anda biñ olur hezār
Gīceler tā ṣubḥa dek āh u fiġāna başlar

Āteş-i ʿışḳ-ıla yandı dil yanınca cān daḫı
Kurı yanınca bile[736] yanagelüpdür yaşlar

İy Muḥibbī tuḥfe gönder şiʿrüñi yārān içün
Her birisi diyeler taḥsīn idüp ṣābāşlar
Ü3-99a, BY-29a, ST-57a, H1-43a, T-64b

942. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Āh kılsam derd-i dilden dōstlar ādem yanar
Hey ne ādem yaluñuz ṣanmañ bile ʿālem yanar

Şöyle yandum tāb-ı ʿışḳuñla senüñ iy māh-rū
Yanmaduk nem kaldı şimden soñra bilsem nem yanar[737]

Rūşen oldugın şeb-i hicrānı hergiz görmedüm
Sīnem içre gerçi kim fānūs-ı ġam her dem yanar

Ruḫlaruñ tābına karşu koma gider zülfüñi
Korkum oldur āteşe döymez o zülf-i ḫam yanar

Umar idüm göz yaşı teskīn ide dil āteşin
Bu ʿaceb aña su dökdükçe daḫı muḥkem yanar

Gel ṭabībā çünki gördüñ tīġ-ı ʿışḳuñ yarasın
Yarama merhem urayım dime ol merhem yanar

---

735 5 ve 6. beyitler Ü3'te yoktur.
736 bile: - H1
737 2 ve 7. beyitler Ü3'te yoktur.

Nāme ile derd-i dil ḥālin niçe ʿarż eyleyem
Daḫı taḥrīr itmeden dilden gelen peyġam[738] yanar

İy Muḥibbī sūzinākitdüñ yine eşʿāruñı
Okıyanlar şevḳ-ıle anı hemān ol dem yanar
Ü3-88b, BY-29b, S1-37b, H1-28a, T-34b

943. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü fâʿilün

Ol serv-i sehī nāz-ıla çünki[739] revān olur
Pāyına gözüm[740] yaşı da āb-ı revān[741] olur

Gül ruḫlarına karşu eger nāle eylesem
ʿAyb eylemeñüz bülbülüñ işi fiġān olur[742]

Gencīne-i cemāle tılısm oldı saçları
İy dil sakın ki her biri ejder yılan olur

Bir būsesine virse eger naḳd-i cānı dil
Sanmañ bu yolda ʿāşıḳa hergiz ziyān olur

Pīr-i muġān cürʿası nāmerdi merd ider
Rūbāh eger içse de şīr-i jiyān olur

Çevgān göre zülfüñi top itmeye serin
Daʿvā-yı ʿışḳ itdügi cümle yalan olur

Dil yakdı çıkar göklere āhı Muḥibbī'nüñ
Her kim yakarsa āteşi lā-büd duḫān olur
Ü3-97bk, BY-30a, S1-53b, H1-40b, T-64a

944. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Derd-i ʿışḳuñ ġāyetine ḫod ġamuñ pāyānı var
ʿĀşıḳuñ derdi üküş sanmān anuñ dermānı var

Pāralanmışdur yürek müjgān okından āh kim
Günde biñ kez öldürür dimez ki bunuñ kanı var

Şaḫ-ı güldür her elif bagrumda başlar ġoncalar
Sīnem üzre dir gören dāġum gül-i ḫandānı var

---

738 peyġam: tīġum S1
739 serv-i sehī nāz-ıla çünki: serv-i nāz bāġa kaçan kim S1, H1, T
740 gözüm: gözümüñ S1, H1, T
741 da āb-ı revān: ol dem revān S1, H1, T
742 2 ve 5. beyitler Ü3'te yoktur. Bu beyitlerden birincisi S1, H1 ve T'de de yoktur.

Şeh-per açmış sidreye ṭāvūs-ı ḳudsīdür saçı
ʿAzm-i gülzār eylemiş beñzer yine cevlānı var

ʿĀr yok nāmūs yok diyü melāmet eyleme
Zāhidā ʿāşıḳlaruñ sanma ki ad u sanı var

Cān nis̱ār eyler kaçan varsa Muḥibbī kūyuña
Kaʿbe'ye her kim vara lā-büd anuñ ḳurbānı var

Diñüz ol meh-rū katı ʿāşıḳlara ẓulm itmesün
Sorılur āḫir ki zīrā memleket sulṭānı var
Ü3-91b, BY-30b

945. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bülbüli gülşende gördüm nāle vü efġān okur
Tīz geçer dir gül zamānı[743] defter-i hicrān okur

Cemʿ ider her yaña dil kendi gibi bī-dilleri
Bişürüp ġam tekyesinde[744] baġrını biryān okur

Kūyına varsam kilābı çaġurur karşu gelüp[745]
Kanda idüñ gel berü dirler baña[746] yārān okur

Her ne[747] emr itseñ revādur cān-ıla baş üstine
Şāhlar ḥükmi geçer kullar aña fermān okur

Ẕikr ider hicrān şebinde bu Muḥibbī leblerüñ
N'eylesün bir ḫasta dildür derdine dermān okur
Ü3-97bk, BY-31a-31b, S1-57b, H1-43a, T-65a

946. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Serverā ḳaddüñi añsam gözlerümden nem düşer
Ya ḫaṭuñ fikr eylesem göñlüme ol dem ġam düşer

Sīnemi mecrūḥ ider ẓāhirde gerçi ġamzeler
Līk maʿnīde göñül zaḫmına ol merhem düşer

Tīġ-ı hicr-ile şu deñlü pāralanmışdur yürek
Her kaçan āh eylesem her yaña bir pārem düşer

---

743 tīz geçer dir gül zamānı: gül zamāñı tīz geçerdür Ü3, BY
744 bişürüp ġam tekyesinde: ġam bucagında bişürüp S1, H1, T
745 karşu gelüp: dirler baña S1, H1, T
746 gel berü dirler baña: şimdiye dek gel seni Ü3, S1, H1
747 ne: -Ü3, -BY

Tāb-ı ḥaddinden eger kavrulsa tañ mı zülf-i yār
Āteşe karşu olıcak lā-büd aña ḫam düşer

Gözlerüm yaşını gördüñ baña raḥm itmez misin
Agladum şol ḥadde şimdi yaş yirine dem düşer

Kayguludur gerçi kim zülfüñ şebinde bu göñül
Añsa ammā ʿārıżuñ ṣubḥın hemān ḫurrem düşer

Ser-te-ser geşt eyledi gezdi Muḥibbī ʿālemi
Bulmadı bir kimseyi kim sırrına maḥrem düşer
Ü3-62a, BY-31b, S1-42b, H1-32a, T-41b

947. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Hāy u hūdan fārig ol ʿālemde sulṭānlık budur
Pendini gūş eylegil mūruñ Süleymānlık budur

Her kime kılsañ naẓar sen anı senden yig bilüp
Görme kendü kendüzüñ zīrā ki şeyṭānlık budur

Her ne kim saña sanursın san anı kardaşuña
Fi'l-ḥaḳīḳa sözümi gūş it müselmānlık budur

ʿĀḳil iseñ istedügüñ işte yine[748] şendedür
Ġayrı yirde ister iseñ bil ki nādānlık budur

Nefs ḥaẓẓın iy Muḥibbī virmegil ḥayvān-ṣıfat
Żabṭ-ı nefs it ʿārif ol ʿālemde insānlık budur
Ü3-91ak, BY-32a, S1-20b, S2-47a, H1-15b, T-24b

948. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

N'eyledüm n'itdüm bu ben miskīne dilber kīn ider
Ġamzesin ḫançer idüp ebrūlarını çīn ider

Hicr-i ġam[749] yakdı beni sun baña vaṣluñ şerbetin
Ancak uşbu āteşi ʿālemde ol teskīn ider

Her ki ʿāşıḳdur bugün elbette ol serden geçer[750]
Bir marażdur ʿışḳ kim serkeşleri miskīn ider

---

[748] yine: āḫir S1, S2, H1, T
[749] hicr-i ġam: tāb-ı ġam S1, S2, H1, T
[750] geçer: çıkar Ü3, BY

Başum[751] ucına gelür ben ḫastanuñ her gice şem‘
Fevt ola diyü götürür barmagın telḳīn ider

Medḥ idüp la‘lüñ Muḥibbī dise bir rengīn ġazel
İşidüp Cibrīl-i ḳudsī[752] Sidre'den taḥsīn ider
Ü3-96b, BY-32b, S1-32b, S2-55a, H1-24b, T-28a

949. Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Dime zaḥmetsüz ele vuṣlat-ı cānān görinür
Tā ki sen almayasın sanma saña cān görinür

Bir cevāb itdi lebinden yine ol ‘Īsī-i dem
Ġam yime ḫasta göñül derdüñe dermān görinür

Leblerüñ dāyiresini n'ola ger tutsa ḫaṭuñ
Ẓulmet içinde dinür çeşme-i ḥayvān görinür

Niçe yıl fikr iderem ḫaṭṭ-ı ġubār-ı yārı [ben]
Ol sebebden bu göñül vālih ü ḥayrān görinür

Yaşlarum āb-ı revān oldı Muḥibbī akarak
Şöyle beñzer o boyı serv-i ḫırāmān görinür
Ü3-101a, BY-32b

950. Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Ḫançer almaga kaçan destine çeşmüñ başlar
Cū olur kanlar akar anda kesilür başlar

Fitne toḫmın mezra‘-ı cāna ekelden beñlerüñ
Kara kara lāle-veş bagrumda çıkdı başlar

Görinen deryā degüldür bil ki gözüm yaşıdur
Ġarḳa virdi ‘ālemi gözümden akan yaşlar

Şöyle yazmış ruḫları naḳşını naḳḳāş-ı ezel
Yazmaya bir ḥarfini ‘āciz kala naḳḳāşlar

Bu Muḥibbī başını açup yüzin döndürmeye
Kūy-ı dilberden eger başına yagsa daşlar
Ü3-98bk, BY-33a, S1-56b, H1-42b, T-55a

---

[751] başum: başı T
[752] işidüp Cibrīl-i ḳudsī: ṭāyir-i ḳudsī işidüp S1, S2, H1, T

951. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Her kim hevā-yı zülf-i dil-āviz-i yār ider
Rāḥatdan elin yur belā iḫtiyār ider

Pāyuña yüzüm süricek iy pādişāh-ı ḥüsn
Bu dīdelerüm la'l ile dürler niṡār ider

Meclisde yüzin görse kızarsa 'aceb mi mül
Anı ṣafā-yı la'l-i lebüñ şermesār ider

Bülbül görür oldu[gını] gülüñ hem-nişīn-i ḫār
Kılmaz ḳarār ṣabr hemān āh u zār ider

Zülfüñle ruḫuñ çün yiter iy dōst 'āşıḳa
Sanma ki heves idüp o leyl ü nehār ider

Ol çeşm-i āhū niçe şīr[īn] dilleri
Bir ġamze ile bende bıraġur şikār ider

Bir ḥālete irdi ki kalmadı 'aḳl u hūş
'Işḳın Muḥibbī anuñ içün āşikār ider
BY-33a

952. Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Āh itse 'āşıḳ derd-ile aġlar gözi giryān olur
Ol ġoncayı gör açılur san bād-ıla bārān olur

İy şeh lebüñ ḥelvāsını eyler dem-ā-dem ārzū
Nergis çemende her nefes görübeni ḥayrān olur

'Ālemde her bir şādīnüñ ardınca ġam lā-büd gelür
Her kim ki bunı fikr ide eyledür ol ḫandān olur

Ser-çeşme-i ḥayvāna ben meyl itmezem la'lüñ yiter
Ol çeşmeye meyl eyleyen ancak hemān ḥayvān olur

'Işḳa Muḥibbī düşeli[753] sevdā-yı zülf-i yār-ıla
Şimden girü dillerde ol Mecnūnlayın destān olur
Ü3-84ak, BY-33b, S1-29a, H1-22a, T-31a

---

753 'ışḳa Muḥibbī düşeli: düşdi Muḥibbī 'ışḳına S1, H1, T

953. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḳadd-i dilberde şu kim zülf-i perīşānın bilür
Göñlümüñ başdan başa ḥāl-i perīşānın bilür

Anuñ içün tīr-i ġamzeñ eksük olmaz sīneden
Hey ne fettāndur diler anda gevher kānın bilür

Dil ṭabīb[i]sin buyur dil-ḫasteyem ṣāfī cevāb
Senden artuk kimse yok bu derd-i dermānın bilür

Şübhesüz kūh-ı belāda gören añlar ḥālümi
Ş'ol ki Şīrīn ḳıṣṣasın Ferhād destānın bilür

Her ne deñlü müşkil olsa göñlüme sulṭān-ı ʿışḳ
Emr ider fermān kuludur saklamaz cānın bilür

Aldanur sanmañ Muḥibbī Zāl-ı dehrüñ ālına
ʿAhdine durmaz anuñ her işde yalanın bilür
BY-33b

954. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her kaçan çeşmüñ elinde tīr-i peykān oynadur
ʿĀşıḳ-ı şūrīdeler[754] karşuña cānlar[755] oynadur

Şöyle ḫāk oldu zihī[756] ʿışḳuñ yolında rūzigār
Bād-ı āhumla beni her yaña her ān oynadur

Gelse sulṭān-ı ġamı dil şehrine īs̱ār içün
Tācir çeşmüm elinde dürr-i mercān oynadur

Cān viren bir būsem alur gerçi dilberdür velī
Līk durmaz vaʿdesine yok yire cān oynadur

Eşk-i çeşmüm āh kıldukça ṭelāṭumlar urur
İy Muḥibbī tañ degül bād esse ʿummān oynadur
Ü3-100bk, BY-34a, S1-50a, H1-37b, T-50a

---

[754] şūrīdeler: şūrīde diller S1, H1, T
[755] cānlar: cān S1, H1, T
[756] oldı zihi: itdi reh-i S1, H1,T

955. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Yine güller açılup gülşene çün yaz gelür
Her ṭaraf[da] bülbül-i şūrīdeden āvāz gelür

İtdügüñ cevr ü cefā baña vefā yirinedür
Öldürürseñ ṣanemā sanma bu dil vāz gelür

Bir naẓarla yine dil murġını ṣayd eyledi āh
N'eylesün murġ-ı żaʿīf çün gözi şehbāz gelür

Zülf[i] çevgānına her dem iderem başumı top
Sanmañuz bencileyin ʿāşıḳ-ı ser-bāz gelür

Niçe yıl gezdi Muḥibbī bu cihān[ı] aradı
Bulmadı sırrına bir kimseyi ḥem-rāz gelür
BY-34b

956. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Her kimüñ kim sevdügi gül yüzlü bir cānān olur
İşi güci bülbül-āsā nāle vü efġān olur

Top olup ṭolar ser-i ʿuşşāḳdan meydān-ı ʿışḳ
Her kaçan elde ser-i zülfüñ senüñ çevgān[757] olur

Lemʿa-i ḥüsnüñe yaksam ben ʿaceb mi cān u dil
Şemʿe yakar bāl ü per pervāneler biryān olur

Kaʿbe'dür kūyuñ varur ʿāşıḳlaruñ sürün sürün
Cān u dilden her birisi yoluña ḳurbān olur[758]

İy Muḥibbī çünki yakduñ sūz-i Ḥusrev'den çerāġ
Şiʿrüñi her kim okursa korkaram sūzān olur [759]
Ü3-98bk, BY-34b, S1-53b, H1-40a, T-55b

957. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Çeşm-i ʿayyāruñ dem-ā-dem mekr ü āl üstindedür
Mest olup ḫançer dutup elde cidāl üstindedür

---

757 çevgān: cevlān Ü3

758 Bu beytin aynısı BY37a'daki "olur" redifli başka bir şiirde de yer almaktadır.

759 Bu beyit BY'de:
Ġıll u ġışdan kurtılup olur Muḥibbī sāf ḳalb
Pūte-i hicrān içinde zer gibi çün ḳāl olur
şeklindedir.

Mū miyānuñdan ḫaberdār olmadı ʿāşıḳlaruñ
Ol sebebdendür ki bunlar ḳīl ü ḳāl üstindedür[760]

Yüzüñe kimdür ki teşbīh eyleye mihr ü mehi
Zīra bunlar gice vü gündüz zevāl üstindedür

Lāʿl-i nābında görinen sanmañ anı ḫaṭṭ u ḫāl
Bil ki konmış bir megesdür pāyı bal üstindedür

Bister-i gülde ferāġatla süren nāz uyḫusın
Bilmese tañ mı ki ʿışḳ ehli ne ḥāl üstindedür

Geh dehānuñ fikr ider gāhī miyānuñ ẕikr ider
Anuñ içün sözlerüm ince ḫayāl üstindedür

Bu Muḥibbī ḫasta dildür ḥasret ile ölmesün
Kaldı cāndan bir ramaḳ gel intiḳāl üstindedür
Ü3-93a, BY-35a

958. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Çeşm-i mestin gösterüp dilber egerçi āl ider
Ḳaṣdı öldürmekdür ammā bilemez ḫoş-ḥāl ider

Çeşmüñüñ var raġbeti ʿuşşāḳını ḳatl itmege
Bu ʿacebdür baña geldükçe neden ihmāl ider

Dāl-ı zülfüñi diler açdukça ḥüsnüñ muṣḥafın
Ya ne kılsun bu dil-i ġam-dīde anı fāl ider

Eyledi cevr ü cefā ile büküp ḳaddüm dü-tā
Anuñ içün şāh-ı ġam ayagına ḫalḫāl ider

Rāh-ı ʿışḳ içre Muḥibbī ḥālini sormaz mısın[761]
Āḫir ol kūh-ı belāda kendüzin abdāl ider
Ü3-93a, BY-35a, S1-44b, H1-33b, T-43b

959. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İy göñül ben mübtelāyı kim sorar
Çekdügüm bu āh u vāyı kim sorar

Āsitānuñda kuluñ çok ḫusrevā
Ara yirde bu gedāy[ı] kim sorar

---

760 Bu beyit Ü3'te yoktur.
761 sormaz mısın: bilmez misin Ü3

Ne cefālar gördügüm bir bir aña
Eydeyim ol bī-vefāy[ı] kim sorar

ʿĀşıḳ olan derd alup dermān[ı] kor
Ehl-i ʿışḳ içre devāy[ı] kim sorar

Zülfi sevdāsı ile başum tolu
İy Muḥibbī bu hevāy[ı] kim sorar
BY-35b

960. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Gerçi kim evveli ʿışḳ ʿāşıḳa āsān görinür
Āḫiri müşkil olur terk-i dil ü cān görinür

Leblerüñ ger ṭaleb itsem beni ʿayb eyleme kim
Ḫaste-dilven o benüm derdüme dermān görinür

Yāduma gelse kaçan ḫāl ü ḫaṭ u zülf-i nigār
Göñül āşüfte vü cān vālih ü ḥayrān görinür

Genc-i ḥüsnüñe senüñ niçe varup mālik olam
Zülfüñüñ her kılı ejder baña s̱uʿbān görinür

Gözlerüm yaşı Muḥibbī yine cū oldı akar
Beñzer ol ʿārıżı gül serv-i ḫırāmān görinür
Ü3-101a, BY-36a, S1-50b, H1-38a, T-50b

961. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Alup kemān kaşını[762] ol ġamze ger çeker
Durmaz ḫadengi sīnede ḥaḳḳā ki ter çeker

Gülgūn yaşum[763] ḫᵛācesi seyyāh olup yürür
Pīşkeş diyü sen şehe[764] dürr ü güher çeker

Kaldurdı livā āhını[765] dil sīne ṭabl idüp
Şāh-ı maḥabbet oldı meger başka ser çeker

Gāhī cefā vü miḥnet ü ġam geh kemend-i āh
Dünyāda görüñ ʿāşıḳ-ı miskīn neler çeker

---

762 kemān kaşını: kaşı kemānını S1, H1, T
763 yaşum: eşk T
764 pīşkeş diyü sen şehe: sen şehe pīşkeş diyü S1, H1, T
765 kaldurdı livā āhını: dikdi livā-yı āhını S1, H1,T

Her şeb Muḥibbī zülf ü ruḫuñ[766] ḥasreti ile
Yummaz gözini nāle vü āh-ı seḥer çeker
Ü3-91ak-98b, BY-36b, S1-56a, H1-42a, T-55a

962. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñi açdum dāl zülfüñ fāldur
Kim benüm āşüfte rüsvā olmama ol dāldur

Sünbülüñ şūrīde rüsvāyī olupdur ben gibi
Yüzini sürer ayaguña velī pā-māldür

Niçe ʿarż-ı ḥāl idem gördükçe iy meh-rū seni
Hūş u ʿaḳlum zāyil olur bu zebānum lāldür

Sakın aldanma bu dehr-i bī-vefā güftārına
Her ne söz kim söyleye ser-cümle ol iḍlāldür

Keffe-i gerdūn Muḥibbī hicr bārın çekse ger
Çekmeye anı egerçi cürmi bir miṡḳāldür[767]
Ü3-91ak, BY-36b, S1-45b, H1-34a, T-45a

963. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Mecnūn ki gezer deşt-i belāda bīgānedür[768]
Lākin sücūd itdügi ol āsitānedür

ʿĀşıḳ ki ḫāk ola reh-i ʿışḳ içre ʿāḳıbet
Ḳadr ü cāh-ı pāy[ı] anuñ āsümānadur [769]

Pertev bırakdı göñlüme çün nūr-ı ʿışḳ-ı dōst
Ol şuʿle ile cān u dilüm küllī yanadur

Zerd oldı yüzüm ḥasretiyle hem çü nīlūfer
Çeşmümden akan göz yaşı da dāne dānedür

Yaşum geyürdi egnüme ḫilʿat ser-ā-ser
Āhum şuʿāʿı başuma tāc-ı şāhānedür

---

766 ruḫuñ: ḫaṭuñ Ü3, S1, H1, T

767 Mısra BY'de:
Ol terāzū içre arżuñ cürm[i] bī-miṡḳāldür
şeklindedir.

768 Mısra S1, H1 ve T'de:
Mihrüñ egerçi şevḳi sūy-ı āsitānadur
şeklindedir.

769 Bu beyit Ü3, S1, H1 ve T'de yoktur.

Ḫaṭṭuñ gelür cevri[770] kogil şimdi ʿāşıḳa
Komaz bu ḥüsni giderür āḫir zāmānedür[771]

Çünki Muḥibbī itdi felek ḳaddümi kemān
Āhum okına mihr ü meh iki nişānedür
Ü3-92b, BY-37a, S1-44b, H1-33b, T-43b

964. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Āsitān-ı[772] kūy-ı dilberde şu kim pā-māl olur
Ṭāliʿ-i devlet bulup baḫtı anuñ ḫoş ḥāl olur

Kūy-ı dilberde bu ben āşüfteyi eydür gören
Hāy bu ser-geşte ya dīvāne[773] ya abdāl olur

Derd-i dil aḥvālini dirdüm ki taḳrīr eyleyem
Yüzüñi gördükçe cānā bu zebānum lāl olur

Kimse bilmez kim yire mūy miyānundan ḫaber
Niçe yıllardur bu müşkil üzre ḳīl ü ḳāl olur

Ġıll u ġışdan kurtılup olur Muḥibbī ṣāf ḳalb
Pūte-i hicrān içinde zer gibi çün ḳāl olur[774]
Ü3-84ak, BY-37b, S1-28b, H1-21b, T-31a

965. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Seng-i cefāyı her yaña dilberler atdılar
ʿĀşıḳlaruñ zücāce-i ḳalbin[775] uşatdılar

Ser-keşler idi ʿışḳa[776] meh-pāreler velī
Ḫaṭṭı gelende göreli bir pāre yatdılar[777]

---

[770] cevri: cefāyı T
[771] Bu beyit H1'de yoktur.
[772] āsitān-ı: rehgüzār-ı T
[773] dīvāne: āşüfte Ü3
[774] Bu beyit BY'de:
İy Muḥibbī çünki yakduñ sūz-ı Ḫusrev'den ḫaber
Şiʿrüñi her kim okursa korkaram sūzān olur
şeklindedir.
[775] zücāce-i ḳalbin: şīşe-i göñlin BY
[776] ʿışḳa: ḥüsn-ile S1, S2, H1, T
[777] Mısra Ü3'te ve S1, S2, H1 ve T'de:
Ẓāhir olalı ḫaṭları bir pāre yatdılar
şeklindedir.

Meydān-ı ḫüsn içinde iki pehlevān gibi
Ebrūları geh başını bir yire çatdılar

Sulṭān-ı ġama[778] cān-ıla kul olmak isteyüp
Dellāla virüp kendüzin[779] ʿışḳ ehli satdılar

Maḥşer güninde daḫı bulınmaya anda hūş
Anlar ki bugün ʿışḳ şarābını datdılar[780]

Dirler Muḥibbī ḳaʿrına anuñ irişmedük
Deryā-yı ʿışḳa girüben[781] anlar ki batdılar
Ü3-86b, BY-38a, S1-34a, S2-58a, H1-26a, T-32a

966. Feʿilâtün mefâʿilün feʿilün

Görinen ẓāhirā maḥabbetdür
Līk maʿnī yüzinden miḥnetdür

Kaçınur sanma sīne ġamzeñden
Gelse tīrüñ nişān-ı devletdür

ʿĀşıḳa eşk-i sirişk[782] ḫūn-ı ciger
Bezm-i ġamda key ulu niʿmetdür

Dāyimā ger atasın seng-i cefā
Çünki senden irişe rāhatdür[783]

Sen hümāyı diler ki ide şikār
Bu göñül bār-ı bülend himmetdür

Müddeʿī gebr midür yāḫūd Mecūs[784]
Bilmedüm ben hele ne milletdür

Oldı çün cāna muḳır būseye yār
Egleme vir Muḥibbī furṣatdur
Ü3-86b, BY-38a, S1-34b, H1-26a, T-32a

---

778 ġama: ʿışḳa Ü3, S1, S2, H1, T
779 kendüzin: özlerin S2, H1, T
780 Bu beyit S1, H1 ve T'de yoktur.
781 girüben: girüp Ü3, BY, S1
782 sirişk: çeşm ü S1, H1, T
783 4 ve 5. beyitler Ü3, S1, H1 ve T'de yoktur.
784 Mecūs: tersā S1, H1, T

967. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bu göñül rāh-ı ser-i kūyuñda sergerdān olur
Āh ider tā ṣubḥ olınca giceler giryān olur

Ruḫlaruña karşu cānā şöyle ḥayrān olmışam
Kim göre bu ḥālümi ve'l-ḥāṣılı ḥayrān olur

Yüzini sürmek diler pāyuña cānā bu göñül
Rāh-ı kūyuñda anuñçün ḫāk-ile yeksān olur

Fitne-i ʿışḳuñ senüñ her cāna te'sīr eyledi
Hey dimezseñ çeşmüñe bil āfet-i devrān olur

Didüm ister bu Muḥibbī vir şarāb-ı derdüñi
Cān u dilden ʿāşıḳuñdur çün saña mihmān olur
Ü3-84ak, BY-39a, S1-53a, H1-40a, T-53a

968. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Mey ü maḥbūb ola ger cān u cihān baña yiter
Kime rūşen degül ü kevn ü mekān baña yiter

Olmışam dāġ-ı melāmetle bugün çāker-i ʿışḳ
Bu ḳadar beş olıcak nām u nişān baña yiter

Bakmazam maḫzen-i eflāk olur-ısa tolu zer
Ḳaṣr-ı zer ġayrılara deyr-i muġān baña yiter

Nevbet-i şāhī degüldür derd-i ser oldı ḥāṣıl
Nāle-i ṣubḥ-dem ü āh u fiġān baña yiter

Rām olup şiʿrüme naẓm ehli egeler n'ola baş
Dutmaga ʿālemi bu tīġ-ı zebān baña yiter

Dest-i ġam bükeli ḳaddini Muḥibbī ider āh
Rāh-ı ʿışḳ içre hemīn tīr ü kemān baña yiter
Ü3-92b, BY-39a, S1-31a, H1-23b, T-44a

969. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Ġamz oklarına sīne-i ṭablum nişānedür
Her dem-be-dem ḳaṣdı bu ben nātüvānadur

Gāh ʿişve ider gāh kılur şīve gāh nāz
Bildüm hemān ki[785] ḳatlüme bunlar bahānedür

Mecnūn ki yürür leşker olupdur vaḥş u ṭayr
Murġ-ı āşiyānı başına tāc-ı şahānedür

Maġrūr olup ḥüsnüñe cevr itme ʿāşıḳa
Ḫaṭṭuñla bozar ḥüsnüñi āḫir zamānedür

Gūş itse eger şiʿrümi ġaş[y] ola ehl-i ʿışḳ
Zīrā Muḥibbī sözleri hep ʿāşıḳānedür
Ü3-88ak, BY-39b

970. Mef'ûlü fâʿilâtun mefâʿîlün fâʿilün

Mefʿūlü mefāʿīlü mefāʿīlü fāʿilün
Mefʿūlü fâʿilâtun fâʿilâtun fāʿilün

Cefā vü cevrini ṣanmañ ki dil ü cāna yiter
Baña degül yalıñuz bütün cihāna yiter

Ġamz okların atmaga her dem bu sīneme
Meşk tozlu ḳabżası sīmīn kemāna yiter

Konmaga göñül dārına gelse belā vü ġam
İtsün nüzūl anlara çün o ḫāne yiter

Öldürmek eger ister iseñ iy ṣanem beni
Öldür maḥabbet çünki arada bahāne yiter[786]

Dil murġın eger ṣayd ise maḳṣūduñ iy perī
Zülfüñ duzagına beñler ki ko dāne yiter

Her kim Muḥibbī ʿışḳuma inkār ider benüm
Aña güvāh uşbu şiʿr-i ʿāşıḳāne yiter
BY-39b

971. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her kimüñ kim gül gibi hercāyī bir dildārı var
Gīceler bülbül-ṣıfat tā ṣubḥ olınca zārı var

---

[785] hemān ki: benüm BY
[786] bahāne yiter: met.: bahānedür

Dūd-ı dil çıksa depemden dōstlar olmaz ʿaceb
Sīnemüñ çün rūz u şeb ʿışḳ ile yanar nārı var

Niçe bir çāh-ı zenaḫdan ḥabsüñ ola düzd-i dil
Ya ne saklarsın as anı zülfüñüñ çün dārı var

Bāġ-ı ḥüsni dilberüñ dāyim anuñçün sebz olur
Akar anda gözlerüm yaşı gibi enhārı var

Dil ṭabībi kime eylesün ʿilāc virsün cevāb
Kapusında ḥaddi ḥaṣrı yok yatur bīmārı var[787]

Naḳd-i cāna būsesin dün gice iḳrār eyledi
Yāra n'oldı bilmedüm döndi bugün inkārı var

Māh-rūlar ʿahdine aldanmañuz dünyā gibi
Bunlaruñ ne ʿahdi ne peymānı ne iḳrārı var

İy Muḥibbī key sakın el sunma genc-i ḥüsnine[788]
Anı bekler ṣad hezārān zülfi gibi mārı var
Ü3-89ak, BY-40a, S1-27b, H1-21a, T-41b

972. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Cemālüñ şemʿine karşu bu cān pervāne olmışdur
Görüp zencīr-i zülfüñi bu dil dīvāne olmışdur

Eger ben nisbet eylersem yüzüñi mihr-ile māha
Beni ʿayb eyleme lillāh göñül dīvāne olmışdur

Reh-i ʿışḳ içre her kimse kim iḫlāṣ ile pāyı kor
Kaçurmaz tīġ u ḫançerden başın merdāne olmışdur

Şehā gülzār-ı ḥüsnüñde ser-i zülfüñ duzāġ itdüñ
Ne tañ[789] ṣayd olsa murġ-ı dil ki beñler dāne olmışdur

Dimāġı ʿālemüñ pürdür Muḥibbī yine bū-y-ıla
Meger beñzer ki zülfine ṣabādan şāne olmışdur
Ü3-84bk, BY-40b, S1-54b, H1-41a, T-53a

---

[787] 5, 6 ve 7. beyitler Ü3, S1, H1 ve T'de yoktur.
[788] el sunma genc-i ḥüsnine: aldanma dehrüñ ālına S1, H1, T
[789] tañ: ġam S1, H1

973. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Nigārā gül yüzüñ gülzārā beñzer
Öter bülbülleyin dil zāra beñzer

Komaz el suna kimse genc-i ḥüsne
Ṭılısm olmış dü zülfüñ māra beñzer

Görinelden baña ol serv-i ḳāmet
Gözüm yaşı akar enhāra beñzer[790]

ʿUrūc ider depemden dūd-ı āhum
Yanaldan ʿışḳ-ıla dil nāra beñzer

Kapuñ dārü'ş-şifā iy dil ṭabībi
Yaturlar ehl-i ʿışḳ bīmāra beñzer

İder dil şehrini bir demde ġāret
Dü çeşmeyni anuñ Tātār'a beñzer

Yüzüme ʿaynuma luṭf it naẓar ḳıl
Yaşum sīm ü yüzüm dīnāra beñzer

Didüm bir būse vir al naḳd-i cānum
Ḥamūş oldı hemān iḳrāra beñzer

Muḥibbī gül gibi hercāyī dildār
Yanında ḫārlar aġyāra beñzer
Ü3-94bk, BY-41a

974. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Bahār eyyāmıdur gülşende gül itdi tebessümler[791]
Bu demlerde olup gūyā ider bülbül terennümler

Eline aluban eşcār idüpdür sīm [ü] zer ḥāżır[792]
Çemen sulṭānı pāyına ide īs̱ār dirhemler

Ġanīmet gör bu birkaç gün geçürme ʿömrüñi żāyiʿ
Bilürsin kanda gitmişdür Ferīdūn Ḫusrev ü Cemler

---

[790] 3, 6, 7 ve 8. beyitler Ü3'te yoktur.
[791] Mısra BY'de:
Bahār irişdi gülşende açıldı her ṭaraf güller
şeklindedir.
[792] ḥāżır: ḫāşlar BY

Ok u ya aluban çeşmi çıkar dil almaga dāyim
Busuya girüben zülf[i] kafada düzd-i kāküller[793]

Muḥibbī her varaḳ üzre yazulu dest-i ḳudretle
Feraḥ bāḳī degül ġamsuz ferahsuz daḫı bil ġamlar
Ü3-89ak, BY-42a

975. Mefʿûlü fâʿilâtun mefʿûlü fâʿilâtun

Göze olalı çeşmüm yaşum da āba beñzer
Derd-ile ḫasta göñlüm iñler dolāba beñzer

Yaşum şarāb olaldan yārān-ı bezme her dem
Sīḫ-i ġam-ıla bagrum bişmiş kebāba beñzer

Vīrānelerde dirler gence irişür ādem
Bulmaga genc-i vaṣlın[794] bu dil ḫarāba benzer

Ġam meclisinde yaşum rengīn tāra döndi
İder fiġān u nāle sīnem rebāba beñzer

Maġrūr olup cihāna olma Muḥibbī ġāfil
Dünyāda pādişālık bir laḥẓa ḫʷāba beñzer
Ü3-81bk, BY-42b, T-60b

976. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀşıḳ oldum bir perī-rūya cihān fettānıdur
Dem-be-dem nūş itdügi çeşmi cigerler kanıdur

Bilmedüm ḥūrī melek midür perī yāḫūd beşer
Bu leṭāfetle anı bilsem kimüñ cānānıdur

Miḥnet ü derd ü belā ġam gelse dil karşu çıkar
Niçe taʿẓīm itmesün anlar anuñ mihmānıdur

Teşnedür cānum göricek tīġ-ı nābuñ[795] yalmanur
Gel içür istedügüm ben tīġuñuñ yalmanıdur

ʿAyb kılma leblerüñden istesem ṣāfī cevāb
İy ṭabīb-i dil meded bu derdümüñ dermānıdur[796]

---

[793] düzd-i kākīller: durdı perçemler Ü3
[794] genc-i vaṣlı: vaṣl-ı gencin BY
[795] tīġ-ı nābuñ: āb-ı tīġuñ S1, H1, T
[796] 5 ve 6. beyitler S1, H1 ve T'de yoktur.

ʿIşḳ meydānında diñ ʿuşşāḳa ser top eylesün
Māh-rūlar dutdugı çün zülfinüñ çevgānıdur

Eksilür sanma Muḥibbī ḫarc kıl söz cevherin
Şāʿirüñ göñli içün dirler ki gevher kānıdur
Ü3-66a, BY-42b, S1-44a, H1-33a, T-43a

977. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀşıḳa cevr ü cefā her laḥẓa cānāndan gelür
Baña ol mihr ü vefādur çünki hep andan gelür

Gözlerüm ḳānı dükenmezse benüm olmaz ʿaceb
Zīrā ol ṭāġ-ı cigerdeki olan kāndan gelür

ʿĀşıḳuñ kanına bandursa elini ger ḥabīb
Diyeler kūyında ḳurbān itdi ḳurbāndan gelür

Her ne deñlü var belā ol zülf-i ser-keşden kopar
Fitne vü ẓulm u sitem ol çeşm-i fettāndan gelür

Gel esirge vir Muḥibbī ḫastaya şāfī cevāb
İy ṭabībüm çünki dirler şefḳat īmāndan gelür
Ü3-89bk, BY-43a

978. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Görsem yüzüñi gün gibi göñlüm żiyā olur
Zülfüñe baglayan göñül[797] ol mübtelā olur

Virme bu ḫaṭṭ-ı sebzüñe yüz kākülüñ gibi
Başuña belā üzre ol da bir belā olur

Mālik olur mı kimsene hīç genc-i ḥüsnine
Zülfeyni anuñ iki yaña ejdehā olur

Her gice gözüñ yaşını dök iñle tā seḥer
Ḥācet dilense dirler o demde revā olur

Olma Muḥibbī cevr ü cefā gelse mużṭarib
Ekṡer zamāne ḫūbları hep bī-vefā olur
Ü3-90ak, BY-43b

---

[797] baglayan göñül: göñlüm baglayan BY

979. Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

‘Āriżın ‘arż ider göñlümi bīmār eyler
Soñradan dönegelür lebleri tīmār eyler

Geh çeker tīġ-ı cefā gāhī atar ġamz okını
Baña bu işleri ol ġamze-i mekkār[798] eyler

Gül gibi dāmenini yār virür aġyār eline
Giceler ‘āşıḳ-ı bülbül gibi ol zār eyler

Āh-ıla sanma gözüñ yaşını te’s̱īr kıla
Ḳalbi āhendür anuñ sanma ki sen[799] kār eyler

Şāh-ı ġam gelse Muḥibbī bu göñül kişverine
Pāyına dīdelerüm sīm ü zer īs̱ār eyler
Ü3-84bk, BY-43b, S1-54b, H1-41a, T-53a

980. Fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilün

Bir şeh-i nā-mihr gördüm kapusında kan akar
Ka‘be’dür kūy[ı] didüm her yañadan ḳurbān akar

Serv-ḳadsin pāyuña itdüm gözüm yaşın revān
Yaluñuz yaşum degül yoluñda bile[800] cān akar

Şem‘-i ḥüsnüñde şehā ‘āşıḳlaruñ pervāne-veş
Yanmag-ıçun cem‘ olur her yañadan her ān akar

Seyl-i eşküm götürür her dem giyāh-ı cismümi
Cūlar olur gözlerümden aglasam bārān akar

Eksük olmaz tekye-i sīnemde her dem derd-i ġam
İy Muḥibbī er ocagıdur gelür mihmān akar
Ü3-94bk, BY-44a

981. Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün
Cevr ü cefāñı sanma ki bu dil cefā bilür
Senden geleni kendüye mihr ü vefā bilür

Dermān[ı] n’ider ol ki bilür derd ḳıymetin
Can naḳdine alur anı ol devā bilür

---

798 ġamze-i mekkār: nergis-i ‘ayyār Ü3
799 sen: ol Ü3
800 bile: böyle Ü3

Sevdā-yı zülf-i yār-ıla topdoludur dimāġ
Tā ölmeyince kim anı başdan savabilür

Düşdüm ayagın öpmege el sunmadı nigār
Bildüm güzel[le]r içre yok merḥabā bilür

Tañ mı Muḥibbī eylese ger sīnesin nişān
Çeşmi elinde ġamzesi ok kaşı ya bilür
BY-44a

982. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Didiler kim yine cānāna beñzer
Didüm bu sīnem içre cāna beñzer

Başumdan aşalı seylāb-ı eşküm
Yıkılmış bu göñül bir ḫāna beñzer

Kul olmış ehl-i ʿışḳ fermāna durmış
Güzel[le]r her biri sulṭāna beñzer

Ṭılısm itmiş meger kim genc-i ḥüsne
İki zülf[i] iki s̱uʿbāna beñzer

Muʿaṭṭar eyledi ʿālem dimāġın
Ṣabā zülfine almış şāne beñzer

Çıkar yārāna ʿarż it tāze tāze
Sözüñ gevher bu göñlüñ kāna beñzer

Muḥibbī uşbu şiʿr-i dil-pesendi
Görenler didiler Selmān'a beñzer
BY-44b

983. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Ne ḫoş demdür viṣāl ola müyesser
Cemālüñle daḫı göñlüm münevver

Benüm olsa bu ʿālem genci düpdüz
Komayam ḫāk-i pāyuña berāber

İdenler gülşen-i ḥüsnüñ temāşā
Yüzüñe gül didi çeşmüñe ʿabher[801]

---

[801] 3, 4 ve 7. beyitler Ü3'te yoktur. 3 ve 4. beyitler S1, H1 ve T'de de yoktur.

Geçilmez didiler dervend-i ʿışḳı
Dil ü cān-ıla aña ugrayanlar

İşitdüm māla māyil māh-rūlar
Yaşumı sīm itdüm yüzümi zer

Şeh-i ʿışḳam ʿalemdür elde āhum
Gözüm yaşı olupdur baña leşker

Fiġān u nālemi gūş eylemez āh
Cihāna anuñ içün didiler ker

Ṣabā el urdı beñzer zülf-i yāra
Dimāġı ʿālemüñ oldı muʿaṭṭar

Muḥibbī ʿāşıḳ iseñ terk-i cān it
Saña ʿuşşāḳ içinde diyeler er
Ü3-93b, BY-45a, S1-45a, H1-33b, T-44a

984. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Göñlüm gözüm kara saçı mübtelāsıdur
Bildüm anı ki āḫir aña asılasıdur

Topdolu oldı yine dimāġum heyāʾile
Başdan çıkaran ʿāşıḳı nāyuñ ṣadāsıdur

İden naẓar āhum ucından şerāreme
Didi belā kişverin[802] aldı livāsıdur

Var iy ṭabīb ko beni öz ḥālüme yüzümi
Ehl-i maḥabbetüñ yine derdi devāsıdur

Bir dem ḥużūr eylemedüm kişver-i dilde
Ġam leşkeriyle āh o bir yıkılasıdur

Kapuñda yatur ḫasta görenler Muḥibbī'[y]i
İdüp ḳıyās dir ki bu dār-ı şifāsıdur
Ü3-92a, BY-45b

[802] kişverin: memālikin Ü3

985. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zülfine dil bagladı göñlüm benüm dīvānedür
Şemʿ-i ḥüsne yanmak ister cān daḫı pervānedür

Yoluña ḫarc eyledüm cānā gözüm gevherlerin
Dutma bī-ḳıymet anı her biri bir dür-dānedür

Būsesine ben niçe yüz[803] cān-ıla olam ḫarīd
Kim anuñ bir būsesi ʿālemde yüz biñ cānadur[804]

Eksük olmaz ʿāşıḳa gerçi belā ile elem
Ġam degül göñli ezelden çünki miḥnet-ḫānedür

ʿĀleme pertev salup eyler münevver ʿālemi
Gün yüzi nūrı degülse eydüñüz pes ya nedür[805]

ʿĀlem-i ervāḥda biz olmış iken āşinā
Şimdi n'oldı kim katında[806] cümleden bīgānedür

Bu Muḥibbī sözleri virür ḥaḳīḳatden ḫaber
Sanmañuz andan gelen efsūn-ıla efsānedür
Ü3-92a, BY-46a, S1-44a, H1-33a, T-43a

986. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dīde rūyuñ gördi ḥayrān oldı bu göñlüm esīr
Çāresüz bī-çāre oldum kalmışam zār u ḥaḳīr[807]

Ṭavḳ olup boynuma āh zencīr olaldan göz yaşı
İki yanından yidilür oldı dil mānend-i şīr

Her ne emr itseñ muṭīʿüñdür senüñ cān u göñül
Bende-fermānuñdur anlar anlara sensin emīr

Ġam yime ger ġamzeler gelürse cānuñ ḳaṣdına
Karşu gönder cānuñı cānuñ yirini duta tīr

İy Muḥibbī alsalar tañ mı maḥabbet būyını
Āb-ı ʿışḳ ile olupdur çünki göñülüñ ḫamīr
Ü3-91b, BY-46ak

803 yüz: bir Ü3, BY
804 3, 5 ve 6. beyitler Ü3'te yoktur.
805 Bu beyit S1, H1 ve T'de yoktur.
806 katında: katuñda Ü3, BY
807 zār u ḥaḳīr: bī-tedbīr BY

987. Müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

İden melāmet ʿāşıḳı göñli anuñ güzeldedür
Bilmez sanur bī-çāre kim göñli-y-ile göz aldadur

Görsem perīşān zülfini olur perīşān cān u dil
Neden perīşān olmasun dil ol saçı sünbüldedür

ʿAyb eylemeñ mey nūş idüp ʿiyş eylesem maḥbūb-ıla
Alnuma yazıldı benüm maḥv olmaz ol ezeldedür

Çünki bahāruñ mevsimi geçer Muḥibbī yil gibi
Ẕevḳ eyle çeng ü nāy-ıla gül devridür mül eldedür

Dünyāya doymaz nefs-i şūm daḫı ṭamaʿda gözleri
Bilmez ki āḫir doyması anuñ bir avuç gildedür[808]
M-18a

988. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Dil ḥasta olsa ʿāşıḳı dirler ġam öldürür
Ben ölmiş ʿāşıḳam ʿacabā ġam nem öldürür

Ḫūn-ı ciger kaynadı başumdan aşdı āh
Olur kim erde ādemi dirler dem öldürür

Bir yaña cevr-i yār u bir yaña ṭaʿn-ı halḳ
Bu ara yirde kalmışı zülf-i ḫam öldürür

Zaḫm-ı nigār yarama merhem-durur benüm
Urma ṭabīb yarama gel merhem öldürür

Ölür Muḥibbī yārı eger görmese velī
Budur ʿaceb ki yārı eger görsem öldürür
Ü3-100a, M-18b, S1-60b, H1-45b, T-67B

989. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Yāruñ elinde gül gibi her dem ayağı var
ʿĀşıḳ dilinde lāle-ṣıfat ʿışḳ dāğı var

---

[808] Bu gazelden sonra divânın 18b sayfasında bu şiirle alâkası olmayan:
……………………………………………..
Cān dimāğını mu aṭṭar eyleyen çün būyıdur

Bu Muḥibbī kūyına varsa aña karşu çıkar
Āşinālık gösteren her dem sükānı kūyıdur
şeklinde üç mısraı yer almaktadır.

Olsañ yolında ḫāk saña eylemez naẓar
İy dil ne çāre senden anuñ çün ferāġı var

Yagmaya virdi şehr-i dili bir naẓarla āh
İtdi ḫarābe göñlümi ġam sanki yagı-vār[809]

İtdüm ḫaṭāyı gün yüzine gül didüm anuñ
Korkum budur ki işide yirüñ kulagı var

Bezm-i ġam içre ʿārıżı şemʿin uyarma kim
ʿIşḳ ʿāteşiyle yanmış ezel dil çerāġı var

Deryā-yı ʿışḳa düşdi Muḥibbī yüzüp durur[810]
İki ṭarafda çeşmden iki kabagı var[811]
Ü3-102ak, M-19b, S1-59a, H1-44a, T-69b

990. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Beni hicrüñle öldürme koyup[812] dūr
Ne faḫr ola Süleymān öldüre mūr

Fiġān ol ṭurra-i Hindū elinden
Dil ü cāndan beni ol kıldı ol dūr

Viṣāline irişmek mümkin olmaz
Ne zer dermān ider aña ne ḫod zūr

Lebi dārü'ş-şifā bīmār-ı ʿışḳa
Ruḫı mānendi yok cennetde bir ḥūr

Bilinmez ders-i ʿışḳ ʿaḳl-ıla zāhid
Meh aydın eyleye mi merdüm-i kūr[813]

Eger mihrüñ şehā yokdur cefā ne
Her işüñ evsaṭıdur ḫayrü'l-umūr

Muḥibbī leylī zülfüñ ḥasretinden
Olur Mecnūn-ṣıfat iy çeşmi maḫmūr
Ü3-87b, M-20a, S1-36b, H1-27b, T-34a

---

809 Bu beyit Ü3'te yoktur.
810 durur: yürür S1, H1, T
811 Mısra M'de:
İki ṭaraf çeşmden gibi çün kabagı var
şeklindedir.
812 koyup: kılup T
813 5 ve 6. beyitler Ü3, S1, H1 ve T'de yoktur.

991. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sevdügüm bir māh-peyker ḫūblaruñ sulṭānıdur
Kişver-i dil kim ḫarāb olmışdur anuñ ḫanıdur

Mıṣr-ı ḥüsnüñ ḥaḳḳıçün kim ḳıble-i cāndur baña
Gözlerüm yaşı akar kūyuñda Nīl ırmagıdur

ʿĀleme baş egmeyüp āzāde yürürken göñül
ʿIşḳa düşdi bir nigāruñ bende-i fermānıdur

ʿIşḳı Ferhād-ıla Mecnūn'a n'içün teslīm idem
Biri bir dīvāne biri bir ʿArab ʿüryānıdur

Göñlümüñ ḳandīline peykān-ı dilberdür fitīl
Şuʿle viren bu Muḥibbī'nüñ yüregi kanıdur
M-20a

992. Müfteʿilâtün müfteʿilâtün müfteʿilâtün müfteʿilâtün

Ol gözi[814] āhū ol ruḫı meh-rū ḫāl-i siyeh-rū māhliḳādur
Fitne-i cāndur āb-ı revāndur dāġ-ı nihāndur ẓıll-ı Ḫudādur

Ṭurra-i müşgīn ġamze-i ḫūnīn ol dil-i sengīn ol leb-i laʿlīn
Bend-i belādur ʿayn-ı ḳażādur seng-i ḫarādur derde devādur

Sāḳī-i ʿālem ʿışḳ-ıla ḫoş dem şādī vü ḫurrem vuṣlat-ı hem-dem
Al ele sāġar ʿāşıḳ-ı bī-ser ol lebi aḫmer ḫoş ne ṣafādur

Zülf-i kemendüñ nergis-i mestüñ ʿāşıḳa virdüñ zülf-i siyāḫuñ
Mār-ı dü-tādur çeşm-i siyādur ʿayn-ı vefādur ʿanber-sādur

Ṭāliʿ-i meymūn ol ruḫ-ı efzūn ḫāl-i digergūn bülbül-i mecnūn
Dilber-i cānī yakdı cihānı öldi Muḥibbī ḳaṣdı fenādur
M-21a

993. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zülfüñi keşf eyledüñ çün ẓāhir oldı nūrlar
Yüzüñe cān virse tañ mı cennet içre ḥūrlar

Bend-i zülfinden nigāruñ dil niçe olsun ḫalāṣ
Asılur zülfi kılında niçe biñ Manṣūrlar

---
[814] gözi: met.: gözleri

Çarḫ-ı eflāküñ elinden tañ mıdur kan aglasam
La'l-i şekker-bārına[815] çünki üşürdi mūrlar

Gül yüzüñüñ ḥasretinden bülbül-i cān her gice[816]
Yagdurur tā ṣubḥ olınca gözlerüm yagmurlar

La'l-i nābuñ ḳaṣdın itse bu Muḥibbī derdmend
Kanını içmek diler ol gözleri[817] maḫmūrlar
Ü3-102a, M-22a, S1-52a, S2-63a, H1-39a, T-52a

994. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Leylī zülfüñsüz göñül Mecnūn gibi āvāredür
Derdine bir çāre bilmez n'eylesün bī-çāredür

Umaram yir ide bu bārān-ı eşküm göñline
Gerçi göñli dilberüñ dirler ki seng-i ḫāredür

Zāhidüñ fikrinde her dem cennet ü ḥavrā geçer
'Āşıḳuñ ẕikrinde dāyim zülf ü çeşm-i karadur

Küfr-i zülfi göñlüme her dem çelīpā gösterür
Hey ne kāfirdür gözüñ fikri hemān zünnāradur

Günde biñ kez ger cefā tīgıyla yarsa bagrını
Meyli dāyim bu Muḥibbī'nüñ yine ol [yāradur]
M-22b

995. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Beni āşüfte kılan sünbülüñdür
Beni āvāre kılan kākülüñdür

Beni odlara yakan ruḫlaruñdur
Giceler nāle kılan bülbülüñdür

Benüm yok sencileyin pādişāhum
Cihān ḫalḳı kamu senüñ kuluñdur[818]

Beni ṭūş eyleyen dām-ı belāya
Yüzüñde dāne dāne fülfülüñdür

---

815 la'l-i şekker-bārına: gül yüzine ol mehüñ M
816 bülbül-i cān her gice: iy bahār-ı ḥüsn-i nāz S1, S2, H1, T
817 gözleri: nergis-i S1, S2, H1, T
818 Bu beyit Ü3 ve T'de yoktur.

Hemīşe ḫurrem ol ʿālemde cānum
Beni mest ü ḫarāb iden mülüñdür

Seni sevmek günāh-ısa ḥabībüm
Günāhı çok Muḥibbī kim kuluñdur
Ü3-84b, M-23a, T-62a

996. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bakmak ile rāhına çār oldı çeşm-i intiẓār
Ol sebebden eşk-ile eṭrāfum oldı lālezār

Vāʿiẓüñ dün virdügi nedür ḳıyāmetden ḫaber
Şimdi bildüm didügi imiş şeb-i hicrān-ı yār

Naʿrasından bülbülüñ çāk-i girībān itdi gül
Zārılıgum ʿaynına almaz ʿacebdür ol nigār

Nāgehān bir peyk virse baña cānān müjdesin
Eyler-idüm pāyına ol demde cānumı nisār

Dāyim ister dergeh-i Ḥaḳ'dan Muḥibbī derdmend
ʿÖmr-i devletle ola ol ḥaşr olınca ber-ḳarār
M-24a

997. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Görmişem zībā cemālüñ olmışam cāndan esīr
Göreli düşdüm ayakdan al elüm ol destgīr

Gül yüzüñden sünbülüñ depretdügince[819] bād-ı ṣubḥ
Būy-ıla ʿālem tolar san dökilür misk ü ʿabīr

İy kemān ebrū ferahdan ben muʿallaḳlar uram
Bu kebūter göñlüme ġamzeñden irişürse tīr

Cān u dil diler metāʿ-ı vaṣluña ola ḫarīd
Bunı bilmez kim ser-i sulṭāna irişmez faḳīr

Yandı kül oldı Muḥibbī şemʿüñe pervāne-veş
Olmaduñ anuñ şehā göynüklü ḥālinden ḫabīr
Ü3-99b, M-25a, S1-60a, H1-45a, T-67b

---

[819] sünbülüñ depretdügince: sünbül efşān oldugınca S1, H1, T

998. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Nev-bahār oldı bezendi her ṭarafda şāḫlar
Bāġa gel kim [gör] zümürrüd cübbe geydi kāḫlar

Sīnem ile pür olupdur her seḥer zerrīn ḳadeḥ
Sīm ü zer almış nis̱ār-içün ele her şāḫlar

Nālem ile berg ditrer bir dem ārām eylemez
Yaşuma reşk eyleyüp āb-ı revānlar çaglar[820]

Geldügüñce güldürürsin gül gibi her dem beni
Gitdügüñce lāle-veş bagrumda korsın dāġlar[821]

Yüz virelden zülfüñe salındı cānā boynuña
Yüz bulıcak bī-edeblik çok ider küstāḫlar

Ḳudret-i Ḥaḳḳ'ı Muḥibbī gel temāşā it bugün
Serv-ḳadler salınur bir yaña sīmīn şāḫlar
Ü3-101ak, M-26a

999. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Göñlüñi vīrān iden meh-rūlaruñ iġmāzıdur
Olma ġāfil dil sakın kim cevrinüñ en azıdur

N'ola ger ṣayd eylese dil murġını ol şehsüvār
Bu cihān mülkinde ol çün ḫūblaruñ şehbāzıdur

ʻIşḳuñ içre bir dilāverdür bu göñlüm iy perī
Naʻra-i āhum ʻalem bu sīne ṭabl-bāzıdur[822]

Rişte-i cāndur bu meydān içre kurılan şehā
Cān ele alup yürür dil ʻışḳuñuñ cānbāzıdur

Dilberüñ cevr ü cefāsından göñül olmaz ḫalāṣ
İy Muḥibbī çāre ne başuñda çünki yazıdur
Ü3-101ak, M-27a

---

[820] Bu mısra Ü3'te:
Bülbül-i bī-çārenüñ bagrı olup sūrāḫlar
şeklindedir.

[821] Bu beyit Ü3'te yoktur

[822] bāzıdur: āvāzıdur M

1000. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ol cefākāruñ cefāsı göñlüme her dem gelür
Ol sebebden gözlerümden yaş yirine dem gelür

Sīne-i mecrūḥa ursañ iy ṣanem ġamz okların
Tīr ü peykānuñ bu ben dil-ḫasteye merhem gelür

Yār elinden zehr eger nūş eylesem tiryāk olur
Yād elinden ger içem tiryāk baña sem gelür

Sensüzin ger geşt-i gülzār[823] eylesem iy şāh-ı gül
Göñlüme gelmez sürūr illā meger kim ġam gelür

Ġam beyābānında sergerdān olaldan[824] cān u dil
Kimse gelmez yanuma illā meger sāyem gelür

İy güzeller şāhı kapuñdan Muḥibbī bendeñi
Redd idüp anı saña bīgāneler maḥrem gelür
Ü3-99a, M-27b, S1-52b, H1-39b, T-66b

1001. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Beni cevr-ile cefā öldüre mi[825] kim ne bilür
Yār ʿaceb eyleye mi mihr ü vefā kim ne bilür

Vādī-i miḥnet ü ġamdaki[826] olan ḫastalara
Leb-i laʿlinden ider[827] mi ki devā kim ne bilür

Niçe gün hicri-y-ile cān u ciger taglamışam[828]
Umaram Ḥaḳ'dan ire vaṣlı baña[829] kim ne bilür

Ne günāh itdüm ola elüm alup çarḫ-ı felek
Ol perīden[830] ne içün itdi cüdā kim ne bilür

Bu Muḥibbī dil ü cān yakdugını ḥasret-ile
Sen bilürsin anı iy bār-ı Ḫudā kim ne bilür
Ü3-101ak, M-27b, S1-49a, H1-36b, T-50b

---

[823] geşt-i gülzār: seyr-i gülzār T
[824] olaldan: olalı Ü3, M
[825] cevr-ile cefā öldüre mi: öldüre mi cev r-ile cefā S1, H1, T
[826] vādī-i miḥnet ü ġamdaki: vādī-i ġamda vü miḥnetde S1, H1, T
[827] ider: ire S1, H1, T
[828] taglamışam: yanmış-iken S1, H1, T
[829] Ḥaḳ'dan ire vaṣlı baña: vaṣlı ola cāna şifā S1, H1,T
[830] perīden: melekden S1, H1, T

1002. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Dil ü cān terkin urup dil yine dildāra gider
Dil ü cān derdini ʿarż itmege ol yāra gider

Ser-i zülfine dolaşma dir-idüm saña göñül
Dutmadı pendüme gūş şimdi varup dāra gider

.... āfet-i cān[831]
Ġamzesi ḫastasınuñ zaḫmına tīmāra gider

Gice bülbülleyin āh-ıla fiġān eyleyüben
Çın seḥer zārılıg-ıla yine gülzāra gider

Mest-i ʿışḳ oldı Muḥibbī aña pend itmez es̱er
ʿAḳl u ṣabrı anuñ ol zülf-i siyehkāra gider
M-28a

1003. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bir[832] saçı sünbül yüzi gül yārı[833] gördüm bir naẓar
Yanaram tā ol yüzi envārı gördüm bir naẓar

Bülbülem tā ṣubḥ olınca āh u efġāndur işüm[834]
Çünki ol serv-i semen gülzārı gördüm bir naẓar

Kaʿbe kūyın her seher ben dōstlar seyr itdügüm
Bu ki ol sīb-i ẕaḳan dildārı gördüm bir naẓar[835]

Ḥaḳ bilür kim göz yaşın ben bir yumup biñ dökmişem
Tā kim ol meh-rū melek-ruḫsārı gördüm bir naẓar

Rāżıyam devr-i felekden saʿd olupdur yılduzum
Ol melek-manẓar şeker-güftārı gördüm bir naẓar

Cān u dil zülfi ġamından bir dem ārām eylemez
Ruḫları üstinde şeb-veş tārı gördüm bir naẓar

Ölmiş-idi bu Muḥibbī hicr elinden şükr kim[836]
Ol lebi ʿĪsī-nefes dildārı gördüm bir naẓar
Ü3-98b, M-29a, S1-38a, H1-28b, T-35b

---

[831] Sayfadaki tahribatdan dolayı mısrada sadece bu ibare okunabilmektedir.
[832] bir: ol S1, H1,T
[833] gül yārı: gülzārı S1, H1, T
[834] efġāndur işüm: efġān eylerem S1, H1,T
[835] Bu beyit Ü3, S1, H1 ve T'de yoktur.
[836] Bu mısra M ve H1'de:
Vāṣıl olduñ [sen] Muḥibbī nūr-ı şemse şükr kim
şeklindedir.

1004. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

İy dil naẓar kıl 'ārıżı güldür ya lāledür
Sünbül saçına bagla göñül kim gülāledür

Gözüñ yaşını dök ki bulasın cevāhiri
Ġavvāṣ-vār sen de o baḥr içre taladur

İtdi cemāli güllerini çün nigār 'arż
Vir cānı būsesini anuñ ol dem aladur

Beñzetdi çünki 'ārıżuña kendüzini gün
Gün başına anuñ-ıçun işi zevāledür

Dil gitdi kaldı ḫānede tenhā Muḥibbī çün
İy ġam anuñla sen de kerem eyle kaladur
Ü2-74b, AE-91a

1005. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Bu 'ālemde kimüñ cānānı yokdur
Muḳarrer ḳurı tende cānı yokdur

Maḥabbetden ola bir dil ki ḫālī
O şehre beñzeye sulṭānı yokdur

Vefā vü mihr yok meh-pārelerde
Ve līkin cevrinüñ oranı yokdur

Ṭabībā sorma ḥālin ehl-i 'ışḳuñ
Bularuñ derdi var dermānı yokdur

Muḥibbī'yi didi öldürmelüdür
Didüm öldür nigārā kanı yokdur
Ü2-75a, AE-91b

1006. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Gözlerüm īs̱ār içün pāyına sīm ü zer tutar
Ḫūn-ı dilden ḥāṣıl olmış la'lüñe gevher tutar

Zülfinüñ sevdāsı-y-ıla tolalıdan bu dimāġ
Başı üstine gelüp murġ-ı hevālar per tutar

Her ṭarafdan güller açılur cihān rūşen olur
Yār nāz-ıla kaçan gelse ʿiẕārın ter tutar

Yāra ʿarż-ı ḥāl içün āh eyleyüp kan aglasam
Hīç teʾs̱īr eylemez ḳalbin meger mermer tutar

Būse cerr itse Muḥibbī leblerinden dilberüñ
Ḫışm idüp çeşmi o demde destine ḫançer tutar
Ü2-75a, AE-91b

1007. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bāde içse ġayrılar ben içerem ḫūn-ı ciger
Ġayret öldürdi beni dildār benden bī-ḫaber

Aña beñzer bir perī yoḳ ḳanda ḳaldı ādemī
Görmedüm geşt eyledüm ḳalmadı bir yir baḥr u ber

Dün gice şemʿ-i ruḫına ḳarşu ol meh-pārenüñ
Ṣubḥ olınca yaḳmışam pervāne-veş bāl-ıla per

Kim bilem dir ḥāl-i Mecnūn'ı baña sorsun baña
Vādi-i ġamda anuñla itmişem bī-ḥad sefer

Adı var Mecnūn'uñ ammā bir saçı leylī-veşüñ
Görmişem derd ü belā vü miḥnetin andan beter

Gel naẓar kılsun Muḥibbī ko cemālüñ ayına
Kim naẓardan dōstum gelmez bilürsin aña żar
Ü2-75a, AE-92a

1008. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bir dem ārām eyle göz yaşıyla pāyum gil-durur
Kıl teraḥḥum dōstum ḥālüm katı müşkil-durur

Gāh gözde gāh dilde kurdı cānān ḫaymesin
Yürüsün menzil-be-menzil cān aña menzil-durur

Naḳd-i dil virüp metāʿ-ı ḥüsne kim ola ḫarīd
Aña bu yolda belā vü derd ü ġam ḥāṣıl-durur

Baña sor ʿışḳuñ rumūzın vireyim bir bir ḫaber
Sorma Mecnūn'a ne bilsün bir kara cāhil-durur

İçeli ʻışḳuñ şarābın bu Muḥibbī ḫasta-dil
Giceden gündüzi farḳ itmez yatur ḳānzil-durur
Ü2-75b, AE-92a

1009. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Cān gözin aç bir naẓar ol zülf-i ʻanber-ṣāyı gör
Her kılında baglu yüz biñ ʻāşıḳ-ı şeydāyı gör

ʻIşḳ eri çokdur velī ʻāşıḳ hemān bir dānedür
Terk-i cān idüp yanar şemʻe o bī-pervāyı gör

ʻIşḳ-ıla olduñsa Mecnūn'a muʻādil iy göñül
Her neye baksañ yazılmış ṣūret-i Leylā'yı gör

Baḥr-ı eşkümde niçe ġarḳ olmasun dil zevraḳı
Bād-ı āhumla temevvüc eyleyen deryāyı gör

Jeng-i ġamdan ister-iseñ ṣāf ola mir'āt-ı dil
İy Muḥibbī bir dem elden ḳoma sen ṣahbāyı gör
Ü2-75b, AE-92b

1010. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Ḫāk-i pāyuñdur şehā küḥl-i baṣar
Tūtiyādan yig görür ehl-i naẓar

Seng-i bī-dāduñ gelürse başuma
Faḫr olur baña geyerem tāc-ı zer

Her ne deñlü yār düşmenlik ide
Baña ne kılsa gelür ol dōst er

Salma beni dāyimā ferdālara
Yarına kim çıkabilmez iy püser

İy Muḥibbī şükr kıl lā-büd gelür
Her ne kim başa yazıldı ḫayr u şer
Ü2-76b, AE-92b

1011. Mefʻûlü mefâʻîlü mefâʻîlü feʻûlün

Ḳurbān ideyim cānumı cānāne içündür
Ya bisledügüm cānumı cānā ne içündür

Dil murġı görüp ḫāluñı zülfüñe tutıldı
Bu bend ü belālar hep dāne içündür

Yandursa n'ola şemʿ-i ruḫına beni dilber
Şemʿüñ daḫı pes yandugı pervāne içündür

Zülfini ider gāh kemend ü gehī zencīr
Bildüm ki kamu bu dil-i dīvāne içündür

Pāyuña n'ola dökse Muḥibbī gözi yaşın
Bu sakladugı sīm ü zeri yā ne içündür
Ü2-76a, AE-93a

1012. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Tīġını aldı helāk itmek-içün taşa çalar
Kesmeyicek başumı tīġını alup taşa çalar

Yoldaş oldur ki koparmaya kılın yoldaşınuñ
Bu zamān yoldāşı gör tīġını yoldaşa çalar

Başumı kesdi gözüm yaşına raḥm itmedi hīç
Kılıcın ḫūnī olan kurıya vü yaşa çalar

Cān virem yāra dir-iseñ yüri ḳallāş olıgör
Kanda bulursa cefā tīġını ḳallāşa çalar

Görmek ister bu Muḥibbī çü senüñ dīdāruñı
Anuñ-ıçun başını su gibi ol taşa çalar
Ü2-76a, AE-93a

1013. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Gördüm ki yine bād-ı ṣabānuñ eṡeri var
Ugradı meger kūy-ı nigāra ḫaberi var

Her kim ki yaka sīnesine dāġ-ı maḥabbet
Gözinden anuñ kan aka ḫūnīn cigeri var

Zülfine sakın dil vireyin dime tolaşma
Bir baş-ıla biñ dillü-durur fitneleri var

Yummaz gözini ṣubḥa degin her gice kevkeb
Beñzer ki anuñ āhum odından ḥaẕeri var

İy dōst iñen itme Muḥibbī'ye cefālar
Korkmaz mısın andan ki çok āh-ı seḥeri var
Ü2-76b, AE-93a

1014. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

İy göñül kūhkenüñ nālişini yāda getür
Sen daḫı nāle kılup sengi de feryāda getür

Dīdeden akdı gözüñ yaşı revān oldı yine
İy dil-i ġam-zede ol serv-ḳadi yāda getür

Niçe yıl geçdi bu dil bendeñ olup derd ü miḥen
Saña bir gün dimedi gel beni āzāde getür

Baş u cān tuḥfe getürdüm n'ola maḳbūl itseñ
Nāz-ıla güldi nigārum didi üftāde getür

Vādi-i 'ışḳa Muḥibbī bu göñül düşdi yine
Dimezem ġamdan ulu bile saña zāde getür
Ü2-76a, AE-93b

1015. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Şāne ile her kaçan kim zülf-i müşgīn tagılur
Būy-ıla 'ālem tolar sān nāfe-i Çīn tagılur

Gördi çeşmin şāhinin cān u dil itdiler gürīz
Şāhbāz itdükçe pervāzı gögercin tagılur

Dōstum kīn eyleyüp ebrūlaruñ çīn eyleme
Böyledür dirler mes̱eldür kīn ile dīn tagılur

İy cefā-ḫū cevri āyīn eyledüñ 'āşıḳlara
Korkaram kim 'ālem içre ben bu āyīn tagılur

Cevr elinden cān u dil oldı perākende Muḥib
Ẓulme ṭāḳat itmese dervīş ü miskīn tagılur
Ü2-77a, AE-93b

1016. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ilün

Bilmem ki semen bergi vü yā sīm tenüñdür
Gül yapragı var-ısa senüñ pīrehenüñdür

Gögsüme uran lāle gibi dāġı benüm āh
Ol ḫāl-i siyehkār-ıla ḥoḳḳa dehenüñdür

Dil virdüm eger ister-iseñ cānı da almak
Kıl ġamzeñ ucıyla bir işāret ki senüñdür

Ġam sevdi beni cān-ıla ben de anı sevdüm
Meşhūr mes̱eldür bu ki seven sevenüñdür

İti çulını sordı Muḥibbī didi dilber
Bilmez misin anı ki bu senüñ kefenüñdür
Ü2-77a, AE-94a

1017. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün
Fâʿilâtun mefâʿilün fâʿilün

Ol siyeh saçuñ ki müşg-i sārādur
Bir dükenmez başumda sevdādur

Leylī zülfüñi fikr ideli senüñ
Dil-i Mecnūn ki ʿaceb ki şeydādur

Sorma sırr-ı dehānını iy dil
Kimse fehm eylemez muʿammādur

Kan içer çeşmi n'ola ḫūnī disem
Didügüm isme ol müsemmādur

Yāra ʿarż eyledükçe derd-i dilüm
Dir Muḥibbī ki bu ne ġavgādur
Ü2-77a, AE-94a

1018. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Giderüp zülfi seḥābın gün yüzin peydā kılur
Kim aña ide naẓar āşüfte vü şeydā kılur

Zeyn ider altun ḳalemle ol güneş ruḫsārını
Kātib-i ḳudret kaçan ḫaṭṭın yazup inşā kılur

Eylerem ben ġamzesine sīnem içre dil nişān
Tīr-i müjgāna kaçan kim kaşlarını ya kılur

Sırr-ı ʿışḳı niçe pinhān eyleyem ben sīnede
Āhum ile göz yaşı ʿālemlere rüsvā kılur

İy Muḥibbī her ṭarafdan üşüben murġ-ı belā
Konmaga Mecnūnlayın başumda yir yir cā kılur
Ü2-77b, AE-94a

1019. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Şeb-i hicr içre kaçan bu dil-i maḥzūn iñiler
Bile yanup tutuşup derd-ile gerdūn iñiler

Leylī zülfüñe göñül vireli dīvāne olup
Deşt-i ġam içre ki san ḫasta vü mecnūn iñiler

Gözlerüm gözüñ olup eyleyeli eşki revān
Dīde dōlāba dönüp eyleyüben ün iñiler

Meyl-i dünyā-y-ıla cemʿ itdügiçün sīm ü zeri
Düşüben ḳaʿr-ı zemīn içine Ḳārūn iñiler

İñilerse bu Muḥibbīyi ʿaceb eylemeñüz
Her kaçan bir kişinüñ baġrı tola ḫūn iñiler
Ü2-77b, AE-94b

1020. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dilberüñ zülfinde baglu niçe biñ şeydāsı var
Ger niyāz itse olur nāz eyler istiġnāsı var

Cān u dil naḳdini virüp göñlüm ister vaṣlını
Ne ʿaceb dīvāne olmışdur ʿaceb sevdāsı var

Baḥra döndi göz yaşı çeşmüm olalıdan ṣadef
Didiler dürler bulınur çün anuñ deryāsı var

Kanlu yaşum ḫilʿatine dāġumı itdüm nişān
Raġbeti artar kumāşuñ kim kaçan tamgası var

Cānı gibi eylesün pinhān Muḥibbī ʿışḳını
Sīne ṣandūḳında saklar her kimüñ kālāsı var
Ü2-77b, AE-94b

1021. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İy cefā-ḫū ʿışḳuñ-ıla göñlümüñ hem derdi var
İstemez ġayrı muṣāḥib ġam gibi hem-derdi var

Didiler derdi olan derdi disün ben çekdüm āh
Her kim işitse diye bu derdmendüñ derdi var

Su sepüp[837] iy dīde sula ḫāk-i pāy-ı dilberi
Dimesünler aramuzda anuñ-ıla gerdi var

Sen tururken kime virem ben ʿaceb dil bülbülin
Kāyinātuñ kimse dimez senden özge verdi var

Zāhid eydür geç Muḥibbī bāde vü maḥbūbdan
Hīç yakışmaz göñlüme zīrā sözinüñ serdi var
Ü2-78a, AE-95a

1022. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Didüm cānā ʿaceb rūşen yüzüñ var
Didi taḥsīn idüp yaḫşı sözüñ var

Didüm alnuñ ḳamer midür yüzüñ gün
Didi görmiş eyü ola gözüñ var

Alımaz dāmenin gül ḫār elinden
Daḫı şūrīde bülbül ne sözüñ var

Gözüm yaşı içinde ʿaḳs-i rūyı
Müneccim didi eyü yılduzuñ var

Muḥibbī togrulupdur rāh-ı ʿışḳa
Görenler didiler olsun özüñ var
Ü2-78a, AE-95a

1023. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḫāk-i pāy-ı dōst çün derd ehlinüñ ser-tācıdur
Ehl-i ʿışḳuñ zülfi ḳullābı daḫı miʿrācıdur

Gerçi vaṣluñ leẕẕetine beñzemez ḳand ü nebāt
Hicrüñ ammā şerbetin içen bilür kim acıdur

Ḳāfile togrıldı gitdi rāh-ı ʿışḳa iy göñül
Cān u ser virmek gereksin uşbu yoluñ bācıdur

Kaʿbe kūyında olur görmez nigāruñ gün yüzin
Aña beñzer nūr görmez adı ammā ḥācıdur

[837] sepüp: met.: saçup

İy Muḥibbī mülk-i dil küllī ḫarāb olsa ne tañ
Zülfi kāfir ġamzeler Tātār-veş yagmacıdur
Ü2-78a, AE-95a

1024. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Gözlerüm yaşı gibi aksa kaçan āb iñiler
Olıcak bir kişinüñ gözleri bī-ḫᵛāb iñiler

Bu cihānuñ nesi vardur aña şād ola göñül
Kıl ḥaḳīḳat naẓarın şeyḫ ü eger şāb iñiler

Hāy u hū ṭanṭanadan kalmadı bir ẕerre es̱er
Şimdi bir çāha düşüp derd-ile dārāb iñiler

Gözlerüm yaşı dökildükçe iñiler bu göñül
Nite kim kurıla ṣu üstiñe dōlāb iñiler

Genc-i 'ışḳuñ çü Muḥibbī yiri vīrāne-durur
Ya ḫarāb olmaga n'içün dil-i pür-tāb iñiler
Ü2-78b, AE-95b

1025. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Her kaçan şīrīn kelām ol dilber agzından düşer
Sanki söyler ṭūṭīdür kim şükker agzından düşer

Sakın aldanma raḳīb-i rū-siyāhuñ ḳavline
Bir ġurāb ötetura niçe şer agzından düşer

Her kaçan derd-i firāḳuñ ḳıṣṣasın şerḥ eyleyem
Şem' yakar yüregini odlar agzından düşer

Er odur kim ṣabr idüp çeke cefā vü cevrini
Sanmañuz itmek şikāyet söz er agzından düşer

Bikr-i fikrinden Muḥibbī iḫtirā' itse ġazel
Kapışurlar sanasın kim gevher agzından düşer
Ü2-78b, AE-95b

1026. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Kaçan kim bād-ı āhumdan o zülf 'anber-feşān ditrer
Gidüp 'aḳlum gelür ḥayret bu cismüm[838] içre cān ditrer

[838] cismüm: cism Ü2

Eline ol kemān ebrū ḫadeng-i ġamzesin alsa
Nişān itdükçe bu sīnem damarlar içre kan ditrer

Eger derd-ile āh itsem ruḫ-ı zerdüm görenler dir
Ḫazān evrāḳına san kim dokınur bād revān ditrer

Güzellik burcına māhum ʿurūc itdüñse ẓulm itme
Sakın ʿāşıḳlar āhından zemīn ü āsümān ditrer

Degül taḳrīr-içün mümkin Muḥibbī cevri dildāruñ
Kaçan taḳrīre ḳaṣd itsem dehān içre zebān ditrer
Ü2-111a, H-9b

1027. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün
Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün
Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Çün bahār oldı açıldı her ṭarafdan lāleler[839]
İçmeyen ādem midür gülgūnleyin piyāleler

Olmayınca kimsede ʿışḳdan eser
Bil ki ḥayvāndur anı sanmañ beşer

Mescide dönmiş iken vardum yine meyḫāneye
ʿĀşıḳı ʿayb itme ṣūfī çünki ġavġādan kaçar[840]

Bugün iḳlīm-i ʿışḳ içre Muḥibbī'yi diseñ kimdür
Şikeste beste bī-çāre faḳīrüñdür ḥaḳīrüñdür[841]

İtleri karşu gelür kūyına varsam çagrışup
Kanda idüñ niçe gündür gel seni yārān diler[842]

Ġam beni ḫāk itdi savurdı ġubārum rūzigār
Sen ferāġat gülşeninde ʿiyşde leyl ü nehār[843]
Ü2-111b

---

839 Bu şiir kafiyeye bakılacak olursa farklı iki şiirin bir araya getirilmesinden ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. İkinci beytin vezni diğer beyitlerin vezninden farklı olup fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün şeklindedir. Bu açıdan bakıldığında beytin başka bir gazele ait olduğu düşünülebilir.

840 Bu beyit S1-216b'de bir müfred olarak karşımıza çıkmaktadır.

841 Bu beyit S1-216b'de bir müfred olarak karşımıza çıkmaktadır. Vezni de mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün mefāʿīlün şeklindedir.

842 Bu beyit S1-216b'de bir müfred olarak karşımıza çıkmaktadır.

843 Bu beyit S1-216b'de bir müfred olarak karşımıza çıkmaktadır.

1028. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İy gözüm gel bir naẓar ol ṭalʿat-i zībāyı gör
Zülfinüñ bendinde bend olmış dil-i şeydāyı gör

Dün gice tā subḥ olınca niçe biñ pervānenüñ
Bāl ü perrin yanduran ol şemʿ-i bī-pervāyı gör

Kimse yüzin görmedi ammā cihān pür güft ü gū
Ol derūn-ı perdede ʿālem tolu ġavġāyı gör[844]

Bāġbānā nisbet itme serv ü ʿarʿardan n'olur
Bāġ-ı ḥüsn içre biten ol ḳāmet-i bālāyı[845] gör

ʿĀlemi maḥkūm iden her dem berāt-ı ḥüsnidür
Kim muṭīʿ olmaz çekilmiş kaşları ṭuġrāyı gör

Naḳd-i cān-ıla diler dil zülfinüñ zencīrini
Takmak ister boynuma[846] başındaki sevdāyı gör[847]

Gāh mescidde gehī deyr ü gehī meyḫānede
Yārı bulursın Muḥibbī cehd kıl arayıgör
Ü3-61a-82a, S1-24b, H1-18b, T-23b

1029. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Bir serv-ḳad lāle-ruḫ sīm bedendür
Bülbüllerini inledici ġonca dehendür

Bülbül yiridür nālesi eflāke çıkarsa
Her kanda ki gül bite anuñ yārı dikendür

Didüm dil-i dīvāneye āḫir olacak cā
Zencīr-i ser-i zülfi ile çāh-ı ẕeḳandur

Terk eyle kamu fikri hemān saña gereklü
Bir yār-ı perī-çehre vü mey[848] āb u çemendür

Kimüñ yolına cān u seri virdi Muḥibbī
Mecnūn[849]-ṣıfat ʿĪsī-nefes ḫulḳı[850] ḥasendür
Ü3-65a, H110b

---

[844] Bu beyit H1'de yoktur.
[845] bālāyı: ṭūbāyı Ü3
[846] boynuma: boynına Ü3
[847] Bu beyit Ü3-82a'da yoktur.
[848] vü mey: mey ü H
[849] Mecnūn: māḥmūd H
[850] ḫulḳı: ḫūyı H

1030. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Gül mevsiminde murġ-ı çemen zār zār olur
Kalmaz ḳarārı şevḳ-ile bī-iḫtiyār olur

Esrār-ı 'ışḳ gerçi ki gizlü ḫazīnedür
Korkum budur ki āhum ile āşikār olur

Mümkin midür ki görine genc-i cemāl-i yār
Zülf-i siyāhı her yaña biñ başlu mār olur

Āhum seḥābı ger döke bārān-ı eşkümi
Bu sīne bāġı gül bitürür lālezār olur

Dürdür Muḥibbī naẓmını gel dak kulaguña
Her kim görürse diye bu ne şāhvār olur
Ü3-65bk, S1-29b, H1-22a, T-36a

1031. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Leblerüñden kim bugün sāġar çeker
Sanma ferdā minnet-i kevs̱er çeker

Serv ḳaddüñ ile da'vā eylemiş
Bīd işidüp yüzine ḫançer çeker

Türk çeşmüñ mülk-i dil tārācına
Zülf-i kāfir-kīş ile leşker çeker

Çün niḳāb açduñ yüzüñden āfitāb
Utanup şeb çādırına ser çeker

Bu Muḥibbī girse 'ışḳ meydānına
Dūd-ı āhın başına miġfer çeker
Ü3-65b, S1-32a, H1-24a, T-36a

1032. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Ger fedā cānān yolında cān olursa çok mıdur
Başa devletdür katı imkān olursa çok mıdur

Ben ṣürāḥī gibi yanuñda[851] senüñ baş egdürem
Sāḳiyā senden ḳadeḥ iḥsān olursa çok mıdur

---

[851] yanuñda: pāyuñda H, S1, H1, T

ʿĀşıḳ-ı bī-dil yoluñda terk iderse[852] ʿaḳl u dil
Zülfinüñ ḳaṣdı eger īmān olursa çok mıdur

Kim severse ẓulm idersin öldürürsin[853] cevr-ile
Günde kapuñda senüñ[854] biñ kan olursa çok mıdur

Sen güzeller pādişāhın[855] dem-be-dem çün medḥ ider
Bu Muḥibbī şiʿr ara Selmān olursa çok mıdur
Ü3-66a, H-79a, S1-38b, H1-29a, T-36b

1033. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Ġamz oklarıyla sīne vü dil şerḥa yaradur
Bagrumı eger[856] sorar-ısañ pāre pāredür

Var mı cihānda çün görüp virmeye göñül
Ger var-ısa bu göñli anuñ seng-i ḫāredür

Hicrān şebinde gerçi göñül bī-ḳarār olur
Cānā senüñ-ile kul dili[857] bī-ḳarāradur[858]

Kim ʿāşıḳ ola derdine dermāna çāre yok
Dermāna çāre olmaya derde ne çāredür

Gerçi maʿānī cevheri bir gizlü genc olur
Līkin Muḥibbī ehline ol āşikāredür
Ü3-66ak, H-78a

1034. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Gerdūn gibi meyli o māḫuñ çü dönedur
Cevr ü cefā vü şīveleri güne günedür

Çeşmi eline kuralı ya kaşların tutup
Atsa ḫadeng-i ġamzesi ṣāfī derūnadur

Ḥüsnüñ bahārına göre iy lāle-ruḫ senüñ[859]
Neşv ü nemā-yı bāġ-ı irem bir numūnedür

---

[852] iderse: ider biñ H
[853] ẓulm idersin öldürürsin: öldürürsin ẓulm idersin T
[854] senüñ: eger S1, H1, T
[855] pādişāhın: şāhını her H
[856] eger: gör ki Ü3
[857] kul dili: ʿahd veli H
[858] bī- ḳarāradur: bir ḳarāradur H
[859] Mısra H'de:
Ol lāle ḫadüñ ḥüsn-i bahār yanında āh
şeklindedir.

Ugrama sakın eşküme iy dil sunup geçid
Ādemler alıcı bulanuk kanlu Tuna'dur

Bezm-i ġam içre nālelerüm nāyı pest idüp
Ḳaṣd-ı Muḥibbī şimdi[860] hemān erġanūnadur
Ü3-66ak, H-84a, S1-39a, H1-29a, T-37a

1035. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Yıkmadan[861] ġam bu göñül kişverini yāda getür
Sāḳiyā cānuñ içün ehl-i dile bāde[862] getür

N'ideyin dōst diyüp iñledüben ḳumrī gibi
Nāle kıl gülşene var bülbüli feryāda getür

Zāhidā ister-iseñ pīr-i muġāndan ḳadeḥi
Rehn içün ḫırḳa vü tesbīḥ ile seccāde getür

Dimezüz[863] cevr ü cefā eyleme yā eyle vefā
Rāżıyuz[864] her ne kılursañ bizi tek yāda getür

Kāha dönmiş cismüñi[865] ġam ḫırmeninde āh-ıla[866]
İy Muḥibbī götürüp yirden anı bāda getür
Ü3-66ak, H-91b, S1-39a, H1-29b, T-37a

1036. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ol kemān ebrū kaçan kim nāz-ıla çeşmin süzer
Sīnede turmaz ḫadeng-i ġamzesi eyler güẕer

Māyil olur gözlerüm yaşına ol serv-i revān[867]
Şöyle beñzer kim sanur ol sīmten anı güher[868]

Her yaña başın açar dīvāneler boyın sunar
El uzadup her kaçan zencīr zülfini çözer

---

[860] ḳaṣd-ı Muḥibbī şimdi: şimdi Muḥibbī ḳaṣdı H
[861] yıkmadan: virmeden H
[862] dile bāde: dili yāda H
[863] dimezüz: dimezem H
[864] rāżıyuz: rāżıyam H
[865] cismüñi: tenümi S1, T
[866] Mısra Ü3, H1 ve T'de:
Kāha dönmiş tenümi āh-ıla ġam deştinde
şeklindedir.
[867] ol serv-i revān: anuñçün nigār H
[868] Mısra H'de:
Ol cefā-ḫū şöyle beñzer anda sīm ü zer süzer
şeklindedir.

Ṣafḥa-i ruḫsārum üzre eşk-i çeşmüm kātibi
Ḫūn-ı dilden bu derūnum ḥālini turmaz yazar

Bu Muḥibbī dişleri vaṣfın kaçan medḥ[869] eylese
İşiden cān riştesi üzre sanur dürler dizer
Ü3-66bk, H-73a, S1-39b, H1-30a, T-37b

1037. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Göñlini ʿāşıḳlaruñ ol çeşm ü zülf-i ḫam[870] kapar
Hey ne sāḥirdür gözüñ siḥr eyleyüp ādem kapar

Ġam degüldür gözleri bīmār iderse göñlümi
Leblerinden bir cevāb alsam bu cānum em kapar

Bakamaz oldum güneş ruḫsārına dildāruñ āh
Her kaçan baksam naẓar kılsam bu çeşmüm nem kapar

Geh seḥāb-ı zülfi mānīʿ yüzine gāhī sirişk
Uşbu maʿniden dil-i dīvāne her dem ġam kapar

İy Muḥibbī key naẓar kıl uşbu ʿayyār felek
Gāh tāc-ı Ḫusrev ü gāhī külāh-ı Cem kapar
Ü3-66bk, H-83b

1038. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gülşen-i ḥüsnüñ gören firdevs-i aʿlādan geçer
Cürʿa-i laʿlüñ içen cām-ı muṣaffādan geçer

Sīm-i eşk-ile ḫarīdār-ı metāʿ-ı vaṣl olan[871]
Virür ol cān naḳdini āḫir bu dünyādan geçer

Taş işigüñ bekleyüp her gün yüzin sürer güneş
Ferr ü şevketle egerçi çarḫ-ı mīnādan geçer

Bilsem eşküm[872] n'içün itmez göñline yāruñ es̱er
Dirler elmās iy[873] Muḥibbī seng-i ḫārādan geçer

---

[869] medḥ: naẓm H, S1, H1, T
[870] çeşm ü zülf-i ḫam: çeşm-i zülf-i ḫam Ü3
[871] Mısra H'de:
Sīm-i eşkle ḫarīd olan metāʿ-ı vaṣluña
şeklindedir.
[872] eşküm: āhum H
[873] ey: -H

Serverā ḳaddüñ görüp derd-ile ger āh eylesem
Eşk-i çeşmüm cūş idüp emvāc-ı deryādan geçer
Ü3-66bk, H-92a, S1-22b, H1-17a, T-38a

1039. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ol Ḫıṭā maḥbūbı gördüm[874] ṭurrasın çīn gösterür
Noḳṭa-i ḫālī ile gül içre[875] pür çīn gösterür

Deyr içinde zülfini zünnār idüp ol muġbeçe
Baña sundukda ḳadeḥ üstinde ḫāçın gösterür

Hey ne sāḥirdür gözi ol dilber-i Keşmīrī kim
Zülfinüñ her bir kılında Rūm ilin Çīn gösterür

Bu kebūter göñlümi alup yine minḳārına
Hīç ḫalāṣa yir mi var çeşmini[876] Lāçīn gösterür

İy Muḥibbī niçe olmasun perīşān bu göñül
Şānesin elden ḳomayup baña saçın gösterür
Ü3-66b, H-85b

1040. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Görmege gelmedi ben[877] ḫastayı birkaç gicedür
Dimedi derd ü belām-ıla o miskīn niçedür

Ortada ʿışḳa esīr sanmañ olam ben yaluñuz
Miḥnet ü derd ü maḥabbet kamu uçdan ucadur

Bu güni ḫoş görelüm irte günüñ issisi[878] var
Kalmadı kalmayısar kimseneye gün gicedür

Kanlu yaş dökdügümi sorma gözümden ne bilür
Anı sor ḫūnī gözi göz göre kanum içedur

Ḳaṣdı budur ki Muḥibbī ire ṭūbī boyuña
Himmeti ʿışḳ erinüñ gör ki felekden yücedür
Ü3-66b, H-87a, S1-39b, H1-30a, T-37b

[874] gördüm: gör kim H
[875] içre: üzre H
[876] var çeşmini: vardur çeşmi Ü3
[877] ben: bu Ü3
[878] issisi: ṣāḥibi Ü3, S1, H1, T

1041. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḫaṭṭ-ı laʿlüñ misk ü zülfüñ ʿanber-i sārā satar
Dişlerüñ dürr-i ʿAden şīrīn lebüñ ḥelvā satar

Gerçi bir āzādedür ammā salınsañ nāz-ıla
Saña kul olmaga kendin serv-i ḫoş-bālā satar

Cām-ı laʿline irem diyü ider cūş u ḫurūş
Dāyimā meyḫānede kendin mey-i ṣahbā satar

Yāra sundum ʿiydgehde göñlümi elma diyü
Ol gül-i ter yüzüme bakdı didi ayvā satar

Gerçi dilber gösterür ʿuşşāḳa yüz biñ dürlü nāz
Gāh olur bir dem düşer ʿāşıḳ da istiġnā satar[879]

Şiʿr-i pür-sūzum eger varsa ʿAcem iḳlīmine
Virmege bir ḥarfe ḳıymet efserin Dārā satar[880]

Bezm-i ġamda iy Muḥibbī nāleme āheng içün
Nāyı gör bāzāra varmış[881] kendüzin gūyā satar
Ü3-68a, S1-41b, H1-31a, T-40a

1042. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Görelden zülf-i leylāsın gönül sevdāya düşmişdür
Olup Mecnūn gibi şeydā yürür ṣaḥrāya düşmişdür

Göñülden bir nefes gitmez leb-i ḥamrāsı dildāruñ
Hemān ol rinde beñzer kim mey-i ḥamrāya düşmişdür

Gel iy serv-i ḫırāmānum gözüm yaşına raḥm eyle
Ki merdüm-zādedür āḫir görürsin pāya düşmişdür

ʿAceb bilsem gül-i raʿnā ne yüzden beñzemiş yāra
Ḥayāsuz ʿārı terk itmiş gelüp[882] ortaya düşmişdür

Ḥużūr-ı ḳalb-ile ʿārif yatur meyḫāne küncinde
Ṣafāsuz ṣūfī mescidde kurı ġavġāya düşmişdür

---

[879] Bu beyit S1, H1 ve T'den alınmıştır.
[880] T'de bu beyit bir sonraki beyitle yer değiştirmiştir.
[881] varmış: virmiş S1, H1
[882] gelüp: hemān S1, H1, T

Anuñçün pādişāh oldum ser-ā-ser cümle ʿuşşāḳa
Hümā-yı zülf-i dilberden başuma sāye düşmişdür

Ser-i zülfinde kim görse Muḥibbī göñlini eydür
Dükenmez bir olur olmaz uzun sevdāya düşmişdür
Ü3-69a, S1-41b, H1-31b, T-40b

1043. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Göñlümi her dem benüm ol māh-ı ġonca-fem kapar
Sanasın ḫurşīde gülşende seḥer şebnem kapar

Dūd-ı āhumdan sakınur gül ruḫın her dem nigār
Hey niçe nāzük mizāc olur bulutdan nem kapar

Cānumı çün aldı ġamzeñ ya n'içün komaz beni
Çünki nesnem kalmadı bilsem ki daḫı nem kapar

Yüz uruban kebkebüñ naḳşını kapsam tañ mıdur
Çün gedā yir üzre görse dirhemi her dem kapar

Niçe şād olsun Muḥibbī gül ruḫunsuz bir nefes
Kim şeb-i hicrüñ içinde göñlin anuñ ġam kapar
Ü3-72ak

1044. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿIşḳ vādīsinde göñlüm zār u[883] sergerdān olur
Geh görüp zencīr-i zülfüñ bendine fermān olur

Şol esīr-i ʿışḳ olan abdāla bak gel ḫusrevā
Baş açup[884] serverlik ider ʿāleme sulṭān olur

Çarḫ tennūrına āhum bir ḥarāret virdi kim
Māh-ı nev ānī bişüp māhī gibi biryān olur

İrişüp cānān viṣāline bulur maṭlūbını
Ten libāsından şu cān kim soyınup ʿüryān olur

ʿIşḳ cāmından Muḥibbī kime olmışdur naṣīb
Bulmaz ol huşyārlık tā ḥaşre dek sekrān olur
Ü3-74a, H105b, S1-33b, H1-25a, T-36a

---

883 zār u : gāh H, H1, T
884 açup: açuḳ H, S1, H1, T

1045. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Eylesün mecnūn-ı 'ışḳum zülfini zencīrler
Dāyimā 'ādetdür olur[885] bend içinde şīrler

Virdi dil mülkin ḫarāba şimdi ḳaṣdı cānadur
Çeşm-i kāfir eylemiş müjgānların şemşīrler

İy kaşı ya atagör iç ḳabżadan ġamz okların
Sīnemi delsün varup bagrumda itsün yirler

Turma agla iy gözüm ola ki[886] dilber raḥm ide
Senge çün bārān ider geçse zamān te'ṡīrler

Baş çatar çeşmüñle kaşuñ bu Muḥibbī ḳatline
Anı hicrüñ öldürür ḥācet degül tedbīrler
Ü3-74a, H103a, S1-38b, H1-29a, T-36b

1046. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Ser-i zülfüñle başum pür hevādur
Göñül derdüñle çokdan mübtelādur

Olaldan 'arżuñ gül ḳāmetüñ serv
Akar kūyuñda yaşum 'ayn-ı mādur

Yüzüñ ḳıble kaşuñ mihrāb olaldan
Gözüm gözler anı ḳıble-nümādur

Yine bezm-i belā içre bu göñlüm
İñiler sanki nāy-ı ḫoş-nevādur[887]

Didüm zülfüñ neden gitmez yüzüñden
Didi bekler o gence ejdehādur

Dirīġ eyler dimişler cānı senden
Muḥibbī'ye ḥabībüm iftirādur
Ü3-74b, S1-39b, H1-29b, T-38a

1047. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Ṣafā vü Merve ḥaḳḳıyçün şu kim kūyuñ ṭavāf eyler
Eger cān itmeye ḳurbān degül 'āşıḳ ḫilāf eyler

---

885 'ādetdür olur: 'ādet-durur çün H
886 ki: kim Ü3
887 Bu beyit S1, H1 ve T'de yoktur.

Ḳanāʿat iḫtiyār iden aña lā-büd gelür ʿuzlet
Görinmez kimseye ʿAnḳā gibi ol ʿazm-i Ḳāf eyler

Göñül mirʾātını gördüñ ser-ā-ser cümle jeng oldı
Dilerseñ idesin ṣayḳal şarāb iç anı ṣāf eyler

Cihān ḫalḳı muṭīʿüñdür senüñ iy ḫusrev-i ḫūbān
Kimüñle ṣaf tutup ġamzeñ çeküp leşker ṭavāf eyler

Muḥibbī ṣıdḳ-ılā ʿāşıḳ irişdi rāh-ı maḳṣūda
Riyā vü zerḳ-ıla zāhid hemān bir kurı lāf eyler
Ü3-77ak, S1-40a, H1-30b, T-38b

1048. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Yüzi gül saçları sünbül şu dilber kim efendümdür
Külāhın başına şeb-rev[888] geyer bir şeh-levendümdür

Gözüm yaşı ʿaceb midür benüm her sū revān olsa
Ḫayāl-i ḳaddi bāġ-ı dilde bir serv-i bülendümdür

Muʿāvin olmasa āhum ḳad ü bālāña irmezdüm
Felek ṭāḳına çıkmaga benüm müşgīn kemendümdür

Gözi ṣayyādı ṣayd itdi yine bu gönlümüñ bāzın
Dü zülfeyni esīriyem iki yanumda bendümdür

Muḥibbī rāh-ı kūyuñda yatur pā-māl-i ʿışḳ oldı
Yañılup dimedüñ bir gün bu miskīn derdmendümdür
Ü3-77ak, S1-40b, H1-30b, T-39a

1049. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Görinen ruḫsārı üstinde kara saçlar mıdur
Pīç pīç olmış ya genc üzre yatur[889] ejder midür

Gözleri āhū olaldan oldı zülfi müşk-i Çīn
Ya leṭāfet baḥrı üzre görinen ʿanber midür

Ol gül-i ḥamrāda şebnem mi seḥergeh görinen
Yoḫsa ruḫsārında yāruñ ḳaṭre kaṭre der midür

888 şeb-rev: kecrev S1, H1, T
889 yatur: iki T

Şol ḳadar bārān-ı eşk āhum seḥābından yagar
Ḳalbine yāruñ es̱er itmez ʿaceb mermer midür

ʿIşḳa çün basduñ ḳadem urmak gerek ser terkini
Urmayup meydān-ı ʿışḳ içre girenler er midür
Ü3-77ak, S1-40b, T-39a

1050. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Kemend-i zülfinüñ müşgīn teli var
Göñülden baglu anda biñ dili var

Ḫaber sorma dehānından ḥabībüñ
Ne aña yok dinür ne ḫod bili var

Beni aglatma gel ḫanum ḥaẕer kıl
Bulanuk kan-ıla çeşmüm sili var

Olam Ḳanber gibi öñce piyāde
Süvār olsa kaçan dilber ʿAlī-vār

Kuçam dirseñ miyānını Muḥibbī
İşitdüñ mi anuñ sen hīç bili var

Çıkar dürler maʿānī maḫzeninden
Getür taḥrīre dişünler eli var[890]
Ü3-77a, H-80a

1051. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü fâʿilün

Cānāne kaçan[891] ġamzelerin mest-i ḫᵛāb ider
Her bir naẓarda cānuma yüz biñ ʿitāb ider

Assı ziyān gözede sermāyesin virüp
ʿÖmrini kimdür ol ʿömrden ḥisāb ider[892]

Gül mevsiminde sāḳī elinden ḳadeḥ sunar
Nūş ide anı zehr ise kim ictināb ider

ʿIşḳ āteşine yandugumı ancak o bilür
ʿIşḳuñ odına cān u göñül kim kebāb ider

---

890 Bu beyit H'den alınmıştır.
891 cānāne kaçan: cānān kaçan ki Ü3
892 Mısra H'de:
ʿÖmrini anuñ kimdür ʿömrden ḥiṣāb ider
şeklindedir.

Ölseñ Muḥibbī derd-ile ger isteseñ cevāb
Ol dil ṭabībi sanma ki saña cevāb ider
Ü3-77a, H-80b

1052. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Nigehbānı olup ḥüsne iki çeşmi ġazanferdür
Yāḫūd zülfi ṭılısm olmış o genc üstinde ejderdür

Umaram gözlerüm yaşı mürūr-ıla ide te's̱īr
Egerçi ḳalbini dirler nigāruñ ḳatı mermerdür

Şeb-i zülfinde çün gördüm cemāl-i şemʿ-i ruḫsārı
Yanan pervāne-veş evvel dutışan bāl-ıla perdür[893]

ʿİẕārı nārına düşmiş ġıdādur dāne-i ḫāli
Yimez pervā ol āteşden göñül murġı semenderdür

Niçe yıldur ki ḫarc olur yolında ol cefākāruñ
ʿAceb bu kīse-i çeşmüm dükenmez sīm-ile zerdür

Kaçan çevgān ide zülfin süvār-ı esb-i nāz-ıla[894]
Muḥibbī ʿışḳ meydānın ser-ā-ser top olan serdür
Ü3-77bk, H-4a

1053. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Dimeñ dīvāne Mecnūn'a maḥabbet mülki şāhıdur
Yanınca ṭayr-ıla vaḥşı yürür cümle sipāhıdur

Dilā bu rūy-ı zerdümle niçe inkār idem ʿışḳa
Gözümüñ kanlu yaşıyla iki ḥāżır güvāhıdur

Sorarsañ sīnem üstinde elifler çekdügüm bir bir
Maḥabbet şehrine andan varılur togrı rāhıdur[895]

Bu çeşmüm kanlu yaşından cihān deryāya dönmişdür
Yürür dil çıkmaz içinden sanasın anda māhīdür

Belā kuhsārı olmışdur Muḥibbī kelle-i ʿuşşāḳ
Görinür yir yir üstinde ġamāmı dūd-ı āhıdur
Ü3-77bk, H-4b, S1-41a, H1-31a, T-39b

---

[893] Bu beyit H'den alınmıştır.
[894] esb-i nāz-ıla: esb-i nāz ola H
[895] H'de bu beyit bir sonraki beyitle yer değiştirmiştir.

1054. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Sīnemi ben gülşen itdüm kılsun ol dildār seyr
Cūy-ı eşküm eylesün ol serv-i ḫoş-reftār seyr

Kūyuña ḳāni' degül görmek diler cānā seni
'Āşıḳ olan cenneti n'eyler diler dīdār seyr

Komadı ḫaddüñi görmek girdi ḫaṭṭuñ araya
Olmadı gülşen müyesser kıldum ancak ḫār seyr

Buluram ṣıḥḥat kaçan ḥüsnüñ temāşā eylesem
Açılur göñli gözi kılsa kaçan bīmār seyr

Naḫl-i gülden tāze terdür bu Muḥibbī'nüñ sözi
Anuñ-ıçun ehl-i 'ışḳ olan ider her bār seyr
Ü3-77b, S1-40a, H1-30a, T-38b

1055. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Her ki 'āşıḳdur cefā vü cevrüñe ṣābir geçer
Yüz çevürmez her ne kim senden gele şākir geçer

Māh-rūlar okumamışlar vefā destānını
Līki bu fenn-i cefāda her biri māhir geçer

Vaṣl gencin ḥıfẓ ider zülfeyni olmış ejdehā
Ġāfil olma iy göñül çeşmi anuñ sāḥir geçer

Sen ṭarīḳ-ı 'ışḳı bir gör iki görme zāhidā
Sevdügine kim iki dir-ise ol kāfir geçer

İy Muḥibbī söyle söz virsün ḥaḳīḳatden ḫaber
Şimdiki şā'irlerüñ her bir sözi ẓāhir geçer
Ü3-77b, S1-22b, H1-17a, T-38b

1056. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

'Işḳuñ-ıla cān u dil dīvānedür
Anuñ-ıçun ḫalḳ-ıla bīgānedür

Şem'-i ḥüsni her kaçan ḫūbān yakar
'Āşıḳ-ı cānbāz aña pervānedür

Bād-ı müşg-āmīzi ʿanber yagdurur
Zülfüñe beñzer ki dāyim şānedür

Ṣayd-ı merdüm itmege bu şeyḫ-i şehr
Dām-ı rızḳı sübḥası ṣad dānedür

Çün Muḥibbī urdı varlık terkini
Āferīn her işi dervīşānedür
Ü3-78a

1057. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Zülfi zencīrine kim dil vire dīvāne geçer
Şemʿ-i ruḫsārına kim per yaka pervāne geçer

Pāre pāre n'ola togransa göñül şāne mis̱āl
Ser-i zülfine kaçan el uzada şāne geçer

Ṭavḳ idüp āhını zencīr idinüp göz yaşını
Dil-i dīvāneyi gör kim niçe şīrāne geçer

Bu göñül zaḫmına merhem urayım dime ṭabīb
Ne bilürsin kim anuñ derdini dermāna geçer

Şemʿ-veş dūd-ı dilüm çıksa depemden ne ʿaceb
Kim Muḥibbī gīceler ṣubḥa degin yana geçer
Ü3-78ak, S1-22a, H1-17a, T-21b

1058. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Serv-ḳadler evvel elden iḫtiyārum aldılar
Akıdup āḫir gözümden cūybārum aldılar

Tīr-i bārān atdılar her bir yañadan ġamzeler
Dil gibi sīnemde bir muḥkem ḥiṣārum aldılar

Yārı aġyār-ıla gördüm san gül oynar ḫār-ıla
Bülbül-i şūrīde-veş bu[896] āh u zārum aldılar

Mest idüm dün gīce vardum ṣubḥ-dem meyḫāneye
Bir ḳadeḥ mey sundılar başdan ḫūmārum aldılar

Nāṣiḥā pend eyleme itmez Muḥibbī'ye es̱er
Māh-rūlar çün ezel dilden ḳarārum aldılar
Ü3-78bk, S1-23a, S2-50b, H1-17b, T-21b

[896] bu: -S1, -H1

1059. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kanumı nūş eyleyen ol nergis-i mestānedür
Ol sebebden ḫūn-ı dilden gözlerüm peymānedür

Zülf-y-ile beñzer el bir eyledi kāfir ḫaṭı
Her ṭarafdan yüridi ḳaṣdı meger īmānadur[897]

ʿĀrıżında dāne-i ḫāline el sunma sakın
Ādem'i cennet içinden çıkaran çün dānedür

Zülfini biñ cān-ıla isterseñ olmaz rāyegān
Kim anuñ her tārı iy dil niçe yüz biñ cānadur

Eksük olmaz maḫzen-i dilden maʿānī gevheri
Anuñ-ıçun kim Muḥibbī genc der-vīrānedür
Ü3-78bk, S1-24b, H1-18b, T-21b

1060. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Bu ḫasta dil ki derdüñi cānā devā bilür
Her ne ḳadar ki cevr kılsañ vefā[898] bilür

Tīmār-ı ġamda cemʿ kılup naḳd-i eşki dil
Ġam ḥāṣılını kendüye bād-ı hevā bilür

Düşüp yoluñ ki kūyına uġrar-ısañ iy ṣabā
Ḫāk-i derin getür ki gözüm tūtiyā bilür

Bilsem cefā kitābını kimden okur ʿaceb
Şimdi cihānda sencileyin[899] yok cefā bilür

Hicrān şebinde ḫasta olupdur Muḥibbī āh
Bir derdi var ki derdini[900] ancak Ḫudā bilür
Ü3-78bk, S1-25a, S2-51b, H1-19a, T-22a

1061. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bu cefā cevr ü sitem iy seng-dil kim sende var
Her ne kılursañ baña kıl kim taḥammül bende var

---

[897] Bu beyit S1ve H1'de bir soraki beyitle yer değiştirmiştir.
[898] vefā: şifā T
[899] sencileyin: ancılayın S2
[900] derdini: ḥālini S2, H1

Leylī zülfüñi görelden dōstum mecnūnuñam
Bağludur boynumda zencīr ayagumda künde var[901]

Dāla dönse ḳāmetüm olsa ʿaceb midür dü-tā
Taglar ṭāḳat getürmez bār-ı ġam arḳamda var

Aglasam bülbül gibi kūyuñda tañ mı zār zār
Bu benüm efġānuma gül gibi sende ḫande var

ʿĀlem içre senden özge pādişāhum yok benüm
Līk kapuñda benüm tek niçe yüz biñ bende var

Kimden ögrendüñ nigārā bu göñüller almasın
Soñra cevr-ile anı öldürme kankı fende var

Ḥālüñi bilmez Muḥibbī dilberüñ nev-restedür
Ol ḳamer yüzlüm benüm ancak çehārdeh sinde var
Ü3-78b, H-8b

1062. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Seyr ider gördüm o servi erguvānī ton geyer
Sebz olur servüñ libāsı pes neden gülgūn geyer

Nāzükāne el salar yārāna yelken taḳyesi
Nāz-ıla başına alsa anı key mevzūn geyer

Cāme-i ʿışḳı bütün dünyāya virse iy göñül
Yoḫsa dünyā ḫilʿatin görmez misin her dūn geyer

Efseri Dārā'ya virmez ḫilʿati Keyḫusrev'e
Tāc-ı ʿışḳ-ıla maḥabbet ḫilʿatin Mecnūn geyer

Bu Muḥibbī sözlerin gevherleyin dak gūşuña
Tā görenler diyeler kim bu dür-i meknūn geyer
Ü3-79a

1063. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Göñül āh eylese zülfüñ hümāsı[902] nāgehān ditrer
Niçe ārām ide kuş kim hevādan āşiyān ditrer

---

[901] 2 ve 3. beyitler H'den tamamlanmıştır.
[902] hümāsı: semāsı H1

Cefā vü cevrüñi añsam göñülde āh u zār itsem
İñiler kūhlar cümle zemīn ü āsümān ditrer

Ṭabībā teşneyem ġāyet lebüñden dil çü āb ister
Büt-i ʿışḳa giriftāram ser-ā-ser üstüḫ̮ān ditrer

Binā-yı ṣabr u ḳaṣr-ı ʿaḳl katı[903] muḥkem-durur ammā
İrişse zelzele ʿışḳuñ hevāsından hemān ditrer

Muḥibbī kaşı yayından irişse sīneme tīri
Basar dil bagrına anı görüp reşk-ile cān ditrer
Ü3-79ak, S1-23b, S2-53a, H1-18a, T-22b

1064. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kim elif gibi reh-i ʿışḳında yāruñ togrudur
Bakışından[904] çeşmi aña ġamze okın togrudur

Gözle iy dil ḳaddini[905] fikr itme zülf ü kec kaşın
Kim kılursa egrilik kılsun hemān sen togru dur

Ruḫlarına karşu çeşm almış ele ebrūsını
Atışıyla san kemāndārdur kemānın togrudur

Ġonca hemyānından alsa zer ʿaceb midür ṣabā
Nergisüñ çeşminden alur sürmesin bir ogrudur

Rāhı[906] keçdür zāhidüñ ʿışḳuñ velīkin müstaḳīm
İy Muḥibbī ʿāşıḳam yolum ṭarīḳum togrudur
Ü3-79bk, S1-24a, H1-18a, T-23a

1065. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Leblerüñ fikri nigārā sanma fikrümden çıkar
Gün yüzüñ fikri yaḫūd[907] ḳalb-i sipihrümden çıkar

Dür dişüñ yādına talsam ger maʿānī baḥrına
Her ne cevher kim çıkarsam fikr-i bikrümden çıkar

Ya kaşuñdan tīr-i ġamzeñ gelse buña acıram
Birisi sīnemde turmaz cümle ẓahrumdan çıkar

---
903 katı: key T
904 bakışından: ya kaşından S1, H1, T
905 ḳaddini: ḳadrini Ü3
906 rāhı: re'yi S1, H1
907 fikri yaḫūd: mihri ya bu H

ʿIşḳı cānum gibi saklarken olur ḫalḳa ʿayān
Āh bu ġammāzlık sır[ı] cümle şiʿirümden çıkar

Kūyına varsa Muḥibbī buyurur derbānına
Bu gedāyı koma bir dem anı şehrümden çıkar
Ü3-80ak, H-6b

1066. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dōstum zülfüñ şebinde ruḫlaruñ mehtābdur
Sun lebüñ cāmın baña çün kim şarāb-ı nābdur

Eşk-i çeşmüm her nefes saʿyi beni ġarḳ itmede
Rāh-ı ʿışḳuñda murāda irgüren ol āhdur

Akıdur āb-ı revān her yaña çeşmüm ḳūzeki
İñiler bī-çāre dil derd-ile san ṭolābdur

Zehr olur ger ġayr elinden içeyim āb-ı ḥayāt
Yār elinden zehr nūş itsem baña cüllābdur

Göñlini zülfi çekerse bu Muḥibbī'nüñ ne ṭañ
İy ṣanem zülfüñ kemendi çün senüñ ṭōlābdur
Ü3-80ak, T-58a

1067. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Saçı sünbül ʿārıżı yāruñ gül-i ḥamrā geçer
Bāġ ara serv-i sehīden ḳāmeti aʿlā geçer

Öldürürse ġam degüldür tīġ-ı ġamzeñ ʿāşıḳı
Dirgürür iy dil ṭabībi leblerüñ ʿĪsā geçer

Alma āhum gel akıtma eşk çeşmümden sakın
Ġarḳa virür ʿālemi bu göz yaşı deryā geçer

Zīver-i dünyāya aldanma görüp dil baglama
Sen gözüñ açup yumınca key sakın dünyā geçer

Genc-i ḥüsnine Muḥibbī sunma dil eyle ḥaẕer
Görinen zülfi anuñ biñ başlu ejderhā geçer
Ü3-80ak, T-58a

1068. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Ol ki bī-mis̱l ü cismi çün cāndur
Rāstī ʿışḳ ehline ol[908] cāndur

Taḫt-ı ʿālī-durur bu mülk-i vücūd
Oturur ʿışḳ anda sulṭāndur

Gūyiyā iki ḥaddi bir cildde
Yazulu Gülsitān u Būstān'dur

Laʿlüñ eṭrāfına ġubār-ı ḫaṭṭuñ
Genc-i yāḳūt[909] u ḫaṭ-ı reyḥāndur

Dergehüñde hediyye-i dil ü cān
Tuḥfe-i mūr-ıla Süleymān'dur

Öldürürseñ keremler eylersin
Dirgürürseñ de luṭf u iḥsāndur

Kuluñam boynı baġlu pādişāham
Her ne itseñ bu bende fermāndur[910]

Sun Muḥibbī'ye leblerüñ cāmın
Çünki bu derdiñe o dermāndur
Ü3-80a, H1-16a, T-20b

1069. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yāra nāmuñ ne didüm didi meh-i tābāna sor
Leblerin sordum didi var bu ḥadīs̱i cāna sor

Bārī didüm vir ḫaber ḥoḳḳa dehānuñdan nişān
Nāz-ıla güldi didi var ġonca-i ḫandāna sor

Kevkeb-i kūyuñda didüm bu ser-i ġalṭān nedür
Eyledi zülfe işāret didi bu çevgāna sor

Ne sebebdendür didüm sīnemde biñ biñ[911] yaralar
Didi ġamzem oklarından irişen peykāna sor

---

908 ol: -T
909 genc-i yāḳūt: nesḫ-i yāḳūt T
910 Bu beyit metne T'den alınmıştır.
911 biñ biñ: bunca Ü3

Ġāret iden göñlini kimdür Muḥibbī'nüñ didüm
Çünki[912] bilmezsin didi ol nergis-i fettāna[913] sor
Ü3-80bk, H-55b

1070. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Muṭribā nāle ile meclise gel nāyı getür
Sāḳiyā sun berü ol cām-ı muṣaffāyı getür

İy ṣabā misk-ile[914] 'anber kokusından ne ḫaber
Getürürseñ baña ol zülf-i semensāyı getür

Bagla zencīr-i ser-i zülfine dīvāne dili
Ya'nī Mecnūn-ṣıfat başına sevdāyı getür

Bādeyi rinde virüp 'āşıḳā ma'şūḳ etegin
Ṣūfiye zerḳ u riyā zāhide fetvāyı getür

İy Muḥibbī giceler meclisi zeyn itmeg-içün
Sāġar u bāde vü şem' ü gül-i ḥamrāyı getür
Ü3-80b, H118a, S1-26b, H1-20a, T-24a

1071. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Göñül hicr-ile olmış zār u mehcūr
Dil ez-men dūr u men ez-dilsitān dūr

Diledi cānum itdüm aña īs̱ār
Eger güstāḫam el-me'mūr ma'ẕūr

İçen mey buldı 'ömr-i cāvidānī
Meger āb-ı ḥayāt est āb-ı engūr

Getür iy muġbeçe cāmı muġāna
Ki ender deyr ne-tevān būd mestūr

Virür nāṣiḥ şarāb u 'ışḳa tevbe
Muḥibbī 'āşıḳ-ı in gerden çi maḳdūr[915]
Ü3-80b, H118b, S1-26a, H1-19b, T-24a

---

912 çünki: ya'ni H
913 nergis-i fettāna: çeşm-i bī-emāna H
914 misk-ile: müşg-ile H, S1, H1, T
915 maḳdūr: muḳadder H

1072. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Jeng-i ġamdan niçe demlerdür ki dil bī-tābdur
Aña ṣayḳal iy göñül ancak şarāb-ı nābdur

İy göñül bir dem temāşā eyle eşküm cūyını
Ādemüñ göñlin açan ancak şarāb-ı nābdur

Turmaz akar gözlerüm yaşı iñiler bu göñül
Sanasın bir nehr üzre kurılı ṭōlābdur

Deyr-i ḥüsninde kaşı peyvestesi ol kāfirüñ
Cānib-i şarḳa bakar san kāfirī miḥrābdur

Yār daksun cevher-i naẓmumı lāyıḳ gūşına
Çün Muḥibbī her sözüñ bir gevher-i nā-yābdur
Ü3-81a, T-58a

1073. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sīnede ʿışḳ āteşini nār sanmañ nūrdur
Anuñ ile ehl-i diller ḫānesi maʿmūrdur

Degme nākes cāna kıymaz ʿışḳ ara ber-dār ola
Ehl-i ʿışḳuñ cümlesini sanma kim Manṣūr'dur

Sāye-i zülfi midür ḫaddinde yāruñ yoḫsa ḫaṭ
Lebleri ḳandında cemʿ olmış ve yāḫūd mūrdur

Ḫᵛāba varmış çeşm-i mesti nergis-i şehlā mıdur
Ya şarāb-ı nāzı nūş itmiş yatur maḫmūrdur

ʿIşḳ-ıla cānın virüp kūyında kim medfūn ola
Yazılur anuñ mezārında ki bu maġfūrdur

Geh diler zencīr-i zülfüñ dil umar gāhī lebüñ
Dōstum dīvānenüñ mestüñ işi māʿẕūrdur

Müddeʿīnüñ acı sözinden Muḥibbī bu yürek
Zehre döymez yarılur san kāse-i faġfūrdur
Ü3-81a, S1-23a, S2-52a, H1-17b, T-22a

1074. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Dīdeler segrür ʿaceb ol gözi āfet mi gelür
Yaş revān oldı akar ol sehī-ḳāmet mi gelür

İrdi bir ḥālete dil içdi lebi cürʿasını
Yaʿnī cām-ı mey-ile sāḳī bu ḥālet mi gelür

Ṣanemā sanma ki senden usanam cevrüñ-ile
ʿIşḳ-ıla ʿāşıḳ ölürse de ferāġat mi gelür

Zāhidā ʿāşıḳı gel dime selāmet eridür
ʿĀr u nāmūsı koyan aña ḫacālet mi gelür

Sevme hercāyī güzel virme Muḥibbī aña dil
Yār bī-ʿahd olıcak mihr ü maḥabbet mi gelür
Ü3-81ak, T-59a

1075. Müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

Göñlüm benī terk itmede ārām-ı cānum kandadur
Mihrin velī berkitmede cān u cihānum kandadur

Gül ruḫlarındandur ḫacīl ḳaddi olaldan muʿtedil
Ṭūbī olupdur münfaʿil serv-i revānum kandadur

Zaḫmum benüm bed olmada ḫūnāb-ı bī-ḥad olmada
Derdüm biri ṣad olmada zaḫm-ı sinānum kandadur

Sīnem benüm kıldı hedef döner baña dir lā-taḫef
Gelür ḫadengi her ṭaraf ebrū kemānum kandadur

Āh-ı Muḥibbī her zamān dem dem çıkar tā āsümān
Bir kez sor iy nā-mihribān āh u fiġānum kandadur
Ü3-81ak, T-59b

1076. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Meger ḫālüñ şehā müşg ü ser-i zülfüñ muʿanberdür
Dimāġı ʿālemüñ cānā anuñ-ıçun muʿaṭṭardur

Eger yoluñda ḫāk olsam yüzüme bir ḳadem bassañ
Zihī devlet zihī ʿizzet baña ger bu müyesserdür

ʿAceb mi şiʿr ü eşʿārum leẕīẕ olursa şekkerden
Nigāruñ lebleri vaṣfı zebānumda mükerrerdür

Ebed gitmeye bu serden hevā-yı zülfüñ iy dilber
Anuñçün levh-i sīnemde anuñ naḳşı muṣavverdür

Ḥabībüm gün yüzüñ göster viṣālüñ ṣubḥına irsün
Şeb-i hicrüñde aḥvāli Muḥibbī'nüñ mükedderdür
Ü3-81ak, T-60a

1077. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Şeb-i miḥnetde ḥasretle yakan gün yüzlü māhumdur
Depemden şemʿ-veş her dem çıkan dūd-ı siyāhumdur

Belā iḳlīminüñ şāhı olursam tañ mı Mecnūn-veş
ʿAlemdür āh-ı dil elde sirişk-i ġam sipāhumdur

Görinen ṣubḥ-dem ṣanmañ şafaḳ gökler kenārında
Yakan bu dāmen-i çarhı bu āh-ı ṣubḥgāhumdur

Sirişk ü çehre-i zerdüm yiter çün ʿışḳuma şāhid
Ne yirde eylesem daʿvī benüm ḥāżır güvāhumdur

Muḥibbī derd-ile oldı yolında ḫāk-ile yeksān
Dimedi yañılup bir dem benüm ḥāżır-güvāhumdur
Ü3-81bk, T-61a

1078. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gīce vü gün bir olup irişdi eyyām-ı bahār
Başına zer tāc geydi güller oldı tācdār

Oldı hem dehrüñ dimāġı çün muʿaṭṭar būy-ıla
Gülşen içre güllerüñ medḥin okur turmaz hezār

Gözlerini açmaga yokdur mecāli nergisüñ
Gīceden beñzer ki mey içmiş başında var ḫumār

Ṣaḥn-ı gülşen toptolu olmış yine ezhār-ıla
Raḳṣa girmiş servler hem ellerin karsar çınār

Döşedi zümrüt bisāṭını benefşe bāgda
Nev-bahā[r] ile bu demde oldı ʿālem lālezār

Reşk-i firdevs-i berīn oldı yine ṣaḥn-ı çemen
ʿİyş ü ʿişret vaḳtidür it bir kenārı iḫtiyār

ʿArż-ı ruḫsār eyledi şādılıg-ıla nesterīn
Yüz sürer serv ayagına her ṭarafdan cūybār

Mürde-i cāna Muḥibbī olmadan cismüñ kefen
Göñlüñ ü gözüñ açılsun çın seḥergeh bāġa var
Ü3-81bk, T-61a

1079. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Tīr-i ġamzeñle bu sīnem zaḫmnāk olmış yatur
Dir gören meydān-ı ʿışḳ içre helāk olmış yatur

Bunca istiġnā ile görmez misin şems-i felek
Pāyuña yüzler sürüp yoluñda ḫāk olmış yatur

Şīr çeşmüñ pençesinden uşbu göñlüm merdümi
Çāre yok hergiz ḫalāṣa çāk çāk olmış yatur

Bu ʿaceb bārān-ı eşküm ġarḳa virdi ʿālemi
Hīç teskīn olmadı dil sūznāk olmış yatur

Pūte-i hicrāna yaḳaldan Muḥibbī'yi nigār
Ġıll ü gışdan kurtılup zer gibi pāk olmış yatur
Ü3-81b, H15a, T-58b

1080. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dīdede her şeb[916] ḫayāl evvel leb-i mey-gūn olur
Dāmenüm müjgān u müjgānum dilümde ḫūn olur

Çünki peykānuñ gelür kıldı bu sīnemden güẕer
Didüm artur dōstum derdüm benüm efzūn olur

Ḫayme kursa ʿışḳ şāhı gelse dil ṣaḥrāsına
Gözlerüm yaşı yiñilmez her yaña Ceyḥūn olur

Ġamla ülfet tutdı göñlüm añmañuz şādī adın
ʿĀşıḳ-ı ġam-ḫōrlar çün şādīden bīrūn olur

Leylī zülfin vaṣfın işitdi meger dīvāne dil
Boynuma zencīr ola diyü varup mecnūn olur

---

[916] dem: şeb T

Bezm-i ġamda ḳāmetüm çeng ideli bār-ı belā
İñler ol meclisde bu göñlüm benüm ḳānūn olur

Ol ġazālı arayugitdi Muḥibbī derdmend
Kim şikār eyler ṭaleb ser-geşteyi Hāmūn olur
Ü3-82ak, T-61b

1081. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Keşf kıl yüzden niḳābuñ kılsun ʿuşşāḳuñ naẓar
Ḫalḳ-ı ʿālem bakmadan gelmez çü ḫurşīde żarar

Okudum ʿışḳuñ kitābın gördüm anda yazulu
ʿĀşıḳa evvel ḳademde lāzım olur terk-i ser

Berre düşmiş sanmañuz Mecnūn bir dīvānedür
Gördi yok būy-ı vefā insanda anuñçün kaçar

Sen şeh-i ʿālī-cenābı kuçmaga bir āl ile
Pul pul itdüm dāġlarla kolumı bir zer kemer

Gitdi ʿömrüm iy Muḥibbī bir daḫı girmez ele
Hafta geçer ay u yıllar alımam andan ḫaber
Ü3-82ak, T-56a

1082. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Leblerüñ ʿuşşāka turmışdur mey-i ḫamrā satar
Zülf-i müşgīnüñ muḥabbet ehline ḥelvā[917] satar

Bāġ-ı ḥüsninde virür ġayra sulu şeftālūlar
ʿĀşıḳ-ı dil-ḫasta ger varsa aña ayvā satar

Çarḫ-ı gerdūn māh u ḫurşīd ile olur müşterī
Ḥüsn bāzārında laʿlüñ her kaçan ḥelvā satar

Dem olur rind-i ḫarābātī olan bir bādeye
Mülk-i Efrīdūn u tāc-ı Ḫusrev ü Dārā satar

Gūşe-i ġamda Muḥibbī faḳrı iden iḫtiyār
Gāh olur şāh-ı cihān olana istiġnā satar
Ü3-82bk, T-56b

---

[917] ḥelvā: sevdā T

1083. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Ḳāmet-i servüñi kim gördi didi gül götürür
Gül ruḫuñ buña ʿaceb deste-i sünbül götürür

İdelüm cevre taḥammül elümüzden ne gelür
Şāh olan ẓulm idicek lā-büd anı kul götürür

Yaralar ursa ne ġam sen gül içün baña raḳīb
Bu mes̱eldür ki diken zaḫmını bülbül götürür

Zülfi ucını alur agzına mest olsa nigār
Defʿ-i būy-ı mey içün yaʿnī ḳaranfil götürür

Gāh olur çeşmi Muḥibbī eline tīġın alur
Geh döner ḳatlüm içün ḫançer-i Ḳābil götürür
Ü3-82bk, H-94a, T-56b

1084. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Ḥasretiyle dāġ-ı sīnem hem bu bagrum baş̱ludur
Ger sorarsañ baḥra nisbet eşk-i çeşmüm yaş̱ludur

Üstüme seng-i cefā şol deñlü yagdurdı nigār
Varımaz oldum ser-i kūyına yollar taşludur

Tañ degül cānuma ger ḳaṣd ider-ise ġamzeler
Zülfi kāfir çeşmi ḫūnī dilberüm ya kaşludur

Zülfine dil baglayup itme iñende iʿtimād
Kimse başa çıkmamış anuñla bir çok başludur

İy Muḥibbī key sakın dil virme dehre sanma genç
Vesmelüdür gerçi kim ammā ki ġāyet yaşludur
Ü3-82b, H11a, T-58b

1085. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Cihānı ġarḳ iden bārān degül eşk-i revānumdur
Feleklerde iden güm güm benüm āh u fiġānumdur

Kenārında görinenler bu çarḫuñ siz şafaḳ sanmañ
Derūn-ı sīnede yir yir çıkan her dem duḫānumdur

Bükilmiş ḳaddümi görüp anı sen māh-ı nev sanduñ
Ġurāb-ı çarḫuñ agzından düşürmiş üstüḫᵛānumdur

Felekden yücedür dirler egerçi ḳaṣruñ iy meh-rū
Elümde bir kemend-i āh çıkılur nerdübānumdur

Muḥibbī rāh-ı kūyuñda senüñ çokdan ġubār oldı
Yañılup dimedüñ bir kez ki ḫāk-i üstüḫᵛānumdur
Ü3-82b, T-59a

1086. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zārılıgum diñlemezsiñ didüm iy gül yüzlü yār
Didi kūyumda senüñ tek var niçe yüz biñ hezār

Bāġ-ı ḥüsnüñde nedür zülfüñle cānā ḫaṭ didüm
Gülşen içinde olursa ṭañ mı didi mūr u mār

Ḥasret-i rūy u firāḳ-ı zülfüñ-ile iy perī
Kalmadı ṣabr u ḳarārum iñlerem leyl ü nehār

Zāhidā ol sen selāmet biz melāmet ehliyüz
Kim görüpdür gözleye ʿāşıḳ olan nāmūs u ʿār

Bu Muḥibbī çün ezel içdi maḥabbet cāmını
Görinür şimdi anuñçun gāh mest ü geh ḫumār
Ü3-83ak, T-56b

1087. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Maḥabbet baḥrına taldum sözüm dürr-i maʿānīdür
Anuñçün ehl-i ʿışḳuñ dāyimā vird-i zebānıdur

Girelden deyr-i ġam içre bu göñlüm erġanūn oldı
Gözümüñ yaşına baksañ şarāb-ı erġuvānīdür

Salın iy serv-i āzādum saña mānend bir dil-keş
Bulınmaz ʿarż-ı ḥüsn eyle güzellik çünki fānīdür

Beni bülbülleyin her dem getüren āh u feryāda
Senüñ iy lebleri ġonca yüzüñüñ gülsitānıdur

Niẓāmī pençesin burdum benümle kim tutar pençe
Muḥibbī ʿarṣa-i naẓmuñ bugün şīr-i zebānıdur
Ü3-83ak, T-57a

1088. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fâ'ilün

Biñ şīve ile nāz-ıla cānān gelür geçer
Gördükçe anı agıza bu cān gelür geçer

Ḥüsnüñ zamāne ḥüsnidür iy yār-ı dil-firīb
Aldanma gel bu ḥüsnüñe ki devrān gelür geçer

Gördüñ gözüm yaşını bu sīnem otagına
Girüp taḥammül eyle ki bārān gelür geçer

Dil virme key sakın bu cihānuñ sarāyına
Her kim ki aña konsa hem ol an gelür geçer

Olma Muḥibbī vaṣl-ıla ḫoş hicr-ile melūl
Rūz-i viṣāl çün şeb-i hicrān gelür geçer
Ü3-83ak, T-62a

1089. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

'Āşıḳ-ısañ kendüñi efgende gör
Pādişāh-ısañ özüñi bende gör

Beñzerem dimiş nigārā ḫaddüñe
Bu sözinden sen güli şermende gör

Sen perī 'ışḳ-ıla ben dīvāneyi
Ger murāduñ var-ısa külḫanda gör

La'l-i nābı lez̲zetin bulmak eger
İy Muḥibbī ister-iseñ kanda gör[918]

Ġırre olma sebzezār-ı 'ömrüñe
Dāne gibi kendüñi ḫarmanda gör
Ü3-83a, T-59b

1090. Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün
Gül ġonca ḫandāndur çemen serv-i revānum kandadur
Olmadı rāḥat cān u ten ārām-ı cānum kandadur

Bīmār-ı zehr-i firḳatüm yokdur ümīd-i sıḥḥatüm
Telḫ oldı 'iyş ü 'işretüm şīrīn dehānum[919] kandadur

---

918 T'de bu beyit bir sonraki beyitle yer değiştirmiştir.
919 dehānum: zebānum T

Cān ez-cihān āvāredür ṣabrum yakası pāredür
Ġamla göñül bī-çāredür cān u cihānum kandadur

Dil sensüz iñler her nefes nite ki bülbül der-ḳafes
Sormaz ʿacebdür hīç kes ol nātüvānum kandadur

İşüm gücüm āh-ıla vāh günden güne ḥālüm tebāh
Olmam muḳarrer ḫāk-i rāh ol dilsitānum kandadur

Zülfi ruḫında destedür göñlüm aña peyvestedür
Çokdan Muḥibbī ḫastadur rūḥ-ı revānum kandadur
Ü3-83a, T-60a

1091. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Tāb-ı ruḫsārı beni eyledi ṣayru bekler
Giceler gelmez olupdur göze uyḫu bekler

Bir gözi āhū bu göñlümi alup oldı revān
Cān bile gitdi didüm ben aña yāhū bekler

Gözlerüm yaşı benüm key sakınuñ kanlu sudur
Niçe merdümleri ġarḳ eyledi ol su bekler

Bir naẓarla kırarım dir niçe biñ ʿāşıḳumı
Beni de öldüriser ol gözi kanlu bekler

Olmasa yār Muḥibbī şeh-i ḫūbān eger
Hep güzeller gelüp eyler miydi ṭapu bekler
Ü3-83bk, T-62a

1092. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün
Gün yüzinde ḫoş yaraşur ol hilālī kaşlar
Kim anuñ naḳşında ʿācizdür kamu naḳḳāşlar

Kanda kim gül açılur lā-büd olur anda hezār
Kankı dilde kim maḥabbet var akıdur yaşlar

Bilmedüm zülfüñ midür boynumdaki dām-ı belā
Cānuma ḳaṣd eyleyen ġamzeñ midür ya kaşlar

Gözlerüm yaşlar döker kirpüklerüm cārūb olup
Benden ögrensün kamu bu ḫıdmeti ferrāşlar

İy Muḥibbī zülfi çevgānına el ursa nigār
Top olur meydān-ı ʿışḳ içinde niçe başlar
Ü3-83bk, T-62b

1093. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Dilberüñ ʿārıżını görmege dil māyil olur
Çāre ne zülfi gelür gün yüzine ḥāyil olur

Ḫaṭ gelüpdür diyü bu ʿāşıḳa göstermese yüz
Diñüz ol şūḫa cihānda buña kim ḳāyil olur

Nüh felekden geçer ʿāşıḳ idicek derd-ile āh
Sanmañ āh-ı seḥere kevn ü mekān ḥāyil olur

Günde biñ kerre beni cevr-ile ger öldüresin
Sanma mihrüñ bu göñülden güzelüm zāyil olur

Dimedüñ ḥüsn-i zekātın bu Muḥibbī'ye ḥaḳ
Niçe gündür ṭolaşur kūyunı ol sāyil olur
Ü3-83bk, T-62b

1094. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Yine dil murġı ṣebā gün yüzüñi yād eyler
Giceler ṣubḥa degin nāle vü feryād eyler

Dil ü cān gitdi ʿadem mülkine vaṣluñ arayu
Bu ümīde ki varup anda göñül şād eyler

Laʿl-i şīrīnüñe cān virmek-ise ʿışḳa ṭarīḳ
İdelüm biz de anı nite ki Ferhād eyler

Dil perīşān idi āh oldı yine daḫı beter
Sünbülüñ çünki müşevveş dokunup bād eyler

Zülfi ṭarḥ itdi cefā sengini dil buḳʿasına
Muḥkem olsun diyü san kāfirī bünyād eyler[920]

Salınur ʿişve ile her ṭarafa nāz-ıla yār
Āh bu şīveyi ne serv ne şimşād eyler

Kullıga mūy-ı sefīd ile didüm eyle ḳabūl
Didi pīr olsa efendi kulın āzād eyler

[920] Bu beyit yalnız T'de vardır.

Gelmesün daḫı Muḥibbī ser-i kūyuma dimiş
Görüñ ol luṭf issi kim[921] bendesini yād eyler
Ü3-83b, T-60b

1095. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gördügince gün yüzüñ ʿāşıḳlaruñ nālān olur
Kanda kim açıla gül anda hezār elḥān olur

Cām-ı laʿlin isteme gel eyle çeşminden ḥaẕer
Kim ki bed-meste uyarsa lā-büd anda kan olur

Vuṣlat içre hīç kes bilmez viṣālüñ ḳadrini
Ḳıymetin ol dem bilür kim arada hicrān olur

Ben şeb-i hicre nihāyet bulmadum ʿālemde āh
Bu söz-imiş māhitābum her işe pāyān olur

Aldı dil ḳāniʿ degül cānum diler ol māh-rū
Dil anuñ cānum daḫı tek istesün ḳurbān olur

Hey ne ẓālimsin varup ger kapuña dād istesem
Ya sürüñ ya öldürüñ diyü o dem fermān olur

Bu Muḥibbī zülfüñüñ yazsa muṭavvel ḳıṣṣasın
Her kıluñ şerḥinde başka defter ü dīvān olur
Ü3-83b, T-56a

1096. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

İki çeşmüm revān itmiş yaşını ya yabān gözler
Nitekim dūd-ı dil dilden çıkıcak āsümān gözler

Bu vādīde muġāyirdür naẓar kıl herkesüñ fikri
Diler dil kūy-ı dildārı velī zāhid cinān gözler

Şarāb itmiş gözüm yaşın kebāb eyler bu dil bagrın
Gele derd ü belā diyü oturmış mihmān gözler

Taḥammül yig tecemmülden diyenler sāye-i ḫārı
Bulıcak oldılar ḳāniʿ dimeñ siz sāyebān gözler

Beni derd-ile öldürdüñ lebüñden būse iḥsān it
Ḳadīmī böyledür ʿādet ki her kes kana kan gözler

---
921 kim: -T

Kaçan ol ḳahramān gözler eline ḫançerin alsa
Amān virmez döker kanum benüm ol bī-amān gözler

Muḥibbī kūyuña varsa gelür karşu seg-i kūyuñ
Ḳadīmī āşināmuzdur diyüben ḥaḳḳ-ı nān gözler
Ü3-84a, T-57a

1097. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gerçi kim cānā kapuñdan uşbu bendeñ dūrdur
Sīnede līkin ḫayālüñle göñül mesrūrdur

ʿĀrıżuñ içre niçedür didüm iy meh-rū ḫaṭuñ
Güldi didi kaplu kāfūra duʿā-yı nūrdur

Ġoncanuñ pāyına īs̱ār itmege iy gülʿiẕār
Kīse-i surḫı içinde zerleri mestūrdur

Kaşı yayı saḫtdur çekmez anı Rüstem daḫı[922]
El urup n'eylersin iy dil yok yire bir zūrdur

Ruḫları[923] üzre görinen ḫaṭ degül itme gümān
Bil muḥaḳḳaḳ şehd ü şekker üzre üşmiş mūrdur

Agzına şebnem sehergeh nergisüñ su dökdügi
Lāle ile gīce mey içmiş bu ki maḫmūrdur[924]

Bezm ara tā ṣubḥ olınca iy Muḥibbī nāle kıl
Çalınur mıżrāb-ı ġamla çün göñül ṭanbūrdur
Ü3-84b, H-93b, T-63a

1098. Fâʿilâtun mefâʿilün fâʿilün

Āh kim şīvelerle dilberler
Kim göre ḥūr veyā melek dirler

Urmaga ehl-i ʿışḳ sīnesine
Eylemiş ġamzeleri ḫançerler

Şemʿi ḥüsnine cemʿ olup ʿuşşāḳ
Tañ mı pervāne-veş yaka perler[925]

---

922 4 ve 6. beyitler T'de yoktur.
923 ruḫları: lebleri H, T
924 Bu beyit H'den alınmıştır.
925 Bu beyit T'den alınmıştır.

Zülfi çevgānına el ursa nigār
Top olup dökile niçe serler

Pāyuña dökmege benüm servüm
Yaşumı sīm idem yüzüm zerler

Bu Muḥibbī şeh-i cihān iken
Şimdi bir ḫūba bendedür dirler
Ü3-85a, T-57b

1099. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Yüzüñ nūrına kim dir nāra beñzer
Ya kimdür kim diye gülnāra beñzer

Perīde yok-durur ādemde hergiz
Eger ḥūrī disem bir pāre beñzer

Yiridür dir-isem şīrīn lebüñe
Ki Ferhād'a dil-i āvāre beñzer

Olalı bār-ı ġamdan ķāmetüm çeng
Sirişk-i çeşmüm anda tāra beñzer

Muḥibbī muḥkem işdür ʿışķ bāzı
Bu kārı sanma ayruk kāra beñzer
Ü3-85a, T-63a

1100. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Cānuma hātif seḥergehden bunı ilhām ider
İy ḫumār-ālūd ancak saña dermān cām ider

Ġam yimem ḫālī[926] ḫayāli çün derūn-ı dildedür
ʿAnkebūtuñ göñli şād olur megesçün dām ider

Zülfi zencīrini takdum göñlümüñ gerdānına
Bildüm āḫir bu dil-i dīvāneyi bed-nām ider

Dōstlar āġāz u encām-ı cihān bir nüktedür
Şol ki virmez dil cihāna fikri ol encām ider

Mıṣr-i ḥüsnüñ ḥaķķıçün cānā Muḥibbī ḫastadur
Her kaçan kim zülfüñi añsa ol ʿazm-i Şām ider
Ü3-85bk, S1-55a, H1-41b, T-54a

---

[926] ḫālī: ḥāl-i S1, H1

1101. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Ḫarāb olalıdan gönlüm aña vīrānedür[927] dirler
Bulınursa eger vuṣlat aña genc-ḫānedür dirler

Belā bezminde derd-ile ciger ḫūnını nūş itsem
Gözümüñ kāsesin elde tolu peymānedür dirler

Olaldan vādi-i ġamda perīşān saçı maḥbūbuñ
Görenler pençe-i şīri anuñçün şānedür dirler

Umaram dām-ı āhumla getürem ṣayda dildārı
Aña murġı olan vaḥşī başuma dānedür dirler

Benüm āhvāl-i pür ġuṣṣam yanında ḳıṣṣa-i Mecnūn
Muḥibbī beñzemez ancak kurı efsānedür dirler
Ü3-85b, T-63b

1102. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Sāḳī piyāle al elüñe çünki gün geçer
Bārī ṣafā vü ẕevk idelüm ʿömr çün geçer

Sen[928] koma ṭarf-ı meygedeyi elden iy gönül
Bu[929] sāġar-ıla saña çün ol rehnümūn geçer

Bülbül ṣadāsı gūş idüben gülşene varur[930]
Her kim ki bile kuş dilini ẕū-fünūn geçer

Mekr-i cihāna bak ki füsūn u fesānedür
Aldanma bu[931] fesāneye çün[932] hep füsūn geçer

Muṭrib Nevāda perdeñi uydur Muḥibbī'ye
Deyr-i cihānda iñlese dil erġanūn geçer
Ü3-86ak, H113a, S1-51b, S2-59a, H1-38b, T-54a

---

[927] vīrānedür: dīvānedür T
[928] sen: -H, -S1, -S2, -H1: gel T
[929] bu: bir S1, S2, H1, T
[930] Mısra H'de:
Bülbül terānesin gūşa getür gülşene varup
şeklindedir.
[931] bu: -H
[932] fesāneye çün: fesāne kılmayuban H

1103. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Boynuma zencīr-i zülfin dāyimā dakmakdadur
Şemʿ-i ḥüsnine göñül pervānesin yakmakdadur

Bāġ-ı ḥüsn içre eger seyr itse ol serv-i ḫırām
Cū yirine gözlerüm yaşı benüm akmakdadur

Ten göziyle görmez-isem n'ola iy dilber seni
Cān gözi dāyim cemālüñe senüñ bakmakdadur

N'eyledüm n'itdüm raḳībe seng-ile āhen gibi
Kūyuña vardı diyü ḫalḳa beni çakmakdadur

Dūd-ı āhından Muḥibbī'nüñ n'ola tolsa cihān
Sīnesinde āteş-i ʿışḳı çün ol yakmakdadur
Ü3-86ak, S1-36a, H1-27a, T-33b

1104. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ġam şebinde cān u dil ṣanmañ ki bir dem ḫᵛāb ider
Gözlerüm yaşı cihānı bil ki ġarḳ-ı āb ider

Cāmiʿ-i ḥüsninde yāruñ ṭāḳ-ı ebrūsın gören[933]
Secdeden kaldurmayup başın anı miḥrāb ider

Metn-i ḥüsnin gerçi ḫaṭṭāṭ-ı ezel evvel yazup
Soñradan ḫaṭṭı gelür şerḥ eyleyüp iʿrāb ider

Cān niṡār itsem ʿaceb mi sāḳīnüñ ayagına
Bir ḳadeḥ meyle niçe şeyḫ olanı ol şāb ider

Gülʿiẕār-ı ḥüsni yāruñ tāze sebz olsun diyü
Bu Muḥibbī göz yaşın cū sīnesin ṭōlāb ider
Ü3-86bk, S1-36a, H1-27a, T-33b

1105. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Depredürse zülfinüñ her bir kılın cānlar kopar
Her ṭarafdan niçe yirden āh u efġānlar kopar

ʿĀlemi ġarḳ idiserdür ser-be-ser eşküm benüm
Ḥasretiyle uşbu çeşmümden ki bārānlar kopar

---

933 gören: görüp Ü3

Nāz-ıla güftāra gelse ġonca-veş ol şāh̬-ı gül
Cān u diller iñleşürler niçe giryānlar kopar

Ger gülerse ḥoḳḳa-i yāḳūtı dürler gösterür
Söze gelse luṭf-ıla laʿl-i Bedah̬şānlar kopar

Āsitānuñda Muḥibbī tañ mı efġān eylese
Kanda kim gülşen ola bülbülden efġānlar kopar
Ü3-86bk, S1-55b, H1-42a, T-54b

1106. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Giryesin ebr-i bahāruñ dīde-i pür-h̬ūna sor
Nālesin raʿduñ sorarsañ bu dil-i maḥzūna sor

Bilmek isterseñ eger zencīr-i zülfi ḳıymetin
Zülfi sevdāsında olan ʿāşıḳ-ı mecnūna sor

Bezm-i ġamda kāse-i çeşmüm benüm devr itdügin
Hīç kes vāḳıf degül ancak mey-i gülgūna sor

İy göñül olma ṣakın dünyā metāʿına ḥarīṣ
N'eyledi naḳdi ne assı eyledi Ḳārūn'a sor

Seng-i miḥnetle Muḥibbī dögilüp un oldugın
Anı gendümden tefaḥḥuṣ eyleme gerdūna sor
Ü3-87ak, S1-48a, S2-64b, H1-36a, T-48b

1107. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Ben mübtelāya n'eyledi ol bī-vefāyı gör
Göñlüm tolaşdı zülfine nāgeh belāyı gör

Geh ʿişve gāh şīve gehī cevr ü gāh nāz
Didüklerince yok mıdur ol pür-cefāyı gör

ʿIşḳuñ yolında cān-ıla ser terkin eyledüm
Var mı cihānda bencileyin bir fedāyī gör

Gördi ölümlü h̬asta atup baña ġamz okın
Ol dil ṭabībi öldürüp itdi devāyı gör

Naẓmuñ Muḥibbī naẓmına beñzer Niẓāmi'nüñ
İnce h̬ayāl-i nāzük ü şīrīn[934] edāyı gör
Ü3-87ak, S1-48a, S2-65a, H1-36a, T-48b

---

[934] şīrīn: rengīn S1, S2, H1, T

1108. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Cihānuñ kanda bir raʿnā güli var
Aña karşu hezārān bülbüli var[935]

Gül oldı meclis içre yine sāġar
Ṣürāḥī bülbül olmış ḳulḳulı var

Saçı şebdīzine gülgūn eşki
Koşalum çünki vaṣlı öñdüli var

Benüm yok andan özge pādişāhum
Anuñ yüz biñ benüm gibi kulı var

Muḥibbī olsa dīvāne ʿaceb mi
Görür zencīre beñzer kākülі var
Ü3-87ak, S1-49b, H1-37a, T-49a

1109. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kanda kim şīrīn-zebān bir dilber-i fettān kopar
Karşusında ehl-i diller zār u sergerdān kopar

Tañ mıdur sevdā-yı zülfinden göñül olsa ḫarāb
Çünki bu ġam leşkeri sīnemde bī-pāyān kopar

El urup depretdügince zülf-i ʿanber-bārını
Ḥaşre dek san ʿālem içre ebr-i müşg-efşān kopar

ʿĀşıḳ-ı dil-ḫasteler āh u fiġānın arturur
Her kaçan kim tāzece bir māh-rū cānān kopar

Muṣḥaf-ı ḥüsnin görüp her kim çevürse yüzini
İy Muḥibbī bil anı āḫirde bī-īmān kopar
Ü3-87a, S1-56a, H1-42a, T-54b

1110. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Rūy-ı gülzārı görem dirseñ ʿiẕār-ı yārı gör
Sorma bülbül nālesin dil-ḫasta bu ben zārı gör

Ġamzelerle öldürür kūyına varan ʿāşıḳı
Bir nefesle dirgürür ʿĪsī gibi güftārı gör

---

[935] Bu beyit H37b'de aynı redifli şiirin de ilk beyti olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ṭālib olma iy göñül zāhid gibi sen cennete
Dūn-himmet olma cidd ü cehd idüp dīdārı gör[936]

Zülfini elde gehī zencīr ider gāhī kemend
İy dil-i dīvāne taksun boynuña yalvarıgör

Rūşen olsun gün gibi dirseñ Muḥibbī ʿışḳuñı
Tekye-i dilde çerāġ-ı mihrini uyarıgör
Ü3-87bk, S1-48b, H1-36b, T-49a

1111. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Ġam meclisinde zārīlıgum iñleyen bilür
Ney gibi niçe iñledügüm diñleyen bilür

Cān u dil ile şemʿ-i ruḫ-ı yāra yandugum
Pervāne gibi yanmaga dil baglayan bilür

ʿIşḳuñ rumūzı neydügini zāhid añlamaz
Kuş dilidür bu yine bunı söyleyen bilür[937]

Vaṣlı metāʿı girmez ele çün ḥayāt-ıla
İrür murāda cānını terk eyleyen bilür

Bilmez Muḥibbī sīnede dāġ-ı siyāhumı
Ancak sor anı lāleye dil baglayan bilür[938]
Ü3-87bk-93ak, S1-48b, H1-36b, T-49b

1112. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Reyāḥīn şāhınuñ taḫtı çemendür
Gelen dīvānına serv ü semendür

Olup her bir çiçek bir ḫūba mānend
Aralarında nergis ġamze-zendür

Yetīmāne benefşe başın egmiş
Bu kaygular aña bilsem nedendür

Eger olmasa cām-ı erġuvānı[939]
Bu meclis cānsuz bir kurı tendür

---

[936] Bu beyit S1, H1 ve T'de bir sonraki beyitle yer değiştirmiştir.
[937] Bu beyit Ü3-93ak'da yoktur.
[938] Bu beyit Ü3-87bk'da yoktur.
[939] erġuvānı: erġanūnı Ü3

Bahār irdi Muḥibbī geşt-i bāġ it
Bu demler guṣṣa göñülden gidendür
Ü3-87bk, S1-50a, H1-37b, T-49b

1113. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Nigārā ḫāk-i pāyuñ tācumuzdur
Ser-i zülfüñ bizüm miʿrācumuzdur

Ebed maʿmūr olmaz mülk-i dil āh
Gözi Tātār-veş yagmacımuzdur

Maḥabbet gencine çün mālik olduk
Kamu bay u gedā muḥtācumuzdur

Geçürdük tīr-i āhı nüh felekden
Ezelden çarḫ-ı bezm āmācumuzdur

Muḥibbī pādişāh-ı ʿışk olaldan
Ayagı topragı ser-tācumuzdur
Ü3-88a, S1-37a, S2-59b, H1-27b, T-34a

1114. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gāh olur zencīr idüp zülfüñ dil-i şeydā çeker
Gāh tīr olup[940] müjeñ ebrūlaruñ geh ya çeker

Sen güzellik kişverinüñ pādişāhısın diyü
Kaşlaruñ almış berāt-ı ḥüsnüñe ṭuġrā çeker

Bencileyin laʿl-i nābuñ yādına iy ġonca fem[941]
Gülşen içre lāleyi gördüm mey-i ḥamrā çeker

Dilde ḫaṭṭuñuñ ḫayāli gelse yaşum mevc urur
Nite kim kılca ġubār olsa anı deryā çeker

İy Muḥibbī bāde-i ḥamrā dururken gül gibi
Kankı ḥayvāndur ki ḥayvān gibi her dem mā çeker
Ü3-88ak, S1-32a, H1-24b, T-40a

---

940 olup: atup S1, H1, T
941 fem: leb S1, H1, T

1115. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Her kaçan ġamze okın sīneme cānān getürür
Ḥaḳ budur kim bu benüm derdüme dermān getürür

Görse zāhid[942] saçınuñ küfrini zünnār idine
Kibr eger baksa yüzi nūrına īmān getürür

Bezm-i ḥüsninde kaçan zülfi gelür ʿārıżına
Meclise ziynet içün sünbül ü reyḥān getürür

Ḫıżr eger arayarak buldı ise āb-ı ḥayāt
Pīr-i meyḫāne keremden anı her an getürür

İy Muḥibbī bu gözüm merdümi ġavvāṣ gibi
Taluban[943] baḥr-ı ġama dürr-ile mercān getürür
Ü3-88bk, H102a, S1-42a, H1-31b, T-40b

1116. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İy saçı sünbül lebi ġonca yañagı verd-i ter
Bāġ-ı ḥüsnüñde olupdur gözlerüm yaşı maṭar

Āteş-i ruḫsāruñ üzre ol muʿanber ḫāller
Micmer-i yāḳūt içinde müşg-ile ʿanber yakar

Cām-ı laʿlin nūş ider bāġ içre her dem lāleler
Nergis-i şehlā elinde sāġar-ı zerrīn tutar

Mevsim-i güldür[944] mey ile tāze kıl dil mürdesin
Çün bilürsin gülşen içinde biten lā-büd yiter

İy Muḥibbī kim alur gül defterinden bir sebaḳ
Bülbül-i gūyā olur bu ʿilm aña ḥikmet yiter
Ü3-88bk, H112a, S1-42a, H1-32a, T-41a

1117. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿAḳl sergerdān u dil āvāre efkār özgedür
Kār-ı ʿışḳa beñzemez bir kār bu kār özgedür

Būseñ alsam cān virüp gelmez peşīmānlık baña
Terk idem biñ cān bulınmaz çün bu bāzār özgedür

---

[942] zāhid: ʿābid H, S1, H1, T
[943] taluban: toluban S1
[944] güldür: gülde Ü3

Tañ degül bülbülleyin kūyuñda efġān eylesem
Sen gül-i pür-ḫārdan cānumda āzār özgedür

Gel mükerrer eyle iy dil ḳand-i laʿli vaṣfını
Çünki ol şekker lebüñ vaṣfında güftār özgedür

İstemez zāhid gibi cennet temāşāsın göñül
Ṭālib-i dīdār olan bilür ki dīdar özgedür[945]

Leblerüñ dārü'ş-şifā ben olmışamdur mübtelā
Kıl ḥabībüm ḫastalar ḥaḳḳında tīmār özgedür

Kim ki naẓm ister Muḥibbī şiʿrini gūş eylesün
Bulınur gerçi ġazel ammā bu eşʿār özgedür
Ü3-88bk, S1-42b, H1-32a, T-41a

1118. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sāḳiyā gör dehri bī-bünyāddur
Bāde sun kim ʿömr hem berbāddur

Cemʿ kıldum miḥnet ü derd ü elem
Rāh-ı ʿışḳ içre baña ol zāddur

Dün gice kūyıñda nālem işidüp
Dir seg-i kūyı bu ne feryāddur

Ḳalbine āhum es̱er kılmaz benüm
Seng-i ḫārādur yāḫūd pūlāddur

Laʿl-i şīrīn ü dehānı yādına
Bu Muḥibbī cān virür Ferhād'dur
Ü3-89ak, S1-43a, H1-32b, T-42a

1119. Mefʿûlü fâʿilâtun mefʿûlü fâʿilâtun

Bir serv-i nāzı sevdüm gün yüzi alnı mehdür
Meh-pāreler içinde ḥüsn-ile pādişehdür

Ġam ḫırmeninde cānā[946] bir cevce ḥāṣılum yok
ʿIşḳ āteşine yanmış dil anda bir giyehdür

945 5 ve 6. beyitler S1, H1 ve T'den alınmıştır.
946 cānā: derdā S1, S2, H1, T

Şol deñlü itdi cevri ʿuşşāḳa ol cefā-cū
Boynında görinenler kākül degül günehdür

Sensüz eger sorarsañ niçe geçer şeb ü rūz
Gīce işüm gücüm āh gündüz irişe vehdür

Zülfüñ düninde varsa kūyuña bu Muḥibbī
Geydügi dūd-ı dilden başına şeb-külehdür
Ü3-89a, S1-46a, S2-61b, H1-34b, T-45b

1120. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kūh-ı ġamda olmaga iy dil[947] saña tenhā yiter
Başına mecnūna bu şeş dāmen-i ṣaḥrā yiter

Çün Süleymān minneti murġāna hergiz itmeyem
Başum üzre sāyebānum āh-ı dūd-efzā[948] yiter

Bezm-i ġamda ehl-i ḥāle cām-ı zer ḥācet degül
İçmege ḫūn-ı dili bu dīde-i bīnā yiter

ʿIşḳa düşdüm ʿaḳl-ı küllī küllī ben terk eyledüm
Pür-hevā oldı dimāġum baña bu sevdā yiter

Ḥakk olursa mihr ü meh naḳşı felekden ġam degül
Naḳş-ı eşʿāruñ Muḥibbī künbed-i mīnā yiter

İy ecel ten şehrini ısmarla seyl-i eşküme
Anı vīrān itmege gözümden akan mā yiter
Ü3-89b, S1-31a, H1-23b, T-45b

1121. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sāġar-ı mey ḳıymetin mest ü ḫarābīler bilür
Lācerem meyḫānenüñ ḳadrin şarābīler bilür

İy müderris bil Ḥaḳ'uñ baḫşāyişidür fenn-i ʿışḳ
Kesb ile girmez ele ne ḫod kitābīler bilür

Āteş-i hicrāna münkir gelse tañ mı müddeʿī
Dūzaḫuñ aḥvālini ancak ʿaẕābīler bilür[949]

---

947 kūh-ı ġamda olmaga iy dil: iy dil-i dīvāne kūh-ı ġam S1, H1, T
948 dūd-efzā: dūd-āsā T
949 Bu beyit Ü3-97ak'da, S1, H1 ve T28b'de yoktur.

Bezm-i ġamda iñleyüp nālişler itsem tā seḥer
Ḥālüm añlar nāylar derdüm rebābīler bilür

Niçe yıldur baḥr-i ʿışḳ içre şināverdür göñül
Sanma ancak suda yüzmek murġābīler bilür[950]

Meygede ādābını ṣūfī ne bilsün sor baña
Ḥürmetin ol dergehüñ ʿālī-cenābīler bilür

Döne döne yanmayan bilmez nedür aḥvāl-i ʿışḳ
İy Muḥibbī ḥālüñi bagrı kebābīler bilür
Ü3-89b-97ak, S1-25b, H1-19a, PB-2417, T-28b-46a

1122. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gāh olur dilber şeb-i zülfin muʿanber gösterür
Geh döner gün yüzini açup münevver gösterür

Dil çeker hicrān yükin itmez taḥammül Ḳāf aña
Mest üştürdür anuñçün kendüzin ner gösterür

Almaga ṣabrı metāʿın bülbül-i bī-çārenüñ
Ġonca hemyānın açup gül tāciri zer gösterür

Levḥ-i sīnem üzre dökmiş noḳta eşküm kātibi
Cümle kılmış ġam metāʿın yine defter gösterür

Gel Muḥibbī sözlerini dür gibi tak gūşuña
Rişte-i cān üzre naẓmın dürr ü gevher gösterür
Ü3-90a, S1-27a, S2-62a, H1-20b, T-46b

1123. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿIşḳ ara terk itmeyince cān u ser ʿāşıḳ mıdur
Daʿvi-i miḥr ü maḥabbet eylese lāyıḳ mıdur

Şemʿ gibi gīceler tā ṣubḥ olınca yanmayan
Meclis-i ʿirfāna anlar girmege lāyıḳ mıdur

Kim ezel bezminde nūş itdi maḥabbet cāmını
ʿIşḳ-ı mestī görine maḥşerde de ayık mıdur

Niçe yıldur baḥr-i eşk içre şināverlik ider
Yoḫsa ol deryāda bu göñlüm benüm balık mıdur

[950] Bu beyit PB ve T'den alınmıştır.

Didi ānīde Muḥibbī böyle bir rengīn ġazel
Ṭarz-ı şiʿr içre Nevāyī gibi ol fāyıḳ mıdur
Ü3-90ak

1124. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gerçi evvel ʿışḳ mir'ātı selāmet gösterür
Līk soñra ʿāşıḳa bunca melāmet gösterür

Bir naẓar kıl cān göziyle gör bu luʿbet-bāz-ı çarḫ
Bir nefesde saña biñ dürlü ʿalāmet gösterür

Gelmeyüp nuṭḳa mü'eẕẕin bil ki ḳāmetden kalur
Cāmiʿ-i ḥüsn içre çün ol serv ḳāmet gösterür

Kim ki bulduysa ḥaḳīḳī ʿışḳı olsun ol feraḥ
Kim mecāzīde kalur āḫir nedāmet gösterür

Ābdār eyler Muḥibbī şiʿrini hem sūzināk
Āteş-ile ābı cemʿ itmiş kerāmet gösterür
Ü3-91bk, S1-26b, S2-47b, H1-20a, T-24b

1125. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Her kim ki tutar kendüzini ḫāke berāber
Ḳadri ne tañ irse anuñ eflāke berāber

Cemʿ olsa eger bir yire Ceyḥūn u Aras Nīl
Olmaya kamu dīde-i nemnāke berāber

Ẕikr eyle leb-i laʿlin ü fikr eyle miyānın
ʿĀlemde hüner[951] olmaya idrāke berāber

Menʿ eyleye mi kūyına varmaga raḳībüñ
Kim karşu turur ʿāşıḳ-ı bī-bāke berāber

Bir ġamze ile sīneñi çāk itdi Muḥibbī
Kim tīġ urur ol merdüm-i çālāke berāber
Ü3-91bk, S1-28a, S2-49a, H1-21a, H1-21a, T-25a

1126. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Cān-ıla göñlüm ʿışḳuñ elinde girevdedür
Zülfüñ hevāsı çünki ezel başa sevdedür

[951] hüner: güher S1, S2, H1, T

Deşt-i belādadur beni senden gören cüdā[952]
Cānından ayrudur ki yatur kurı gevdedür

Sāḳī şarāb-ı köhneyi ko tāzesin getür
Bilmez misin ki lez̠z̠et-i dünyāyı nevdedür

Muṭrib nevāya[953] başla göñül gel[954] nüvaẖt kıl
Zīrā ki çokdan göñül[955] ol pīşrevdedür

Var mı cihānda bir saña beñzer Muḥibbī rind
Cānı şarābẖānede vü cismi evdedür
Ü3-91bk, H-85a

1127. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Dil ruẖlaruñı yād idicek işi zār olur
San kim çemende şevḳ-i gül-ile hezār olur

Giren dilüñe leşker-i ġamdan ẖalāṣ olur
Anuñ içün ki ol aña āhen ḥiṣār olur

Cānān lebi katında la'l seng-pāredür
Gül ruẖlarını gördügi dem şermesār olur

Düşüp öñine ġāşiyesin götürür ṣabā
Şeb-dīz-i zülfe yār kaçan kim süvār olur

Çünkim Muḥibbī başladı evvel cefāyā yār
Āẖir sanur mısın ki gelüp saña yār olur
Ü3-92ak, S1-28a, H1-21b, T-25b

1128. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Gülşen içre her varaḳ ki zerd ü gāhī al olur
Ehl-i ḥāl olan bilür anı ḫazāna dāl olur

Ḥāl-i 'ālem bir degüldür gāh şādī gāhi ġam
Bülbül anuñçün gehī gūyā vü gāhī lāl olur

---

952 Mısra H'de:
Deşt-i belāda kim göre senden cüdā beni
şeklindedir.

953 nevāya: terāne H

954 göñül gel: ḥüseynī H

955 çokdan göñül: göñül çokdan H

Noḳṭalar kim al evrāḳ üzre yir yir görinür
Sanasın gül ruḫlaruñ ḫaddinde müşgīn ḫāl olur

Bāġ u rāġı ser-te-ser geşt itdi çün bād-ı ḫazān
Her yaña kılsañ naẓar berg-i şecer pā-māl olur

İy Muḥibbī cān göziyle bak bu ʿālem bir ḳafes
Her varaḳ gūyā içinde murġ-ı zerrīn bāl olur
Ü3-92ak, S1-28b, H1-21b, T-25b

1129. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Göñül şehrin ider tārāc kara kaşlar elā gözler
Dil-i dīvāneyi gör kim yine dāyim anı gözler

Gelürse tañ mı feryāda bugün bülbül gibi gönlüm
Görür gülzār-ı ḥüsninde açılmış gül gibi yüzler

Nigārā kūyuña yarsam seg-i kūyuñ gelür karşu
Ezelden āşinā diyü tuz ekmek ḥaḳḳını gözler

Gözüñ çün kanumı dökdi bilürsin iy kemān ebrū
Mes̱el ṣayyād olan dirler şikārı kan-ıla gözler

Ko daksun rişte-i cāna Muḥibbī ehl-i naẓm olan
Maʿānī baḥrına talup çıkardun dür gibi sözler
Ü3-92bk

1130. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Her kişiye kim ugraya göñlüm ḫaber ister
Cānā çü seni[956] cān u göñülden sever ister

Ay alnuña vü gün yüzüñe her kim naẓar itse
Sanma ki [957]cihān içre o şems ü ḳamer ister

Turmaz ḳafes-i tende şehā murġ-ı dil ü cān
Kūyuña senüñ uçmag-ıçun bāl ü per ister[958]

---

[956] çü seni: seni çün H

[957] ki: -Ü3

[958] Bu beyit H'de:
Şemʿ-i ruḫuñ şevḳine cān u dilüm iy dōst
Pervāne-ṣıfat yakmak içün bāl ü per ister
şeklindedir.

Emdür lebüñi şimdi[959] bu dil-ḫasteye didüm
Güldi didi gör ḫāṭırı gülbe şeker ister

Sīret gözedüp ṣūrete bakmadı Muḥibbī
Ṣāḥib-naẓar olan kişi lā-büd hüner ister
Ü3-92bk, H-79b, S1-29b, H1-22b, T-26a

1131. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bir naẓar kılmaz o meh-rū ʿāşıḳuñ zārın görür
Bir nefes olmaz cüdā yanından aġyārın görür

Diñlemez gülşende gül bir dem fiġānın bülbülüñ
İñledüp ol derdmendüñ dāyimā ḫārın görür

İy güzeller şāhı ẓulmı itme bugün ʿuşşāḳa gel
Bu mes̱eldür her ne kim kılsa kişi yarın görür

İrişilmez zülfi devrinde viṣāli gencine
Kimse gence mālik olmaz her kaçan mārın görür

Ġam degüldür görmez-ise ẓāhiren cānān yüzin
Cān göziyle çün Muḥibbī dōst dīdārın görür
Ü3-92bk

1132. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bezm-i ġamda nāle kılsam nāylar dem-bestedür
ʿŪd iñiler zārılıgum işidelden ḫastadur

N'eylerem gülzārı sensüz baña olmışdur ḥarām
Bu cihān bāġında göñlüm san gül-i nev-restedür

Māha diñ öykünmesün yāruñ hilāl ebrūsına
Kanda beñzer aña anuñ kaşları peyvestedür

Salınur gül ḫār-ıla salınma sen aġyār-ıla
Cünbişi raʿnā gülüñ gülşende nā-şāyestedür

Şiʿrümüñ her beyti güldür ḫaṭṭı sünbülden nişān
İy Muḥibbī sünbüle baglu ġazel gül-destedür
Ü3-93ak

---

[959] lebüñi şimdi: lebüñüñ şehdi H

1133. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Baglanup dil zülfüñüñ bendine şeydālık sever
İy saçı leylī olan Mecnūn rüsvālık sever

Ṣabr u 'aḳl u dil kamu benden gidüp dūr oldılar[960]
'Işḳ bir ḥālet-durur elbette tenhālık sever

Bülbülüñ gūş eylemez gülşende gül efġānını
Eyleyüp hercāyilik her laḥẓa ra'nālık sever

Gül yüzüñ medḥinde dil feryād ider tā ṣubḥa dek
Bülbül olan nite kim gülşende gūyālık sever

İy Muḥibbī ṣāf-dil hem pāk-meşreb ol yüri
Kim ṭarīḳi togrıdur lā-büd anı Ḫālıḳ sever
Ü3-93ak, S1-32b, H1-24b, T-29a

1134. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Güzeller nāz-ıla reftār iderler
Dönerler ġonca-veş güftār iderler

Koyup[961] 'āşıḳların ol māh-rūlar
Raḳīb ile varup bāzār iderler

Dün iḳrār eylemişken būseyi yār
'Aceb n'oldı bugün inkār iderler

Güzellerden vefā ummak 'acebdür
Cefā dirseñ iñen bisyār iderler

Muḥibbī sırr-ı 'ışḳı itme iẓhār
Sakın Manṣūr-veş ber-dār iderler
Ü3-93bk, S1-33b, H1-25b, T-30a

1135. Müstef'ilün fe'ûlün müstef'ilün fe'ûlün

Bezm-i ġam içre cānā sīnem rebāba beñzer
Çeşmüm o bezme sāġar yaşum şarāba beñzer

Kūh-ı belā serümdür çeşmüm anuñ[962] bıñarı
Üstinde dūd-ı āhum yir yir seḥāba beñzer

---

960 oldılar: olalı Ü3
961 koyup: görüp Ü3
962 anuñ: aña Ü3

Göñlüm evini yıkdı yagmacı ġamzeñ[963] iy dōst
Ġāretde māhir ancak Efrāsiyāb'a beñzer

Baḥr olalı sirişküm ġarḳ oldı anda cismüm
Mevc urdugınca her dem yaşum ḥabāba beñzer

İçüp şarāb-ı 'ışḳı bilmez özin Muḥibbī
Kūy-ı melāmet içre mest ü ḫarāba beñzer
Ü3-94ak, S1-21b, H1-16b, T-30a

1136. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Gülşen-i kūyı baña bāġ-ı irem gibi gelür
Ḥaḳ naṣīb eyler-ise aña irem gibi gelür

Aglamayınca benüm yüzüme baḳmadı nigār
Eşk-i çeşmüm aña dīnār u dirhem gibi gelür

Niçe yıldur şeb-i hicriyle[964] yatur ḫasta göñül
Vuṣlata iremeyüp cānı virem gibi gelür

Eyledüm anuñ-ıçun göz yaşını āb-ı revān
Bāġ-ı ḥüsnüñe bu vech-ile girem gibi gelür

İy Muḥibbī yüzine baḳmaga yoḳdur ṭāḳat
Tagıdup 'aḳlumı kendüm yitürem gibi gelür
Ü3-94ak, S1-26a, S2-56b, H1-19b, T-30b

1137. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Salınsa nāz-ıla yārum gören dir serv-ḳāmetdür
Ne serv-ḳāmet olsun ol ki turdukça ḳıyāmetdür

Tolaşur ehl-i 'irfāna şārāb-ı ḫūb içün zāhid
Şarāb içmek güzel sevmek velī bilmez ẓarāfetdür

Baña sor zülf ü çeşmüñden neler gördüm neler gördüm
Biri ser-fitne-i 'ālem birisi 'ayn-ı āfetdür

Gerekmez efser-i Dārā yiter çün ḫāk-i dergāhuñ
Yaradan ḥaḳḳı ol baña hemān tāc-ı sa'ādetdür

[963] ġamzeñ: göñlüm Ü3
[964] hicriyle: hicr içre S1, S2, H1, T

Añarsa ʿışḳ ehlini ne ġam zāhid melāmetle
Salāmet gözlemez ʿāşıḳ işi anuñ melāmetdür[965]

Muḥbbī'den diriġ itme nigārā tīr-i müjgānuñ
Anuñla eglenür cānum anuñla sīne rāḥatdur

Dilā maġrūr olup virme göñül bu dār-ı dünyāya
Ḥaḳīḳatle naẓar kılsañ hemān bir iki sāʿatdur
Ü3-94a, S1-47b, H1-35b, T-48a

1138. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Benüm gibi meger cānā yüzüñe lāle ʿāşıḳdur
Anuñçün dāġ-ı miḥnetle dem-ā-dem bagrı yanukdur

Bahār-ı ḥüsnüñe ḳarşu benüm serv-i ḫırāmānum
Akar cūlar gibi her dem gözüm yaşı bulanukdur

Gider boynuñdan iy meh-rū n'idersin zülfi zencīrin
Çü men dīvāne-i ʿışḳam benüm boynuma lāyıḳdur

Atarsın ġamzeñ okını baña iy kaşı ya her dem
Dil-i ṣad pāre anuñçün kızıl kana boyanukdur[966]

Ne ġam cānā eger ẓāhir göz-ile görmesem vechüñ
Bu cān gözi uyur sanma seni gözler uyanukdur

Nigārā sanma ʿışḳ içre Muḥibbī terk-i ser kılmaz
Yoluñda öldügüm billāh reh-i ʿışḳuñda ṣādıḳdur
Ü3-94bk, S1-34a, S2-57a, H1-25b, MN-1503, T-30b

1139. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Öpsem lebüñi disem o dem laʿlini dişler
Nāz-ıla baña gösterür incü gibi dişler

Ṭāvūs-ṣıfat cilve kılup seyr-i çemen kıl
Tā serv-i sehī ögrene senden salınışlar

Dil virme didüm zülfine gel pendümi gūş it
Dīvāne göñül söz mi tutar bildügin işler

---

965 Bu beyit S1, H1 ve T'den alınmıştır.
966 Bu beyit yalnız MN ve T'de vardır.

Ḳaddümi dü-tā eyleyüp āh okların atdum
Rengīn yaşumı eyledüm ol yaya kirişler

Dil şīşesi bir daḫı Muḥibbī bütün olmaz
Meh-rūlar anı seng-i cefā-y-ıla sımışlar

Başlar kesilür kan saçılur līk sorılmaz
Bu nevʿe olur rāh-ı maḥabbetde çok işler[967]
Ü3-94b, H-36b, S1-47b, S2-64a, H1-36a, T-48a

1140. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Bir sencileyin yār-ı cefākār kimüñ var
Bī-raḥm u dil-figār u sitemkār kimüñ var

Bir bencileyin bezm-i belā vü ġam içinde
Zārīlık ider derd-ile bīmār kimüñ var

Bir sencileyin ḥüsn gülistānına karşu
Bülbüllerini eyleyici zār kimüñ var

Bir bencileyin zülfi hevāsına tolaşmış
Āşüfte vü ser-geşte girifār[968] kimüñ var

Bir sencileyin ʿāşıḳı ferdāya salar āh
Yüze gülici āl-ıla ʿayyār kimüñ var[969]

Bir bencileyin hicrüñ-ile ḫasta dil olmış
Bī-çāre yatur derd-ile bīmār kimüñ var

Bir sencileyin yüzi güneş alnı ḳamer āh
Kim dirse disün ben dimezem var kimüñ var

Bir bencileyin şemʿ gibi odlara yanmış
Şemʿ-i ruḫuñuñ şevḳıne iy yār kimüñ var

Bir sencileyin būseye cān u dil alan kim
Bu resme ʿaceb dünyede bāzār kimüñ var

Bir bencileyin sīne siper seng-i cefāya
Bu kūh-ı maḥabbetde belā yār kimüñ var

---

[967] Bu beyit S1, H1 ve T'de yoktur.
[968] giriftār: dil-figār Ü3
[969] 5, 6, 7, 8, 9 ve 10. beyitler yalnız S2'de vardır.

Bir sencileyin gāh çelīpā ide zülfin
Geh göstere ʿuşşāḳına zünnār kimüñ var[970]

Bir bencileyin zülfi hevāsıyla Muḥibbī
Dildāde vü āvāre siyehkār kimüñ var
Ü3-95a, S1-27b, S248a, S2-48a, H1-21a, T-25a

1141. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Vādi-i hicre düşelden oldı bu dil bī-ḳarār
İñleyüp tā ṣubḥ olınca aglaram ben zār u zār

Sīnesi bāğında kim dikdi maḥabbetden nihāl
Görmedi derd ü belā vü ġamdan özge berg ü bār

Āteş-i ʿışḳa yananlar ġıll ü ġışdan pāk olur
Pūtede ḳāl olmayınca sīm ü zer olmaz ʿayār

Her kaçan fikr eylesem laʿl-i leb-i meygūnını
Şādılıkdan gözlerümden ḳaṭre ḳaṭre kan tamar

Ḳays'a sordum dün gice ʿışḳuñ rumūzın bilmedi
Baña sordı ben didüm ölmek gerek Ferhād-vār[971]

Bu Muḥibbī gibi var mı didüm iy cān bülbülüñ
ʿİşve vü nāz-ıla güldi ġonca-veş didi hezār

Niçeye dek eylesün cevr ü cefā ḫışm u sitem
Key sakın ḫaṭṭuñ gelür āḫir olursın şermsār
Ü3-95bk, S1-30a, H1-23a, MN-917, T-26b

1142. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gülşenüñ ẕevḳ u ṣafāsı gül midür bülbül midür
Ḫasta[972] göñlümüñ devāsı gül midür bülbül midür

Ruḫlaruñ çok mübtelāsı iy güzel sordum saña
Dimedüñ key kuçulası gül midür bülbül midür

Kimine nāz u ezel kimine virilmiş niyāz
Yoksa ʿışḳuñ ibtidāsı gül midür bülbül midür

---

970 Bu mısra S2'de yoktur.
971 5 ve 7. beyitler yalnız MN'de vardır.
972 ḫaste: derdlü H

Devr-i gül bir haftadur bülbül zamānı tīz geçer
ʿĀlemüñ ʿibret-nümāsı gül midür bülbül midür

İy Muḥibbī jeng-i ġam tutdı göñül mirʾātını
Mül midür bilsem cilāsı gül midür bülbül midür
Ü3-95bk, H-54a

1143. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her kaçan zencīr-i zülfe el ura cānāneler
Baş açup boyun uzadur[973] ʿāşıḳ-ı dīvāneler

Geldi ʿışḳuñ sīneme gitmek gerekdür ṣabr u hūş
Āşinā cemʿinde çün lāyıḳ degül bīgāneler

Sīneden ḫālī degül[974] bir dem ḫayāl-i zülf-i dōst
Çün perīnüñ meskenidür eks̱erī vīrāneler

Şemʿ-i ruḫsāruñ görüp yansam yakılsam tañ mıdur
Şemʿ gördükçe yakar bāl ü perin pervāneler

Olmayan ʿışḳa ḫaberdār okumasun şiʿrümi
Şiʿr-i pür-sūzum okurken korkaram kim yanalar[975]

Şāne gibi paralansa tañ mıdur bu cān u dil
Her seḥer bād-ı ṣabā zülfini yāruñ şāneler

Merd-i meydān ol Muḥibbī virme dünyāya göñül
Hīç dil virmez zene meyl eylemez merdāneler
Ü3-95b, S1-30a, S2-50a, H1-22b, T-26a

1144. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bister-i ḫākīde gördüm bir gedā ʿüryān uyur
Mesned-i şāhīde yatur sanasın sulṭān uyur

Eks̱erī ʿāşıḳlaruñ tā ṣubḥa dek bī-dār olur
Kim ki ʿışḳdan bī-ḫaberdür ol yatur her ān uyur

Derd ü miḥnet ḫāne-i dilden varupdur rāḥata
Seslilik[976] itme dilā kim hücrede yārān uyur

---

[973] uzadur: uzada Ü3
[974] degül: -S1, -H1
[975] Bu beyit S1, S2, H1 ve T'den alınmıştır.
[976] seslilik: sessilik T

İy ġubār-ı ḫaṭ şu deñlü yidüm esrār-ı ġamuñ
Kim beni geçgin gören sanur ki bir ḥayrān uyur

Ḫᵛāba vardı çeşmi furṣatdur apar şeftālūsın
Girilür bāġa kaçan kim görseler bāġbān uyur[977]

Genc-i ḥüsne sunma el gel eyle zülfinden ḥaẕer
Pīç pīç olmış yatur sanma ki ol s̱uʿbān uyur

Tañ mı cūş itse Muḥibbī āh-ıla deryā-yı eşk[978]
Rūzigār esdükçe kim dir baḥr-i bī-pāyān uyur
Ü3-95b, S1-30b, S2-51a, H1-23a, T-26b

1145. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Bi-ḥamdi'llāh ḳamer ṭalʿat yine bir māhumuz vardur
Anuñçün göge peyveste seḥergeh āhumuz vardur

Dime iy zāhid-i ḫodbīn ben irdüm menzile ancak
Sen aña vāḳıf olmaduñ[979] göñülden rāhumuz vardur

İñen cevr itme ʿuşşāḳa vefā ḳıl iy şeh-i ḫūbān
Ġarībüñ āhını yirde komaz Allāh'umuz vardur

Kosun kāfırlıgın ġamzeñ yiter ḳaṣd eyledi ḫūna
Tamar kanlar kılıcından sakınsun şāhumuz vardur

Yürür mecnūn gibi tenhā düşüp bu vādi-i ʿışḳa
Muḥibbī sāyeden ġayrı dimez hem-rāhumuz vardur
Ü3-96ak, S1-37b, S2-60a, H1-28b, T-35a

1146. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Nigārā gözlerüm yaşı baḳamdur
Anuñçün kim yidügüm derd ü ġamdur

Cefā vü cevr ü zecr ü ḳahr u ḳudret[980]
Ne kim senden gelür luṭf u keremdür

Çün oldum mülk-i ʿışḳuñ pādişāhı
Yaşum leşker baña āhum ʿalemdür

---

[977] Bu beyit yalnız S2'de vardır.
[978] eşk: ʿışḳ Ü3
[979] olmaduñ: olmadın S1, S2, H1
[980] ḳudret: miḥnet S2, H1, T

Yoluñda ölmek iy dilber sa'ādet
Bu dehr-i bī-vefā-y-ıçun ne ġamdur[981]

Getür sāḳī şarāb-ı erġuvānı
Gül eyyāmı cihān bāġ-ı iremdür
Öper dildārı meclis içre sāġar
Ara yirde Muḥibbī müttehemdür
Ü3-96ak, S1-38a, S2-60b, H1-28b, T-35a

1147. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Şāh-ı 'ışḳam bir ḳadeḥ mey başuma efser yiter
Āhumuñ dūd-ı livāsı ejdehā peyker yiter

Bister-i gülden yaraşur saña cānā tekyegāh[982]
Seng-i ḫārādan baña bālīn ile bister yiter

Sen mey iç gülşende cānā al ele zerrīn ḳadeḥ
İçmege ḫūn-ı dili çeşmüm baña sāġar yiter[983]

Ger semend-i nāz-ıla iy dōst cevlān eylseñ
Zülfüñüñ çevgānına top olmaga bu ser yiter

Pāy-māl itdürme gel mülk-i dili ceyş-i ġama
Ger murāduñ cān ise ġamzeñ aña gönder yiter

Kūyına varmaz göñül eyler viṣālin ārzū
'Āşıḳ-ı dīdāra sanmañ cennet ü kevser yiter

İy Muḥibbī ayagı topragına īs̱ār içün
Eşk-i çeşmüm rūy-ı zerdüm baña sīm ü zer yiter
Ü3-96a, S1-30b, S2-52b, H1-23a, T-27a

1148. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Sevdā-yı zülfi top başumda hevā-durur
Deşt-i ġam içre düşdi göñül bī-nevā-durur

Bezm-i belāda nālemi gūş eyleyen benüm
Eydür belā-yı 'ışḳa bu bir mübtelā-durur

---

[981] Bu beyit yalnız S2, H1 ve T nüshalarında vardır.
[982] tekyegāh: tekyekār Ü3
[983] Bu beyit yalnız S1, S2, H1 ve T'de vardır.

Var iy ṭabīb ḫasta-i ʿışḳa ʿilācı ko
İtmez ḳabūl derdi anuñ bī-devā-durur

Cān naḳdi ile geldi kapuña yine göñül
Virdi metāʿ-ı vuṣlatuñı iştirā-durur

Kimdür Muḥibbī dir-iseñ iy pādişāh-ı ʿışḳ
Bir derdmend bende vü bir ḫāk-i pā-durur
Ü3-96a, S1-31b, H1-24a, T-27b

1149. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Göñlümüñ hicrān şebinde hem ġamı hem derdi var
Ġayr-ı hem-dem n'eylesün anuñ gibi hem-derdi var

Sakladum esrār-ı ʿışḳı līk iẓhār itdi āh
Kanlu yaşumı gören didi ki rūy-ı zerdi var

İy ṭabīb-i dil meded eyle lebüñden bir devā
Ġāyet-ile teşnedür dil bir oñulmaz derdi var

Kirpügüm cārūb olup çeşmüm dem-ā-dem su seper
Dimesünler tā görenler kūy-ı yāruñ gerdi var

İy Muḥibbī iñleseñ[984] bülbül-ṣıfat kūyında ger
Gül gibi gūş eylemez ṣanma ki senden derdi var
Ü3-96bk

1150. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Her kaçan gün[985] yüzine zülfini dildār çeker
Āh idüp nāle kılup bülbül-i dil zār çeker

Derd-i dil ḥālini ʿarż eyleme bī-derd olana
Saglar añlayımaz anı ki bīmār çeker

Şāh-ı ġam gelse göñül şehrine cān karşu çıkar
Gözlerüm pīşkeş içün dirhem ü dīnār çeker

Nāvek-i ġamzesine döymeye sīnem siperi
Kaşı yasını kaçan ʿişve ile yār çeker

---

[984] met.: iñleseñ iy Muḥibbī
[985] gün: gül S1, S2, H1, T

İy Muḥibbī niçe ṭāḳat getüre kişver-i dil
Şāh-ı ġam leşkerini üstine her bār çeker
Ü3-96b, S1-31b, S2-54b, H1-24a, T-27b

1151. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Cihānda ḫasta-i ʿışḳam benüm bir dürlü ḥālüm var
Ne dermāndan olur dil şād ne derdden infiʿālüm var

Ne oldum mescide ṭālib ne deyr ü ṣoḥbete rāġıb
Ne zāhid bildi ne rāhib benüm özge me'ālüm var

Eger cevrüñ eger mihrüñ ne gelse rāżıyam senden
Ne vaṣla oluram ḫandān ne hicrāna melālüm var

Yitürdüm ʿaḳlı dil küllī revān oldı yaşum gibi
Yiter gülzār-ı ʿālemde benüm bir servi dalum var

Muḥibbī vādī-i ġamda tutup vaḥşīlere ülfet
Bugün çūbān-ı ʿışḳ oldum bu dil gibi ḳavalum var
Ü3-97ak

1152. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Ḫāller meyl ider ol ʿārıż-ı dil-cūya gelür
Sanki Hindū-beçeler teşne olup suya gelür

Gülşen-i ḥüsnüñe ugrarsa ṣabā sanma güẕāf
Sünbülüñden ṣanemā almag-ıçun būyā gelür

Geldi bu ʿāleme ḥüsniyle niçe Yūsuf-ı Mıṣr
Görmedi kimse senüñ gibi terāzūya gelür

Gönderür seng-i cefā yār belā topragını
Dil-i vīrānı sanur kim daḫı yapuya gelür

Sormaduñ iy dil ṭabīb[i] bu Muḥibbī derdini[986]
Niçe yıl derdini[987] ʿarż itmege kapuya gelür
Ü3-97ak, H-31b, S1-25b, S2-49b, H1-19b, T-29a

---

[986] Mısra Ü3'te, S1, S2 ve H1'de:
İy ṭabībüm sora dil-ḫaste Muḥibbī ḥālin
şeklindedir.

[987] derdini: ḥālini Ü3

1153. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Zülfi çevgānın kaçan ʿuşşāḳa dilber gösterür
Top idüp meydān-ı ʿışḳ içre bulur ser gösterür

Bilmezin seḥḥār çeşmi siḥri kimden ögrenür
Zülfinüñ her bir kılın biñ başlu ejder gösterür

Ḥalḳa ḥalḳa sünbüli[988] bād esse ditrer her ṭaraf
Sanki bir ṭāvūsdur cevlān idüp per gösterür[989]

Gāh olur zülfinde bend eyler bu göñlüm şebrevin
Ḳatlüme cellād çeşmi gāh ḫançer gösterür

Şāh-ı ġam geldükçe göñlüm pāyına īs̱ār içün
Gözleri yaşını sīm idüp yüzin zer gösterür

Āferīn itmez misin ol ʿāşıḳa kim her seḥer
Āteş-i ʿışḳa girüp kendin semender gösterür

Kim ki ʿāşıḳdur Muḥibbī āsitān-ı yārda
Pādişāh-ı dehr ise kendüyi çāker gösterür
Ü3-97a, S1-27a, S2-55b, H1-20b, T-28a

1154. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Zāhidā sanma rumūz-ı ʿışḳı ḫāmīler bilür
Bādenüñ ẕevḳ u ṣafāsını müdāmīler bilür

Gözleri Tātār-veş tārāc ider dil mülkini
Ġāret ü yaġma ṭarīḳını ḥarāmīler bilür

Kūyuña koma raḳībi dūzāḫīdür dōstum
Ancak anuñ ḳadrini dārü's-selāmīler bilür

Zülfüñe irsem ṭavāf olurdı ḥüsnüñ Kaʿbesi
Kaʿbe'ye varmak ṭarīḳın çünki şāmīler bilür

İy Muḥibbī rişte-i cān üzre dizdür naẓmuñı
Ḳıymetin bu dürlerüñ ancak Niẓāmīler bilür
Ü3-97a, S1-25a, S2-56a, H1-19a, T-28b

---

988 sünbüli: zülfini Ü3

989 S1, H1 ve T'de bu beyit bir sonraki beyitle yer değiştirmiştir.

1155. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Zülfinüñ fikrini ko ṭul-ı emelden ne gelür
İtmeyen cevr ü cefā şīve güzelden ne gelür

Gerçi noḳṭa lebüñe kıl didi 'uşşāḳ[990] bilüñe
Ben didüm nesne yok arada cedelden ne gelür[991]

Göreli ḫaṭṭuñı jeng oldı göñül āyīnesi
Ezelī yazu-y-ımış başa pes elden ne gelür

Zāhidā sanma ki a'māl-ıla cennet bulasın
Ol Ḥaḳ'uñ fażlı-durur yoḫsa 'āmelden ne gelür

Añma efsāne-i Mecnūn'ı ko uyḫu götürür
Beni añ yārum-ıla ḳuru meselden ne gelür

Şi'r-ile çünki Muḥibbī niçe dilber kuçılur
Bunı kim diyebilür şi'r ü ġazelden ne gelür
Ü3-97bk, S1-52b, H1-39a, T-65a

1156. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Deyr-i 'ālemde kaçan kim bir ṣanem peydā olur
'Işḳa düşüp niçeler Mecnūnlayın şeydā olur

İntiẓār-ıla lebüñden bulmadum bir ẕerre kām
Bir söz-imiş ṣabr-ıla dirler koruk ḥelvā olur

Çeşm-i cellāduñ eline tīġ alup korkutmasun
Fikrine gelmez ölüm 'ışḳ ehli bī-pervā olur

Şem'-i ḥüsne kim ki 'āşıḳdur yanar pervāne-veş
Maḥv olur ol 'āteş-i 'ışḳ içre nā-peydā olur

Çün Muḥibbī cür'a-i cām-ı lebüñden oldı mest
Fāş idüp esrār-ı 'ışḳı 'āleme rüsvā olur
Ü3-98ak, S1-54a, H1-40b, T-65b

1157. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Çīn-i zülfüñde didüm n'içün dil ü cān baglanur
Didi kāfir destine girse müselmān baglanur

---

[990] 'uşşāḳ: iller T
[991] Bu beyit S1, H1 ve T'den alınmıştır.

Şuʿle-i āhum görinür her seḥer sanmañ şafaḳ
Her gice dūd-ı dilümden rāh-ı keyvān baglanur

Kirpügüm göz yaşına sedd eyledüm sedd olmadı
Ḫār u ḫesle kim görüpdür rāh-ı ʿummān baglanur

Ḥüsnüñüñ mecmūʿasından bir varaḳ şerḥ eylesem
Niçe niçe defter ü evrāḳ u dīvān baglanur

Her kaçan kim zülfi çevgānına el ursa ol nigār
Kelle-i ʿuşşāḳdan ser-cümle meydān baglanur[992]

Niçe medḥ itsün Muḥibbī ol güzeller şāhını
Ehl-i dilden her seḥer kūyında dīvān baglanur
Ü3-98ak, S1-58a, H1-43b, T-65b

1158. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bilmezem cevr ü cefāyı yāḫūd ʿizz ü nāz olur
Gel benüm çok sevdügüm didükçe meylüñ az olur

Gel bugün ʿiyş idelüm ṣaḥn-ı çemen eyyāmıdur
Çarḫ-ı ẓālim kimler ile irte ʿişret-sāz olur

Göñlümüñ murġın n'içün kapduñ didüm güldi didi
Ḫūb-rūlar ʿālem içre cümle hep mümtāz olur

Zülfüñ-ile beñlerüñ el bir iderler almaga
Vāy niçe ʿayyār u mekkār u kemend-endāz olur

Ruḫlarıyla lebleri ẕikrin ider dil dilberüñ
Anuñ-ıçun bu Muḥibbī laʿl ü gevher-sāz[993] olur
Ü3-98ak, S1-54a, H1-40b, T-66a

1159. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zülfi-y-ile yüzini örtdükçe göñlüm teng ider
Āh kılsam zülfini keşf itse ʿaḳlum deng ider

Sāḳiyā cām-ı ṣafā sun tā vire ḳalbe cilā
Ġam buḫārı yoksa dil āyīnesini jeng ider

---

[992] Bu beyit yalnız S1, H1 ve T'de vardır.
[993] laʿl ü gevher-sāz olur: şiʿrde mümtāz S1, H1

Vār-iken gül gibi ʿālemde şarāb-ı erġuvān
Kankı aḥmaḳdur varur ḥayrānlık ister beng ider

Bezm-i ġamda iy göñül iñle yaşuñı eyle tār
Dehr eli āhir büker bu ḳāmetüñi çeng ider

Sīne bāġına Muḥibbī yaş döker geh ḫūn-ı dil
Bitürür güller temāşā eyle reng-ā-reng ider
Ü3-98bk, S1-55b, H1-41b, T-55b

1160. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Nigāruñ laʿl-i cān-perver lebi var
Anı[994] her kim emer ḫoş meşrebi var

Niçe teşbīh idem ḳāddine servi
Ki servüñ kimse dimez ġabġabı var

Egerçi kim yapar dil ḫānesin yār
Döner ol dem yıkar yine ṣabī-vār

Viṣālüñ çünki bāḳīdür firāḳı
Muḳarrerdür ki her rūzuñ şebi var

Ṭarīḳ-ı ʿışḳa gel taʿn itme zāhid
Anuñ daḫı senüñ tek meşrebi var

Dilā ölseñ ne ġam[995] ger ġamzesinden
Dirildür çün lebi ʿĪsī nebī-vār

Leb-i tiryākine irdi Muḥibbī
Ne ġam dirlerse zülfüñ ʿaḳrebi var
Ü3-99ak, S1-58b, H1-44a, T-66a

1161. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her kaçan kim āh ider dil şuʿle bayragın çeker
Derd ü ġam leşker olup kim sol u kim sagın çeker

Rūşen itmege çerāġın tekye-i ʿışḳuñ müdām
Tuḥfe iltür bu göñül bagrındaki yagın çeker

---

[994] anı: anuñ Ü3
[995] ne ġam: -Ü3

Çeşm-i ṣayyādını gördüm zülfini almış ele
Murġ-ı diller ṣaydına yokdur anuñ agın çeker[996]

Eyledi dehrüñ dimāġını mu'aṭṭar būy-ıla
Kim meger bād-ı ṣabā zülfindeki bagın çeker

Bir boyı servüñ firāḳından düşüp ṣaḥrālara
Sīnesine lāle gibi ḫasta dil dāġın çeker

Pīr-i 'ışḳ oldum baña 'ışḳ ehli oldılar mürīd
Her biri diyüp belī karşumda kulagın çeker

Şāh-ı ġam gelse Muḥibbī konmaga dil mülkine
Öñce bu eşküm ḳaṭārı yürür otagın çeker
Ü3-99ak, S1-56b, H1-42b, T-69a

1162. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

'Aceb sünbül midür zülfüñ ya 'anber
Dimāġ-ı dehr olur andan mu'aṭṭar

Gözüñ nergis yañaguñ gül olaldan
Boyuña bendedür serv ü ṣanavber

Kaşuñ miḥrābına ḳāmet getürdüm
Görüp yüzüñ didüm Allāhu ekber

'Aceb bu ġamze midür yāḫu cellād
Tutar ḥāżır elinde tīġ u ḫançer

El urmak mümkin idi genc-i ḥüsne
Eger zülfeyni olmasaydı ejder[997]

Ola kim raḥm idüp meyl ide dildār
Gözüñ yaşını sīm it yüzüñi zer

Görinen ḫaṭ mıdur yā leşker-i mūr
Ki tutdı kişver-i ḥüsni ser-ā-ser

Muḥibbī ẕikr ider şekker lebüñ çün
Olur her bir sözi ḳand-i mükerrer
Ü3-99a, S1-57a, H1-42b, T-64a

---

[996] Bu beyit S1, H1 ve T'de yoktur.
[997] 4 ve 5. beyitler yalnız S1, H1 ve T'de vardır.

1163. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Çoklar yaşasun raḥm kılup yaşuma her bār
Aglar bile yanumca benüm dīde-i ḫūnbār

Her kanda isem derd ü ġamıdur baña hem-dem
Āhum yili olur baña her yirde hevādār

Ḫışm-ıla naẓar kılma idüp kaşlaruñı çīn
Kim didi saña kim gözüñ üstinde kaşuñ var

Sergeşte kılup naṭ'-ı zemīn üstine āḫir
Nerrād-ı felek oynaduban kıldı beni zār

Şāyed ki teraḥḥüm ide bir daḫı Muḥibbī
Araya düşür gözlerüñüñ yaşını yalvar
Ü3-99bk, S1-59a, H1-44b, T-66b

1164. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Kulakdan 'āşıḳam 'āşıḳ 'aceb düşvār ḥālüm var
Degül mümkin yüzin görmek ne ḫod ṣabr u mecālüm var

Miyānına kimi kıl dir lebine kimi dir noḳṭa
Arada nesne yok gördüm benüm ne[998] ḳīl ü ḳālüm var

Senüñ fikrüñde iy zāhid behişt ü ḥūr u kevs̱erse
Şarāb u ḫūbdan ġayrı benüm sanma ḫayālüm var

N'ola sevdümse maḥbūbı ne var göñlümde iy zāhid
Aña çün vāḳıf olmaduñ neden dirsin vebālüm var[999]

Açup çün muṣḥaf-ı ḥüsnin tefe''ül eyledüm yāruñ
Elifdür ḳāmeti geldi yine ferḫünde fālum var

Muḥibbī gülşen-i dilde müdām aksun gözüm yaşı
Kim anda cilveler eyler ḫayāl-i serv-i dālum var
Ü3-99bk, S1-58a, H1-43b, T-67a

1165. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Her kaçan kim ruḫları üstinde zülfin tār ider
Her kılında niçe biñ 'āşıḳları ber-dār ider

[998] ne: -S1, -H
[999] Bu beyit S1, H1 ve T'den alınmıştır.

Nāz-ıla ben mübtelāsın günde biñ kez öldürür
Anı düşmen eylemez baña anı kim yār ider

Terk-i cān itmek revādur terk-i yār itmek degül
Yolına cān virmegi çokdan göñül iḳrār ider

Būseme cān aluram dün dimiş-idi ol nigār
Aldı cānum şimdi turmış būseye inkār ider

Ḥasretiyle bu Muḥibbī gīceler tā ṣubḥa dek
Gözlerin seyyāre-veş yummaz fiġān u zār ider
Ü3-99b, S1-60a, H1-45a, T-67a

1166. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Derūn-ı sīnede bagrum ser-ā-ser pāralanmışdur
Anuñçün gözlerüm yaşı kızıl kana boyanmışdur

Görenler seyl-i eşkümi diye ṣaḥrā-yı sīnemde
Bahār eyyāmıdur beñzer ki ırmaḳlar bulanmışdur

Bu çarḫ-ı bī-vefā ḥālin görüp kim buña dil baglar
Gelenler dār-ı dünyāya meger gitmez mi ṣanmışdur

Gerekmez seyr-i ṣaḥrāsı ne ḫod güller temāşāsı
Cihānuñ küllī ẕevḳından dil ü cānum usanmışdur

İşiden şiʿr-i pür-sūzum okıyanlar diye lā-büd
Muḥibbī derdmend içün tutuşup oda yanmışdur
Ü3-100ak, S1-60b, S2-61b, S2-61a, H1-45b, T-67b

1167. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dāġ-ı ḥasretden[1000] bitüpdür sīnem üzre lāleler
Yagdurur çeşmüm seḥergeh anuñ üzre jāleler

Ḫār elinde gördi gülşende gülüñ dāmānını
Bülbül itse tañ mıdur feryād u āh u nāleler

Oynadum bu vech-ile şaṭranc-ı ʿışḳuñ bāzını
Vāmıḳ u Ferhād u Mecnūn görseler māt[1001] kalalar

[1000] ḥasretden: ḥasretle Ü3
[1001] māt: kat S1, H1

Yüzini görse gele īmāna küfr ehli kamu
Kuşana zünnār-ı zülfin zāhid-i ṣad-sāleler

İy Muḥibbī kimse irmez baḥr-ı ʿışḳuñ ʿumḳına
Gerçi māhīler gibi ʿışḳ ehli aña talalar
Ü3-100ak, S1-60b, H1-45b, T-68a

1168. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yine dil bir dilberüñ ʿışḳı ġamından ḫastadur
Cān u dil bend ü belā-yı zülf-ile peyvestedür

Sāġar-ı çeşmümde cānā lāle ruḫsāruñ senüñ
Cūy-ı āb içre komışlar zeyn içün gül destedür

Gün geçer gün yüzüñi görmem nigārā ay olur
Anuñ-ıçun dūd-ı āhum göklere peyvestedür

Cān u dil almaz mısın bir būseñe didüm didi
Cān virem dirsin ki ẓāhir sanasın bir nesnedür

Öldürür her dem Muḥibbī'yi anuñçün ol ḥabīb
Bildi yazılmaz günāhı kim daḫı nev-restedür
Ü3-100ak, S1-61a, H1-46a, T-68a

1169. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Gözüm yaşın revān itdüm benüm bir servi dalum var
Bi-ḥamdillāh ki ʿışḳıyla yine bir özge ḥālüm var

Felek germ olmasun görüp iñende mihr-ile māhı
Benüm de yüzi gül alnı ḳamer kaşı hilālüm var

Dilā mülk-i ġama şāham niçe şād olmasun göñlüm
Başumda dūd-ı āhumdan otagum[1002] kara şālum var

Düşüp meyḫāne küncinde içüp mest ü ḫarāb oldum
Anuñçün ġamdan āzādam ne ġuṣṣa ne melālüm var

Muḥibbī ḫalvet-i dilde hemān eglencedür ancak
Ögünüp şiʿr-ile kimse dimesün kim kemālüm var
Ü3-100bk, S1-58b, H1-44a, T-68b

[1002] Otagum: otaga Ü3

1170. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ruẖları şemʿin yine ʿarż eyledi cānāneler
Koñ tutuşsun cān u dil şemʿe yana[1003] pervāneler

Çeşm-i pür-ẖūnı ele ẖançer alaldan dōstlar
Ḳaṣdı budur bagrum içre kanum içüp kanalar

Murġ-ı dil ṣaydına itmişdür[1004] ser-i zülfin duzaġ
Yir yirin ẖāli anuñ içinde dökmiş dāneler

Gün yüzüñe alnuña dirsem ḳamer maʿẕūr tut
Gāh olur eyler tekellüm ebleh ü dīvāneler

İster-iseñ dür dişin dök acı yaşlar iy göñül
Ḳaʿr-ı deryāda Muḥibbī bulınur dür-dāneler
Ü3-100bk, S1-61b, H1-46a, T-69a

1171. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Leşker-i ġam āh kim dil kişverin yagma ider
Ancak anuñ defʿini cām-ı mey-i ḥamrā ider

Aglayup zārīlik ile eylesem yüz biñ niyāz
Yār nāzın arturur biñ dürlü istiġnā ider

Baḥr-ı ġamdan hīç ẖalāṣ olur mı bu dil zevraḳı
Her ṭarafdan eşkümi bu gözlerüm deryā ider

Cürʿa-i cāmı sen içdüñ diyü bezm-i ʿışḳda
Mest olupdur çeşm-i maẖmūrı gelüp ġavġā ider

Eydeli şekker lebi şīrīn zebānın vaṣfını
Bu Muḥibbī ṭabʿını ṭūṭī gibi gūyā ider
Ü3-100b, S1-61a, H1-46a, T-68b

1172. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bilüñ-ile agzuñuñ vaṣfında ʿāciz ẖāmeler
Sırr-ı ġaybı bilmede ḳāṣır-durur ʿallāmeler

Dagıdaldan zülfini dagıldı ʿaḳl u ṣabr u hūş[1005]
Şeb irince dagılur ʿādet budur hemgāmeler

[1003] yana: nite T
[1004] itmişdür: almışdur S1, H1: kılmışdur T
[1005] hūş: dil S1, S2, H1, T

Āteş-i ʿışḳuñ rumūzın niçe taḥrīr eyleyem
Söylesem ʿālem yanar sanmañ ki ancak nāmeler

Zāhidā efsürde-dil inkār-ı ʿışḳ itse ne tañ
Gün yüzüñ mihriyle çün kim germdür hemgāmeler

Ġarḳ-ı ḫūn olsa Muḥibbī tañ mı çeşmüm merdümi
Görürem her dem kuçar dildārı gülgūn cāmeler
Ü3-100b, S1-61b, S2-57b, H1-46b, T-69b

1173. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Mecnūn ki ʿışḳ kişverine pādişā geçer
Ḥükmi anuñ cemīʿ-i vuḥūşa revā geçer

Bend-i belāda kalsa bu göñlüm ʿaceb degül
Sevdā-yı zülf-i dilbere çün mübtelā geçer

El urayın dime sakın genc-i ḥüsnine
İki ṭarafda zülfi anuñ ejdehā geçer[1006]

Cān ḫastasına itmeye hergiz ḥakīm[1007] ʿilāc
Laʿlinden özge derdine sanmañ devā geçer

Varma nesīm mülk-i Sıfāhān'a küḥl içün
Çün ḫāk-i pāy-ı yār göze tūtiyā geçer

Oldı Muḥibbī çünki cihānda[1008] gedā-yı ʿışḳ
Yigdür aña ki ʿāleme ol pādişā geçer
Ü3-101bk, S1-51b, H1-38b, T-51b

1174. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Nigāruñ gün yüzin şevḳın dilā şems ü ḳamerden sor
Sorarsañ lebleri ẕevḳın varup şehd ü şekerden sor

Dilerseñ iy kemān ebrū neden döndi yaşum kana
Müjeñ tīrini gönder gel[1009] anı ḫūnīn cigerden sor

Beni bu pūte-i hicrüñ niçe ḳāl eyledi sensüz
Eger iy sīm-ten bilmek dilerseñ sīm ü zerden sor

[1006] Bu beyit S1, H1 ve T'den alınmıştır.
[1007] ḥekīm: ṭabīb S1, H1, T
[1008] Muḥibbī çünki cihānda: cihānda çünki Muḥibbī S1, H1, T
[1009] gönder gel: gel gönder S1, H1, T

Maḥabbet ehli devrāndan neler çekdügini bir bir
Murāduñ var-ısa bilmek bu dehr-i pīre-zenden sor

Rumūz-ı ʿışḳ müşkildür anı keşf eylemez kimse
Bu müşkil ḫallin isterseñ dilā gel anı benden sor[1010]

Hevāya uyanuñ başı hebā olmak muḳarrerdür
Daḫı rūşen ola yanuñda şemʿ-i encümenden sor

Görüp ol laʿl-i şīrīni ne kan yudar Muḥibbī'nüñ
Belā kūhında ger yoluñ düşerse kūhkenden sor
Ü3-101b, S1-50b, H1-38a, T-51a

1175. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Baña dildāruñ cefāsı ḫoş gelür
Nite kim ġayra vefāsı ḫoş gelür

Derdi ile ḫoş geçer dil dilberüñ
Derdüme sanma devāsı ḫoş gelür

Gerd-i rāhın iy ṣabā dūr eyleme
Gözlerüme tūtiyāsı ḫoş gelür

Zaḫm-ı peykānı kızıl güldür baña
Bülbülem ḫār-ı belāsı ḫoş gelür

Yarama merhem-durur çün zaḫm-ı dōst
Cānuma tīr-i ḳażāsı[1011] ḫoş gelür

İy Muḥibbī ʿāleme şāh olmadan
Dilberüñ olmak gedāsı ḫoş gelür
Ü3-102a, S1-52a, H1-39a, T-52a

1176. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Baña dermān iderseñ kıl[1012] demidür
Beni rüsvāy iden ʿışḳuñ ġamıdur

Ḫaṭā-y-ıla yüzüñe gül didümse
Ḫaṭā itse n'ola kul ādemīdür

[1010] Bu beyit H1'de yoktur.
[1011] ḳażāsı: belāsı S1, H1
[1012] kıl: - H1

Gözüm yaşı içinde zevraḳ-ı dil
Yürür āvāre yelkensüz gemidür

ʿİlāc itme ṭabībā derdüme gel
Baña dermān yine derdüm ġamıdur

Muḥibbī sīnede peyāḳān[ı] yāruñ
Müdām olsun dil ü cān merhemidür
Ü3-102bk, S1-59b, H1-45a, T-70a

1177. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Cānā vefālar eyleme cevr ü cefā yiter
Her ne gelürse cānuma senden ṣafā yiter

Hīç bir ṭabīb itmese dil ḫastasına em
Bīmār-ı ʿışḳ olana derdi devā yiter

Sevdā-yı zülfi gitmeye dilden ölem dahı
İki cihānda çünki baña bu hevā yiter[1013]

Alma[1014] gözüñe kuḥl-ı Ṣıfahān'ı zerrece
Ḫāk-i der-i nigār saña tūtiyā yiter

Gökden[1015] eger ki togmaya mihr-ile meh ne ġam
ʿĀlem yüzine gün yüzi yāruñ żiyā yiter

Atma belālu gönlüme iy çarḫ belā okın
Başda hevā-yı kākül-i dilber belā yiter[1016]

Zülfi şebinde her gice şebrevlik itmege
Dūd-ı siyāh başuma bir şeb-külāh yiter

Tecrīd-i ʿışḳ ol yüri terk eyle cānuñı[1017]
Saña Muḥibbī penbe-i dāġuñ ḳabā yiter
Ü3-102bk, S1-62a, S2-65b, H1-46b, MN-1760, T-70b

1178. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sorma ʿışḳuñ ḥāletin[1018] Mecnūn'a bir dīvānedür
Açma ʿışḳuñ sırrını Ferhād'a kim efsānedür

[1013] 2 ve 3. beyitler S1, S2, H1 ve T'den alımıştır.
[1014] alma: añma S1, S2, H1, T
[1015] gökden: çarḫdan S1, S2, H1, T
[1016] Bu beyit MN'den alınmıştır.
[1017] canuñı: cāmuñı S2
[1018] ḥāletin: ḥālini Ü3

Sor baña ʿışḳuñ rumūzın saña taḳrīr eyleyem
Cān u baş terkin urur ʿāşıḳ hemān pervānedür

Gel temāşā eyle bu sırça sarāyın göñlümüñ
Eşk-i surḫ-ıla münaḳḳaş zeyn olınmış ḫānedür

Ġamzesi kanum içerse dōstlar olmaz ʿaceb
Kāfir-i bed-mest olanuñ meyli dā'im kanadur

Yāra varup dün gice dil derdini ʿarż eyledüm
Ḫᵛāba vardı gözleri yanında san efānedür[1019]

N'ola yaksam şemʿ-i ḥüsne bu göñül pervānesin
Dōstum sen şemʿ olıcak ʿāşıḳuñ pervānedür[1020]

Gülşen-i ḥüsninde dil murġın yine ṣayd itmege
Zülfi aġında Muḥibbī ḫāli anuñ dānedür
Ü3-102bk, S1-62a, H1-47a, T-70b

1179. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Ser-i zülfini gördüm cīme beñzer
Leb-i laʿlini sordum mīme beñzer

Didüm ki yārumuñ yokdur naẓīri
Eger var-ısa eydüñ kime beñzer

Niṡār itmege dilber ayagına
Gözüm yaşı anuñçün sīme beñzer

Kurılmışdur zenaḫdānı ki san top
Ḫaṭı yāruñ ḥiṣār-ı Rīme beñzer

Elifler uşbu sīnem levḥasında
Yazılmış ṭıfl içün taʿlīme beñzer

Muḥibbī efser itmiş ḫāk-i pāyuñ
Anuñçün şāh-ı heft-iḳlīme beñzer
Ü3-102b, S1-53a, S2-63b, H1-39b, T-52b

[1019] 4 ve 5. beyitler S1, H1 ve T'den alınmıştır.
[1020] pervānedür: dīvānedür S1

1180. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Nigārā umdugum gerçi vefādur
Velī senden gelen her dem cefādur

Ser-i zülfinden iy dil gel ḥaẕer kıl
Anuñ her bir kılı dām-ı belādur

ʿİlāc itme yüri var derd-i ʿışḳa
Ṭābībā çünki derdüm bī-devādur[1021]

Eger cevr ü eger miḥnet eger ġam
Anı kim yār ider ʿayn-ı ṣafādur

Bahār eyyāmı gül devri irişdi
Geçürme ʿömri meysüz kim hebādur

Seḥer güş it ne dir murġ-ı seḥer-hīz
ʿÖmür gibi bu dünyā bī vefādur

Muḥibbī ġam yime çoġ-ısa cürmüñ
Şefāʿatçi Muḥammed Muṣṭafā'dur
Ü3-102b, S1-59b, H1-44b, T-70a

1181. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Çeşm-i giryānumla gönlüm ıżṭırāb üstindedür
N'eylesün dil zevraḳı her demde āb üstindedür

Leblerüñ emsem disem ġamzeñ diler kanum döke
Kan iderse tañ mı çeşmüñ çün şarāb üstindedür

Bāġ-ı ḥüsni üzre asmış zülfini perr-i ġurāb
Bāġbān-ı çeşmi yatmış sanki ḫᵛāb üstindedür

Sīne-i sūzānumı her kim göre sanur rebāb
Eşk-i sürḫum tāra beñzer ol rebāb üstindedür

Dil diler dāyim Muḥibbī'den gözi mestāneler
Serḫoşuñ meyl[i] bilürsiz kim kebāb üstindedür
H14a

1182. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü fâʿilün

Meyl-i ṭabʿı çünki o serv-i revānadur
Anuñ içün pāyına yaşum revānedür

[1021] Bu beyit S1, H1 ve T'den alımıştır.

Dür dişleri firāḳıyla sünbül saçın añup
Āh eyledükçe yaş ki dökem dāne dānedür

Dāġ eylesem n'ola kolum zer kemer kılur
Diler ki kuça ḳaṣdı o nāzük miyānadur

Cān naḳdı-y-ıla ṭālib olup būse istedüm
Didüm ki lebüñ öpmege cānā bahā nedür

Ya kaşlarıyla alsa ele ġamze okların
Sīnem içinde konmış aña dil nişānedür

Binse semend-i nāza kaçan cilve eylese
Dutar elinde zülfini san tāziyānedür

Zülfinde göñül bend-ile gör mübtelā yatur
Kūy-ı Muḥibbī 'āşıḳa bīmār-ḫānedür
H-23a

1183. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

İy Mesīḥā-dem zülāl-i leblerüñ ser-çeşmedür
Kim anuñ yanında Ḫıżr'uñ ṣuyı san bir eşmedür

Ḫaṭ degüldür leblerüñ üstinde yir yir görinen
Mūrlar şekker hevāsı ile anda üşmedür

Yüzüm üzre umaram iy māh-rū kim basasın
Ḫāk idüp cismüm reh-i kūyuñda ḳaṣdum düşmedür

Ḳāmet itse ol sehī servüm ḳıyāmetler kopar
Ehl-i diller her ṭaraf āh eyleyüp yügrişmedür

İy Muḥibbī iḫtiyār-ı dil eger gitse ne tañ
Dil-rübālar işi dāyim nāz-ıla kirişmedür
H-25b

1184. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Āhumuñ her dem hevāsı kūyuñ içre esmedür
Līk çeşmüñ ḫışm idüp eydür ki baña esme dir

Göñlümi şeb-rev diyü zülf[i] şebinde bend ider
Ḳaṣdını bildüm anuñ zülfinde āḫir asmadur

Her kaçan alsa ele ya kaşlaruñ ġamz okların
Sīneden anı geçür her biri san bir kesmedür

Ḥüsn eyvānında gördüm kaşları dīvān kurup
Cemʿ idüp ʿuşşāḳını her yaña asma basmadur

Gāh cevr ü geh cefā gāh kirişme gāh nāz
İy Muḥibbī dil-rübālar cünbiş[i] bu resmedür
H-26b

1185. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Saçı zencīri boynumda benüm Mecnūn zamānumdur
Görinen mūy-ı jūlīdem degül belki duḫānumdur

ʿAceb mi dūd-ı āhumdan felek saḳfı siyāh olsa
Baña göstermeyen gün āh meh-i nā-mihribānumdur

Gözüm yaşı revān oldı yiñilmez her yaña akar
Meger seyr eyleyen tenhā sehī serv-i revānumdur

Sakın bu āhum okından i çarḫ-ı kec-i dūn-perver
Naẓar kıl ḳaddüme ol da benüm kaşı kemānumdur

Muḥibbī n'ola karşuñda iderse nāle vü efġān
Velī şūrīde bülbüldür yüzüñ gül gülsitānumdur
H-31b

1186. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Cihānuñ kanda bir raʿnā güli var
Aña karşu hezārān bülbüli var

Muʿaṭṭardur yine ʿālem dimāġı
Ṣabānuñ yār zülfinde eli var

Ḳadehler meclis içre sanki güldür
Ṣürāḥī bülbül olmış ḳulḳulı var

Anuñ gibi benüm yok pādişāhum
Benüm tek niçe biñ biñ kim kulı var

Muḥibbī göz yaşın ḫarc itse tañ mı
Metāʿ-ı ġam gibi çün ḥāṣılı var
H-37b

1187. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Dehān[ı] mīme zülf[i] cīme beñzer
Teni büllūra yāḫūd sīme beñzer

Dutar cellād çeşmi tīğın ʿüryān
Öñinde ehl-i ʿışḳ dū-nīme beñzer

Güzeller ṣayd olalı sīm ü zerle
Yüzüm altuna yaşum sīme beñzer

Perīde görmedüm ḥūrīde hergiz
Beşerde var mı eydüñ kime beñzer

Muḥibbī dād-ı Ḥaḳ'dur ʿışḳ kitābı
Okınmaz sanma sen taʿlīme beñzer
H-46a

1188. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gülşenüñ rengīn ḳabāsı gül midür bülbül midür
Şīşelerle tolu yaşı gül midür bülbül midür

Sīnesi gül çāk ü gülşen içre bülbül derdnāk
Dehr ile iden savaşı gül midür bülbül midür

Gizlü rāzum varmayınca gülşene fāş olmadı
Eyleyen bu sırrı fāşı gül midür bülbül midür

Gülşene vardum ki tā tenhā seni ṣayd eyleyem
Olan anda baña nāşī gül midür bülbül midür

İy Muḥibbī gülşenüñ görüñ zümürrüd bisterin
Salan anda bu firāşı gül midür bülbül midür
H-54b

1189. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

İy gül yañaguñ ol gül-i ḫandānuma beñzer
İy serv boyuñ serv-i ḫırāmānuma beñzer

Cān virmeyicek yüsr-ile girmez leb-i dilber
El-ḥaḳ bu daḫı çeşme-i ḥayvānuma beñzer

Cānum n'ola virsem saña iy rūḥ-ı revānum[1022]
Gūr-ı ġamda baña hemān cānuma beñzer

Murġ-ı seḥerüñ nāleleri nālemi oḫşār
Çarḫ-ı felegüñ nālişi efġānuma beñzer

Dünyā kime mihr itdi saña ide Muḥibbī
Cevr-ile cefā kılmada cānānuma beñzer
H-68b, S1-21b, H1-16b, T-27a

1190. Fâʿilâtun mefâʿîlün fâʿilün

Cevri iden baña ol şūḥumdur
Ḳalbüm içre velī ki rūḥumdur

Baḥr-i eşk içre sefīne-i dil
Seyr ider keştī-yi Nūḥ'umdur

ʿAynum olalı iki ʿayn-ı revān
Görinen ser degül belā kūhumdur

Şerḥa şerḥa cigerle derd-i dili
Şerḥ iden sīne-i mecrūḥumdur

Bezm-i ġamda Muḥibbī ḫūn-ı ciger
İçerem giceler ġabūḳumdur
H-70a

1191. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Ḫūblar gerçi cihān içre firāvān añılur
Līk ol āfet-i cān-serv[er]-i ḫūbān añılur

Leblerinden alıcak ṣāf cevāb cān sevinür
Anuñ içün ki bu dil derdine dermān añılur

Kanda kim zülfin añup leblerinüñ ẕikrin idem
Bir uzun ḳıṣṣa olur hem şekeristān añılur

Ko yoluñda öleyim ben daḫı bir ad ideyim
Çün gider her kişi ammā ad-ıla san añılur

[1022] Mısra S1, H1 ve T'de:
Cānum dir-isem n'ola ben ol rūḥ-ı revāna
şeklindedir.

Bu Muḥibbī gibi bir bülbül güle zār olmadı[1023]
Gülşen içinde niçe niçe hezārān añılur
H-112b

1192. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Pīr-i muġāna virmem ezelden ḥavāledür
Ḳısmet bu yolda destüme gülgūn piyāledür

Bülbül çemende sanma ki dāyim sür[ū]d ider
Gül şevḳı-y-ile bülbülüñ işi āh u nāledür

'Işḳ nüktesini okıdı gülşende 'adelīb
Evrāḳ-ı gül sanki öñinde risāledür

Dāġ-ı dilümle yansa vücūdum 'aceb midür
'Işḳ āteşiyle sīnede ol dāġ lāledür

Devrān içinde kim göre ẓulmı Muḥibbiyā
Varsun muġān-ı deyre ki dār-ı 'adāledür
H-116a

1193. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Esed burcından ol ḫurşīd-i enver
Cihānı eyledi cümle münevver

Bakar mıydı baña ol yār-ı bed-ḫū
Yaşum sīm olmasa idi yüzüm zer

Nigārā ḳāmetüñ serv olalıdan
Görüp pest oldı 'ar'arla ṣanavber

Lebüñden ġoncalar dem-beste oldı
Ruḫuñ şermendesidür hem gül-i ter

Kapuñda niçe yüz biñ 'āşıḳuñ var
İçinde yok Muḥibbī gibi kemter
A-24a

1194. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Nāle vü āh itdügince āh iderler taglar
Nite kim efgān iderler sayru içün saglar

[1023] Mısra vezne uymamaktadır.

Kūy-ı dilber çevresinde cūş iden Ceyḥūn gibi
Gözlerümüñ yaşıdur kim ırmag olup çaglar

Bu semāda görineni berḳ u bārān sanmañuz
Çarḫ-ı gerdān yakılup ben sūḫte içün aglar

Nev bahār oldı göreydük diyü dildāruñ yüzin
Gözlerinden yaş dökerler gīce gündüz bāġlar

Gün yüzinüñ ḥasretinden lāle miskīn sebzde
Kıpkızıl kana boynup yüregini dāġlar

Seyre gele diyü īs̱ār itmek içün pāyına
Dāmenini tolu güller eylemiş yaylaglar

Hem-nişīn olam dir imiş baʿżılar ol meh-ruḫa
Hīç ola mı ṭūṭīʾ ile cemʿ olalar zāġlar

Her raḳībi öldüreyin didügüm her dem bu kim
Derisine müşterīyüz didiler ṭabbāġlar

Yār Muḥibbī ḫūblar içre eyle maḥbūb ola kim
Ḫalḳ-ı ʿālem ḥayretinden ısırur barmaglar
MN-1130

1195. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿİyd olıcak seyr ider her kes yürür ḫandān olur
ʿİyd-i vaṣlı olmasa ol gün baña zindān olur

Çün ezelden ʿışḳ cāmın içmişemdür dōstlar
Gīce gündüz anuñ içün cān u dil ḥayrān olur

Gözlerüm yaşın şarāb u bagrumı itdüm kebāb
Ḫayl-i dilde çün ḫayāl-i dilrübā mihmān olur

Gün yüzine olmasa āşüfte alnına ḳamer
Yā n'içün anlar yürür ʿālemde sergerdān olur

ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳ olanlar derde dermān istemez
İy ṭabībā ko meni derdüm baña dermān olur

Aglasam ol ġonca-leb ḫandān olursa tañ mıdur
Her kaçan bārān ola gül açılur ḫandān olur

La'l-i nābuñ ḥasretinden bu Muḥibbī aglasa
Gözleri yaşı anuñ ya dürr ü ya mercān olur
MN-1267

1196. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

La'l-i dilber gözlerümden her kaçan pinhān olur
Zehr olur ġamdan yidügüm içdügüm hep kan olur

Zaḥmete girme ṭabībā çek elüñ bu ḫastadan
'Āşıḳ-ı dil-ḫasteye derdi yine dermān olur

Her kaçan āh eyleyüp döksem gözüm bārānını
Gül gibi gülzār-ı ḥüsn içre göñül ḫandān olur

Kime taḳrīr eyleyem kime bu dil esrārını
Gūş iden aḥvālümi benden beter ḥayrān olur

Tīri çün sehm-i sa'ādetdür naṣīb ola diyü
Bu Muḥibbī kaşları yasın görüp ḳurbān olur
MN-1268

1197. Mefâ'îlün mefâ'îlü fe'ûlün

Bahār irişdi gel vaḳt-i çemendür
Cihān bülbül üninden pür naġamdur

Getür sāḳī şarāb-ı erġuvānı
Geçürme furṣatı kim dem bu demdür

Muġannī al ele sāzuñı söylet
Naẓar kıl 'āleme bāġ-ı iremdür

Meyi tut ḥürmet ile cāmı gözle
Ferīdūn ḫāke [bir] ḫūb ḫiyemdür[1024]

Muḥibbī devletinde şāh-ı 'ışḳuñ
Belā vü derd ü miḥnetden ne kemdür

Kapuñdan cürmüm ile itme maḥrūm
Kerīmüñ işi çün dāyim keremdür
MN-1568, PB-2594

[1024] Bu beyit PB'den alınmıştır.

1198. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Cemāli ẓāhir egerçi nihāndur
Velī cān çeşmine her dem ʿayāndur

Bahā sordum metāʿ-ı laʿl-i yāra
Didiler naḳd-i cāna rāyegāndur

Giceler tā seḥer ol gül ġamından
İşüm bülbülleyin āh u fiġāndur

Miyānından ḫaber kim var dir ise
Sözi taṣdīḳ olınmaz çün gümāndur

Didüm iy serv-ḳad pāyuña her dem
İki çeşmüm iki cūy-ı revāndur

Ṣabā sünbül saçından [ger] bū iltseñ
Ḫıṭā'ya Çīn'e ulu armaġandur

Nigārā ġırre olma devr-i ḥüsne
Güzellik tīz geçer uşbu cihāndur

Teraḥḥum eyle kuluñdur Muḥibbī
Yanar ʿışḳuñla şāhum çoḳ zamāndur
MN-1587

1199. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Çü servüñ ḳadd-i yāra nisbeti var
Yüce olsun kim ʿālī himmeti var

ʿİẕārına müşābih oldugıyçun
Kamu meh-rūda laʿlüñ raġbeti var

Şeker-veş leblerin vaṣf iden anuñ
Mükerrer eylesün kim şöhreti var

Gözi ḫūn-rīzlik inkār itmesün kim
Yanında ḫançerinüñ ḥurmeti var

Recā-yı būse iderler tecāvüz
Keseyin mi lisānuñ sebḳati var

Zülālinden umar bu ḫasta göñlüm
ʿAṭā itmezse ġāyet ḥisseti var

Ger olursa bugün olsa vefāsı
Ki ferdāya salanuñ ʿilleti var

Gül ü mül ṣoḥbetin fevt itme sāḳī
Bilürsin kim bahāruñ sürʿati var

Ele girdügi dem yāruñ ayagı
Öpüp başda koyanuñ devleti var

Kaşı yasına cān iderse ḳurbān
Muḥibbī'nüñ muḳarrer devleti var
MN-1603

1200. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü fâʿilün
Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Göz yaşı degül kūy-ı belā cūybārıdur
Dūd-ı dilüm[üñ] üstine ebr-i bahārıdur

Kanlu yaşumı sīnemüñ üstinde dir gören
Ṣaḥrā-yı belā vādisinüñ lālezārıdur

Rūz-ı ezelde içdi bu dil ʿışḳ cāmını
Daḫı başumda görinen anuñ ḫumārıdur

Her kim ki dikdi sīneye ʿışḳuñ nihālini
Derd ü belā vü miḥnet ü ġam berg ü bārıdur

Sakla Muḥibbī sīnede[1025] tīrini cān gibi
Çünki saña ol kaşı ya yādigārıdur
MN-1691, PB-2613

1201. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Derūn-ı sīneden dem dem gelenler āh u zārıdur
Giceler görinen encüm degül āhum şerārıdur

Ölürsem rāh-ı kūyında dikesiz taş işigini
Görenler diyeler raḥmet şehīd-i ʿışḳ mezārıdur

Anuñçün gözlerüm yaşı akar ṣaḥrā-yı sīnemde
Belā kūhsārıdur yaşum iki ʿaynum bıñarıdur

[1025] Muḥibbī sīnede: derūn-ı sīnede MN

Riyā vü zerḳ ü tezvīri cihānda iḫtiyār itdüñ
Sanursın zāhidā ʿışḳı bu daḫı iḫtiyārīdür

Didiler yaralar n'eyler Muḥibbī sīne vü dilde
Didüm ki bir kemān-ebrū nigāruñ yādigārıdur
MN-1692

1202. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Şemʿ-i ḥüsnüñe şehā cān u göñül pervānedür
Tolaşur zencīr-i zülfüñe dilüm dīvānedür

Ten göziyle görmez isem ġam degül cānān yüzin
Cān göziyle kanda baksam görinen cānānedür

Düşüren sevdā-yı zülfidür beni sevdālara
Anuñ içün göñlümüñ fikri kamu kāşānedür

Eyledüm ʿışk āteşine dōstlar cānum sipend
Āteşe düşen kişinüñ āḫiri pes ya nedür

Mey yirine kanumı ḫūnī gözi her dem içer
Kāfir-i bed-mest olanuñ işi dāyim kaṇadur

Zāhidā olsun mübārek cennet ü mescid saña
Ben ḫarābāt ehliyem mesken baña meyḫānedür

Bezm-i ġamda cān atar şemʿ-i ruḫ-ı cānāneye
Sanasın miḥnet şebinde bu göñül pervānedür

Mest olup dil ḥaşre dek huşyār olmazsa ne tañ
Çün Muḥibbī sevdügi ol gözleri mestānedür
PB-2553

1203. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Rebīʿ eyyāmı gül devr-i semendür
Akar su her ṭaraf seyr-i çemendür

Lebi ġonca yüzi gül nāzenīnler
Naẓar kıl her biri bir sīm-tendür

Saçuñ zencīrine dīvāne oldum
Anı boynuma takmazsın nedendür

Benüm ḥālüm digergūn müdde'īden
Nite kim bülbülüñ derdi dikendür

Muḥibbī düşeli baḥr-ı ġam içre
Ṣadef çeşmi yaşı dürr-i 'Adendür
T-63b

1204. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Zūr u zār-ıla viṣāline irem dime sakın
Dilberüñ vaṣlı hemān sīm-ile zerden açılur

Yaksa eflāki şafaḳ gibi n'ola āhum odı
Āteş-i 'ışḳum şehā çünki cigerden açılur

N'ola yasdansam eger taş işigini ṣubḥa dek
Kim sa'ādet kişiye vaḳt-i seḥerden açılur
Ü1-335b, AE-250b

1205. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

(ا) İy zülfi siyeh ebrūsı çīn çeşmi Tatar[1026]
Niçe feryād ideyin karşuña iy dōst-ı hezār

(ب) Bir gün ola mı kim yüzüm üzere basasın
Ayaguñ topragına eyleyeyin cānı nisār

(ت) Temāşā ideliden ḳad-i dil-cūñı şehā
Ḫıdmete bagladı bil karşuña el tutdı çınār

(ث) Ṣenālar idelüm olmaya ol ḥüsne zevāl
Nite kim mihr u meh-ile ola bu leyl ü nehār

(ج) Cān gülşeninüñ berg-i gül-i aḥmerisin
Ne revādur ki şehā dāmenüñe tokına ḫār

(ح) Ḥayātı ebedīdür saña kim vāṣıl ola
N'ola Manṣūr gibi zülfüñe kılsañ ber-dār

(خ) Ḫayālüñ dil-i maḥzūnumı mesken tutalı
Beni dīvāne kılupdur baña ne ġayret ü 'ār

[1026] Bu şiir elifname türünde yazılmıştır. Her beytin ilk mısraı alfabeden bir harfle başlamaktadır.

(د) Didüm var mı benüm gibi yanuñda bülbül
Güldi gül gibi didi var senüñ gibi hezār

(ذ) Ẕātuñı senüñ niçe beyān eyleyeyim
Her kaçan söylesem ol demde zebān oda yanar

(ر) Revā görme kapuñda baña cevr ide felek[1027]
Luṭfuñ olmaya yoluñda ben olam şöyle ġubār

(ز) Zamānuñ işi budur ki kime bir an vire yüz
Dönüp aglatmayıcak komaz anı āḫir-i kār

(س) Söyler ruḫuñuñ medḥin okur bülbül-i dil
Yüzüñe karşu olur şām u seḥer ḫoş-güftār

(ش) Şem'-i ruḫuña cānumı virsem ne 'aceb
Şem'i pervāne kaçan görse ider cānı niẟār

(ص) Sundum elümi zülfi kemendine irem
Bilmedüm siḥr-ile her tārını kılmış ol mār

(ض) Ḍarb ursa yiridür baña bu çarḫ-ı felek
Dil-i āşüfteye pend eylediler itmedi kār

(ط) Ṭavāf itmege vardum ḥaremüñ Ka'besini
Bu ümīde ki şehā yakmaya hergiz beni nār

(ظ) Ẓālim gözüñe hey di ki kan eylemesün
Yoksa ẓulmıyla bu ben 'āşıḳı ider o ġubār

(ع) 'Āşıḳ ser-i küyını diler şām u seḥer
Heves itmez bu göñül ḥūrī vü cennet daḫı nār

(غ) Ġāyetde enīs oldı baña āh u fiġān
Oldı dil āyīnesi āhum-ıla jeng ü ġubār

(ف) Firār itse n'ola görse bu dil-ḫastesini
Şāh olan kimsene dervīşden 'ār itse ne var

[1027] Şiirin buraya kadar olan 9 beyti, varak eksikliğinden dolayı M'de yoktur.

(ق) Ḳanda ola kim ire elüm dāmenüñe
Kūyuña ḫāküm ile bād meger ide güẕār[1028]

(ك) Göñlüm evi bir vech-ile vīrān oldı
Kim eṭibbā aña cem‘ olsa devā yok zinhār

(ل) La‘l oldugıyçün leblerüñ iy dōst senüñ
Mey-i lā‘lüñ yirine nūş iderem vaḳt-i ḫumār

(م) Merdümlik idüp gel bu Muḥibbī'ye şehā
Kanı bu bendeñ ile eyledügüñ ḳavl ü ḳarār

(ن) Nūn olalıdan ḳāmetüm iy dōst benüm
Beni hicrüñ yakısardur bilürem āḫir-i kār

(و) Vardukça ser-i kūyuña iy dōst beni
Ger ḳabūl eyleyesin eyleyeyim cānı niṡār

(ه) Hebā oldı yoluña her ne ben çekdüm-ise
Terk-i cān eylemişem baña ne ‘izz ü ne vaḳār

(لا) Lā diyemezem ḥükmüñe fermān ḳulıyam
Beni başdan ayaga eyleyesin pāre-i yār

(ى) Yanar āhum odından tutuşup saḳf-ı felek
Yakalı ḥasret-ile yār beni leyl ü nehār
Ü1-306a, M-30a, AE-229b

[1028] Bu beyit M'de:
Ḳanda bulam kim ire elüm dāmānuña
Ben meger toprak olam ilte bu gerdüm rūzigār
şeklindedir.

ZE (ز) HARFİ

1206. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Cihānda var mı 'āşıḳ pür-ġam olmaz
Belā vü derd-ile ol hem-dem olmaz

Ebed kurtılmasun derd ü belādan
O kim cevr ü cefādan ḫurrem olmaz

Didüm dil derdine iy cān ṭabībi
Leb-i la'lüñden özge em-sem olmaz

Meded ḥālüm benüm düşvār olupdur
Eger dirsem eger dimezsem olmaz

Görelden ol boyı serv-i revānı
Gözümüñ yaşı tursa bir dem olmaz

Güzeller itmese cevr ü cefāyı
Ṭarīḳ-i 'ışḳ iñende muḥkem olmaz

Muḥibbī gül yüzüñüñ bülbülidür
Fiġān u zārdan ol epsem olmaz
Ü1-137a, Ü2-84b, Ü3-108b-111bk, AE-102a

1207. Mef'ûlü fâ'ilâtun mef'ûlü fâ'ilâtun

Derd-i derūnı sormañ hergiz beyāna gelmez
Var mı cihānda bir derd bu ḫasta cāna gelmez

'Uşşāk kanın içmiş ġamzeñ işitdüm iy dōst
Biñ kan içerse günde hergiz o kanagelmez

Şem'-i cemāl-i yāra pervāne-veş tutışdum
Kimdür diyen benümçün ol şem'e yanagelmez

Gül ruḫlaruñ koyup dil meyl eylemez cināna
Terk eyleyüp bahārı 'ārif ḫazāna gelmez

Tutdı Muḥibbī dehri eş'ār-ı dil-pesendüñ
Senüñ gibi suḫen-ver[1029] bildüm cihāna gelmez
Ü1-137b, Ü2-84b, Ü3-105ak-111bk, AE-102b

[1029] suḫen-ver: suḫen-dil Ü1, Ü2, AE

1208. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Ne 'aceb ḫūn-ıla āġışte olursa dilümüz
'Işḳ suyı-y-ıla muḫammerdür ezelden gilümüz

İtmez-idük reh-i 'ışḳ içre ṭarīḳat ḥāṣıl[1030]
Olmasa[1031] kūy-ı ḫarābāt bizüm menzilümüz

Müşkilüm çok benüm iy zühre-cebīnüm sāḳī
Cām-ı la'lüñle meger ḥall ola bu müşkilümüz

Dehenüñ fikri-y-ile ince bilüñ ẕikri-y-ile
'Aḳlumuz teng olup kalmadı hergiz bilümüz

Togrılup vādī-i 'ışḳ içre Muḥibbī gidicek
Çekilür mülk-i 'adem ḥaddine dek maḥmilümüz[1032]
Ü1-137b, Ü2-84b, Ü3-105ak, H114b, AE-102b

1209. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Dil-ḫasta olup 'ışḳa düşen bī-nevālaruz
Koyup devāyı derdi alan mübtelālaruz

Biz dimezüz ki mihr ü yāḫūd maḥabbet it
Cevr ü cefālaruñla senüñ pür-ṣafālaruz

Mecnūn-vār başuma murġ-ı belā gelüp
Tutup mekānı her biri didi yuvalaruz

Bīgāne gibi bakma bugün iy perī-ṣıfat
Rūz-ı ezelde çünki saña āşinālaruz

Görsün Muḥibbī vir aña ḥüsnüñ zekātını
Zīra ki aña müsteḥaḳuz hem gedālaruz
Ü1-138a, Ü2-85a, Ü3-106bk-111bk, BY-54a, AE-102b

1210. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Ḥüsn-ile iy saçı sünbül seni Leylā bilürüz
Dil-i Mecnūn'ı daḫı karşuña şeyda bilürüz

[1030] Mısra H'de:
İtmedüm ben reh-i 'ışḳ içre ṭarīḳı ḥāṣıl
şeklindedir.

[1031] olmasa: oldı tā Ü3

[1032] Mısra Ü3 ve H'de:
Mesken-i ḳāfile-sālār ola maḥmilümüz
şeklindedir.

İtmezüz kimseye bir ẕerrece biz kem naẓarı
Çünki biz kendümüzi cümleden ednā bilürüz

Eylese başdan aşup göz yaşı dil şehrini ġarḳ
Tañ degül cūş idicek bir ucı[1033] deryā bilürüz

Zülfine dil vireli toldı hevā-y-ıla dimāġ
Elümüz irmez aña bir kurı sevdā bilürüz

Tutaruz sāġarı elde gül-i ḥamrā yirine
Şīşeler ḳulḳulını bülbül-i gūyā bilürüz

Genc-i vaṣl ister-iseñ ara göñül ḫānesini
Bulınur anı yıkuk çün Ebū Derdā bilürüz

Gitdi Mecnūn didügüñ geldi Muḥibbī yirine
Kişver-i ʿışḳa[1034] geçerse anı ṣaḥrā bilürüz
Ü1-138a, Ü2-85a, Ü3-107b-113a, BY-52bk, AE-103a

1211. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bezm-i ġamda bir niçe derd[1035] ehline hem-demlerüz
Ol sebebden ṣoḥbet-i ḫāṣ eyledük bī-ġamlaruz

Ser-te-ser bu kāʾinātı almazuz bir ḥabbeye
Ḳāf-ı istiġnāda biz ʿAnḳā-y-ıla maḥremlerüz

ʿĀlemi geşt eyleyüp geh gülşen içre cā kılup
Rezm-ile İskender'üz bezm-ile gāhī Cemlerüz

Şāh-ı ʿışḳa dil taḳarrüb buldugın gördi gözüm
Didi terk itme bizi biz daḫı ṣāḥib-demlerüz

İy Muḥibbī ʿālemüñ seyr ü temāşāsını ko
Gel göñül seyrini kıl göz görmedük ʿālemlerüz
Ü1-138b, Ü2-90a, Ü3-107bk-114a, H-43b, AE-109a, S2-68b

1212. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Eşk-i çeşmümüz yiter cām-ı şarāba bakmazuz
Dil ġıdāsı var-iken sīḫ-i kebāba bakmazuz

[1033] bir ucı: bir acı Ü3-107b: biz anı Ü3-113a
[1034] ʿışḳa: ḥüsne Ü3-107b
[1035] derd: bezm Ü3-107bk

Gözlerüm yaşı dökildükçe bu göñlüm çarḫ urur[1036]
Hīç diyebilür miyüz kim āsiyāba bakmazuz

Gün yüzüñ birle ḳamer alnuñ yiter ʿāşıḳlara
Gīce gündüz āfitāb u māh-tāba bakmazuz

Raġbeti yokdur yanuñda bir-durur pīr ü cevān
Didi biz meh-rūlaruz şeyḫ-ile şāba bakmazuz

İy Muḥibbī ister-iseñ bulasın genc-i viṣāl
Ara dil vīrānesin dime ḫarāba bakmazuz
Ü1-138b, Ü2-90b, Ü3-114bk, AE-109a

1213. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yalmanur kan içmege her dem-be-dem şemşīrümüz
Togrulup gitdi ʿadūnuñ cānın ala tīrümüz

Teşneyüz ḫūn içmege biz bir niçe ḫūnīlerüz
Maʿreke gününde dāyim böyledür tedbīrümüz

Kellesin kaldurmaga yirden ʿadūnuñ her zamān
Komaz elden nīzeyi ḥāżır tutar her birümüz

Ḫūnını ḫaṣmuñ şarāb u kellesin sāġar kılup
Ṣoḥbet-i ḫāṣ itmege meydān olupdur yirümüz

Yüz çevürse kaçsa düşmen yine tīz girür ele
Çünki olmışdur bizüm bir yaralu naḫçīrümüz

Geh şecāʿat gösterüp gāhī Muḥib merdānelık
Kim ezelden böyle telḳīn eylemişdür pīrümüz
Ü1-139a, Ü2-90b, Ü3-109b, NO-49a, AE-109b

1214. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Özini baña dilber hem-ser itmez
Niçe kerre dimiş ammā dir itmez

Beni redd eyleme varsam kapuña
Kerīm olan kişi bend-i der itmez

[1036] çarḫ urur: çarḫ-vār Ü3

Yüzüm zer[1037] eyleyüp buldum viṣālin
Cihānda var mı bir iş kim zer itmez

Geçer āhum oḫı çarḫ-ı felekden
'Acebdür katı göñlüñe yir itmez

Muḥībbī olma dünyānuñ muḥibbi
'Acūzeye göñül[1038] virmek er itmez
Ü1-139a, Ü2-91a, Ü3-108a-114b, BY-46b, AE-109b, S2-70a

1215. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Kesilür şem' gibi itme zebānuñı dırāz
'Āḳil-iseñ bu sözüm levḥ-i dilüñ üstine yaz

Sakla esrāruñı her demde ḥużūr eyleyesin
N'oldı Manṣūr'ı gör olduġı-y-ıçun keşf-i rāz

Her ne gelse saña yigdür ki ḳana'at idesin
Bir görine gözüñe bakar-ısañ çog-ıla az

'Ārıżı ka'besine irgür eger ister-iseñ
Şām-ı zülfiñe iriş tā bulasın 'ömr-i dırāz[1039]

Ḳāmet itdüñ gözlerüñ 'uşşāḳa çün oldı imām[1040]
Gerçi uydum bilmedüm geçdi namāz[1041]

Ġırre olma bu cihān her gün doġar bir nev'-ile
Mührelerle 'aḳluñı tagıtma olma ḥoḳḳa-bāz

İy Muḥibbī dürişüp 'ışḳ-ı ḥaḳīḳī ṭaleb it
Sözlerüm cümle ḥaḳīḳīdür anı sanma mecāz
Ü1-139b, Ü2-91a, Ü3-109bk, NO-49b, AE-110a

1216. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Olurdı yārı kuçmak pīrehensüz
Eger cān tensüz ola gül dikensüz

Güzeller ṣayd olalı sīm ü zerle
Degüldür ḳīse-i çeşmüm s̱emensüz[1042]

[1037] zer: zerd Ü3-108a, S2
[1038] 'acūzeye göñül: 'ācūze hīç dil Ü1, Ü2, Ü3-114b, BY, AE
[1039] 'ömr-i dırāz: rāh-ı ḥicāz Ü3
[1040] Bu beytin 2. mısraında tef'ilenin biri eksiktir.
[1041] 5 ve 6. beyitler NO'dan alınmıştır.
[1042] s̱emensüz: diremsüz Ü1

Dükendi kalmadı yolında varum
Kalursam ġam degül āḫir kefensüz

İçersem gülşen içinde benefşe
Ḥarām olsun nigārā baña sensüz

Şehā oldı Muḥib derdüñle mūnis
Ola mı kim ola bir cān bedensüz[1043]
Ü1-139b, Ü3-109a

1217. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Biz ezel zībā cemālüñe senüñ ʻāşıḳlaruz
Her ne deñlü eyleseñ cevr ü cefā lāyıḳlaruz

Öldürürseñ daḫı gelmez dilümüzden lā dimek
Dōstum ʻışḳuñ yolında bil senüñ ṣādıḳlaruz

Baḥr-ı eşküm bād-ı āhumla ṭelāṭumlar urur
Yürürüz içinde bī-pervā anuñ balıḳlaruz

Derdi dermāna degişdük fāriġ ol bizden ṭabīb
Nefʻ ü żarrı ḥālümüzce añlaruz ḥāẕıḳlaruz

Cürʻa-i cām-ı elesti içeli mest olmışuz
İy Muḥibbī ḥaşre dek ṣanma bizi ayıḳlaruz[1044]
Ü1-140a, Ü2-80b, Ü3-107bk, BY-51a, AE-98a

1218. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

İy kaşı ya cānı her kim saña ḳurbān eylemez
Müşkil olur işi günden güne āsān eylemez

Sen ḫarāb itmek neden iy ġam dil-i vīrānemi
Ḫānesin kendü eliyle kimse vīrān eylemez

Ne’yçün eylersin dilā fikr-i ẕeḳan dīvānesin
Bu mes̱eldür hīç kimse meyl-i zindān eylemez

[1043] Bu beyit Ü1’e:
Şehā derdüñ Muḥibbī’ye devādur
Ki bir laḥẓa degüldür derd ü ġamsuz
şeklindedir.

[1044] Mısra Ü3’te:
İy Muḥibbī tā ḳıyāmet böyle lā-yaʻ ḳıllaruz
şeklindedir.

Kūyuña varsam nedendür baña eylersin cefā
Çün kerīm olan bilürsin ẓulm-ı mihmān eylemez

Derdüñi dermān bilür cevrüñ gelür aña cefā[1045]
Anuñ-ıçun ḫasta dil derdine dermān eylemez

İy Muḥibbī kim görürse āfitāb-ı ḥüsnini
Göz yumar hīç ārzū-yı māh-ı tābān eylemez
Ü1-140a, Ü2-81a, Ü3-111a, BY-47b, AE-98a

1219. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Ġam meclisinde dīde-i eşk-nūşlardanuz
Nāyuñ yirine nāle-i dil gūşlardanuz[1046]

Eyler ḫayāl leblerüñi mest olup göñül[1047]
Dāyim şarāb-ı laʿl-ile serḫoşlardanuz

Şol deñlü nisār itdi gevher tācīr çeşmüm
Cānā bizi sen sanma eli boşlardanuz[1048]

Kūhsār-ı ʿışk pīşesinüñ nerre-şīriyüz
Sanma ki bizi ḥırṣ-ıla biz mūşlardanuz

Vaṣl olmadıysa şükr ġamı eksük olmadı
Hicrān şebinde anı derāġūşlardanuz

Şad ol dilā ki añdı seni cevr-ile nigār
Dirdüñ anı ki katı ferāmūşlardanuz

Bir gördi yine itleri ile bizi ḥabīb
Devlet irişdi başa dilā oşlardanuz [1049]

Āh eyledükçe itdi telāṭum sirişkümüz
Deryā gibi Muḥib hele pür cūşlardanuz[1050]
Ü1-140b, Ü2-81a, Ü3-108ak, BY-48a, AE-98b

[1045] cevrüñ gelür aña cefā: derdüñ gelür aña vefā Ü3
[1046] 1, 3 ve 5. beyitler BY'den alınmıştır.
[1047] Eyler ḫayāl leblerüñi mest olup göñül Ü3: Her dem ḫayāl-i yār-ıla bī-ḫūşlardanuz Ü1, Ü2, BY, AE
[1048] 3, 4 ve 7. beyitler Ü3'te yoktur.
[1049] oşlardanuz : uslulardanuz Ü2
[1050] Mısra Ü3'te:
Tañ mı Muḥibbī baḥrī gibi cūşlardanuz
şeklindedir.

1220. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Görmedin dil bagladum āh ol cefākārı henūz
Ol sebebden gīce gündüz eylerem zārı henūz

Çeşm-i bīmārın görelden ol kemān ebrūnuñ āh
Olmışam derdā anuñ hicriyle bīmārı henūz[1051]

Leblerüñ meyḫānesinden bir ḳadeḥ mey içmeden
Olmamışdur[1052] şaḥne-i zülfüñ giriftārı henūz

Naḳd-i cāna çün metāʿ-ı būse iḳrār eyledüñ
Dōstum inkār idüp gel bozma bāzārı henūz

Niçe yıldur bu Muḥibbī derdüñ-ile ḫastadur
İtmedüñ iy dil ṭabībi aña tīmārı henūz
Ü1-140b, Ü2-82a, Ü3-105bk, BY-52b, AE-99b

1221. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gösterelden gün yüzin ol mihr-i ʿālem-tābumuz
Āh kim kalmadı dilde ṣabr u gözde ḫᵛābumuz

Secdegāh-ı dil olaldan ṭāḳ-ı ebrū-yı nigār
Her yire baş egmezüz birdür bizüm miḥrābumuz

Gözlerüm gözeklerinden eşk-i ḫūnīn dökmege
Nāle vü feryād-ıla dildür bizüm ṭōlābumuz

Saz-ı ʿışḳa dem-be-dem iy dōstlar āheng-içün
Tārlardur tende her rīg dest-i ġam mıżrābumuz

Akarak çün başdan aşdı iy Muḥibbī göz yaşı
Ġarḳ ider āḫir seni bu çeşm-i pür-ḫūn-ābumuz
Ü1-141a, Ü2-82a, Ü3-104bk-110ak, AE-99b

1222. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Yüzüñe beñzemek hīç aya düşmez
Özini görmek ol bedr aya düşmez

1051 Mısra Ü3'te:
Sīne-i mecrūḥla oldum ḫaste bīmārı henūz
şeklindedir.

1052 olmamışdur: olmışamdur Ü3

Mu'anber zülfüñüñ cānā kemendi
Neden bilsem bu ben şeydāya düşmez

Kaçan nālişler itsem bezm-i ġamda
Figān u nāle kılmak nāya düşmez

Virüp dermānuñı al derd-i 'ışḳı
Bunuñ tek degme kez sermāye düşmez

Alan bir şemme bū sünbül saçından
Muḥibbī niç' ola sevdāya düşmez
Ü1-141a, Ü2-82a, Ü3-110b, AE-100a

1223. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Yıllar geçer üftādeye dilber naẓar itmez
Beñzer ki dil-i saḫtına yaşum es̱er itmez

Ben ḫāk iderem yüzümi tā basa yol üzre
Serkeşlik idüben gelüp andan güẕer itmez

Zer oldı ruḫum sīm yaşumdan baña ne sūd
Çün yār gelüp bir naẓar sīm ü zer itmez

İy bād-ı ṣabā ḫāk-i derin iki gözümçün
Luṭf eyle getür kim anı küḥl-i baṣar itmez

Çün gördi seni sevdi güzellerde Muḥibbī
Gözini açup fikret-i rūy-ı dīger itmez
Ü1-141a, Ü2-83a, Ü3-110bk, AE-100b

1224. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Dōstlar hicrān şebinde kim rehāyı istemez
Görüben cānān yüzini rūşenāyı istemez

İy ṭabībā çek elüñ bu sīne-i mecrūḥdan
Merhem-i vaṣlı gerek özge devāyı istemez

İy ṣabā zülfine el sun kıl anı 'ānber-feşān
Kim meşām-ı cān 'ıṭr-ı müşg-sāyı istemez

'Uzlet idüp kim kanā'at birle buldı iştihār
Pādişāh-ı dehr olup ol hūy u hāyı istemez

Nāle eyler bu Muḥibbī bezm-i ġamda ney gibi
Kankı bī-dil bu hevālarda nevāyı istemez
Ü1-141b, Ü2-83a, Ü3-110bk, AE-101a

1225. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Kuçabilsem nigārı pīrehensüz
Dir-idüm cān ʿayān görindi tensüz

İdenler vaḳt-i gülde geşt-i gülşen
Didiler ʿiyş ü nūş olmaz çemensüz

Ḫayālüñ gitmez iy dilber gözümden
Gerekmez dü cihānı baña sensüz

Görüñ aġyārı yāruñ işiginde
Perī olmaz imiş āh Ehremensüz

Muḥibbī yārı aġyār-ıla gördüm
Didüm ʿālemde gül var mı dikensüz
Ü1-141b, Ü2-83a, Ü3-111a, AE-101a

1226. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Senüñ ʿışḳuñ nigārā ġamsuz olmaz
Nite kim gözlerüm de nemsüz olmaz

Ṭabīb-i dilsin iy ārām-ı cānum
ʿİlāc it göñlüme merhemsüz olmaz

Degül ḫālī ġamuñ dil ḫānesinden
Bu ʿālemdür kişi maḥremsüz olmaz

Yaşum tār u ḳadüm çeng olalı āh
Figān u nāle zīr ü bamsuz olmaz

Muḥibbī yime ġam ġam gelse her gāh
Benī ādem muḳarrer ġamsuz olmaz
Ü1-142a, Ü2-83b, AE-101b

1227. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Tutışdı āteş-i hicre yanar bu cān-ı men sensüz
Muḳarrer cān gider benden kalur bu kurı ten sensüz

Benüm bu sīneme ḫār-ı belādur ʿārıżuñsuz gül
Baña gülşen olur külḫen idem seyr-i çemen sensüz

Ḥabībüm sorma gel şerḥ-i ġam-ı hicrānı sen benden
Zebānum lāl olur ḳudret mi var diyem suḫan sensüz

Cihān cümle olur sūz-ı derūnumdan benüm rūşen
İderem şemʿ-veş girye olam her encümen sensüz

Muḥibbī'yi dişüñ fikri yine deryāya ġarḳ itdi
Sirişkinden ʿaḳīḳ olur olıcak bil Yemen sensüz
Ü1-142a, Ü2-83b, Ü3-111ak, NO-53b, AE-101b

1228. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Derdā ki bu şeb dogmadı ol māh görinmez
Cān oldı revān ol büt-i dil-ḫ āh görinmez

Bu ḳıṣṣa-i pür ġuṣṣamı bu ẓulm u sitemden
Bir bir dir-idüm n'eyleyem ol şāh görinmez

Ḫāk-i derini gözlerüme kuḥl ideyordum
Kandadur ʿaceb bād-ı seḥergāh görinmez

Mecnūn-ṣıfat derd-ile vādīlere düşdüm
Yanumca baña olmaga hem-rāh görinmez

Āhum dütüni ʿālemi tār itdi Muḥibbī
Gerçi ki dinür bir sūz imiş āh görinmez
Ü1-142b, Ü2-84a, Ü3-111ak, NO-53a, AE-102a

1229. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Bu göñlüm murġı nāgāh itse pervāz
Anuñ ṣaydına ḥāżır çeşmi şahbāz

Göñülden saklaram rāz-ı dehānın
Degül dīvāne çün kim maḥrem-i rāz

Baş eg zülfe resendür cān u dilden
Disünler saña ʿuşşāk içre cānbāz

Eger nāz-ıla bāġa seyre gelse[1053]
Koya pāyına ser serv-i ser-efrāz

[1053] bāġa seyre gelse: seyr-i bāġa gelse Ü3

Muḥibbī olalı ʿışḳ-ıla Maḥmūd
Dimişlerdür aña ḥüsniyle Āyāz
Ü1-142b, Ü2-86b, Ü3-112b, AE-105a

1230. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Nigārā gül yüzüñsüz gül gerekmez
Lebüñ olmasa hergiz mül gerekmez

Giderme zülfüñi gel gül yüzüñden
Kim ola diye kim kākül gerekmez

Fiġān u āh u nālem gülşen içre
Yiterdi bülbüle ġulġul gerekmez

Geçid virmez gözümüñ yaşı taşdı
Kaşumdan özge aña pül gerekmez

Muḥibbī oldı çün bir zer-ḫarīdüñ
Revā mıdur diyesin kul gerekmez
Ü1-143a, Ü2-86b, Ü3-112b, NO-54a, AE-105a

1231. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Bulınur mı ʿaceb bir gül anuñ yanında ḫār olmaz
Ya bülbül var mı ʿālemde enīsi āh u zār olmaz

Güzeller gerçi bī-ḥaddür cefā vü cevre māyiller
Eger yolında cān virseñ senüñle biri yār olmaz

Gözümüñ yaşıdur revnak viren bu gülsitānuña
Dime kim olıcak bārān bitüp gül lālezār olmaz

Ne ḫoş idi eger dünyā yüze gülmese birkaç gün
Buña dil virmesün kimse ki dünyā pāyidār olmaz

Hevā-yı nefse kim uysa Muḥibbī soñı ḫacletdür
Bu pendi cān-ıla kim gūş iderse şermsār olmaz
Ü1-143a, Ü2-87a, Ü3-112ak, NO-226b, AE-104b

1232. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Cihān içinde ādem[1054] bī-ġam olmaz
Meger ḥayvān ola ol ādem olmaz

[1054] ādem: var mı NO

Ḥaḳ'uñ emriyle 'Īsī'yi vücūda
Getürmez her nisā bil Meryem olmaz

Cefā sengiyle miḥnet topragınsuz[1055]
Binā-yı 'ışḳı yapsañ muḥkem olmaz

Eger sensüz cihānı geşt idersem
Benüm bu ḫāṭırum hīç ḫurrem olmaz[1056]

Bi-ḥamdi'llāh muḥabbet[1057] ḫānesinde
Ġamuñdan ġayrı kimse maḥrem olmaz[1058]

Muḥibbī ḫoş görür 'ışḳ 'ālemini[1059]
Ki bundan özge hergiz ādem olmaz[1060]
Ü1-143b, Ü2-87a, Ü3-113a, NO-52a, AE-105b

1233. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Bir naẓarla ḫūn-ı dil cūş itdi oldı yaş göz
Döndürür deryāya āḫir yaşumı bu kaş u göz

Levḥ-i dilde kıl ḳalemle māh-rūlar naḳşını
Resm ider naḳşında māhirdür olup naḳḳāş göz

Ne ḳadar esrār-ı 'ışḳı sīnede ketm eyledüm
Girye ile bu cihān ḫalḳına ḳıldı fāş göz

Ṣun'-ı Ḥaḳḳ'ı añlamaz gün yüzine karşu naẓar
Zāhidi kılmañ 'aceb çün anda var ḫuffāş göz

İy Muḥibbī ṣabr u ṭāḳat cümle bir yirden gidüp
İtdi bir yüzden füsūn u siḥr ol ḫummāş göz
Ü1-143b, Ü2-87b, Ü3-104a, AE-106a

[1055] topragınsuz : topragına Ü1, Ü2, NO, AE
[1056] Bu beyit Ü3'ten alınmıştır.
[1057] muḥabbet: Muḥammed Ü1, Ü2, Ü3, AE
[1058] Bu beyit Ü3'te yoktur.
[1059] Mısra NO'da:
Muḥibbī ḫōş gör 'ışḳ 'ālemini
şeklindedir.
[1060] Bu beyit Ü3'te:
Göñül virme bu dünyāya Muḥibbī
Ki dil virür buña hīç ādem olmaz
şeklindedir.

1234. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Ġam tīrine her gāh bu sīnem siper olmaz
Kim dirse olur olsa da ulu hüner olmaz

Āhum tolanur gice vü gündüz ser-i kūyın
İy bād-ı ṣabā sanma ki sensüz eṡer olmaz

Münker dirilürse n'ola gün yüzine zāhid[1061]
Ḫuffāş-ṣıfatdur aña hergiz baṣar olmaz

Yanuñda eger sevme günāh-ısa nigārā
'Afv eyle ḫaṭā eylemedük çün beşer olmaz

Teşbīh kim ider gün yüzine mihr-ile māhı
Gün yüzine 'ālemde muḳābil ḳamer olmaz[1062]

Çevgān idüp zülfiñe el ursa nigārum
Top olmaga yolında anuñ degme ser olmaz

Aldanma göñül virme bu dünyā-yı 'acūza
Her kim ki göñül virdi bu dünyāya er olmaz

Kimdür ki diye 'ışḳı Muḥibbī başa iltdüm
'Ālemde bugün andan ulu derd-i ser olmaz
Ü1-144a, Ü2-92b, Ü3-107ak, M-31a, AE-111a

1235. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Cihān bāġında çün yār eksük olmaz
Anuñçün āh-ıla zār eksük olmaz

Ara pervānesin şem'-i cemālin
Bulursın yanmaga nār eksük olmaz

Kapuñ dārü'ş-şifā iy dil ṭabībi
Dem-ā-dem anda bīmār eksük olmaz

Dükenür sanma çeşmüm kīsesinden
Yime ġam anda dīnār eksük olmaz

Muḥibbī ister-iseñ genc-i ḥüsnin
Ḥaẕer kıl ejder ü mār eksük olmaz
Ü1-144a, Ü2-87b, Ü3-104a, AE-105b

[1061] 3, 5 ve 6. beyitler Ü3'te yoktur.
[1062] Bu beyit yalnız M'de vardır.

1236. Mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün

Ḫaṭuñ ser-fitne zülfüñ fitne-engīz
Ciger ḫūn oldı ġamdan dīde ḫūn-rīz

Kıya baksa eger cellād çeşmüñ
İder müjgānın ol dem ḫançer-i tīz

Virüpdür kūhken kūh içre başın
Leb-i şīrīni emdi şāh-ı Pervīz

Bahār eyyāmı gül devrinde zāhid
İder mi hīç meye ‘ışḳ[1063] ehli perhīz

Muḥibbī geşt kılduñ ‘ālemi çün
Olupdur vaḳt idesin ‘azm-i Tebrīz
Ü1-144b, Ü2-87b, Ü3-107a, AE-105b, S2-66a

1237. Fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilün

Tīgını cellād ġamzeñ dem mi var tīz eylemez
Öldürür nā-ḥaḳ yire ‘uşşāḳı perhīz eylemez

Çeşmüñe dirsem n’ola āḫir zamān fettānıdur
Fitne mi kaldı anı ol fitne-engīz eylemez

Her kişi cān terk ider sanma leb-i Şīrīn-içün
Anı kim Ferhād ider ‘ışḳ içre pervīz eylemez

Mu‘tekif olsam n’ola kūyuñda iy ārām-ı cān
Bir nefes senden cüdā bir kimse tecvīz eylemez

Dişlerüñle şem‘-i ḥüsnüñ bu Muḥibbī añmasa
Şi‘rini pür-sūz idüp naẓmın güher-rīz eylemez
Ü1-144b, Ü2-88a AE-106a

1238. Mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

‘Aceb olmaya ger yārum benümle hem-nişīn olmaz
Gedālar olı-gelmişdür ki şehlerle ḳarīn olmaz

Gözüm yaşı bile gitdi gidüp ol Yūsuf-ı Mıṣrī
Bu dil Ya‘ḳūb’ı ḥüzn içre kalur sanmañ[1064] ḥazīn olmaz

[1063] ‘ışḳ: zühd Ü3
[1064] sanmañ: sanma Ü1, Ü2, AE

Leb-i şīrīnine karşu yanaram tā seḥer çün şem'
Ben ol maḥrem-i şem' oldum viṣāli engübīn olmaz[1065]

Çıkarsa dūd-ı dil başdan ta'accüb itmeñüz hergiz
Sanur mısız ki sīnem içre āh-ı āteşīn olmaz

Ḫayāl-i mār-ı zülfeyni dem-ā-dem göñlüme gelsün
Ḳarār itmege sīnem gibi hergiz aña in olmaz

Tekebbür eyleyüp kendüñi yüksek görme alçak gör
Ezelden kibr olan yirde dimişlerdür ki dīn olmaz

Muḥibbī saña bir göñlek biçerler 'aḳluñı divşür
Ezelden böyledür 'ādet aña hīç āsitīn olmaz
Ü1-145a, Ü2-93b, NO-227a, AE-112b

1239. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

'İydde niçelerüñ irdi eli yâra henûz
Kaldı ortada dirīġā dil-i āvāre henūz

Başdan ayaga degin göz yaşına ġarḳ oldum
Līk su virdi bu dil āteşi bir pāre henūz

İy ṭabībā ser-i kūyuñda yatan ḫastalara
İtmedüñ çāre yatur cümlesi bī-çāre henūz

Gün gibi rūşen olup 'āleme 'ışḳuñ nūrı
Bu 'aceb gelmeye zāhid daḫı iḳrāra henūz

Hicr ara ḥasret-ile cān lebüme gelmiş-iken
Kimsene yok diye bu ḥālümi dildāra henūz

Oldı 'ālemlere destān Muḥibbī ḳıṣṣam
Yazmadan ben anı bu defter ü tomara henūz
Ü1-145a, Ü2-82b, AE-100a

1240. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Sidreden ḳāmetüñi biz daḫı bālā bilürüz
Gülşen-i ḥüsnüñi de ravżā'dan a'lā bilürüz

Niçe yıldur ki yiler zülfi hevāsında göñül
Başdan geçmeye ölince bu sevdā bilürüz

[1065] Bu beyit yalnız NO'da vardır.

Zülfüñi boynuma dakduñ didüm ol yār didi
Seni dīvāne-ṣıfat vālih ü şeydā bilürüz

Gözlerüm yaşına gel salma göñül zevraḳını
Bād-ı āh-ıla muḫālif anı deryā bilürüz

Ġamzeñ öldürse Muḥibbī'yi ne ġam ġam yimezüz
Leblerüñ mürdeler iḥyāsına ʿĪsī bilürüz
Ü1-145b, Ü2-88a Ü3-113bk, AE-106b

1241. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḥamdü-lillāh gün gibi çün ṣāfdur āyīnemüz
Ol sebebden kimseye bir ẕerre yokdur kīnemüz

İy göñül gülzāra varma gel temāşā it bugün
Servler yir yir elif dāġıyla gülşen sīnemüz

Şāh-ı ʿışḳuñ devletinde sanmañ eşke mālikūz
Laʿl ü gevherle tolu dildür bizüm gencīnemüz

Gel şikest itme cefā sengiyle cānā göñlümüz
Bir daḫı olmaz bütün ger sınsa bu āb-gīnemüz

İy Muḥibbī ġaflet itme aç göz uyḫudan uyan[1066]
Turmadan dirmekdedür murg-ı ecel çün çīnemüz[1067]
Ü1-145b, Ü2-88a, Ü3-112bk, H-94b, AE-106b

1242. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Ḫūn-ı dil-ile dīde olaldan ayagumuz
Vardur mey ile kāse-i zerden ferāġumuz

Dil tekyesinde yakalı ʿışḳuñ çerāġını
Yandı eridi kalmadı yürekde yagumuz

Ḥayrānuñ olmışuz ġamuñ esrārını yiyüp
Farḳ itmez-isek olmaz ʿaceb sol u sagumuz

Dil hāy u hūy-ı zāhidi almadı gūşına
Zīrā ṣadā-yı ʿışḳ-ıla pürdür kulagumuz

[1066] uyḫudan uyan: merdān-ısañ Ü2
[1067] çīnemüz: dānemüz Ü2

Sulṭān-ı ʿışḳ olsa Muḥibbī ʿaceb midür
Meh gibi var çü meclis-i ġamda çerāġumuz
Ü1-146a, Ü2-88b, Ü3-112bk, AE-107a

1243. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Cām-ı ʿışḳı nūş kılduk mest-i lā-yaʿḳıllerüz
Kendümüzden geçmişüz tā ḥaşre dek kanzillerüz

Ḫār u ḫesdür virmeyüz[1068] dünyā metāʿına göñül
Fāriġuz āzādeyüz dünyāda deryā-dillerüz

Okımaduk gerçi kim üstāddan bir ḥarf-i rāst
Fenn-i ʿışḳ içre velī her vech-ile kāmillerüz

Zāhidā mescidde rindānı iñen zemm eyleme
Ġāfil olma biz seni meyḫāne içre dillerüz

Virmedi ol māh-rū bir kez zekāt-ı ḥüsnini
İy Muḥibbī niçe yıl kūyında biz sāʾillerüz
Ü1-146a, Ü2-88b, Ü3-113ak, AE-107a

1244. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Bulınmaz gül enīs-i ḫār kılmaz
Ya bülbül var mıdur kim zār kılmaz

Cihānda var mı bir şemʿ-i şeb-efrūz
Yakup pervānesini nār kılmaz

Gelen andan baña cevr ü sitemdür
Maḥabbet şarṭını dildār kılmaz

Gerekdür ʿışḳ cānum gibi gizlü
Çü cān kendüzini iẓhār kılmaz[1069]

Şuʿā-ı şemse muḥtāc-iken ʿālem
Girür dervīş evine ʿār kılmaz

Günāh-ısa seni sevmek Muḥibbī
Gel öldür cürmine inkār kılmaz
Ü1-146a, Ü2-89a, Ü3-114a, BY-53ak, AE-107b

[1068] virmeyüz: met.: virmişüz
[1069] Bu beyit yalnız BY'de vardır.

1245. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Āh yıllar geçdi dilber göñlümi şād eylemez
Şāh kim zālim ola mülkini ābād eylemez

İctināb eyler ẓulümden dōstum kāfir daḫı
Ya nedendür zülf ü ġamzeñ ẓulm ider dād eylemez

Ben belā kūhınuñ açdum yolların dırnag-ıla
İtdügümi Bī-sütūn kūhında Ferhād eylemez

Her ne dirse ḥaḳḳuma uyma raḳībüñ sözine
Bilürem kim ol seni ḫayr işe irşād eylemez

Gülşen-i kūyuñda cānā gīceler bülbül gibi
Ṣubḥ olınca bu Muḥibbī ṣanma feryād eylemez
Ü1-146b, Ü2-91b, Ü3-104ak-114bk, AE-110a

1246. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zāhidā ṣanma senüñ tek biz selāmet ehliyüz
Bende-i ʿışḳ olalı şehr-i melāmet ehliyüz

Cemʿ olup bir araya derd ü belā ile elem
Bezm-i ġamda ʿiyş ider bir niçe ṣohbet ehliyüz

Laʿl-i nābı yādına güp güp düşüp mey-ḫāneye
Biz ḫarābātī olup cām-ı maḥabbet ehliyüz

Sen saçı leylī lebi şīrīn olaldan ḫusrevā
Biz de Ferhād-ıla Mecnūn gibi ṣobet ehliyüz

Ḫāk-i pāyı çün ele girdi Muḥibbī başa ko
Ġam yime şimden girü tāc-ı saʿādet ehliyüz
Ü1-146b, Ü2-91b, Ü3-115a, AE-110a

1247. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Görmege ben ʿāşıḳ-ı dil-ḫasteyi yār istemez
Dil ṭabībidür velī itmege tīmār[1070] istemez

Şād olurdum kūyına varsam anuñ biñ cān-ıla
Menʿ ider şād oldugum āh ol sitemkār istemez

[1070] tīmār: dermān Ü2

Zülfini añsam nigāruñ ḫālini medḥ eylesem
Kimse ʿanber adın añmaz müşg-i Tātār istemez

Eyledüm iẓhār ʿışḳuñ gerçi ben Manṣūr-vār
Dōstum zülfüñden özge bu göñül dār istemez

Gülşen-i ḥüsnüñde zār itme Muḥbbī'yi didüm
Didi bir gül var mıdur kim bülbülin zār istemez
Ü1-147a, Ü2-91b, Ü3-115a, AE-110b

1248. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gāh şīve gāh ʿişve gāh cevr ü gāh nāz
Öldürür ʿuşşāḳı bu nevʿ-ile itmez iḥtirāz

Nār-ı ġamdan yandı bagrum döndi çenge ḳāmetüm
Sīnede her bir kılum efġānlar eyler hem çü saz

Saklayam dirdüm şehā ʿışḳuñ rumūzın sīnede
Eşk-i çeşmüm rūy-ı zerdüm itdi āḫir keşf-i rāz

Zāhidā ʿışḳ ehlinüñ gel meẕhebi yokdur dime
Kankı mescidde senüñle kıldı bunlar di namāz

Bilmedüm bagrı[1071] Muḥibbī dilberüñ āhen midür
Raḥm idüp kılmaz naẓar itsem eger yüz biñ niyāz
Ü1-147a, Ü2-92a, Ü3-114ak, AE-111a

1249. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

ʿAceb bilsem n'içün cānān görinmez
Sitāremde meh-i tābān görinmez

Kılur Yaʿḳūb-veş dil āh u zārı
Kaçan ol Yūsuf-ı Kenʿān görinmez

Olursa tañ mı aḥvālüm diger-gūn
Baña çün ol şeh-i ḫūbān görinmez

Kılur dil bülbüli feryād u efġān
Anuñçün ol gül-i ḫandān görinmez

Leb-i laʿlinden özge dil-rübānuñ
Muḥibbī derdüñe dermān görinmez
Ü1-147b, Ü2-92a, Ü3-105a-115b, AE-111a

[1071] bagrı: ḳalbi Ü3

1250. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Āteş-i miḥnetle her şeb berḳ urur kāşānemüz
Sanasın bir ejder olmışdur dil-i vīrānemüz

İncinür sanma cefādan cevre muʿtād olmışuz
Süd yirine zehr-i ġamla bislemişdür anamuz

Zülfi zencīrinde çün baglandı sevdāyī[1072] göñül
Dōstlar hüşyār olur sanmañ dil-i dīvānemüz

Ḫaste-dilven dōstum cām-ı lebüñden cürʿa sun
Sāḳī-i devrān elinden dolmadan peymānemüz

Diñlemezdi Vāmıḳ u Ferhād u Mecnūn ḳıṣṣasın
İy Muḥibbī yār eger gūş eyleşe efsānemüz[1073]
Ü1-147b, Ü2-92b, Ü3-107ak-115b, AE-111b

1251. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Ele sāġar alalum şevḳ-ile rindāne biraz
Gel diñüz açılalum gülşene yārāna biraz

Şemʿ-i ḥüsnüñe görüp dün gice dil yandugını
Baña öykündi düşüp odlara pervāne biraz

Vaḳt-ı güldür ġam-ı devrānı ferāmūş idelüm
Sāḳiyā al elüñe devr ide peymāne biraz

Sıgmadı ḫumlara mey eyledi çün cūş u ḫurūş
Çıkdı ʿayyūḳa yine naʿra-i mestāne biraz

İltmedi ʿışḳı başa çünkim Muḥibbī Mecnūn
Girelüm baş açalum biz daḫı meydāna biraz
Ü1-148a, Ü2-93a, Ü3-115bk, AE-111b

1252. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kūy-ı dilberde egerçi biz maḥabbet beklerüz
Ẓāhirā gerçi maḥabbet līk miḥnet beklerüz

1072 sevdāyī: bu cān u göñül Ü3-107ak
1073 Mısra Ü3-107ak'da:
İy Muḥibbī yār işitse naʿra-i mestānemüz
şeklindedir.

Sīne ṭablını dögüp derbend-i ʿışḳ içre müdām
Rāh-ı müşkildür diyü ʿuşşāḳa nevbet beklerüz

Vāmıḳ u Mecnūn-ıla ʿışḳuñ şarābın nūş idüp
Gitdi anlar mest olup biz daḫı ṣoḥbet beklerüz

Āsitān-ı ʿışḳuñuñ zāhid ne bilsün ḳadrini
Biz bilürüz ḳıymetin[1074] anda saʿādet beklerüz

ʿĀşıḳuz itdük Muḥibbī derd ü miḥnet[1075] iḫtiyār
Biz ḫarābāt ehliyüz dāyim melāmet beklerüz
Ü1-148a, Ü2-93a, Ü3-115bk, NO-229a, AE-112a

1253. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zāhidā sanma senüñ tek biz selāmet beklerüz
Biz[1076] ḫarābāt ehliyüz dāyim melāmet beklerüz

Yimezüz dünyā ġamın meyl itmezüz hem çün meges
Ḳāf-ı istiġnāda ʿAnḳā-veş ḳanāʿat beklerüz

Āteş-i ʿışḳa yanar dil korkaruz āh itmege
Āşikār ola diyü ʿışḳuñı ġayret beklerüz[1077]

Yol ḫaṭar dervend-i ʿışḳuñ diyü āgāh eylerüz
Sīne-i ṭablı dögüp olmışdur ādet beklerüz[1078]

Göreli ola serv-ḳaddi cāmiʿ-i ḥüsn içre āh
Ḳāmet ide diyü nāgāh biz iḳāmet beklerüz

Ḫāk-i pāyüñle pür itdük şīşe-i çeşmi henūz[1079]
Hey ḳıyāmet ḳāmet it vaḳt oldı sāʿat beklerüz

Leşker-i eşki çeküp āhuñ livāsın kaldurup
İy Muḥibbī şāh-ı ʿışḳ olduk vilāyet beklerüz
Ü1-148b, Ü2-93a, H-60b, AE-112a

[1074] ḳıymetin: ādetin Ü1, Ü2, Ü3, AE
[1075] derd ü miḥnet: miḥnet ü derd Ü1, Ü2, Ü3, AE
[1076] biz: çün H
[1077] Bu beyit H'de yoktur.
[1078] 4 ve 5. beyitler yalnız H'de vardır.
[1079] itdük şīşe-i çeşmi henūz: itdüm yine çeşmüm şīşesin H

1254. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḥamdü-lillāh ġıll u ġışdan pākdür āyīnemüz
Ol sebebden yok-durur kimseye hergiz[1080] kīnemüz

Ġamze okların kemān ebrūlarından dem-be-dem[1081]
Atsa dilber ʿāşıḳuz karşu tutaruz sīnemüz

Bakmazuz hergiz gerekmez aṭlas u dībā ḥarīr
Üstümüzden eksük olmasun hemān[1082] peşmīnemüz

Sīne māl-ā-māldur dürr-i maʿāniyle müdām
Eksük olmaz tolıdur ḫarc eylesek gencīnemüz

Bu Muḥibbī'ye niçe bir atasın seng-i cefā
Kim bütün ide uşandı bu dil-i āb-gīnemüz
Ü1-148b, Ü2-94a, Ü3-115ak, NO-228a, AE-113a

1255. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Ḫırāmān ol yüri serv-i ser-efrāz
Yaraşur her ne deñlü eyleseñ nāz

Kaçan per açdı murġ-ı cān-ı Ferhād
Nigārı ḳaṣrına dek itdi pervāz

Ġam ayrılmaz benümle hem-dem oldı
Cihānda var mı anuñ gibi hem-rāz

Kebūter göñlümi çeşmi apardı
Şikārını alur elbette şahbāz

Gide cānān Muḥibbī nāle kılma
Bunı kim gördi mürde ide āvāz
Ü1-149a, Ü2-94a, 115ak

1256. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ẕerre gibi gün yüzüñüñ zār u sergerdānıyuz
Ṣubḥa dek sen gül-ruḫuñ biz bülbül-i nālānıyuz

Gerçi ḥayrān oldı dil gördi bu ben dīvāneyi
Līk biz de ol ḳamer ruḫsāruñuñ ḥayrānıyuz

[1080] kimseye hergiz: hīç bir kişiye Ü1, Ü2, Ü3, AE
[1081] Mısra NO'da:
Kaşı yayın bir ele bir ele ġamze okların
şeklindedir.
[1082] hemān: -Ü1

İtse biñ cevr ü cefā kılsa hezārān ẓulm u nāz
Rāżıyuz ol şāh-ı ḥüsnüñ bende-i fermānıyuz[1083]

Kaʿbe'dür kūyına varduk bizi bismil eylesün
Cānı tuḥfe eyledük itsün ḳabūl ḳurbānıyuz

Bu Muḥibbī'nüñ murādı bendeñ olmakdur hemān
Gerçi kim ẓāhirde biz de memleket sulṭānıyuz
Ü1-149a, Ü2-94a, Ü3-115ak, NO-227b, AE-113b

1257. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Laʿlüñ var-iken ġayrı baña cām gerekmez
Örtme yüzüñi zülfüñ-ile şām gerekmez

ʿĀşıḳ mı dinür yanmayıcak āteş-i hicre
ʿIşḳ ehli olan puḫte gerek ḫām gerekmez

Başın[1084] sakınan rāh-ı maḥabbetde ne ister
ʿIşḳuñ yolına kılmasun[1085] iḳdām gerekmez

Nāmūs nedür ʿāşıḳ anı eylemez idrāk
Nite ki ḫarābāt erine nām gerekmez

Ölince yüri yārı ṭaleb eyle Muḥibbī
ʿĀşıḳ olana dünyede ārām gerekmez
Ü1-149a, Ü2-81b, Ü3-110ak, H-68b, AE-98b

1258. Mefʿûlü mefâʿîlün mefʿûlü mefâʿîlün

Bir būseye cān naḳdin cānāne ḳabūl itmez
Bir cān nedür virseñ biñ cāna ḳabūl itmez

Rüsvā-yı cihān oldum mescidde yirüm yokdur
Meyḫāneye de varsam meyḫāne ḳabūl itmez

Nāṣiḥ sözüñi bildüm cümlesi kamu neyse
Naḳd isteyüben göñlüm efsāne ḳabūl itmez

Dünyā-yı denī iy dil bir köhne ʿacūz ancak
Aldanmaz aña hergiz merdāne ḳabūl itmez

[1083] Mısra NO'da:
Rāżıyuz biz ol güzeller şāhınuñ ḳurbānıyuz
şeklindedir.

[1084] başın: serden H

[1085] kılmasun: n'eylesün Ü3

Suçını Muḥibbī'nüñ 'afv eyle disem dilber
Sürer kapudan anı dīvāna ḳabūl itmez
Ü1-149b, Ü2-81b, Ü3-110a, AE-99a

1259. Mefâ'îlün mefa'îlün fe'ûlün

Dilā dil baglamak her işe olmaz
Maḥabbet gibi hergiz pīşe olmaz

Başumdan gitmesün zülfi hevāsı
Ser-i zülfi gibi endīşe olmaz[1086]

Tehī sanmañ n'ola gitdiyse Ferhād
Degül 'ışḳ kūhı ḫālī pīşe olmaz[1087]

Bakuñ bu dāġuma kūh-ı ġam içre
Benüm gibi peleng-i mīşe olmaz[1088]

Ciger ḫūnını saklamaga iy dil
Gözümden ġayrı aña şīşe olmaz

Muḥibbī kesmege bu sīne kūhın
Elüñde ġamdan özge tīşe olmaz
Ü1-149b, Ü2-81b, Ü3-110a, H-58a, NO-50a, AE-99a

1260. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Raḥm eyle disem yāra ider nāza ser-āġāz
'Āşıḳ ki niyāz eyleye ma'şūḳa kılur nāz

Ẕikr-i leb-i la'lüñ olalı vird-i zebānum
Her bir yañadan gūşuma irer benüm āvāz

Noḳṭa dehenüñ sırrını fāş itmeye hergiz
Terk-i dil ü cān eyleye açılmaya bu rāz

Bir dem şeb-i hicr içre ḫayāl-i ser-i zülfüñ
Ḫālī mi olur gözden eyā serv-i ser-efrāz

[1086] Bu beyit H'de:
Gider mi zülfinüñ sevdāsı serden
Dükenmez böyle bir endīşe olmaz
şeklindedir.

[1087] Bu beyit H'de yoktur.

[1088] Bu beyit yalnız H'de vardır.

Minḳārına aldukda göñül didi Muḥibbī
Beñzer ki göñül murġını kapdı gözi şahbāz
Ü1-150a, Ü2-82b, Ü3-110ak, AE-99b

1261. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Ger öldürseñ beni cān bīm kılmaz
Olur mı dil ki cān teslīm kılmaz

Muʿallimden cefālar ögrenürsin
Neden dirsin vefā taʿlīm kılmaz

Dehānuñla miyānuñ sırr-ı ġaybī
Ḫıredmend anı hīç tefhīm kılmaz

Bahā-yı vaṣl eger alsa gözümden
Bu dehri sanmañuz pür sīm kılmaz

Muḥibbī uşbu şiʿr-i dil-pesendi
ʿAcep var mı görüp taʿẓīm kılmaz
Ü1-150a, Ü2-82bb, Ü3-110b, AE-100b

1262. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Cehd itme dilā yār-ı vefādār ele girmez
Sanma ki velī cevr ü cefākār ele girmez

Niçeye degin ḥabs olasın çāh-ı zenaḫda
Assun ko seni zülfi gibi dār ele girmez

ʿIşḳ[1089] ḫastasıyım ko beni ḥālümde ṭabībā
Ölmekden evlā derdüme tīmār ele girmez

Gül ruḫlarınuñ şevḳi ile gülşene vardum
Didüm ki dilā nāleler it yār ele girmez

Dil ḫānesini yıksa Muḥibbī yine dildār
Anı da yapar böylece miʿmār ele girmez
Ü1-150b, Ü2-83b, Ü3-110bk, NO-53a, AE-100b

1263. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Görmedüm ʿālemde ben bir māh-rū aġyārsuz
Gülşen içre nite kim bir gül açılmaz ḫārsuz

[1089] ʿışḳ: ġam Ü3

Kaşlaruñ çīn eyleme kūyuñda nālem işidüp
İy yüzi gül çün bilürsin bülbül olmaz zārsuz

Leblerüñ dārü'ş-şifāsından cevāb ister göñül
İy ṭabīb-i dil olursa olmasun tīmārsuz

Şīşe-i nāmūsı sırsam dōstlar ʿayb eylemeñ
Dokunan seng-i cefādur ʿāşıḳ olur ʿārsuz

Kıl ḥaẕer zülfinden el sunma Muḥibbī ḥüsnine
Bu muḳarrerdür ki genc olmaz cihānda mārsuz
Ü1-150b, Ü3-104ak-111ak, AE-101b

1264. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Firḳatiyle her gice ṭañ mı ola bī-ḫᵛāb göz
Laʿl-i nābuñ yādına her dem olur ḫūn-āb göz

Serv ḳaddüñ tāze ter olsun diyü iy ġonca-leb
Seyl-i eşkümi döker her dem olup ṭolāb göz

Bahr-i ʿışḳuñdan ḫalāṣ olur mı bu dil zevraḳı
Eşk-i çeşmüm oldı deryā ortada girdāb göz

Bulmadum ben leblerüñ māmendi bir ʿĪsī-nefes
Görmedi laʿlüñ gibi bir gevher-i nā-yāb göz

Nār-ı firḳatdür bugün bildüm çü dūzaḫdan ḫaber[1090]
Gil olurdı ten Muḥibbī dökmese seyl-āb göz
Ü1-151a, Ü2-88b, Ü3-104b-112bk, M-33a, AE-106b

1265. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zülfi zencīrinde göñlüm kim görüp şeydā dimez
Yā şarāb-ı ʿışḳ-ıla sermeste kim rüsvā dimez

Göñlümüñ feryād elinden kime varup dād idem
İrmek ister gördügi zülfe uzun sevdā dimez

Sīne pūlād olsa da ġamzeñ ider andan güẕer
Şol muḳavves kaşlaruña dōstum kim ya dimez

Māhı gördüm gün yüzüñden dem-be-dem alur żiyā
Kim ola bilsem saña mihr-i cihān-ārā dimez

[1090] ḫaber: beter Ü3-112bk

ʿĀlemi laʿl-i zülālinden ser-ā-ser kandurur
Bu Muḥibbī teşneye[1091] geldüçe bir kez mê dimez
Ü1-151a, Ü2-92a, Ü3-104ak-114ak, AE-110b

1266. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Var mıdur bir ʿışḳ eri kim vaṣl-ı cānān istemez
Ya belāya mübtelā derdine dermān istemez

Ol ki dest-i himmet-ile cāme-i cān çāk ide
Zer libās u aṭlas u dībāyı sulṭān istemez

Kim ki nūr-ı Ḥaḳḳ-ıla dil ḫānesin rūşen kılur
Yiter aña hergiz ol şemʿ-i şebistān istemez

Menzilin gūr oldugını ʿāḳıbet her kim bilür
Efser-i Ḫusrev'le ol taḫt-ı Nerīmān istemez

İy Muḥibbī faḳr-ıla iden ḳanāʿat iḫtiyār
Sīm ü zerden yapılan ḳaṣr-ıla eyvān istemez
Ü1-151b, Ü2-93b, Ü3-115bk, AE-112a

1267. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zeyn idüp geydi yine ḫilʿati eşcār sebz
Döşedi saḥn-ı çemen aṭlas-ı jengār sebz

Bir şeref virdi cihāna irişüp faṣl-ı rebiʿ
Her diken tāze görindi olup iẓhār sebz

Serv beñzetdi yine cāmesini cāmesine
İtdi gülşende libāsın meger ol yār sebz

Akıdur dürr ü cevāhir yine bārān-ı bahār
Anuñ-ıçun görinür bir yaña kühsār sebz

Ölmiş-iken bu zemīn buldı yine tāze ḥayāt
Tañ mı ger olsa Muḥibbī gülşen ü gülzār sebz
Ü1-151b, Ü2-93b, Ü3-114ak, AE-112b

1268. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ehl-i ʿışḳa ol şeh-i ḫūbān nigāhı eylemez
Ġırredür ḥüsne anuñçün dād-ḫᵛāhı eylemez

[1091] Teşneye Ü3-114ak: teşnesi Ü1, Ü2, AE: ḫastası Ü3-104ak

Pāy-būsın isteyü yolında ben oldum helāk
Hergiz ol bed-ḫū basup üstüme rāhı eylemez

Ol ki yaşın sīm ü derd-ile yüzin zer eyleye
Māla māyil oluban sevdā-yı cāhı eylemez

ʿĀşıḳ oldur yār eger yagdursa yüz seng-i cefā
Başına biñ zaḫm iderse hergiz āhı eylemez

Seni sevdügi günāh-ısa Muḥibbī sevdügüm
Gün gün artar ʿışḳı sanma ol günāhı eylemez
Ü1-152a, Ü2-94b, Ü3-116ak, AE-113b

1269. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Seḥerden gülşene bülbül varur gül kārını bilmez
Ne deñlü eylese nāle güler gül zārını bilmez

Güneş yüzine dildāruñ muḳābil olmak istermiş
Zevāli görinür beñzer neden miḳdārını bilmez

Dehānıyla miyānından ḫaberdār olmadı kimse
Göñül ḥayretde kalmışdur yog-ıla varını bilmez

Ṣafā bilübeni Manṣūr özine sırrı fāş itdi
Bilürken ol ezel dārı dimeñ siz dārını bilmez[1092]

Viren bāzār-ı ʿışḳ içre alan cān naḳdini derdi[1093]
Ḥaḳīḳatde odur ʿāşıḳ dimeñ bāzārını bilmez

Gözi bīmārıdur her dem Muḥibbī'yi iden tīmār[1094]
Bilür bīmār kılmasın neden tīmārını bilmez

Bu dünyā-yı sitemkārı sevüp ṭūl-ı emeller ne
Bugün ne olısar ḥāli kişi ḫōd yarını bilmez
Ü1-152a, Ü2-94b, Ü3-116ak, NO-227a, AE-113b

[1092] 4 ve 7. beyitler yalnız NO'da vardır.
[1093] Mısra Ü1, Ü3, Ü3 ve AE'de:
Viren cān naḳdini bāzār-ı ʿışḳ içre alup dirdi
şeklindedir.
[1094] Mısra Ü1, Ü2, Ü3 ve AE'de
Nigārā nergis-i mestüñ Muḥibbī'yi ider tīmār
şeklindedir.

1270. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Saçuñla 'ārıżuñ iy 'ālem-efrūz
Birisi Ḳadrdür birisi Nevrūz

Cemālüñ görmek oldı çün müyesser
Ḫudā'dan istedüm irişdüm[1095] emrūz

Żiyā-yı şem'e yokdur iḥtiyācum
Olaldan şu'le-i āhum şeb-efrūz

Eger çāk itse bagrum tīġ-ı ġamze
Ne ġam müjgānı nāvekdür[1096] ciger-dūz

Muḥibbī 'ışḳ-ıla bulduñ ḥarāret
Anuñçün oldı şi'rüñ böyle dil-sūz[1097]
Ü1-152a, Ü2-94b, Ü3-116a, NO-228b, AE-114a

1271. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Dil ser-i zülfi hevāsıyla perīşāndur henūz
Göñlümi kılan şikeste ol perī-şāndur henūz

Kuralı ṣaḥrā-yı dilde ḫaymesin sulṭān-ı 'ışḳ
'Aḳl u ṣābrum gitdi benden aña fermāndur henūz[1098]

Sanmañuz bir daḫı ma'mūr ola bu dil kişveri
Leşker-i ġam yıkalıdan daḫı vīrāndur henūz

Kanum içdi lebleri inkār idüp şāhid diler
Buña ne şāhid gerek kim lebleri kandur henūz

Niçe yıldur cevher-i eşküm yolında ḫarc olur
Kāse-i çeşmüm tolu yāḳūt u mercāndur henūz

Sehv-ile itüm dimiş ben 'āşıḳa bir kez nigār
Adın añdum diyü ol demden peşīmāndur henūz[1099]

Gülsitān içre kızardı göreliden gün yüzüñ
İşidelden zülfini sünbül perīşāndur henūz

[1095] irişdüm: işitdüm Ü3
[1096] nāvekdür: olursa Ü3
[1097] dil-dūz: dil sūz Ü3
[1098] 2, 4, 6 ve 7. beyitler MN'den alınmıştır.
[1099] Şiirin bu mısraından önceki kısımları varak eksikliğinden dolayı M'de yoktur.

İy ecel billāhi ṣabr it gelme bu dil mülkine
Ol perī-rūnuñ ḫayāli anda mihmāndur henūz

Cān virüp ger būse alduñsa dime virdüm bahā
Dü cihānı bile virseñ aña erzāndur henūz[1100]

Sevdügüm kimdür anuñ adını çün olmaz dimek
Bu ḳadar bilmek yiter kim nā-müselmāndur henūz

ʿIşḳ cāmını Muḥibbī çün ezel nūş eyledi
Daḫı ol demden berü sermest ü sekrāndur henūz
Ü1-152b, Ü2-85a, Ü3-113b, M-32a, AE-103a, MN-1839

1272. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Çün terk eyledi bizi ol gülʿ-iẕārumuz
Bülbül gibi ne tañ ki ola āh u zārumuz

Yollarda kaldı gözlerüm āh intiẓār-ıla
Gel ḥadden aşdı iki gözüm intiẓārumuz

İlte meger kūyuña ol dem ki ġubārumuz
Bir gün eger muvāfıḳ esse rūzigārumuz

Sakla cemālüñ ayını iy āfitāb-ı ḥüsün
Gökler yüzine bir gün irişür şerārumuz

Ṣabr eylemege çünki Muḥibbī'de yok mecāl
Gitdi dükendi kalmadı dilde ḳarārumuz
Ü1-153a, Ü2-85b, Ü3-111bk, AE-103b

1273. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İtdi ol zülfi muʿanber kākülin zencīrümüz
Ġam yimek dīvāneler oldı bizüm tedbīrümüz

Gerçi yolında nigāruñ cān u dil kılduk sebīl
Müstedām olsun ki cevrüñ eylemez taḳṣīrümüz

Zāhidā menʿ eyleme maḥbūb u meyden dönmezüz
Çün mey-i nāb-ıla olmışdur bizüm taḫmīrümüz

Gīceler tā ṣubḥa dek ney gibi efġān eylerüz
Bu umīda ne getürür görelüm taḳdīrümüz

[1100] Bu beyit M'den alınmıştır.

Āh kim biz ʿömr içinde bir nefes hīç gülmedük
İy Muḥibbī ʿālem içre miḥnet oldı yirümüz
Ü1-153a, Ü2-8b, Ü3-112a, M-32a, AE-103b

1274. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Ḫaṭṭuñı göreli artarsa ʿaceb mi ġamumuz
Devr-i ḥüsnüñde şehā var-ıdı ḫoş ʿālemümüz

Yār çün kim naẓar itmez bu sözüm gevherine
Māl-ı Ḳārūn ise de ko yire geçsün demümüz

Çün Mesīḥā gibi ʿālemde mücerred geçerüz
Tañ mı ḳudsīler eger olsa bizüm maḥremümüz

Gözlerüm yaşı yañılmaz gice vü gündüz akar
Müstedām ola ki artar anuñ-ıla demümüz

Niçe yıldur ki bugün mātem-i Mecnūn tutaruz
Kankı ʿāşıḳ tutısar biz ölicek mātemümüz

Yār bir gün dimedi ḥāl-i Muḥibbī niçedür
Niçe yıldur ki yarur yāra bizüm ādemümüz
Ü1-153a, Ü2-86a, Ü3-112a, AE-104a

1275. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Amān virmez baña bir dem ġam u derd ü belā hergiz
Kimesne yokdur ʿālemde benüm tek mübtelā hergiz

Ser-i zülfinde her bir mū bilür yüz biñ cefā vü nāz
Velī bir mū ḳadar bilmez bu ʿālemde vefā hergiz

Cefā vü cevri dildāruñ baña mihr ü vefādan yig
Ġam-ı ʿışḳından olmasun bu cān u dil cüdā hergiz

İlāhī her zamān artur anuñ mihrini göñlümde
Bilürem eylemez gerçi anı terk-i cefā hergiz

Muḥibbī ol cefākāruñ olursa rāh-ı kūyında
Dimez aña nedür ḥālüñ ve yāḫūd merḥabā hergiz
Ü1-153b, Ü2-76a, Ü3-112ak, AE-104b

1276. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gülmedi ʿālemde bir gün bu dil-i ġamnākümüz
Bilmezüz ne gösterür daḫı ʿaceb eflākümüz

Acımazdum öldügüme iy ṣanem hicrüñle ger
İledürse bu ṣabā kūyuña āḫir ḫākümüz

Dilde peykānuñ kalur geldükçe ġamzeñ okları
Anuñ-ıçun oldı āhen-dil dil-i bī-bākümüz[1101]

Bir boyı servüñ firāḳından görenler yaşumuz
Bir akar sudur didiler dīde-i nemnākümüz

Noḳṭadur agzı didük kıldur bili fehm eyledük
Dūrbīn olsa Muḥibbī tañ mıdur idrākümüz
Ü1-153b, Ü2-86b, Ü3-112ak, M-31b, AE-104b

1277. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Tīredür ġamdan ḫarāb oldı dil-i vīrānemüz
Meh gibi bir gīce tog gel rūşen olsun ḫānemüz

Gāh kūhsār u gehī vādī göñül eglencesi
Degme yirlerde ḳarār itmez dil-i dīvānemüz

Aç yüzüñ çāk-i girībān eylesün ʿāşıḳlaruñ
Güm güm ötsün hāy u hūdan gūşe-i meyḫānemüz

Ḫayl-i rindāna Muḥibbī tañ mı olsam tācdār
Bir ḳadeḥ meydür başumda efser-i şāhānemüz

Gerçi kıldum her ġazelde niçe biñ siḥr ü füsūn
Ḫūblar gūşına almaz līk bu efsānemüz
Ü1-154a, Ü2-89b, Ü3-113ak, AE-108a

1278. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Çün ġamdan özge kalmadı bir ġam-güsārumuz
Geçse ʿaceb mi nāle ile rūzigārumuz

Bülbül gibi n'ola dil iderse fiġān u āh
Çünki çevürdi yüzini ol gülʿ-iẕārumuz

[1101] Gazelin bundan sonraki iki beyti varak kaybından dolayı M'de yoktur.

ʿUşşāḳa çāre dirler-idi ṣabr u ya sefer
Kalmadı ṣabr terk iderüz biz diyārumuz

Sakın cemāl ü ḥüsnüñi iy āfitāb-ı ḥüsn
Gökler yüzine irişe nāgeh şerārumuz

Eyler egerçi her kişi bir nesne ile faḫr
Her dem[1102] Muḥibbī ʿışḳ-ıladur iftiḫārumuz
Ü1-154a, Ü2-89b, Ü3-113bk, AE-108a

1279. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Nev-bahār eyyāmı geldi geçdi ʿömrüm yārsuz
Bülbül-i şūrīde n'itsün çün ola gülzārsuz

Gül yüzüñsüz ʿāleme kılmaz naẓar cān bülbüli
Gülşen ü bāġ-ı İrem külḫen görinür yārsuz

Öpmek isterdüm ruḫından ḫaṭṭın iẓhār eyledi
Didüm iy ārām-ı cān hīç gül olur mı ḫārsuz

Pāymāl olsam ne ġam iy ḥüsn ilinüñ ḫusrevi[1103]
Bu meṡel meşhūrdur kim ʿāşıḳ olur ʿārsuz

Niçe gündür bu Muḥibbī hicrüñ-ile ḫastadur
Bir soragel dōstum cān virmesün tīmārsuz
Ü1-154b, Ü2-90a, Ü3-113bk, A-27a, M-33a, AE-108b

1280. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Şūrīde olup söze kaçan başlaruz biz
Bülbül ile gūyā ki sebaḳdaşlaruz biz

Bir ẕerre degül ḳıymet-i dünyā yanumuzda
Baş terkin urur dünyede evbāşlaruz biz

Geh mest olup cürʿa saçaruz felek üzre
Miḥnet ġamını yiyici[1104] ʿayyāşlaruz biz

Dil ḫānesini naḳş iderüz ḫūn-ı cigerle
Taṣvīr-i ḫayāl idici naḳḳāşlaruz biz

[1102] her dem Ü3: bizüm Ü1, Ü2, AE
[1103] Ḫusrevi: serveri A
[1104] yiyici: içici Ü3

Efġān ile zārī ḳıluruz gice vü gündüz
Bir oñmayası ġam-zede ḳallāşlaruz biz[1105]

……………………………………..
………………………………āşlaruz biz
Ü1-154b, Ü2-86a, Ü3-111bk, AE-104a

1281. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Dōstlar ben ölmedin billāhi tedbīr eyleñüz
'Işḳ içinde ḥālümi ol yāra taḳrīr eyleñüz

Çünki görmeklik müyesser olmadı görsün gözüm
Bāri yārumla beni bir yirde taṣvīr eyleñüz

Ḳatlüm içün ḫaṭ getürmiş ol şeh-i ḫūbān yine
Ġam beni şimden girü öldürdi taḳdīr eyleñüz

Göz karasın ḥall idüp dildāra yazdum nāmeyi
Dōstlar luṭf eyleyüp eşkümle taḥrīr eyleñüz

Leylī zülfidür iden her dem beni mecnūn-ṣıfat
Bu Muḥibbī'ye hemān tedbīr-i zencīr eyleñüz
Ü1-155a, Ü2-90a, Ü3-113bk, AE-108b

1282. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Göstermez oldı gül yüzin ol gül'iẕārumuz
Eksük degüldür anuñ-ıçun āh u zārumuz

Her dem viṣāle va'de ider eylemez vefā
Vardur egerçi yār-ıla ḳavl ü ḳarārumuz

Ölsem yolında āteş-i āhum 'alem olup
Gökler yüzine irgüre her dem şerārumuz

Meydān-ı 'ışḳ içinde atup āhum okların
Taşlar dikildi oldı nişāne mezārumuz

'Işḳ āteşiyle yandı kül oldı bu cān u dil
Āḫir savurdı ġam yili geldi ġubārumuz[1106]

[1105] Gazelin mahlas beyti Ü1'de yoktur. Müstensih şiirin sonunda 1 beyit yazılacak kadar boşluk bırakmıştır. Söz konusu beyit diğer nüshalarda da yoktur.

[1106] 5 ve 6. beyitler Ü3'te yoktur.

ʿIşḳı şarābıdur beni mest ü ẖarāb iden
Tā ḥaşr olınca gitmeye dilden ẖumārumuz

İlte Muḥibbī kūy-ı nigāra ġubārumı
Yarı kılursa bir gün eger rūzigārumuz
Ü1-155a, Ü2-89a, Ü3-113ak, AE-107b

1283. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Būseyi ferdāya saldı dün gice cānānumuz
İntiẓār-ıla geçüp çıkmadı ṣubḥa cānumuz

Bagrını yir yir delüp feryāda çün bil bagladı
İşidelden dōstlar ney nāle vü efġānumuz

Şol ḳadar kan agladum hicrün beyābānında kim
Kalmadı ẖūn-ı cigerden akmag-ıla kānumuz

Vādi-i ġamda Sikender gibi bu dil teşnedür
Çıkmadan cānum[1107] meded iy çeşme-i ḥayvānumuz

Her kaçan el ursa çevgān-ı ser-i zülfine yār
Cān-ıla serden tolısardur bizüm meydānumuz

Gel beni öldür vefā kıl ʿahdüñe didüm didi
Bī-vefālık resmidür ʿālem içinde şānumuz

İy Muḥibbī derd-i ʿışḳa yok mıdur didüm devā
Didiler ölmekden özge yok aña dermānumuz
Ü1-155b, Ü2-89b, Ü3-114b, AE-107b

1284. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dōstlar luṭf eyleyüp aḥvālümi yāra diñüz
Derd-ile dil-ẖasteyem kalmadı bende bet beñiz

Eksük itmez çıkarur her dem maʿānī cevherin[1108]
Dōstlar şimden girü göñlüme bir[1109] deryā diñüz

Dil ṭabībidür meded derdüme dermān eylesün
Kaldı cāndan bir ramaḳ aḥvālümi yāra diñüz

[1107] çıkmadan cānum Ü3: çıkmadı cāna Ü1, Ü2, AE
[1108] cevherin: dürlerin Ü3
[1109] bir: siz Ü3, S1, H1, T

Kullarumdur kapuma gelsün didi ol pādişāh
Her murādı virürem cān-ıla tek siz isteñüz

ʿIşḳuñuñ ne evveli vardur u ne ḫōd āḫiri
İntihāsı yok yine siz evvelinden başlañuz

Bu Muḥibbī şiʿrinüñ[1110] herkes ne bilsün ḳıymetin
Ehl-i derd olan bilür ḳadrini aña söyleñüz
Ü3-103b, NO-49b, S1-64a, H1-48a, T-72a

1285. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yolına cān virdügümi gerçi cānān istemez
ʿĀşıḳuñ faḫrıdur ol sanmañ anı cān istemez

Hāy u hūdan dil kaçar ancaḳ virür başa ṣudāʿ
Olmaga cümle cihān mülkine sulṭān istemez

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñi gördüm ko yüzümi süreyim
Mü'min olmaz ol kişi āyāt-ı Ḳur'ān istemez

Didüm öldürsün koñuz kūyındaki ʿāşıḳları
Nev-civāndur didiler nā-ḥaḳ yire kan istemez

Aglamayınca gelüp sen gül gibi açılmaduñ
Bāġ-ı ḥüsnüñ dōstum sanma ki bārān istemez

Her ne söz kim söyledüñ virür ḥaḳīḳatden ḫaber
Līk güş itmege anı degme nādān istemez[1111]

Bu Muḥibbī anuñ içün şiʿrini itdi bülend
Şimdiki şāʿirleri kendüye aḳrān istemez
Ü3-103b, NO-50b

1286. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Seni künh-ile kimse bilmek olmaz
Ne deñlü diḳḳat olsa görmek olmaz

Gözüñ yaşı günāhuñı añ aksun
Ne deñlü aksa anı silmek olmaz

[1110] şiʿrinüñ: şiʿrini T
[1111] Bu beyit Ü3'te yoktur.

Gelür her şādīnüñ ardınca biñ ġam
Cihānda ʿāḳil olan gülmek olmaz

Urur ʿāşıḳ olanlar baş terkin
Diyen kimdür ki ʿāşıḳ ölmek olmaz

Ne yazulu ise ḫayr [u] eger şer
Okudurlar saña bilmemek olmaz

Suval olmaya ger virme cevābı
Göñülde olanı söylemek olmaz

ʿİnāyet kıl Muḥibbī seni bulsun
Seni künh-ile kimse bilmek olmaz
NO-50b

1287. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Ḫırāmān salın iy serv-i ser-efrāz
Yaraşur her ne deñlü eyleseñ nāz

Yanar pervāne şemʿe nāle kılmaz
Çü çıkmaz mürdelerden hergiz āvāz

Şikār idem umaram sen hümāyı
Çün idem himmetüm murġını ben bāz

İder bülbül kılur āh u fiġānı
Kaçan kim güller açılup ola yaz

Ola ki baka raḥm ide yüzüñe
Muḥibbī kan-ıla ruḫsāruña yaz

Niyāz itdüm varup didi ḥabībüm
Senüñ var bir niyāzuñ bende biñ nāz

Gözüm yaşıyla āh āhum elinden
Olupdur bu ikisi kāşif-i rāz
NO-51a

1288. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Cevr ider ʿāşıḳlara ol şeh nigāhı eylemez
Güş kılmaz bir naẓarla dād-hāhı eylemez

Niçe yıllar ḥasretem pā-būsına oldum helāk
Görüñ ol bed-ḫū güẕer ol ḫāk-i rāhı eylemez

Lāf idüp dil ṣabr idem dirdi firāḳa sālhā
Sāle ṭāḳat mı ider çün ḫefte māhı eylemez

Rūyını zer eyleyüp kim ola kapuñda gedā
Māla māyil oluban sevdā-yı cāhı eylemez

Ol ki ʿāşıḳdur Muḥibbī yaksa ger tīr-i cefā
Cāna biñ zaḫm irse de feryād [u] āhı eylemez
NO-51b

1289. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Görüp cānā yüzüñi ʿālem-efrūz
Gicem Ḳadr olsa günüm tañ mı Nevrūz

Eger çāk itse göñlüm tīġ-ı çeşmüñ
Ne ġam tīr-i müjeñdür çünki dil-dūz

Şebüm rūşen ider göñlüm çerāġı
Dinürse tañ mıdur aña şeb-efrūz

Düriş ḫayra vü şerden ictinābıt
Dimesünler senüñ içün bed-āmūz

Muḥibbī şiʿrüñi gören ḥasen dir
Ki anda gizlü var maʿnā ciger-sūz
NO-51b

1290. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Ol yār bu ben ʿāşıḳa hergiz naẓar itmez
Sengīn diline nāle vü yaşum eṡer itmez

Ḫāk-i rāh olup būse idüm pāy-ı der idüm
Ol yār-ı cefā-cū bu ʿaceb andan güẕer itmez

Sīm olsa yaşum zerd-i ruḫum baña ne assı
Çün yār bugün iltifet-i sīm ü zer itmez

Gördüm yüzüñi kaldı gözüm gitmedi andan
Kim göre anı gayrı yire bir naẓar itmez

İy bād-ı ṣabā getüresin ḫāk-i derinden
Sanma ki Muḥibbī anı küḥl-i baṣar itmez
NO-52a

1291. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Ol yār geçer nāz-ıla bir dem naẓar itmez
Sāḫtdur dili nāle vü āhum es̱er itmez

Hem-rāh olam ten didi cānum gider olsa
Cān şöyle gider ḫafīce ki hergiz ḫaber itmez

Gün yüzüñ ile alnuñı kim görse ḥabībüm
Dil çeşmin açup görmege şems [ü] ḳamer itmez

Sanmañ ki göñül meyl ide dünyā-yı ʿacūza
Kāniʿ olıcak ültifet-i sīm ü zer itmez

İy yār-ı cefā-ḫū Muḥibbī göz[i] yaşın
Teskīn iden ḫāk-i derüñdür diger itmez

Baḥr oldı gözüm yaşı telāṭumlar iderse
Āhum yilidür dokına kemdür es̱er itmez

Cürmüme benüm bakmayuban itdi şefāʿat
Bu luṭf-ıla bu keremi her beşer itmez
NO-52b

1292. Mef'ûlü fâ'ilâtun mef'ûlü fâ'ilâtün

Derdā dirīġ dilber nālem benüm işitmez
Biñ pend [ü] biñ naṣīḥat olsa birini dutmaz

ʿIşḳuñ naʿīmi ḫoşdur ḫaṣmı da līk müşkil
Bir loḳma ki dehāna sıgmaya kimse yutmaz

ʿUşşāḳı işigüñde öldürmegil ḥabībüm
Meşhūr bu mes̱eldür kesilse baş bitmez

Geldi dehāna mīmüñ irem gibi murāda
Muṣḥaf cemālüñ açup kimdür tefe"ül itmez

Senden umar Muḥibbī derdlü diline dermān
Koyup kapuñı cānā ġayrı kapuya gitmez
NO-54a

1293. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Meclisi kıldı müşerref dün gice cānānumuz
Mürde idük buldılar tāze ḥayātı cānumuz

Kūyuña gelmiş senüñ ṣaf ṣaf durur ʿāşıḳlaruñ
Kullardur dir ki gelsün görelüm sulṭānumuz

Ehl-i ʿışḳuñ başları cemʿī nedür didüm didi
Durımaz işler ezel bir dem bizüm ser-ḫānumuz

Göñlüme geldi nüzūl itdi yine sulṭān-ı ġam
Şöyle beñzer ḫoş gelüpdür aña bu vīrānumuz

Şemʿ-i ḥüsne iy Muḥibbī cān u ser itme dirīġ
Bāl ü per yakdı diye dilber bizüm pervānumuz
NO-226a

1294. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ehl-i ʿışḳa ol şeh-i ḫūbān nigāhı eylemez
Ġırredür ḥüsne anuñçün dād-ḫˇāhı eylemez

Behr-i pābūsı içün yolında ben oldum helāk
Bir kez ol bed-ḫū başup üstüme rāhı eylemez

Ol ki yaşı sīm ü derd-ile yüzi zer eyleye
Māla māyil oluban sevdā-yı cāhı eylemez

ʿĀşıḳ oldur yār ger yagdursa ṣad seng-i cefā
Başa biñ zaḫm irse hergiz āh u vāhı eylemez

Seni sevdügi günāh-ısa Muḥibbī sevdügüm
Gün gün artar ʿışḳı sanma ol günāhı eylemez
NO-228a

1295. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Ḫırām ol yüri iy serv-i ser-efrāz
Yaraşur her ne deñlü eyleseñ nāz

Raḳīb ölmiş didüm el-ḥamdü-lillāh
Ölen[de] ḫōş dil eyler ḥamde āġāz[1112]

[1112] 2 ve 3. beyitler AE'de yoktur.

Baña sensüz bulınmaz hīç çāre
Gelüp bī-çāreyem gel çāre-i sāz

Kaçan per açdı murġ-ı cān-ı Ferhād
Nigārı ḳaṣrına dek itdi pervāz

Ġam ayrılmaz benümle maḥrem oldı
Cihānda var mı anuñ gibi hem-rāz

Kebūter göñlümi çeşmi apardı
Şikārını alur elbette şah-bāz

Gide cānān Muḥibbī nāle kılma
Bunı kim gördi mürde ide āvāz
NO-228b, AE-113a

1296. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Alup zülfiyle oynar dil resen-bāz
Kıyar cānına her kim ola canbāz

Niyāz itsem kaçan dildāra karşu
Yüzini çevürüp ider baña nāz

Gözi üstinde gören kaşlarını
İki teldür sanur dakındı şehbāz

Bakarsın kanda bir güzel görürseñ
Dilā bu deñlü miḥnetler saña az

Muḥibbī şiʿrini rindāne söyler
Olursa şiʿr içinde tañ mı mümtāz
NO-261a

1297. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her kişiye gösterür yüzini ol meh lā dimez
Baña geldükçe neden pinhān ider mā dimez

Sīne ṣaḥrāsına dil dikdüm nişān ol ṭıfl içün
Atsun ġamz okların ebrūlara kim ya dimez

Şemʿ-i ḥüsne dil yana pervāne-veş ḫāmūş olur
İñleyüp bülbülleyin feryād u āh u vā dimez

Dil saklar sırr-ı ʿışḳı sīnede cānı gibi
Öldüreler rāzını iẓhār idüp aṣlā dimez

Bu Muḥibbī yazsa ḥüsni āyetin dil levḥine
Okıyan dir buncılayın kimseler inşā dimez
NO-261b

1298. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḳudret-i ṣunʿ-ı Ḫudā'dur sende olan kaş göz
Kim göre ḥayret basar döker anuñçün yaş göz

ʿAḳl u ṣabrum bir ugurdan anı yagma eyledi
Kimseye virmez emān bir laḥẓa ol cemmāş göz

Dīdeler yaş dökdügince kirpügüm cārūb olur
İşigüñ pāk itmege eyler özin ferrāş göz

Sırruñı ketm eyle didüm göñlüme āh eyleyüp
Didi çün yaşum yeñilmez ider āḫir fāş göz

İy Muḥibbī ʿāşıḳuñ gör ne gelüpdür başına
Niçe biñ yirden anuñ bagrında çıkdı baş göz
BY-46b

1299. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Yüzümi gösterem dir āḫir itmez
Muḳarrer bildüm anı ẓāhir itmez

Baña itdügini zülf[i] hemīşe
Dinen ayruksı hīç bir kāfir itmez

Muṭīʿitdi cihān ḫalḳını cümle
Gözi itdügi siḥri sāḥir itmez

Dil ü cāna meṭāʿbir būseñ aldum
Benüm bu assumı bir tācir itmez

Ḫarābāt ehlidür ʿāşıḳ Muḥibbī
Anūn içün libāsın fāḫir itmez
BY-47a

1300. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Tīr-i āhum irdi eflāke daḫı nālem henūz
İy ḳamer bir şeb degülsin vāḳıf-ı ḥālüm henūz

Cān u dil bāl ü perümdür yakdı anı nār-ı ġam
Varabilmem kūyuña çün bī-per ü bālüm henūz

İstedükçe vaṣluñı salduñ beni ferdālara
ʿÖmr taʿcīl itdi ben fikr-i meh ü sālüm henūz[1113]

Ol perī-rū yüzüm üzre bir ḳadem bassun diyü
Yüzümi ḫāk eyledüm yollarda pā-mālüm henūz

Bu Muḥibbī ḥālini taḥrīre almışdur ḳalem
Niçe defter toldı şerḥ olmadı aḥvālüm henūz
Ü3-108b, BY-47a

1301. Mefʿûlü fâʿilâtun mefʿûlü fâʿilâtun

Ol yār[1114] benümle bir dem oldugı yokdur olmaz
Mūnis perīye ādem oldugı yokdur olmaz

Didüm yüzüñi görsem andan ayaguñ öpsem
Didi ki bundan aḳdem oldugı yokdur olmaz

Cevr ü cefāya māyil çokdur güzeller ammā
ʿAhd ü vefāsı muḥkem oldugı yokdur olmaz

Mihr umma dehr-i dūndan andan gelen cefādur
Kimse cihānda ḫurrem oldugı yokdur olmaz

Āh it Muḥibbī her dem olmadı yār maḥrem[1115]
ʿĀşıḳ olur mı bī-ġam oldugı yokdur olmaz
Ü3-105bk, BY-48a, S1-65b, H1-49, T-74a

1302. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Vaʿde-i vaṣl eyledi çünki bize cānānumuz
İy ecel bir dem tevaḳḳuf eyle alma cānumuz

[1113] Mısra BY'de:
ʿÖmr taʿcīl itmede ben fikrüme sālem henūz
şeklindedir.
[1114] ol yār: dilber S1, H1, T
[1115] olmadı yār maḥrem : kim gördi yār[ı] maḥrem Ü3, BY

Ş'ol ḳadar āh okların atdum bugün çarḫdan[1116] yaña
Kıldı eflaḳi müşebbaḳ[1117] geçüben peykānumuz

Sen tenūr-ı 'ışḳ-ıla yanup kül olalı göñül
Bezm-i ġamda kalmadı ekl itmege biryānumuz

Ẕerrece gūş itmedi ol mihri yok feryādumı
Līk 'ālem topdoludur nāle vü efġānumuz

Bezm-i ġamda ḫūn-ı dil nūş itmege yārān ile
Miḥnet ü derd ü elem oldı bizüm peymānumuz[1118]

İy Muḥibbī olmasak biz Ḫusrev-i mülk-i suḫen
Böyle raġbet bulmaz idi defter ü dīvānumuz
Ü3-108a, BY-48b, S1-63b, H1-48a, T-78a

1303. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Zāhidā sanma bizi cennet ya gülzār isterüz
Ṣāf ḳalbüz görmege su gibi dīẕār isterüz

Pūte-i 'ışḳ içre yanup ḫāliṣ olduk zer gibi
Olmazuz dünyāya ṭālib sanma dīnār isterüz

Baş açuk ġam tekyesinde olmışuz abdāl-ı 'ışḳ
Sanmañuz şimden girü nāmūs-ıla 'ār isterüz

Her viṣālüñ çünki bildük āḫiri hicrān imiş
Terk-i vaṣl[1119] itdük anuñçün hicri nā-çār isterüz

'Āşıḳuz gerçi Muḥibbī dutduk istiġnā yüzin
Ne vefā-yı yār u ne ḫod ḳahr-ı aġyār isterüz
Ü3-108ak, BY-49a, S1-67b, H1-51a, T-78b

1304. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Gözlerüm yaşına cūy-ı āb beñzer beñzemez
Nālesine göñlümüñ dōlāb beñzer beñzemez

Ġamzesi ḫançer çeküp 'āşıḳların ḳurbān ider
Çeşm-i cellādına hīç ḳaṣṣāb beñzer beñzemez

[1116] bugün çarḫdan: bu şeb gökden S1, H1, T
[1117] müşebbaḳ: müşebbek S1, H1, T
[1118] peymānumuz: mihmānumuz BY, S1, H1, T
[1119] terk-i vaṣl: vaṣlı terk S1, H1, T

Mescid-i ḥüsnin[i] seyr iden ṣafālar kesb ider
Kaşlarınuñ ṭāḳına miḥrāb beñzer beñzemez

Ḫaymedür bu perde-i çeşmüm ḫayāli şāhına
Tār-ı eşküme benüm ıṭnāb beñzer beñzemez

Döne döne āteş-i hicre yanup yakılmışam
İy Muḥibbī göñlüme ḳebāb beñzer beñzemez
BY-49a

1305. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zāhidā sanma bizi biz nefs iġvāsındayuz
Ya cihāna meyl idüp dünyā temennāsındayuz

Yanaruz nār-ı maḥabbetle dem-ā-dem şemʿ-veş
Dūdumuz serden çıkar biz ʿışḳ sevdāsındayuz

Olmaduk dünyā-yı dūna cān-ıla biz müşterī
Zīra[1120] birkaç gün hemān ancak temāşāsındayuz

ʿĀriyetdür ten libāsından dahı ʿār eylerüz[1121]
Ne pelāsın isterüz dehrüñ ne dībāsındayuz

Künc-i mescid mesken olmaz ser-bürehne ʿāşıḳa
Zāhidā Mecnūn-vār biz ʿışḳ ṣaḥrāsındayuz[1122]

Bir olaldan yanumuzda āsümān-ıla zemīn
Anuñ içün biz anuñ ne zīr ü bālāsındayuz

ʿĀşıḳuz ancak hemān dīẕārdur maḳṣūdumuz[1123]
Sanma cennet isterüz zāhid ya[1124] ḥavrāsındayuz

Çün miyān-ı yārda varlık hicāb oldı bize
Dāyimā alup nefes virdükçe ifnāsındayuz

Naḳş-i dünyāya Muḥibbī dil virüp aldanmazuz
Ṣūrete meyl itmezüz zīrā ki maʿnāsındayuz
Ü3-107a, BY-50a, S1-68b, S2-67b, H1-51b, T-75b

[1120] zīra: bunda T
[1121] eylerüz: eylemez S1, H1
[1122] 5 ve 6. beyitler Ü3, S1, H1 T'de yoktur.
[1123] 7 ve 8. beyitler S2'de yoktur. Bu beyitlerden ikincisi T'de de yoktur.
[1124] ya: ne BY

1306. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Āh kim ben bülbüle gül yüzlü yārum söylemez
İñledüp gūş itmeyüp feryād u zārum söylemez

Zülf[i] çevgānıyla çelmez başumı top eylesem
ʿIşḳ meydānında ol çābük-süvārum söylemez

Āh kim Tañrı selāmını baña virmez geçer
Çeşm-ile kılmaz naẓar ol ġamze-kārum söylemez

Anı sevmek cān-ıla bildüm günāh imiş baña
Her gün artar bu günāhumdur ki yārum söylemez

İy Muḥibbī niçe ġamda olmasun bu ḫasta-dil
Bir niçe gündür ki ol zībā nigārum söylemez
BY-50b

1307. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İdesin diyü ḳıyām iy serv ḳāmet beklerüz
İşügüñden gitmeyüp biz tā ḳıyāmet beklerüz

Niçe yıldur yollar üzre düşüben ḫāk olmışuz
Bir gün ola basasın diyü hey āfet beklerüz

Bekle ṣūfī dāyimā sen var selāmet gūşesin
ʿĀşıḳuz rindüz hemīşe biz melāmet beklerüz

Kārbān-ı ḫalḳ bir bir göçiyor çalındı kūs
Biz daḫı göçmege geldük anda nevbet beklerüz

Tūġra-yı ġamla Muḥibbī sīne-i ṭablı dögüp
Bu ṭarīḳ-ı ʿışḳ dervendinde miḥnet beklerüz
BY-50b

1308. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ṭāḳatum ṭāḳ oldı ṣabrum ḳalmadı soldı beñiz
Dil ṭabībine meded bu ḫasta dil ḥālin diñüz

Şol ḳadar kan agladum hicrüñ beyābānında kim
Ser-te-ser mülk-i cihānı ġarḳ idüp oldı denīz

Ḳatlüme ḳaṣd eyledi beñzer yine şehlā gözüñ
İy kaşı ya sīneme dek tīrüñ olsun degmeñüz

Kāʿbe-i kūyında ḳurbān oldum dimiş ṣalā
Hey müselmānlar meded ʿuşşāḳa iʿlām eyleñüz

Kim-durur cānā dir-iseñ derd-i hicre mübtelā
Ġāyet ile ḫasta-dildür bu Muḥibbī bendeñüz
BY-51a

1309. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Cevr-ile öldürse beni yār niyāz
Devleti pāyende vü ʿömri dırāz

Kapsa tañ mı bu kebūter göñlümi
Zülfine dirler anuñ çün şāhbāz

Çarḫ aldı eline çīnī siper
Tīr-i āhumdan idelden iḥtirāz

Gerek dilden dehānı rāz-ı pinhān
Ki dīvāne degüldür maḥrem-i rāz

Muḥibbī ʿışḳ-ıla cān terkin ur kim
Olasın cümle ʿuşşāk içre mümtāz
BY-51b

1310. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Yanumdan bir dem eksilmez ġam u derd ü belā hergiz
Bulınmaz derd-i ʿışḳ-ıla benüm tek mübtelā hergiz

Hezārān cevr ider zülfi kılınuñ her biri cānā
Velī bir mū ḳadar kılmaz[1125] baña mihr ü vefā hergiz

Vefāmı ʿışḳı yolında İlāhī besbeter eyle
Bilürem itmedi itmez o meh terk-i cefā hergiz

Ser-i kūyına vardukça yüzini dönderür benden
Dirīġ ol seng-dil itmez benümle merḥabā hergiz

Muḥibbī rāh-ı ʿışḳ içre egerçi pāy-māl oldı
Ġam-ı ʿışḳından olmasun dil ü cānum cüdā hergiz
Ü3-106ak, BY-51b, S1-70a, H1-52b, T-78a

[1125] kılmaz: itmez S1, H1, T

1311. Feʿilâtün mefâʿilün feʿilün

Cevri çok pür cefāyı kim sevmez
Mihri yok bī-vefāyı kim sevmez

Her nefes nāle kılur can u göñül
Meclis içinde nāyı kim sevmez[1126]

Tūtiyādur gözüme ḫāk-i deri
Küḥl içün tūtiyāyı kim sevmez

Görinür zülf içinde ʿārıż-ı yār
Şeb-i tār içre ayı kim sevmez

Meyl ider göz yaşına serv gibi
Bu cihān içre māyı kim sevmez

Sāye salsa gedāyı şāh eyler
Pes ol zülfi hümāyı kim sevmez

Bu Muḥibbī giceler[1127] bülbül-vār
İñiler āh u vāyı kim sevmez

Ḥamdü-lillāh Muḥammed ümmetiyüz
Cān-ıla Muṣṭafā'yı kim sevmez
Ü3-104b, BY-52a, S1-67a, H1-50b, T-74b

1312. Müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün

Ġam ile bu ḥālüm tebah aḥvālümi sormaz mısız
Yārān nedür ḥālüñ diyü bu ḥālümi sormaz mısız

Gördüm dutışdum āteşe ol şemʿ-i ḥüsn-i dil-keşe
Yandı perüm pervāne-veş bu bālümi sormaz mısız

Āh ġam şebinde gīceler tā ṣubḥ olınca iñlerem
Bu nevʿedür ḥālüm benüm meh sālümi sormaz mısız

Ehl-i günāh olanları dirler yakarlar āteşe
Ġāyet günāhum çok benüm aʿmālümi sormaz mısız

Bī-kes Muḥibbī derd-ile bir derde duş oldı yine
Kullar başına gelmesün aḥvālümi sormaz mısız
Ü3-106ak, BY-52b

[1126] Bu beyit Ü3, S1, H1 ve T'de yoktur.
[1127] bu Muḥibbī giceler: giceler bu Muḥibbī S1, H1, T

1313. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Sa'y eyleme aġyārsuz[1128] yār ele girmez
Gülşende nite bir gül-i bī-ḫār ele girmez

Ḳarż eyle yine dīdelerüm ḫūn-ı cigerden
Sanma dükene dirhem ü dīnār ele girmez[1129]

Gönder ilerü ġamzeñi iy yār-ı cefā-cū
Çeşmüñ gibi kan döküci ḫūn-ḫ̌ār ele girmez

Dutduñsa göñül[1130] düzdini ḥabs eyle zenaḫda
Zülfüñ gibi asmaga anı dār ele ele girmez

Cān naḳdine bir būseye bāzār idelüm gel
Bir daḫı benüm gibi ḫarīdār ele girmez

Sensüz n'iderem cenneti yā ḥūr-ı behişti
Bir bencileyin 'āşıḳ-ı dīzār ele girmez

Cān ile seni sevmek eger ola günāhum
'Ālemde Muḥibbī gibi günehkār ele girmez
Ü3-103ak, BY-52bk, S1-66a, H1-50a, T-73b

1314. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Sākin-i kūyuñ olan bāġ u gülistān istemez
'Ārıżuñ gören o hergiz ḥūr u ġılmān istemez

Ser-i ser-geşteñe[1131] sevdāñ-ıla āşüfte olan
Ḫāṭırın cem' eyleyüp zülf-i perīşān istemez[1132]

'Āşıḳ-ı dil-ḫasta kim işigüñi bālin ide
Başını kaldurmayup derdine dermān istemez

Nāz-ıla el ursa dilber zülfinüñ çevgānına
Kangı bī-dil top idüp başını ġalṭān istemez

Kūy-ı dilberde Muḥibbī'ye gedā olmak yiter
Bu cihāna ser-te-ser olmaga sulṭān istemez
Ü3-105b, BY-53a, S1-63a, H1-47b, T-76a

[1128] sa'y eyleme aġyārsuz: aġyārsuz 'ālemde dilā S1, H1, T
[1129] 2 ve 3. beyitler Ü3'te yoktur.
[1130] dutduñsa göñül: tutsañ çü göñül S1, H1, T
[1131] ser-i ser-geşteñe: bu ser-i ser-geşte S1, H1: bu dil-i ser-geşte T
[1132] Bu beyit S1, H1 ve T'de bir sonraki beyitle yer değiştirmiştir.

1315. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Tīredür zülfüñ ġamından bu dil-i vīrānemüz
Gün yüzüñ ʿarż eyle tā rūşen ola kāşānemüz

Bir ḳılıyla bend idüp zülfi dutar bu göñlümi
Bend ü zencīr dutmaz iken bu dil-i dīvānemüz[1133]

Şemʿ-i ḥüsnüñe yanaldan bu göñül pervāne-veş
Şemʿe yanmak ögredür gör bu dil-i pervānemüz

Her ġazelde anuñ içün eyledüm siḥr ü füsūn
Māh-rūlar ḫūblar gūş ideler efsānemüz

Tācdārıyuz Muḥibbī gūşe-i meyḫānenüñ
Oldı serde bir ḳadeḥ[1134] mey efser-i şāhānemüz
Ü3-103ak, BY-53a, S1-66b, H1-50a, T-74a

1316. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sanmañuz cevr ü cefā yār eylemez
Giñ cihānı başuma dār eylemez

ʿĀlem içre var mıdur gülşende gül
Ṣubḥ olınca bülbülin zār eylemez

Şemʿ-i rūşen var mı yāḫūd bir gice
Yakuban pervānesin nār eylemez

Virmiş iken būsesin cān naḳdine
N'oldı bilmem döndi iḳrār eylemez

Āhum ile gözlerüm yaşı benüm
Ḳalbi āhendür aña kār eylemez

Niçe yıllar ḥabs ider dil düzdini
Zülfine bilsem neden dār eylemez

Bu Muḥibbī gözleri cevherlerin
Yoluña sanma ki īs̱ār eylemez
BY-53ak

[1133] dīvānemüz: vīrānemüz S1, H1
[1134] bir ḳadeh mey: sāġar-ı mey S1, H1, T

1317. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dōstlar rāh-ı ʿādemde ġam olaldan zādumuz
Ol sebebden ehl-i ʿışḳ içre anılur adumuz

Hīç olur mı ki ola andan ḫalāṣ bu murġ-ı dil
Dāne ḫāl ü dām zülf ü çeşm ola ṣayyādumuz

Hey ne ẓālimsin ʿaceb ferdāyı hīç aññmaz mısın
Şöyle ẓann itme ki maḥşerde alınmaz dādumuz

Geldi dilde şāh-ı ʿışḳ bir ḫāne bünyād eyledi
Didi günden güne muḥkem dura bu bünyādumuz

Bir feraḥ gelse Muḥibbī ġam hemān ardıncadur
Anuñ içün bu fenā dārında yokdur şādumuz
Ü3-105bk, BY-53b

1318. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Cemālüñ ʿālem-ārādur muḳābil āfitāb olmaz
Kara zülfüñ şeb-i tārdur velī aña ḥicāb olmaz

İrem bāġı-durur ḥüsnüñ virür bülbüllerüñ revnaḳ
Gider aġyārı kapuñdan ki bülbülle ġurāb olmaz

İñen medḥ itme iy zāhid şarāb-ı kevs̱eri her dem
Şarāb-ı nāb ḥāżırdur ki bundan yig şarāb olmaz

Dilüm āvāredür yā Rab ki bir ān eylemez ārām
Ġamı bir laḥẓa dūr olmaz gözümde çünki ḫᵛāb olmaz

Muḥibbī kūyuña varsa talar[1135] ol dem seg-i kūyuñ
Ya ne'yçün dirler iy ḥūrī ki cennetde ʿaẕāb olmaz
A-26b, M-32b

1319. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Göreli dīde ḫaṭ-ı sebzüñi yaşın yiñemez
Āh ider derd-ile bagrındaki başın yiñemez

Didiler gözlerinüñ ālını terk itdi nigār
Dil didi gözlerine hey dise kaşın yiñemez

[1135] talar: diler M

Tīr-i müjgānı ile durmaz akar ḫūn-ı ciger
Bu iki ḫūnīlerüñ kimse savaşın yiñemez

Dutışup şem'-i ruḫı şevḳine[1136] pervāne gibi
Dil-i şūrīde olup içi vü taşın yiñemez

Aglar-ısa bu Muḥibbī tañ mıdur Ya'ḳūb-veş[1137]
Göreli dīde ḫaṭ-ı sebzüñi yaşın yiñemez
Ü3-108bk, M-33b, S1-69a, H1-52a, T-76b

1320. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

'Aynuma almam cihānı dōstlar ben yārsuz
Gözine 'ālem ḳafeṣdür bülbülüñ gülzārsuz

Kūh-ı ġamda kalmışamdur rūz u şeb āh eylerem
Bilmezem kim n'olısar ḥālüm benüm dildārsuz

Yārı aġyār-ıla bir yirde görüp ol dem didüm
Bu cihān bāġında bir gül bitmez-imiş ḫārsuz

Āhum odından sakın kim bir nihāl-i tāzesin
Sīne pür-sūzam benüm ḥālī degüldür nārsuz

Kūy-ı yārı n'eylerem görmek dilerem yārı ben
Bu Muḥibbī cennete ḳāyil degül dīdārsuz
Ü3-107ak, M-34a

1321. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Bakmaz oldı āh kim küsdi bize cānānumuz
İy dirīġā gidiserdür ḫasta tenden cānumuz

Öpdügin gördüm ḳadeḥ agzında ol meh-pārenüñ
Ol sebebdendür akar her dem bu gözden kanumuz

Va'de-i vaṣl ider-idüñ bir zamān iy dil-firīb
Bāda mı virdi 'aceb kim bilmezem peymānumuz

Zülfini çevgān idüp alsa ele ol şehsüvār
Cān-ıla serden tolısardur bizüm meydānumuz

[1136] şevḳine: şem'ine M
[1137] Mısra Ü3, S1, H1 ve T'de:
Dem-be-dem aglar-ısa ṭañ mı Muḥibbī ḫasta
şeklindedir.

Lāle gibi koma elden dāyimā peymāneyi
İy Muḥibbī çün bilürsin tolısar peymānemüz
M-34b

1322. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Şemʿ-veş kan aglaram tā ṣubḥa dek dildārsuz[1138]
Bülbül-i şūrīdeyem kim düşmişem gülzārsuz

Gül yüzüñden dūr olalı ḫastadur cān bülbüli
Gülşen-i ġamda bugün kalmış-durur tīmārsuz

Nāle vü feryād u zārīdür benüm dün gün işüm
Yā İlāhī olmasun ʿālemde kimse yārsuz

Dilerem kim küfr-i zülfinden anuñ dūr olmayam
Olur-ısam[1139] bu cihānda olmayam zünnārsuz

Ruḫlaruñsuz bu Muḥibbī āh iderse tañ mıdur
Bülbül-i şūrīdenüñ ḥāli n'olur gülzārsuz
Ü2-90b, Ü3-104bk-114bk, M-34b, AE-109a

1323. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sūz-ı ʿışḳumdan ḥikāyet eyledüm yāra biraz
Didi ʿāşıḳ dirilen hergiz şikāyet eylemez

Dutalum ben sırr-ı ʿışḳı dilde pinhān eylesem
Rūy-ı zerdüm surḫ-ı eşküm eylemez mi keşf-i rāz

Ḫūn-ı dil eyler temevvüc her kaçan āh eylesem
Dāne dāne gözlerümden dökilür hem çü kirāz

İy göñül virdüm naṣīḥat saña anı dutmaduñ
Her ne deñlü ʿışḳ-ıla çekseñ cefālar saña az

İy Muḥibbī bu cihānuñ ālına aldanma gel
Saña dürlü dürlü luʿblar gösterür [gel] Ḥaḳḳ'a yaz
Ü2-112b

[1138] Varak kaybından dolayı şiirin M'de sadece ilk üç mısraı vardır.
[1139] Olur-ısam: olısaram Ü3-114bk

1324. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Ḫırāmān salın iy serv-i ser-efrāz
Bıraksa yok bu ḫāke çok eger az

Yüzini görmege varsam nigāruñ
Niyāz itsem ider ol baña biñ nāz

İrişmez baña sensüz hīç çāre
Gelüp bī-çāre kānrā çāre-saz

Per ü bāl açdı murġ-ı cān-ı Ferhād
İrüp ḳaṣrına Şīrīn itdi pervāz

Cüdā olsa Muḥibbī nāle kılmaz
Ki zīrā küştelerden gelmez āvāz
Ü2-112b

1325. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Güzeller[den] vefā hergiz görinmez
Velī ġayrı cefā hergiz görinmez

Görüben çeşm-i şehlāsını yāruñ
Ki āhū-yı Ḫıṭā hergiz görinmez

Fırāt'a döneliden uşbu yaşum
Benüm çeşmüme mā hergiz görinmez

Cüdā olalı cānsuz cisme döndüm
Yok olsa cān baka hergiz görinmez

Egerçi ki belādur 'ışḳ-ı ḫūbān
Muḥibbī'ye belā hergiz görinmez
Ü2-114b

1326. Mef'ûl fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Olmadı benüm sözüm katuñda revā henūz
Bu derd-i 'ışḳa olmaz imiş āh devā henūz

Mihrüñle yine ẕerrelerüm irdi semāya
Āhum yiliyle oldı cihān pür hevā henūz

Yolına durup yār güzer eyleyüp didi
Bunda daḫı durur imiş mübtelā henūz

Sevdā-yı zülf başuma çünki belā imiş
Artmakdadur gün-be-gün āh bu belā henūz

Dil ḫasta yatur kimsene ḥālini sormadı
Eyler Muḥibbī ṣubḥa degin āh u vā henūz
Ü2-114b

1327. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yana kılsañ göñlüme şevḳum daḫı olur sitīz[1140]
Nite kim āteş dökseñ rūşenāsı ola tīz

İy cefā-ḫū niçeye dek idesin cevr ü sitem
Yiter itdüñ tīġ-ı hicrān-ıla cismüm rīze rīz

Oda yanar şuʿlesinden āhumuñ bu nüh felek
Gözlerüm yaşı katında ḳaṭredür bu heft deñiz

İki nesne ʿışḳuma şāhid degül mi kıl naẓar
Birisidür gözümüñ kanlu yaşı biri beñiz[1141]

İşigüñde yüzini ḫāk itmek ister bu Muḥib
Umar anı kim olasın bāde içseñ cürʿa-rīz[1142]
Ü2-115a, Ü3-116ak

1328. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Gözümüñ yaşına mānend cihān içinde āb olmaz
Bu dil nālişler itdükçe dinür böyle dolāb olmaz

Nigārā çārdeh sāla irişdüñ ḥüsnüñi ʿarż it
Yigirmiye irişince ʿayāndur māhitāb olmaz

Seni uyḫuda görmege olupdur çeşmüm rāżī
Bunı bilmez ʿaceb bu ki göz-i ʿāşıḳda ḫᵛāb olmaz

[1140] Şiirin ilk üç beytinin vezni ile son dört beytinin vezni farklıdır. Bu son dört beyitten birincisi ile dördüncüsü Ü3'ten düzeltilmiştir. İkinci ve üçüncü beyitler Ü3'te olmadığından Ü2'deki şekliyle kalmıştır.

[1141] Bu beyit Ü2'de:
İkisi ʿışḳuma şāhid degül mi
Gözümüñ kanlu yaşı biri beñiz
şeklindedir.

[1142] Bu beyit Ü2'de:
Muḥibbī yüzini ḫāk itmek ister
Umar ger eyleye ol cürʿasın rīz
şeklindedir.

Şehā mihr ü vefāñ yokdur sayılsa bir iki dinmez
Cefā vü cevrüñe cānā velī hergiz ḥisāb olmaz

Küfār-ı ḫaddüñi ḫaṭṭuñ yazup şerḥ eylemek ister
Te'ālā'llāh anı ḥakk it gider yañlış kitāb olmaz

Günāhum bu-durur 'ışḳuñ Ḫudā'dan istedüm irdüm
Günāhkāruñ du'āsı[nı] dimeñ ki müstecāb olmaz

Şikeste-ḫāṭır olmışdur Muḥibbī göñlüñi sa'y it
Ele al Ka'be ḥaḳḳıyçün buña beñzer s̱evāb olmaz
Ü2-115b

1329. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Güzeller içre olduñ çünki mümtāz
Ne deñlü eyleseñ lāyıḳ saña nāz

Umaram ṣayd idem ben sen hümāyı
Bu göñlüm himmetiyle eyledüm bāz

İşidenler bu göñlüm nālesini
Çalınur didi ġam bezminde bu saz

Neden dil bagladuñ ol bī-vefāya
Cefā kılsañ ne deñlü saña ol az

Anuñçün kesdiler şem'üñ başını
Muḥibbī olduġıyçün kāşif-i rāz
Ü2-115b

1330. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Görinen başuma miḥnet kūhsārıdur diñüz
İki 'aynum iki yaña çeşmesārıdur diñüz

Āhum ejderdür derūn-ı sīnem olmış aña ġār
Odlar kim saçılur ejder şerārıdur diñüz

Ugrın ugrın ġamzelerle sīnem üzre yaralar
Ol kaşı ya ġamzesi ok yādigārıdur diñüz

Çalkamañ bu eşk ġāfil virdi 'ummāndan nişān
Sāḥil-i çeşmüm görüp deryā kenārıdur diñüz

Gül yüzüñsüz bu Muḥibbī iñlese bülbül-ṣıfāt
Ne dükenmez gice gündüz āh u zārıdur diñüz
Ü3-103ak

1331. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Yanmaz-ıdı āteş-i hicr-ile her dem cānumuz
Gūşe-i çeşmiyle ger kılsa naẓar cānānumuz

Korkaram kim sırr-ı ʻışḳuñ genci[1143] bir gün açıla
Key katı vīrān olupdur bu dil-i vīrānumuz

İy ṭabībā çek elüñ Ḳānūn-ıla olmaz şifā
Lāʻl-i nāb-ı dilber olmışdur hemān dermānumuz

Ay olur hafta geçer göstermez oldı gün yüzin
Göklere irse ʻaceb mi nāle vü efġānumuz

Kim ki ögrenmek diler ʻışḳuñ rumūzın ser-te-ser
Okusun görsün Muḥibbī defter ü dīvānumuz
Ü3-103a-108bk, S1-63b, H1-47a, T-71b

1332. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Biz ezel bezminde ʻışḳuñla senüñ hem-demlerüz
Nāy-veş bagrı delük bir nice ṣāḥib-demlerüz

Eyleseñ cevr ü cefāyı ṣanma kim yüz döndürem
Derdüñ-ile ġuṣṣāñı şādī bilüp ḫurremlerüz

ʻĀlemi bir ḥabbeye satduk irüp bir ʻāleme
Şükr idüp Ḥaḳḳ'a anuñçün dāyimā bī-ġamlaruz

Dil çerāġın şuʻlelendürsem ʻaceb mi sīnede
Gīce gündüz nār-ı ʻışḳ-ıla yanar Edhemlerüz

Geh Muḥibbī dāġ-ıla kūh-ı belā kaplanıdur
Rūy-ı zerd-ile gehī deşt-i ġama ḍayġamlaruz
Ü3-103a, S1-66a, H1-49b, T-73b

1333. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Anuñ-ıçun ġonca gibi yār güftār eylemez
Kim dehānı oldugın ʻuşşāḳa iẓhār eylemez

[1143] sırr-ı ʻışḳuñ genci: genc-i ʻışḳuñ sırrı Ü3-108bk

Cennete ḥavrā eger biñ nāz-ıla kılsa ḫırām
Bir ḳadem ol serv-i nāzum gibi reftār eylemez

Nāle kılsam mürdeler kalkar ḳıyāmetdür sanur
Tañlaram nāz uyḫusından yārı bī-dār eylemez

Āheni nerm eyledi yir itdi seng-i ḫāreye
Āhum ammā katı göñline anuñ kār eylemez

İḫtiyār itdi ḫarābātı Muḥibbī ʿışḳ ara
Zāhidā itme melāmet andan ol ʿār eylemez
Ü3-103bk, S1-64b, S2-67a, H1-48b, T-72b

1334. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gülşen-i ḥüsnüñ yiter biz gülʿiẕārı n'eylerüz
Zār kılsun cān u dil anda hezārı n'eylerüz

Añmazuz ḫāl ü ḫaṭuñ dāyim lebüñ ẕikr eylerüz
İçerüz cām-ı şarābı biz ġubārı n'eylerüz

Yüzüñe "Ve'ş-şems" dinmiş alnuña "ve'l-leyl" çün
Ḫadd ü zülfüñ var iken leyl ü nehārı n'eylerüz

Biz ḫarābāt ehliyüz mesken bize meyḫānedür
Lā'übālī meşrebüz nāmūs u ʿārı n'eylerüz

İy Muḥibbī olmışuz ʿālemde dīdār ʿāşıḳı
Vuṣlata meyl eyleyüp būs-ı kenārı n'eylerüz
Ü3-103bk, H19b, S1-65a, S2-68a, H1-49a, T-72b

1335. Mefʿûlü fâʿilâtun mefʿûlü fâʿilâtun

Cām-ı maḥabbet içmiş bir kendüzini bilmez
Yıllar-durur yatur mest tā ḥaşre dek ayılmaz

İy dīde göz yaşın dök virsün ciḥānı ġarḳa
Ol cevri çok vefāsuz çünki yaşuñı silmez

Cevr oklarını durmaz her dem atar o meh-rū
Ḥayfā dirīġ u derdā giçer yürekde turmaz

Maġrūr olup cihāna aldanma māl u cāha
Terk ide seni āḫir yokdur cihānda olmaz

Ol serv-ḳaddi gördi çıkdı Muḥibbī gözden
Gülgūn-ı eşk düşdi tutup tutup yiñilmez
Ü3-103bk

1336. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kūyına varmaga sanmañ kim beni yārum komaz
Ṭāliʿümdür dōstlar baẖt-ı siyehkārum komaz

Dāmenüme dolaşan çünkim melāmet ẖārıdur
Āẖir ol çāk itmeyince cāme-i ʿārum komaz

Muṣḥaf-i ḥüsnin öpüp sürmek dilerdüm yüzüme
Māniʿ olup ara yirde zülf-i zünnārum komaz

Gül yüzin şevḳin dimezdüm cāna daẖı ḳaṣd-ıla
İñledür bülbül gibi āh bu dil-i zārum komaz

Kimse bilmezdi Muḥibbī sūz-ı ʿışḳumdan haber
Ẓāhir eyler ʿāleme bu sırrı eşʿārum komaz
Ü3-104bk

1337. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀşıḳuz derdüñ ḳabūl itdük devāya bakmazuz
Her ne deñlü eylseñ cevr ü cefāya bakmazuz

Sen mehi burc-ı şerefde göreliden nāgehān
Daẖı ol demden berü[1144] mihr-ile aya bakmazuz

Şāla raġbet eylesek tañ mı ẖarābāt ehliyüz
Māyil-i dünyā olup tāc u ḳabāya bakmazuz

Her neye kılsañ naẓar biz rūy-ı Ḥaḳḳ'a nāẓıruz
Ṡümme vechu'llāhı gördük māsivāya bakmazuz

Bezm-i ġamda iy Muḥibbī nāydur göñlüm benüm
Ol sebebden söz ü sāz u çeng ü nāya bakmazuz
Ü3-105a, S1-65a, H1-49a, T-73a

1338. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Serv-ḳaddüñ göreli göz yaşı kendin yiñemez
Dūd-ı āh-ıla bu dil nāle kemendin yiñemez

[1144] berü: bu dem S1, H1, T

Kim ki dolaşa ser-i zülfine dīvāne gibi
Aña pend eylemeñüz çünki o kendin yiñemez[1145]

Salınur her yaña biñ nāz-ıla āh eyler-isem
Nite kim serv-i sehī ḳadd-i bülendin yiñemez

Naṭʿ-ı ḥüsninde yine çignedür üftādeleri
At salup her ṭarafa yaʿnī semendin yiñemez

Yiter aglatma beni dōst yaşumdan ḥaẕer it
ʿĀlemi ġarḳa virür kimsene bendin yiñemez

Cām-ı ʿışḳı bu Muḥibbī içeli rūz-ı ezel
Çāk ider sīne girībānını kendin yiñemez
Ü3-105bk, S1-69a, H1-52a, MN-1895, T-77a

1339. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İḫtiyār-ı faḳr iden dergāh u eyvān istemez
Zād-ı ġamdan özge hergiz kendüye nān istemez

Şol ki istiġnā serīrinde oturdı şāh-vār
Ser-te-ser olmaga heft iḳlīme sulṭān istemez

Şuʿle-i āhı kimüñ kim ʿāleme pertev salar
Ẕerreye almaz güni ol māh-ı tābān istemez

Ol ki ʿışḳ ehlidür olur kūy-ı dilberde muḳīm
Eyleyüp dīvānelik tag u beyābān istemez[1146]

Pādişāh-ı ʿışḳ dergāhı açuk gelsün gelen
Menʿ olınmaz hīç kes ʿışḳ ehli derbān istemez

Ol ki dildāruñ cefāsını vefādan yig bilür
Minnet itmez kimseye derdine dermān istemez

Sīnesine her ki kesdi naʿl ü yakdı tāze dāġ
Eylemez bāġa naẓar seyr-i gülistān istemez

Yār elinden iy Muḥibbī bir ḳadeḥ nūş eyleyen
Ḫıżr eliden ger olursa āb-ı ḥayvān istemez
Ü3-105b, S1-62b, S2-69a, H1-47a, T-71a

[1145] Bu beyit yalnız MN'de vardır.
[1146] Bu beyit yalnız S1, S2, H1 ve T'de vardır.

1340. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Āhum ejder görinür bu sīne ġārıdur diñüz
Her yaña kim saçılur ejder şerārıdur diñüz

Görinen başum degül bil ki belā kūhsārıdur
İki ʿaynum kaynayup akar bıñarıdur diñüz

Bir naẓarla sīnesin bagrın delen ʿāşıḳlaruñ
Şol kemān ebrū güzelüñ ġamzekārıdur diñüz

Dikse ḳabrüm üzre duranlar melāmet taşını
Görüben bir ʿāşıḳ-ı şeydā mezārıdur diñüz

İñlesün bülbül gibi kılsun Muḥibbī nāleler
Ḥüsn-i yāruñ gülşen-i ṭāze bahārıdur diñüz
Ü3-106ak, S1-69b, H1-52b, T-77b

1341. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bir perī peyker melek ruḫsāra düşdi göñlümüz
Āh kim günden güne āvāre düşdi göñlümüz

Gözleri ḫançer çeküp kanlar dökerse ġam degül
Lebleri cānlar bagışlar yāra düşdi göñlümüz

Dōstlar mevc-i belā eksük degül şimden girü
Baḥr-i ʿışḳa lücce-i efkāra düşdi göñlümüz

Bezm-i ḥüsninde görüp şemʿ-i cemāl-i dilberi
Yanmaga pervāne-veş ol nāra düşdi göñlümüz

Çāre yok şimden girü dil derdine olmaz devā
İy Muḥibbī ol gözi mekkāra düşdi göñlümüz
Ü3-106a, S1-69b, S2-69b, H1-52a, T-77a

1342. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dem mi var cevr ü cefā zülf-i sitemkār eylemez
Laḥẓa mı vardur beni ol çeşm bīmār eylemez

Tañ degüldür nāle kılsa kūyuña vardukça dil
Var mıdur gülşende bir gül bülbülin zār eylemez

Naḳd-i cān-ıla metāʿ-ı būseye oldum ḫarīd
Korkum oldur kim benümle dōst bāzār eylemez

Şāh-ı ġam dil ḫānesine dāyimā mihmān olur
Pādişehdür bu ʿaceb dervīşden ʿār eylemez

Kāse-i çeşmi Muḥibbī'nüñ cevāhirler tolu
Dem mi vardur ki şehā pāyuña īs̱ār eylemez
Ü3-106a, S1-64b, H1-48b, T-77b

1343. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Leşker-i ʿışḳ kaçan eyleye dil mülkine ḫīz
Sipeh-i ʿaḳl hemān-demde tutar rāh-ı gürīz

Niçe başlar kesilüp her yaña ḫūn ola revān
Ġamzelerden eline yār ala çün ḫançer-i tīz

Sorma Mecnūn'a varup müşkil-i ʿışḳı baña sor
Degme kimse idemez mesʾele-i ʿışḳı temīz

Zemm ider gül gibi her demde şarābı ṣūfī
Ḥürmetin añlamayup līk içer ḳand ü nebīz

Gitdi ṣabr olmasa ʿaḳlum baña hemdem ne ʿaceb
Dilberüñ çeşmi Muḥibbī görinür āl-engīz
Ü3-106bk

1344. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sanma şöhret gözlerüz biz yāḫū dārāt ehliyüz
ʿĀlemi bir cürʿaya satduk ḫarābāt ehliyüz

Kūy-ı dildāra varup itdük temennā-yı viṣāl
Baş açup el kaldurup anda münācāt ehliyüz

Nāy-veş gāhī Ḥicāz'ı seyr idüp gāhī ʿIraḳ
Bezm-i ġamda iñlesek tañ mı maḳāmāt ehliyüz

Güm güm ötse naʿramuzdan tās-ı çarḫ olmaz ʿaceb
Ḥālümüzce ehl-i ʿirfān içre ḥālāt ehliyüz

Āteş-i ʿışḳa ezel yakdı Muḥibbī cān u dil
Anuñ-ıçun rūz u şeb dāyim ḫarābāt[1147] ehliyüz
Ü3-106bk, S1-68a, H1-51a, T-75b

[1147] ḫarābāt: ḫarāret Ü3

1345. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Cānuma geçdi okı dil kaşı yadan geçemez
Zülfine bend olalı daḫı belādan geçemez

Bu cihāndan geçüben belki bile cānāndan
Bu 'acebdür ki göñül zülf-i dü-tādan geçemez

Seyr kılmaga yaşum māni' olur ruḫlarına
N'eylesün yolın alur dīde o mādan geçemez

Āhum eflāke irüp oldı melā'ik gözi nem
Sanmañuz kanlu yaşum taḫt-ı s̱erādan geçemez

Cevr okı cāna irüp itdi Muḥibbī'yi helāk
Daḫı bu ḫasta göñül ol kaşı yadan geçemez
Ü3-106b, S1-68a, H1-51a, T-75a

1346. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Bir sencileyin ruḫları gül yār ele girmez
Bir bencileyin bülbül-i gülzār ele girmez

Bir bencileyin yolına tek eyleye cānı
Bir sencileyin dilber-i 'ayyār ele girmez

Bir bencileyin var mı bu baḥr-ı ġam içinde
Bir sencileyin dişleri şehvār ele girmez[1148]

Bir sencileyin var mı ṭabīb-i dil ü cān āh
Bir bencileyin derd-ile bīmār ele girmez

Bir bencileyin var mı içer cām-ı maḥabbet
Bir sencileyin gözleri ḫummār ele girmez

Bir sencileyin var mı satar vaṣl metā'ın
Bir bencileyin aña ḫarīdār ele girmez

Bir bencileyin derd-ile bī-çāre Muḥibbī
Bir sencileyin yār-ı cefākār ele girmez
Ü3-106b, S1-66b, H1-50a, T-75a

1347. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Rūy-ı yāra mihr-i 'ālem-tāb beñzer beñzemez
La 'l-i nābā şekker ü cüllāb beñzer beñzemez

[1148] Bu beyit S1, H1 ve T'de yoktur.

Cāmi'-i ḥüsn içre yanar ruḫları ḳandīldür
Kaşlarınuñ ṭāḳına miḥrāb beñzer beñzemez

Dōstlar çıkarmaga çāh-ı zenaḫdan dilleri
Zülfinüñ ḳullābına ḳullāb beñzer beñzemez

Gözlerüm gözeklerinden dökerem göz yaşların
İñlemekde göñlüme[1149] ṭōlāb beñzer beñzemez

Leẕẕet-i vaṣlı tatanlar didiler ḳand ü nebāt
Līk hicre zehr-ile tīz-āb beñzer beñzemez

Zülfüñi gördükçe cānā ben şeb-i yeldā didüm
Ol şeb içre alnuña mehtāb beñzer beñzemez[1150]

İy Muḥibbī muṣḥaf-ı ḥüsninde yāruñ dir gören
Ḫaṭṭ u ḫāle noḳṭa vü i'rāb beñzer beñzemez
Ü3-107bk, S1-68b, H1-51b, T-76a

1348. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Niçe yıllardur didüm göñlümle ṣāḥib-ġamlaruz[1151]
Didi çeşmüm anuñ-ıçun biz de ġarḳ-ı demlerüz

Dōstum cevr ü cefādan ṣanma kim yüz döndürem
Bu ṭarīḳ-ı 'ışḳda s̱ābit-ḳadem muḥkemlerüz

Baña beñzer key perīşān-ḥāl gördüm dil seni
Zülf sevdāsına düşmiş ṭālib-i pür-ḥamlaruz

Gāh olur meyḫānelerde içerüz cām-ı şarāb
Ḫānḳāh-ı 'ışḳ içinde gāh olur Edhemlerüz

Tīġ-ı ġamzeñ didüm itdi sīnem içre dil şikāf
Leblerüñ didi Muḥibbī ġam yime merhemlerüz
Ü3-107b, H-45b

1349. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Ḳudret-i ṣun'-ı Ḫudā'dur sende olan kaş u göz
Kim görür ḥayret basar tolar anuñçün yaş göz

[1149] göñlüme: gözüme S1, H1, T
[1150] 5 ve 6. beyitler S1, H1 ve T'den alınmıştır.
[1151] ṣāḥib-ġamlaruz: ṣāḥib-demlerüz Ü3

ʿAḳl u ṣabrum bir ugurdan aldı yagma eyledi
Kimseye virmez emān bir laḥẓa ol cammāş göz

Dīdeler yaş dökdügince kirpügüm cārūb olup
İşigüñ pāk itmege eyler özin ferrāş göz

Sırruñı ketm eyle didüm göñlüme āh eyleyüp
Didi kim yaşum yiñilmez ider āḫir fāş göz

İy Muḥibbī ʿāşıḳuñ gör ne gelüpdür başına
Niçe biñ yirden anuñ bagrında çıkdı baş göz
Ü3-108ak, S1-64a, H1-49a, T-72a

1350. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gün yüzüñ şavḳında[1152] cāñā āfitāba bakmazuz
Çün ḳamer alnuñ yiter biz māhitāba bakmazuz

Sāġar-ı çeşmüm tolu nūş eylerüz ḫūn-ı ciger
Ḳāniʿüz aña anuñçün bu şarāba bakmazuz

Şerbet-i laʿlinden özge ʿāşıḳa yokdur devā
Gel ṭabībā ko ʿilācı biz cevāba bakmazuz

Üstüḫʷānum nāya döndi dem-be-dem eyler figān
Anuñ-ıçun ʿūd u ḳānūn u rebāba bakmazuz

Eyleseñ cevr ü cefā gelür Muḥibbī'ye vefā
Ḳāyilüz senden gelen[1153] hergiz ʿaẕāba bakmazuz
Ü3-108bk, S1-65a, H1-49a, T-76b

1351. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḫūn-ı dilden bezm-i ġamda elde pürdür cāmumuz
Gün yüzüñ göster nigārā rūşen olsun şāmumuz

Olacak iş çün degül tolaşdı zülf-i yāra dil
Ol sebebden yil gibi yokdur bizüm ārāmumuz

Vaṣl-ıla şādān olup hicr-ile ġamgīn olmazuz
ʿĀşıḳ u rind-i ḫarābātuz bizüm yok kāmumuz

[1152] şevḳınde: devrinde S1, T
[1153] gelen: -S1, -H1

Geçdi Ferhād-ıla Mecnūn tagıdup hengāmesin
Dōstlar kurduk anuñ yirine biz hengāmumuz[1154]

Çünki āḫir yıkılur ḫāk-ile ol yeksān olur
Fā'ide yok ger felekden yüksek ola bāmumuz

'Āşıḳuz 'alemde ammā virmedük bir ḫūba dil
Okusun[1155] bilsün Muḥibbī bilmeyen dīvānumuz [1156]
Ü3-109ak, S1-70a, S2-66b, H1-53a, T-79a

1352. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Durma iy dil yüzüñi sür yirlere eyle niyāz
Kılınur çün kim bilürsin bunı her yirde namāz

Āh kılsam irişür nālem melekler gūşına
Tañ degül dirler gider şebde ırak yire āvāz

Hiç olur mı nergis-i mestüñ ide baña naẓar
Çün degül ḫālī elinden nūş ider bāde-i nāz

Sakla 'ışḳuñ sırrını sīneñde cānuñdan 'azīz
Terk-i ser itmek gerekdür ider-iseñ keşf-i rāz

Her kaçan görseñ Muḥibbī nāz ider ol nāzenīn
Karşusında yüzüñi sür yirlere eyle niyāz
Ü3-109ak

1353. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Ol ṭabīb-i dil ölürsem daḫı tedbīr eylemez
Nāle-i āhum dirīġā aña te'ṡīr eylemez

İstemezdüm 'ışḳa düşmek geldi āḫir başuma
Cidd ü cehd-ile kişi taḳdīri taġyīr eylemez

Levḥ-i dilde yazmışam cānā ḫayālüñ naḳşını
İtdügüm naḳşı benüm mānīde taṣvīr eylemez

'Işḳ-ıla dīvāneyem kūyında mecnūndan beter
Ol saçı leylī neden zülfini zencīr eylemez

[1154] Bu beyit S2'den alınmıştır.
[1155] okusun: añlasun T
[1156] bilmeyen dīvānumuz: içedursun cāmumuzÜ3: bilmeyeler nāmumuz T

Eksük itme göz yaşını ḳalbi mermerse daḫı
Bir zamān-ıla Muḥibbī sanma kim pīr eylemez
Ü3-109ak

1354. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Āfitāb-ı ḥüsne kim mihr-i cihān-ārā dimez
Ya muḳavves kaşlaruñ görüp aña kim ya dimez

Kanda bir meh-rū görürse cān virür dīvāne dil
Bend-i zülfine tolaşur hīç uzun sevdā dimez

Bezm-i ġamda āferīn ol ʿāşıḳ-ı ser-bāza kim
Şemʿ-veş başın keserseñ sırrını aṣlā dimez

Gözlerüm yaşına saldum yine bu dil zevraḳın
Rūzigār-ı āh-ıla kimdür aña deryā dimez

Bu Muḥibbī bāġ-ı ḥüsnüñ her kaçan medḥ eylese
İy gül-i raʿnā aña kim bülbül-i gūyā dimez
Ü3-109a, S1-63a, H1-47b, T-71b

1355. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Bu ne ḥüsn ü ne ṣūretdür bunuñ gibi cemāl olmaz
Boyuñ mānendi bir dil-keş gülistānda nihāl olmaz

Gözüñ altında ol ḫāl-i siyāhuñ nāfe-i müşgīn
Ġalaṭdur kim bunı[1157] dirse ki Rūm içre ġazāl olmaz

Ne kılsun ʿāşıḳuñ baḫt-ı siyāhı şām-ı miḥnetde
Şeb-i hicre nihāyet yok ki hīç ṣubḥ-ı viṣāl olmaz

Ḫarābāta varup pīr-i muġāndan istedüm himmet
Virür ḳalbe ṣafā her dem anuñ tek ehl-i ḥāl olmaz

Muḥibbī leblerüñ ẕikrin miyānuñ vaṣfını itse
Diyeler böyle bir şīrīn kelām ince ḫayāl olmaz
Ü3-109bk, S1-65b, H1-49b, T-73a

1356. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Her kaçan olsa heves başda dil ü cān uyumaz
Gice[1158] seyyāre sayar dīde-i giryān uyumaz

[1157] kim bunı: bunı kim S1, H1, T
[1158] gice: dīde Ü3

Uyumazsa ne ʿaceb sīnesi pür āteş olan
Nitekim subḥa degin şemʿ-i şebistān uyumaz

Şāneler görsem eger zülfeyni uyḫum aparur
Bu mes̱eldür olıcak kişi perīşān uyumaz

Fitne taʿlīmin ider gözlerine ġamzeleri
Çok zamāndur görürem ol gözi fettān uyumaz

Arturur nālesini görse Muḥibbī ruḫuñı
Faṣl-ı gülde[1159] nite kim murġ-ı ḫoş-elḥān uyumaz
Ü3-109bk, S1-70a, H1-52b, T-78b

1357. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀşıḳuz ʿālemde bir gül yüzlü gülzār isterüz
Karşusında şevḳ-ile dil bülbülin zār isterüz

İy ṭabīb-i cān buyur laʿl-i lebüñden bir cevāb
Ḫastayuz hicrān şebinde derde tīmār isterüz

Zāhidā sanma senüñ uçmaguña biz ṭālibüz
Çöpe saymaz ravża-i ʿışḳ-ıla dīdār isterüz

Sırr-ı ʿışḳı çünki fāş itdi göñül Manṣūr-veş
Zülfi dārında anuñ olmaga ber-dār isterüz

Çārsū-yı ʿışḳda gördük[1160] metāʿ-ı būseñi
Naḳd-i cān u dil ile geldük ki bāzār isterüz

Didüm iy dilber nedür bu şīve vü cevr ü cefā
Güldi didi nāz-ıla ʿāşıḳları zār isterüz

Bu Muḥibbī ḫaṭṭ u ḫāl ü zülfine kılmaz naẓar
Bakmazuz naḳşına biz bir sāde ruḫsār isterüz
Ü3-109b, S1-67b, H-50b, T-74b

1358. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Baña mihr ü vefā dildār kılmaz
Dinmeñ cevr ü cefāyı yār kılmaz

[1159] faṣl-ı gülde: vaḳt-i gülde Ü3
[1160] gördük: gördi Ü3

Geçer mi bir dem ol serv ayagına
Yaşum çün çeşmümi bıñar kılmaz

Komaz gül dāmenini hergiz elden
Ne kaldı bülbüle kim ḫār kılmaz

Beni kül eyledi bu āteş-i ʿışḳ
Bu nevʿe yanmagı bir nār kılmaz

Muḥibbī yaşın ol yār ayagına
Nis̱ār itmez dimeñ dīnār kılmaz
Ü3-116a

1359. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿlün

Göñlümüñ vīrānesin ol şāh ābād istemez
Hey ne ẓālimdür ki ẓulm[ı] ḫoş görür dād istemez

Mürdeler iḥyā ider laʿl-i lebüñ ʿĪsī gibi
Līk ġamzeñ öldürür ʿuşşāḳ[ı] cellād istemez

Şemʿ-i ḥüsne yanagör pervāne-veş āh eyleme
ʿĀşıḳ-ı s̱ābit-ḳadem ʿışḳ içre feryād istemez

Aglayup āh eylesem gül gibi dilber şād olur
Gülşen içre var mı gül-bārān ile bād istemez

Bu Muḥibbī şīşe-i nāmūsı çalsa taşlara
Dōstlar ʿayb olmasun ʿışḳ ehli çün ad istemez
H-8b

1360. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Āhū göziyle ya kaşı bir kaşa beñzemez
Yazan anuñ naḳışını naḳḳāşa beñzemez

ʿĀlem içinde başa dime vardum[1161] ʿışḳ-ıla
Çıkar yürekde biñ ola baş başa beñzemez

Kirpük ucında her biri bir laʿl-pāredür
Akan gözümde[1162] ḫūn-ı ciger yaşa beñzemez

[1161] vardum dime: met.: dime vardum
[1162] akan gözümde: met.: gözümden akan

Āhum odından umar idüm eyleye es̱er
Āhen gibi göñül katı[dur] taşa beñzemez

Oldı Muḥibbī ʿışḳ-ıla rind ü melāmetī
Sanmañ anuñ her işi ḳallāşa beñzemez
H11b

1361. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Benüm bu derdümi derde giriftār olmayan bilmez
Derūnı āteş-i ʿışḳa yanup nār olmayan bilmez

Bu göñlüm ḫānesin yıkduñ yine maʿmūr iden sensin
Binā aḥvālini dirler ki miʿmār olmayan bilmez

Katıdur kaşlaruñ yaşı añı nā-ehle gel sunma
Baña sun ḳıymetin ḳadrin kemāndār olmayan bilmez

Gözüñden sor dil ü cānum niçe bīmār-ı ʿışḳ oldı
Mes̱eldür ḫasta aḥvālin ki bīmār olmayan bilmez

Muḥibbī evvel[i] ʿışḳuñ egeçi görinür āsān
Velī ġāyet soñı müşkil giriftār olmayan bilmez
H-37a

1362. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Yüzine ben ḳamer didüm ne dirsiz
Lebine gül-şeker didüm ne dirsiz

Yürür āzāde iken ʿışḳa düşdüm
Kılayım terk-i ser didüm ne dirsiz

Gerekdür sırr-ı ʿışḳ ġāyetde pinhān
Aluñ benden ḫaber didüm ne dirsiz

Nis̱ār eylemek içün pāy-ı yāra
Yaşuma sīm ü zer didüm ne dirsiz

Muḥib pervāne-veş ol şemʿ-i ḥüsne
Yakayım bāl ü per didüm ne dirsiz
H-59a

1363. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḫastayuz kūyuñda yıllardur ki miḥnet beklerüz
İy ṭabīb-i dil lebüñden yaʿnī şerbet beklerüz

Vādī-i deşt-i ġamuñ āvāre bir mecnūnıyuz
Tā ölince anda biz rāh-ı maḥabbet beklerüz

Göreli zülfüñde ḥüsnüñ şemʿine pervāne-veş
Cān u dilden yanmaga iy māh nevbet beklerüz

Āteş-i hicre yanar dil korkaram āh itmege
Āşikār ola diyü ʿışḳuñı ġayret beklerüz

Bezm-i ġamda iy Muḥibbī Vāmıḳ u Ferhād [u] Ḳays
Geçdi anlar mest olup biz daḫı ṣoḥbet beklerüz
H-60a

1364. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sırr-ı ʿışḳ[ı] sor baña ʿallāmeler ḥall eylemez
Kim görüpdür bu cihānda ola düşvār iş geñez

Saña ger ḥūr [u] perī dirsem olur bu söz ḫaṭā
Zīra kim ehl-i baṣīret anlara ādem dimez

Ger dehān olsa lebüñde beñzedürdüm ġoncaya
Agzuña kim beñzedür ġonca güler hīç söylemez

Ko uzansun şāne eyle zülfüñe ʿömrümdür ol
ʿÖmrinüñ uzunlıgın bir kimse var mı istemez

Maṭbaḥ-ı ġamda Muḥibbī giceler tā ṣubḥa dek
Miḥnet ü derd ü belādan ġayrı bir nesne yimez
H-78a

1365. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Göñül cānān yüzinsüz ḫurrem olmaz
Döker gözyaşını ol bī-ġam olmaz

Cemāli dūr olalı gözlerümden
Cihānda yir mi kaldı kim nem olmaz

Cefā sengiyle miḥnet topraġınsuz
Maḥabbet yapusı hīç muḥkem olmaz

Kapuña varmaga koma raḳībi
Melek dīv-ile hergiz maḥrem olmaz

Sun agzuma dehānuñ şekkerini
Benüm boynuma ol şekker kem olmaz

Dem-i vaṣla irenler iy Muḥibbī
Didiler bundan özge ʿālem olmaz
A-26a

1366. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

H̬ayl-i ʿuşşāḳa ezel Mecnūn-ıla baş olmışuz
Anuñ-ıçun ʿışḳ-ıla ʿālemlere fāş olmışuz

ʿIşḳ dersin okıduk Ferhād-ıla Mecnūn-ıla
Mekteb-i rūz-ı ezelde biz sebaḳdaş olmışuz

Meygede ādābını mest ü h̬arāb olan bilür
Gözlerüz meyh̬āne ḳadrin rind ü ḳallāş olmışuz

Kirpügüm çārūb olup saḳḳā-yı çeşmüm su seper
H̬ıdmete bil baglayup kūyında ferrāş olmışuz

H̬ūblar naḳşın Muḥibbī sīnede naḳş ideli
Mānī-i Çīn'i begenmez özge naḳḳāş olmışuz
A-26a

1367. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kākül-i dilber kemendi elde çevgāndur henūz
Başuñı top eyle iy dil çünki meydāndur henūz

H̬āk-i pāyına gözüm gevherlerin itdüm nis̱ār
Ol sebebden kūy-ı dilber laʿl ü mercāndur henūz

Geh ruh̬ın ʿarż eyledi dün gülşene geh zülfini
Güllere ḥaclet gelüp sünbül perīşāndur henūz[1163]

Öldürür her dem beni dönüp yine inkār ider
Buña ne şāhid gerekdür h̬ançeri kandur henūz

[1163] Bu beytin 2. mısraı Hazine No.738'den (vr. 94a) alınmıştır.

Çün ezel cām-ı maḥabbet cur'asın nūş eyledi
Anuñ-ıçun bu Muḥibbī mest ü sekrāndur henūz
A-27a, MN-1840

1368. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Bülbül oldı çün çemende naġme-sāz
İy yüzi gül sen daḫı kıl bezme sāz

Muṭribā al sāzuñı eyle 'amel
Kim Muḥayyer ola sözüñden Ḥicāz

Bülbül āşüfte olup gül şevḳıne
Cümle dökdi ne ki var ḳalbinde rāz

Pādişāh-ı ḥüsn olaldan dōstum
Her ki göre dir saña 'ömri dıraz

Hīç ḫalāṣ olmak baña mümkin degül
Kapdı dil murġın Muḥib bir şāhbāz
A-27b

1369. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Dem-be-dem feryād ider bī-çāre dil dildārsuz
Bülbül-i üftādedür kim zār olur gülzārsuz

Çün kim ayırdı beni sevgülü yārumdan felek
Bes ḥarām olsun baña dünyāda dirlik yārsuz

Sen melek-rūyı niçe teşbīh idem aṣnāma kim
Bir kurı ṣūretdür ol güftārsuz reftārsuz

Dün lebinden būse 'ahd itmişdi dildārum bugün
Gör yine ḳavline inkār eyler ol iḳrārsuz

Ṭāḳati kalmadı kim sensüz Muḥibbī söz diye
Cāndan ayrılsa beden lā-büd kalur güftārsuz
MN-1821

1370. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Nev-bahār eyyāmı geldi kim olursa yārsuz
Bülbül-i bī-çāredür kim kalısar gülzārsuz

Gāh serv üzre gehī gül üzre bülbül naġmesüz
Olmışam ben mübtelā ol serv gülzārsuz

Dilberüñ aġyārı bī-ḥad oldugın ʿayb eyleme
Bu cihān bāġında hīç bir gül biter mi ḫ̮ārsuz

Mey virürsin bārī bend it zülfüñi iy muġbeçe
Kim şarāb içmek muġ ile ḫ̮oş degül zünnārsuz

Bu Muḥibbī laʿl-i nābuñ ḫ̮astasıdur iy ṣanem
Bir soragel ölür ise olmasun tīmārsuz
PB-3143

1371. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Göñül bir dem ḳarār itmez eyā rūḥ-ı revān sensüz
Fiġān u nāle vü zār ile tenüm içre cān sensüz

Ġam-ı endūh ile furḳat beni āḫ̮ir helāk eyler
Meded devletlü sulṭānum benüm ḥālüm yaman sensüz

Eger ʿābid eger zāhid senüñ ḥüsnüñ ziyād ister
Ki korkarlar ḳarār itmez zemīn ü āsümān sensüz

Gice gündüz raḳīb-i dīv saña maḥrem olalıdan
Göñül mülkine ʿazm itdüm nigārā ben hemān sensüz

Muḥibbī bendesi olup cihān içinde dildāra
Kamu yārānı terk eyler ḳarār itmez bir ān sensüz
HH

1372. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Koparur çeşm[i] dāyim şūr u şerler
Olaldan zülf[i] anuñ fitne-engīz

Yarak itdüm bugün gülgūn-ı eşküm
Koşar mı kandadur ol zülf-i şebdīz
Ü2-115a, Ü3-116ak

SİN (س) HARFİ

1373. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Gerçi kim itdüm cemālüñi cihānda ben heves
Līk senden bir naẓardur[1164] ara yirde mültemes

Sīnem içre ekmege cānā maḥabbet toḫmını
Nāḫun ile eylerem anuñ-ıçun anı nadas[1165]

Ḫāllaruñ fikr eyledükçe ḫʷāb gelmez çeşmüme
Uyḫu yüzin göz görmez olıcak cāy-ı meges

Ben turam ḳuyuñda n'eyler gel raḳībe virme yüz
Bülbüle gülşen virilmiş mākiyāna da kümes

Mıṣr-ı ḥüsnüñ ḥaḳḳıçün yaşum benüm la'l olalı
Gözlerüm yaşına nisbet ḳaṭredür nehr-i Aras

Ḫʷāba varmışken nigāruñ nergis-i mestānesi
İy dil-i şūrīde efġān eyleme gel sesi kes

Şi'r-i pür-sūzum Muḥibbī olalı ẓāhir benüm
Şimdiki şā'irlere tañ mı didürsem ḍarbı[1166] bes
Ü1-156a, Ü2-96a, Ü3-118a, A-28b, AE-114b

1374. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Niçe yıllar eyledüm dīdāruñı görmek heves
Görmedüm yüzüñ nigārā kaldı bende bir nefes

Ḫāl-i 'anber-bāruñı gören lebüñ üzre senüñ
Diye kim 'unnābī şekker üstine konmış meges

Seyl-i eşkümden benüm giçilmese olmaz 'aceb
Çeşmümüñ oldı biri Nīl ü biri cūy-ı Aras

İy büt-i Çīn rence virme nālemi gūş eyleyüp
İşigüñ büt-ḫānedür efġānumı kıldum ceres

Nāleler eyler Muḥibbī rāh-ı 'ışḳuñda senüñ
Gelmedi dilüñe bir kez diyesin kim bu çi kes
Ü1-156a, Ü2-96a, Ü3-117bk, A-29a, BY-54a, AE-115b

[1164] naẓardur: nefesdür Ü2
[1165] 2 ve 3. beyitler Ü3'te yoktur.
[1166] ḍarbı: zerbi Ü3

1375. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

İy güzeller ḫusrevi cevr itmege kılma heves
Bir naẓardur itdügi ʻışḳ ehli senden mültemes

Hem-nefes kılup raḳībi eyleseñ yanuñda ḫāṣ
Kim ʻacebler gül yanında eksük olmaz ḫār u ḫes

Kārbān-ı ʻışḳa uydum Kaʻbe-i maḳṣūd içün[1167]
Nāle eyler vādi-i ġamda bu dil hem çü ceres

Būy-ı zülfüni getürdüñ tāze cān buldum yine
Müstedām ol iy ṣabā dünyā içinde durma es

Ḫᵛāba varmış ḫastadur beñzer nigāruñ gözleri
Ḫᵛābdan bīdār[1168] olur gel itme iy dil anda ses

Ḳuvvetine tayanup bu dehre başın egmeyen
Arkası geldükde yire didi āḫir aña bes[1169]

Dönelіden Naḫçıvān'a göñlümüñ vīrānesi
İy Muḥibbī gözlerüm yaşına da dirler Aras
Ü1-156b, Ü2-96a, Ü3-118a, A-29b, AE-115b

1376. Mefâʻîlün mefâʻîlün feʻûlün

Cihān içre baña kūyuñ çemen bes
Ki zīrā herkese ḥubb-ı vaṭan bes

Şehīd olsam eger ʻışḳıyla yārān
İdesiz penbe-i dāġum kefen bes

Eger ber-dār idерseñ zülfe āḫir
Olur cān gerdeninde ol resen bes

Degül hicrān şebinde şemʻe ḥācet
Ki āhum şemʻa-i beytü'l-ḥazān bes

Añup Ferhād u Mecnūn'ı Muḥibbī
Duʻā-yı ḫayr kıl anlara sen bes
Ü1-156b, Ü2-96b, Ü3-118b, A-30b, AE-116b

[1167] Kaʻbe-i maḳṣūd içün: Kaʻbe-i maḳṣūdda Ü1, Ü2, Ü3, AE
[1168] bīdār: peydā Ü1, Ü2, Ü3, AE
[1169] Bu beyit Ü3'te yoktur.

1377. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

İtdi pervāne gönül yine ruḫ-ı yāra heves
Yakmayınca komaz āḫir kim ider nāra heves

Süzdi çeşmini görüp zülfini ol sīm-beden
Çeşmi kāfirdür iderse n'ola zünnāra heves[1170]

Bagrumı gerçi ki biñ pāre kılur tīġ-ı cefā
Eksük olmadı bunuñla yine bir pāre heves

Sanma her 'āşıḳ olan cān vire cānān yolına
Degme Manṣūr daḫı eylemeye dāra heves

La'l-i nābuñ dileye ḫasta göñül eyleme 'ayb
Var mı bīmār kim ol itmeye tīmāra heves

Zülfüñ ister bu Muḥibbī aña el sundugı bu
Mār-gīr olmasa eyler miydi ol māra heves
Ü1-157a, Ü2-96b, Ü3-118bk, AE-116b

1378. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Dem-be-dem iñler göñül sīnemde mānend-i ceres
Niçe nālān olmasun ġāyet de teng oldı ḳafes

Ẓāhir olur yansa ten āteş dehānumdan benüm
Şu'le virür her yaña çün kim düşe āteş be-ḫes

Şerḥa şerḥa sīnede cān bir nefes itmez ḳarār
Murġ ārām eylemez pervāz ider sınsa ḳafes

Zülfinüñ būyın getürdüñ ḫoş-dimāġ itdüñ bizi
Müstedām ol iy ṣabā 'ālem turınca turma es

Niçe yıllardur Muḥibbī ārzū eyler seni
Bulmadı 'ālemde hergiz vaṣluña ol dest-res
Ü1-157a, Ü2-97a, Ü3-118ak, AE-116a

1379. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Añlayup 'ışḳuñ rumūzın didi bir ḥikmet-şinās
Bu 'ilim müşkildür itmeñ bunı bir 'ilme ḳıyās

[1170] Bu beyit Ü3'te yoktur.

Kimseler ḳādir degüldür ʿışḳdan baḥs̱ itmege
Feylesof-ı dehr olanlar eylemişlerdür ḥirās[1171]

Terk-i māl iden ider elbette faḳrı iḫtiyār
Cübbe vü destārı n'eyler geysün ol dā'im palās

Kim ki dünyā niʿmetine aldanup meyl eyleye
Aña ḥayvāndur disünler dimesünler aña nās

İy Muḥibbī ʿışḳ bünyādına bennā olmışam
Gelmeyiserdür ḫalel zīrā ki muḥkemdür esās
Ü1-157b, Ü2-97a, Ü3-118ak, AE-116a

1380. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿAḳl u ṣabr u hūş gitdiler dilā gel eyle ses
Kārbān çünkim revān ola figān eyler ceres

Bir nefes senden cüdā yokdur dem urmaga mecāl
Çünki cānumsın gelür mi cānsuzdan bir nefes

Āteş-i āhum yanında bir şerer nār-ı Ḫalīl
Gözlerüm yaşına nisbet ḳaṭredür cūy-ı Aras

Esb-i nāz-ıla kaçan ʿazm-i şikār itseñ şehā
İtlerüñden olmaga cān-ıla dil eyler heves

Bū getürdüñ yine zülfinden seḥer bu ḫastaya
İy ṣabā merdümlik itdüñ müstedām ol durma es[1172]

İy Muḥibbī ne ḳadar āh eyleseñ gūş eylemez
Seng-i ḫārādan katıdur göñli gel feryādı kes
Ü1-157b, Ü2-97a, Ü3-118ak, NO-55a, AE-116a

1381. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dōstum ḥasretle oldı gözlerüm yaşı Aras
ʿĀlemi ġarḳ eyleye ger dimez-iseñ aña bes

El uzadam ol boyı serve dimişsin iy ṣabā
Bu saña kalursa ʿömrüñ oldugınca yüri es

[1171] ḥirās: ḳıyās Ü3
[1172] Bu beyit NO'dan alınmıştır.

Sīneye gelse ḫayāl-i çeşmi āh itme dilā
Kankı evde kim ola bīmār olmaz anda ses

Geşt-gīr-i dehr-ile çoklar tutışdı gerçi kim
Her birinüñ arkası yire gelince didi bes

Yok miyānından es̱er gelmez dehānından cevāb
Kimse yok virür ḫaber andan Muḥibbī sözi kes
Ü1-158a, Ü2-97b, Ü3-118bk, AE-117a

1382. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ārzū itdüm lebin kıldum ser-i zülfin heves
Didi iy bī-çāre olmaz uşbu sevdā mültemes

Niçe bir feryād idersin iy gönül bülbül gibi
Bu gülistān içre yokdur saña bir feryād-res

Būy-ı vaṣluñdan neden menʿ eyledüñ cān bülbülin
Muġtenemken ḫ˅ōn-ı vaṣluñdan senüñ her ḫār u ḫes

İrmedüñ ol serv-ḳaddüñ vaṣlına iy cūy-ı eşk
Yüz suyın dökdüñ bu yolda nite kim kılduñ heves

Her ne tīr atduñsa cānā sīnede cemʿ itdi dil
Eyledi cān bülbüline dōstum āhen-ḳafes

ʿİyş ü nūş it iy göñül irdüñ gülüñ eyyāmına
Furṣatı fevt itme iy ʿömr-i ʿazīzüm bir nefes

Āh u nāleñden Muḥibbī yār añlar ḥalüñi
Sözüñi uzatma çün kim ʿārife bir nükte bes
Ü1-158a, Ü2-95a, Ü3-117b, A-30a, AE-114a

1383. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dūr olalı gül yüzüñden gülmedüm ben bir nefes
Eylerem feryād u zārı hem çü bülbül der-kāfes

Şemʿ gibi gīceler tā ṣubḥa dek kan aglaram
Ṣoḥbet eyler gīce gündüz yār-ıla her ḫār u ḫes

Sensüzin ger cām nūş itsem baña hep nīşdür
Sīne ṭablını dögüben iñlerem hem çü ceres

Kalmadı ṣabr u ḳarārum ʿazm-i yār itdüm yine
Yokdur andan ġayrı çün bu derdmende dest-res

Niçe bir hicrān elinden çok şikāyet ideyin
Söz tamām vallāhu aʿlem iy Muḥibbī sözi kes
Ü1-158b, Ü2-95a, Ü3-117ak, AE-114b

1384. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kıldı sevdā-yı ser-i zülfini yāruñ dil heves
Bu sebebdendür ṣabā gibi göñül müşgīn-nefes

Gīceler ney gibi nālān oluram tā ṣubḥa dek
Bulmadum feryāduma ʿālemde bir feryād-res

Ḥasretiyle bülbül-i cān niçe feryād itmesün
Āh ider bī-çāre bülbül gül kuçar ḫer ḫār u ḫes

Āteş-i hicrān-ıla yanmazdan evvel cān u dil
Soragelmez mi ʿaceb ol lebleri ʿĪsī-nefes

Laʿl-i şīrīnüñe cān virse Muḥibbī ġam degül
Kanda kim şehd olsa lā-büd üstine konar meges[1173]
Ü1-158b, Ü2-95b, Ü3-117ak, A-30a, M-35a, AE-115a

1385. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dilrübālar yolına dil nite kim kıldı heves
Bulmadı ʿālemde hergiz kendüye feryād-res

Ṭūṭinüñ[1174] irmez eli ḳand ü nebāt u şekkere
Karşusından şekker-ile ʿiyş ider her dem meges

İremezsin bī-vefālar vuṣlatına iy göñül
Ger firāḳıyla yanarsañ hem-dem olmaz bir nefes

Vaḳtidür kim sāḳiyā devr eylesün laʿlīn ḳadeḥ
Devr-i gül vaḳt-i cevānī dilde yok bīm-i ʿases[1175]

Bu Muḥibbī dem-be-dem mey içmege budur sebeb
Ḫūblar laʿl-i lebi fikrini kılmışdur heves
Ü1-159a, Ü2-95b, Ü3-117ak, A-28b, AE-115a

[1173] Bu gazelin M'de sadece son mısraı vardır. Eserde kopan ve kaybolan varaklar söz konusudur.
[1174] ṭūṭinüñ: togrınıñ Ü3
[1175] bīm-i ʿases: hem ʿiyş pes A

1386. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Zāhid egerçi cennet ü ḥavrā kılur heves
Ben isterem viṣālini ʿālem içinde bes

Didüm dile ki zülfine meyl itme dilberüñ
Dīvānedür n'idem ki eṡer eylemez nefes

Kūy-ı nigāra deyr-i muġān dir-isem revā
Çün kapusında āh u fiġnum olur ceres

Cārūb idüp bu kirpügümi dökdüm eşkümi
Gelmez yanuma ʿār ider ol yār bir nefes

ʿAzm-i şikār eyledi ol zülfi ʿanberīn
İtse olur Muḥibbī'ye zülfinden ol meres
Ü1-159a, Ü295b, Ü3-117b, AE-115a

1387. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Olmamış idi cihān zīver ü ziynetle ʿarūs
İtmemiş idi serīr-i felege şems cülūs

Ben senüñ ʿışḳuñ-ıla eyler-idüm ʿiyş ü neşāṭ
Olmadan çarḫ daḫı ḫilʿat-i zerle melbūs

Vāḳıf olmaz ehl-i ʿışḳuñ ḥāline ʿallāmeler[1176]
Ger Ṣıḥāḥ-ıla okurlarsa hezārān ḳāmūs

İstemem dārāt-ı dünyāyı[1177] gerekmez ʿizz ü cāh[1178]
Bu-durur ancak murādum ḥāṣıl ola pāy-būs[1179]

Āteş-i ʿışḳa Muḥibbī yana ḫākister ola
Nār-ı ʿışḳ ile nite yanup kül oldı Ḳaḳnūs
Ü3-116b, NO-54b, S1-71a, S2-70b, H1-53b, T-79b

1388. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Kaçan görine ol ṭāḳ-ı muḳarneṣ
Ola ḳıblem ḫam-ebrū-yı muḳavves

[1176] Mısra Ü3, S1, H1, T'de:
ʿIşḳuñ ahvāline vāḳıf olalar hergiz
şeklindedir. Ayrıca mısradaki "olalar" ibaresi S2'de "olamaz" şeklindedir.

[1177] dārāt-ı dünyāyı: ziynet-i dünyāyı S1, S2, H1, T

[1178] izz ü cāh: cāhı S1, S2, H1, T

[1179] Mısra S1, S2, H1 ve T'de:
Bu-durur līk murādum ki ideyin pa-būs
şeklindedir.

Şeb-i ṭūr içre yüzüñ meşʿal-i nūr
Görindi şuʿleden vādī muḳaddes

Dilā yitmez mi bir peşmīne-jende
N'idersin isteyüp dībā vü aṭlas

Götürse eşk-i çeşmüm n'ola cismüm
Ne tañ deryā getürür ḫār-ıla ḫes

Muḥibbī bāz olup olma ziyānkār
Kem-āzār ol bulasın ʿömr-i kerkes
Ü3-117a, NO-55a

1389. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Niçe demler iñleyüp nā gibi ḳıldum ben nefes
Ḥamdü-lillāh kim viṣāl-i yāra buldum dest-res

Ne ḳadar feryād iderse beñzemez feryāduma
Olamaz bu nāleme bir perdede ney hem-nefes

Mıṣr-ı ḥüsnüñ ḥaḳḳıçün şol deñlü dökdüm göz yaşın
Gözlerüm oldı biri Nīl ü biri cūy-ı Aras

Zāhidā su üzre ṣalsañ ger bugün seccādeñi
Rind olanlar diyeler saña nihāyet ḫār u ḫes

Nāle kılma göñlüñe gelse ḫayāl-i çeşm-i yār
Ḫānede bīmār ola itme Muḥibbī anda ses
Ü3-116bk, BY-54b, S1-71a, H1-53b, T-79b

1390. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bu cihānda çün bulınmaz iy göñül feryād-res
Raḥm umma kimseden feryādı ko feryādı kes

ʿIşḳa düşme āḫiri müşkil olur dirdüm saña
Ugramazduñ bu belāya dutmış olsañ ger nefes

Cān virüp ger rāh-ı kūyında anuñ ḫāk olmasam
Bulmaz idüm ol şehüñ pā-būsına ben dest-res

Tañ degüldür ger raḳīb olmazsa yanuñdan cüdā
Kanda kim gül açıla lā-büd bulınur ḫār u ḫes

Ḳaddüñi çevgān idüp top it Muḥibbī başuñı
Çünki meh-rūlar iderler top[1180] u çevgāna heves
Ü3-116b, BY-54b, S1-70b, H1-53a, T-79a

1391. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Murġ-ı tīrüñ sīne-i rīşümi çün kıdı ḳafes
Oldı bu cāna bedel kalmadı bir ġayrı heves

Ger refīḳ ola seg-i kūyuñ iy dōst baña
Eyleyem gerdānına rişte-i cānumı meres

Nāḳa-i leylī ne vādīlerde kim itdi mekān
Lālesi ḫūn-ı dil oldı nāle-i Mecnūn ceres

Şöyle müşkil oldı bu mīm dehānuñ sırrı kim
Fehm-i esrārına vāḳıf olmamışdı hīç kes

Tañ mı bu ʿālem serīrinden Muḥibbī ʿār ide
Ḫāk-i ḫışt-ı meygede bālīn ü bister aña bes[1181]
Ü3-117a, BY-55a

1392. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Rūze-dār olan ider ʿiyd ayını görmek heves
Baña ol gün ʿiyd olur görsem hilāl ebrūñı bes

Ben esīr-i hicrem [ü] aġyār maḥrem vaṣluña
Hem-dem-i gül ḫār olur bülbül giriftār-ı ḳafes

Yandı cānum ʿışḳ-ıla ger āh idem maʿẕūr ola
Dūd olur ol yirde ẓāhir düşicek āteş-i baḥs

Çünki rūşendür eyā ḫurşīd-rū ṣıdḳum saña
Ṣubḥ gibi mihrüñi göster baña gel gül bir nefes

[1180] top: kūy S1, H1, T

[1181] Bu gazelin son üç beyti BY'de:

Oldı mīm dehenüñ remz[i] be-ġāyet müşkil
Zīra bu müşkil[i] ʿālemde ʿayān itmedi kes

Her ne vādīde gelüp nāḳa-i Leylī ide cā
Lālesi ḫūn-ı dil nālesi Mecnūn ceres

Tañ mı bu ʿālem serīrinden Muḥibbī ʿār ide
Zīr-i ser ḫişt der-i meygede ʿışḳ aña bes

şeklindedir.

Her şeb iy meh irdi eflāke Muḥibbī nālesi
İy meh-i nā-mihr olmaduñ aña feryād-res
Ü3-116k, BY-55ak

1393. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kan ider ol yār beñzer geydi gülgūnī libās
Ḳaṣr-ı ḥüsne baş açup karşu[1182] tururlar cümle nās

Saḥn-ı dilde ekmek içün dāyimā ġam ḥāṣılın
Şāh-ı ʿışḳuñ emri ile itdiler beñzer nadās

Ḫāne-i ʿışḳuñ sorarsañ ger ezel bünyādını
Aña gil derd ü elemdür seng-i miḥnetdür esās

Laʿl-i nābuñ ḥasretinden dāyim iy nā-mihribān
Bezm-i ġamda ḫūn-ı dildür içdügüm ben ṭās ṭās

Gevher-i naẓmuñ Muḥibbī ehl-i naẓm olan bilür
Ḳıymetini cevherüñ bilmez meger cevher-şinās
Ü3-116bk, S1-70b, S2-71a, S2-71a, H1-53a, T-79a

1394. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Nāzenīn ḳaddi ile ruḫsār u ḫaddi baña bes
Göreli ne serv ḳıldum ārzū ne gül heves

Bundan evlā ẓulm olur mı bülbül-i bī-çāreye
Ḫār-ıla gül ʿiyş ide ola anuñ yiri ḳafes

Her viṣālüñ āḫirin bildük hemān hicrān imiş
Pes bu maʿnīden neden vaṣl istemeñ iy bü'l-heves

ʿIşḳ ṣaḥrāsına düşen ʿāḳıbet ol güm olur
Bu kelāmı çagurup iẓhār ider dāyim ceres

İy Muḥibbī būsesine naḳd-i cān-ıla ḫarīd
Olmışam dürlü bahāya yār bāzār eylemes
Ü3-117bk

1395. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀşıḳam dīdāruñ gözüme gelmez hīç kes
İstemem ki ayru olam ʿışḳdan ben bir nefes

[1182] baş açup karşu: karşu baş açup S2, H1, T

Nār-ı hicrān içre kala çıkmaya bu cān u dil
Olmaya ger devlet-i vaṣluñ aña feryād-res

Eylemem zāhid gibi ḥūrī vü Rıżvān ārzū
Hīç murādum yok benüm dīdār-ı cānān baña bes

Bāġ-ı ḥüsnüñ bülbülidür murġ-ı cān medḥüñ okur
Ko raḳīb-i mākiyānuñ yiridür ancak kümes

Ka'be-i vaṣluña mahmil baglasa dil ḥācı-vār
Bu Muḥibbī iñler ol vādīde mānend-i ceres
Ü3-117bk

1396. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

'Āşıḳ iseñ iy göñül mihr-ü vefā kılma heves
Derdi ḫoş gör 'ışḳ ara hergiz devā kılma heves

Vaṣlını idüp temennā hicrini kılma ṭaleb
Dil-rübālar dāyimā ġayrı rıżā kılma heves

Bende olsun zülfüñüñ her bir kılında cān u dil
Zülfi sevdāsından özge gel hevā kılma heves

İşiginde dileberüñ saña gedā olmak yiter
Olmaga mülk-i cihāna pādişā kılma heves

Ruḫları devrinde varma iy Muḥibbī gülşene
La'l-i nābı var-iken cām-ı ṣafā kılma heves
A-27b

1397. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Ḫāk-i pāyın başuma tāc itmek itdüm mültemes
Gör dil-i dīvāneyi kim salṭanat eyler heves

Gīceler tā ṣubḥ olınca iñleseñ olmaz 'aceb
Kār-ı 'ışḳ āsān mı sanduñ bilmedüñ iy bu'l-heves

Māh-rūlar mihri dilden zāyil olmaz pend-ile
Nāṣiḥā virür ṣudā' luṭf eylegil bu sözi kes

Ol hümā-pervāzı ṣayd itmek dilersin iy göñül
Hīç olur mı ki şikār eyleye 'Anḳā'yı meges

Kārubān-ı dil revāndur çün melāmet rāhına
İy Muḥibbī nāleler kıl sen de mānend-i ceres
A-28a

1398. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Dem-be-dem iñler göñül sīnemde mānend-i ceres
Teng ü tar olursa çala bed enīn olur nefes

Dil derūn-ı sīne-i ṣad-çākde kılmaz ḳarār
Murġ pervāza gelür turmaz uşanıcak ḳafes

Bülbülüñ feryādını gūş eylemez gülşende gül
Meclisinde dāyimā eksük degüldür ḫār u ḫes

Kūy-ı yāra ugraduñ beñzer yine iy bād-ı ṣubḥ
Eyledüñ ʻālem dimāġını muʻaṭṭar turma es

Şām-ı hicrüñde Muḥibbī ārzū-yı vaṣl ider
Var mıdur bīmār kim ol itmeye ṣıḥḥat heves
S1-71b, H1-53b, T-80a

ŞIN (ش) HARFİ

1399. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ehl-i diller ṣaydına zülfini gördüm aġ-ımış
Yakdı cān pervānesin çeşmi meger çerāġ-ımış[1183]

Sīnede yir yir elifler serv ü dāġum lāleler
Kim temāşā eyledi didi müzeyyen bāġ-ımış

Cānum aldı dün gice bir būse iḳrār eyleyüp
Döndi inḳār eyledi itdügi beñzer lāġ-ımış

Taşdı Ceyḫūn oldı eşküm kūyına virmez geçid
Gözlerümden dād meger andan beni ırmag-ımış[1184]

Tekye-i ʿışḳa göñül ḳandīl cānumdur fitil
Anı rūşen eyleyen bagrumda olan yag-ımış

Murġ-ı dil pervāz urup āḫir irşdi kūyuña
Şimdi bildüm kim murādı kūyumuñ uçmag-ımış

İy Muḥibbī sīnede gören ḥabāb-ı[1185] eşkümi
Konmaga ġam şāhına yir yir didi oṭāġ-ımış
Ü3-122ak, A-37b

1400. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Şöyle beñzer ḫışm idüp dilber baña kīn eylemiş
Ġamzesin ḫançer kılup ebrūların çīn eylemiş

Okumış gerçi vefā fennin velī ögrenmemiş
Kendüye cevr ü cefā resmini āyīn eylemiş

Eline almış yine āyīneyi beñzer nigār
Ḥüsnini[1186] kılmış temāşā anı ḫodbīn eylemiş

Ḫaṭṭını gördüm ḫalel virmek diler ruḫsārına
Hey ne kāfirdür görüñ ḳaṣd-ı dil ü dīn eylemiş

[1183] Mısra A'da:
Bāġ-ı ḥüsninde yāḫūd asılu perr-i zāġ-ımış
şeklindedir.
[1184] 5. beyit A'dan alınmıştır.
[1185] ḥabāb-ı: hicāb-ı Ü3
[1186] ḥüsnini: cismini A

Tār-ı zülfinüñ ḫayāli sīne-i sūzānda
Āteş içre iy Muḥibbī mārdur in eylemiş
Ü1-159b, A-31a, AE-117b

1401. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bezm-i ġamda çeşmümüñ gülgūn şarābı var-ımış
ʿIşḳ odıyla[1187] bişmiş anda dil kebābı var-ımış

ʿIşḳ şāhı ḫaymesin kuralı dil[1188] ṣaḥrāsına
Kim görürse dir ki bu mülküñ ḫarābı var-ımış

Bār-ı ġamdan hicr ara bu ḳaddüm olaldan kemān
İñlesem[1189] olmaz ʿaceb sīne rebābı var-ımış

Ġarḳa virdi gözlerüm yaşı cihānı gāh olur
Yakar eflāki ser-ā-ser sīne-tābı var-ımış

Togrı yoldan gel ḫurūc itme ki fānīdür cihān
Her ne itseñ ḫayr u şer āḫir ḥisābı var-ımış

Nevbet-ile ḫalḳı bir bir ögidür gendüm mis̱āl
Uşbu çarḫ-ı bī-vefānuñ āsiyābı var-ımış[1190]

Ġamzeñ öldürdi Muḥibbī'yi neden didüm didi
ʿĀşıḳı öldürmenüñ bildüm s̱evābı var-ımış
Ü1-159b, Ü3-122b, A-34b, AE-118a

1402. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Rūze-i hicrān içinde eyledüm bir sözi gūş
Müjde kim togdı hilāl ebrūsı oldı ʿiyde duş

Mey-fürūşı zāhidā sen dem-be-dem ʿayb eyleme
Yigdür olmak ḫod-fürūş olmakdan ise mey-fürūş

Niçe bir ḫalḳ-ı cihān ile idersin güft ü gū
ʿUzlet eyle ḫalḳdan artuk saña yigdür ḫamūş

Cehd kılma idesin ʿayb-kesānı āşikār
Ḳādir iseñ ol cihān içinde sen de ʿayb-pūş

[1187] odıyla: odına A
[1188] kuralı dil: kurdı dilüñ A
[1189] iñlesem: iñlese A
[1190] Bu beyit Ü3'te yoktur.

İy Muḥibbī çün şarāb-ı ʿışḳı nūş itdüñ ezel
Tā ḳıyāmet tañ degüldür idesin cūş u ḫurūş
Ü1-160a, NO-55b, AE-118b

1403. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bī-vefā dildār sevmek hey ne müşkil kār-ımış
Kim giriftār-ı belā-yı ʿışḳ ola nā-çār-ımış

Yār sandum baña didüm sırr-ı ʿışḳı göñlüme
Anı iẓhār eyledi bildüm o da aġyār-ımış

Ḫande eyler şemʿ yansa her gice pervāneler
Ben de yansam tañ mı yārum āteşīn ruḫsār-ımış

Zār olur gülşende bülbül dem-be-dem gül şevḳıne
Zārī kılsun ʿāşıḳuñ çünki naṣībi zār-ımış

İşidürdüm māh-rūlar bī-vefā olur velī
İy Muḥibbī her ne dirlerse biñ ança var-ımış
Ü1-160a, Ü2-99a, H-21a, A-34a, AE-121a

1404. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Öldürdi firḳatüñ beni iy bī-vefā yitiş
Dirgür Mesīh gibi beni kıl duʿā yitiş

Gāhī gözüm bu yaş-ıla geh kanla tolar
Ḫāk-i derüñi gönderüp it tūtīyā yitiş

Dil ʿışḳuñ-ıla ḫasta yatur iy ṭabīb-i cān
Dārū-yı laʿlüñ-ile bulısar şifā yitiş

Senden cefā ki gelse baña ol vefā gelür
Bārī vefāyı kılmaz-ısañ kıl cefā yitiş

Hep ümmet-i Muḥammed'e itdüñ şefāʿati
Mücrim Muḥibbī bendeñe iy Muṣṭafā yitiş
Ü1-160b, Ü2-100a, A-35a, AE-122a

1405. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yār şīrīndür dilā şeftālū-yı laʿle iriş
Āfitāb-ı ḥüsn-ile bulmış-durur ol perveriş

Dir gören ebrūlarını ḫusrevā Çāçī kemān
Aña ibrişim zülüfüñ birle kılmışsın kiriş

Ḥasret oldum niçe yıllardur cemālüñ görmege
Senden ayru istemezdüm ola idüm bir karış

Naḳd-i cān-ıla metā'-ı būseñe oldum ḫarīd
Aramuzda yok dime olsun bizüm alış viriş

'İyd-i vaṣla çünki irişdi Muḥibbī derdmend
Merḥabā eyle elüñi sun anuñla gel iriş
Ü1-160b, Ü2-100b, A-35a, AE-122b

1406. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Tenhāca gezer seyr ider ol serv-i ḳabā-pūş
Gördükde anı kalmaz-ısa bende ne tañ hūş

Fikr eyleme iy dil yüri vuṣlat ele girmez
Cān gibi nihāndur kim ider anı derāġūş

Biñ kerre eger ḥālümi 'arż eylesem ol yār[1191]
Bir laḥẓada eyler bu ḳadar ḥāli ferāmūş[1192]

Dīdāruña ṭāḳat mı olur iy meh-i enver
Kim oldı ırakdan göñül āşüfte vü medhūş[1193]

'Işḳuñ meyine[1194] kimsede yok gerçi taḥammül
Sen eyle dilā ger ḳadeḥ-i çarḫ ise de nūş[1195]

Ger ister-iseñ iki cihān devletin iy dil
Dermānde vü dil-ḫastelerüñ ḥāline tut gūş

Çeşmüm tenüme geydüreli kırmuzı ḫil'at
Āhum da Muḥibbī görinür başuma ser-pūş
Ü1-161a, Ü2-97b, Ü3-119b, A-35b, NO-57a, AE-119a

[1191] ol yār: iy dōst NO
[1192] Mısra NO'da:
  Bir laḥẓada ider nāzük-tābı anı ferāmūş
 şeklindedir.
[1193] Mısra NO'da:
  Olalı bu dil şimdiden āşüfte vü medhūş
 şeklindedir.
[1194] meyine: bādesine NO
[1195] Bu beyit Ü3'te yoktur.

1407. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Görinse nāgeh ol serv-i ḳabā-pūş
Gider ṣabr-ıla dilden ṭāḳat u hūş

Yüzüñ güldür ideyin ben de feryād
Ki bülbül olımaz gül vaḳti ḫāmūş

Beni sürdüñ kapuñdan kaldı aġyār
Tutar mı hīç şīrüñ yirini mūş

Belā-yı cān durur gitmez dilümden
Ne çāre idem anı ben ferāmūş

Muḥibbī serv-ḳadler ḥasretinden
Elif çek sīneñe eyle derāġūş
Ü1-161a, Ü2-98a, A-37a, AE-119a

1408. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀrıżuñsuz baña gelmez bu gül ü gülzār ḫoş
Gülşen içre ʿandelībe gülsüz olmaz ḫār ḫoş

Nāṣiḥā menʿ itme yaksam şemʿ-i ḥüsne cān u dil
Yakmaga pervāne perrin gelmez illā nār ḫoş

Zāhid ister cenneti görmek diler ḥavrā yüzin
Geçdi ʿāşıḳ cümleden ancak gelür dīdār ḫoş

Ruḫlaruña karşu zülfüñ dem-be-dem efzūn olur
Günde yatsa kuvveti artmagla olur mār ḫoş

Eşk ü rūyı olmasa bakmaz Muḥibbī yüzine
Beñzer ol yāra gelür bu dirhem ü dīnār ḫoş
Ü1-161b, Ü2-98a, Ü3-119bk, BY-57a, AE-119b

1409. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Jeng-i ġāmdan var idi āyīne-i ḳalbümde dūş
Ṣāf kıldı bir ḳadeḥ meyle keremden mey-fürūş

Cān u dil yagmaya virdi āh kim bir muġbeçe
Ol sebebden cānda ṣabr u kalmadı göñlümde hūş

Gül yüzin medḥ it maḳāma gel nevāda rāstı
Vaḳt-ı gülde iy göñül bülbül olur mı hīç ḫamūş

Zāhidā ʿışḳūñ ṭarīḳın añlamaz kec-ṭabʿsın
Diñlemezsin Ḥaḳ sözi sende meger var saḫt gūş

Bu Muḥibbī mest olup açdı maʿānī dürcini
Bāde-i Ḥāfıẓ meger ya cām-ı Cāmī itdi nūş
Ü1-161b, Ü2978a, Ü3-119bk, AE-119b

1410. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Müstaḳīm ol her ne emr itse nigāruñ tīr-veş
Ḫıdmetinden yüz çevürme tīz olup şemşīr-veş

Umaram per-tāb idesin tīr-i ġamzeñ sīneme
Saçıla her yaña ḳanum ben olam naḫcīr-veş

Ben esīr-i ʿışḳ oldum ḳoy zenaḫdan çāhına
Ḥalḳa ḥalḳa eyle zülfüñ boynuma zencīr-veş

İsterem kim ben olam ḳapuñda bir kemter gedā
İstemem kim yüriyem ʿālem içinde mīr-veş[1196]

Āhını ṭavḳ eyleyüp gözyaşı zencīr olalı
Tekye-i ʿışḳ içre[1197] oldı bu Muḥibbī şīr-veş

Yüzüñi sür yüz çevürme itseler pāyuñ şikest
Ehl-i diller ṣoḥbetinden olma dūr ḳıṭmīr-veş [1198]
Ü1-162a, Ü2-98b, Ü3-119bk, BY-56a, AE-120a

1411. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Maḥabbet cāmını itdüm ezel nūş
Yürürem tā ebed sermest ü medhūş

Gerek ʿāşıḳ olan ser-pā bürehne
Anı kim gördi mecnūn ola ser-pūş

Eger cān ister-iseñ başum üzre
İdeyim anı kim saña gele ḫoş

[1196] mīr-veş: bebr-veş Ü3
[1197] içre: -AE
[1198] Bu beyit BY'den alınmıştır.

İrişmez el çün ol serv-i ḫırāma
Ḫayālin kılayım her şeb derāġūş

Muḥibbī sözleri dürr ü güherdür
Gerekdür anı yārān ide mengūş
Ü1-162a, Ü2-98b, Ü3-120a-123a, BY-55bk, AE-120a

1412. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Eyleyen dehri muʿaṭṭar bilmedük ne bū imiş
Soñradan bildük anı ol müşg-bū gīsū imiş

Ḥüsni bāġına irişdüñ eyle zülfinden ḥaẕer
Ġaflet itme mārdur yatmış güneşde uyımış

Ḫaste-i ʿışḳam ṭabīb-i dilden istedüm devā
Bir cevābıyla sagaltdı lebleri dārū-y-ımış

Leblerüñden ḫastayam bir būse didüm didi yār
Sözini tagıtdı beñzer ölecek sayru-y-ımış

ʿIşḳı ketm ister Muḥibbī līk bakan yüzine
Dir ki ʿāşıḳdur anuñ beñzini gör saru-y-ımış
Ü1-162a, Ü3-120a, A-32b, AE-117a

1413. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ol ṭabīb-i dil yine bu ḫastasın yād eylemiş
Bir cevāb itmiş lebinden göñlümi şād eylemiş

Kim saña bu ḥüsni virdiyse eyā şīrīn-dehen
Kūḥ-ı ġamda ben belā-perverdi Ferhād eylemiş

Şehr-i ʿışḳuñ resmini urdukda ressām-ı ezel
Kelle-i ʿuşşāḳdan sūrını bünyād eylemiş

Yārı aġyār-ıla gördüm nite kim gül ḫār-ıla
ʿAndelīb-i dil anuñçün āh u feryād eylemiş

Gözleri yaşın Muḥibbī'nüñ revān itmiş şehā
Ol ki ḫaddüñ gül idüp ḳaddüñi şimşād eylemiş
Ü1-162b, Ü3-120ak, A-33b, AE-117b

1414. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Servden gördüm nigārā ḳāmetüñ bālā-y-ımış
İy hümā-ṭalʿat saña menzil felek-fersā-y-ımış

Keşf-i burḳaʿ eyle yüzden nūra ġarḳ it ʿālemi
Tā görenler diyeler mihr-i cihān-ārā-y-ımış

Sanduñuz Mecnūn gezer ṣaḥrāda bir dīvānedür
Ḳayd-ı ʿālemden ferāġat itmiş ol dānā-y-ımış

Gözlerüm yaşı umardum kūyuña vire geçit
Bilmedüm başumdan aşdı ol ḫo bir deryā-y-ımış

Gerçi kim çeşmi Muḥibbī öldürür merdümleri
Lebleri emvātı iḥyā itmede ʿĪsā-y-ımış
Ü1-162b, Ü3-120ak, A-37b, AE-117b

1415. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kim ki Mecnūn gibi leylī zülfüñe[1199] dil baglamış
Lāle gibi sīnesini şevḳden ol dāġlamış

Naḫl-i ḳaddüñ yādına serv-i ḫırāmānum benüm
Göz yaşı pāyuña her dem cūlar olup çaglamış

Ol gül-i nevresteyi ḫār ile bir yirde görüp
Ṣubḥ olınca iñleyüp derdiyle bülbül aglamış

Dil fitīlin yakmaga ḳandīl-i ʿışḳ içre müdām
Yaş yirine[1200] bagrı yagı ile üstin yaglamış

İy Muḥibbī bī-emāndur öldürür virmez emān
Anuñ-ıçun sürme ile tīġ-ı çeşmin zāġlamış
Ü1-163a, Ü3-120ak, AE-118a

1416. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Şiʿrümi gören bir āhen leblebi ancak dimiş
Anuñ-ıçun degme kimse aña diş uramamış

Beñzemezse şiʿrüme şiʿri n'ola şāʿirlerüñ
Kim ki ṣarrāf ola dir kim bu degül altun gümiş

[1199] zülfüñe Ü3: zülfine Ü1, AE
[1200] yaşın ilte Ü1, AE: yaş yirine Ü3

Ḳadd-i yārı sen sen ol gel serve teşbīh eyleme
Hīç serv-ile berāber ola mı ʿarʿar ḳamış

Her ki cāna ḳıymaya irmez viṣāl-i dilbere
Bu sözi ben dimezem bilüñüz ulular dimiş

Öpdüm evvel leblerini soñra sürdüm gözüme
Böyledür ʿādet Muḥibbī olsa turfanda yimiş
Ü1-163a, Ü3-120b, AE-118b

1417. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İşidüp ʿışḳdan ṣadā itdi hemān-dem dil ḫurūş
ʿIşḳ dir āh eylegil ʿaḳl ise dir olgıl ḫamūş

Şāh olup kim geydi-y-ise aṭlas u dībā ḥarīr
Yig-durur saña ḳalender gibi olmaḳ jende-pūş

Zāhidā vāʿiẓleri gördüm ki ḥırṣ-ı cām içün
Rehne aldı her birinüñ ḫırḳasını mey-fürūş

Nāle vü feryādumı işitmeseñ olmaz ʿāceb
Bülbül ünine çü ʿādetdür bu ṭutmaz gül de gūş

Ehl-i diller iy Muḥibbī mest ü şādān oldılar
İtdiler vuṣlat ḫumından çünki anlar bāde nūş
Ü1-163b, Ü3-120bk, AE-118b

1418. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Genc-i ḥüsne zülfini dilber girihler baglamış
Sanasın zencīr-ile biñ başlu ejder baglamış

Metn-i ḥüsnüñde ḫaṭuñ ḫaṭṭātı yazmış ḥāşiye
Şerḥ idüp evrāḳ-ı gülden tāze defter baglamış

Naẓm ider lüʾlüʾ dişüñ laʿl lebüñ evṣāfını
Rişte-i cān üzre dizmiş dürr ü gevher baglamış

Āhdan zencīr idüp bu göñlümüñ ḳandīline
Yakmaga ġam meclisinde yaʿnī micmer baglamış

Devr-i gülde bu Muḥibbī yine yārān şevḳine
Tāze tāze gül gibi rengīn ġazeller baglamış
Ü1-163b, Ü2-98b, Ü3-120bk, A-33a, AE-120a

1419. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fâ'ilün

Oldum cefā vü cevr-ile dilden berī yitiş
Terk itmedin yoluña bu cān u seri yitiş

Eyle ṭulū' gün gibi bulsun żiyā cihān
İy burc-ı āsümān-şeref aḫteri yitiş

Gel cilve[1201] eyle gözlerümüñ çeşmesārına
Bir dem vaṭan kıl anda hemān iy perī yitiş

Oldum żaʿīf derdüñ-ile iy ṭabīb-i dil
Bir üstüḫᵛān kaldı bile bir deri yitiş

Cānā Muḥibbī sözlerini dak kulaguña
Nādān eline düşmeye ol gevheri yitiş
Ü1-164a, Ü2-99a, Ü3-120bk, A-37a, AE-120b

1420. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Ezelden 'ışk cāmın eyledüm nūş
Katı mest itdi bende kalmadı hūş

Fiġānumdan felekler güm güm ötdi
Daḫı ol yüzi māhum eylemez gūş

Ḫayālüñ gitmedi iy dōst dilden
Günāhum ne beni kılduñ ferāmūş

Bulurdum dünyada göñül murādın
İtüm diyü baña bir kez diseñ oş

Sözüñ gevher olaldan iy Muḥibbī
İdindi cümle yārān anı mengūş
Ü1-164a, Ü2-99a, Ü3-120b, A-36a, AE-120b-121a

1421. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Çün felek taḫtına geçdi ḫusrev ü ḫāver güneş
Ḳaṣdı bu ide sipāh-ı encümi çāker güneş

Gīce işitmiş meger eflāke meh şāh oldugın
Nūrdan leşker çeküp kuşandı tīġ-ı zer güneş

[1201] cilve: cilvegāh A

Oldı şīrāne bu esb-i çarḫ-ı gerdūna[1202] süvār
Ol sebebden başına urındı zer miġfer güneş

Taña kaldı ferri gitdi meh görüp bu heybeti
Yüriyüp tutdı cihān mülkini ser-tā-ser güneş

Çarḫ tennūrında māhuñ yüregi yanmış iken
Germ idüp daḫı beter anı oda yakar güneş

Murġ-ı vaḥşī gibi siñdi her ṭaraf seyyāreler
Ṣubḥ-dem şahbāz-veş çün açdı bāl ü per güneş

İy Muḥibbī bu ne ḥikmetdür ki bir yirde ḳarār
İtmeyüp ʿālem turaldan beri devr eyler güneş
Ü1-164b, Ü2-99b, Ü3-121a, H-65b, A-31a, AE-121a

1422. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Her kim ki virür rāh-ı maḥabbetde bugün baş[1203]
ʿIşḳ ehli olan cān-ıla eydür aña şābāş

San serv-i sehī ḳaddi arar āb-ı revāndur
Bu çeşme-i çeşmümden akar anuñ-ıçun yaş

Deyr içre egerçi yazılur ṣuret-i dil-keş
Teşbīh idemez ṣūretgeh-i[1204] naḳşını naḳḳāş

Şol deñlü yagar seng-i cefā kūyına varsam
Başum biñ eger olsa olur cümlesi ḫaşḫāş

Mümkin mi saña raḥm gele yār dilinden
Dünyāda Muḥibbī kişiye raḥm ide mi taş
Ü1-164b, Ü2-99b, Ü3-121a, H-95b, A-31b, AE-121b

1423. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀşıḳuñ taglarca bagrı üzre başı var-ımış
İki ʿaynından kesilmez kanlu yaşı var-ımış

Sevdügümden ġayrı n'itdüm baña ḫışm ider nigār
Dimedüm bir kez gözi üstinde kaşı var-ımış

[1202] esb-i çarḫ-ı gerdūna: çarḫ-ı esb-i gerdūna H
[1203] Mısra H'de:
Her kim ki bugün rāh-ı maḥabbetde virür baş
şeklindedir.
[1204] ṣūretgeh-i: ṣūretüñe H

Vādi-i ġāmda gören Mecnūn'ı ʿüryān sanmasun
Eşk-i surḫ-ıla anuñ rengīn ḳumāşı var-ımış

Gün yüzini yaluñuz vardum temāşā itmege
Bilmedüm sāyem gibi ardumca nāşī var-ımış

Dün gice gördüm Muḥibbī şemʿ ile pervāneyi
Ḳaṣdı yanmagmış meger sandum savaşı var-ımış
Ü1-165a, Ü2-99b, Ü3-121ak, H15b, A-33b, AE-121b

1424. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Siḥr-ile cādū gözüñ zülfe girihler baglamış
Genc-i ḥüsnin ḥıfẓ içün gūyā bir ejder baglamış

Zülfi zencīrine asmış san ẕeḳan ḳandīlini
Cān u diller yaḳmaġa yaʿnī ki micmer baglamış

Berg-i gül üzre yine kāküllerin cedvel çeküp
Gül yüzüñ vaṣfında cānā tāze defter baglamış

Başına sançup çiçek zeyn eylemiş dülbendini
Dir gören tācına yaʿnī dürr ü gevher baglamış

Gelse ġam Yeʾcūc'ı yagmaya vire dil kişverin
İy Muḥibbī var mıdur karşu aña der baglamış
Ü1-165a, , Ü2-100a, Ü3-121ak, AE-122a

1425. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿIşḳ içün eyler gözüm göñlüm benüm turmaz savaş
Ġālib oldı göñlüm āḫir egdi gözüm aña baş

Ger bulına ẕerre deñlü dilde dünyā sevgüsi
İdemezsin sen[1205] ṭarīḳ-i Ḥaḳ'da bil hergiz maʿāş

Dāne-i ḫālüñ ḫayāliyle gözüm yaşlar döküp
Āsiyā gibi döginür ele almış iki taş

Çekmek içün zülfüñüñ sevdālarını cān u dil
Başum üzre bir kara yazu-y-ımış ol iki kaş

İy Muḥibbī cān göziyle kūhsāra kıl naẓar
İñleyüp Ferhād içün döker gözinden kanlu yaş
Ü1-165b, Ü2-100a, Ü3-121ak, A-34a, AE-122a

[1205] idemezsin sen: eyleyimezsin A

1426. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gönlümi sevdāya viren zülf-i ʿanber-bīz[1206] imiş
Cānumı ḳurbān iden ol ġamze-i ḫūn-rīz imiş

ʿIşḳ meydānında koşdum eşkümüñ gülgūnını
Zülfi geldi ortaya ol da meger şeb-dīz imiş

Kaşları yasına karşu sīnemi kıldum siper
Deldi geçdi tutmadı müjgānı ġāyet tīz imiş

Zülfini depretdügince dökilür müşg-i ʿabīr
Ol sebebdendür ṣabānuñ būyı müşg-āmīz imiş

Saldı dil fülkin Muḥibbī rūzigār-ı āh-ıla
Bilmedi emvāc-ı ʿışḳı kim belā-engīz imiş
Ü1-165b, Ü2-100b, Ü3-121b, AE-122b

1427. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

El urup dilber yine zülfin girih-gīr eylemiş
Bu dil-i dīvāneye tedbīr zencīr eylemiş

Eyledi tīr-i cefāya bu benüm sīnem siper
Ol ki ebrūñı şehā ya ġamzeñi tīr eylemiş

Nergis-i mestüñle zülfüñden göñül olmaz ḫalāṣ
Cān u dil yagmasına anlar çün el bir eylemiş

Öldürürdi günde biñ kez bulsa ol ḫūnī[1207] beni
Ölmemeklik n'eyleyem Ḥaḳ baña taḳdīr eylemiş

Āh u efġānuñ feleklerde senüñ yir eyledi
İy Muḥibbī sanma kim dildāra te'ṡīr eylemiş
Ü1-166a, Ü2-100b, Ü3-121bk, A-32a, AE-123a

1428. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Göñül zülfüñ görüp dīvāne olmış
Yüzüñ şemʿine cān pervāne olmış

İçerse nergisi kanum ʿaceb mi
Şarāb-ı nāz-ıla mestāne olmış

[1206] ʿanber-bīz: ʿanbenīz Ü3
[1207] ḫūnī: bed-ḫū A

Göreyim pāre pāre anı her dem
Ser-i zülfiyle hem-ser şāne olmış

Konup dil ḫānesine leşker-i ġam
Niçe yıllar yatur vīrāne olmış

Muḥibbī ḳıṣṣa-i ġuṣṣam benüm āh
Yanında dilberüñ efsāne olmış
Ü1-166a, Ü2-101a, Ü3-121b, A-32b, AE-123a

1429. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Dil-i dīvāne dildāruñ ser-i zülfinde bend olmış
Tolaşmış dir-idüm aña sezādur vāy ne bend[1208] olmış

Muʿaṭṭar zülfine yāruñ n'ola baġlansa cān u dil
Muʿanber kāküli mihr ü mehe çünki kemend olmış

Niçe kim eyledüm pend ü naṣīḥat tutmadı göñlüm
Yürür kūyında dildāruñ ʿacāyib derdmend olmış

Beni Mecnūn-ṣıfat kıldı nigāruñ zülf-i leylāsı[1209]
Dil-i dīvāne depremez sanasın pāy-bend olmış

Muḥibbī eşk-i çeşmidür nihālüñ eyleyen tāze
Anuñçün ḳadd-i reftāruñ ki ṭubīden bülend olmış
Ü1-166a, Ü2-101a, Ü3-121bk, A-36a, M-36b, AE-123a

1430. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Şu kim gül bisteri içre yatur gülzāra yasdanmış
Ne bilsün ʿāşıḳuñ ḥālin ki seng-i ḫāra[1210] yasdanmış

Görinen ʿanberīn beñler[1211] nigāruñ şemʿ-i ḥüsninde
Sanasın bir bölük Hindū daparlar nāra yasdanmış

Eger yasdansa agyārı ʿaceb mi ol gül-i raʿnā
Muḳarrerdür gül açılsa ki dirler ḫāra yasdanmış

[1208] vāy ne bend: pāy-ı bend Ü1, Ü2, A, M, AE
[1209] Gazelin bu mısradan sonraki kısımları M'de yoktur. Kopmuş ve kaybolmuş yapraklar söz konusudur.
[1210] seng-i ḫāra: ḫāra A
[1211] beñler: ḫāli A

Nigāruñ taş işiginde niçe yıldur kodum başı
Teraḥḥüm eyleyüp bir gün dimez bī-çāre yasdanmış

Gögermiş yir yirin cismi yanup dil āteş-i ʿışḳa
Yıkılmış mest-i ʿışḳ olmış düşüp dīvāra yasdanmış

Muḥibbī irmek isterdi ser-i zülfine dildāruñ
Aña deyr-i cihānda dinmese zünnāra yasdanmış
Ü1-166b, Ü2-101b, Ü3-122a, A-32a, AE-123b

1431. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Meşveret itmege gelse bir yire ol iki kaş
Māh-rūlar her ṭarafdan indürürler aña baş

Dāġlar geydürdi baña dōstlar bir şāh benek
Eşk-i çeşmüm devletinde geymişem rengīn ḳumāş

Kūyuña dārü'ş-şifā[1212] dirler ya n'içün dōstum
Niçe yıllardur ki anda ḳalmışam ṣāḥib-firāş

Gün yüzüñ[1213] görmek dilersem sāyem ardumca gelür
Baña lāzım oldı dönüp idem anuñla savaş

Gitdi ṣabr u ʿaḳl u fikrüm bir daḫı girmez ele
İy Muḥibbī görmeyeydüm ol meh-i bī-mihri kāş
Ü3-121bk, NO-55b, S1-72a, H1-54a, T-80b

1432. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

ʿIşḳuñ yolında ger urasın terk-i cān u baş
ʿIşḳ ehli kamu indürürler saña cümle baş

Sulṭān-ı ʿışḳ egnüme yaşum ser-ā-serin
İtdi ʿaṭā ḫilʿt-i rengīn zer ḳumāş

Ser fitnedür gözler-ile kaşlar senüñ
Müjgān tīrüñe katı yadur ol iki kaş

İy āfitāb-ı ḥüsn gitmedi sāyem yanumdan āh
Tā itmeyince ʿArbede anuñ-ıla savaş

[1212] dārü'ş-şifā: dār-ı şifā Ü3, NO
[1213] yüzüñ: yüzin S1, H1, T

Kalmadı ʿakl gitdi fikir zār u mübtezel
Kaldum dirīġ görmeye idüm nigār[ı] kāş

Ḫaṭṭāṭ-ı ezel eyledi Mecnūn'uñ adını ḥakk
Yazdı Muḥibbī adını itdi anı tırāş
NO-56a

1433. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Zülfüñe bu dil āh senüñ mübtelā imiş
Bildüm ki benüm başuma derd ü belā imiş

Gelür ḫayāli çeşmüme ammā görinmez āh
Görmiş degül gözler anı dil-rübā imiş

Çün şeb ola ḫʷāb-ıla herkes ḥużūr ider
Ferdā ġamını ben çekerem āh gice imiş

Kūyuñda senüñ nīçe zamān ḫasta dil yatur
Gönder cevāb derdine anuñ devā [i]miş

Bīgāne sanup eyleme red bu Muḥibbī'yi
Bilmez misin ki ʿışḳuñ ile āşinā imiş
Ü3-122ak, NO-56b

1434. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Tenhāca gezer gördüm ben ol servi ḳabā-pūş
ʿAḳlum tagılup kalmadı başumda benüm hūş

Ḫāl-i siyehi eyleye bu baḫtumı tīre
Salınsa kaçan boynına ol zülf-i siyeh-pūş

Yüz kerre eger ḥālümi dirsem saña iy dōst
İdersin anı bir nefes içinde ferāmūş

ʿĀşıḳ derd-ile virmeye cānāneye cānın
ʿĀşıḳ degül tutmañ anuñ sözine siz gūş

Ḥāk eyle özüñ var der-i dildāra Muḥibbī
Ger ister iseñ cürʿa-i yāri idesin nūş
NO-56b

1435. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Sanma ki cihān-ı fānīde sen kurtarasın baş
Pes böyle iken buña maḥabbet niye kardaş

Hergiz görürem eylemedüñ ḫayr-ı ʿamel sen
Āh eyle dilā dīdelerüñden döküben yaş

ʿIşḳum benüm genc idi olmaz idi iẓhār
Yaşumla eger çehre-i zerd eylemese fāş

Laḥdinde eger gūş ide bu naẓmı Nizāmī
Baş kalduruban eyde hezārān buña sābāş

Mecnūn eger kalsa Muḥibbī bu zamāna
Olmazdı belā deştine gitsem baña pādaş
NO-57a

1436. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Yine bir māh sevdüm tonı zer-keş
İder her yaña cevlān atı ser-keş

Komadı ṣabr u hūş dilde ṭāḳat
Baña itmedi illā göz-ile kaş

Dilüm iñler benüm dōlāba döndi
Gözüm gözgülerinden dökilür yaş

Beni dīvāne görüp berr-i ġamda
Kodılar adumı Mecnūn'a adaş

Daḫı muḥkem ola bünyād[ı] ʿışḳuñ
Yagarsa başuña cevr-ile ger daş

Cihānuñ ḫalḳına sakın inanma
Yüze güler dir-ise saña kardaş

Muḥibbī merd olana rezm içinde
Bir elde tīġ [u] bir elde gerek baş
NO-57b

1437. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Çün görindi dōstum baña cemālüñ ḥūr-veş
Rūşen eylerse ʿaceb mi bu cihānı nūr-veş

Gülşen-i ḥüsnüñde cānā gül yüzüñ gördükçe āh
İderem akar yaşum gözden benüm yagmur-veş

Sen Süleymān-ı zamāna tuḫfe idüp cānumı
Eyleyüp pāy-ı cerād getürdüm anı mūr-veş

Dehre aldanma sakın fikr eyle āḫiri güni
Gerçi bu ʿālem yüzi saña görinür sūr-veş

Leẕẕet-i dünyāya aldanma Muḥibbī sunma el
Neşterini tā ki urmaya saña zenbūr-veş
NO-58a

1438. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

İşitdüm meclise cānāne gelmiş
Çıkup ʿuşşāḳı karşu cāna gelmiş

Özin bilmez katı dil-hastedür āh
Ṭabībā kapuña dermāna gelmiş

Gören ḫaṭṭuñ didi ruḫsāruñ üzre
Meger ceyş-i Ḥabeş Īrān'a gelmiş

Çıkarmaga bu dil söz gevherini
Yaşum baḥrına san ʿummāna gelmiş

Muḥibbī bū ile toldı dimāġum
Meger zülfine yāruñ şāne gelmiş
NO-229b

1439. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dōstum cefālar itmege mebāş
Kīni dilden gel gider āzār-ı ehl-i dil mebāş

Laʿl-i nābından nigāruñ daḫı kāma irmedi
Ez-berāy-ı ḳatlüm iy ġamze müstaʿcil mebāş

Nūruñ ile ʿālemüñ yüzi münevverken bugün
Ẓulmete virme cihānı zülf-ile ḥāyil mebāş

Kaşı yayından gelür ġamz okları kan içmege
İy dil-i şūrīde ḳaṣdı sañadur ġāfil mebāş

Saña cevr ide Muḥibbī yār aġyāra vefā
Ko seni itsün helāk bu ḳısmete ḳāyil mebāş
NO-229b

1440. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Beni sen sanma iy zāhid şarāb-ı nābdan geçmiş
İşiddüñ mi ya gördüñ mi ki bir kes ābdan geçmiş

Akan yaşum olup ʿummān cihānı ortaya almış
Bu göñlüm zevraḳın gör ġarḳ olup girdābdan geçmiş

Saçuñda çok kerāmet var eñ ednāsı anuñ budur
ʿİẕāruña ayak koyup basup ol ābdan geçmiş

Ser-i kūyumda feryād u fiġān her şeb iden kimdür
Didi didem Muḥibbī ḫasta-dildür ḫᵛābdan geçmiş

Yüzüme bakmaz oldı āh yine yār-ı cefākārum
Raḳībüm beñze[dü]r yāra beni her bābdan geçmiş
NO-230a

1441. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Her kim ki bugün kılmaya dünyā maḥabbetin tırāş
Budur sözüm itmeye iki cihānda ol maʿāş

Gerçi felek bükdi ḳaddüm rūzigār ile
Şükrüm budur ki ben daḫı egmedüm aña baş

Nālān olup cürmin añup sīne döġmege
Gerdūn gibi eline alsun dil iki taş

Yudı yüzüm karasını āb-ı luṭf-y-ıla
Ak saçı görüp didi kapumda geçürdi yaş

Ḥayyāt-ı felek egnüme miḥnet palāsını
Biçdi Muḥibbī baña görüp lāyıḳ ol ḳumāş
NO-261b

1442. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yüzüñe kim gün dimiş rā eylemiş
Ḫoş naẓar kılmış ne ḫoş rā[1214] eylemiş

Ḫaṭṭuña yazmış berāt-ı ḥüsnüñi
Kaşlaruñ üstine tugrā eylemiş

[1214] naẓar kılmış ne ḫōş rā: naẓarla fikr-i ġarrā T

Baş çekmiş serv-ḳaddüñ ḫusrevā
Sidreden ḳaddini bālā eylemiş

Rūy-ı zerdüm tā şeref bulsun diyü
Anları pā ile tamga eylemiş

Delmek içün sīnemi yir yir benüm
Ġamzesin ok kaşların ya eylemiş

Bāġda zülfüñ benefşe göreli
Boynın egmiş baş aşaga eylemiş[1215]

Farżdur gel vir zekāt-ı ḥüsnüñi
ʿĀşıḳuñ görmek temennā eylemiş

Bu Muḥibbī zülfi zencīrüñ görüp
Kendüzin dīvāne şeydā eylemiş
Ü3-123a, BY-55a, S1-73b, S2-73a, H1-55a, T-82a

1443. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Ġamz oklarına çünki bu sīnem siper olmış
Devlet irişür başuña iy dil naẓar olmış

Zülf-i siyehüñ fikrini dün gice iderken
Añdukda hemān yüzüñi gördüm seḥer olmış

Bir kerre[1216] naẓar eyledi gün yüzüñe bu dil
Ḥayret basuban kendüden ol bī-ḫaber olmış

Ḫāk-i rehine dökeli bu dīdeler eşki
Gören didiler yolların hep sīm ü zer olmış

Şīrīn lebüñüñ vaṣfın iderken bu Muḥibbī
Leẕẕetden anuñ toptolu agzı şeker olmış
Ü3-122bk, BY-55b, S1-72b, S2-72b, H1-54b, T-82a

1444. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḫūn-ı dilden gelmeseydi gözlerümden kanlu yaş
Sırr-ı ʿışḳum olmaz idi bu cihān ḫalḳına fāş

[1215] 6 ve 7. beyitler Ü3'te yoktur.
[1216] kere: gün Ü3, BY, S1

Kim ki ʿāşıḳdur gerekdür āsiyā-veş çarḫ urup
Gīce gündüz dögine eline alup iki daş

Nār-ı āhumdan nigārā sebze-i ḫaṭṭuñ sakın
Bu mes̱eldür kim yanar kurı yanınca bile yaş

Rāh-ı ʿışḳ içre dilā ger urasın cān terkini
Olasın kūy-ı ʿademde ser-te-ser ʿuşşāḳa baş

İy Muḥibbī derd ü miḥnet başuma yazu imiş
Görmeyeydüm bir naẓar ben ol meh-i bī-mihri kāş
Ü3-123ak, BY-55bk, S1-74a, H1-55b, T-82b

1445. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Eyledüm ʿışḳuñ şarābından ezel bir cürʿa nūş
Anuñ içün kalmamışdur cānda ṣabr u dilde hūş[1217]

Ḫāne-i ḫalvetde yidüm çün ġamuñ esrārını
Vādī-i ḥayretde oldı dīdeler[1218] maḳṣūda dūş

Baḥr-ı eşküm başdan aşdı ġarḳ ider āḫir beni
Bād-ı āhumla ider deryālayın her dem ḫurūş

Mürşid-i kāmil dilerseñ sen yüri ḫumḫāneye[1219]
Müşkilüñ ḥall ide saña göstere yol mey-fürūş[1220]

İster iseñ jengden ṣāf ola dil āyinesi
Āyīne gibi gerek olmak Muḥibbī ḫırḳa-pūş
Ü3-122bk, BY-56a, S1-73a, S2-72a, H1-55a, T-81b

1446. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dil okur ʿışḳuñ kitābını revān ezberlemiş
Gūyiyā gülşende bülbül Gülsitān ezberlemiş

Ḳıṣṣa-i Ferhād olaldan ḳıṣṣa-i ġuṣṣam benüm
Ol lebi şīrīn idüp bir dāsitān ezberlemiş

Okuyup görmiş degül beñzer maḥabbet ʿilmini
Fenn-i cevri[1221] līk ol nā-mihribān ezberlemiş

[1217] hūş: cūş BY
[1218] dīdeler: gözlerüm S1, H1, T
[1219] ḫumḫāneye: meyḫāneye S1, S2, H1, T
[1220] göster yol mey-fürūş: tā ki pīr-i mey-fürūş S1, H1, T
[1221] fenn-i cevri: katı cevri S1, H1: bāb-ı cevri T

Baḥr-ı dilden çıkarup ġavvāṣ olup söz dürlerin
ʿArż idince kapuşup yārān hemān ezberlemiş

Ḫaṭṭ-ı ruḫsāruñ Muḥibbī su gibi ezber okur
İşiden dir sūre-i Nūr u Duḫān ezberlemiş
Ü3-118b, BY-56b, S1-71b, S2-74b, H1-54a, T-80a

1447. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Zeyn kılmış özin ol şūḫ-ı cihān ḫūb olmış
Gösterüp yüzini ʿāşıḳlara merġūb olmış

Ok u ya almış ele ġamzesi dil almak içün
Birbirine urup[1222] āfāḳı pür-āşūb olmış[1223]

Etümi kirm-i belā yirse de āh eylemeyem
Diyeler tā ki benümçün bu da Eyyūb olmış

Zülf-i çevgān ile bāziçeye geldi o nigār
Ser-i ʿuşşāḳ aña her bir yanadan top olmış

Naḳd-i cān-ıla Muḥibbī ṭaleb eylerse ne tañ
Çünki laʿl-i leb-i dilber aña maṭlūb olmış
Ü3-122b, BY-56b, S1-72b, H1-54b, T-81a

1448. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kūh-ı ġamda hūşı yok gönlüm ʿaceb şeydā imiş
Kūhken anuñ katında ʿaḳl-ılan dānā imiş

İstedüm dīvāne göñlüm ḥālini bilmek yine
Bulımadum ol cünūn deştinde nā-peydā imiş

Didüm ister būseñi al cānumı aña ʿivāż
Ḥāṣılı yok didi başuñda bu bir sevdā imiş

ʿArṣa-i ʿışḳ içre diksem tañ mı eflāke nişān
Atmaga āh oklarına uş bu ḳaddüm ya imiş

Gün yüzine zāhidi gör[1224] göz göre inkār ider
İy Muḥibbī ġam yime ol çünki nā-bīnā imiş
Ü3-122ak, BY-57a, S1-72a, S2-71b, H1-54a, T-80b

[1222] urup: vurup Ü3, T
[1223] Mısra BY'de:
Birbirine vurup ʿālemi āşūb olmış
şeklindedir.
[1224] gör: -S1, -H1

1449. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Hicr içinde ölmedüm ne katı cānum var imiş
Derd-i miḥnet çekmege beñzer zamānum var imiş

Eşküm ile tolsa çeşmüm sāġarı olmaz 'aceb
Aña bagrumdan akar her demde kanum var imiş

Sāye salsa dir-idüm ben ḫ̮āke ol serv-i sehī
Ṭāli'üm sa'd oldı baḫ̮t-ı kāmrānum var imiş

Kūh-ı ġamda kim göre eydür peleng-i mīşedür[1225]
Sīnem üzre dāġlarla çün nişānum var imiş

Bilmek isterseñ Muḥibbī sīnesin çāk eylegil
Ġamzelerden gör esin āzürde cānum var imiş
Ü3-123ak, BY-57b

1450. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Ferhād belā kūhına çün pādaş imiş
Āhı 'alem ü sīne ṭabl [u] ġam sipāh-ımış[1226]

Sevdüm didükçe cevrini[1227] arturdı ol perī
Sevmek katında dilberüñ ulu günāh-ımış

Kim cām içerse Cem ya İskender olur hemān[1228]
Ḫ̮um-ḫ̮āne güşesi ne ulu bārgāh-ımış

Zülfi düninde her gice şebrevlik itmege
Dūd-ı siyeh başuma bir şeb-külāh-ımış

Leylī saçına dil vireli bu Muḥibbī'nüñ
Mecnūn gibi işi güci āh u vāh-ımış
Ü3-122a, A-40a, M-35a

1451. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Dün gīce kodum yār işigi taşına baş
Gözümden akar ḫ̮ūn-ı ciger sanmañ anı yaş

[1225] mīşedür: pīşedür Ü3
[1226] Bu mısra Ü3'te:
Āhı livāsına ṭabl-ı ġam sipāh-ımış
şeklindedir.
[1227] cevrini: yüzini Ü3
[1228] Mısra Ü3 ve M'de:
Kim cām içe İskender ü Dārā olur
şeklindedir.

Gitdükçe ʿadem mülkine iy rūḥ-ı revānum
Zād-ı ġamuñı eylemişem kendüme yoldaş

Laʿl-i lebinüñ yādına cān virsem ʿaceb mi
Virdi ġam Şīrīn-ile Ferhād'ı görüñ baş

Maḥşerde şehā götüricek ʿışḳuñ-ıla baş
Olmaya benüm ḥālüme Mecnūn gibi ḥāldaş

Gözden bırakup yirlere sal anı Muḥibbī
Eyledi gözüñ yaşı senüñ çün sırruñı fāş
M-35a

1452. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Dirīġā gitdi benden ṭāḳat ü hūş
Görelden karşuda[1229] sīmīn binā gūş

İñen raʿnādur ol[1230] gül yüzlü dilber
Naẓīrüñ görmedüm ben iy ḳabā-pūş

Varam meyḫāneye daʿvet ḳılasız
Ki vāʿiẓ[1231] sözine ben dutmazam gūş

Eger ʿışḳuñ şerārından söz açsam
Dutışup dag u deryā eyleye cūş

Muḥibbī'yi ferāmūş itdüñ iy dōst
Ölürse ol seni itmez ferāmūş
A-38a, M-35b

1453. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Komış ebrūları birbirine baş
Danışuk mı ider ola iki kaş

Niçe dil bil ki aña cān virelüm
Olıcek ol meh-i nev tāze tırāş[1232]

[1229] karşuda: karşuma A
[1230] raʿnādur ol: raʿnāsın iy A
[1231] vāʿiz: zāhid A
[1232] Bu beyit A'da yoktur.

Görmesem ʿārıżuñı itme ʿaceb[1233]
Güneşe bakanuñ olur gözi yaş

Sīneme uralı ġamz oklarını[1234]
Yüregüm bagrum olupdur tolu baş

Niçe bir hicr iline gönderesin
Basayın çāre nedür bagruma taş

Sırr-ı ʿışḳı Muḥibbī saklamaduñ
Sirişküñ kıldı anı ʿāleme fāş[1235]
A-39b, M-36a

1454. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Dilümden ʿāleme düşdi dururken nāgehān āteş
Söyindür vaṣluñ ābıyla ider yoḫsa ziyān āteş

Şerār-ı ʿışḳuñı cānā ʿaceb mi dursa sīnemde
Bulınur küller altında kaçan olsa nihān āteş

Ruḫuñ tābında iy meh-rū dutışur ser-te-ser ʿālem
Cihānda bunı kim gördi kim ola bī-duḫān āteş

İlāhī nār-ı āhumdan gül-i terdür ki sen sakla
Ki āhumdan benüm pürdür zemīn ü āsümān āteş

Muḥibbī cānı cānāna fedā kıl k’olasın rāḥat
Niçe bir sūz-ı āhuñdan tola mülk-i cihān āteş
M-36a

1455. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ẓann iderdüm ol perī-rūyı beşer ol māh imiş
Cümle ʿālem bende aña ol bir ulu şāh-ımış

[1233] Mısra A’da:
Yüzüñi görmesem itme taʿaccüb
şeklindedir.

[1234] Mısra A’da:
Uralı sīneme ġamz oklarını
şeklindedir.

[1235] Mısra M’de:
Kıldı göz yaşını ʿāleme fāş
şeklindedir.

Yüz sürerler her yañadan gelüben ʿāşıḳları
Bāb-ı istiġnāda gördüm bir ulu dergāh imiş

Düşmemişken ana raḥmine dahı Mecnūn-ı zār
Zülf-i Leylā'dan dil ü dīvānemüz āgāh imiş

Bilmez iken hırmen-i ġamda bu cism-i zerdümi
Soñra bildüm bād-ı āhumdan anı bir kāh imiş

Ġāyet-i ʿışḳa Muḥibbī ireyim dimek muḥāl
Ḥaddi vü pāyānı yok bir ince müşkil rāh imiş
Ü3-118bk

1456. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Nigārā sūz-ı ʿışḳuñla yakar dil her zamān āteş
Sakıngıl bād-ı āhumdan ider bir gün ziyān āteş

ʿAceb seḥḥārdur zülfüñ ki yanmaz şevḳ-i rūyuñla
Semender gibi olmışdur aña her dem mekān āteş

O şemʿüñ devr-i ḫaṭṭını görüp āh eyleme iy dil
Bilür her kim ki ʿākildür ki olmaz bī-duhān āteş

Beni cānā iñen yakma sakın bu āh-ı sūzāndan
Amānsuzdur amān virmez bilürsin bī-amān āteş

Göñül şehrini yakmaga Muḥibbī'nüñ saçuñ şeb-rev
Olur dāmānı altına ider her şeb nihān āteş
Ü3-119ak

1457. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dil virelden zülfinüñ zencīrine dīvāne-veş
Meclis içre söylenür miḥnetlerüm efsāne-veş

Şemʿ-i ḥüsnine nigāruñ bakmak içün dün gice
Bāl ü per yakdum kül itdüm kendümi pervāne-veş

Tekye-i ġamda yakup Ferhād u Mecnūn'dan çerāġ
Tutmışam ʿālemde şöhret ol iki ferzāne-veş

Kim ki el komak dilerse zülf-i ʿanber-bārına
Göreyim kim pāralansun bagrı anuñ şāne-veş

Nūş-ı cān olsun Muḥibbī eşk-i çeşmüñi müdām
Sāġar-ı çeşmüñle pür kıl iç anı peymāne-veş
Ü3-119ak

1458. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Cevrini görüp nigāruñ dime sen bed-ḫū-y-ımış
Anı taġyīr idebilmez başa çün yazu-y-ımış

Seni degül bir naẓarla dehri tesḫīr eyledi
Gözleri Hārūt-ıla Mārūt'dan cādū-y-ımış

Almamış başına terk itmiş cihān ġavġāların
Vādīde mecnūn yürür mecnūn dimeñ uslu-y-ımış

Bāġ-ı ḥüsninde nigāruñ eyle zülfinden ḥaẕer
Basma dünbālini ejderdür ki yatmış uyumış

Serv-ḳaddüñ yādına gülşende iy serv-i ḫırām
Bu Muḥibbī'nüñ iki çeşmini gördüm cū-y-ımış
Ü3-119ak

1459. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Olmaz-ıdı dōstlar ʿışḳ-ı nihānum eyle fāş
Gözlerümden akmayaydı dem-be-dem bu kanlu yaş

İtleriyle n'ola itsem ʿarbede kūyında ben
Olıgelmişdür ider her kişi ṣadr içün savaş

Her ne deñlü zārī kılsam āh u feryād eylesem
Eylemez benden yaña bir kez naẓar ol bagrı taş

Bend-i zülfinden ḫalāṣ olur mı hīç bu murġ-ı dil
Eksük itmez bir nefes ġamz okların ol göz ü kaş

Dün gice ḥayret şebinde geldi dilber sehv ile
Didi tur iy derdmend kim üstüñe dogdı güneş[1236]

Sen çemen seyrin idersiñ dōstlar aġyār-ıla
N'içün olmasun Muḥibbī derdmendüñ bagrı baş
Ü3-119a, MN-2062

[1236] Bu beyit MN'den alınmıştır.

1460. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

İdiser sırrumı āh ʿāleme fāş
Naẓarla sürmelü göz vesmelü kaş

ʿAcebdür āteş-i dil sākin olmaz
Niçe kim gözlerümden dökerem yaş

Baş açup kalduram elüm duʿāya
Eger kūyından irse başuma taş

Eli ditrer olur ḥayrān u medhūş
Yazamaz ṣūret-i naḳşını naḳḳāş

Dimiş kūyında ḳurbān idem anı
Muḥibbī'nüñ murādı ol-durur kāş
Ü3-119a

1461. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Nigārā sünbülüñ ḫam-der-ḫam olmış
Girih pergār cümle ʿālem olmış

Ser-i kūyuñ olaldan baña Kaʿbe
Gözümüñ yaşı anda zemzem olmış

Egerçi ḳatlüme ḳaṣd itdi ġamzeñ
Ve līkin laʿl-i nābuñ em-sem olmış

Ölince çekeyin cevr ü cefāñı
Bulınmaz çünki ʿāşıḳ ḫurrem olmış

Muḥibbī laʿl-i nābı ḥasretinden
Akarken gözlerüm yaşı dem olmış
Ü3-119b

1462. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sīnem içre berḳ-i āhum şuʿle-i cān-sūz imiş
Tekye-i ġamda hemān bir şemʿ-i şeb-efrūz imiş

Mübtelā-yı ʿışḳam u sor baña ʿışḳuñ ʿalemin[1237]
Anda şeb derd ü elem endūh-ı miḥnet rūz imiş

[1237] alemin: ʿālemin S1, S2, H1, T

Ġam degül tīġ-ı sitemden çāk olursa bu göñül
Ġamzesin yāruñ işitdüm didiler dil-dūz[1238] imiş

Görmedüm mihr ü vefā çekdüm[1239] velī cevr ü cefā
Var diyen mihr ü vefāsı dilberüñ bir söz imiş

Bu Muḥibbī zülfini ḫaddi ile görüp didi
Ḥamdülillāh kim gicem Ḳadr ü günüm Nev-rūz imiş
Ü3-122bk, S1-73a, S2-73b, H1-54b, T-81a

1463. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Kūyuñ gedāsı olalı dil pādişā imiş
Eşki sipāh u şu'le-i āhı livā imiş

Var iy ṭabīb eyleme 'ışḳ ehline 'ilāc
Levḥ üzre yazdı anı ḳalem bī-devā imiş

Āh eyledükçe şu'le virür 'ışḳuñ āteşi
Odlara yakan 'āşıḳı bildüm hevā imiş

Dāyim cefā vü cevr çeker pādişāh olan
Her dem ṣafā vü zevḳ sürenler gedā imiş

Eyle Muḥibbī ḫastaya iy dil ṭabībi em
Yıllarla derdüñ-ile yatur mübtelā imiş
Ü3-123ak, S1-73a, S2-74a, H1-55a, T-81b

1464. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

İderseñ dōstum mihr ü vefā ḫoş
Eger itmeyesin cevr ü cefā ḫoş

Didüm dīvāneyem zülfüñe bend it
Gülüp gül gibi didi mübtelā ḫoş

Kimi 'āşıḳ kimi zāhid bu ḫalḳuñ
Gelür çün her kişiye bir hevā ḫoş

Ṭabībā istemez derdine dermān
Gelür 'ışḳ ehline derd ü belā ḫoş

[1238] dil-dūz: dil-sūz Ü3
[1239] çekdüm: gördüm Ü3

Muḥibbī giceler tā ṣubḥ olınca
Kılur bülbül gibi dāyim nevā ḫoş
A-36b

1465. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yakma cevr-ile cefā-y-ıla beni iy bagrı taş
Çünki raḥmuñ yok baña n'içün olursın dil-ḫırāş

Ḥüsn meydānına gelse zülfi çevgānın alup
Top olup ġalṭān olısardur yolında niçe baş

İy benüm serv-i revānum sorma ḥālüm sensüzin
Eşk-i çeşmüm eyledi bu gizlü rāzum cümle fāş

Düşeli cān u göñül sünbül saçuñ sevdāsına
Başda sevdā dilde āteş eksük olmaz gözde yaş

Hicr içinde bu Muḥibbī key ölümlü ḫastadur
Ger bu yolda cān vire ʿālemde sürsün niçe yaş
A-38b

1466. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gül yüzüñde çünki ḫaṭṭuñ ẓāhir oldı mūr-veş
Çarḫ elinden iñler-isem ṭañ mıdur ṭanbūr-veş

Laʿl-i şīrīnüñi cānā almadın ben agzuma
Ġamze okın sīneme urduñ benüm zenbūr-veş

Gīceler ḥüsnüñ bahārın fikr idüp āh eylesem
Çın seḥer bu gözlerüm yaşlar döker yagmur-veş

Çeşm-i ḫun-rīzüñ içer her laḥẓa ʿāşıḳ kanını
Anuñ-ıçun ġamze-i mestüñ olur maḫmūr-veş

Ḳaddümi çeng eyleyüp ḳānūna āheng eyledi
Buralı gūşum Muḥibbī dest-i ġam ṭanbūr-veş
A-38b

1467. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Baş çatup ebrūlar el bir eylemiş
Ḳatlüme beñzer ki tedbīr eylemiş

Siḥr-ile cādū gözüñ iy dil-firib
ʿĀlemi kendüye tesḫīr eylemiş

Yüzüñi kimdür görüp dil virmeye
Dest-i ḳudret çünki taṣvīr eylemiş

Metn-i ḥüsne ḫaṭṭuñ olmış ḥāşiye
Okuyup dil anı tefsīr eylemiş

Leylī zülfüñ bu dil-i dīvānenüñ
Bend idüp boynına zencīr eylemiş

İy Muḥibbī olalı bu dil nişān
Kaşların ya ġamzesin tīr eylemiş
A-39a

1468. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dōstum ḳısmet baña kaygu saña şādī-y-imiş[1240]
Çāre ne rūz-ı ezelden başa bu yazu-y-ımış

ʿIşḳ-ıla Ḳays'uñ egerçi bilselerdi ḥālini
Aña mecnūn dimeyüp dirlerdi ol uslu-y-ımış

Didiler cevr ü cefāyı zehrden acı velī
Sor baña şehd ü şekerden lezzeti tatlu-y-ımış

Mest çeşmi ḫᵛāba varmışken dilā āh eyleme
Key sakın pür fitnedür uyarma anı uyımış

Ḥusrevā gūş it Muḥibbī şiʿrine eyle naẓar
Ṭarz-ı naẓm içre Niẓāmī maʿnīde ḫᵛāce-y-imiş
A-39b

1469. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilatün fâʿilün

Ḥasret ile dem-be-dem çıkar benüm bagrumda baş
Anuñ içün turmayup akar gözümden kanlu yaş

Sırr-ı ʿışḳı saklayam sīnemde dirdüm gerçi ben
Rūy-ı zerdüm eşk-i çeşmüm itdi anı ḫalḳa fāş

[1240] Bu gazelin beyitleri H10a'da başlayıp 10b'de devam eden bir muhammesin bendlerinin son iki mısraları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu da Muhibbî'nin kendi gazelini tahmis ettiğini göstermektedir.

Siḥr fennin fitne ʿīlmin bilmese ol dil-firīb
Bir naẓarla dilleri baglamaz idi göz ü kaş

Sen cefākāruñ elinden seyl idüp göz yaşların
Sīne dögem āsiyā-veş ele alup iki taş

Leblerüñden bu Muḥibbī'ye buyur ṣāfī cevāb
İy ṭabīb-i dil meded oldum katı ṣāḥib-firāş
MN-2063

1470. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilatün fâʿilün

ʿĀşıḳ olmak dōstlar ʿālemde müşkil kār imiş
Bilmeyen bilsün ki ʿışḳ içre belālar var imiş

Dirler idi ol cefākāruñ cefāsın çok velī
Şimdi bildüm āh kim didüklerince var imiş

Eksük itmez her gice benüm içün kan yaşını
Müstedām olsun ki ol bu dīde-i ḫūn-bār imiş

Mihr ile bir kez naẓar kıldı baña çeşmiyle yār
Çok şükür kim ṭāliʿüm ʿālemde baḫtum var imiş

Görmemek müşkil anı görmek dahı āsān degül
N'eylesün ḥāli Muḥibbī'nüñ katı düşvār imiş
MN-2074

1471. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿilün

Geh akar dilde yaşum gāh ider āhum ʿayān āteş
Ḫarāb eyler bu şehri bir zamān su bir zamān āteş

Yine bir lāle-ruḫ sīnemde yir yir dāġ-ı ġam yakdı
Göñül şehrine urdı bir yañagı ergavān āteş

Ḥalīl'e tāb-ı ruḫsāruñla āteş gülşen olmışdur
Baña ʿaḳs-i ʿiẕāruñla görinür gülsitān āteş

Vefā umma gel iy dil mihr-i ruḫsārından ol māhuñ
Çü virmez teşneye ḫāsiyyet-i āb-ı revān āteş

Benüm sūz-ı derūnumda yanar derd ehline her dem
Muḥibbī ṭabʿı miḥnetden uzandukça zebān āteş
MN-2103

1472. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bāġ-ı ḥüsninde nigāruñ lebleri rengīn imiş
Ehl-i diller görüp anı her biri diş bilemiş

Yār vaṣlum isteyen yolumda cān virsün dimiş
Ol benüm şīrīn zebānum vāy ne raʿnā söylemiş

ʿĀrıżını ben niçe gülzāra teşbīh eyleyem
Açılur gül ruḫları karşumda benüm yaz u kış

El uzatmış zülfine dildārumuñ gördüm raḳīb
Dilegüm bu yüriye barmagına anuñ kamış

Ruḫlaruñ şevḳiyle ister pīrehen çāk ide gül
Lāleler de ʿışḳuña bagrını yir yir taglamış

Cemʿ kılduñ iy Muḥibbī cümle ġamze okların
Lāyıḳı budur ki aña idesin sen sīne kiş
HG-220

SAD (ص) HARFİ

1473. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kankı dil kim baglanup zülfüñe ide iḫtiṣāṣ
Bulmayısardur ebed zencīr-i ġamdan ol ḫalāṣ

Çünki tutduñ bāġ-ı ḥüsnüñde bu göñlüm düzdini
Eyle aña gel siyāset dōstum zülfüñe as

Ḫāne-i dil olmadın vīrāne ābād eylegil
Yazılupdur defter-i ʿışḳa ezelden saña ḫāṣ

Nāvek-i ġamzeñ niçe bī-dilleri itdi helāk
Kana girme şimdiden soñra kaşuñ yayını yas

Çünki öldürdüñ Muḥibbī'yi ser-i kūyuñda gel
Būse iḥsān it ṭarīḳ-ı ʿışḳda yokdur ḳıṣāṣ
Ü1-166b, Ü2-101b, Ü3-123b, A-40b, AE-123b

1474. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Olmadı yā Rab göñül bu derd-i hicrāndan ḫalāṣ
Cānı hicrāndan ḫalāṣ it ya beni cāndan ḫalāṣ

Uyumaz nālemle çün kim yirde māhī gökde murġ
Olmadum ben mübtelā bu āh u efġāndan ḫalāṣ

Ġamze-i cellādına dirsem ḫalāṣ itgil beni
Dir kim ölmeyince olmaz ḥükm-i sulṭāndan ḫalāṣ

Sāġar-ı gülgūnı bir dem komak elden itmesün
Kim ki olmak isteye endūh-ı devrāndan ḫalāṣ

Key perīşān ḥāl olupdur bu Muḥibbī hicr-ile
Pes kaçan olur göñül zülf-i perīşāndan ḫalāṣ[1241]
Ü1-167a, Ü2-101b, Ü3-123b, A-41b, M-37a, AE-124a

1475. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Naẓm içinde olasın tā ki göñül sen ġavvāṣ
Talagör baḥr-ı maʿānīye çıkar gevher-i ḫāṣ

[1241] Bu beyit S1-217a'da bir müfred olarak karşımıza çıkmaktadır.

Zülf-i dildāra tolaşdı yine dīvāne göñül
Kaçan öle kim ola ḳayd-ıla benden o ḫalāṣ

Farżdur ʿāşıḳa baş oynamak evvel ḳademe
Pes bu maʿnāda gerek ʿāşıḳ olanlar raḳḳāṣ

Genc-i ḥüsnüñde göñül düzdini tutduñ çün kim
Ḥabs kıl çāh-ı zenaḫdānda anı zülfüñe as

Nāvek-i ġamzesi geldükde Muḥibbī sen anı
Gāh taʿẓīm ile ko dilde gehī cānuña bas[1242]
Ü1-167a, Ü2-102a, Ü3-123bk, A-41a, AE-124a

1476. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Kim göre ʿārıżuñı olmaya ġamdan o ḫalāṣ
Yazılu ḫaṭṭ-ı ġubār-ıla göñülde bu ḫavāṣ

N'ola ʿārż eyler-isem yāra sirişküm güherin
Olmışam ḳulzüm-i ʿışḳ içre dilā ben ġavvāṣ

Gird-bāduñ göricek toz kopardugını çün
Reşk idüp deşṭde oldı aña Mecnūn raḳḳāṣ

İy refīḳān reh-i ġam içre duʿādan añasız
Benüm içün umaram okıyasız siz[1243] İḫlāṣ

Nükte-i şiʿr-ile ger ola Muḥibbī'ye süʾāl
Bir cevāb eyle[1244] ki anda ola çok maʿnī-i ḫāṣ
Ü1-167b, Ü2-102a, Ü3-123bk, A-40b, NO-230a, AE-124b

1477. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Olmadı baña müyesser kim olam meclisde ḫāṣ
Ya olam derd ü belā vü mihnet ü ġamdan ḫalāṣ

Cān u dilden kapuña geldüm beni reddeyleme
Degme kez bende bulınmaz kim ola bu resme ḫāṣ

Ḳatl-i ʿuşşāḳ eylegil hīç itme kanından[1245] ḥaẕer
Bu ṭarīḳ-i ʿışḳdur konılmadı bunda ḳıṣāṣ

[1242] bas: as Ü1, Ü3, A, AE
[1243] siz: -A
[1244] eyle: ide A
[1245] kanından: -A

Baḥr-ı ṭabʿumdan çıkardum yine maʿnā gevherin
Dil yine ġavvāṣ olup[1246] buldı o baḥra iḫtiṣāṣ[1247]

İy Muḥibbī her kaçan gönderse dilber tīrini
Anı taʿẓīm eyleyüben dilden alup cāna bas
Ü1-167b, Ü3-123bk, A-41a, NO-58a

1478. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Āh kim olmadı bu cān nār-ı hicrāndan ḫalāṣ
Kankı dil bend ola olmaz zülf-i cānāndan ḫalāṣ

Her kim olsa esīr-i ʿışḳ bir meh-pāreye
Ölmeyiserdür ol olmaz ṭaʿn-ı bed gūdan ḫalāṣ

Ola kim Mecnūn-veş basdı melāmet kūyına
Pā-bürehne olur āḫir olmaz ʿüryāndan ḫalāṣ

Derdmend olan ḫaṭ u ḫāli ile āşüftedür
Derd-ile ḫoş geçe ol ola dermāndan ḫalāṣ

Kim ḥarīm-i ḥürmet-i ġamla Muḥīb maḥrem ola
Olamaz tā rūz-ı maḥşer miḥnet ü ḥırmāndan ḫalāṣ
NO-230b

1479. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bu göñül çāh-ı zenaḫda çünki yok aña ḫalāṣ
Niçe bir ḥabsüñde dursun bāri gel zülfüñe as

Gel bugün ʿāşıḳlaruñ öldür günāhın añma sen
Konmamışdur çün ṭarīḳ-ı ʿışḳda yokdur ḳıṣāṣ

Zülfüñüñ çevgānını gördüm başum top eyledüm
Tā ḳıyāmet ʿışḳ meydānında olsun raḳḳāṣ

Genc-i ḥüsne mālik olmasun diyü ʿāşıḳlaruñ
Hem ṭılısm itdi ḫaṭuñ ḫaṭṭāt hem yazdı ḫavāṣ

İy Muḥibbī tal maʿānī baḥrına ġāvvāṣ-vār
Olur olmaz gevhere bakma gerekdür ola ḫāṣ
BY-58a

[1246] olup: idüp A
[1247] Mısra NO'da
Ḳudret el virdi bi-ḥamdillāḥ oldum ġavvāṣ
şeklindedir.

1480. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀşıḳam derdā dirīġā olmadum derdden ḫalāṣ
Derd-i ʿışḳ içün dimişler özge yok mergden ḫalāṣ[1248]

Ḥāṣılum yok gevher-i eşkümdür ancak ḥāṣılum
Niçe yıllar baḥr-ı ʿışḳ içinde kim oldum ġavāṣ

Bāġ-ı ḥüsnüñde göñül düzdin girftār eyledüñ
Çeşm-i cellāduñ ya ḳatl itsün anı ya zülfe as

Rāh-ı ġamda iy refīḳān cān virürsem derd-ile
Benüm içün sūre-i İḫlāṣı okuñ ez-ḫalāṣ

Ḥāletī sözi virür diñle Muḥibbī sözini
Diḳḳat eyle bulasın anda niçe maʿnī-i ḫāṣ
Ü3-124ak, BY-58a

1481. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿIşḳ eri olmak dilerseñ ayaguñ merdāne bas
Kendüñi Manṣūr-vār vir kākül-i dildāra as

İster-iseñ şevḳuñ artsun iy göñül gel cāna kıy
Şemʿüñ artar şuʿlesi başını kesdükçe maḳas

Naḳd-i cān[ı] kim virüp aldı nigāruñ būsesin
Eylemedi kimsene dünyāda bunuñ gibi as

Doñ dilüñi kesdi ḥaddüñden tecāvüz eyleme
Ulularuñ sözleridür bu benüm sözüme nāṣ

Āsitānuñdan revā mı ʿāşıḳı dūr eyleyüp
İt raḳībi idesin lāyıḳ mıdur yanuñda ḫāṣ

Güllere göz degmesün diyü seḥergeh bülbüli
Gördüm okur gitmeyüp hergiz dilinden ḫavāṣ

Çünki gördüñ yār Muḥibbī zülf çevgān eylemiş
ʿĀşıḳ iseñ başuñı top eyleyüp meydāna bas
Ü2-117b

[1248] ḫalāṣ: ḫavāṣ BY

1482. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Cānā seḥāb-ı zülfi ruḫ-ı āfitāba bas
Yakduñ bizi bu mihr-ile māhum niḳāba bas

Dīdār-ı yāra ṭālib-iseñ āḫir iy göñül
Eyle niyāz su gibi rūyuñ türāba bas

Bezm-i belāda nāleme āheng içün benüm
Muṭrib terāne bagla elüñ gel rebāba bas

Devrān eliyle toptolu kan olmadan bu dil[1249]
Pīr-i muġān dergehine var şarāba bas

Bulmak eger ki ister-iseñ genc-i vaṣlını[1250]
Dil ḫānesini eyle Muḥibbī ḫarābe[1251] bas

İki taş-ıla döne döne ögüdür felek
Bir bir cihān ḫalḳına dir āsiyāba bas[1252]
Ü3-124a, S1-74a, S2-75a, H1-55b, T-82b

1483. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Çün ḳadem basduñ bu 'ışḳa iy göñül merdāne bas
Günde biñ kerre ölürseñ isteme olmak ḫalāṣ

Ruḫlaruñ üstinde n'eyler uşbu zülf-i 'anberīn
Kim görüpdür kim günüñ yüzini ẓāhir duta pas

Baḥr-ı eşküm içre saldı bilmedin dil fülkini
Düşdi çün girdāb-ı 'ışḳa aña ne mümkin ḫalāṣ

Ġamzesi tīrinsüz olmazsın nigāruñ bir nefes
Bil sa'ādetdür sen anı sīneden al cāna bas

Yakma iy dil nār-ı hicre bu Muḥibbī ḫastayı
Ḫayra gir cevr ü cefādan kıl bu miskīni ḫalāṣ
A-42a

[1249] olmadan bu dil: oldı bu göñül S1, H1, T
[1250] genc-i vaṣlını: vaṣl-ı gencini S1, S2, H1, T
[1251] ḫarābe: türāba S1, H1
[1252] Bu beyit S1, H1 ve T'de yoktur.

DAD (ض) HARFİ

1484. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Cān u dil derdini eyleñ dōstlar cānāna ʿarż
Olıgelmişdür kuluñ aḥvāli çün sulṭāna ʿarż

Ḥüzn içinde iy ṣabā Yaʿḳūb-ı dil aḥvālini
Mıṣr-ı ḥüsn içre var eyle[1253] Yūsuf-ı Kenʿān'a ʿarż

Var-iken derdüñ nigārā n'eylerem dermānı ben
Ger ölürsem itmeyem aḥvālümi dermāna ʿarż

Zülfini çīn eyledi dil murġını ṣayd itmege
Ḫālini kodı içinde eyledi san dāne ʿarż

İy Muḥibbī her kaçan varsan ḥarīm-i kūyına
Ola kim ide ḳabūl it cānum ḳurbāna ʿarż
Ü1-168a, Ü2-102a, Ü3-124ak, A-42b, AE-124b

1485. Mefʿûlü fâʿilâtun mefʿûlü fâʿilâtun

Germ olmasun iñen gün ḥüsnini kılmasun ʿarż
Nisbet yüzüñle günde beyne's-semāi ve'l-ʿarż

Dil zevraḳını saldum derdā ki baḥr-ı ʿışḳa
Gerçek imiş diyenler yok aña ṭūl-ıla ʿarż

ʿIşḳı yolında çeşmüm şol deñlü dökdi eşki
Kalmadı āḫir oldı ḫūn-ı cigerden ol ḳarż

Her kim ki ʿāşıḳ oldı tolaşdı bend-i zülfe
Miḥnet şebinde āḫir ölmek olur aña farż

Her ne ki virdi dünyā evvel Muḥibbī bir bir
Āḫir komaz alur ol virmiş-durur saña ḳarż
Ü1-168a, Ü2-102b, Ü124a, AE-125a, S2-76a

1486. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Hīç[1254] aḥvālüm dirīġā olmadı dildāra ʿarż
Oldı şimden soñra cān virmek baña bu yolda farż

[1253] eyle: it A
[1254] hīç: ḥāl ü NO

Vādī-i ʿışḳa düşüp dil-teşneyem[1255] Mecnūn-vār
Cehd kıldum bulımadum yoġmış aña ṭūl u ʿarż

Aglamakla kalmadı iy dīde yaşuñ kan-ıla
Yüri var şimden girü ḫūn-ı cigerden eyle ḳarż

Derd-i ʿışḳuñ sīneye şol deñlü teʾs̱īr eyledi
Cān terkinde kılam gitmeye benden bu maraż[1256]

Şerḥa şerḥa olsa sīnem tañ mı tīġuñdan cüdā
Teşnelikde çāk çāk olur nite kim rūy-ı ʿarż[1257]

Būse istersek lebüñden aña bulınmaz ʿivaż
Bārī gel eyle Muḥibbī cānuñı cānāna ʿarż[1258]
Ü1-168b, Ü3-124b, NO-58b

1487. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ruḫlarını eyledi ben ʿāşıḳa ol yār ʿarż
İtdi san gül ruḫlarını bülbüle gülzār ʿarż

Niçe yıllar ḫasta iken yine bir bir ḥālini
Dil ṭabībi gördi itdi derdini bīmār ʿarż

Leblerin ẕikr eylesem ḳaṣdum nedür eyler ḫayāl
ʿĀrife bir söz yiter ḥācet degül tekrār ʿarż

Sen güzeller şāhınuñ pāyına īs̱ār itmege
Bāġda eyler agaçlar dirhem ü dīnār ʿarż

Gūşına almaz Muḥibbī dāda varsam dādumı
Gerçi kim ben eylerem derd-i dilüm her bār ʿarż
Ü1-168b, Ü2-102b, Ü3-124ak, AE-124b

1488. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dōstum senden vefādur çün ġaraż
Mihr-ile mehden żiyādur çün ġāraż

[1255] teşneyem: teşneyin NO
[1256] Bu beyit yalnız NO'da vardır.
[1257] Bu beyit NO'da yoktur.
[1258] Bu beyit NO'da:
Bunı istersin Muḥibbī naḳd-i cān ʿarżın kılup
Laʿl bir gevher-durur biñ cān daḫı olmaz ʿivaż
şeklindedir.

Geh vefā ister dilüm gāhī cefā
Her ne gelürse ṣafādur çün ġaraż

Gāh ʿişve gāh ḫışm u gāh nāz
Cümlesinden ḳatlümedür çün ġaraż

Āsitānuñda gedā olsam dimiş
Sözlerinden pādişādur çün ġaraż

İster asılmak Muḥibbī boynuña
İtdügi zülf-i dü-tādur çün ġaraż
NO-230b

1489. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Laʿl-i dilberdür bugün ʿālemde cevherden ġaraż
Zīra ol maḳṣūd-ı dildür ġayr-ı gevher bi'l-ġaraż[1259]

Ġamzesin gönderdi dilber cān giderse ġam degül
Tek baña cānum yirine tīrini virsün ʿivaż

Dil ṭabībisin didüm derdüme dermān eylegil
Didi öldürmek gerek tā gide senden bu maraż

Göreyim bir kez seni ölürsem andan öleyim
Zīra gelmekden cihāna seni görmekdür ġaraż

Būseye cān naḳdin aldı yār bāzār eyledi
Di Muḥibbī ya ne ḫışm eyler çün olmışdur ʿivaż
Ü3-124bk, BY-58b

1490. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İy meh-i nā-mihribān senden vefādur çün ġaraż
Mihr ü mehden ʿālem içinde żiyādur çün ġaraż

Gāh gāhī mihr iderseñ yiridür ʿāşıḳlara
Zīra senden geh vefā gāhī cefādur çün ġaraż

Gāh nāz u gāh ʿişve gāh ḫışm u geh ʿitāb
Cümleden bildüm ki cānā ḳatlümedür çün ġaraż

Sen selāmet ol yüri ʿālemde zāhid zühd-ile
ʿĀşıḳ-ı bī-dil olanlara belādur çün ġaraż

[1259] bi'l-ġaraż: bil ʿaraż BY

İy Muḥibbī kim ki ʿışḳ yolında cān terk[1260] itmedi
Ḥāṣıl-ı ʿömrine virilen hevādur çün ġaraż
Ü3-124bk, BY-58b, S1-74b, H1-55b, T-83a

1491. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Her ki derdüñi koyup aña devā kıldı ʿivaż
ʿĀḳıbet oldı peşīmān ki cezā kıldı ʿivaż

Dil-i dervīş-i cefā-keş ki giriftāruñ ola
Miḥnet ü derd ü ġama ṣabr u rıżā kıldı ʿivaż

Ġam-ı ʿışḳuñ deleli nā gibi bagrumı benüm
Nāleler eyledi dil ṣiyt u ṣadā kıldı ʿivaż

Zülf[i] sevdāsı sevād-ı dil [ü] ʿaḳlumı alup
Başuma derd ü belā ile hevā kıldı ʿivaż

Yāruñ aldı būsesin ṣanmañ Muḥibbī rāyegān
Yolına anuñ dil ü cānı fedā kıldı ʿivaż
BY-58bk

1492. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kimse kılmaz dostlar bu derdümi dildāra ʿarż
Ölürem bu derd-ile ger olmaz-ısa yāra ʿarż

Gīce gündüz gülşen-i ḥüsninde efġāndan murād
İtmek ister ḥālini bu bülbül-i bī-çāre ʿarż

Ḫūn-ı bülbülden-durur[1261] her dem gülüñ surḫ oldugı
Ḫūn-ı bagrum iy ṣabā itseñ n'ola dildāra ʿarż

Gözleri uyḫuda kaldı her nefes ḫacletdedür
Gözleri vaṣfın idelden[1262] nergis-i bīmāra ʿarż

Hicr elinden ölür-isem günde biñ kez rāżıyam[1263]
Bu Muḥibbī ḥālini tek[1264] itmeñüz aġyāra ʿarż
A-42a, M-37a

[1260] terk: ṣarf Ü3, BY
[1261] bülbülden-durur: bülbülden midür A
[1262] vaṣfın idelden: vaṣfını idüp M
[1263] rāżıyam: iy ṣanem M
[1264] tek: diñ M

1493. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

La'lüñe olmaya bir gevher 'ivaż
Mülk-i dünyā cümle[1265] ser-tā-ser 'ivaż

Būseñe ger cān virem 'ayb eyleme
Az olur iḥsāna çün eks̱er 'ivāż

'Aḳlum aldı sāḳiyā cām-ı lebüñ
Kıl kerem vir baña bir sāġar 'ivaż

Gözlerüm yaşı ser-ā-ser ḫil'atüm
Dūd-ı āhum başuma efser 'ivaż

İtdi pāyuña Muḥibbī cān nis̱ār
İtmege ḳādir degül bihter 'ivaż
Ü3-124bk, S1-74b, S2-75b, H1-56a, T-83a

1494. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

'Işḳ eyler-ise cevr ü cefā eyleme i'rāż
Bir gün ola kim feyż ide saña da o Feyyāż

Derd-i dilümi 'arż ideyin dime ḥekīme
Bak yār liḳāsına ki tā kim gide emrāż

Meclisde meger ḥüsnine yāruñ dil uzatmış
Şem'üñ dilini n'ola eger kim kese mıḳrāż

Ḫaṭṭını ḫadi üzre gören diye gerekdür
Kim cevher-i insānda ne zībā-y-ımış a'rāż

Keşf oldı Muḥibbī'ye cihān bir ḳadeḥ ile
Bulmadı girüp erba'īne zāhid-i murtāż
A-42b

1495. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Dil derdini iy dōst saña niçe idem 'arż
Āhumla yaşumdan toludur çün felek ü arż

Zülfüñ bir uzun ḳıṣṣa-durur ẕikri ne mümkin
Şerḥ eylemeyem ḥaşre degin ṭūl u eger 'arż

[1265] cümle: bil ki S1, S2, H1, T

Yaşum ki dilā ger dükene ġam yime çeşmüm
Ḫ̮ūn-ı cigerüñden idinür kendüzine ḳarż

Ḳaddüñe naẓar eyleye secde ide bu dil
Ḳāmet ki olur lā-büd olur anda namāz farż

Sun nūş ideyim laʿl-i lebüñ rāḥat-ı cāndur
Tā mest olup ḥālin ide saña Muḥib ʿarż
A-43a

TI (ط) HARFİ

1496. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Didüm iy dilber nedür görindi ruḫsār üzre ḫaṭ
Didi zülfüm sāyesidür itdüñ iy miskīn ġalaṭ

Ḫaṭṭ u ḫālüñ olmasa ezber kitāb-ı ḥüsnüñi
Okuram ḥācet degüldür baña iʿrāb u nuḳaṭ

Dōstum cevr ü cefānı eylegil evzān-ıla[1266]
Hīç işitmedüñ mi her yirde dinür ḫayrü'l-vasaṭ

Gözlerüm yaşın görüp redd itme kūyuñdan beni
Bulımaz Baġdād revnaḳ akmasa öñinde Şaṭ

Eşk-i çeşmüm içre bu gönlüm şinaverlik ider
Olmışam deryā içinde iy Muḥibbī hem çü baṭ
Ü1-169a, Ü2-102b, Ü3-125ak, NO-58b, AE-125b, S2-76b

1497. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḫāl-i müşgīnüñ dehānuñ üzre düşmişdür ġalaṭ
Komadı ḫaṭṭātlar ʿādet degül mīme nuḳaṭ

Ḫoş gelür ben ʿāşıḳa ġāyet miyān-ı nāzüküñ
Çünki peyġāmber dimiş ḫayrü'l-ʿumūr olur vasaṭ

Mıṣr-ı ḥüsnüñde gözümüñ biri oldı nehr-i Nīl
Eyledüñ Baġdād-ı kūyuñda birini[1267] cūy-ı Şaṭ

Cān-ıla gel iy göñül şimden girü kıl el-vedāʿ
Ḫaṭ getürdi ḳatlüme ruḫsār-ı yāra geldi ḫaṭ

İy Muḥibbī yār cevr ʿilmin be-ġāyet ḫoş bilür
Līk fenn-i mihri bilmez okısa eyler ġalaṭ
Ü1-169a, Ü2-103a, Ü3-125ak, AE-125a

1498. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

İy bülbül-i dil eyleme gül gibi gel neşāṭ
Bād-ı ḫazānı yād idüben eyle iḥtiyāṭ

[1266] evzān-ıla: oran-ıla S2
[1267] birini: serini Ü3

Çünki vefā vü mihr ü maḥabbet bulınmadı
Ādemle sakın eyleme dünyāda iḫtilāṭ

Her kārbān ki konsa bugün irtesi göçer
Dār-ı cihāna anuñ-ıçun didiler ribāṭ

Ol yār-ı nāzenīn ola kim bir ḳadem basa
Yolları üzre eyleyeyim yüzümi bisāṭ

Tañ mı Muḥibbī bulsa maḥabbetle ger kemāl
İtdi henūz müftī-i ʿışḳa çün irtibāṭ
Ü1-169b, Ü2-103a, Ü3-125b, AE-125b

1499. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Nefs ḳuṭṭāʿ-ı ṭarīḳ u menzil olmışdur ribāṭ
Key sakın başdan çıkarsın itmez işeñ iḥtiyāṭ

Niçe bir ḳaṣruñ yaparsın ḫışt-ı sīm ü zer ile
Yā niçe bir ʿiyş ü ʿişret çün döşersin sen[1268] bisāṭ

Bu ribāṭ-ı köhnede ḳılma iḳāmet fikrini
Gün-be-gün[1269] her kārbāna mesken olur bu ribāṭ[1270]

Bir kese[1271] rāzuñ dime sīneñde sakla rāzuñı
Ehl-i dünyā ile hergiz eyleme sen iḫtilāṭ

İy Muḥibbī tevbe kıl tā ḳalmaya bār-ı günāh
Tā sebük-pā olmayınca anda geçilmez ṣırāṭ
Ü3-125ak, BY-59a, S1-75a, H1-56a, T-83b

1500. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Muṣḥaf-i ḥüsnine yāruñ virdi ziynet ḫāl ü ḫaṭ
Ḫaṭ daḫı rūşen görinür olsa iʿrāb u nuḳaṭ

Dimezem mihr eyle bārī cevr kıl oran-ıla
Faḫr-ı ʿālem çün dimiş ḫayru'l-umūr olur vaṣaṭ

Eşk-i çeşmüm ġarḳa virmişken ser-ā-ser ʿālemi
Bu göñül pervā yimez olmış o baḥr içinde baṭ

[1268] döşersin sen: divşürürsin S1, H1, T
[1269] gün-be-gün: her gün bu Ü3, BY
[1270] Bu beyit S1 ve T'de bir sonraki beyitle yer değiştirmiştir.
[1271] bir kese: kimseye S1, H1, T

Kūy-ı dilberde gözüm yaşı revān olur revān
Nite kim Baġdād şehri içre akar nehr-i Şaṭ

Nāme içre nāmını añmış Muḥibbī dilberüñ
Sehv-ile yazmış meger yāḫud yazılmışdur ġalaṭ
Ü3-124b, S1-74b, H1-56a, T-83b

1501. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḫoş yaraşmış ʿārıżuñ üstinde ol reyḥān-ı ḫaṭ
Zülfi iʿrābı olupdur aña ḫālüñden nuḳaṭ

Āteş-i āhum yakardı göñlümüñ Baġdād'ını
Anda yaşum olmasa biri Furāt u biri Şaṭ

Muṣḥaf-ı ḥüsnüñde cānā ḫaṭṭuñı ḥakk eyleme
Çün bilürsin dest-i ḳudret yazmadı anı ġalaṭ

Kim ṭarīḳı ʿışḳuñuñ yokdur dimişler evvelī
Bulmadılar arayup aña nihāyet ya vaṣaṭ

Bu Muḥibbī'nüñ murādını sorarsañ sen hemān
Yok murādı ġayrı mihrüñdür bu ʿālemde faḳaṭ
Ü3-125bk

1502. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Sāḳī piyāle sun ki virür ʿişret ü neşāṭ
Bezm-i çemende gel kuralum gül gibi bisāṭ

Evvel refīḳ soñra ṭarīḳ bu mes̱el-durur
Yol korkuludur eyle dil ʿışḳ-ıla iḫṭilāṭ

Biz lā'übālī rind ü mücerred ḳalenderüz
Meyḫāne ʿazmini iderüz "ihdinā'ṣ-ṣırāṭ"

Zülfi egerçi cān u dili kıldı münḳabıż
Laʿli egerçi ḫande ile virdi inbisāṭ

Düşdüñ Muḥibbī āteş-i ʿışḳa nedür bu āh
ʿĀşık mıdur ki eyleye ol servden iḫtiyāṭ
A-43b

ZI (ظ) HARFİ

1503. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

ʿAceb midür iderse dil ġam u derd ü belādan ḥaẓ
Kim ola itmeye bilsem ḳadīmī āşinādan ḥaẓ

Maḥabbet ehli ʿālemde kamu mihr ü vefā ister
Benüm göñlüm tutup ʿaksin ider cevr ü cefādan ḥaẓ

Yüzüme ʿār ider bakmaz bakar āyīneye dilber
Budur meşhūr meh-rūlar ider sūret-nümādan ḥaẓ

Kulak tut bir nefes nālişlerüme bezm-i ġam içre
İder ẕevḳ ehli çün ʿālemde nāy-ı ḫoş-nevādan ḥaẓ

Muḥibbī ḫāk-i pāyüñe gözi yaşın revān itdi
Neden serv-i ḫırāmānum idemezsin o mādan ḥaẓ
Ü1-169b, Ü2-103a, Ü3-125b, AE-125b

1504. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dōstlar cevr ü cefādan eyler ol cānāne ḥaẓ
Çünki andandur daḫı artuk gelür bu cāna ḥaẓ

Gül yüzi olmayıcak olmaz gülistān revnaḳı
Gül açıldukça gelür çün bāġ-ıla būstāna ḥaẓ

Leblerüñ yād eyleyüp içse şarābı ehl-i ʿışḳ
Germ olur meyḫāneler içre ider mestāne ḥaẓ

Leblerinden bir cevāb alsam olur göñlüm feraḥ
Nite kim derdi olan ire ider dermāna ḥaẓ

El urur her dem Muḥibbī şāne ʿıṭr-ı zülfine
Būy-ıla ʿālem tolar eyler anuñçün şāne ḥaẓ
Ü1-170a, Ü2-103b, Ü3-125b, AE-126a

1505. Mefʿûlü mefâʿîlün mefʿûlü mefâʿîlün

Var mı bu cihān içre itmeye cināndan ḥaẓ
Olmasa bile ger yār ben itmeyem andan ḥaẓ

İtmez idi ol ḫūnī ʿāşıḳlarını ḳurbān
Ger ġamzeleri her dem eylemese kandan ḥaẓ

Çünki baña mihrüñ yok eksiltme cefāñı gel
İdem göricek ḳahruñ cānā dil ü cāndan ḥaẓ

Cānā yüzüñi görsem incinme yüzüm sürsem
Muṣḥaf göricek mü'min eyler meger andan[1272] ḥaẓ

Gördüñ çü Muḥibbī sen ġam bārı tezāyüdde
Ger ʿāşıḳ-ısañ eyle ol bār-ı girāndan ḥaẓ
Ü1-170a, Ü2-103b, Ü3-125bk, BY-59b, AE-126a

1506. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Olmasa meygūn lebüñ iy dōst şekkerden ne ḥaẓ
Ruḫlaruñ olmasa gülşende gül-i terden ne ḥaẓ

Kim ki laʿlüñden bugün ider senüñ bir cürʿa nūş
Eylemez cennetde ider āb-ı kevs̱erden ne ḥaẓ[1273]

Ser kesüp cān virmeyince[1274] ʿāşıḳ irmez vuṣlata
Boynına bār-ı girāndur aña bu serden ne ḥaẓ[1275]

Cāna alur ḳıymetin bilen bugün sözi cevherin
Farḳ itmez ʿāḳil olan seng[i] cevherden ne ḥaẓ[1276]

İy Muḥibbī bil ẓahīre rūy-ı zerdünle yaşuñ[1277]
Var vebāli ḫayrı yoḳ bu sīm-ile zerden ne ḥaẓ
NO-59a, S1-75b, H1-56b, T-84a

1507. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Var iken meygūn lebüñ bu göñlüme meyden ne ḥaẓ
Meclis-i ġamda dil efġānı yiter neyden ne ḥaẓ

Virdüm evvel göñlümi soñra virem cān naḳdini
Būse iḳrārına inkār itdi peyden ne ḥaẓ

[1272] meger andan: nigerāndan Ü1, Ü2, BY, AE
[1273] Mısra S1, H1 ve T'de:
Aña bāġ-ı cennet içre āb-ı kevs̱erden ne ḥaẓ
şeklindedir.
[1274] ser kesüp cān virmeyince: başını terk itmeyince S1, H1, T
[1275] Mısra NO'da:
İster ola sebük-bār-ı girān serden ne ḥaẓ
şeklindedir.
[1276] Mısra S1, H1 ve T'de:
Şol ki ġāfildür ne bilsün aña cevherden ḥaẓ
şeklindedir.
[1277] rūy-ı zerdünle yaşuñ: gözlerüñ yaş yiter NO

Çünki dirler ölmeyince ele girmez vaṣl-ı dōst
Böyledür yā bu olan dünyādaki ḥaydan ne ḥaẓ

Pend idüpdür baña nāṣiḥ geç mey ü māḥbūbdan
Çün melāḥat yok sözinde itdügi deyden ne ḥaẓ

Çok yime dünyā na'īmin olmayasın imtilā
İy Muḥibbī soñradan itdürdügi ḳaydan ne ḥaẓ
NO-231a

1508. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Göñül itmez mihr ü vefādan ḥaẓ
Bilüñ ider cevr ü cefādan ḥaẓ[1278]

Ġam gelürse bu göñül karşu çıkar
Alur elbetde āşinādan ḥaẓ

Ḫāk-i pāyuñı çeken gözlerine[1279]
İtmese tañ mı tūtiyādan ḥaẓ

Göricek gün yüzüñi şād oluram
Zīrā eyler göñül ṣafādan ḥaẓ

Sünbülüñden getürür būyı nesīm
Anuñ içün alur ṣabādan ḥaẓ

Diñle bir dem bu cerāy[ı] didüm
Didi almaz bu mācerādan ḥaẓ[1280]

Bu Muḥibbī'ye yiter derdüñ-ile
Ölicek eylemez devādan ḥaẓ[1281]

Ü3-125a, BY-59a, S2-77a

1278 Bu beyit Ü3 ve S2'de:
Çünki almış-durur cefādan ḥaẓ
Göñlümüz eyler vefādan ḥaẓ
şeklindedir.

1279 çeken gözlerine: küḥl iden gözine S2

1280 Bu beyit S2'de yoktur.

1281 Bu beyit S2'de:
Ḫōş-durur bu Muḥibbī derdüñ-ile
İtmedi hergiz ol devādan ḥaẓ
şeklindedir.

1509. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Olmasa meygūn lebüñ iy dōst şekkerden ne ḥaẓ
Ruḫlaruñ olmasa gülşende gül-i terden ne ḥaẓ

Kim ki laʿlüñden ider bir gün senüñ bir cürʿa nūş
Aña bāġ-ı cennet içre āb-ı kevs̱erden ne ḥaẓ

Başını terk itmeyince ʿāşıḳ irmez vuṣlata
Boynına bār-ı girāndur aña bu sırdan ne ḥaẓ

Cāna alur ḳıymetin bilen bugün söz gevherin
Şol ki ġāfildür ne bilsün aña cevherden ne ḥaẓ

İy Muḥibbī bil zaḫīre rūy-ı zerdüñle yaşuñ
Var vebāli ḫayrı yok bu sīm-ile zerden ne ḥaẓ
Ü3-125a

1510. Mefʿûlü mefâʿîlün mefʿûlü mefâʿîlün

Almaz dil ü cān sensüz bu milk-i cihāndan ḥaẓ
Alur dil ü cān ḳūtı sen ḳūt-ı revāndan ḥaẓ

Āhum okına her dem ḳaddümi kemān itdüm
Gördüm ki ider cānān tīr-ile kemāndan ḥaẓ

Toldur berü sun sāḳī çün ʿömr degül bāḳī
Bārī alalum bir dem ʿömr-i güẕerāndan ḥaẓ

Şāḫ üzre tura güller feryād ide bülbüller
Bil mürdedür ol kes kim eylemeye andan ḥaẓ

Nūr āyetidür dilde ẕikr eyle ruḫın her dem
Kimdür kim Muḥib itmez bu devr-i zamāndan ḥaẓ
A-43b

1511. Feʿilâtün mefâʿilün feʿilün

Çünki almış-durur cefādan ḥāẓ
Göñlümüz eylemez vefādan ḥaẓ

Ġam gelürse dil aña karşu çıkar
Olur elbette āşinādan ḥaẓ

Ḫāk-i pāyuñı küḥl iden gözine
İtmese tañ mı tūtiyādan ḥaẓ

Göricek gün yüzüñi şād oluram
Zīrā eyler göñül ṣafādan ḥaẓ

Sünbülüñden getürdi būyı nesīm
Anuñ-ıçun olur ṣabādan ḥaẓ

Ḫōş-durur bu Muḥibbī derdüñ-ile
Olsa da eylemez devādan ḥaẓ

S1-75a, H1-56b, T-83b

AYIN (ع) HARFİ

1512. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Fāriġ ol gel eyleme dünyā içün iy dil nizāʻ
Ḥāṣıl itmezsin sen andan nesne hīç illā ṣudāʻ

ʻIşḳ ehli her biri alur gelüp benden sebaḳ
Fenn-i ʻışḳda gördiler var bende niçe iḫtirāʻ

ʻĀşıḳa biñ dürlü ḥālet gösterür perr-i meges
Çünki anūn ṣavtınuñ maʻnāsın eyler istimāʻ

Sırr-ı ʻışḳı saklagıl sīneñde iẓhār eyleme
Çün dimişler "külli sırrın cāvizü'l-is̱neyni şāʻ"

Gāh olur meyḫāreler eyler şarāb u ābı cemʻ
İy Muḥibbī żıdd iken itdi su āteş ictimāʻ
Ü1-170b, Ü2-104a, Ü3-126a, AE-126b

1513. Mefâʻîlün mefâʻîlün feʻûlün

Giceler ṣubḥa dek bīdār olan şemʻ
Döküp göz yaşlarını zār olan şemʻ

Kesilmez dūd-ı āhuñ hīç başuñdan
Benüm tek yakılup pür-nār olan şemʻ

Sebebsin görmege yāruñ cemālin
Bu ḫasta göñlüme tīmār olan şemʻ

Olursın ʻāşıḳ u maʻşūḳa nāẓır
Arada vāḳıf-ı esrār olan şemʻ

Muḥibbī gibi yakup bagrı yagın
Sarardup beñzini bīmār olan şemʻ
Ü1-170b, Ü2-104a, Ü3-126b, AE-126b

1514. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Şevḳ-i ruḫsāruñla yanup yakılur iy yār şemʻ
Ol sebebdendür ki olur ṣubḥ olınca zār şemʻ

Od yanar başında var Mecnūn-ṣıfat sevdā-yı ʻışḳ
Rāḥat olmaz bir nefes yaşlar döker her bār şemʻ

Her gice yılduz sayar yummaz gözini ṣubḥa dek
Tā göre bir kez cemālüñi olur bīdār şem‘

Sırr-ı ‘ışḳı meclis ehli içre fāş itdüñ diyü
Kesdiler gerçi zebānın itmedi iḳrār şem‘

Gündüzin her kanda olsa gerdeninde bendi var
Gīce olsa kendü kendü ḥāline[1282] aglar şem‘

Ruẖlaruñ üstinde cānā ol siyāh zülfüñ gibi
Tutdı od içre vaṭan oldı semender-vār şem‘

Bildiler ẖālüñ Muḥibbī sīne-i sūzāndan
Nite kim her şeb ider sūz-ı dilin iẓhār şem‘
Ü1-171a, Ü2-105a, Ü3-126a, A-45b, AE-127b

1515. Fâ‘ilâtun mefâ‘ilün fe‘ilün

Eyledüm ol ġaddār-ıla ṭama‘
Teşne olan ider zülāle ṭama‘

Sevme dünyāyı ẖ˅āce denī sakın
Gel ḥarīṣ olup itme māla ṭama‘

Hicr imiş soñı vuṣlatuñ bildüm
İtmem andan berü viṣāle ṭama‘

Belī gelmez ẖayāle diḳḳati ko
Kılma iy dil iñen muḥāle ṭama‘

Feyż baẖş oldı saña ruẖ-ı Kemāl
Şi‘r-ile kıl Muḥib Kemāl'e ṭama‘
Ü1-171a, Ü2-104b, Ü3-126b, AE-127a

1516. Fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilün

Gördi nār-ı ‘ışḳ-ıla yandugını[1283] acıdı şem‘
Anuñ-ıçundur döker her gīce gözden kanlu dem‘

Nāẖun-ıla mezra‘-ı sīnemde ekdüm toḥm-ı ġam
Eyledüm cān ẖarmanında ḥāṣıl-ı ‘ışḳı çü cem‘

[1282] kendü ḥāline: kendüne A
[1283] yandugını: yandugumı Ü3

Afitāb-ı dehr iy māhum görür her gün zevāl
Ḳādir olmaz ʿışḳuñı bir ẕerre dilden ide ḳamʿ

Şevḳ-ile tā ṣubḥa dek her gīce yanmazdı eger
Şemʿe nūr-ı ʿārıżuñdan irmese bir ẕerre lemʿ

İy Muḥibbī niçe bir feryād u zārī idesin
Saḫt-dil olan tutar mı hīç feryāduña semʿ
Ü1-171b, Ü2-104a, Ü3-126bk, AE-126b

1517. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yagdurup eşkümi itdüm nāḫun-ıla anı ḳarʿ
Ekmege toḫm-ı ġamı sīnem olupdur cāy-ı zerʿ

Pādişāhum karşuña dīvān turşun ehl-i ʿışḳ
Asitānuñdan iñende ḳullaruñı itme ḫarʿ

Ol perī-rūyı görenler ʿaḳldan olur berī
Ditreyüp yire düşer gūyā ki tutar anı ṣarʿ

Şiʿrüme naẓm ehli baksa dir budur aṣl-ı kelām
Buña nisbet ġayrılar eşʿārı olmış cümle ferʿ

Asitānuñda Muḥibbī kanuñı itdüñ heder
Kanda gitdi kanı inṣāfuñ be ẓālim kanı şerʿ
Ü1-171b, Ü2-104b, Ü3-126bk, AE-127a

1518. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Āteş-i ʿışḳa yanup ḥāl-i perīşānum çü şemʿ
Gīceler tā ṣubḥ olınca zār u giryānum çü şemʿ

Şuʿle virdi dil çerāġı göz yaşı yagı gibi
Niçe yıllar tekye-i ʿışḳ içre sūzānum çü şemʿ

Dūd-ı āhum çıkdı başumdan cihān oldı kebūd
Ṣubḥa kalmış gibi çok geldi lebe cānum çü şemʿ

Gāh yaksa gāh kesse başumı sulṭān-ı ʿışḳ
Her ne emr itse buyursun bende-fermānum çü şemʿ

Ḫāne-i dil yansa kül olsa Muḥibbī tañ degül
Āh kılsam derd-ile āteş-ber efşānum çü şemʿ
Ü1-172a, Ü2-104b, Ü3-126bk, A-44b, AE-127b

1519. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Tutışup[1284] ʿışḳ āteşine dün gice nāgāh şemʿ[1285]
Çıkdı başından duḫānı eyledi bir āh şemʿ

Dökdi yaşlar gīceler tā ṣubḥ olınca agladı
Oldı bu derd-i derūnumdan meger āgāh şemʿ

Yandugınca[1286] āteş-i ʿışḳa göñül ḫandān olur
Nite kim kendü ziyānına güler her gāh şemʿ

Yok dime inkārı ko zāhid sakın rīşüñ yanar
Sīnesine ehl-i ʿışḳuñ yakdı çün Allāh şemʿ[1287]

Göñlümüñ vīrānesini rūşen it māhum benüm
Çün olagelmiş-durur vīrānelerde māh şemʿ

Āhum ile gördiler dilde Muḥibbī āteşüm
Didiler olmak ʿacebdür bād-ıla hem-rāh şemʿ
Ü1-172a, Ü2-105a, Ü3-126ak, A-45a, AE-127b

1520. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Mihr-i ḥüsninde o māhuñ oldı çün pervāne şemʿ
ʿArż-ı ḥüsn itsün de görsün niçe yirden yana şemʿ

Tañ mıdur encüm mis̱āli cemʿ ola pervāneler
Çünki bu bezm içre oldı ṭalʿat-i cānāne şemʿ

Bir ayag üzre turup bil baglayupdur ḫıdmete
Tāc-ı zerrīn başına alsa ne tañ şāhāne şemʿ

Meclisüñde dün gice yanmaga daʿvī eylemiş
Tutışalum tek berü gelsün hemān meydāna şemʿ

Bezm-i ḥüsninde görüp dil āteşin dilber didi
İy Muḥibbī pes ne ḥācetdür meh-i devrāna şemʿ
Ü1-172b, Ü2-105b, Ü3-126ak, A-45a, AE-128a

[1284] tutışup: düşüp A
[1285] Bu gazelin 3. ve 5. beyitlerinin 2. mısraları Ü3'te yer değiştirmişlerdir.
[1286] yandugınca: yandugına A
[1287] Bu beyit Ü3'te yoktur.

1521. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Gīceler ʿışḳuñla cānā yanar oldum hem çü şemʿ
Dāne dāne anuñ içün gözlerüm akıtdı demʿ

Gerçi ḳādirsin yüzüñ göstermeyesin ʿāşıḳa
Līk ḳādir olımazsın ʿışḳ dilden ola ḳamʿ

İster-iseñ olmaya ʿaybuñ cihānda āşikār
Sen daḫı dutma dilā bir kimsenüñ ʿaybına semʿ

Bu ne ḥikmet bu ne ḳudret bu ne ʿibretdür Ḫudā
Āb u āteş bād u ḫāki eylemiş insanda cemʿ

Sürme kapuñdan Muḥibbī gelse ʿarż-ı ḥāl içün
Şāh ʿādildür kühenden olımaz hīç kimse menʿ
Ü3-127b, NO-59a, S1-77b, H1-58a, T-86a

1522. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Ḳatlüme ḳaṣd eyleyüp yār alsa tīġ-ı inḳıṭāʿ
Başumı ele alup tā ḥaşre dek idem semāʿ

Tīredür gerçi şeb-i hicrān ammā yazaram
Derd-i dil ḥālini olmışdur baña āhum şuʿāʿ[1288]

Cāna daḫı dime vāḳıf olmasun ol rāzuña
Ḥaḳ dimişler "külli sırrun cāvizü'l-iṡneyni şāʿ"

Zāhid-i bārid-nefes her bir sözidür çün riyā[1289]
Ḳalbe te'ṡīr eylemez ancak virür başa ṣudāʿ

ʿIşḳ ya Mecnūn'uñ olsun ya benüm olsun direm[1290]
İstemem bir kimse kim ola benüm-ile meṣāʿ

Şol ḳadar ben ḫastaya cevr ü cefālar eyledüñ
Ṣabra ṭāḳat kalmadı şehrüñden itdüm el-vedāʿ

Virmedi kimse miyānıyla dehānından ḫaber
Degmede olmaz Muḥibbī ʿālem-i ġayba ıṭṭılāʿ
Ü3-127ak, NO-59b, S1-77a, S2-78b, H1-58a, T-85a

[1288] 2 ve 4. beyitler Ü3'te yoktur.
[1289] Bu beyit S1, H1 ve T'de bir sonraki beyitle yer değiştirmiştir.
[1290] direm: diyü T

1523. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fâ'ilün

Meclisde yüzüñ gördi senüñ[1291] nāgehānī şem'
Odlara yanup[1292] çıkardı baş[ın]dan duḫānı şem'

Turur[1293] öñüñde şevḳ-ıla yanup yakılmaga
Budur ümīẕi eyleye teslīm cānı şem'

Pervāne gibi yandı görüp çünki ḥüsnüñi
Maḥv olsa ne tañ kılmasa hergiz nişānı şem'[1294]

İster yüzüñi görmege her meclise varur[1295]
Başed ki bulam diyü arar her mekānı şem'[1296]

Ger kīmyā-yı 'ışḳ-ıla toptolu sīnesi
Olmasa neden[1297] ẓāhir ider zer miyānı şem'

Şem'-i ruḫuña karşu senüñ dil[1298] uzatmasa
Kesdürmez idi meclis içinde zebānı şem'

Añup ḫayāl-i şem'-i ruḫuñ her ki cān vire
Laḥdinde aña şu'le vire üstüḫ'ānı şem'

İy dōst senüñ yāduña ben niçe yanaram
Luṭf eyle beni bir gīce it imtiḥānı şem'

'Işḳuñ yolında dökdi benüm gibi göz yaşın
Ḥaḳḳā Muḥibbī itmedi hergiz ziyānı şem'
Ü3-127a, BY-60a, S1-76b, S2-78a, H1-57b, T-84b

1524. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Mihr-i ruḫsāruñı görmişdür meger iy yār şem'
Odlara yanup firāḳuñdan olupdur zār şem'

Evvelā ber-dār idüp soñra yakarlar āteşe
Sırr-ı 'ışḳ[ı] itdügiyçün fāş Manṣūr-vār şem'[1299]

[1291] yüzüñ gördi senüñ: gördi çünki yüzüñ S1, S2, H1, T
[1292] odlara yanup: yandı oda S2, H1, T
[1293] turur: iver BY
[1294] 3, 7 ve 8. beyitler Ü3, S1, S2, H1 ve T'de yoktur.
[1295] her meclise varur: meclise varur ol S1, H1: ol meclise varur S2
[1296] Mısra S1, S2, H1 ve T'de:
Bāşed bulam diyü çok arar her mekāñı şem'
şeklindedir.
[1297] neden: niçe S1, S2, H1, T
[1298] dil: el S1, H1
[1299] Bu beyit Ü3, S1, H1, T'de yoktur.

Görmek ister ḥüsnüñi olmış meger dīvānesi
Her gice dirile mescidde seni arar şemʿ

Derd-i dilden geldi kapuña şikāyet itmege
Anuñ içündür yakar başına her dem nār şemʿ

İstese zülfüñ şebinde ʿārıżuñ bu ḫasta dil
Tañ degül ẓulmetde ister kalıcak tīmār[1300] şemʿ

Eksük itmez gīceler tā ṣubḥa dek göz yaşların
Su gibi akıtmak ister tā göre dīẕār şemʿ

İy Muḥibbī yan yakıl derdüñi ammā söyleme
Niçe yanar oda gör hīç eylemez güftār şemʿ
Ü3-127a, BY-60a, S1-76a, H1-57a, T-84b

1525. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀşıḳam derdā degül ḥālüme[1301] kimse muṭṭaliʿ
Nāle[1302] feryād eylesem yokdur aña hem[1303] müstemiʿ

Yanaram ʿışḳ āteşinde nāṣiḥā terk itmezem
Pend-ile pervāne yanmakdan olur mı mümteniʿ

Başa yazıldı ezel ʿışḳuñ belāsı dōstlar
Çāre tedbīr-ile anı kimse kılmaz mündefiʿ[1304]

Māh-rūlar okumamışlar vefā destānını
Her biri cevr ü cefā fenninde līk muḫteriʿ

İy Muḥibbī āh kim zülf-i perīşānın görüp
Dil perīşān oldı vü olmadı hergiz müctemiʿ[1305]
Ü3-126ak, BY-60b, S175b, S2-77b, H1-57a, T-84a

1526. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿIşḳuña rūz-ı ezelden olmasa ger yār şemʿ
Olmaz idi sararup dil-ḫasta vü bīmār şemʿ

[1300] tīmār: bīmār BY, S1, H1, T
[1301] ḥālüme: aḥvāle S1, S2, H1, T
[1302] nāle: āh u S1, S2, H1, T
[1303] Hem: da Ü3, BY
[1304] Bu mısra Ü3, S1, H1, T'de:
Çāre vü tedbīr-ile hīç kimse kılmaz mündefiʿ
şeklindedir.
[1305] Bu mısra BY'de:
Olmayadı dil perīşān oldı hergiz müctemiʿ
şeklindedir.

Hicr-ile yanmakdan ise didi yig baş oynamak
Baş koyup ortaya itdi ʿışḳını iẓhār şemʿ

Ẓulma ugradı meger gelmiş-durur dād isteyü
Anuñ içün karşuña başına yakar nār şemʿ

Ġam şebinde kalmış idüm añmasam ruḫsāruñı
Gitdi ẓulmet ḥamdü-lillāh eyledüm bī-dār şemʿ

Bu Muḥibbī gīceler ḥüsnüñ añup āh eylese
Tola āhı şuʿlesinden künbed-i devvār şemʿ
Ü3-127ak, BY-60bk, S1-76a, H1-57a, T-85b

1527. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Varaḳ-ı ḥüsnüñe ḫaṭṭuñ yazalı ḫaṭṭ-ı bedīʿ
Kaşlaruñ oldı cemāl üstine ṭuġrā-yı refīʿ

Ḫaddüñi gördi göñül meyl ider oldı lebüñe
Kim ola içmeye mey irse kaçan faṣl-ı rebīʿ

Laʿl-i nābuñ añıcak ḫūn-ı ciger eyledi cūş
Serv ḳaddüñi görüp oldı gözüm yaşı serīʿ

Kanumı ġamzelerüñ dökdi didüm yār didi
Kim ki cellād ola elbette olur fiʿli şenīʿ[1306]

Cān-ısa daḫı murāduñ n'ola emr it kuluñam
Pādişāhāne buyursañ oluram aña muṭīʿ

Ḫusrevā gördi muḥaḳḳaḳ kuluñ oldı bu Muḥib
Varaḳ-ı ḥüsnüñe ḫaṭṭuñ yazalı ḫōş tevḳīʿ
Ü3-127ak, S1-77b, S2-79a, H1-58a, T-85b

1528. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kılsa ger vuṣlat şebinde ʿārıżın cānāne şemʿ
Pertev-i ḫurşīd olan yirde ne ḥācet yana şemʿ

Ayagında bendi var başında ʿışḳuñ āteşi
Meclis içre iy perī olsa ne tañ dīvāne şemʿ[1307]

[1306] Bu beyit S1, S2, H1 ve T'den alınmıştır.
[1307] 2 ve 5. beyitler S1, H1 ve T'den alınmıştır.

Her gice tā ṣubḥ olınca göz yaşın dökmekdeyüz
Ġam şebinde anuñ-ıçundur baña hem-ḫāne[1308] şem'

Rūşen itseñ n'ola cānā külbe-i aḥzānumı
Dāyimā meh pertevinden çün yakar pervāne şem'

Ḳaṣdı bu dāma düşüre dem-be-dem pervāneyi
Ol sebebdendür döker eṭrāfa her dem dāne şem'

Şem'e yanarken 'acebdür dāyimā pervāneler
'Āriżuña karşu olmışdur bu şeb pervāne şem'

Tañ mıdur pervāne kılsa bu Muḥibbī cān u dil
Oldı çün vuṣlat şebinde 'āriż-ı cānāne şem'
Ü3-127bk, S1-76b, H1-57b, T-86a

1529. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Eylemez kimse güzelden intifā'
Kimi yok var diyüp eylerler nizā'

Sakla cāndan dīdeden esrāruñı
"Küllü sırrın cāveze'l-iṡneyni ṣā'"

Ḫoş gelür bezm içre nāyuñ nālesi
Mevlevīler gibi eyler dil semā'

'İyş ü 'işret görse dil dir merḥabā
Līk kār-ı zühdden eyler el-vedā'

Söyleden 'ışḳdur Muḥibbī'yi müdām
Kendüzinden bir söze yok iḫtirā'
A-44a

1530. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Cān-ısa cānā murāduñ bu göñül itmez nizā'
Yoluña olsun fedā bunuñ gibi nice metā'

Tutalıdan 'ışḳuñ-ıla üns cānā cān u dil
Eyledi cümle cihānuñ varlıgından inḳıṭā'

Bu ṭarīḳ-ı 'ışḳda her kimse kim 'āşıḳ geçer
Ḫāk-i pāy-ı dilber ile eylesün ol intifā'

[1308] hem-ḫāne: ḫumḫāne Ü3

Zülfi ile kim görürse dil-rübānuñ yüzini
Dir ʿaceb şām u seḥer bir yirde itmiş ictimāʿ

İy Muḥibbī ʿarż iderse ʿārıżın cānān eger
Minnet idüp mihr ü meh gelüp ala andan şuʿāʿ
A-44a

GAYIN (غ) HARFİ

1531. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yakalı ġam leşkeri bu sīnem üzre tāze dāġ
ʿIşḳ şāhı kurdı san ṣaḥrā-yı mihnetde otag

Her elifler serv yir yir[1309] dāġlardur gül gibi
Devlet-i ʿışḳında oldı ṣaḥn-ı sīnem tāze bāġ[1310]

Mevsim-i gülde lebi yādına mey nūş eylerüz
Biz ḫarābāt ehliyüz düşmez elümüzden ayāġ[1311]

Ḫāk-i pāyın tāc idelden çarḫa irgürdüm seri
Bu mes̱el devlet dimişlerdür degül erden ırag

Ḫaṭṭı geldügini gördi kesdi zülfin dilberüm
Key degüldür hem-nişīn olmak didi ṭūṭīye zāġ

Bu Muḥibbī ḫastanuñ hicriyle ṣorsañ ḥālini
Āh u efġān oldı işi işidenlerden ırag
Ü1-172b, Ü2-105b, Ü3-128ak, A-46a, AE-128a

1532. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Serv ḳaddüñ ḥasretinden eyledüm çün geşt-i bāġ
Lāle ḫaddüñ şevḳine sīnemde yakdum tāze dāġ

Kov[1312] raḳībi gülşen-i kūyuñdan[1313] ʿuşşāḳuñ yiter
Bülbül-i gūyā tururken lāyıḳ olmaz anda zāġ

Āh kim ṣayyād-ı çeşmi murġ-ı dil ṣayd itmege
Ḫāllerden dāne dökmiş eylemişdür zülfin ag

Ehl-i ʿışḳa diñ ṣalādur ʿışḳ dergāhı açuk
Tekye-i ʿışḳ içre Mecnūn-veş uyardum bir çerāġ

Būse iḥsān eylegil laʿl-i lebüñden dōstum
Meclis içre çün Muḥibbī açdı saña bir ayaġ
Ü1-173a, Ü2-105b, Ü3-128ak, A-47a, AE-128b

[1309] serv yir yir: servlerdür A
[1310] bāġ: dāġ Ü2, Ü3
[1311] Bu beyit Ü3'te yoktur.
[1312] kov: sür A
[1313] kūyuñdan: ḥüsnüñde A

1533. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḥasta ḥālem hicr odından yir yir oldı sīne daġ
Şerbet-i laʿlüñ umar çün oldı pür-sevdā dimāġ

Saklaram ġamze okın bu sīnede cānum gibi
Merd olanlara dimişlerdür gerek lā-büd yarag

Deyrüñ içre her gice tā ṣubḥa dek iy muġbeçe
Eksük olmaz āhum odından aña hergiz çerāġ

Lebleri yādına düşdi cān u dil meyḫāneye
Ol sebebdendür elümden dāyimā düşmez ayāġ

Ḫāl-i müşgīnüñle görelden sīne sünbüllerüñ
Dāma düşdi bu Muḥibbī kurtılur mı cānı sag
Ü1-173a, Ü2-106a, Ü3-128ak, M-38a, AE-128b

1534. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Eşküm akar su elifler servlerdür lāle daġ
İy sehī servüm yiridür eyler-iseñ geşt-i bāġ

Nār-ı ʿışkı içre ol meh-pāremüñ göñlüm yine
Eylemezdi olmasa idi semender-veş turaġ

Döginüp taşdan taşa gezdüm cihānı su gibi
Düşeli ol serv-ḳad nā-mihribānumdan ırag

Bir saçı leylā lebi şīrīne göñül vireli
Meskenüm Ferhād u Mecnūn gibi oldı berr ü tag

Bu Muḥibbī'ye yiter hicrān şebinde şemʿ-i dil
Dōstlar ḥācet degüldür yakmañuz anda çerāġ
Ü1-173b, Ü2-106a, Ü3-128bk, AE-129a

1535. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yakdı ʿāşıḳ sīnesine lāle gibi tāze daġ
Yār kurdı ṣaḥn-ı gülşende yine gülden otaġ

Bir perī-peyker melek sīmāya çün virdüm göñül
Ḥālümi her kim sorarsa işidenlerden ırag

Ḥüsnüñe maġrūr olup cevr eyleme ʿuşşāḳa gel
Gül gibi ʿömrüñ geçer durmaz bilürsin çünki çag

Bezm-i ġamda ko beni her dem ciger ḫūnın içem
Nūş-ı cān olsun nigārā koma elden sen ayaġ

Gülşen-i ḥüsnüñde n'eyler kov raḳībi dōstum
Bülbül-i gūyā tururken lāyıḳ olmaz anda zāġ[1314]

Ḫāller sanmañ anı yir yir dökilmiş dānedür
Ehl-i diller ṣaydı içün eylemişdür zülfin aġ

İy ṣanem sensüz[1315] eger sorsañ Muḥibbī ḥālini
Gözde nem başında sevdā dilde āteş sīne daġ
Ü1-173b, Ü2-106a, Ü3-128a, A-48a, M-37b, AE-129a

1536. Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün

Olmasa pervānenüñ başında sevdā-yı çerāġ
İtmez idi kendüzini yakmaġa re'y-i çerāġ

Niçeye dek çekelüm iy dōst bu hicrān şebin
ʿĀrıżuñla rūşen it itdük temennā-yı çerāġ

Görmeyesin ayaġuñ altındaki ʿāşıkları
Bu mes̱eldür karañu dirler olur pāy-ı çerāġ

Kākül-i müşgīn midür başuñdaki cānā didüm
Didi eyle görünür dūd yansa bālā-yı çerāġ

Şemʿ-i ruḫsārına kılmış zülfini ol meh niḳāb
İy Muḥibbī yok siyāh oldugı vālā-yı çerāġ [1316]
Ü3-127bk, NO-60a, S1-78b, H1-58b, T-87a

1537. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dilberā sensüz baña dūzaḫ görinür geşt-i bāġ
ʿĀrıżuñsuz rūşen itmez göñlümi degme çerāġ

[1314] 5 ve 6. beyitler A'da yoktur.
[1315] sensüz: n'itsün A
[1316] Bu beyit NO'da:
İy Muḥibbī yarada şemʿ-i rūḥa zülfin niḳāb
Hīç siyeh pūş itmemişdür kimse vālā-yı çerāġ
şeklindedir.

Görürem yokdur vefāsı hem beḳāsı ʿālemüñ
Māl u cāhından anuñçün eyledüm anuñ ferāġ

Kūh-ı ġamda dir gören beni peleng-i mīşedür[1317]
Derd-i ḥasretle yakaldan sīnem üzre niçe dağ

Ḥalḳa ḥalḳa kākülüñ olmış benüm boynuma bend[1318]
Zülf-i müşgīnüñ idelden beni pür-sevdā dimāġ

Hīç revā mı ola gülşende Muḥibbī bülbülüñ
Dutmayup daḳ nālesine[1319] olasın andan ırag
Ü3-127b, NO-60a, S1-78a, H1-58b, T-86b

1538. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Güller şüküfte ḫalḳ ferāḫ her biri ferāġ
Lāle-ṣıfāt velīk benüm bagrum üzre dāġ

Ger bāġ içinde irmese būyuñ dimāġuma
Bir āhum-ıla oda yana gülsitān u bāġ

Pūşīde dut pīrehenüñ virme bāda gel
Her nā-sezā-yı ʿıṭr-ıla pür itmeye dimāġ[1320]

Ḥācet degül bu ḫāne-i hicrāna iy refīḳ
Yakma bu şeb[1321] sīnem olupdur aña çerāg

Her kim Muḥibbī şiʿrini bilmez naẓīre dir
Kebk-i ḫırāma beñzemeye hīç kār-ı zāġ[1322]

Dime Muḥibbī şiʿrini bilmez naẓīre dir[1323]
Bülbül terennümine beñzede mi sözin kelāġ[1324]
Ü3-128a, NO-60b, S1-78a, S22-79b, H1-59b, T-86b

[1317] mīşedür: pīşedür Ü3, S1, H1, T
[1318] benüm boynuma bend: boynuma olmışdur kemend S1, H1, T
[1319] dutmayup daḳ nālesine: nālesin güş itmeyüp sen Ü3, S1, H1, T
[1320] Mısra NO'da:
Her nā-sezā itmeye ʿıṭrıyla pür dimāġ
şeklindedir.
[1321] yakma bu şeb: uyarma şemʿi Ü3, S1, S2, H1
[1322] S2'de bu mısranın yerinde bir sonraki beytin 2. mısraı yer almaktadır. Bu mısra ve sonraki beytin ilk mısraı S2'de yoktur.
[1323] şiʿrini bilmez naẓīre dir: şiʿrine gül geç naẓīreden NO
[1324] Bu beyit Ü3, S1, H1 ve T'de yoktur.

1539. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dōstum zülfüñ kemendidür[1325] takan boynuma bag
Lāle ḫaddüñdür yakan bu sīneme her laḥẓa daġ

Her kaçan kim çeşmüñ ele ala kaşuñ yayını
Ben degül ġamzeñ okından kalmaya bir kimse sag

Tekye-i dilde yine yakmaga dil ḳandīlini
Bagrum ile gözlerüm biri su iltür biri yag

Kalur idüm Ḫıżr gibi tā ḳıyāmet[1326] ḥaşre dek
İy Mesīḥā içebilesem leblerüñden bir ayaġ

Bir degüldür bu Muḥibbi'yle raḳīb-i rū-siyāh
Gülşen içre bülbüle nisbet olınur mı kelāġ

Ü3-127bk, BY-61a, S1-78b, S2-80a, H1-59a, T-87a

1540. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Degül mihrinden ol māhuñ dil ü cān bir zamān fāriġ
Derūnī derdümi bilmez velī nā-mihribān fāriġ

Kenār-ı kūh [u] ṣahrālar tolı āvāze-i ʿışḳum
Dil-i dīvāne Mecnūn-veş olupdur her miyān fāriġ

Çözüp zülf-i perīşānuñ perīşān eyle ʿuşşāḳı
Kamu yoluñda cān virsün sen ol cümle cihān fāriġ

Ele ebrūların almış atar çeşmi baña oklar
Nişān it sīneye dilden degül tīr ü kemān fāriġ

Muḥibbī cān u dil gitdi varuban ʿışḳa kul oldı
Anuñçün kaldı ten tenhā ki andan oldı cān fāriġ

BY-61a

1541. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Reşk ider kākülüñüñ şīvesine sünbül-i bāġ
Oldı cān ḥāṣıl [u] dūd-ı dili sevdā-yı dimāġ

Çeşm[i] üstinde ḳarār itdi gören kaşlarını
Ser-i bādāma sanur üzre konupdur iki zāġ

[1325] zülfüñ kemendidür: zülf-i kemendüñdür Ü3, BY
[1326] tā ḳıyāmet: cāvidān ben Ü3, S1, S2, H1, T

Cānumuñ hemdi hem-derdi benüm lāle gibi
Geh dutar ṣaḥn-ı çemende dil-i ḫūnumdan ayaġ

Gelmese tīrüñ açılmaz dil-i pür derd-i ġamı
Eyleme tīr-i müjeñden beni iy dōst ırag

Görinürse ne ʿaceb kūh-ı belā kaplanı
Çün yakar sīneye durmaz bu Muḥibbī niçe dāġ
BY-61b

1542. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İster iseñ olasın sen ġuṣṣa vü ġamdan ırag
Meclise bir sāḳī-i gül-ruḫ getür sunsun ayaġ

Gül ruḫuñ şevḳiyle güller pīrehen çāk eylesün
Yād idüp ḫālini yaksun sīnesine lāle dag

İstemeseñ iy göñül ʿırżuñ senüñ yıkıldugın
Sen sen ol gel degme bir kişi ile eyleme lāġ

Göreliden ol saçı leylāyı Mecnūn olmışam
Bir görinür vādī-i miḥnetde baña sol u sag

Tekye-i ʿışḳuñ ezel Ferhād urup bünyādını
Bu Muḥibbī bagrınuñ yagıyla uyardı çerāġ
A-46b

1543. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Lāle-veş sīnemde yakdum ḥasretiyle tāze dāġ
Būy-ı zülfinüñ hevāsı ile pür-sevdā dimāġ

Başda sevdā dilde ġavġā gözde nem sīnemde od
Ḥālümi sorana direm işidenlerden ırag

Baş ditrer pīr oldum pāda ḳudret kalmadı
Zūr-ı bāzū kanda gitdi kanı ol evvelki çag

Başuña alduñ dilā sen bu cihān ġavġāların
Yig degül midür saña itseñ bu sevdādan ferāġ

İy Muḥibbī añ günāhuñ tevbeye gel tevbeye
Olasın maḥşer güninde ḫalḳ içinde yüzi ag
A-46b

1544. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yine bir zühre-cebīn karşuma kurdı benüm ag
Pehlevānam ben ol agdan kurtarursam cānı sag

Ben niçe bī-hūş olup feryād u efġān itmeyem
Āşikāre bülbülüñ yirini tutdı çünki zāġ

Ben niçe pervāne-veş karşuña pervāz itmeyem
Sen var-iken dōstum ḥācet degül yakmak çerāġ

Derdüme dermān olur mı bilmezem yā Rab benüm
ʿIşḳuma pāyān olur mı yüregüm toptolu dāġ

Fürḳat ü hicrüñ odında yüregüm pür-sūzdur
Bu ḥarāret defʿine içdüm Muḥibbī ben ayag
A-47a

1545. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Lālelerle gördüm olmış pür-şükūfe deşt ü bāġ
Aña göre sīneme ben daḫı yakdum niçe dāġ

Mihr ü Mehden hīç bulur mıydı bu ʿālem żiyā
Yakmasaydı nūr-ı ḥüsnüñden gelüp anlar çerāġ

Tār-ı zülfüñ ḫaṭṭ-ı sebzüñle neden cemʿeyledüñ
Bāġ-ı ḥüsnüñde revā mı ṭūṭīler yanında zāġ

İster-iseñ sen ḥużūrı tut tecerrüd ʿālemin
Fāriġ u merd-i cihān ol gözleme hīç sol u sag

İy Muḥibbī bu cihānda kim ki ʿuzlet isteye
Varlıgından ol gerekdür eyleye evvel ferāġ
A-47b

1546. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Būy-ı zülfüñ ile pür-sevdā dimāġ
Dōstum oldı baña tag üsti bāġ

İster-iseñ ʿırżuñı yıkılmasun
Olur olmaz kimse ile itme lāġ

Hīç olur mı kurtıla bu murġ-ı dil
Dāne ide ḫ̮ālini zülfini ag

Bu cihān ḫ̮alḳı kamusı mübtelā
Arasañ bir kimse yok içinde sag

Yapdı Mecnūn tekye-i ʿışḳı ezel
Geldi yandurdı Muḥib anda çerāġ

A-48a

FE (ف) HARFİ

1547. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Karşuda leşker ola ḳāftā be-ḳāf[1327]
Nāmerd ola kim ki yüzin döndüre meṣāf

Ger naʿra ura ḫaṣmum ola hem çü nerre-şīr
Peykān-ıla agzını dikem urmaya tā ki lāf

Tīġ u tebere az bulınur gögsini tutar
Zer-dūz işin işleyimez her ḥaṣīr-bāf[1328]

Düşmen yüzini döndüre bir demde ardına
Ger ola Ḥaḳ muʿīn ü çekem tīġı ez-ġılāf

Merd ol Muḥibbī ḳalma bugün cān u başa sen
Nā-merd ola itmeye kim sīnesin şikāf
Ü1-174a, Ü2-106b, Ü3-128bk, NO-231a, AE-129a

1548. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Şol ḳadar dökdi ciger ḫūnını çeşm itdi telef
Lālezār oldı anuñçün ḫūn-ı dilden her ṭaraf

Gitdi Mecnūn tekye-i ʿışḳı baña ısmarladı
Tañ mıdur tutsam yirini olmışam aña ḫalef

Ġayra atma iy kemān-ebrū ḫadeng-i ġamzeñi
Sīne meydānında çün kim eyledüm ben dil hedef

ʿĀşıḳ olmışdur meger deryā ider cūş u ḫurūş
Üştür-i sermeste dönmişdür yüzini tutdı kef

Cām-ı laʿl-i dilberi bilmez ġıdā-yı rūḥdur
Zāhidi gör dāyimā ḥayvānlayın ister ʿalef

Bezm-i ġamda bu Muḥibbī içeli ḫūn-ı ciger
Çenge döndi ḳāmeti iñler olupdur sīne def
Ü1-174a, Ü2-106b, Ü3-128b, AE-129b

[1327] Bu beyit Ü1, Ü2, Ü3, AE'de
Karşuda leşker olsa eger ḳāf-be-ḳāf
Nāmerd ola yüz çevüren göricek meṣāf
şeklindedir.

[1328] Mısra NO'da:
İşlemeye zer-dūz işi her ḥaṣīr-bāf
şeklindedir.

1549. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Leşker-i ġam gerçi kim dil ḳaṣdına bagladı ṣaf
Sāḳī ānī bir ḳadeḥle anı kılur ber-ṭaraf

Bezm-i ġamda dögeyim sīnem kılayım nāleler
Dōstlar ḥācet degül anda çalınmak nāy ü def

Penbe-i dāġum görenler sīnem üzre didiler
Yir yirin berf-i zemīnden oldı gūya bu külef[1329]

ʿĀrife rūḥ-ı ġıdā dirler şarāb u şāb-ıdı[1330]
Zāhidā ḥayvān gibi lāyıḳ saña yimek ʿalef

İy Muḥibbī her sözüñ bir gevher-i yek-dānedür
Ḳıymetin bilmez eline virme eylersin telef
Ü1-174b, Ü2-107a, Ü3-128b, AE-129b

1550. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀşıḳ-ısañ terk-i cān it urma lāf
Merd olanlardan dilā gelmez ḫilāf

Yüzüñe baḳsam beni ʿafv eylegil
Çün begüm dīvāne olmışdur muʿāf

ʿIşḳ murġı key ʿazīm-üş-şāndur
Bir megesçe görinür ʿAnḳā-yı Ḳāf

Dürr ü gevherdür egerçi sözlerüñ
Cehdüñ olsun eyleyesin cümle ṣāf

Ḳıble ḥaḳḳı ḥacc-ı ekberdür saña
İy Muḥibbī kūyını eyle ṭavāf
Ü1-174b, Ü2-107a, Ü3-128b, AE-130a

1551. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḥālümi ʿarż itmedi dildāra zülf
Raḥmı kim kāfir-durur ol kara zülf

Niçe yıllardur beni ḥasretle āh
Kodı yollarda kılup āvāre zülf

[1329] külef: ḫalef Ü2, Ü3
[1330] şāb-ıdı: şāh-ıdı Ü2, Ü3

Küfrini iṡbāt idersem tañ degül
Kendüzin teşbīh ider zünnāra zülf

Çeşm-i cellādı[1331] yeterken ʿāleme
Pes ne ḥācet siḥr ide seḥḥāra zülf

Māniʿ olur gün yüzine bakmaga
Ebr gibi iy Muḥibbī kara zülf
Ü1-175a, Ü2-107b, Ü3-129a, AE-130b

1552. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Lām kıldı ḳāddümi olmış iken hemçün elif
Bu ṣıfatla her ki ʿāşıḳ-durur olur muttaṣıf

Sen ṭarīḳ-ı Ḥaḳḳ'ı gözle çıkma sakın şerʿden
Sen yoluñ togrult egerçi var[sa] meẕheb muḫtelif

Bir ḳadeḥ meyle ben irgürdüm bugün maḳṣūda yol
Ṣavmaʿa küncinde zāhid dahı turur muʿtekif

Öykünürse sinemüñ dāgına ḫurşīd-ile māh
Mihre irişür kesāfet māh olur münḫasif

Dürlü dürlü ʿilm-i ġaybdan zāhidā virme ḫaber
Olmamışdur ʿilm-i ġaybī kimseye çün münkeşif[1332]

Her ne deñlü var-ısa ʿafv it günāhından geçüp
Cürmine oldı Ḫudāyā çün Muḥibbī muʿterif
Ü1-175a, Ü2-108a, Ü3-129bk, AE-131a

1553. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her kim insāndur kemālāta irüp bulur şeref
Eylemez żāyiʿ demini eylemez ʿömrin telef[1333]

Niʿmet-i dünyāya gel aldanma perhīz üzre ol
Gīce gündüz yime ḥayvān gibi turmayup ʿalef

Sīm ü zer kim görinür bil anı dünyā çirkidür
Çün bile gitmez senüñle üstine kef geçme kef

[1331] cellādı: cāzūsı Ü2, Ü3
[1332] cellādı: cāzūsı Ü2, Ü3
[1333] Mısra NO'da:
Eylemez żāyiʿ geçürüp ʿömrini itmez telef
şeklindedir.

Nükte-i ʿirfān bulur talan göñül deryāsına
Gevhere ṭālib olan baḥra girüp arar ṣadef

Āḫirü'l-emr irgürem diyü nişān-ı maṭlaba
Bu Muḥibbī atdı āhı oklarını her ṭaraf
Ü1-175b, Ü2-107a, Ü3-129ak, NO-61b, AE-130a

1554. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Māh-rūlar yolına itdüm dime ʿömri telef
İdegelmişdür ezelden böyle ʿuşşāḳ-ı[1334] selef

Sümm-i esbüñle basup gel eyle rūyumdan nişān
Sikke olmayınca olmaz didiler zerde şeref

Göñlüñi pāk eyle evvel soñra kıl şiʿre şürūʿ
Dürler ḥāṣıl mı eyler olıcak nā-pāk ṣadef[1335]

Çeşmüñ alsa tīġ ele karşu varup ʿāşıḳlaruñ
Biribirine naṣīḥat eyleyüp dir lā-taḫaf

N'eydügin maḳṣūd-ı aṣlı bilmeyüp zāhid hemān
Düşmen-i nān oldı ancak arayup ister ʿalef[1336]

Ya kaşıyla ġamze okların ele alsa nigār
ʿIşḳ meydānında eyler bu Muḥibbī dil hedef
Ü1-175b, Ü2-107b, Ü3-129ak, NO-62a, AE-130b

1555. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ṣāf-ı bāde nūş kıl eyle anuñla ḳalbi ṣāf
Yürüyüp mestāne eyle gülşeni cümle ṭavāf

ʿIşḳdur yolum ṭarīḳ-i müstaḳīmden dönmezem
Söylemem ben zāhidā senüñ gibi her dem güzāf

Dōstum düşmen görinse yüzümi döndürmezem[1337]
Mevc urup deryālayın düşmān olursa[1338] ṣāf ṣāf

[1334] ʿuşşāḳı: ʿirfānı NO
[1335] Mısra Ü1, Ü2, Ü3 ve AE'de
Dürri ḥāṣıl eylemez nā-pāk olıcak bir ṣadef
şeklindedir.
[1336] Bu beyit Ü3'te yoktur.
[1337] Mısra NO'da:
Dōstlar düşmen görindi yüzümi döndürmezem
şeklindedir.
[1338] düşmān olursa: olursa ʿasker Ü1, Ü2, Ü3, AE

Ehl-i ʿışḳa zāhidüñ her dem melāmetdür işi
Sanasın kim kendüsi olmış berāt-ıla muʿāf

İy Muḥibbī kimseye keşf olmadı esrār-ı ʿışḳ
Müşkili ḥall itmeyüp ʿaḳl olmış-iken mū-şikāf
Ü1-176a, Ü2-108a, Ü3-129ak, NO-61a, AE-130b

1556. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kim der-i cānānda ide iʿtikāf
Menzili cennetdür anuñ bī-ḫilāf

Yār agyāra uya korkum budur
Yā İlāhī "neccinā mimmā taḫāf"

Yakamazsın bāl ü per pervāne-veş
Bülbülā ancak hemān var sende lāf

Korkıdur nār-ıla[1339] her dem ʿāşıḳı
Sanki zāhid kendü olmışdur muʿāf

İy Muḥibbī gözle istiġnā yüzin
Nite kim gözler anı ʿAnḳā-yı Ḳāf
Ü1-176a, Ü2-107b, Ü3-129a, H119b, AE-131a

1557. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bāġda geydi benefşe başına tāc-ı ṣadef
Dakdı güller jālelerden gūşına dürr-i Necef

Minnet itmezse ne ġam Cemşīd cāmına dilā
Şol gedā meyḫāne küncinde tuta meyle ḫazef

Sīnemüñ dāġın gören kūy-ı ḫarābāt içre dir
Pullarıyla tekye-i ġamda yatur bir eski def

Mescid-i ḥüsnine irdüñ iy dil eyle iḳtidā
Uy imāma çeşmidür müjgānlar olmış anda ṣaf

Refʿ idüp nefsüñ ḥicābın gördi ḥüsn-i dilberi
Bu Muḥibbī oldı çün nükte-şinās-ı men-ʿaref
Ü1-176a, Ü2-108b, Ü3-129bk, AE-131b

[1339] nāz-ıla: nāle H

1558. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḳaddi üzre zülfin açmış sīm-berler her ṭaraf
Asmaga her bir kılında cān u serler her ṭaraf

Gūşuña söyler benümçün egilüp keç rā kaşuñ
Söylenür anuñ-ıçun egri ḫaberler her ṭaraf

Laʿl-i nābuñ yādına Ferhād-veş iy ġonca-leb
Kūh-ı ġamda var niçe ḫūnīn cigerler her ṭaraf

Yanmayınca şemʿ-i ḥüsne sürmezem pāyına yüz
Dökilür pervāne yansa bāl ü perler her ṭaraf

Bu Muḥibbī ġam şebinde derd-ile āh eylese
ʿĀleme odlar düşer çıkar şererler her ṭaraf
Ü1-176b, Ü2-108b, Ü3-129bk, AE-131b

1559. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Tevbe itmek istedüm tā tutmayam sāġar be-kef
İşidüp rindān didiler nūş-ı mey kıl lā-tuḥaf

Dōstum ben saña cānum nite kim bu tendedür
Ṣıdḳ-ı daʿvāma güvāhum oldı çeng ü nāy u def[1340]

Gözlerümüñ yaşını ʿummāna beñzetdi gören
Ẓāhir ider dürleri çeşmüm olupdur çün ṣadef

Genc-i ʿömrüñ ḥāṣılı her bir sözüñ gevher-durur
Ḥayf ola anı ki sen yok yire idesin telef

Gerçi Mecnūn ʿışḳ iline tācdār olmış idi
Gitse n'ola çünkim oldı bu Muḥib aña ḫalef
Ü1-176b, Ü2-108b, NO-60b, AE-131b

1560. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Naḳd-i ʿömri zāhidān içün buyurmışlar selef
Her ne kim ḥāṣıl kıla olur riyā ile telef

[1340] Bu beyit NO'da:
Tā cān tende dura dōstum kim senüñ
Ṣıdḳuma benüm oldı güvāh çeng ü ney ü def
şeklindedir.

Nükteyi[1341] ʿirfāna sor ne bilsün anı cāhilān
Gevher ü dür ḥāṣıl itmez isteme illā ṣādef

Aldı ʿaḳl u hūşı elden ʿişve-i[1342] sāḳī yine[1343]
Pür kılup meclisde meyle dutdı çün sāġar be-kef

Mār zülfi istedükçe eylese beni helāk
Laʿl-i cān-baḫşı dönüp dir baña pinhān lā-taḫaf

Fitne-i devr-i ḳamerdür çün Muḥibbī rūy-ı yār
Zülf-i fettān fitne başı olsa tañ mı her ṭaraf
A-50a, NO-61b

1561. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Kūyını ʿāşıḳ iseñ Kaʿbe gibi eyle ṭavāf
Terk-i cān itmeyesin eyleme ʿışḳdan yüri lāf

Sırr-ı ʿışḳı bu göñül ẓāhir iderse ne ʿaceb
Gösterür her ne ki içinde ola şīşe-i ṣāf

Cān u dil aldı baña virmedi bir[1344] būsesini
Māh-rūlarda meger zerre ḳadar yok inṣāf

Çekerem eşk sipehin kaldurup āhum ʿalemin
Eylerem sāyemle yirde gökde baḫtumla meṣāf[1345]

Kimisi kıl dir biline kimisi inkārda[1346]
Anuñ içündür düşer ʿāşıḳlar içre iḫtilāf

Çīn'e vardı būy-ı zülfüñüñ meger bir şemmesi
Ḥasret ile kana döndi kurudı āhūda nāf[1347]

İy Muḥibbī götürürsin dün ü gün[1348] bār-ı ġamı
Āferīn saña taḥammül idemezdi[1349] aña Ḳāf
BY-63a, S1-79a, S2-81b, H1-59b, T-88a

[1341] nükteyi: tekye-i A
[1342] ʿişve-i: ʿışḳ-ıla A
[1343] yine: beni A
[1344] bir: -BY
[1345] Mısra S1, S2, H1 ve T'de:
Yirde gökde iderem baḫt-ı siyāhumla meṣāf
şeklindedir.
[1346] 5 ve 6. beyitler S2, H1 ve T'de yoktur.
[1347] Bu beyit S1'de yoktur.
[1348] dün ü gün: bugün BY
[1349] idemezdi: itmez iken BY

1562. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Eylesem dil mülkini ben tañ mıdur cānāna vaḳf
Olıgelmişdür ezelden genc içün vīrāne vaḳf

Kūyuña vardukça ʿuşşāḳuñ saña ḳurbān olur
Ḥayruñ olsun dōstum gel eyle bir ser-ḫāne vaḳf

Konmak içün her gice miḥnet belā vü derd ü ġam
Eyledüm dil mülkini anlara dervīşāne vaḳf

Alısardur naḳd-i ʿömrüñ ʿāḳıbet dünyā senüñ
Eyle farż it kim bu naḳdi eyledüñ ol ḫāna vaḳf[1350]

Meclis-i ġamda Muḥibbī içmege[1351] ḫūn-ı ciger
Şīşe-i çeşminden[1352] itmişdür iki peymāne vaḳf
Ü3-130ak, BY-63b, S1-80a, H1-60a, T-88b

1563. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dürler ile gözlerüm tolı idi hem çü ṣadef
Bī-vefā dilberlerüñ yolında hep oldı telef

Baḥr-ı ʿışḳa gerçi kim daldum aña ġavvāṣ-vār
İrmedüm pāyānına key katı buldum an[ı] jef [1353]

İy kaşı ya durmadan at sen[1354] baña ġamz okların
Key ulu devlet-durur aña ola bu dil hedef

Bezm-i ġamda dōstlar nūş ideli ḫūn-ı ciger
Nāya döndi bu göñül sīnem dögilür hem çü def

Eyledi Mecnūn vaṣiyyet baña ʿışḳuñ tekyesin
Tañ mıdur geçsem yirine olmışam aña ḫalef

Tevbe eylerdüm Muḥibbī bādeden irişmese
Gūşuma pīr-i muġān bezminde bang-i lā-taḫaf
Ü3-130ak, BY-63b, S1-79b, H1-60a, T-88a

[1350] Mısra Ü3 ve BY'de:
Konıcak alur gire-bilmez misin bir ḫāna vaḳf
şeklindedir.
[1351] içmege: dōstlar BY
[1352] şīşe-i çeşminden: içmege çeşminden BY
[1353] Bu beyit Ü3, S1, H1 ve T'de yoktur.
[1354] at sen: atsañ S1, H1, T

1564. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Olsa 'adüvv leşker[i] karşumda ṣāf ṣāf
Sanmañ ki beni yüz çevürüp itmeyem meṣāf

Rūşen kılam ẓulmet-i küfr[i] çün āfitāb
Ger ṣubḥgāh tīġ çeküp idem ez-ġılāf

Ger na'ra çeküp gelse 'adū hem çü nerre-şīr
Tīr-ile idem bir dem anuñ sīnesin şikāf

Nāmerd olan sīnesine şerḥa çekmeye
Zer-dūz işini eylemeye her ḥaṣīr-bāf

Her dem ḥasūd kendin ko eylesün helāk
Āyīne-veş sīneñi sen it Muḥibbī ṣāf
BY-64a

1565. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Cān almag-ısa cevr-ile cānāna tekellüf
Cānı komışuz yoluña cānā ne tekellüf

İy dōst eger eyler-iseñ zülfüñi çevgān
Ben daḥı kılam başumı meydāna tekellüf

Ger diler-iseñ as beni ol zülf-i siyāha
Kim eylemiş başumı urġāna tekellüf

Olsañ n'ola iy ḥūr-ı behişt bendeye mihmān
Ḫūn-ıla tolu eldeki peymāne tekellüf

Virdi yoluña cān u dili çünki Muḥibbī
İy dōst buyur dīdeñi rindāna tekellüf
M-39b

1566. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Gevher-i 'ışḳa olaldan dil ṣadef
Nāveg-i derde olupdur cān hedef

Bezm-i ġamda nāy olalı bu göñül
Dögerem bu sīnemi mānend-i def

ʿĀşıḳa göz yaşı mādur ġam ġıdā
ʿĀrif olan istemez āb u ʿalef

Sīnesinde ṣabr olmaz ʿāşıḳuñ
Bādı kim gördi ki anı tuta[1355] kef

Cürm ise seni Muḥibbī sevdügi
ʿAfv kılma öldür anı kıl telef
Ü3-129b, S1-79a, S2-80b, H1-59b, T-87b

1567. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿAhdine turmaz dirīġā vaʿdeye eyler ḫilāf
Yā ġıyāṡe'l-müsteġīṡīn neccinā mimmā neḫāf

Merve ḥaḳḳıyçün Ṣafā'dan cānumı ḳurbān idem
Ger müyesser ola kılmaḳ Kaʿbe-i kūyuñ ṭavāf

Jeng-i ġamdan kurtarımazsın göñül āyīnesin
Sāḳi-i gül-ruḫ elinden içmeyince cām-ı ṣāf

Bir ḳadeḥ meyden irişür ʿışḳ eri bir menzile
Zāhid-i ṣad sāle irmez çekse yüz biñ iʿtikāf

Dil niçe kılsun[1356] taḥammül cān niçe döysün ġama
Ursalar bār-ı ġamı kılmaz taḥammül kūh-ı Ḳāf

Bu Muḥibbī sanmañuz kim dōstlar yüz döndüre
Leşker-i aʿdā eger olsa hezārān ṣāf ṣāf
Ü3-129b, S1-78b, S2-81a, H1-59a, T-87b

1568. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sīnemi dāġ eyleyüp çekdüm aña yir yir elif
Sanki bir bāġ içre bitmiş serv ü lāle muḫtelif

Eyledi ḳaddüñ hevāsı müstaḳīm ṭabʿum benüm
Līk ebrūñuñ ḫayāli itdi ʿaḳlum münḥarif

Virmedi bir kes[1357] miyānuñla dehānuñdan ḫaber
Sırr-ı ġayb olmaz muḳarrer degme merde münkeşif

[1355] anı tuta: tuta aña S1, H1: tuta Abı S2
[1356] kılsun: itsün S1, H1, T
[1357] bir kes: kimse S1, H1, T

Zāhidā ʿucb-ıla ger sen çekdüñ-ise iʿtikāf
Ben daḫı künc-i ḫarābāt içre oldum muʿtekif

Tekye-i dilde Muḥibbī yazmak içün şekl-i āh
Dāġdan ṣıfr eyleyüp üstine çekmişdür elif
Ü3-130ak, S1-79b, S2-82a, H1-59b, T-88a

1569. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Lebleri nāzük ruḫı dil-keş ḳadi bālā laṭīf
Her ne vaḳt kıldum naẓar didüm ki ser-tā-pā laṭīf

Nāme-i ḥüsnüñde kim gördi çekilmiş kaşlaruñ
Didi ḥükm-i şāhīdür lā-büd olur tugra laṭīf

Kātib-i ḳudret yazup ruḫsāruña Nūr āyetin
Olmaya ḫaṭṭuñ gibi hīç bir ḫaṭ-ı zībā laṭīf

Ḥüsnüñi iy mah-rū bir kez temāşā eyleyen
Diye taḥsīn ü hezārān āferīnler yā Laṭīf

Bu Muḥibbī gül ruḫuñ medḥinde olsa ʿandelīb
Diyeler gülşende yokdur böyle bir gūyā laṭīf
A-50a

KAF (ق) HARFİ

1570. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kurdı çün ṣaḥrā-yı dilde ḫaymesin sulṭān-ı ʿışḳ
Tañ mı olsa ʿaḳl u ṣabrum bende-i fermān-ı ʿışḳ

Düşeli girdāb-ı baḥra[1358] fülk-i dil ḥayretdedür
Kaynadı çün başdan aşdı baḥr-ı[1359] bī-pāyān-ı ʿışḳ

Ehl-i ʿışḳa ẕerrece gelmez felekde mihr ü māh
Rifʿatiyle nüh felekden yücedür eyvān-ı ʿışḳ

Ḥüsni meydānında yāruñ kılmaga bāzīçeyi
Başumı top itdi bükdi ḳaddümi çevgān-ı ʿışḳ

Āteş-i ʿışḳa yanarduñ iy Muḥibbī ser-te-ser
Ḫūn-ı bagrum gözlerümden dökmese bārān-ı ʿışḳ[1360]
Ü1-177a, Ü2-119a, Ü3-132a-135ak, A-51a, AE-132a, H1-65b, T-96b

1571. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Mevc urur her gūşeden deryā-yı bī-pāyān-ı ʿışḳ
Ser-te-ser ġarḳ idiserdür ʿālemi ṭūfān-ı ʿışḳ

Komazam elden ölince belki maḥşerde daḫı
Ḥamdülillāh elüme girdi benüm dāmān-ı ʿışḳ

Kaʿbe-i kūyuñ naṣīb olsa varup görsem yüzüñ
Merve ḥaḳḳıyçün Ṣafā'dan oluram ḳurbān-ı ʿışḳ[1361]

Ḫırmen-i ʿömrüm baña virmezdi cevce ḥāṣılı
Gözlerümden her seḥer yagmasa ger bārān-ı ʿışḳ

Derd ü miḥnetdür ġıdā oldı şarābı göz yaşı
Tekye-i ġamda Muḥibbī kim ola miḥmān-ı ʿışḳ
Ü1-177a, Ü2-119a, Ü3-132ak-135bk, A-51b, AE-132a

[1358] baḥra: ʿışḳa Ü3-132a, T: H1; hicre A
[1359] baḥr-ı: mevc-i Ü3-132a, H1, T
[1360] Bu mısra Ü3-132a, H1 ve T'de:
Gözlerümden dökmese ḫūn-ı dili bārān-ı ʿışḳ
şeklindedir.
[1361] Bu beyit Ü3-132ak'da yoktur.

1572. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Kılmadı dünyāda hergiz ben ġarībi şād-ı 'ışḳ
Gerçi kim miḥnet[1362] yolında olmışam üstād-ı 'ışḳ

İñiler bülbül çemende gördügiyçün her seḥer
Niçe serler ḫ̬ūn-ıla āġiştedür meydān-ı 'ışḳ[1363]

Hicrüñ odı şu'le virdi yüregümde 'āḳıbet
Cismümi ḫ̬ākister itdi dōstlar feryād-ı 'ışḳ

Leyli zülfiyle leb-i şīrīni aldı cān u dil
Çekdügümi çekmedi Mecnūn-ıla Ferhād-ı 'ışḳ

Ten esāsın oda yakdı cevr-ile meh-pāreler
Ḫ̬ūblar resmi budur kim olmayam ābād-ı 'ışḳ

Āteş-i 'ışḳ içre dil girdi semenderler gibi
Olalıdan bu Muḥibbī dōstlar mu'tād-ı 'ışḳ
Ü1-177b, Ü2-119a, Ü3-132ak-135bk, A-52a, AE-132b

1573. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Giden gelmez ne müşkil yol-durur 'ışḳ
O yolda āḫ̬ir anı öldürür 'ışḳ

İçen 'ışḳuñ şarābın geçdi dilden
Ḥaḳīḳat bāġ-ı 'ömri soldurur 'ışḳ

Nihāyet var dime deryā-yı 'ışḳa
Düşen çıkmaz ne dipsüz göl-durur 'ışḳ

Maḥabbet būsitānına el ursa
Göñül bāġını gülden toldurur 'ışḳ

Maḥabbetden Muḥibbī mest olmış
'Aceb olmaz ki özge mül-durur 'ışḳ
Ü1-177b, Ü2-119b, A-53b, AE-132b

1574. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Çarḫ̬ı güm güm gümledür her dem bu hūy u hāy-ı 'ışḳ
'Ālemi başdan başa ġarḳa virür deryā-yı 'ışḳ

[1362] mihnet: 'ışḳuñ Ü3-132ak
[1363] Bu beyit Ü3-132ak'dan alınmıştır.

Meyl idüp göñlüm hevāya nāleye āheng ider
Her ne dem ki çalına ġam meclisinde nāy-ı ʿışḳ

Kendü ḥālümde yürürken başuma sulṭān idüm
Eyledi derd ü belāya mübtelā ġavġā-yı ʿışḳ

Ḳāniʿem rızḳuma ne gelse ḳanāʿatdür işüm
Olmışam kūh-ı ḳanāʿatda bugün ʿAnḳā-yı ʿışḳ

İy Muḥibbī ʿāşıḳuñ faḫrı melāmet oldugı
Gözlemez nāmūs u ʿārı ol olur rüsvā-yı ʿışḳ
Ü1-178a, Ü2-119b, Ü3-135bk, A-52a, AE-132b

1575. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gördi göñlüm zülfüñi sevdā-yı ʿışḳ
Oluram şimden girü rüsvā-yı ʿışḳ

Gitdi ṣabr u ʿaḳl oldum bī-ḳarār
Geldi çün kim başuma ġavġā-yı ʿışḳ

ʿĀḳıbet dil fülkini[1364] ġarḳ idiser
Rūzigār-ı āh-ıla deryā-yı ʿışḳ

Pāymāl itdi yine ġam leşkeri
Eyledi dil mülkini yagma-yı ʿışḳ

Göreli cānā Muḥibbī gül yüzüñ
Oldı bülbül gibi ol gūyā-yı ʿışḳ
Ü1-178a, Ü2-119b, Ü3-135b, A-52b, AE-133a

1576. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Çün ezeldür kişiye dāde-i ʿışḳ
Tā ebed olsa tañ mı zāde-i ʿışḳ

Boynı baglu kul ider şāh ise de
Kim ala boynına ḳılāde-i ʿışḳ

Añlamaz ʿālemi vü kendüzini
Velī[1365] mest itdi şöyle bāde-i ʿışḳ

[1364] fülkini: mülkini A
[1365] velī: dili Ü3, A

Ẕerreye almaya cihān mülkin
ʿĀşıḳuñ maṭlabı ziyāde-i ʿışḳ

Rāh-ı miḥnetde pāymāl olısar
İy Muḥibbī olan fütāde-i ʿışḳ
Ü1-178b, Ü2-120a, Ü3-135b, A-53a, BY-66a, AE-133a

1577. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ṣūfiyā gel bāde ile ḫırḳa-i sālūsa bak
Cān gözini rūşen eyle şīşe-i nāmūsa bak

Bilmek isterseñ eger ney gibi sīnem nālişin
Var sefer kıl Hind iline naġme-i ḳaḳnūsa bak

Cilvesin görmek dilerseñ ol gül endāmuñ yine
Gülşen ü bāġ içre iy dil cilve-i ṭāvūsa bak

İy ṭabībā ol Mesīḥī-demden olmazsa ʿilāc
Fāyide yok günde biñ kez ṭıbb-ı Cālīnūs'a bak

N'olısar ḥālüñ Muḥibbī bilmek isterseñ eger
Efser-i Keyḫusrev-ile tāc-ı Keykāvūs'a bak
Ü1-178b, Ü2-120a, AE-133b

1578. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Lālezār oldı çemenler iy göñül ṣaḥrāya bak
Kendüzin gülşende zeyn itmiş gül-i ḫamrāya bak

Çün döşendi bu zemīn üzre zümürrüdden bisāṭ
Gösterür kendin peleng şeklinde yir yir sāye bak

Gülşene ḫıdmet içün olmış ṣabā cārūb-keş
Su seper saḳḳa-ṣıfat bu ḳubbe-i mīnāya bak

Bu deme irişdügine şükr iderler her biri
Fāḫte ḳumrı ne söyler bülbül-i gūyāya bak

Jeng-i ġamdan gel ḫalāṣ eyle göñül mir'āṭını
İy Muḥibbī ṭarf-ı gülşen kıl mey-i ṣahbāya bak
Ü1-179a, Ü2-120b, A-57a, AE-133b

1579. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gīceler encümler ile zeyn olınmış aya bak
Başı aşaga turan ḳudretle hem ṭūbāya bak

Niçe durmışdur muʿallaḳ uşbu çarḫ-ı bī-sütūn
Cān gözin aç ʿibret al bu künbed-i mīnāya bak

Leşker-i encümle cemʿ olmış yürüken māhitāb
Togsa kalmaz maḥv olur mihr-i cihān-ārāya bak

Ḥikmetin kılgil temāşā gül bitürür ḫārdan [1366]
Bāġa var naṭʿ-ı pelenglerle döşenmiş sāye bak[1367]

Her ne kim yirde bulınur baḥrda biñ ol ḳadar
ʿĀlemi çepçevre kuşadup yatan deryāya bak

Bes-durur egnüñde dünyāda senüñ bir köhne şāl[1368]
Merd-iseñ saña dimem var aṭlas u dībāya bak

İy Muḥibbī ġāfil olma bu felekden kıl ḥaẕer
Pādişāh-ı dehr iken gör n'eyledi Dārā'ya bak
Ü1-179a, Ü2-120a, Ü3-135ak-136ak, A-57b, NO-63a, AE-133b

1580. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Nev-civān idüm sefīd oldı kapuñda rīşe bak
ʿIşḳuñ-ıla ḫastadur raḥm eyle bu dervīşe bak

Sınsa ger göñlüm cefā vü cevr-ile olmaz ʿaceb
Hīç taḥammül mi ider senge tokınsa şīşe bak

Ġamzesi tīrine karşu sīne tutar ehl-i ʿışḳ
Baş u cān terkin urur eyler mi gör endīşe bak

Dimeñüz Ferhād'a beñzer kūh ara dīvāne yok
Eksilür mi kūhsār içre pelengden mīşe bak

Cürmi bī-ḥaddür Muḥibbī senden umar şefḳati
Nev-civān idüm sefīd oldı kapuñda rīşe bak
Ü1-179b, Ü2-120b, A-58a, AE-134a

[1366] 4 ve 6. beyitler Ü3-135ak'da yoktur.
[1367] 4 ve 5. beyitler Ü3-136ak'da yoktur.
[1368] Mısra NO'da:
Yiter ʿālemde senüñ egnüñe bir şāl u palās
şeklindedir.

1581. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḫūblar encüm-durur içinde ol meh-rūya bak
Niçe diller mübtelā zülfi ucında mūya bak

Bilmek isterseñ eger sen kāyināt aḥvālini
ʿĀrıżı ʿālem-nümā āyīnedür gül rūya bak

Cāmiʿ-i ḥüsninde saf saf oluban ʿāşıḳları
Çeşmi olmışdur imām miḥrāb olan ebrūya bak

Eylemez hergiz vefā eyler cefā ʿāşıḳlara
Raḥmı yok nā-ḥaḳ yire kanlar döken bed-ḫūya bak

Bu Muḥibbī'nüñ eger göñlini alsa tañ mıdur
ʿĀlemi tesḫīr idüpdür ol gözi cāzūya bak
Ü1-179b, Ü2-120b, NO-69a, AE-134a

1582. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zülf-i şeb-rengüñ[1369] gibi ʿālemde bir ṭarrār yok
Çeşm-i mestüñe müşābih dünyada seḥḥār[1370] yok

Kime sorsam leblerüñ-ile miyānuñdan ḫaber
Didiler kim bilmezüz dirler anuñçün var yok

Āfitābı kimse teşbīh eylemez ruḫsāruña
Çünki anda ḫāl ü ḫaṭṭ u zülf-i ʿanber-bār yok

Gel beni öldür cefā vü cevrden eyle ḫalāṣ
Kim cefā vü cevr içinde saña beñzer yār yok

Menʿ kılma ger naẓar kılsa cemālüñe müdām
Bu Muḥibbī gibi çün bir ʿāşıḳ-ı dīdār yok
Ü1-180a, Ü2-121a, Ü3-133bk, AE-134b

1583. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Diger-gündur bakarsañ sen bu āfāḳ
Aç ʿibret çeşmini dāyim aña bak

Ḥarīṣ olma iñen dünyā-yı dūna
Toyurmaz gözleri illā ki toprak

[1369] şeb-rengüñ: ṭarrāruñ Ü3
[1370] seḥḥār: ḫummār Ü3

Kimi mün'im bu ḫalḳuñ kimi müflis
Kimi dībā geyer kimisi çıplak

Kimi ḫalḳuñ feraḥ kimisi ġamgīn
Kimisi zehr yimiş kimisi tiryāḳ

Niçe varabilem kim leng merkeb
Ḥużūr-ıla irilmez menzil uzak[1371]

Neler yazmış neler bu dest-i ḳudret
Muḥibbī kıl naẓar al ele evrāḳ
Ü1-180a, Ü2-122b, Ü3-133b, NO-262b, AE-136b

1584. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Her kimüñ yanında bir sīmīn-beden dildārı yok
Müflise beñzer ki anuñ 'ālem içre varı yok

Çeşm-i mestidür bugün bīmār iden 'āşıḳları
Ḥasretā derdā dirīġā derdümüñ tīmārı yok

Şem-i ruḫsāruña cānā cān u dil yaksam n'ola
Bāl ü perden ġayrı çün pervānenüñ hīç bārı yok

Āb u gül serv ü çemen sāḳī elinde bāde pür
Cümle 'iyş esbābı var illā münāsib yārı yok

Biñ benüm gibi belā-keş işiginde mübtelā
Bu Muḥibbī'nüñ cihānda andan özge varı yok
Ü1-180b, Ü2-121a, AE-134b

1585. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

'Ālem içre kıl naẓar iy dil cihānda yār yok
Aña beñzer kim cihānda bir gül-i bī-ḫār yok

Ruḫları üstin vaṭan kılsa n'ola zülf-i siyāh
Kanda genc olsa anuñ üstinde kim dir mār yok

Görmeyüp kimse miyānın virmez agzından ḫaber
Anuñ-ıçun bunlaruñ adı olupdur var yok

Āteş-i 'ışḳı ser-ā-ser yakdı 'ālem mülkini
Gerçi baksañ zāhiren görinür anda nār yok

[1371] Bu beyit Ü3'te yoktur.

İy ṭabīb-i dil buyur ḥālüm nedür ṣāfī cevāb
Ḫastalar çokdur Muḥibbī gibi bir bīmār yok
Ü1-180b, Ü2-121a, AE-135a

1586. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Bāġa vardum āh ol serv-i ḫırāmān anda yok
Ol gül-i ter nev-şükufte ġonca ḫandān anda yok[1372]

Sanki ebr-i nev-bahārīdür saña karşu gözüm
Yagdurur her dem sirişki dime bārān anda yok

Şöyle maḥv itdi bu ʻışḳuñ āteşi küllī tenüm
Kim bakarsa dir ki dil yandı bile cān anda yok

Gülşen içre gördi dil hem-ser olupdur ḫār-ıla
Bülbülüñ ḥālin bilen dir mi ki efġān anda yok

İy Muḥibbī cilve eyler māh-rūlar her ṭaraf
Reşkden cān yandı gördi şāh-ı ḫūbān anda yok
Ü1-181a, Ü2-121b, NO-68b, AE-135a

1587. Mefâʻîlün mefâʻîlün mefâʻîlün mefâʻîlün

Felekde bir saña beñzer benüm mihr-ile māhum yok
Güzeller hep saña bende senüñ tek pādişāhum yok

Eger cürm-ise yanuñda seni sevmek benüm ʻömrüm
Sen alduñ göñlümi benden benüm çendān günāhum yok

Dil-i dīvāneden sorsañ nedür ʻālemde maḳṣūduñ
Yiter āyīne-i ḥüsnüñ benüm ġayra nigāhum yok [1373]

Nigārā kūyuñ eṭrāfın yaşum deryāya döndürdi
Geçilmez yolum olmışdur aña varmaga rāhum yok

Geyürdi gözlerüm yaşı ser-ā-ser ḫilʻat-i şāhī
Başumda şuʻle-i āhum benüm sanmañ külāhum yok

Muḥibbī çog-ısa cürmüm ümīdi kesmezem andan
Kulıyam pādişāhumdur benüm ġayrı İlāh'um yok
Ü1-181a, Ü2-121b, NO-70a, AE-135a

[1372] Mısra Ü1, Ü2 ve AE'de:
Ol lebi ġonca ʻiẕārı verd-i ḫandān anda yok
şeklindedir.

[1373] Bu beyit yalnız NO'da vardır.

1588. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Elümden gitdi sermāye ümīd-i āh-ı sūdum yok
Beni şeydā mı sanursız vücūdum bil ki būdum[1374] yok

Bi-ḥamdi'llāh ki 'ışkuñla libāsumı palās itdüm
Ne ġam ger aṭlas-ı iḳbālden tār-ıla pūdum yok

Ṣadā-yı tīġuñ işitdüm irişdi baña bir ḥālet
Bu yüzden sanmañuz ẕevḳ u ṣafā-y-ıla sürūdum yok

Nigārā āteş-i 'ışḳuñ yanaldan sīnem üstinde
Eger āh eylesem dilden çıkar sanma ki dūdum yok

Dilerem cān-ıla dilden ire herkese in'āmuñ
Gelene ḳani'em baña kimesneye ḥasūdum yok[1375]

Muḥibbī mescid-i ḥüsnüñde görüp ṭāḳ-ı ebrūñı
Anı miḥrāb idinmişdür anuñ ġayra sücūdum yok
Ü1-181a, Ü2-122a, NO-69a, AE-135b

1589. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Beñzemez bir mūyuña iy dōst Leylī sence yok
Ḳays'a Mecnūn didiler mecnūnlıḳ içre bence yok

Noḳṭa dirdüm agzuña olsa dehānuñdan es̱er
Bilüñe mū dir-idüm mū incelikde anca yok[1376]

Āl idersin gösterürsin āl-ıla evvel yüzüñ
Bu 'acebdür soñra dirsin göñlümi alınca yok[1377]

Dirmeden maḥṣūl-i ḥüsnüñ gitdi 'ömrüm ḥāṣılı
İstedükçe küfr-i zülfüñ dir baña asınca yok

Ẕikr idersin dūzaḫı iy zāhid-i bārid-nefes
Dūzaḫ-ı hicrān gibi 'ışḳ ehline işkence yok

Ġarḳa virse eşk-i çeşmi tañ mı göñlüm kişverin
Gözlerüm yaşına nisbet çün bilürsin Tunca yok

[1374] bil ki būdum: belki bu dem NO
[1375] Bu beyit yalnız NO'da vardır.
[1376] 2 ve 7. beyitler Ü3'te yoktur.
[1377] 3 ve 6. beyitler Ü3'ten alınmıştır.

Zūr-ı bāzūsıyla ʿışḳuñ kimseler tutışmaya[1378]
İy Muḥibbī cümle-i ʿuşşāḳda ol pençe yok
Ü1-181b, Ü2-122a, Ü3-133bk, AE-135b

1590. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Dimeñ o māh-rūya ki cevr ü cefāsı yok
Her ne ki olsa bulınur illā vefāsı yok

Aldar seni o bir niçe gün yüzüñe güler
Dünyāya göñli baglama zīrā[1379] beḳāsı yok

Göñül virenler ʿışḳa bakup ibtidāsına
Soñra bilürler anı ki hīç intihāsı yok

Dil zevraḳı ki düşdi yine baḥr-ı eşküme
Āhumdan özge didüm anuñ hīç hevāsı yok

Cānā cefā vü cevrüñ ire göñül eglenür
Sanma Muḥibbī bendeñi zevḳ u ṣafāsı yok
Ü1-181b, Ü2-122a, Ü3-132b, NO-64a, AE-136a

1591. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bu cihānda ruḫları mānendi bir seḥḥāre yok
Zülf-i ṭarrārı gibi ʿālemde bir ṭarrāre yok

Zülfine baglanma dirdüm pendümi gūş itmedüñ
Dār-ı dünyāda saña beñzer göñül āvāre yok

Gerçi dirler tīr-i āhı seng-i ḫārādan geçer
Līk te'ṣīr itmege cānā saña bir çāre yok

Laʿl-i cān-baḫşuñla cānā mürdeler bulur ḥayāt
N'eyleyem derdā hemān ben ʿāşıḳ-ı bīmāre yok

İy Muḥibbī ruḫlarından bū alur her ḫār u ḫes
Bir naṣīb andan n'içün ben bülbül-i pür-zāra yok
Ü1-182a, Ü2-122b, A-58a, AE-136a

[1378] Bu beyit NO'da:
Muḥibbī mescid-i ḥüsnüñ görelden ṭāḳ-ı ebrūñı
Anı miḥrāb idinmişdür ider ġayra sücūdum yok
şeklindedir.

[1379] zīrā: - Ü3

1592. Mefʽûlü fâʽilâtü mefâʽîlü fâʽilün

Endūh-ı derdümi dile yazdum varaḳ varaḳ
ʽIşḳ ehli[1380] tā gele ala benden sebaḳ sebaḳ

Göñlüm gözini gūşe-be-gūşe arar yürür
İster ki bula tuta[1381] o düzdi yatak yatak

Zülfüñ uzandı boynuña ister ki salına[1382]
Çeşmüñ didi ki ḥālini bilmez babak babak[1383]

Pīr oldum ise meyden elüme ʽaṣā alam
Her bir ḳademde baña ola ol tayak tayak[1384]

Ġamze okıyla eyledi bagrum delük delük
Baglandı ḳaṣduma yine dilber sadak sadak

Kūyına yāruñ irmege bir çāre bulmadum
İtmiş anuñçü yolların eşküm batak batak

Şiʽrüm Muḥibbī irse kemāle ʽaceb midür
İltdüm bu fenni ilerüye ben ayak ayak
Ü1-182a, Ü2-122b, Ü3-134a, A-58b, AE-136a

1593. Fâʽilâtun fâʽilâtun fâʽilâtun fâʽilün

Ġırre olma gel cemāl ü ḥüsne ben dervīşe bak
Vir ẓekāt-ı ḥüsnüñi yokdur aña benden eḥaḳ

İñledüm çün gülşen-i kūyuñda ben bülbül-ṣıfat
Tutmaduñ iy bī-vefā gül gibi sen hergiz kulak

İy güzeller şāhı pāyuña senüñ īs̱ār içün
Laʽl-ile ben ḥāżır itdüm iki çeşmümden ṭabaḳ[1385]

Ḥamdü-lillāh kim ezel ben ʽışḳı tekmīl itmişem
Vāmıḳ u Ferhād u Mecnūn aldılar benden sebaḳ

Leylī zülfini görüp didüm ki iy ārām-ı cān
Ben anuñ sevdā-y-ıla mecnūnıyam boynuma dak[1386]

[1380] ehli: -AE
[1381] tuta: diyü Ü3
[1382] salına: sarıla A
[1383] babak babak: yatak yatak Ü3
[1384] Bu beyit Ü3'te yoktur.
[1385] ṭabaḳ: kabak Ü3
[1386] Bu beyit Ü3'te yoktur.

Bu Muḥibbī ḫastayı hicrān şebinde aňmaduň
İy ṭabīb-i dil iriş kim cānda kaldı bir ramaḳ
Ü1-182b, Ü2-123a, Ü3-132ak, A-57a, AE-136b

1594. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Biz senüňle āşināyuz sen idersin yādlık
Bendeye lāyıḳ mıdur kim isteye āzādlık[1387]

Ehl-i ʿışḳuň dest-i ḳudret bunı yazmış alnına
Geçüre ʿömrin cefāda görmeye ol şādlık

Ḥasretiyle sen gül-i nevrestenüň her gīce āh
Ṣubḥ olınca eylerem bülbül gibi feryādlık[1388]

Göňlümüň şehrini vīrān eyleyüp āḫir dönüp
Koduň ol vīrānenüň adın ḫarab-ābādlık

Pādişāhum dād umageldi Muḥibbī kapuňa
Gösterürsin hīç revā mıdur aňa bī-dādlık

Dōstlar her bir sözüm Ḫusrev kelāmıdur benüm
İdeyim şāʿirlere şimden girü üstādlık[1389]
Ü1-182b, Ü2-123a, Ü3-132b, AE-137a

1595. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Çün ezelden eylemişdür saňa ʿāşıḳ beni Ḥaḳ
Taňrıçün gel bu benüm derd-i dilüme tut kulak

Kaynayup bu ḫūn-ı dil başumdan aşmasun diyü
Taşdugınca eyledüm anūn-ıçun çeşmüm savak

Bir ḥarāret virdi ʿışḳuň geldi bu dil lerzeye
Bilmek isteseň eger aḥvālümi sen bīde bak

Baḥr-ı ʿışḳ içre bu dil çünki şināverlik ider
İňlerem kim iki çeşmüm aňa olmışdur kabak

Bu Muḥibbī'nüň murādı bendeň olmakdur hemān
Yā Resūlallāh ḳabūl it olmasun senden ırak
Ü1-183a, Ü2-123b, NO-69b, AE-137a

[1387] āzādlık: üstādlık Ü3
[1388] Bu beyit Ü3'ten alınmıştır.
[1389] Bu beyit Ü3'te yoktur.

1596. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Ḫusrevā dil leb-i şīrīnüñe Ferhād ancak[1390]
Kūh-ı ġam kesmede bir nev'de üstād ancak

Her ki 'āşıḳ geçe elbette o cān terkin urur
Meẕheb-i 'ışḳ içinde bu da bir ad ancak

Yazsañ 'uşşāḳı bu ben 'āşıḳuñı yāda getür
Dimesünler ser-i kūyuñda senüñ yād ancak

At cefā sengini sen karşu aña baş açayım
Her ne senden gele anuñla göñül şād ancak

Dil-i vīrānede çünki bulınur genc-i viṣāl
Aña vīrāne Muḥibbī dime ābād ancak
Ü1-183a, Ü2-123b, H-5b, AE-137b

1597. Mef'ûlü fâ'ilâtün mef'ûlü fâ'ilâtün

Saña benüm işüm yok bir zerrece muvāfıḳ
Sen daḫı işle işüñ her ne ki saña lāyıḳ

Bu ḥüsn ü bu ṭarāvet kim göre sende cānā
Elbetde cān u dilden yüzüñe ola 'āşıḳ

Gördükçe beni iy dōst bīgāne gibi bakduñ
Kāş olmayaydı hergiz senüñle āşinālıḳ

Çünki Muḥibbī içdi bir cür'a key ezelden
Tā ḥaşre dek olup mest olmaya hergiz ayık

Eyle naẓār şefī' ol sensin şefī'-i ümmet
Gülbāngüñi çekerler cümle senüñ ḫalāyıḳ
Ü1-183b, Ü2-123b, AE-137b

1598. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Ruḫlaruñ gördüm nigārā berg-i gülden bir varaḳ
Ol varaḳdan 'ışḳ dersin okıyup aldum sebaḳ

Gül yüzüñ gördi ḥarāretden kızardı gülsitān
Ol sebebdendür seḥergeh bulınur gülde 'araḳ

[1390] Mısra H'de:
Saña Şīrīn didi ben 'āşıḳa Ferhād ancaḳ
şeklindedir.

Āhum odından yanar her dem kenār-ı āsümān
Bilmeyen sanur anı kim ẓāhir olmışdur şafaḳ

Derd-i dil ḥālin yazarken nāgehān āh eyledüm
Tutışup elde ḳalem yandı kül oldı hem varaḳ

İy saçı leylī Muḥibbī oldı mecnūnuñ senüñ
Zülfüñüñ zencīrini luṭf eyleyüp boynına dak
Ü1-183b, Ü2-124a, AE-137b

1599. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Aglayup āh eylesem gelür ruḫ-ı dildāra şevḳ
Bād u bārān-ıladur lā-büd gül-i gülzāra şevḳ

Şevḳüm artar lebleřüñ ẕikrin mukarrer eylesem
Nite kim artar şekerden ṭūṭī-i güftāra şevḳ[1391]

Gün yüzinde ḥalḳa ḥalḳa zülfini görüp didüm
Ḳuvveti artar gelür yatdukça günde māra şevḳ

Cān be-ġāyet ḥüzn içinde dil ḳatı ġamnākdur
Sāḳiyā mey sun ki virsün bu dil-i ġamḫʷāra şevḳ

Ḳıbleden dönsün yüzi ġamdan ebed ḳurtılmasun
Kūyını koyup kim ide Kaʿbe-i envāra şevḳ

Bir muṣāḥib yārdur virür derūnumdan ḫaber
Ehl-i derd[1392] olan anuñçün gösterür eşʿāra şevḳ

Nev-ʿarūs-ı ḥüsnine aldanma dünyā bīvedür
İy Muḥibbī merd olan itmez zen-i mekkāra şevḳ
Ü1-184a, Ü2-124a, Ü3-133b, AE-138a

1600. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Yaraşur gül gibi ol meh hemīşe gül-ʿiẕār olmak
Baña budur daḫı lāyıḳ aña karşu hezār olmak

Göñül düzdini anuñçün ser-i kūyuña gönderdüm
Murādumdur ser-i zülfüñ aña bendiyle dār olmak

[1391] 2 ve 3. beyitler Ü3'te yoktur.
[1392] derd: şevḳ Ü3

Nigāruñ genc-i ḥüsnine girilmez zülf olur māniʿ
ʿAceb midür ki genc üzre ṭılısm olup ya mār olmak

Geçer gün hafta ay u yıl yüzüñi görmezem cānā
Bu dirlikden ölem yigdür nedür bu intiẓār olmak

Görelden sen perī-rūyı Muḥibbī ʿaḳlı başından
Gidüpdür çeşmine ʿālem ʿaceb mi cümle tār olmak
Ü1-184a, Ü2-124a, BY-67b, AE-138a

1601. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Niçe yirlerde kelāmında buyurmış çünki Ḥaḳ
Her ne kim emr eylediyse cān u dilden tut kulak

Hīç düşer mi alasın nām-ı şerīfin agzuña
Evvelā lāyıḳ budur agzuñ gül-āb-ıla yumak

Bilür iken kimseye gelmez bu dünyādan vefā
Katı eblehlik degül mi aña göñül baglamak

Cān u dil terkin urur ʿāşıḳ hemān pervānedür
Gülşen içre bülbüle ancaḳ sunıldı yırlamak[1393]

Senden ister bu Muḥibbī derdinüñ dermānını
Mübtelā-yı derd olmış işidenlerden ırak
Ü3-134ak, NO-62a, H1-64b, T-91b

1602. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Şemʿ-veş gel āteş-i ʿışḳı dilā başuñda yak
Dāne dāne dürr-i eşki rişte-i cān üzre dak

Ġamzesinden kim ola anuñ bugün cān kurtara
Ḳatline ʿāşıḳlaruñ baglandı çün çeşmi ṣadaḳ

Baḥr-i eşk içre düşüp bu dil şināverlik ider
Korkmaz zīrā dü çeşmi aña olmışdur kabak

Leylī zülfüñ gösterüp āh eyledüñ mecnūn beni
Dōstum zencīr-i zülfe yok-durur benden eḥaḳ

Leblerüñ öpsem olur bu gözlerümden yaş revān
Dilberā ʿayb eyleme olur feraḥdan aglamak

[1393] yırlamak: ayrulık Ü3: ırlamak H1

Kūh-ı ġamda kondı başum üstine murġ-ı belā
Didi bundan özge yir yok ola baña oturak[1394]

Bu Muḥubbī görmedi hergiz dehanuñdan es̱er
Müşkili ḥall it ḥabībüm söyle deprensün dudak
Ü3-134b, NO-62b, H1-64a, T-89a

1603. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Servi kimdür beñzeden ḳaddüñe kim reftārı yok
Ġoncayı agzuña kim teşbīh ider güftārı yok

Dūd-ı āhumdur başumdan göklere iden ʿurūc
Gīce vü gündüz yanar sīnemde sanmañ nārı yok

Dest-i ḳudret urdı ʿışḳuñ çün ezel bünyādını
Oldı muḥkem tā ebed kimdür diyen miʿmārı yok

Bād-ı āhum saldı baḥr-ı eşke bu dil zevraḳın
Ẓāhir oldı mevcler dinür mi hīç ās̱ārı yok

Ehl-i ʿışḳ ister melāmet bil selāmetden kaçar
İy Muḥibbī ʿāşıḳuñ adıyla san u[1395] ʿārı yok
Ü3-134bk, NO-63a, S2-86a, H1-61a, T-92a

1604. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Ḫam-ı ebrūlaruñ gördi[1396] felekde kalmadı hīç ṭāḳ
Yüzüñ nūrı ile rūşen görinür dīde-i āfāḳ[1397]

Görine naʿl-i tevsenüñ gözine şekl-i miḥrābī
İderse tañ mıdur anı ko kılsun ḳıblegāh ʿuşşāḳ

Girev kıl ḫırḳa-i zerḳuñ bugün gel bādeye ṣūfī
Görenler bu libās ile saña dirler hemān zerrāḳ

Semend-i bād-pāyuñla götürgil ḫākini yirden
İde küḥl-i baṣar anı melekler çeşmidür müştāḳ

Muḥibbī mār-ı zülfinden irerse zehr bī-bāk ol
Lebi çün dil ṭabībidür bulınur ānīde tiryāḳ
Ü3-133ak, NO-63b, H1-63b, T-89b

[1394] Bu beyit Ü3'te yoktur.
[1395] san u: hergiz Ü3, S2, H1, T
[1396] gördi: gördüm Ü3, H1, T
[1397] dīde-i āfāḳ: cümle-i āfāḳ T

1605. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Deşt-i ġamda göz yaşın zencīr idüp boynuña dak
Kim göre diye ki bu Mecnūn'dan dīvānerak

Her ne söz ki söyleseñ cehd it anuñ icrāsına
Saña düşmez söyleyüp ḫalḳ-ı cihānı aldamak

Bas gözüm üstine itme ḫār-ı müjgāndan ḥaẕer
Yaşum-ıla bezm[1398] olsun diyü itdüm ıslamak

ʿĀşıḳa rūz-ı ezel sunıldı ṣıdḳ-ıla ṣafā
Zāhide kibr ü riyā vü cehl-ile virildi zerk[1399]

Bülbülüñdür bu Muḥib zāġ u zaġandur müddeʿī
Gülşenüñde itmesün anları lāyıḳ mı farḳ[1400]

Raʿd dirlerse ʿaceb midür fiġān u naʿrama
Şuʿle virür āteş-i āhum içinde san ki berḳ[1401]
Ü3-134a, NO-63b

1606. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kanumı içdükçe gelse tañ mı çeşm-i yāra şevḳ
Her kaçan nūş itse mey lā-büd gelür güftāra[1402] şevḳ

Dāmenin bend ü miyān yüzden gidermiş burḳaʿın[1403]
Nāz ider gelmiş meger ol serv-ḳad reftāra şevḳ

Naʿra-i bülbül üninden ser-te-ser gülşen tolu
Būy-ı gülden mest olup-durur gelür güftāra şevḳ[1404]

[1398] bezm: nerm Ü3
[1399] Mısra Ü3'te:
İşüñ iy zāhid riyā vü kibrdür ḥālüñe baḳ
şeklindedir.
[1400] Mısra Ü3'te:
Nār-ı hicrānuñla ol kāfirleri odlara yak
şeklindedir.
[1401] Mısra Ü3'te:
Heybetinden lerze düşüp gökler itdiler ʿaraḳ
şeklindedir.
[1402] güftāra: küffāra Ü3, S2, T
[1403] Bu mısra Ü3, S2, H1, T'de:
Yüzden alup burḳaʿın dāmānın itmiş der-miyān
şeklindedir.
[1404] Bub beyit S2'de yoktur.

Ḫastadur kūyuñda yatur iy ṭabīb-i dil meded
Bir cevāb eyle lebüñden gelsün ol bīmāra şevḳ[1405]

Her kaçan āh eylesem artar bu sīnem āteşi[1406]
Tañ degül çünki gelür bād esdügince nāra şevḳ

İy Muḥibbī merd-iseñ gel vir bu dünyāya ṭalāḳ
Bilmeyüp gösterdi çoklar bu zen-i mekkāra şevḳ
Ü3-132bk, NO-64b, S2-82b, H1-62a, T-89a

1607. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Leylī zülf[i]dür iden mecnūnlayın şeydā-yı ʿışḳ
Anuñ içün kim göre eydür baña rüsvā-yı ʿışḳ

ʿĀlemi geşt eyledi dutmadı bir yirde mekān
ʿĀḳıbet kıldı ḳarār gönlümde itdi cāy ʿışḳ

Āh kim ser-geşteyem başum hevā ile tolu
Gūş kıldum çünki karşumda çalındı nāy-ı ʿışḳ

Sanmañuz Mecnūn'[ı] siz olmış ʿalāyıḳdan berī
Bir dem ārām eylemez başında var ġavġā-yı ʿışḳ

Bu Muḥibbī taglara düşmiş yürür dīvānedür
Böyledür rūz-ı ezelden kim sever tenhā-yı ʿışḳ
NO-64b

1608. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Gelüp cānā dil-i pür-derdüme bak[1407]
Sirişk-i germ ü āh-ı serdüme bak

Ġam artar dem-be-dem kalmadı ṣabrum
Nigārā cān-ı ġam-perverdüme bak

Ġubārum kaldurur āhum yili āh
Felek saḳfına çıkan gerdüme bak

Tenüm yirden getürdi seyl-i eşküm
Ḫes ü ḫāşāk-i āb-āverdüme bak

[1405] Bu beyit Ü3'te yoktur.
[1406] āteşi: nāliṣi S2
[1407] Bu şiir A56a'da yer alan redif ve kafiye bakımından hatta bazı mısraları de aynı olan şiirle çok büyük benzerlikler göstermektedir. Aralarında dikkate deger farklılıklar olduğu için her iki şiiri de metnimize dahil ettik.

Muḥibbī'den güvāh isterseñ ʿışḳa
Sirişk-i surḫ u rūy-ı zerdüme bak
NO-65a

1609. Mefâʿîün mefâʿîlün feʿûlün

Dilā fāş itme esrār-ı ḥaḳāyıḳ
Ki zīrā olımaz her gūşa lāyıḳ

Yüzin gösterdi ol ḫurşīd-i enver
Ki nāgāh ẓāhir oldı ṣubḥ-ı ṣādıḳ

Aradum bulımadum ʿışḳdan özge
Enīs-i maḥrem ü yār-ı muvāfıḳ

Yanup pervāne gibi terk-i ser kıl
Cemāl-i şemʿe çünki olduñ ʿāşıḳ

Muḥibbī söyleme beyhūde sözler
Hemān diliñde olsun ẕikr-i Ḫālıḳ
NO-65a

1610. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Didüm cānā yüzüñe oldum ʿāşıḳ
Didi terk eyle cān tā dine ṣādıḳ

Görüp ḥüsnüñi didi saña ʿAẕrā
Bilenler derdümi dir baña Vāmıḳ

Sakın ālına aldanma cihānuñ
Niçe yirden satıldı ol ḫalāyıḳ

Düşelden ʿışḳuñ ile baḥr-ı ʿışḳa
Yürürem her yaña mānend-i balık

İṭāʿat eyle ṭāʿatdan ırılma
Ne içün ḫalḳ kıldı seni Ḫālıḳ

Muḥibbī'yi kapuñdan itme maḥrūm
Degüldür ḥürmetüñe gerçi lāyıḳ
NO-65b

1611. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Muḥibbī mest-i ʿışḳ ol olma ayık
Ezelden gördiler çün saña lāyıḳ

Ne kim dirseñ sakın ol ʿahdi bozma
Olur aduñ saña dinür münāfıḳ

Görenler sīnem üzre kanlu yaşum
Didiler yir yir açılmış şaḳāyıḳ

Gidersin çünki āḫir bir kefenle
Nedür bu dünyeye bunca ʿalāyıḳ

Ḥaẕer eyle gözüm yaşından iy dōst
Gelür seyl oldı kan-ıla bulanık

Çün içdüñ sen ezel ʿışkuñ şarābın
Yüri mestāne olma hergiz ayık

Ḥaḳīkīdür sözüm sanmañ mecāzī
Bulınur diḳḳat olınsa deḳāyıḳ
NO-66a

1612. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Tīredür rūzum benüm āh düşeli senden ırak
Gīceler tā ṣubḥa dek niçe diyem ben el-firāḳ

Cāmiʿ-i ḥüsnin görüp kaldurma başuñ secdeden
Cān göziyle kaşları mihrābınuñ ṭāḳına bak

Her ki ʿāşıḳdur ḫayāl-i yārı dilde saklasun
Çün ezel sulṭān-ı ʿışḳdan böyle olmışdur yasak

Bakmaz olduñ bir naẓar bu ʿāşıḳ-ı bī-dillere
Ara yire eylemişdür müddeʿī beñzer nifāḳ

İy Muḥibbī emr-i Ḥaḳḳ'ı tut çıkma şerʿden
İster iseñ rūz-ı maḥşerde olasın yüzi ak
NO-66a

1613. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ġamzesi kanlar içer her demde ol bī-dāda bak
Eylemiş fenn-i cefā tekmīlin ol üstāda bak

Ṭurrā-i şeb-rengüñ ol mecnūnlayın dīvānesi
La'l-i Şīrīn'e de cān vir n'itdi gör Ferhād'a bak

Her kimüñ kim 'ışḳı var olur ḫarāb dil ḫānesi
Eşk-i eşkinden ḫalel gelmiş ol[an] bünyāda bak

Ben tevekkül eyledüm irdüm bu dem maḳṣūduma
Sen yüri tesbīḥ ü ẕikr [it] zāhidā evrāda bak

Yüri var kūy-ı muġāna iy Muḥibbī sür yüzüñ
Saña ne yüzden irādetle virür irşāda bak
NO-66b

1614. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Ne ḫoşdur 'ālem içre 'ālem-i 'ışḳ
Ki eksük olmaya dilden ġam-ı 'ışḳ

Giceler nāle kılsam çın seḥergeh
Saçılur gözlerümden şebnem-i 'ışḳ

Niçe kez ḳaṣd kıldum terk-i 'ışḳa
Ne çāre süst olmaz muḥkem-i 'ışḳ

Gelür ġam derd ü miḥnet eksük olmaz
Anuñçün oldı bunlar maḥrem-i 'ışḳ

Gözüñ yaşı Muḥibbī la'l olaldan
Nigīn idindi anı ḫātem-i 'ışḳ
NO-66b

1615. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Bezm-i ġamda na'ra-i rindān-ı nūş-a-nūşa bak
'Aḳl ḥayrān cān sergerdān u dil-medhūşa bak

Teşne-i bī-dillere iren cefā-yı nīşdür
Ġayrılarla la'l-i nāb-ıla irişen nūşa bak

Baḥr-ı ṭab'umdan yine yārān içün söz cevherin
Çıkarup her birinüñ gūşındaki mengūşa bak

Serv-ḳadler yādına sīneme çekdüm bir elif
Olmasun nā-çāre ḥasretle olan āġūşa bak

Söylemedin ḳıṣṣa-i ʿışḳı Muḥibbī fāş olur
Çehresi söyler ʿayān sen var dil-i ḫāmūşa bak

Çok zamān mecrūḥ olupdur tīr-i ġamzeñden yürek
Merhem itsün gönder agzuñ yarın ol dil-rīşe bak

Müsteḥaḳ olmış-durur virmek zekāt-ı ḥüsnüñi
ʿArż kıl kūyuñda cemʿ olup varan dervīşe bak

Dil kebāb idüp yine sançduñ bugün ġam sīḫine
Niçe aglar niçe iñler raḳṣa girmiş şīşe bak
NO-67a

1616. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gözlerüñ yaşın dilā zencīr idüp boynuña dak
Tā görenler diye ol zencīre yok senden eḥaḳ

Saña düşmez idesin iy dil ʿiṣyān u ġurūr
Çün seni bilmez misin bir ḳaṭreden ḫalḳ itdi Ḥaḳ

Dīdeler yaşı yiñilmezse ko aksun yiridür
Cūlar ile serv-ḳadler pāyına yüz süre ak

Bāġa var eyle naẓar her bir şecerden ʿibret al
Gör neler ḫalḳ eylemişdür gösterür gülden ṭabaḳ

Bende olmışdur Muḥibbī cān-ıla dergāhuña
Çünki sensin faḫr-ı ʿalem bir aduñ maḥbūb-ı Ḥaḳ

ʿĀşıḳ oldum [ben] ezelden gūş idüp dīdāruñı
Ḥaḳ dimişler ʿāşıḳ olur gözden evvel kulak
NO-67b

1617. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gel Resūl'üñ sözlerini dür gibi gūşuña tak
İster-iseñ rūz-ı maḥşerde ola tā yüzüñ ak

Ḫayr iden ḫayrın bulur şerden gerekdür ictināb
Kim bu sözde eylemişlerdür ulular ittifāḳ

Her ne sanursañ özüñe anı san kardaşuña
Ādem oldur kim anuñ ḳalbinde olmaya nifāḳ

İstediler muʿcize kāfirler itdiler ʿinād
Faḫr-ı ʿālem barmagıla itdi ayı iki şāḳ

İy Muḥibbī koma elden dut şerīʿat dāmenin
İster-iseñ rūz-ı maḥşerde ola tā yüzüñ ak
NO-67b

1618. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḫāl-i müşgīni gör olmış ʿārıż-ı sīme bak
Zülfi cīmine naẓar hem gel o agzı mīme bak

Rūyuña çün "aḥsenü't-taḳvīm" dimişdür Ḥakīm
Bilmek isterseñ cihān aḥvālin ol taḳvīme bak

Dōstum çün kişver-i ḫūbī müsellemdür saña
Ḫıdmet içün ḥalḳa dakmış gūşa heft iḳlīme bak

Ger ḥasūdān fitne āteşin yakarsa ġam degül
Ḳudretinden gülşen olan āteş-i İbrāhīm'e bak

Kimine şādī virilmiş kimine endūh u ġam
Ḫāṭıruñ ḫoş dut Muḥibbī sen hemān taḳsīme bak
NO-68a

1619. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kapuña gelür seḥer gün ala ḥüsnüñden[1408] sebaḳ
Bedr iken itdüñ işāret aya oldı iki şaḳ

ʿĀşıḳ oldum işidüp nām-ı şerīfüñ cān-ıla
Bu mes̱eldür gözden evvel[1409] ʿāşıḳ olurmış kulak

Saçılan dürler sana kim işide elfāẓuñı
Tāze güller bitüre ger ʿārıżuñ döke ʿaraḳ

Ḥażretine daʿvet itdi geldi saña Cebre'īl
On sekiz biñ ʿālemüñ seyrin idüp bindüñ Buraḳ[1410]

Kim-durur senüñ yoluñda baş u cān terk itmeyen
Yaradılmadan bu ʿālem sen idüñ maḥbūb-ı Ḥaḳ

[1408] ala ḥüsnüñden: tā ala senden NO
[1409] bu meṡeldür gözden evvel: gerçek imiş gözden NO
[1410] Bu beyit Ü3, H1 ve T'de yoktur.

Yüz karasını Muḥibbī göz yaşıyla bunda yu
İster-iseñ yarın ola rūz-ı maḥşer yüzüñ ak

Fikr kılsam ḥayret alur bilmezem ḥālüm n'ola
Yok zevāde leng merkeb āh kim menzil uzak
Ü3-131b, NO-68b, H1-66a, T-94b

1620. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ger dilerseñ olasın iki cihānda yüzi ak
Kimsenüñ ʿaybın gözetme kendüzüñ ʿaybına bak

Cidd ü cehd eyle irişe ḫalḳa senden menfaʿat
Yoksa bir sāye olursın meyvesi yok bir kavak

Defter-i aʿmāli cehd it sunalar sag elüñe
Çekesin soñra nedāmet olıcak anda solak

Diler-iseñ bir kemānçe ola bu gönlüñ senüñ
Başuñı tār eyleyüp bul bir deri sīneñe yak

İy ṣabā yārāna de hīç görmedi ṣubḥ-ı viṣāl
Kalmış ẓulmet şebinde işidenlerden ırak

Taḫt-ı Efrīdūn'a bakmaz tāc-ı Ḫusrev gözlemez
Atları ḫaylinde ister ola bu dil bir Burāḳ

Bilmek isterseñ eger cānā derūnum ḥālini
Tīġ-ı cevrüñle Muḥibbī sīnesini eyle şaḳ
NO-70a

1621. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Kim ki görem dir bugün nev-bahār-ı ʿışḳ
Sīneme naẓar ide göre lālezār-ı ʿışḳ

Yagdurmayaydı ʿāleme ger dīde göz yaşın
Başdan yakardı uşbu cihānı şerār-ı ʿışḳ

Tagıtdı ʿaḳl u ṣabrumı dīvāne eyledi
Var mı ʿaceb bencileyin bī-ḳarār-ı ʿışḳ

Geldükçe müje tīrine karşu gögsin gere
ʿUşşāḳ ara var mı ola şehsüvār-ı ʿışḳ

Yanar Muḥibbī gice vü gündüz firāḳ-ıla
Pes böyle geçer böylece leyl ü nehār-ı ʿışḳ
NO-70b

1622. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Nedür iy meh bu miskīne sitem cevr ü cefā kılmak[1411]
Beni yād eyleyüp her dem raḳībi āşinā kılmak

Devā çün āẖir itmezdüñ bu derde iy ṭabīb-i dil
Ne idi yā beni evvel bu derde mübtelā kılmak

Cefā vü cevr[i] gel bārī kıl anı özüñe ʿādet
Güzeller içre ʿayb ise kerem mihr ü vefā kılmak

Eger sehv eyleyüp dirsem ser-i zülfüñe ʿanberdür
H̱aṭā kıldum beşerden çün ʿaceb olmaz ẖaṭā kılmak

Muḥibbī cürm ü ʿiṣyānuñ egerçi ḥadden aşmışdur
Bi-ḥamdillāh virilmişdür şefāʿat Muṣṭafā kılmak
NO-231b

1623. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿArż-ı nūr eyler dem-ā-dem ʿārıż-ı zībāya bak
Ḥalḳa ḥalḳa görinür ol zülf-i semen-sāya bak

Ger sorarsañ leblerinden söze geldükçe nigār
Dökilür eṭrāfına ol laʿl-i şekker-ẖāya bak

Tā ser-ü-pā almak isterseñ eger bir būsesin
Ruẖlarına kıl naẓar her laḥẓa her dem pāya bak

H̱ilʿat-i sebzi geyüpdür nāz-ıla gülşende yār
Salınur her bir yaña ol serv-ḳad bālāya bak

Görmek olmaz iy Muḥibbī çünki ol meh-pāreyi
Ruẖları şevḳıyle her şeb bedr olmış aya bak
NO-232a

1624. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ġırre olmış ḥüsnine ol ẖusrev-i bī-dāda bak
Kapusında ehl-i ʿışḳuñ itdügi feryāda bak

[1411] Bu gazelin ilk üç beytinin ikinci mısraları, BY67b'deki "kılmak" redifli gazelin ilk üç beytinin ikinci mısraları ile aynıdır, diger mısralar farklılık göstermektedir.

Leylī vü Mecnūn Ḫusrev ü Şīrīn añılur velī
Cāna kıyan ʿışḳ ser-bāzı olan Ferhād'a bak

Yāra kim ilte ola bu derd-i dil aḥvālini
Ya gözüñ yaşına ʿārż ya āh-ıla feryāda bak

Hīç revā mıdur nigārā olmış iken āşinā
Saña kim telḳīn kıldı anı koyup yāda bak

İy Muḥibbī serv gibi ol tā taʿalluḳdan berī
Gülşen içre şād u ḫandān yürür ol āzāde bak
NO-232a

1625. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Lebleri kevs̱er şarābı ol ḳadi bālāya bak
Aña irişmek diler bu himmeti bālāya bak

İrmek ister zülf-i yāra eylemiş ṭūl-ı emel
Aña irişmek muḥāl başındaki sevdāya bak

Zülfinüñ her bir kılında niçe diller baglamış
Asmak ister bī-günāh ol zülf-i ʿanber-sāya bak

Zāhid eydür sevme ḫūbı içme bāde fāriġ ol
Bāver itme pendine ol sözleri sermāya bak

Ẕerreler yakar çerāġ ḫurşīd-i ʿālem-tābdan
Ḳaṭrelerden cemʿ olınmış bu yidi deryāya bak

Ḥasret-i Leylā ile dil-teşne içer ḫūn-ı dil
Kāse-i çeşmiyle mecnūn-ı dil-i şeydāya bak

Görmek isterseñ Muḥibbī dāġ-ı ʿışḳı sīnede
Var şafaḳ içinde bedr olmış togarken aya bak
NO-262a

1626. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Dilerseñ ki ola senüñ yüzüñ ak
Gözetme kimse ḥālin ḥālüñe bak

İñile saña disünle kemānçe
Yaşuñ tār sīneñ üzre bir deri yak

Yüzini mescid ü çeşmin imām it[1412]
Kaşı[1413] miḥrāb olsun dīdeñe[1414] tak

Bozarduñ tevbeñi sen daḫı zāhid
Eger bāde suna bir sīmīn[1415] sāḳ

Lebi yiter Muḥibbī zehr-i ġamdan
Ölürsem almayam agzuma tiryāk
A-59a, NO-262b

1627. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her ne deñlü var günāh dünyāda itdüm gizlü yok
Saña rūşendür kamu hīç saña gizlü nesne yok

Bilseler dünyā naʿīmin ḥırṣ artar gün-be-gün
Āh kim olmaz imiş bu dehr içinde kimse tok

Od yanarken sīnede ġam tīġi itdi çāk anı
Çıkmaga dūd-ı dilüme eyledi yir yir yaruk

Çekeyim cevr ü çefāñı ire bir gün rāḥatuñ
Bu meseldür şehde döner ṣabr-ıla dirler koruk

Didiler başuñda āhuñdan nedür bu burmalar
Ehl-i ʿışḳa didüm lāzımdur böyle saruk

ʿIşḳ bir mühlik devādur kim anı nūş eylese
Tīz zamāndan siz taʿaccüb eylemeñ ger ola yok

İy Muḥibbī yüz çevürme sīneñi eyle siper
Kaşı yayından atuban eylese müjgānın ok
NO-263a

1628. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü fâʿilün

Sīnemde dilā derd olan yādigāra bak
Dīdemden akan her yaña ol cūybāra bak

[1412] Mısra A'da:
Yüzüñ mescid daḫı çeşmüñ imām it
şeklindedir.
[1413] kaşı: kaşuñ A
[1414] dīdeñe: dīdeler A
[1415] sīmīn: sīm-ten A

Bülbüllerüñ çekdügi renc kalur ʿāḳıbet
Gülşende kalan gül yirine anda ḫāra bak

Ḥayretdeyem göñlüñe āhum es̱er itmez
Bu söz bī-ḳarār dil-i bī-ḳarāra bak

İy yār-ı mihribān gül gibi gel eyle beni şād
Dil bülbüline raḥm kılup āh u zāra bak

Eşk-i maḥabbet içre Muḥibbī o gevheri
Atdı kenāra bulımadum rūzigāra bak
NO-263b

1629. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Āhın alma raḥm kıl ḫalḳ-ı cihāna di yazuk
Girü dönmez her kaçan kim atıla ilerü ok

Düşeli deryā-yı ʿışḳa irmedüm pāyānına
Gerçi kim oldum o baḥr içinde mānend-i baluk

İy göñül ʿAnḳā-yı Ḳāf ol var ḳanāʿat Ḳaf'ına
Ḥırṣ-ıla kendüñi atma ġurrat içre tavuk

Yol uzakdur irmek istersen̄ viṣāli şehrine
Eyle āhenden ʿaṣā pāyuña demürden çaruk

İremezsin sen Muḥibbī cidd-ile bil vaḥdete
İtmeyince kendü kendüñden bu dem benligi yok
NO-263b

1630. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gülşen-i ḥüsninde iy dil ol ḳad-i bālāya bak[1416]
Serv[e] nisbet eyleme inṣāf kıl ʿalāya bak

Ṣad hezārān ḫūb-rū iy dil temāşā isteseñ
Cān gözi görür cemāl-i yār[ı] aç her cāya bak

Niçe cemʿ olmış-durur eşkümle āhum āteşi
Görmek isterseñ ʿaceb bu āteşīn deryāya bak

[1416] Bu gazelin üç beyti büyük farklılıklarla Ü3-134bk'daki bir şiirle örtüşmektedir. Aralarında büyük farklılıklar olduğu için her iki şiiri de metne dahil ettik.

Saḳf-ı çarḫ-ı bī-sütūna dūd-ı āhumdur sütūn
Ger inanmazsañ baña bu ḳubbe-i mīnāya bak

Bulmak istersen Muḥībbī ger ḥarīm-i dergehin
Menzil[i] maḥmūddur anuñ maḳṣadü'l-aḳṣāya bak
BY-64a

1631. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Her kişi bir nesneden korkar ben eyyām-ı firāḳ[1417]
Olmasaydı kāşkī 'ālemde hīç nām-ı firāḳ

Ḫame vü nāme yanar ger eylesem taḥrīr-i ḥāl
Ḥażrete niçe idem taḳrīr ü i'lām-ı firāḳ

Bu göñül bāl ü perümdür yandı bir per[1418] kalmadı
Murrġ-ı zīrek gibi kim tutdı anı[1419] dām-ı firāḳ

'Āḳıbet dīvāne-i hengāme kıldılar beni
Dutdı anuñçün göñül hengāme hengām-ı firāḳ

İy Muḥibbī her kişi 'iyş ile göñlin ḫoş ider
Beni gör kim içerem ancak hemān cām-ı firāḳ
Ü3-130b, BY-64b, H1-64b, T-90b

1632. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Nigārā ḥüsnüñe bildüm senüñ hergiz nihāyet yok
Velī ol ḥüsne bakmaga dirīġā bende ṭāḳat yok

Yüzüme baksañ iy meh-rū 'ayān olur saña ḥālüm
Baña derdümi söyletme beyāna çünki ḥācet yok

İderdüm āsitānuñda giceler āh u feryādı
Komazsın itlerüñ deñlü meger bende liyāḳat yok

Ṭulū' itmez neden bilsem sa'ādet necmi başuma
Yaḫūd bī-ṭāli'üm beñzer ya dilberden 'ināyet yok

Muḥibbī kūyuña geldi didüm bir būse iḥsān it
Didi resm olmadı ḫūblar ṭarīḳında bu 'ādet yok[1420]
Ü3-131a, BY-64b, S1-80b, H1-60b, T-91a

[1417] Mısra Ü3, H1, T'te:
Cānuma kār eyledi ālām-ı eyyām-ı firāḳ
şeklindedir.

[1418] bir per: yir yir Ü3

[1419] kim tutdı anı: düşdüm nāgehān BY

[1420] Bu beyit varak kaybından dolayı S1'de yoktur.

1633. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Dimezem saña dilā mehveşde kaş u göze bak
Dest-i ḳudretle anı naḳş eyleyen naḳḳāşa bak

Göz yaşı saḳḳā olaldan kirpügüm cārūbdur
Āsitān-ı dilberi pāk eyleyen ferrāşa bak

Sürme kıl ḫāk-i derini açıla tā gözlerüñ
Bu cihān mülkini seyr it dāne-i ḫaşḫāşa bak[1421]

Bilmek isterseñ derūnum ḥālini gör nālemi
'Işḳuma şāhid gerekse gözden akan yaşa bak

Niçe yıldur ḥüsnüñ içün ceng iderler cān u dil
Dōstum gel bir naẓar luṭf eyle ol savaşa bak

Bu Muḥibbī bāde-i 'ışḳuñı nūş idüp müdām
Mest-i lā-ya'ḳıl gezer ol 'āşıḳ-ı 'ayyāşa bak [1422]
Ü3-132bk, BY-65a, H1-63a, T-92b

1634. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

'Āşıḳ oldum bir melek-ruḫsāra ġāyet nāzı çok
Yüksek uçar bir hümādur dāyimā pervāzı çok

Göz ucıyla bir naẓar kılmaz geçer 'āşıḳlara
Görmedüm işitmedüm anuñ gibi ıġmāzı çok

Çeng ider geh kāmetin geh nā gibi iñler göñül
Var mıdur bilsem cihānda bencileyin sāzı çok

Gülşen-i kūyında irgür göklere feryāduñı
Bülbülüñ olsa bülend merġūbdur āvāz[ı] çok[1423]

İy göñül aldanma sakın bu felek bir ḥoḳḳabāz
Her nefes biñ dürlü lu'bın gösterür ol bāzı çok

Dimezem baña ḳalīl eyle cefāñı ya keşīr
Bu Muḥibbī ḫoş görür her ne gelürse az [u] çok[1424]
Ü3-131ak, BY-65b, T-94a

[1421] Bu beyit Ü3, H1 ve T'de yoktur.
[1422] Bu beyit BY'de:
İy Muḥibbī yārda sen bil vefā āşārdur
Şīşe-i göñlüñe pertāv eyledügi taşa bak
şeklindedir.
[1423] Bu beyit H1 ve T'de yoktur.
[1424] Mısra Ü3, H1 ve T'te:
Bu Muḥibbī'ye çogu az olur anuñ azı çok
şeklindedir.

1635. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ol şeh-i ḫūbānı gör hīç kullarına dādı yok
Ḫoş bilür cevr ü cefā fennin velī üstādı yok

Şöyle Mecnūn olmışam göreliLeylī zülfini
Deşt-i ġamda ser-te-ser geşt itmeyem bir vādi yok

Ḥasret-ile dün gice şol deñlü dökdüm göz yaşın
Kevkebi saymak olur līk anuñ aʿdādı yok

Gülşen-i ḥüsnine karşu iy dil artur nāleñi
Dimesünler bülbül-i şūrīdenüñ feryādı yok

Dilberüñ mihrin görüp itme Muḥibbī iʿtimād
Ḫāṭır-ı ʿāşıḳ gibi bir ḳaṣrdur bünyādı yok
Ü3-131ak, BY-65b, H1-60b, T-91b

1636. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Göñül eglencesi ʿālemde bir ārām-ı cānum yok
Maḥabbet mülkine şāham velī bir mihribānum yok

Ne dünyā ġuṣṣası bende ne ʿuḳbā fikrin eyler dil
Hemān dīdāra ʿāşıḳvan hevāy-ı īn ü ānum yok

Ḫarīd-i ʿışḳam iy ḫ˘āce cihān bāzārına vardum
Nuḳūd-ı ʿömri ṣarf itdüm benüm sūd u ziyānum[1425] yok

Maḥabbet cāmını içdüm dü ʿālemden kamu geçdüm
Cefā-keş ʿāşıḳam ʿāşıḳ benem cān-ı cihānum yok

Maḥabbet nārına yandum vücūdum küllī maḥv oldı
Muḥibbī'den nişān ummañ benüm nām u nişānum yok
Ü3-130bk, BY-66a, S1-80a, S2-83a, H1-60a, T-88b

1637. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ġıll ü ġışdan ṣayḳal it āyīneñi ol pāk ʿışḳ
Cāna kıymayınca olmaz ʿaḳl-ıla idrāk ʿışḳ

ʿAyb kılmañ derd-i dilden iñleyüp āh eylesem
Dem mi vardur itmeye bu sīnemi ṣad-çāk ʿışḳ

[1425] ziyānum: zebānum Ü3

Kan sorılmaz bu-durur ʿādet kesilür başlar
Bir dilāverdür elinde tīġ-i āteşnāk-i ʿışḳ

Her kimüñ evvel yakup küllī vücūdın ḫāk ider
Çıkarur āḫir yüzin eyler anuñ eflāk-i ʿışḳ

Mār zülfinden Muḥibbī çokdan olurdı helāk
Leblerinden agzına damzurmasa tiryāk-i ʿışḳ
BY-66b

1638. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Ne kılsun ʿāşıḳ-ı bī-dil ki bezm-i vaṣla rāhı yok
Anı sanmañ gözi yaşlu dilinde āh u vāhı yok

Eger cürm ise ʿāşıḳlık yanuñda iy kemān ebrū
Sen alduñ cebr-ile göñlin anuñ çendan günāhı yok

Benüm gibi kuluñ çokdur egerçi āsitānuñda
Velīkin ehl-i ʿışḳuñ[1426] hīç senün tek pādişāhı yok

Varup zülf-i siyāhında kaçan dil kılsa şebrevlik
Başında dūd-ı āhından dimeñ ki şeb-külāhı yok[1427]

Felekden yücedür kaṣruñ egerçi iy ḳamer ṭalʿat
Sanursın ʿāşıḳuñ elde kemend-i dūd-ı āhı yok

Eger biñ kez süʾāl itsem dönüp bir kez cevāb itmez
Dehān içün diyenler ḥaḳ ki gāhī var [u] gāhī yok

Muḥibbī ʿışḳa şāhid ne hemān-dem giryeler kıldum
Didiler eşk-i āhından meger ġayrı güvāhı yok[1428]
Ü3-131ak, BY-66b, S2-84a, T-94a

1639. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Görmek isterseñ gözüm yaşını var seylāba bak
Bilmek isterseñ göñül nālişlerin dōlāba bak

[1426] ve līkin ehl-i ʿışḳuñ hīç: ve līk ehl-i ʿuşşāḳa BY
[1427] 4 ve 6. beyitler Ü3'te yoktur. 6. beyit S2 ve T'de de yoktur.
[1428] Bu beyit Ü3 ve S2'de:
Muḥibbī daʿvī-i ʿışḳ itse şāhid āh u yaşıdur
Yakındur ʿāşıḳuñ bunlardan özge bir güvāhı yok
şeklindedir.

Baḥr-ı eşkümde ne tañ dil fülki itmezse ḳarār
Çigzinür ārām[ı] yok çeşmümdeki girdābā bak

Kimi ṣāfī kimi ṣūfī ḫalḳ-ı ʿālem muḫtelif
Herkesüñ bir kār[ı] vardur şeyḫ-ile var şāba bak

İy müneccim bilemezsin ol mehüñ māhiyyetin
Āfitāba karşu dut biñ kerre usturlāba bak

Çeşm-i cellādı elinden kim anuñ cān kurtarur
Ele cān ḳaṣdına almış ḫançer-i tiz-āba bak

Ġırre olma dār-ı dünyā çün degül dār-ı ḳarār
Kanda gitdi ʿibret al İskender ü Dārā'ya bak

İy Muḥibbī cāmiʿ-i ḥüsnin temāşā iderek
Ḳudret ile ḫalḳ olan ol kaşları miḥrāba bak
BY-67a

1640. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Saña mı kaldı ʿālemde dile cevr ü cefā kılmak
Beni yād eyleyüp her dem raḳībi āşinā kılmak

Bu dil derdine sen dermān çün āḫir itmeyecekdüñ
Ne idi gösterüp evvel yüzüñi mübtelā kılmak

Anuñçün eyledüñ ẓulm u sitem cevr ü cefā ʿādet[1429]
Yanuñda yog-ımış kullaruña[1430] luṭf u vefā kılmak

Didümse zülfüñe ʿanber kılup ya nāfeye teşbīh
Ḫaṭā mıdur bu ben miskīn[1431] ʿaceb midür ḫaṭā kılmak

Muḥibbī derd-i ḥasretle vedāʿ eyler mi cān tenden
Olur mı ölmeden yāḫūd anuñla merḥabā kılmak
Ü3-131b, BY-67b, H1-66a, T-94b

1641. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Boynuña[1432] zencīr-i ʿışḳı iy dil-i dīvāne dak
Cānuñı[1433] pervāne-veş şemʿ-i muḥabbet içre yak

[1429] Bu mısra Ü3, H1 ve T'de:
Şehā çün eyledüñ ẓulm u cefāñı kendüñe ʿādet
şeklindedir.
[1430] kullaruña: bildüm kerem BY
[1431] ḫaṭā mıdur bu ben miskīn: ḫaṭā kıldum ḫaṭā kıldum BY
[1432] boynuña: boynuma Ü3: boynına T
[1433] cānuñı: cānumı Ü3

İñle iy dil derd-ile tā çıñlasun tas-ı felek
Agla iy çeşmüm dem-ā-dem su gibi her yaña ak

Nāṣıḥā nuṣḥuñ saña men' eyleme 'ışḳdan beni
Zīra 'ahdüm bu ki dutmam kimse sözine kulak

Derd-i 'ışḳı sorma Ferhād-ıla Ḳays'a sor baña
Niçe kerre 'ışḳdan yazdum[1434] ben anlara sebaḳ

Vir zekāt-ı ḥüsnüñi itme Muḥibbī'den dirīġ
Çün gedā-yı 'ışḳam u benden aña yokdur eḥaḳ
Ü3-130bk, BY-68a, H1-64b, T-91a

1642. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Dest-i ḳuderetle ezelden yazuludur her varaḳ
Her ki 'ārifdür naẓar kılup alur andan sebaḳ

Niçe bir yoldan saparsın iy gönül inṣāfa gel
Gir ṣırāṭ-ı müstaḳīme çün saña emr itdi Ḥaḳ

Agla iy çeşm agla tā kim yoyasın 'ıṣyānum
İñle iy dil iñle her dem başuñı taşlara kak

Gör ne mu'ciz gösterüpdür ol Resūl-i kāyināt
Kim mübārek barmagıyla eyledi bedr ayı şaḳ

Çün şefā'at kānısın yevm-i cezāda ümmete
Bu Muḥibbī derdmendüñ ḥāline luṭf eyle bak
Ü3-133a, BY-68b, H1-65a, T-93a

1643. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Oldum hezār cān-ıla ben mübtelā-yı 'ışḳ
Eksük degül başdan anuñçün belā-yı 'ışḳ

Kār itdi faḳīh tevbe-i taḳvā-yı ṭā'ati
Derd ehlinüñ işi du'ā-yı s̱enā-yı 'ışḳ

Zülf-i nigārı itdi perīşān nesīm-i ṣubḥ
Virdüm bu 'ömri bāda vü aldum hevā-yı 'ışḳ

Ḫoşdur egerçi ḳıṣṣa-i Mecnūn u Kūhken
Benden de yādigār kala niçe nüktehā-yı 'ışḳ

[1434] yazdum: virdüm Ü3, T

ʿĀşıḳ olalı irdi Muḥibbī murādına
Hem pādişāh dirler aña hem gedā-yı ʿışḳ
BY-68b

1644. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zülfüñüñ zencīrini gel dōstum boynuma dak
Zīra ben dīvāneyem benden aña yokdur eḥaḳ

Kıl vefā itme cefā disem nigāra güç gelür
Gerçek imiş dōstlar agır gelürmiş söz-i ḥaḳ

Gülşen içre bülbül-ī ʿışḳ dersini tekrār ider
Defter-i gülden ele almış okur bir kaç varaḳ

Ṭavr-ı ʿışḳı sorma bilmez Vāmıḳ u Ferhād u Ḳays
Sor baña kim niçe kez virdüm ben anlara sebaḳ

Bu Muḥibbī sözleri çün her biri dürdānedür
Anı mengūş eyleyüp gel dōstum gūşuña dak
BY-69a

1645. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

ʿĀlemde benüm ġamdan ulu hem-nefesüm yok
Feryād u fiġān eylerem āh dest-resüm yok

Kūyını maḳām eylemişem cān u göñülden
ʿArż eyleseler cenneti aña hevesüm yok

Ġamzeñ geleli sīneme iy rūḥ-ı revānum
Cān murġı daḫı durmaya sındı ḳafesüm yok

İy dōst seni gördi göñül rūz-ı ezelde
Sevdi seni dil sevmeye ġayrı sevesüm yok

Dak boynına zülfüñi Muḥibbī'nüñ eyā dōst
Yanumda sakın dimege ḥāżır meresüm yok
M-40b

1646. Mefʿûlü fâʿilâtun mefʿûlü fâʿilâtun

Geldi benefşe ḫaṭṭuñ bāg u bahāra yir yok
Ḳaddüñ yiter çemende serv ü çınāra yir yok

Şām oldı çünki zülfüñ rūz olalı cemālüñ
Yiter cihānda bunlar leyl ü nehāra yir yok

Hicrān şebinde cānā ḥālüm katı diger-gūn
Ben ḥasretiyle öldüm gel intizāra yir yok

La‘l-i lebüñ şifādur dārü’ş-şifā işigüñ
Ya n’içün anda bu ben bīmār u zāra yir yok

Çün içdi cām-ı ‘ışḳı oldı Muḥibbī ser-mest
Tañ mı melāmet olsa nāmūs u ‘āra yir yok
Ü3-130bk, S1-80b, S2-84a, H1-60b, T-91a

1647. Mef‘ûlü fâ‘ilâtü mefâ‘îlü fâ‘ilün

Sāḳi getürdi bādeyi bezme ḳabaḳ ḳabak
Başladı devre şevḳ-ile sāġar ayak ayak

Gözden akıtdı ḫūn-ı dili yire ehl-i ‘ışḳ
İçdi o kanı lāleler ol dem çanak çanak

Ol serv-i nāz[1435] eylese nāz-ıla geşt-i bāġ[1436]
Pāyına sīm ü zer döke güller tabak tabak

Bülbül bahār dersini ezber okur güle
Faṣl-ı ḫazānı görmedi benzer varaḳ varaḳ

Yine Muḥibbī vādī-i ‘ışḳa basup ḳadem
Ḳaṭ‘-ı menāzil eyledi yürür konak konak
Ü3-130b, S2-83b, H1-65b, T-93b

1648. Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Baglana çün biline nāz-ıla cānāne ṣadaḳ
Ḳalb-i ‘uşşāḳı ser-ā-ser kıla vīrāne ṣadaḳ

‘Ālemi kırmaga yiter müjesi ḫançeri çün
Ne içün pes takınur ol gözi mestāne ṣadaḳ

Tīrüñüñ la‘le dönüpdür lebi kan içmeg-ile
Dōstum olmaz ‘aceb itse heves kana ṣadaḳ

[1435] nāz: ḳāmet S2, H1, T
[1436] geşt-i bāġ: serv-i bāġ Ü3

Yiñile Rūm'a gelüp şöhreti artdukça geyer
Gāh zer-beft ü gehī ḫilʿat-i şāhāne ṣadaḳ

Niçeler terk ide rezm içre yine cān-ıla baş
Kana ger teşne olup ʿazm ide meydāna ṣadaḳ

Gelse meydāna siper sīnesi ḳalbūra döne
Her kaçan kim ura el tīr-ile peykāna ṣadaḳ

Ḳalb-i aʿdāyı Muḥibbī ṣıya ger āhen ise
Fażl-ı ḥaḳḳ-ıla kaçan kuşana merdāne ṣadaḳ
Ü3-131a, S2-84b, H1-64a, T-90a

1649. Mefʿûlü fâʿilâtun mefʿûlü fâʿilâtun

ʿIşḳ āteşine düşmek bir özge ḥālet ancak
Ol āteşe göyinmek ol da saʿādet ancak

ʿIşḳuñ vücūdı ṣūfī gün gibi rūşen[1437] iken
Münker yirilmek aña ġāyet cehālet ancak

Gelse ḳıyāma dilber beñzetme serve anı
Ne serv-i ḳāmet olsun ol ḳad ḳıyāmet ancak

Seccāde saldı zülfi āb-ı ʿiẕārı üze
Çeşmi imāmet eyler ulu kerāmet ancak

Kūyında bu ġarībe itim dimiş çü dildār
Olsun żiyāde luṭfı bize riʿāyet ancak[1438]

Görüp Muḥibbī zülfüñ ġamzeñle didi cānā
Biri cihāna āşūb birisi āfet ancak
Ü3-131bk, H1-66b, MN-2390, T-95b

1650. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ġonca dirdüm agzuña līkin anuñ güftārı yok
Serv dirdüm ḳaddüñe ammā anuñ reftārı yok

Niçe teşbīh ideyin zülfüñe ben sünbülleri
Rişte-i cāna müşābih hergiz anuñ tārı yok

[1437] rūşen: ẓāhir H1, T
[1438] Bu beyit MN'den alınmıştır.

Māhitābı kim-durur kim diye beñzer alnuña
Çünki anuñ lāle ḫaddüñ gibi gül ruḫsārı yok

Düşeli hicrān şebinde gün yüzüñden ayru āh
Sanma kim cān bülbülinüñ ṣubḥ olınca zārı yok

Bu Muḥibbī'ye raḳībüñden idersin kem naẓar
Kim ki 'āşıḳ oldı itden kem diseñ de 'ārı yok
Ü3-131bk, H1-61b, T-96a

1651. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Ḳıyāmet ḳaddüñe beñzer cihān bāġında 'ar'ar yok
Yücelsün müntehā ḳaddüñ aña 'ālemde hem-ser yok

Bugün gülzār-ı ḥüsn içre yüzi gül ġonca lebler çok
Leṭāfetde velī cānā saña beñzer gül-i ter yok

Melāḥat Mıṣrı'dur la'lüñ sorarsam ṭañ mıdur tekrār
Lebüñ şehdine iy meh-rū bedel ḳand-i mükerrer yok

Yüzüñ envārına beñzer güzellik āsümānında
Şarḳdan bir ṭulū' itmiş meh ü mihr-i münevver yok

Egerçi 'āşıḳ olmışlar bulınur deyr-i 'ālemde
Muḥibbī gibi 'ālemde[1439] velī ḥāli mükedder yok
Ü3-131bk, H1-61b, T-96a

1652. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Ḥālini bilmek dilerseñ bülbülüñ gülzāra bak
Su gibi ṣāfī derūn ol dem-be-dem dīdāra bak

Ger küdūretden dilerseñ ṣāf ola mir'āt-ı dil
Bir dem ırma cān gözin dāyim cemāl-i yāra bak

Her biri bir ehl-i 'ışḳuñ dīde-i ḫūn-bārıdur
Sanma yir yir lāleler açıldı gel kūhsāra bak

Kimisi ḫandān u şādān kimisi ġamgīn ḥazīn
'İbret al sen bir naẓar bu çarḫ-ı nā-hemvāra bak

[1439] 'ālemde: 'ışḳ içre H1, T

Yiridür seng-i melāmet itse sīneñde nişān
Kim didi saña varup ol şāhid-i bāzāra bak

Dileseñ ṭabʿuñ Muḥibbī ṭūṭī-veş gūyā ola
Ol lebi şekkerdeki āyīne-i ruḫsāra bak
Ü3-132a, H1-63a, T-96b

1653. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ni belā-engīzdür şol nergis-i şehlāya bak
Fitne taʿlīmin ider ol zülf-i ʿanber-sāya bak

İrmedüm pāyān-ı zülfe irdi ʿömrüm āḫire
Niçe yıllardur bu serden geçmeyen sevdāya bak

Bilmek isterseñ eger cānā derūnum ḥālini
Gör niçe nālişler eyler bir naẓar gel nāya bak

Zāhidā alma ele tek sen şarāb u şāhidi
Var saña olsun mübārek kevs̱er iç ḥavrāya bak

İy saçı leylā Muḥibbī oldı Mecnūn'dan beter
Boynuma zencīr-i zülfüñ tak dil-i şeydāya bak
Ü3-132bk, H1-62b, T-92b

1654. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sīnesini her kimüñ yakdı ezelden nār-ı ʿışḳ
Dūd-ı āhından kılursa tañ mıdur esrār-ı ʿışḳ

Bir gül-endāmuñ ġamından gīceler bülbülleyin
İñlerem tā ṣubḥ olınca olmışam bīmār-ı ʿışḳ

Bāl ü per yak şemʿ-i ḥüsne göricek pervāne-vār
Gülşen içre ola bülbül gibi ancak zār-ı ʿışḳ

Yazıcak ʿuşşāḳı yazsunlar beni ser-deftere
Okuyanlar diyeler kim var-ımış serdār-ı ʿışḳ[1440]

ʿIşḳa düşdüm kalmadı ṣabrum olup dilden berī
Yā İlāhī olmasun hīç kimseler nā-çār-ı ʿışḳ

İy Muḥibbī gizleme fāş oldı ʿışḳuñ ʿāleme
Çehresinden bellüdür çün ʿāşıḳuñ ās̱ār-ı ʿışḳ
Ü3-133ak, H1-65a, T-93a

[1440] Bu beyit H1 ve T'den alınmıştır.

1655. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her kimüñ kim bu cihān bāġında bir cānānı yok
Fi'l-ḥaḳīḳa mürdedür cisminde anuñ cānı yok

Kaʿbe-i vaṣla irerdük iy göñül ḳaṭʿ eyleseñ
Deşt-i hicrānuñ velīkin ḥaddi yok pāyānı yok

Derd-i ʿışḳı sor baña bilmez anı bī-derd olan
Bir devāsuz derddür hergiz anuñ dermānı yok

Göz göre ḫaṭṭı gelüp ḳaṣd eyledi īmānuma
Hey ne kāfirdür meded ol dīni yok īmānı yok

İy Muḥibbī ḫūblarda var iken zülf ü ẕeḳan
Anlara kimdür diyen kim bendi yok zindānı yok
Ü3-133ak, H1-61a, T-93b

1656. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Yüzüñ göstermeyüp cānā idersin dürlü fettānlık
Be kāfir uşbu ẓulm ile olur mı hīç müsülmānlık

Göñül ʿışḳuñ ḫarābıdur ḥaẕer kıl pāymāl itme
Ḫayāl-i zülf-ile[1441] ejder yatagıdur o vīrānlık

Yaşumdan bil ki ġāfildür baña kim dir ḳabā geysün
O kim deryāya düşmişdür aña lāzımdur ʿüryānlık

Gözüm yaşı revān olsun nigārā bāġ-ı ḥüsnüñde
Salın her yaña iy servüm düşer saña ḫırāmānlık

Lebüñden būse istersem beni ʿayb eyleme cānā
ʿAceb midür ṭaleb itse kişi derdine dermānlık[1442]

Lebüñ ẕikrinden iy dilber be-ġāyet mest iken göñlüm
Ġubār-ı ḫaṭṭuñı gördüm irişdi baña ḥayrānlık

Şarāb-ı laʿl-i nābından Muḥibbī cürʿa isterseñ
Ser-i kūyında dildāruñ var it ḫāk-ile yeksānlık
Ü3-133a, H1-63b, T-89b

[1441] zülf-ile: ʿışḳ-ıla Ü3
[1442] Bu beyit H1 ve T'de yoktur.

1657. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yā nebiyyallāh itdüñ muʿcizüñle ayı şaḳ
Diseler saña ʿaceb midür şeḥā maḥbūb-ı Ḥaḳ

Görmedin dīdāruñı saña maḥabbet bagladum
Bu mes̱eldür gözden öñdin dirler ʿāşıḳdur kulak

Burḳaʿuñ keşf eyledüñ yüzüñden iy şāh-ı rüsül
Heybetüñden on sekiz biñ ʿālem itdiler ʿaraḳ

Yumaya yidi deñiz daḫı yüzümüñ karasın
Cürm çok benden yuyılmaz şefḳat it ḥālüme bak

İy Muḥibbī āh idüp añdukça bu ʿiṣyānuñı
Lerze gelür cisme sanki bād-ıla ditrer varak
Ü3-133bk

1658. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Saña beñzer iy[1443] melek-rū cennetü'l-meʾvāda yok
Bir benüm tek ʿāşıḳ-ı dil-ḫasta de dünyāda yok

Sen güzeller şāhını sevmek degül ḥaddüm velī
İḫtiyārı n'eylesün çünki dil-i şeydāda yok

Gül yüzüñden dūr olalı gīceler tā ṣubḥa dek
Gūş iden efġānumı dir bülbül-i gūyāda yok

Āşikāre būseñi iḥsān idersin iy ṣanem
Bir ʿaceb sırdur ki eydürsin baña tenhāda yok

Bu Muḥibbī tāc idelden ḫāk-i pāyuñ cevherin
Kim göre eydür bu gevher efser-i Dārā'da yok
Ü3-134ak, H1-61b, T-97a

1659. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zülfini ḳaṭʿ it ḫatın çek it ruḫ-ı rengīne bak
Ḳaṣd-ı īmān eylemişler ol iki bī-dīne bak

Dōstum itdüñ cefā sengiyle bu göñlüm ḫarāb
Bir naẓar kıl niçe sınmışdur dil-i āb-gīne bak

[1443] iy: bir T

Ola kim pāyāna irse rūze-i hicrüñ dilā
ʿİyd-i vaṣlın gözleyüp ebrūları ayına bak

Zülfini ārāyiş itmiş ḫāller zeyn eylemiş
Kim gören dir iy göñül bu vech-ile tezyīne bak

Mār zülfinüñ ḫayāli niçe girmişdür velī
Bilmek isterseñ Muḥibbī sīnem içre ine bak
Ü3-134ak, H1-63b, T-97b

1660. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Her kaçan reftāra gelse ol ḳad-i bālāya bak
Serve nisbet eyleme inṣāf kıl aʿlāya bak

Şuʿle virür āteş-i dil olsa bu eşküm revān
Bu ʿacebdür āteş ile cemʿ olan deryāya bak

Saḳf-ı çarḫ-ı bī-sütūna dūd-ı āhumdur sütūn
Ẓāhir olsun bir naẓar bu ḳubbe-i mīnāya bak

Ṣad hezārān ḫūbı iy dil ger temāşā isteseñ
Rūşen eyle cān gözini yārı gör her cāya bak

İy Muḥibbī baña bir ḫilʿat geyürdi şāh-ı ʿışḳ
Dāġumı gör ol ḳumāş üstindeki tamġāya bak
Ü3-134bk, S2-85b, H1-63a, T-95a

1661. Mefʿûlü fâʿilâtun mefʿûlü fâʿilâtun

Başdan ayaga ʿāşıḳ yürür melāmet ancak
Bu ṭavr-ı ʿışḳ içinde bir özge ḥālet ancak

Dellāl-ı ʿışḳa virdüm dil naḳdini bile cān
Aldum metāʿ-ı derdi bu da ticāret ancak

Kes şemʿ gibi başum ʿışḳ odı şuʿle virsün
ʿIşḳ ʿāteşine yanmak ʿuşşāḳa ʿādet ancak

Cemmāş çeşmüñ iy dōst ser-fitnesi zamānuñ
Ġamzeñde yok teraḥḥüm göz göre āfet ancak

Sakın Muḥibbī göñlüñ dünyā-yı dūna virme
Anda vefā bulınmaz soñı nedāmet ancak
Ü3-134bk, S2-87a, H1-66a, T-95a

1662. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Egerçi dilde varlıkdan es̱er yok
Velī[1444] cevr ü belā vü derd-i ser yok

Bu gūne ḫarc içün ol sīm-endām
Gözüm yaşından özge sīm ü zer yok

Göñül mir'āt-ı ṣāfīdür velī āh
Temāşā kılmaga ṣāḥib-naẓar yok

Cemālüñ görüp itdüm cānı teslīm
Bahār irişdi çün kim dir sefer yok

Firāḳ-ı yāra ṣabr itmek hünerdür
N'idem kim bende hergiz bu hüner yok

Eger bulsam seni tenhāda cānā
Kolumdan ġayrı bilüñe kemer yok[1445]

Muḥibbī gördügi ḫūbı sever āh
Anı 'ālemde hergiz bir sever yok
Ü3-134b, H1-62a, T-97a

1663. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Şāhid ü şem' ü şarāb u nuḳl hergiz bāde yok
Kıl ṭaleb virmek Ḫudā'nuñ dime hey üftāde yok

Vādi-i miḥnetde göz yaşı su olmış ġam ġıdā
Böyle ni'met var-iken 'āşıḳ dimez bu zāda yok

Sen lebī şīrīn içün düşdüm belā kūhsārına
Ḫusrevā bilsem neden meylüñ bu ben Ferhād'a yok

Gülşen-i ḥüsnüñ gibi dehr içre gülşen görmedüm
Serverā ḳaddüñ gibi bir serv bu dünyāda yok

İy Muḥibbī māni' olsa pīrehen vuṣlat demi
Anı bir āh-ıla yak tā olsun ol arada yok
Ü3-135a, S2-86a, H1-61a, T-95b

[1444] velī: hele T
[1445] Bu beyit H1 ve T'den alınmıştır.

1664. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ger murāduñ serv ise ol ḳāmet-i bālāya bak
Seyr-i nergisden n'olur ol gözleri şehlāya bak

Hīç ḫalāṣa yir mi kalur anı menʿ itmez siper
Şol ḫadeng-i ġamzesin ḫışm-ıla atan yaya bak[1446]

Çeşm-i ʿāşıḳ gibi olmış her ṭaraf sular revān
İy göñül şūrīdelik eyyāmıdur ṣaḥrāya bak

Dāmen-i gül ḫār elinde bülbülüñ ḥāli ḫarāb
Niçe iñler derd-ile ol ʿāşıḳ-ı şeydāya bak

Çeşm-i ḫūn-ıla suvardum yine sīnem dāġını
Bir naẓar eyle temāşā ol gül-i ḥamrāya bak[1447]

Bād-ı āhumla yürür dil fülki baḥr-ı eşk ara
Ḥadd ü pāyānına el irmez gel ol deryāya bak[1448]

İy Muḥibbī dehr elinden her biri eyler figān
Aç ḥaḳīḳat çeşmini ḳānūn u çeng ü nāya bak
Ü3-135ak, S2-86b, H1-62b, T-92a

1665. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sanma iy şeh kim kapuñda nāle vü feryād yok
Hey ne ẓālimsin senüñ beñzer katuñda dād yok

Āh kim ḳaṣd eyledi kanum döke yok yirlere
Neşterin almış ele çeşmüñ gibi faṣṣād yok

Ġonca mı var gülşen içinde şehā agzuñ gibi
Būsitān-ı dehr ara ḳaddüñ gibi şimşād yok

Rāh-ı ʿışḳa togrılup ʿazm eyleyüp kılsam sefer
Ġamdan özge āh ol vādīde hergiz zād yok

ʿĀlemi gezdüm kamu ḫalḳı görüp şād [u] feraḥ
Bu Muḥibbī gibi līk arada [hīç] nā-şād yok
H-42b

[1446] Bu beyit S2, H1 ve T'den alınmıştır.
[1447] Bu beyit H1 ve T'den alınmıştır.
[1448] Bu beyit S2'de yoktur.

1666. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Bakarsañ gerçi bagrum kanıdur 'ışḳ
Velī bu derdümüñ dermānıdur 'ışḳ

Sorarsañ kişver-i dildür ḫarābe
'Aceb kılma anuñ sulṭānıdur 'ışḳ

Yaşum her ḳaṭresi bir pāre-i la'l
Anuñçün kim bu sīnem kānıdur 'ışḳ

Ezelden tā ebed gitmez göñülden
Sanurlar bilmeyenler ānīdür 'ışḳ

Muḥibbī nūş idüp cām-ı maḥabbet
Dimiş sermest cānlar cānıdur 'ışḳ
H-86a, A-53b

1667. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

'Āşıkuñ gitmez dilinden hīç hūy u hāy-ı 'ışḳ
Tutısar arż u semāyı ser-te-ser ġavġā-ı 'ışḳ

Ḳa'rına irişmedüm māhī olup ḳaṣd eyledüm
Ṭūl u 'arżı yok 'aceb 'ummān-ımış deryā-yı 'ışḳ

Bezm-i ġamda çeng gibi iñlemek ḳānūn olur
Her kimüñ göñlinde ḳala bu ṣadā-yı nāy-ı 'ışḳ

Göñlümüñ şehbāzı 'ulvīlerde itmişken ḳarār
Bir 'aceb lu'b-ıla ṣayd itdi anı 'Anḳā-yı 'ışḳ

İy Muḥibbī 'ālem içre aña 'āşıḳlık ḥarām
Bu melāmet kūyı içre olmaya rüsvā-yı 'ışḳ
A-52b

1668. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Sirişküm la'le dönderdi ġam-ı 'ışḳ
Olsa tañ mı nigīn-i ḫātem-i 'ışḳ

Olup hicrān şebinde zār u giryāñ
Baña göstermedi ṣubḥ hem-dem-i 'ışḳ

'Aḳıl terk itmek ister gerçi 'ışḳı
O cehd itdükçe olur muḥkem 'ışḳ

Sorarsañ baña ʿışḳuñ ḳıymetini
İki ʿāleme deger bir dem-i ʿışḳ

Muḥibbī degme kes ḳadrini bilmez
Küşādedür hevā-yı ʿālem-i ʿışḳ
A-54a

1669. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bir saçı leylāya ḥabs olmış dil-i rüsvāyı bak
Olmış ol dīvānesi Mecnūnlayın şeydāyı bak

San şafaḳ içinde gökde ẓāhir olmış aydur
Allar geymiş yine ol dilber-i bedr-ayı bak

Ẕerreler içinde kendin şaklamış ḫurşīdi gör
Ḳaṭrelerden niçe cemʿ itmiş özin deryāyı bak

Ne ḳadar seng-i cefā vü ġam yagarsa başına
Baş açuk karşu varan ʿışḳ-ıla bī-pervāyı bak

İy Muḥibbī ġırre olma revnaḳına ʿālemüñ
Saña bu ʿibret yiter kim kandadur Dārā'yı bak

Ne ḳadar ġamgīn olursa açılur göñlüm gözi
Ḫilʿat-i sebz-ile zeyn olmış seḥer ṣaḥrāyı bak
A-54a

1670. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿIşḳ meydānında top itmiş serini merde bak
Cān-ıla dermān virüp derdi alan pür-derde bak

Māhrūlar dām-ı zülfeyn içre ḫālin dāneler
Eylemiş dil murġını ṣayd itmege ol aġa bak[1449]

İtdügüñ cevr ü cefālardan feraḥ olur bu dil
Ana raḥminden berü gülmez o ġam-perverde bak

ʿIşḳumı görmek dilerseñ kan yaşuma kıl naẓar
Derdümi bilmek ḥaḳīḳat ise rūy-ı zerde bak

Ḫāk-i pāy oldum yolında iy ṣabā luṭf it götür
Kūy-ı dildāra ilet bi'llāh yatur ol gerde bak

[1449] Bu beyit R 115a'dan alınmıştır.

Şerbet-i hicrüñ içelden bu Muḥibbī ḫasta-dil
Göre mi ṣıḥḥat yüzin içdügi zehr-i derde bak
A-54b

1671. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Aç gözüñi ʿibret al bir laḥẓa gel gülzāra bak
Her birin bir nevʿe kılmış ṣunʿ-ı Ḥaḳ ezhāra bak

Zāhidi ko çeksün ol ḥavrā vü cennet ġuṣṣāsın
Sen dilā su gibi ṣaf ol dāyimā dildāra bak

Almak isterseñ eger ḥikmet kitābından sebaḳ
Gör ne yazmış dest-i ḳudret ṣafḥa-i eşcāra bak

Kāküline dār kılmış niçe biñ bī-dilleri
Çeşmi nergis yüzi gül ol zülf-i ʿanber-bāra bak

Dür dişi fikrin Muḥibbī eyle her laḥẓa ḫayāl
Ḥoḳḳa-i laʿl içre gizlü lüʾlüʾ-i şehvāra bak
A-55a

1672. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dōstum göster yüzüñ itdürme baña zārlık
İster iseñ bulasın ʿālemde berḫūrdārlık

Zülfüñüñ bendinde baglu niçe serverler seri
Çık serīr-i ḥüsne virildi saña serdārlık

Gün yüzüñi göremem tolar bu gözüm yaş-ıla
Gāh āhum geh sehāb-ı zülf ider settārlık

Her yañadan tīġlar çekse ger aʿdā ḳaṣduma
Ġam degül pervā yimem baña sen itseñ yārlık

Sinemüñ dāġını seyr it her biri gül lāledür
Ḳanlu yaşından Muḥibbī eyledi gülzārlık
A-55a

1673. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İy göñül bād-ı ḫazān gör n'eylemiş gel bāġa bak
Dehr elinden iñleyüp yaşını döken taga bak

Dōstum bagrum niçe yanmış firāḳuñdan senüñ
Lāle tek ṣaḥrāya var bagrında olan dāġa bak

Pādişāh-ı ʿışḳ olduñ eyle āhumdan ʿalem
Leşkerüñdür iy göñül göz yaşı sol u saga bak

Sular olmışdur ezelden çünki dīdār ʿāşıḳı
Başını taşdan taşa dögüp akan ırmaga bak

Cürʿasından ister-iseñ ola tā saña naṣīb
Yüzüñi ḫāk eyleyüp sür yirlere topraga bak

Gülsitāna var Muḥibbī ʿībret isterseñ eger
Gül yirine ḫār gör bülbül yirine zāġa bak
A-55b

1674. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Gelüp cānā dil-i pür-derdüme bak
Sirişk-i sürḫ u rūy-ı zerdüme bak

Niçe bār-ı ġama ṭāḳat gerürdüm
Bu cān-ı cevr ü ġam-perverdüme bak

Eger ḫāk oldugum bilmek dilerseñ
Ṣabā eliye kalkan gerdüme bak

Gözüm yaşı n'ola kapuña iltse
Ḫes u ḫāşāk-i āb-āverdüme bak

Muḥibbī'den nişān isterseñ ʿışḳa
Gözüm yaşıyla āh-ı serdüme bak
A-56a

1675. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Serv-ḳadler pāyına kim dir saña su gibi ak
Āteş-i ruḫsār-ı yāra ya dil ü cānuñı yak

İster-iseñ kim ola ḥāl-i derūnum āşikār
Tīġ-ı çeşmüñle gelüp eyle bu sīnem iki şaḳ

Çün dil-i dīvāneyi itdüñ şehā ḥabs-i zenaḫ
Luṭf idüp zencīr-i zülfüñi benüm boynuma dak

Aramuzda gerçi var senüñle buʿde'l-maşrıḳayn
Līk olmazsın göñülden bir nefes bir dem ırak

Āteş-i āhumla sürḫ oldı kenār-ı āsümān
Bilmeyen anı Muḥibbī yañılup didi şafaḳ
A-56a

1676. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Gördi zülfeynini bu dīde perīşān ancak
Didi ʿāşıḳlara bu ḥāl-i perīşān ancak

Bulmadum bir kişi ben ḥālümi aña diyecek
Görürem āyīnede ben daḫı ḥayrān ancak

Korkaram ġamzeleri göñlümi başdan çıkara
Fitneler menbaʿı ol gözleri fettān ancak

Cānuma geçdi müjeñ ḫançeri iy rūḥ-ı revān
Bir naẓar eyle elüñde görinen kan ancak

Gözlerüm yaşına raḥm eyle didüm didi nigār
Yaş degül bu dökilen dürr ile mercān ancak

Göricek leblerüñi ben niçe cān virmeyeyim
Bilürem ben anı bu derdüme dermān ancak

Aglaram yāri görem gibi Muḥibbī seḥerī
Dīdeler segriyüben dil daḫı cūşān ancak
A-56b

1677. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Niçe iñler dōstum göñlümdeki dōlāba bak
Anı gerdān eyleyen gözümden akan āba bak

Çünki döndi ḳāmetüm tār oldı iñler her kılum
Ġam eli turmaz çalar destindeki mıżrāba bak

Mestle geçmiş gözleri ḥalḳa imāmet itmege
Cāmiʿ-i ḥüsn içre gel kaşındaki miḥrāba bak

Kimseye kılmaz vefā itmez teraḥḥüm bu cihān
Bilmek isterseñ dilā İskender ü Dārā'ya bak

Baḥr-ı eşkümden ne mümkin kurtıla dil zevraḳı
İy Muḥibbī eşk-i çeşm içre olan girdāba bak
H1-62a, T-89a

KEF (ك) HARFİ

1678. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Dil virme ser-i zülfine dīvāne degülseñ
Cān yakma ruḫı şem'ine pervāne degülseñ

'Āşıḳ mı-durur geçmeye ol cān-ıla serden
'Işḳuñ yolına ugrama merdāne degülseñ

Didüm ruḫı üstinde görüp ḫāl-i siyāhın
Öldür beni dil murġına ger dāne degülseñ

Çün genc-durur vaṣlı nigāruñ ele girmez
İy dil ṭalebin eyleme vīrāne degülseñ

'Uşşāḳ ara olmayasın merd Muḥibbī
Meydān-ı muḥabbetde ḳıyar cāna degülseñ
Ü1-184b, Ü2-124b, AE-138b

1679. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Ḫār-ıla memlū olaldan gülsitānı bülbülüñ
Gīceler tā ṣubḥa dek diñmez fiġānı bülbülüñ

Yüzüñe kanını sürdüñ beñzer ol şūrīdenüñ
Ḫayr kılmaz iy gül-i ter sañā kanı bülbülüñ

'Aḳldan dūr ṣabrı yok bir 'āşıḳ-ı dīvānedür
Ol sebebden fāş olur rāz-ı nihānı bülbülüñ

Okıdı gül defterinde devr-i gül bir haftadur
Budur āh u zār-ıla geçer zamānı bülbülüñ

İy Muḥibbī görinen güller degül gülzārda
Saçılupdur bil ki çeşm-i ḫūn-feşānı bülbülüñ
Ü1-184b, Ü2-124b, AE-138b

1680. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Baña bir ġonca-leb ü 'ārıżı gülzār gerek
Ṣubḥa dek karşu aña bülbül-i dil zār gerek

İñlerem ḳumrı gibi dōst diyü çın seḥer
Göñül eglencesi 'ālemde hemān yār gerek

Būse iḥsān ideyim dimiş-idüñ cānum alup
ʿAhd ü iḳrāruña tur kişide iḳrār gerek

Zāhid eylerse eger cennet ü Firdevsi ṭaleb
ʿĀşıḳam baña hemān ʿışk-ıla dīdār gerek

Gözlemez ʿāşıḳ olan çünki selāmet yakasın
Saña ne nām u Muḥibbī vü ne ḫod ʿār gerek
Ü1-185a, Ü2-124b, A-60a, AE-138b

1681. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İy ṭabīb-i dil bu ben dil-ḫasteyi yād eyledüñ
Kurtarup derd ü belādan[1450] ġamdan āzād eyledüñ

Bir selām-ıla göñül vīrānesin maʿmūr idüp
Ḫayra girdüñ ol ḫarāb-ābādı ābād eyledüñ

Dōstum hicrān şebinde gelmiş-idi cān lebe
Cān fedā olsun beni vaṣluñ ile şād eyledüñ

Ḫār-ıla gördüñ meger sen ol gül-i ney-resteyi
Anuñ-ıçun bülbül-i şūrīde feryād eyledüñ

Kāha dönmişdür żaʿīf oldı Muḥibbī ʿışḳ-ıla
İy göñül āh itme yoḫsa anı berbād eyledüñ
Ü1-185a, Ü2-125a, A-60b, AE-139a

1682. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Cefā vü cevr-i cānānı koñ anı baña ögretmeñ
Bu dünyādan vefā ummañ cihānı baña ögretmeñ

Salındukça ḫırāmānī gözüm yaşını cū eyler
Ḫırāmān ḳadd-ile serv-i revānı baña ögretmeñ

Kaçan dil āteşe yansa çıkar bu āhum eflāke
Görinür āteşi çünki nihānı baña ögretmeñ

Ḳadi yāruñ ḳıyāmetdür gözi de ʿayn-ı āfetdür
Belürdi fitne-i āḫir zamānı baña ögretmeñ

Muḥibbī dōstlar sürsün yüzin koñ ḫāk-i pāyına
Bilür ol ḳadrini anuñ siz anı baña ögretmeñ
Ü1-185b, Ü2-125a, A-61a, AE-139a

[1450] belādan: belā vü Ü1, Ü2, AE

1683. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gün yüzine ʿāşıḳ olduñ gitse ārāmuñ senüñ
Tañ degül hercāyīdür çünki dil-ārāmuñ senüñ

Bende düşdüm dām-ı zülfüñle görelden ḫālüñi
Niçeler ṣayd eylemişdür dāne vü dāmuñ senüñ

Ḫᵛōr idüp ʿuşşāḳı eylersin raḳībe iḥtirām
Ne sebedendür ol ite bunca ikrāmuñ senüñ

Baş u cān terkini ur yolına bu şīrīn lebüñ
Añıla tā kūhken gibi bugün nāmuñ senüñ

Görmeden yārı Muḥibbī eyledüñ sen terk-i cān
N'olısar ger yüzini görseñ serencāmuñ senüñ
Ü1-185b, Ü2-125b, Ü3-152ak, AE-138b

1684. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Virürem cān naḳdini baña leb-i cānān gerek
Ne cihān olsun baña cānānesüz ne cān gerek

Kaʿbe-i kūyuñ müyesser oldı çün itdüm ṭavāf
Farżdur elbetde iy dil cānuñı ḳurbān gerek

İster-isem iy ṭabīb-i dil n'ola senden cevāb
Her kimüñ kim derdi var lā-büd aña dermān gerek

İstedüñ dil anı virdüm cān da isterseñ n'ola
Pādişehsin bendeñem senden hemān fermān gerek

Cāna kalma iy Muḥibbī merd-i meydān ol yüri
Kişiye añılmaga āḫirde ad u san gerek
Ü1-186a, Ü2-125b, A-65b, AE-139b

1685. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Bāġ-ı cemāl-i ḥüsne olup pāsbān kaşuñ
Tutar elinde tīr-ile ḥāżır kemān kaşuñ

Binüp semend-i nāz-ıla ʿuşşāḳı çiğnedür
Kaldı ayakda ʿāşıḳı çeksün ʿinān kaşuñ

Zülfüñ ucını her yaña zencīr-i ʿadl ider
Olup serīr-i ḥüsnüñe Nūşirvān kaşuñ

Kūyuñda asmaga bu göñül düzdini şehā
Kıldı o zülf-i ʿanberini rīsmān kaşuñ

Ġamzeñ Muḥibbī sīnesin itdi delük delük
Tutar yine elinde meger tīr ü kemān kaşuñ
Ü1-186a, Ü2-125b, Ü3-145bk, AE-140b

1686. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Niçe yıldur görmedüm[1451] ben gerçi kim rūyuñ senüñ
Olmışam cān u göñülden bil seg-i kūyuñ senüñ

Tīġ-i ḥicr-ile iderseñ sen beni ger şāẖ şāẖ
Gitmeye dilden ḫayāl-i ḳadd-i dil-cūyuñ senüñ

Çöz muʿanber zülfüñi ṭagıt ruḫuñ üstinde kim
İster-iseñ tuta cümle ʿālemi būyuñ senüñ

Ögrenüpsin hicr odına yakmagı ʿāşıḳlaruñ
Hīç naẓīrüñ yog-ıdı olmasa bu ḫūyuñ senüñ

Āh-ı serd itme Muḥibbī key sakın kim ʿālemi
Od bıragup yakısar bu hāy-ıla hūyuñ senüñ
Ü1-186b, Ü2-126a, M-43a, AE-140b

1687. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿîlün

Siḥr-ile çekdi göñlümi bir tāra perçemüñ
Teşbīh kıldı kendüzini māra perçemüñ

Cān murġı yine seyr-i cemālüñ iderken āh
Luʿb-ıla çekdi aga anı kara perçemüñ

Dir-iseñ dimāġ-ı ʿālem eger tola müşg-ile
İy zühre-çehre şāne ile tara perçemüñ

Çeşm üzre görüp alnuñ o dem sāyebān olur
Gün şavḳı degmesün diyü bīmāra perçemüñ

Zülfüñ hevāsı kıldı Muḥibbī'yi bī-ḳarār
Yil gibi eyledi anı avāre perçemüñ
Ü1-186b, Ü2-126a, AE-140b

[1451] görmedüm: görürem AE

1688. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀşıḳuñ gözleri nem çehresi de zerd gerek
Taşrası dāġ-ıla pür içi tolu derd gerek

Kimdür ol sevdüginüñ yolına terk ide serin
Aña bir bencileyin cāna kıyar merd gerek

İy gönül ister-iseñ bülbül-i gūyā olayın
Baña bir serv-i sehī-ḳadd ü ruḫı verd gerek

Biz içüp cām-ı muṣaffā virelüm cāna ṣafā
Zāhidüñ göñli gözi toptolu hep gerd gerek

İy Muḥibbī nite kim ʿışk-ıla mümtāz olduñ
Ḥüsn-ile zülfine dil bagladugıñ ferd gerek
Ü1-186b, Ü2-126a, AE-139b

1689. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Serv şeklin naḳş ider sīnemde şemşīrüñ senüñ
Bāġ-ı dilde gül bitürür zaḫm-ıla tīrüñ senüñ

Kullanursañ bu cihān içre tecerrüd ʿālemin
Umaram ʿĪsī gibi eflāk ola yirüñ senüñ

ʿIşḳ meydānında iy dil olalı sen pehlevān
Vāmıḳ u Ferhād u Mecnūn'dur miyāngīrüñ senüñ

Hep güzeller saña bakar ḥüsnüñ olmış āyine
Gördiler ḥayrān olup bu nev'e taṣvīrüñ senüñ

İdemezsin cehd-ile anı Muḥibbī sen şikār
Şöyle beñzer kim perī-zād oldı naḫcīrüñ senüñ
Ü1-187a, Ü2-126b, AE-141a

1690. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gülşen-i ḥüsnümde didi seni zār itsem gerek
Ṣubḥ olınca zārılık eyler hezār itsem gerek

Gün yüzüm üzre dolup zülfüm perīşān eyleyüp
Rūşen iken ʿālemi dün gibi tār itsem gerek

Nev-bahār-ı ḥüsnüñ añup didüm iy ārām-ı cān
Kanlu yaşumla cihānı lālezār itsem gerek

Ḫāk-i miḥnetle cefā sengi nedür didüm didi
Ol ḫarāb olmış dilüñi üstüvār itsem gerek

İy Muḥibbī ʿārife bir ḫırḳa vü bir gūşe bes
ʿĀrifem ben de ikisin iḫtiyār itsem gerek
Ü1-187a, Ü2-126b, AE-140a

1691. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yine bir luʿb-ıla ol āhūyı bend itsem gerek
Ele alup dūd-ı āhumı kemend itsem gerek

Ḫāller mi āteş-i ḫaddüñdeki didüm didi
Ḥüsnüme göz degmesün anı sipend itsem gerek

Kıl miyānuñ fikri ile eyledüm anca ḫayāl
Leblerüñ zikr eyleyüp şiʿrümi ḳand itsem gerek

Beytimüñ her saṭrı tāze naḫl u ḥarfi meyvedür
Anı maʿnā gülleriyle naḫl-bend itsem gerek

İy Muḥibbī naẓmuma naẓm ehli çün baş indürür
Ben daḫı şiʿrüm Kemāl ile Ḫucend itsem gerek
Ü1-187b, Ü2-126b, AE-140a

1692. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Siḥr-ile ʿaḳlum tagıtdı çeşm-i fettānuñ senüñ
Sīnemi itdi nişāne tīr-i müjgānuñ senüñ

Cism-i zārum yollar üzre ḫāk olaydı kāşki
Ölse idüm yüzüme tokınsa dāmānuñ senüñ

Leylī zülfüñi görüp dil niçe mecnūn olmasun
Boynuma zencīrdür zülf-i perīşānuñ senüñ

Būseñe al naḳd-i cānumı didüm dilber didi
Ol bahāya virmezem ger biñ ola cānuñ senüñ

Yārdan hercāyilik resmin Muḥibbī ögrenüp
Turmayup meclis gezer eşʿār u divānuñ senüñ
Ü1-187b, Ü2-127a, AE-141a

1693. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Müddeʿī sözin revā mıdur şehā gūş eylemek
ʿĀşıḳ-ı üftādeñi böyle ferāmūş eylemek[1452]

Bilini kuçmak anuñ mümkin degül illā kemer
Leblerin sāġar öper[1453] ḳaṣd itse mey nūş eylemek

Gün yüzüñ göster vefā kıl ʿahdüñe iy bī-vefā
Hīç düşer mi vaʿdeyi terk eyleyüp oş eylemek

Söz geçer gevher velī ammā ki olmazsa zeri
Şöyle bil mümkin degüldür anı der-gūş eylemek

Sāḳiyā sun leblerüñ cāmın Muḥibbī teşneye
Ger murād-ısa anı ānīde serhoş eylemek
Ü1-188a, Ü2-127a, H-3b, AE-141b

1694. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Niçe bir cevrin çekem terk-i diyār itsem gerek
Ġurbet illerin varuban iḫtiyār itsem gerek

Neẕrüm oldur kim görürsem ol güzeller şāhını
Atı ayagına bu cānum nis̱ār itsem gerek

Ṣayd olurken ol hümānuñ dāmına ʿAnḳā-yı Ḳāf
Bāz-ı himmet birle ben anı şikār itsem gerek

Serv gibi salınup gülşende gülseñ gül gibi
Karşuña bülbülleyin ben āh u zār itsem gerek

Yıkılursa ġam degül bu cān u dil maʿmūresi
ʿIşḳ-ıla anı yiñiden üstüvār itsem gerek

Baş açup seng-i cefāya karşu turup cān-ıla
Dögdürüp bu cismümi āḫir ġubār itsem gerek

Seyre gelsün tek Muḥibbī yār sīnem bāġına
Yolların kanlu yaşumla lālezār itsem gerek
Ü1-188a, Ü2-127a, Ü3-136b, AE-141b

[1452] Mısra H'de:
ʿĀşıḳ-ı bī-zer ḫarīdiñi ferāmūş eylemek
şeklindedir.

[1453] leblerin sāġar öper: sāġar öper leblerin H

1695. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ay u günden gözlük itse[1454] çeşmine pīr-i felek
Görmeye gökler yüzinde bir saña beñzer melek

Cürʿañ içdüm leblerüñden būse vir didüm didi
Mest olup sözüñ azıtduñ şöyle beñzer giderek

Zāhidüñ göñlinde şek ʿāşıḳ irişdi vuṣlata
Böyledür kime emek sunıldı kimine yimek

ʿIşḳ ya Mecnūnuñ olsun ya benüm olsun didüm
İstemem bir şeyde olam kimse ile müşterek

Göreliden ḫālüñi çeşmümde kanum kalmadı
Gerçek imiş cez̠b ider dirlerdi kanı mercimek[1455]

İtleri silkine olasın Muḥibbī müñselik
Ol yire lāyıḳ degülseñ dahı itsünler dilek
Ü1-188b, Ü2-127b, Ü3-136b, AE-140a

1696. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Cīm zülfüñ elif ol ḳāmet ü mīm ol dehenüñ
Līk yok nām u nişānı ol dehenden suḫenüñ

ʿİlm-i ġayb oldu meger çeşm ile zülf ü dehenüñ
Şerḥ-i maʿnāsına kim kādir olur böyle fenüñ

Sorma ġayra lebüñüñ lez̠z̠etini gel baña sor
Bilürem lez̠z̠etini çünki o şekker-şikenüñ

Kaʿbe'dür kūyı eger ola müyesser varasın
Cān ḳurbānuñ ola merd-iseñ ol yirde senüñ

Ser-nigūn ola Muḥibbī göreyim hem çü ḳalem
Kim ki yazmak dileye vaṣfını çāh-ı z̠eḳanuñ
Ü1-188b, Ü2-128a, Ü3-136bk, AE-142a

1697. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Eyleyüp cevr ü cefālar beni ḫoş-ḥāl eyledüñ
Zehr sunduñ sanma anı şekker ü bāl eyledüñ

[1454] itse: alsa Ü2
[1455] Bu beyit Ü3'te yoktur.

Gül yüzüñ üzre yine zülfüñ perīşān eyleyüp
Bu dil-i şūrīdemi āşüfte aḥvāl eyledüñ

Dāne saçduñ dām kurduñ yine bu dil murġına
Zülf didüñ birine adın birin ḫāl eyledüñ

Virmez iken kimseler sırr-ı dehānuñdan ḫaber
Ḫande ile gül gibi sen ḥall-i eşkāl eyledüñ

N'eyledüñse eyledüñ alduñ Muḥibbī göñlini
Cevr-ile bir çāre kılduñ soñra bed-ḥāl eyledüñ
Ü1-189a, Ü2-128b, Ü3-136bk, AE-143a

1698. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Māhtāba nūr baḫş iden cemālüñdür senüñ
ʻĀşıḳa ḫançer çeken her dem hilālüñdür senüñ

Düşüren dil murġını dām-ı belāya nāgehān
Görünen zülfüñ ucında[1456] dāne ḫālüñdür senüñ

Aradum hem çün Sikender bulmadum āb-ı ḥayāt
Beni sergerdān iden ʻayn-ı zülālüñdür senüñ

Gerdeninde zülfini gösterdi dildāra didüm
Ehl-i ʻışḳa itdügüñ beñzer vebālüñdür senüñ

Bir yaña ebrūlaruñ bir yaña elā gözlerüñ
Beni bī-hūş eyleyen ol çeşm-i āluñdur senüñ[1457]

Kıl yararsın viricek yāruñ miyānından ḫaber
Fikr-i ṭabʻuñ mı veyā ince ḫayālüñdür senüñ

Baş u cānı yoluma komaz Muḥibbī dir-iseñ
Ol reh-i ʻışḳ içre ancak iḥtimālüñdür senüñ
Ü1-189a, Ü2-128b, Ü3-137a, AE-143

1699. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Mest-i ʻışḳam baña rāhın gösterüñ meyḫānenüñ
Çünki ancak ḳadrini ben bilürem peymānenüñ

[1456] ucında: içinde Ü2, Ü3
[1457] Bu beyit Ü3'te yoktur.

Bezm-i ġamda key sakın ʿaḳl ile olma āşinā
Yol degüldür meclis-i ḫāṣa gire bīgānenüñ

Şemʿe pervāne yanup külin savurmış bād-ı ṣubḥ
Küli göge savrılur elbette oda yananuñ

Sen eyü olmaz-ısañ senden sorılmaz hīç neseb
Faḫr kılma assısı yok saña ata ananuñ

Yār ele almış Muḥibbī şāne zülfin şāneler
Göreyim bagrum gibi biñ pāre bagrın[1458] şānenüñ
Ü1-189b, Ü2-129a, Ü3-137ak, AE-143b

1700. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Vaṣlına irilmez ölmeyince ol meh-pārenüñ
Arayu arayu buldum ben nişānın çārenüñ

Katı göñli dilberüñ beñzer ki seng-i ḫāredür
Dokınur mı kimseye hīç nefʿi seng-i ḫārenüñ

Gülşen-i kūyuñda eyler bülbül-i dil nāleler
Göklere irişdi feryādı dil-i āvārenüñ

Yaralu göñlüme merhem istedükçe yārdan
Yara urdı daḫı beter üstine ol yaranuñ

İy Muḥibbī ṭāliʿ el virmez sitāreñ yok gibi
Senüñ-ile yılduzı barışmaz ol meh-pārenüñ
Ü1-189b, Ü2-129a, Ü3-137ak, AE-144a

1701. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Binmesün cevr ü cefā atına yārı kimsenüñ
Kalmasun bencileyin görüp ḳarārı kimsenüñ[1459]

Çignedüp ʿāşıḳları öldürmek-ise ʿādetüñ
Gel beni öldür günāhın alma bārī kimsenüñ

Aç yüzüñ āşüfte olsun ḥüsnüñe ay u güneş
Şāne ur zülfüñe kalmasun ḳarārı kimsenüñ

[1458] bagrın: olsun Ü3
[1459] AE'de bu mısranın yerine, ikinci beytin ikinci mısraı aynen yazılmıştır.

Göñlümüñ şahbāzını āvāre kıldum āh u vāh
Bir hümā ḳaṣdında kim olmaz şikārı kimsenüñ

Düşer āh itse Muḥibbī baḥr-ı ġam girdābına
Olmasun yā Rab muḫālif rūzigārı kimsenüñ
Ü1-190a, Ü2-129b, Ü3-137ak, AE-144a

1702. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Dimişlerdür egerçi rūz rūşendür ʿArab'dan yig
Tażarruʿ itmege ʿāşıḳ olur mı aña şebden yig

Gözüm yaşın şarāb idüp göñülden nāleler kılsam
Degül mi meclis-i ġamda bulur ʿiyş ü ṭarabdan yig

Yüri bir ṣanʿatı tekmīl idüp olup ḫarābātī
Kemāl ehli gedā olsa olur ʿālī-nesebden yig

N'ola rengīn ise şiʿrüñ selef şiʿrine daḫl itme
Dimişler ʿālem içinde bulınmaz hīç edebden yig

Ḫaṭāsı çok Muḥibbī'nüñ muḳırdur eylemez inkār
Bi-ḥamdi'llāh tutar şāhum ʿaṭāsını ġażabdan yig
Ü1-190a, Ü2-129b, Ü3-137b, AE-144b

1703. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḥüsn gülzārında otlar gözlerüñ āhū-yı müşg
Çīn-i zülfüñ deprede tuta cihānı būy-ı müşg

ʿIşḳuñ-ıla olmışam günden güne ben nātüvān
Ḫālüñi öpdür ki olsun ol baña dārū-yı müşg

Her ṭarafdan gülşen-i ḥüsnüñ iḥāṭa eylemiş
Dōstum olmış meger ḫaṭṭuñ senüñ bārū-yı müşg

Zülfüñi yusam gül-āb-ı eşküm-ile iy ṣanem
Bil daḫı revnaḳ bulur gitmeye andan būy-ı müşg

Vird idinürdi Muḥibbī ehl-i diller naẓmuñı
Ellerine girse idi ger bu güft ü gūy-ı müşg
Ü1-190b, Ü2-130a, Ü3-137bk, NO-264b, AE-144b

1704. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kūy-ı yāra varmaga ḳaṭʿ-ı menāzil eyledük
Ḥamdülillāh kim dilā maḳṣūdı ḥāṣıl eyledük

Māh-tābuñ bedr iken āyīnesi buldı kesād
Çün güneş ruḫsāruña anı muḳābil eyledük

Serv gibi ser çeküp çün her yaña kılduñ naẓar
Pāyuña bu gözlerüm yaşını māyil eyledük

Ḥüsnine maġrūr olmışdur ezelden āftāb
Burḳaʿuñ keşf eyleyüben anı ḳāyil eyledük

İy Muḥibbī gerçi kim meddāḥı çokdur ol şehüñ
Şādmān ol özüñi ol cemʿe dāḫil eyledük
Ü1-190b, Ü2-130a, Ü3-137bk, NO-74b, AE-145a

1705. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Yine eşkümle oldı laʿl hem-reng
Cefādan başuma eksük degül seng

Fiġān u nāle kılsam nāyı oḫşar
Olaldan meclis-i ġamda ḳudūm çeng

Dirīġā olmadum hergiz küşāde
Velī günden güne oldı bu dil teng

Beni ʿaddeyle kūyuñ itlerinden
Añadur gāh gāhī atuban seng

Dili ṣāf itmege olmadı dermān
Tutupdur göñlümüñ āyīnesin jeng

Ḥaẕer kıl çeşmi müjgānından iy dil
Gürīz eyler kişi görse ṣaf-ı ceng

Muḥibbī bülbülüñdür gülşenüñde
Okur medḥüñi olmışdur ḫoş-āheng
Ü1-191a, Ü2-130b, Ü3-137b, NO-74a, AE-145a

1706. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Yine siḥr eyledi seḥḥāre zülfüñ
Niçe dil bagladı bir tāra zülfüñ

Muʿaṭṭar eylegil dehrüñ dimāġın
Ele al şāne ile tara zülfüñ

Disem ben çeşmüñe kāfir ʿaceb mi
İdüpdür biline zünnāra zülfüñ

Didiler ravża'da ṭāvusa beñzer
Salınsa her kaçan ruḫsāra zülfüñ

Asup dil şīşesin zülfe Muḥibbī
Sıyup kıldı anı ṣad pāre zülfüñ
Ü1-191a, Ü2-130b, Ü3-138a, H-50b, AE-145b

1707. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Göñlüm aldı āl-ıla bir şūḫ u[1460] şeng
İtdi rüsvā komadı nāmıyla neng

Zülfüñüñ geldi ḫayāli çeşmüme[1461]
Nīl içinde bulınur çünki neheng

Zülfine ḫışm eylese[1462] ṭañ mı gözi
Ceng ider āhū[1463] kaçan görse peleng

Agzı içün ceng ider cān-ıla dil[1464]
Bilmedüm yok yirlere nedür bu ceng

Fikr idelden agzı var mıdur[1465] diyü
Oldı bu[1466] ʿālem Muḥibbī baña[1467] teng
Ü1-191b, Ü2-130b, Ü3-138a, H-68a, AE-146a

1708. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bir lebi şīrin içün her demde göñlüñ işe çek
Kūhkenlik eyle bu ġam kūhına gel tīşe çek

Bu güni ḫoş görelüm çok minnet olsun Ḫālıḳ'a
Zāhidā ferdā ġamın yi sen yüri endīşe çek

[1460] şūḫ u: -H
[1461] Mısra H'de:
N'ola zülfüñ ḫayāli gelse göze
şeklindedir.
[1462] eylese: iderse H
[1463] āhū: ebrū H
[1464] ceng ider cān-ıla dil: dil-ile cān çekişür H
[1465] agzı var mıdur: dehānı var mı H
[1466] bu: -H
[1467] baña: gözine H

Mevsim-i gülde ele girse eger bir nāzenīn
Öp elin sal boynına koluñ lebini dişe çek

İster-iseñ bu güzellik sende ola pāyidār
Dōstum ḥüsnüñ zekātını bu ben dervīşe çek

İy Muḥibbī bezm-i ġamda pīşkeş derd ehline
H̬ūn-ı dilden gözlerüñle iki tolu şīşe çek
Ü1-191b, Ü2-131a, Ü3-137bk, AE-145b

1709. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Nişānın virmedi kimse dehānuñ
Didiler kıldan incedür miyānuñ

Dilā āh eyleyüp dökme gözüm yaş
Sakın kim fāş olur rāz-ı nihānuñ

Eñ evvel ʿışḳuñ oynı terk-i serdür
Dah̬ı var mı be zāhid imtiḥānuñ

Virüp cān naḳdini bir būse alduñ
Dilā şād ol ki olmaya ziyānuñ

Gözüm yaş-ıla tolar āh kılsam
Nem eyler h̬āṣṣası budur tumanuñ[1468]

Olupdur ḳıṣṣa-i Ferhād-ı köhne
Muḥibbī tāze terdür dāsitānuñ
Ü1-192a, Ü2-131a, Ü3-138b, AE-146a

1710. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Kim diñledi şīrīn sözin ol ġonca dehānuñ
Ya kim h̬aberin virdi ki ol ince miyānuñ

Sevdā-yı ser-i zülfiyle başdan mı çıkardı
Ger şemʿ sözin diñlemese bād-ı ṣabānuñ

Devrānuñı sür gül gibi bir tāze güzelsin
H̬aṭṭuñ gelicek kim göre dir geçdi zamānuñ

Bir luʿb ile leblerini sāġar öpelden
Meclisde ṣürāḥiye didüm kalmadı cānuñ

[1468] tumanuñ: duh̬ānuñ Ü3

Vaṣfuñı senüñ niçe beyān ide Muḥibbī
Sen pādişehi olmış iken cümle cihānuñ
Ü1-192a, Ü2-131a, Ü3-138bk, AE-145b

1711. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Göñlümüñ dīvānesine bir saçı leylā gerek
Başda sevdā dilde āteş gözde her dem mā gerek

Kankı bī-dildür görüp zülfüñi ber-dār olmaya
Ehl-i ʻışḳuñ dōstum pes himmeti bālā gerek

Ẕerre gibi gün yüzüñ şevḳiyle sergerdān olan
Senden ayru düşicek ʻālemde nā-peydā gerek

Dōstlar ġavvāṣ olup çıkarmaga söz gevherin
Baḥr olup dil gözlerüm yaşı gibi deryā gerek

Zāhidā pend eyleme tutmaz Muḥibbī pende gūş
ʻĀşıḳ olan ʻār u nāmūsı n'ider rüsvā gerek
Ü1-192b, Ü2-131b, Ü3-138bk, AE-146b

1712. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Gönderüp ġam leşkerini ġāret-i cān eyledüñ
Eşk-i çeşmümle bu dil şehrini vīrān eyledüñ

Ḫırḳa-i zühd ü ṣalāḥı zāhidā Mecnūnlayın
Bādeye rehne koyup kendüñi ʻüryān eyledüñ

Ḳaṣd-ı īmān eyledi gördük yine kāfir saçuñ
Kesüben zünnārını anı müselmān eyledüñ

ʻAhd kılduñ gün yüzüñi idesin bir dem ʻayān
Soñra n'oldı bilmezem zülfüñle pinhān eyledüñ

Sīneñüñ dāġın Muḥibbī eyledüñ gerçi nihān
Pīrehen çākin velīkin tābe-dāmān eyledüñ
Ü1-192b, Ü2-131b, Ü3-138bk, AE-146b

1713. Fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilâtun fâʻilün

Berg-i gülden[1469] tāzedür iy dōst ruḫsāruñ senüñ
Servi pest itmiş durur gülşende reftāruñ senüñ

[1469] berg-i gülden: verd-i gülden H

Ṣabrumı yagmaya virdi göñli bīmār eyledi
Āh kıyın kıyın bakan şol çeşm-i bīmāruñ senüñ

Ḫāk-i pāyuña revān olmazdı iy serv-i revān
Gözlerüm yaşı ger olmasa hevādāruñ senüñ

Sevdügüm seni günāh-ısa günāhum çok benüm
Gel beni öldür benüm tek yok günāhkāruñ senüñ

İy Muḥibbī lebleri ẕikrin mükerrer eyledüñ
Anuñ-ıçun oldı şīrīn naẓm u eşʿāruñ senüñ
Ü1-193a, Ü2-132a, Ü3-138ak, H-36a, AE-146b

1714. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

N'eylerem evvel bahārı baña yārumdur gerek
Ḳāmeti serv ü yüzi gül gül-ʿiẕārumdur gerek

Gülşen-i ḥüsnüñe ḳarşu gīceler bülbül gibi[1470]
İy yüzi gül tā seḥer bu āh u zārumdur gerek

Gözlerüñ yaşını iy dil dökme teskīn olmasun
Sīnem içre sūziş-i ʿışḳ-ıla[1471] nārumdur gerek

Çün göñül Manṣūr'ı fāş itdi maḥabbet sırrını
Tā ki ber-dār ola anda zülfi dārumdur gerek

İy Muḥibbī bī-vefālar sevmeden gel fāriġ ol
İki ʿālemde saña perverdigārumdur gerek
Ü1-193a, Ü2-132a, Ü3-138ak, H-49b, AE-147a

1715. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Nāz-ıla çün ol yār-ı dil-ārāyı büyütdük
Beñzetmek içün yüzine bedr ayı büyütdük

Cemʿiyyet idüp bir niçe dīvāneler olduk
Āhuñ ʿalemini çeküp alayı büyütdük

Bu keştī-i dil ola ki irişe murāda
Göz yaşı ile āh-ıla deryāyı büyütdük

[1470] bülbül gibi: bülbüllleyin H
[1471] sūziş-i ʿışḳ-ıla: āteş-i ʿışḳ-ıla H

Zülfüñ hevesin eylese dīvāne ʿaceb mi
Günden güne başuñdagı[1472] sevdāyı büyütdük

Bir ẕerre ḳadar girmedi gūşına Muḥibbī
Kūyına varup āh-ıla ġavġāyı büyütdük
Ü1-193b, Ü2-132a, Ü3-138a, AE-147a

1716. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Aldı eline şīve ile çün kemān kaşuñ
Ġamze okına sīnemi itdi nişān kaşuñ

Zülfüñ kulaguña egilüp ne didügini
Fehm itmez-idi olmasa ger tercemān kaşuñ

ʿIşḳum benüm ḫafīce iken rūẕe gibi āh
ʿİyd ayı gibi gösterüp itdi ʿayān kaşuñ

Raḥm eyler-idi derd-i dili söylesem eger
Bir olmasaydı çeşmüñ-ile bī-amān kaşuñ

Ḫāliṣ geçer Muḥibbī çü ʿışḳuñla ḳalb degül[1473]
N'içün cefā taşıyla ider imtiḥān kaşuñ
Ü1-193b, Ü2-127b, Ü3-136a, AE-142a

1717. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Var ol iy eşk evvelā bu sīnemi al eyledüñ
Yire salduñ soñradan kendüñi pā-māl eyledüñ

Dām idüp zülfeynüñi tutmaga bu dil murġını
Dāne dökdüñ zülfüñ içre adını ḫāl eyledüñ

Gözlerüm ʿüryān seni gördügi demde ḫˇābda[1474]
ʿAḳlumı alup bu ben dervīşi abdāl eyledüñ

Baḥr-ı ḥüsnüñde senüñ ʿışḳ ehli māhīler gibi
Anları ṣayd itmege zülfüñi çengāl eyledüñ

Būseye cān naḳdini n'içün Muḥibbī virmedüñ
Sen saña itdüñ bu bāzār içre ihmāl eyledüñ
Ü1-194a, Ü2-127b, Ü3-136ak, AE-142b

[1472] başuñdagı: başındagı Ü3
[1473] ḳalb degül: zer gibi Ü3
[1474] ḫˇābda Ü3: ābda

1718. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Seni öldürmegedür ḳaṣdı çün ol ġamze-zenüñ
Sun boyın emrine var boynuña takup kefenüñ

Virme aġyār eline dāmenüñ iy dōst sakın
ʿĀḳıbet gül gibi çāk olmaya tā pīrehenüñ[1475]

Bister-i gülde yatan nāz-ıla ḥālin ne bilür
Seng-i ḫāra döşenüp ḥasret-ile cān virenüñ

Budur iy dōst güzellikde vefā ḳāʿidesi
Dökesin yirlere kanın seni cāndan sevenüñ[1476]

Şāhid ü sāġar u mül serv ü semen āb-ı revān
Revnaḳ-ı gül demidür seyrini kıl var çemenüñ

Yaka çāk itse Muḥibbī yine şevḳ-ile ne tañ
Sīnesin añdı meger ol gül-i nāzük bedenüñ
Ü1-194a, Ü2-133b, Ü3-140bk-151bk, AE-148b

1719. Mefʿûlü fâʿilâtun mefʿûlü fâʿilâtun

Alduñ elüñe iy dōst tīr-ile çün kemānuñ
Ṣaḥrā-yı dilde dikdüm olsun bu dil nişānuñ

Saḳḳā olup bu çeşmüm ḳuyuñda su sepelden
Müjgānum olsa tañ mı cārūb-ı āsitānuñ

Kuçam didüm miyānuñ korkum budur ki ammā
Yokdur nişānı anca kıldan daḫı miyānuñ

Gülşende gördüm oynar ḫār-ıla gül budagı
Ben daḫı kāş olaydum bir ḫārı būsitānuñ

Cānā Muḥibbī oldı şermende itlerüñden
Kūyuña vardugınca karşu çıkar sükkānuñ[1477]
Ü1-194b, Ü2-128a, Ü3-136ak, AE-142a, AE-142b

[1475] Mısra Ü3-151bk'da:
Gül gibi tā ki şehā olmasa çāk pīrehenüñ
şeklindedir.

[1476] Bu beyit Ü3'te yoktur.

[1477] karşu çıkar sükānuñ: taʿzīmin eyler anuñ Ü3

1720. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Dilā kıl sīneñi def ḳāmetün çeng
Dimeñ kılsun aña ney gibi āheng

Dilüñ āyinesini kaplasa ġam
Cilā virsün şarāb iç olmaya jeng

Lebüñ ġonca yañaguñ al idersin
Geçersin baña bu nevʿ-ile çok reng

Şarābı zāhidā ẕemm-ile añduñ
Sözüñden añlanur yirsin meger beng

Gelüp sīneme tīri revzen açsun
Muḥibbī oldı ġāyet de bu dil teng
Ü1-194b, Ü2-128b, Ü3-137a, AE-143a

1721. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Bezmümüz rūşen idüp şemʿ-i şebistān olduñ
H̬ūblar encüm olup sen meh-i tābān olduñ

Terk idesin diyü çevrüñ çekerüz şām u seḥer
Biz cefādan usanup sen ne perīşān olduñ

Boyaduñ kan-ıla iy dīde yine pīrehenüñ
Bilmezem n'oldı saña yine tolu kan olduñ

Kullaruñ gibi varup karşuña hep ʿāşıḳlar
Tursalar n'ola ki sen ʿāleme sulṭān olduñ

Baş açup tīġına boynını Muḥibbī uzadur
Bunı umar diyeler ʿışḳ ara ḳurbān olduñ
Ü1-195a, Ü2-129a, Ü3-136bk, AE-143b

1722. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ruh̬laruñ al eylemek iy dōst ālüñdür senüñ
Ol sebebden niçeler āşüfte-ḥālüñdür senüñ

Noḳṭa didüm agzuña dönüp miyāna kıl didüm
Didi taḥsīn ṭabʿuña ince h̬ayālüñdür senüñ

Yücelerde seyr iderken şems istiġnā-y-ıla
Yüz sürer kapuñda şimdi pāymālüñdür senüñ

Cān u dilden eylegil iḫrāc dünyā çirkini
Seni yoldan çıkaran māl ü menālüñdür senüñ

Vaṣluña ire Muḥibbī didüm iy ārām-ı cān
Didi iy bī-çāre bu fikr-i muḥālüñdür senüñ
Ü1-195a, Ü2-129b, Ü3-139a, AE-144a

1723. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bülbül-i cān meskeni bir gülʿ-iẕār olmak gerek
Şevḳine bir gül-ruḫuñ dil murġı zār olmak gerek

Āh kılsam kanlu yaşum ẓāhir olsa tañ degül
Kim şeb-i tār içre encüm āşikār olmak gerek

Gelse tīrüñ iy kemān-ebrū bulur cānum feraḥ
Sīnem içre her biri bir yādigār olmak gerek

Ḥüsnüñi kılmış iḥāṭa zülfüñi görüp didüm
Kanda kim genc ola lā-büd anda mār olmak gerek

İy Muḥibbī ger dilerseñ şiʿrüñi rengīn ola
Fikr ü ẕikrüñ her nefesde laʿl-i yār olmak gerek
Ü1-195b, Ü2-132b, Ü3-140a, A-65b, H-5b, AE-147b

1724. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Ḥayāl-i zülf-ile dil[1478] gice ġamnāk
Güneş yüzüñi göster eyle bī-bāk[1479]

Uşanmaz ʿaḳreb-i zülfüñ görüp dil
Bilür laʿl-i lebüñdür tolu tiryāk

Dile sulṭān-ı ġam geldükçe çeşmüm
Tolar[1480] müjgānum eyler yolların pāk

Umaram basasın bir kez yüzüme
Anuñçün rāhuñ üzre olmışam ḫāk

[1478] dil: her H
[1479] Mısra H'de
Olayım gün yüzüñ göster feraḥnāk
şeklindedir.
[1480] tolar: solar Ü3, H

Gice ẕikr itse dür dişüñ Muḥibbī
Saçar başına gevher ol dem eflāk
Ü1-195b, Ü2-134a, Ü3-141a, H-63b, AE-149a

1725. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Künc-i miḥnet ḫastasıyam dōstlar ḥālüm görüñ
Bār-ı ġamdan ḳāmetüm dāl oldı aḥvālüm görüñ

İñlesem āh eylsem gūş eyleyüp kılmaz naẓar
Hey ne ẓālimdür o yār şol[1481] fāriġu'l-bālüm görüñ

Nāme yazdum göz karasından yine dildāruma
Ola kim bu nevʿ-ile yārı görem ālum görüñ

N'içün evvel yüzini gördükde cān terk itmedüm
Göz göre öldürmelüdür beni ihmālüm görüñ

Bezm-i ġamda iy Muḥibbī gīceler tā ṣubḥa dek
Nāy-veş nālişler eyler bu dil-i nālüm görüñ
Ü1-196a, Ü2-132b, Ü3-140ak-151ak, A-61a, AE-147b

1726. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿİyd irişdi küşte kıldı ḫalḳı ceylānuñ senüñ
Umulur maḳbūl ola bu cümle ḳurbānuñ senüñ

Başumı top eyleyüp geldüm vefā meydānına
Ola kim ġalṭān ide bu zülf-i çevgānuñ senüñ

Gerçi kıldum iy kemān-ebrū bu sīnem ben siper
Kalmadı tīrüñle geçdi dilde peykānuñ senüñ

Diller alduñ evvel āḫir gāret-i dīn eyledüñ
Hey gözi āfet meger yog-ımış īmānuñ senüñ

İy Muḥibbī yüzini gördüñ[1482] olup bī-iḫtiyār
Sırruñı fāş eyledi çāk-i girībānuñ senüñ
Ü1-196a, Ü2-132b, Ü3-140ak-151bk, A-61b, AE-147b

[1481] şol: -A
[1482] gördüñ: görüp Ü1, Ü2, A

1727. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gülşen-i ḥüsnini beñzer ol gülüñ yād eyledüñ
Bülbül-āsā iy göñül tā ṣubḥ feryād eyledüñ

Bī-vefālık fennini senden görür meh-pāreler
Her birin cevr ü cefā kılmakda üstād eyledüñ

Eyledüñ ʿāşıḳları kūyuña vardukça helāk
Kelle-i ʿuşşāḳdan bir ḳaṣr bünyād eyledüñ

Niçe yıllar añmaz-iken bu dil-i ġamgīni āh
Şükr kim şimdi cefā sengin atup şād eyledüñ

Bir söz-ile laʿl-i şīrīnüñe kılduñ mübtelā
Bu Muḥibbī'yi belā kūhında Ferhād eyledüñ
Ü1-196a, Ü2-133b, Ü3-140bk-151bk, A-61b, AE-148b

1728. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ġam beyābānında urdum gögsüme şol deñlü seng
Saçılup kanlar zemīnüñ oldı yüzi[1483] lāle reng

Yaralardur görinen eflākde sanmañuz nücūm
Sīnesine irişür her gīce āhumdan ḫadeng

Bezm-i ġamda ḫūn-ı dilden tolu çeşmüm sāġarı
Nūş idüp iñler göñül kaddüm olaldan hem çü çeng

Sun muṣaffā cāmı[1484] sāḳī tā bula göñlüm ṣafā
Niçe demlerdür bu dil āyīnesini tutdı jeng

İy Muḥibbī var-iken ʿışḳ eyleme zühdi ḫayāl
Gül gibi bāde tururken ʿaḳlı gümdür yiye beng
Ü1-196b, Ü2-133b, Ü3-140bk-152a, A-62a, AE-149a

1729. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dūd-ı āhumdan kaçan fīrūze-reng olsa felek
Raʿd iñler nāle eyler ḥālüme aglar melek

Dōstum ʿışḳuñ ġamından oldı çehrem hem çü zer
İmtiḥān kıl[1485] gönder olsun seng-i bī-dāduñ meḥek

[1483] yüzi: rengi Ü3-152a
[1484] muṣaffā cāmı: ṣafā cāmını Ü3-152
[1485] imtiḥān kıl: bāver it Ü3-152ak

Sensüzin çeşmümden[1486] oldı yir yüzi encüm mis̱āl
Diyem aḥvālümi saña diñle imdi yek-be-yek

Tā ki yazdum ḫaṭṭ-ı mihr-i ʿārıżuñ levḥ-i dile
Oldı andan naḳş-ı nām-ı sāde-rūyān cümle ḥak

Berḳ-i āhum[1487] şuʿle virdi iy Muḥibbī dün gice
Anuñ-ıçundur ki rūşen görinür bezm-i felek
Ü1-196b, Ü2-134b, Ü3-141b-152ak, A-62b, AE-149b

1730. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Ḥālümi itdi dīger ġamze-i pür-efsūnuñ
Oldı efsāne-i ḫalḳ olalı dil meftūnuñ

Niçe ṭāḳat getürem bakmaga ben gün yüzüñe
Gördi ḥüsnüñi dü-tā oldı ḳad-i gerdūnuñ

Yüregüm ney gibi deldüñ düşürüp nālelere
İy cefā-pīşe senüñ böyle midür ḳānūnuñ

Sanmañuz lāle vü gül[1488] vādīler içre görinen
Gözi yaşı cigeri kanı-durur Mecnūn'uñ

Kim gözüm[1489] yaşına bend itse Muḥibbī aña di
Kimse sed baglamadı öñine hīç Ceyḥūn'uñ
Ü1-197a, Ü2-134b, Ü3-141b-152ak, A-62b, AE-150a

1731. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlnü mefâʿîlün

Gelüp iy türk-i çeşm-i mest dil ü cānum ḫarāb itdüñ
Beni sen[1490] odlara yakduñ yiter nāz u ʿitāb itdüñ

Saña yitmez mi bu devlet yitişdüñ pāy-ı dildāra
Bi-ḥamdi'llāh müyesser oldı çün būs-ı riḳāb itdüñ

Cihān meh-rūları encüm gibi bir demde maḥv oldı
Kaçan sen ʿarż-ı ḥüsn idüp yüzüñi āfitāb itdüñ

Şarāb ister gözüñ mestdür ko içsün kanumı her dem
Çevürdüñ sīḫ-i miḥnetle çü bagrumı kebāb itdüñ

[1486] çeşmümden: eşkümden Ü3-152ak
[1487] berḳ-i āhum: yirde āhum A
[1488] lāle vü gül: lāle degül Ü3
[1489] gözüm: gözüñ A
[1490] sen: ṣad Ü1, Ü2, NO, AE

Nigārā būseñi ister Muḥibbī cān idüp tuḥfe
Hemān iḳrārdur dirler ki ḫ̬āmūşī cevāb itdüñ
Ü1-197a, Ü2-134b, Ü3-141bk, A-63a, NO-73b, AE-150a

1732. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Maḥabbet çün ezel cānāna salduñ
Dil ü cānı yakup hicrāna salduñ

Revāfıż ḳaṣdına alup ele tīġ
Çeküp ʿasker bizi Īrān'a salduñ

Koduñ ḫ̬ālüñ yine zülfüñde cānā
Göñül murġına anı dāne salduñ

Ṭavāf itmege geldük Kaʿbe kūyın
Saʿādetdür özüñ ḳurbana salduñ

Gözüñ[1491] gevherlerini kān-ı dilden
Muḥibbī çıkarup yārāna salduñ
Ü1-197b, Ü2-135a, Ü3-142a, NO-73b, AE-151a

1733. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sünbülüñ evvel ruḫ̬uñda ʿanber-efşān eyledüñ
Soñra ḫ̬aṭṭuñ gösterüp ḫ̬āṭır perīşān eyledüñ

Kākülüñe şāne urduñ tagıdup bī-dilleri
Niçe diller ḫ̬ānesin ẓulm-ıla vīrān eyledüñ

Zülf ü ḫ̬aṭṭ u kākülüñ her yañadan eyler hücūm
ʿĀrıżuñ dīn şehri iken kāfiristān eyledüñ

Fitne-i devr-i ḳamerdür gösterüp kāfir ḫ̬aṭuñ
Zülfüñi dām eyleyüp ṣayd-ı müselmān eyledüñ

İy Muḥibbī Ḫ̬usrev-i mülk-i suḫ̬ensin var-ısa
Şiʿrüñi ṭarz-ı Ḥassān'da naẓm-ı Selmān eyledüñ[1492]
Ü1-197b, Ü2-135a, Ü3-141ak, A-66a, BY-73b, AE-150b

[1491] gözüñ: sözüñ Ü3
[1492] Bu beyit BY'de:
Ḫ̬ū dönüp derd ü belā miḥnet firāḳ u renc-ile
İy Muḥibbī ʿāḳıbet derdüñe dermān eyledüñ
şekinde olup ikinci mısraı A'da:
Mülk-i naẓma aduñı sen şimdi Selmān eyledüñ
şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

1734. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Artarsa n'ola nūr-ı cemāli Muḥammed'üñ
Kisbī degül cemī'-i ḫiṣāli Muḥammed'üñ

Gördüm düşümde gice mübārek cemālini
Dilden gider mi hīç ḫayāli Muḥammed'üñ

Müşgi vü būy-ı 'anberi 'aynuma almazam
Yiter baña çü zülf-ile ḫāli Muḥammed'üñ

Yevm-i cezāda[1493] umaram ide şefā'ati
Ol iki mīm ü ḥā ile dālı Muḥammed'üñ

Yiter Muḥibbī saña bu devlet cihānda kim
Olduñ muḥibbi cān-ıla āli Muḥammed'üñ
Ü1-198a, Ü2-135b, Ü3-136a, A-59a, NO-81a, AE-150b

1735. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Ṣayd iden dil murġını zülfiyle ḫālidür anuñ
Bagrumı ḫūn eyleyen de çeşm-i ālıdur anuñ

Şu'le ursa gün yüzinden pertev-i 'ışḳ tañ mıdur
'Āşıḳa āyīne her dem çün cemālidür anuñ

Rūze-i hicr içre kaldum gice gündüz gözlerem
'İyd-i vaṣla irmege kaşı hilālidür anuñ

Gözlerüm yaşın dem-ā-dem eyleyen āb-ı revān
Bāġ-ı ḥüsninde görinen servi dālıdur anuñ

İy Muḥibbī gerdeninde görinen kākül degül
Ehl-i 'ışḳuñ boynına düşmiş vebālidür anuñ
Ü1-198a, Ü2-135b, Ü3-139a, A-66b, BY-75b, AE-151b

1736. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Zülfüñe mi kaldı her dem dil perīşān eylemek
Ġamzeñe lāyıḳ mıdur pes dem-be-dem kan eylemek

Gül ruḫında ḫaṭṭını ẓāhir görüp āh eyledüm
Ḫār elinden yaraşur bülbül tek efġān eylemek

[1493] yevm-i cezāda: rūz-ı cezāda A

Ḥüsn meydānında tek zülfini çevgān eylesün
Borcum olsun başumı yolında ġalṭān eylemek

Ġamzeñ oklarına cānā kılalıdan dil nişān
Cānı ḳaṣd itdüm kaşuñ yasına ḳurbān eylemek

ʿArż-ı ḥāl itme ṭabībe çünki andan çāre yok
Derdüñe virenden olur yine dermān eylemek

İy Muḥibbī sırr-ı ʿışḳı dūd-ı āhum fāş ider
Penbe içre āteşi olur mı pinhān eylemek
Ü1-198b, Ü2-136a, Ü3-138b, A-67a, AE-151a

1737. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Nigārā gülşen-i ḥüsnüñ baña bāġ-ı iremden yig
Naẓardan gel diriġ itme cemālüñ yok keremden yig

Dükendi[1494] gevher-i eşküm yoluñda ʿayna almazsın
Güzeller sīme māyildür degül mi ol diremden yig

Geyüp iḥrāmı ʿāşıḳlar gelür her biri ḳurbāna
Ṭavāf itmek diler kūyuñ ḥarīm-i muḥteremden yig

Cihānda müstedām olsun komaz bir dem beni tenhā
Anuñla eglenür gönlüm baña olmaya ġamdan yig

Günehkāruñsa redd itme Muḥibbī derdmendüñdür
ʿAṭā-baḫş ol cihānda yok şehā luṭf u keremden yig
Ü1-198b, Ü2-136a, Ü3-139ak, A-66b, AE-151b

1738. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ẓulm idüp ʿāşıḳlara dād itmeyen şāhı görüñ
Kapusında rūz u şeb feryād-ıla āhı görüñ

Korkaram gün yüzine bulut gibi māniʿ[1495] ola[1496]
Dūd gibi sīneden her dem çıkan āhı görüñ

İrmek ister zülfinüñ pāyānına şeydā göñül
Ne uzun sevdāya düşmiş[1497] ʿömr-i kūtāhı görüñ

[1494] dükendi: döküldi A
[1495] māniʿ : ḥāyil A
[1496] Bu mısra Ü3-148bk, S1, H1 ve T'de:
Korkaram gün yüzini def i tutup alur seḥāb
şeklindedir.
[1497] sevdāya düşmiş: sevdāsı var bu S1, H1, T

Kākülinde cem' idüp bī-dilleri ḥabs itmege
Nāzükāne ġabġabında kazdugı çāhı görüñ[1498]

Cem' kıldı bu Muḥibbī gerçi 'aḳlı ḫırmenin
Her yaña tagıtdı 'ışḳuñ bādı[1499] ol kāhı görüñ
Ü1-199a, Ü2-136a, Ü3-139ak-148bk, A-67b, BY-75b, AE-152a, S1-89b, H1-73a, T-105b

1739. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Merdüm-i çeşme naẓar kıl bī-ḳarāruñdur senüñ
Tut elin kaldur ki çokdan ḫāksāruñdur senüñ

Sīnem içre saklaram peykānuñı cānum gibi
Bil ki cānumdan 'azīzdür yādigāruñdur senüñ[1500]

Leylī zülfüñdür nigārā gönlümi tar eyleyen
Rūşen iden 'ālemi cānā 'iẕāruñdur senüñ

Didüm iy dilber nedür kūyuñda feryād u fiġān
Didi iy dil-ḫasta beñzer āh u zāruñdur senüñ[1501]

Su revān olmış meger 'āşıḳ-durur dīdāruña
Her ne yirde od yanarsa tābdāruñdur senüñ

Görinen zülfüñ midür didüm yaḫūd dām-ı belā
Didi yañlış añladuñ bī-çāre dāruñdur senüñ

Pehlevān-ı 'ışḳ olsañ iy Muḥibbī tañ mıdur
Vāmıḳ u Ferhād u Mecnūn dest-yāruñdur senüñ
Ü1-199a, Ü2-136b, Ü3-139b-145ak, A-67b, AE-152a

1740. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Pür-ḫūn oldı derd-ile dil sīne oldı çāk
Yana felekler oda çekem āh-ı derdnāk

Bīmār-ı 'ışḳ olmışam iy yār-ı mihribān
Sorsañ beni firāḳuñla olmışam helāk

Gülşende būyuñı gül ü gonca alup senüñ
Kim ḫırḳasını pāre kimi itdi cāme çāk

[1498] bu mısra S1'de bir sonraki beytin 2. mısraıyla yer değiştirmiştir.
[1499] 'ışḳuñ bādı: bād-ı 'ışḳ T
[1500] 2 ve 5. beyitler Ü3-145ak'da yoktur.
[1501] Bu beyit Ü3-145ak'dan alınmıştır.

Zāhid ki ta'na taşını atar bu 'āşıḳa
Dīvāne rāz-ı serzeniş-i cāhilān çi bāk

Aglar Muḥibbī gelse ḫayālüñ fiġān idüp
Yaşı semek bulur işidür nālesin simāk
Ü1-199b, Ü2-136b, Ü3-139ak, A-68a, AE-151b

1741. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Ġurūr-ıla bakup dime ki yokdur kimse benden yig
Bakarsañ bu cihān ḫalḳı olupdur cümle senden yig

Naẓar 'uşşāḳa itmezsin raḳīb-i rū-siyeh ḫāṣuñ
Perī-rūsın senüñ yanuñda yokdur Ehremen'den yig

Katumdan bir nefes gitmez komaz bir dem beni ḫālī[1502]
Bulınmaz ġam gibi maḥrem cihānda yok ḥüzünden yig

Ribāṭ-ı köhnedür 'ālem konanlar tīz göçer andan
Velī bilmez anuñ aḥvālini konan göçenden yig

Muḥibbī kapuña varsa getürür cān u ten tuḥfe
Ḳabūl it yok-durur bir özge nesne cān u tanden yig
Ü1-199b, Ü2-136b, Ü3-139bk, A-68a, NO-72a, AE-152b

1742. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Okurlar āyet-i secde açuban muṣḥaf-ı rūyuñ
Hemān miḥrāb-ı ebrūña kılur secde gören boyuñ[1503]

Gözi açılsa Ya'ḳūb'uñ n'ola iy Yūsuf-ı Mıṣrī
İrişdi çün aña pīrāhenüñle ẕerrece būyuñ

Niçe yıllar-durur dūr olmış-iken āsitānuñdan
İrişdüm āşinā çıkdı bi-ḥamdi'llāh seg-i kūyuñ

Nigārā genc-i ḥüsnüñde ṭılısm itseñ eger zülfüñ
Görine her ki ḳaṣd itse gözine mārlar mūyuñ

Muḥibbī nāz-ıla itse ḳıyām ol serv-i bālā-ḳad
Yüzini ḫāk-i pāyine süre gözden akan cūyuñ
Ü1-199b, Ü2-137a, Ü3-139bk, A-63a, NO-72b, AE-152b

[1502] ḫālī: tenhā A
[1503] boyuñ: bilüñ Ü3

1743. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Rāh-ı maḥabbet içre çekilen belālaruñ
Derde devā bilürler anı mübtelālaruñ

Meyl eylemezse mülk-i cihāna ʿaceb midür
ʿIşḳuñ ġamını şehlige virmez gedālaruñ

Uyduñ hevā-yı zülfine uslanmaduñ dilā
Saña neler kıla göresin bu hevālaruñ

Derdüm baña yiter yüri var sen de iy ṭabīb
ʿArż itme baña bir yaña acı devālaruñ

Yokdur Muḥibbī gibi selīmī ṣıddīḳ hīç[1504]
Çokdur egerçi pādişehüm āşināļaruñ
Ü1-200a, Ü2-137a, Ü3-139bk, A-63b, AE-152b

1744. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Dāyim olmasa eger bu dile iy yār ġamuñ
Görmedüm żerrece disem olur-ıdı keremüñ

Levḥ-i dilde var-iken ʿışḳ-ıla bu ġam raḳamı
Yog-ıdı nām u nişānı daḫı levḥ ü ḳalemüñ[1505]

Ne bilür ʿışḳ ṣafāsını dilā her nā-kes
Baña sor leẕẕetini dünyede derd ü elemüñ[1506]

Berḳ urur āteş-i dil āh-ıla eflāke çıkar
Şāh-ı ʿışḳsın biledür kanda yürürseñ ʿalemüñ

Raḥm idüp ḥālüme her gice baña aglarsın
Dilerem bunı ki eksilmeye iy dīde nemüñ[1507]

Cürʿa-i ʿışḳı Muḥibbī çün ezel eyledi nūş
Çekemez minnetini olur ise cām-ı Cem'üñ
Ü1-200a, Ü2-137a, Ü3-140a, A-64a, BY-74a, AE-153a

[1504] ṣıddīḳ hīç: ṣıddīḳ-ı ʿışḳ Ü3: saña ṣıddīḳ hīç A
[1505] Bu beyit BY'den alınmıştır. Yine aynı beyit BY74b'deki başka bir gazelin 3. beyti olarak karşımıza çıkmaktadır.
[1506] Bu beyit BY'de yoktur.
[1507] nemüñ: demüñ BY

1745. Mef'ûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Kūyına ugradısa ṣabādan[1508] nişān gerek
Budur nişān ki ḫāk-i deri armagan gerek

ʿIşḳuñ sarāyı yücedür aña çıkılmaga
Derd ü belā vü miḥnet ü ġam nerdübān gerek[1509]

Zülfini korsa ʿārıżı üzre ʿaceb degül
Her kanda genc ola aña pāsbān gerek

Ol serv ḳaddi bāġ-ı ḥüsnde görüp gözüm
Didi ki[1510] pāyına yaşum[1511] anuñ revān gerek

Görmez Muḥibbī laʿlüñi cānā neden didüm
Didi ki cān görine mi[1512] gözden nihān gerek
Ü1-200b, Ü2-133a, Ü3-140ak, A-64a, H-69a, AE-148a

1746. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bir nefesle mürdeler iḥyāsı tedbīrüñ senüñ
Olsa göklerde Mesīḥā-veş n'ola yirüñ senüñ

Tīr-i müjgānuña karşu sīnesini tutmayan
Dilegüm bu tokına boynına şemşīrüñ senüñ

Deyr-i ḥüsnüñde ṣanemler cümlesi oldı ḳadīd
Çünki gördiler yazılmış anda taṣvīrüñ senüñ

Gözlerüm yaşı eser itmedi yāruñ ḳalbine
Seng-i ḫārāda dilā olur mı teʾsīrüñ senüñ

ʿIşḳ rāhında Muḥibbī başa cāna kalmagil
Böyle telḳīn eylemişdür çün ezel pīrüñ senüñ
Ü1-200b, Ü2-133a, Ü3-140b, A-64b, AE-148a

1747. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ẓulm-ıla ʿāşıḳlaruñ göñlin yıkan şāhı görüñ
Kapusında gīce gündüz āh-ıla vāhı görüñ

[1508] ugradısa ṣabādan: ṣabā ugradugına H
[1509] Mısra A'da:
Derd ü belā vü ġam nerdübān gerek
şeklindedir.
[1510] ki: -A
[1511] pāyına yaşum: başum pāyına H
[1512] didi ki cān görine mi: cān görinür mi didi ki H

Olmaz-ıdı fāş ʿışḳum göz yaşını dökmesem
İḫtiyār-ıla degül dilden çıkan āhı görüñ

Ġam şebinde göñlümüñ düzdin benüm bend itmege
Pīç pīç itmiş kemend-i zülfin ol māhı görüñ

Ṭūl-ı zülfüñ fikrin eyler iremez pāyānına
Bir uzun sevdā-y-ıla bu ʿömr-i kūtāhı görüñ

İy Muḥibbī zülf ü ḫadden seyr kıl şām u seḥer
Ḳadr ü nev-rūzı bir iden ḳudretu'llāhı görüñ
Ü1-201a, Ü2-133a, Ü3-140b, A-65a, AE-148b

1748. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bin semend-i nāza eyle cilveler meydān senüñ
Başumı top ideyim zülfüñi ṣun çevgān senüñ

Gelmişem şey-lillāh içün ṭapuña dervāzeye
Vir zekāt-ı ḥüsnüñi göster yüzüñ iḥsān senüñ

İy ṭabīb-i dil meded laʿl-i lebüñden bir cevab
Eytmez iseñ ölürem boynuña düşer kan senüñ

Kaʿbe-i kūyuñda ḥacc itmiş[1513] bugün ʿāşıḳlaruñ[1514]
Ḫayra girseñ eyleseñ bir bir kamu ḳurbān senüñ

İy Muḥibbī ʿışḳ ara tā kılmayınca terk-i ser
Bellü bil girmez elüñe rāyegān cānān senüñ
Ü1-201a, Ü2-134a, Ü3-141bk, A-65a, H-40a, AE-149b

1749. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḥālini ʿarż itmege kim varsa bu dīvānenüñ
Ol daḫı şeydāsı olur göricek cānānenüñ

Māhitābum gün gibi eflāk olsun menzilüñ
Ben muḳīmi olayın bu gūşe-i vīrānenüñ

Āşināñı yād idüp bīgāneyi yād eyledüñ
Bilmezem kim saña nesi ḫoş gelür bīgānenüñ

[1513] ḥacc itmiş: cemʿ olmış Ü3, cemʿ olan H
[1514] ʿāşıḳlaruñ: ʿāşıḳları H

Pāralarsa bu göñül kendüzini olmaz ʿaceb
Her nefes görür elin zülfüñ ucında şānenüñ

Āteş-i ruḫsāruña yaksa Muḥibbī dil ne ġam
Şemʿe yanmakdan görüñ pervāsı yok pervānenüñ
Ü1-201b, Ü2-134a, AE-149b

1750. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gerçi kim ʿışḳuñ yolında çekmişem bī-ḥad emek
Ḥamdü-lillāh kim naṣīb oldı baña vaṣlın yimek

Ḫayra gir ʿuşşāḳa göster gel zekāt-ı ḥüsnüñi
Dōstum senden ḳabūl itmek anı benden dimek

Kim seni bu ḥüsn-ile görse beşer sanmaz saña
Diye ḥūrī ya perī ya indi göklerden melek

ʿIşḳ meydānında ger zülfüñi çevgān eyleseñ
Başumı top eyleyem yoluñda gel çel anı tek

Gün yüzüñi görmeyelden bu Muḥibbī ḫāste-dil
Karañu oldı görinmez gözine çarḫ-ı felek
Ü1-201b, Ü2-135a, Ü3-141bk, AE-150b

1751. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kaʿbe'dür kûyına ārzū itdi varmaga dilüñ
Bilmezem suyuñ mı çekdi seni anda ya gilüñ

Evvel açup gözlerüñ gördi cihānı cāy-ı ḫūb
Āḫir anda bilmedüñ kūy-ı ādemdür menzilüñ[1515]

Gülşen içre gül olur ḫār-ıla her dem hem-nişīn
ʿÖmri giçer āh u feryād-ıla dāyim bülbülüñ

Ḳāmetüñ çeng oldı çün tār eyle bu rengīn yaşuñ
Durmasun āh u fiġānlar eylesün her bir kıluñ

Olmışam Mecnūn-veş ben zülfüñüñ dīvānesi
Boynuma zencīr kıl gel ol müselsel kākülüñ

İy Muḥibbī yāra diñ ḥüsnine maġrūr olmasun
Zīrā çok gördüm yil evrāḳın savurmışdur gülüñ
Ü3-145a, NO-70b

[1515] Bu beyit Ü3'te yoktur.

1752. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Dest-i ḳudretle yok iken ʿālemi var eyledüñ
Kimini[1516] müslim kılup kimini küffār eyledüñ

Ḫārdan güller bitürdüñ naḫlden ḫurmā-yı ter
ʿİbret içün kullaruña ḥikmet iẓhār eyledüñ

Kimine virdüñ behişt ü ḫilʿat ü tāc u kemer
Kiminüñ yirin cehennem menzilin nār eyledüñ

Kiminüñ ḳāddini kılduñ serv ü ʿarʿardan yüce
Gözleri yaşın kimüñ cūy-ı enhār eyledüñ

Kimin eflāke çıkarduñ anda virdüñ cāy-ı ḫāṣ
Kimini kaʿr-ı zemīn içinde segsār eyledüñ[1517]

Rūzı rūşen eyledüñ emrüñle gün itdi ṭulūʿ
Gīceyi encümler ile zeyn idüp tār eyledüñ

Ḥāl diliyle ẕikrüñi eyler senüñ seng-i ḥacer
Söyledüp her birini ḳudretle güftār eyledüñ

Yār kılduñ kimini tevḥīd dilinden gitmeyüp
Kimini merdūd idüp kimini aġyār eyledüñ

Güller ile gülşen içre ḫār[ı] kılduñ hem-nişīn
Gīceler tā ṣubḥa dek bülbülleri zār eyledüñ

Zāhide erzānī kılduñ kevs̱er ü ḥūr u behişt
Bu Muḥibbī'yi şükür ṭālib-i dīdār eyledüñ[1518]
Ü3-3a, NO-71a, S1-2b, H1-2b, T-2b

1753. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Görenler dīde-i eşküm[1519] didi mā-ı ʿinebden yig
İşiden nāle feryādum[1520] daḫı ʿiyş ü ṭarabdan yig

Lebinden kim söz işitse bulur dil ʿömr-i cāvīdi
Bulınur mı bu vech-ile cihān içinde lebden yig

[1516] kimini: ḫalḳını NO, S2, H1, T
[1517] 5, 7 ve 8. beyitler Ü3, S1, H1 ve T'de yoktur.
[1518] Mısra S1, H1 ve T'de:
Bu Muḥibbī bendeñi müştāḳ-ı dīdār eyledüñ
şeklindedir.
[1519] dīde-i eşküm: dāne-i eşküm S1, H1, T
[1520] feryādum: vü āhum S1, H1, T

Kaçan ki tīre-şeb olsa irer maṭlūbına ʿāşıḳ
Yanında[1521] ʿāşıḳa nesne görinmez hīç şebden yig

ʿAceb mi olsa ger ṭālib Mıṣır'da Yūsuf'a bir zen
Degül bir nesneye mālik elindeki kelebden yig[1522]

Yanuñda müddeʿī n'eyler gel ol ʿuşşāḳa hem-ṣoḥbet
Dimez bir kimse anuñçün kim ola Bū-leheb'den yig

Edeb çün tāc-ı devletdür Muḥibbī götürür başa[1523]
Bulınmaz nesne ʿālemde ola hergiz edebden yig
NO-71b, S1-81a, H1-67a, T-98a

1754. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Kapusında kul oldum çün yine cān-ıla cānānuñ
ʿAceb mi terkini ursam bu yolda ben dil ü cānuñ[1524]

Belā-yı miḥneti ʿışḳı dinilse ḥaşre dek dinmez
Umar mısın ki sen iy dil bulasın derde dermānuñ[1525]

Dilā gel iḥtirāz eyle sakın bu nefs-i ẓālimden
Sakınmak çünki lāzımdur saña şeyṭāndan īmānuñ

Bugün ʿadl eyle ʿādil ol ko ẓulmı eyleme pīşe
Ki yarın dest-i maẓlūmda bulınmaya girībānuñ

Göñül virme bu dünyāya vefāsı bir iki gündür
Kim andan merḥamet gelmez döker āḫir yire kanuñ[1526]

Ser-ā-ser dehri geşt itdüm bulımadum ḫaber andan
Nişānın virdiler āḫir ara bul göñli vīrānuñ

Muḥibbī çirk-i dünyāya bulaşma cüst ü çābük ol
Sakınmazsañ muḳarrerdür mülevveş ola dāmānuñ
Ü3-145ak, NO-72a, S1-81b, H1-67a, T-98a

[1521] yanında: gözine S1, H1, T
[1522] Bu beyit H1 ve T'de yoktur.
[1523] götürür başa: - NO
[1524] Mısra Ü3 ve NO'da:
ʿAceb midür geçersem ben bu yolda bu dil ü cānuñ
şeklindedir.
[1525] 2 ve 6. beyitler Ü3, S1, H1 ve T'de yoktur.
[1526] Bu beyit Ü3, S1, H1 ve T'den alınmıştır.

1755. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Cānumı pervāne iden şem'-i rūyuñdur senüñ
Göñlümi dīvāne kılan zülf ü mūyuñdur senüñ

Gülşenüñ 'ıṭrına olmış 'ārıż u zülfüñ sebeb
Gül benefşeden degüldür bil ki būyuñdur senüñ[1527]

İtmeseñ ger bir naẓar kūyuñdaki 'āşıḳlara
Kimse 'ayb itmez seni çün eski ḫūyuñdur senüñ

Esb-i nāz üzre el ursa zülf-i çevgāna güzel[1528]
Ehl-i 'ışḳ serden geçüben diye kūyuñdur senüñ

İy Muḥibbī şi'rüñe taḥsīn idüp ehl-i ḫıred
Söylenen dillerde şimdi güft ü gūyuñdur senüñ
Ü3-145bk, NO-73a, S1-82a, S2-89a, H1-67b, T-98b

1756. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Dil-ḫūn olup derd-ile āhum oldı sīne çāk
Yana felek oda çekem āh-ı derdnāk

Bīmār-ı 'ışḳ olmışam iy yār-ı mihribān
Sorsañ beni hicrüñ-ile olmışam helāk

Gülşende senüñ būyuñ alaldan gül [ü] ġonca
Ḫırḳa birisi pāre kılup cāme biri çāk

Her dem atar 'āşıḳa şeyḫ ṭa'ne taşını
Dīvāneye serzeniş cāhile çi bāk

Her şeb Muḥibbī gelse ḫayālüñ revān ider
Yaşını semege irgürüben nālesin semmāk
NO-73a

1757. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

'Āleme gün gibi nūruñ çünki raḫşān eyledüñ
Ḫūblar encüm özüñ sen māh-ı tābān eyledüñ

[1527] Bu beyit Ü3, S1, S2, H1 ve T'de:
Gülşenüñ 'ıṭrına bā'ış gül degül sünbül degül
Aña olmışdur sebeb bu zülf-ile rūyuñ senüñ
şeklindedir.

[1528] güzel: nigār S1, S2, H1, T

Gözlerümden akdı cūlar gibi yaşum pāyuña
Servi gibi her kaçan gülşende seyrān eyledüñ

Leblerin ẕikr eyledüñ añduñ ġubār-ı ḫaṭṭını
Gāh mest itdüñ dilā geh beni ḥayrān eyledüñ

Dirmesünler diyü ḥüsnüñden senüñ bir dāne gül
Zülfüñi iki ṭarafdan iki der-bān eyledüñ

Gördüm yatur kırılmış bir bölük ʿāşıḳlaruñ
Nev-civānsın dōstum kūyuñda çok kan eyledüñ

Eşküñ-ile yine zeyn itdüñ Muḥibbī sīneñi
Ger ḫayāli gelse menzilgāh-ı ḫūbān eyledüñ
NO-74b

1758. Mefâʿîlün mefâʿîlün

Serüm kâş olsa idi ḫâk-i râhuñ
Anı top eylese zülf-i siyāhuñ

Eger cān virmede oldıysa taḳṣīr
Virüp cān eyle iy dil ʿöẕr-ḫ ʿāhuñ

Degül zülf görinen boynuñda kākül
Kamu ʿışḳ ehlinüñ alduñ günāhın[1529]

ʿAceb mi mālik olsa mülk-i ʿışḳa
Dilā eşküñ olupdur çün sipāhuñ

Geyürdi egnüme dīde ser-ā-ser
Başuma tāc oldı dūd-ı āhuñ

Kim isterse eger ʿışḳuña şāhid
Dü çeşmi ḫūn-feşānuñdur güvāhuñ

Muḥibbī kullugından çıkma zinhār
Kulısın cān-ıla ol pādişāhuñ
NO-75a

1759. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Tīr-i ġamzeñ cān u dil ḳaṣdına gelür yek-be-yek
Mālik olup soñradan oldılar ammā müşterek

[1529] Günāhın: Metinde göz kāfiyesi dikate alınarak "günāhuñ" şeklinde yazıldığı görülmektedir.

Şöyle āh itdüm bugün kopdı ḳıyāmet sandılar
Yañılup evrād tesbīḥin unıtdı her melek

Başuma gönder cefā sengini eyle imtiḥān
Rūy-ı zerdüme sorayım baña olsun ol meḥek

Azmasun diyü bu sīnem üzre çeşmüñ yarası
Tuzlu su diyü döker yaş[ın] bu çeşm-i merdümek

Baḥr-ı eşkümde Muḥibbī bu cihān fülk olalı
Zevraḳı meh külegi gün bādbānıdur felek
NO-75b

1760. Müstef'ilün fe'ûlün müstef'ilün fe'ûlün

Kūyuña varsam iy dōst karşu gelür sükkānuñ
Dir kandasın berü gel kandaydı āşiyānuñ

Ebrūlaruñı gördüm bildüm ki katı yadur
Çekilmedi çekilmez didi senüñ kemānuñ

Agzuña noḳṭa dinmiş gerçi ki ol da mevhūm
Kıldan da ince dirler lik senüñ miyānuñ

Lāyıḳ mıyam gülüñden gülşende bū alam ben
Kāş olsam ol gülistānuñ yiterdi bāġbānuñ

Düşnāmuñ ez-zebānet baña du'ā-yı cāndur
Kesilmesün dilerem düşnām-ıla zebānuñ

Nā-ḥaḳ yire niçe bir 'uşşāḳ[ı] öldürürsin
Sorılmaya mı dirsin boynuñdaki o kanuñ

Bir būseye Muḥibbī cān naḳdi virüp alduñ
Gün gibi ẓāhir assuñ bir ẕerre yok ziyānuñ
NO-75b

1761. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Her kanda olsa güzel ol bī-vefā gerek
Cümle işi dāyimā cevr ü cefā gerek

Dil şu'lesini seyl-i sirişküm ider ziyād[1530]
Dilden çıkan derd-ile āhum hevā gerek

[1530] Mısra NO'da:
Sīnemde olan şu'lesini eşk-i ziyād
şeklindedir.

Zinhār sakın söyleme şiʿri mecāzīden
Dilden gelen cümle ḥaḳīḳī edā gerek

Cümle cihān mülkine ger pādişāh ise
Kapuñda senüñ kemterīn ol bir gedā gerek[1531]

Ḥākim-durur çü ḥükm anuñ iḫtiyār anuñ
Kulsın Muḥibbī her ne gelürse rıżā gerek
Ü3-147ak, NO-76a

1762. Mefʿûlü fâʿilâtun mefʿûlü fâʿilâtun

Feryāda geldüm iy dōst görüp de sükkānuñ
Mūy-ı sefīd[i] kıldum cārūb[ı] āsitānuñ

Ebrū-yı yār[ı] her kim gördükde katı yadur
Çün kimse çekmemişdür ben de çekem kemānuñ

Ḳurbān olam ḥabībüm kūyuña ger varursam
Devlet-durur ger ola cānum fedā-yı cānuñ

Lāyıḳ degül direm ben berg-i gül-ruḫuñdan
Ḫār u ḫesi de olsam kāş ol būsitānuñ

Bulurdı ulu devlet irerdi hem saʿādet
Añsa Muḥibbī nāmın düşnām-ıla zebānuñ
NO-76a

1763. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Ḳıymeti var-ısa eger yanuñda cānuñ
Yüri ḳurbān idegör yolına sen cānānuñ

Katı saḫtdur dili ol olamaz kimseye rām
Katı yadur kaşı yokdur çekici ol yanuñ

Geh felege çıkarur seni geh yire çalar
Sakın aldanma sakın mülkine sen Dārā'nuñ

Derd-i ʿışḳa ne ola var mı bir çāre didüm
Didi bir rind meger derdüñ ola dermānuñ

Naẓmuñı gören Muḥibbī dir Niẓāmī naẓmıdur
Okuyan şiʿrüñi dir ʿaynı-durur Selmān'uñ
NO-76b

[1531] Mısra Ü3'te:
Cānān dergehinde o kemter gedā gerek
şeklindedir.

1764. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀşıḳ iseñ ger dilā dimem saña cānuñ gerek
Cān u dil terkini ur ancak cānānuñ gerek

Kaʿbe'dür kūyı nigāruñ eyledük çünki ṭavāf
Çün murāduñ ḥāṣıl oldı cān ḳurbānuñ gerek

Başuma sulṭān iken dīvāne oldum ʿışḳ-ıla
Budur ʿışḳuñ evveli çāk-i girībānuñ gerek

Ger dilerseñ açıla gülşende dilber gül gibi
Karşu bād-ı āh-ıla bu çeşm-i giryānuñ gerek

Sakla sen yārı Muḥibbī dāyimā aġyārdan
Çünki müslimsin saña dīn-ile īmānuñ gerek
NO-77a

1765. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

ʿAḳs[i]-durur māh cemāl[i] Muḥammed'üñ
ʿAnber saçınur müşg-i ḫāl[i] Muḥammed'üñ

Maḥşerde kamu eyleye ʿāṣīlere şefḳat
İki mīm ile ḥā ile dāl[ı] Muḥmmad'üñ

Olurdı kamu ẓulmet ile dehr karañu
İrmese eger nūr-ı bī-zevāl[i] Muḥammed'üñ

Yitmez midi kāfire āḫir bu muʿcize
Günden güne arta kemāl[i] Muḥammed'üñ

Elden koma dāmenini dut Muḥibbī berk
Dilden giderme ẕikrini āl-i Muḥammed'üñ
Ü3-147b, NO-77a

1766. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Şükrüm oldur ki beni ḫālī komaz derd ü ġamuñ
Şād olurdum yüzümüñ üstine bassa ḳademüñ

Raḥmet eyle ki katı teşne-dil oldum meded āh
Kandurur teşneleri mā-i seḥāb-ı keremüñ

Māh gibi kaçan iy dōst ṭulū‘ eyleyesin
Ḫūblar encüm olup görine ḫayl ü ḥaşemüñ

Nāme-i raḥmet ola bula bu ten mürdesi cān
İrişürse baña ger ḫāme-i müşgīn raḳamuñ

Sanma cevrüñ ni‘metin ḳadrini bilmeye Muḥīb
Şehd ü şekker görinür aña cefā vü elemüñ
NO-77b

1767. Mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün

Ġamuñdan oldı mürde sīne hem çāk
Cevāb eyt ola dīde cān-ı ġamnāk

Gehī bālin iderem seng[i] başa
Gehī rāhuñda yüzüm iderem ḫāk

Ölem gitmeye dilden nāmı ḳaddüñ
Ki levḥ-i dilde anı itmişem ṭāk

Didüm ‘uşşāḳı n'içün öldürürsin
Didi merd olan anlar baña çi bāk

Muḥibbī ola mı hiç saña hem-ser
Ki sen bir tāze gül ol ḫār u ḫāşāk
NO-77b

1768. Fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilün

Bāġda ṣoḥbete cem‘ oldı ḥarīfān heme pāk
Pā kosunlar yüzüm üzre ideyim rūyumı ḫāk

Dōstum lā‘l-i lebüñ ‘āşıḳ-ı dil-ḫastelere
İrmese şerbet ‘inebi nefted fāyide-nāk

Yüzüñi gösterüp evvel komaduñ ẕerre mecāl
Soñradan ġamzeñ okıyla eyledüñ beni helāk

Hergiz pīr-i muġān dāmenin elden komayam
Ger gelüp tīġ-ı ecel eyleye bu sīnemi çāk

Sāye sal ḫāk oldı kūyuñda Muḥibbī derdmend
Servler her kanda kim bite salar sāye be-ḫāk
NO-78a

1769. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Niçe yıllar devr ider bu dil sū-yı kūyuñ senüñ
Zīrā ḳullāb-ı maḥabbetdür çeken sūyuñ senüñ

Dūram gerçi velī cān u göñülden devletüñ
İderem her kanda olsam da duʿā-gūyuñ senüñ

Ḳāmetüñ gördüm ḳıyām itdüm namāza başladum
Baña miḥrāb olalıdan ṭāḳ-ı ebrūyuñ senüñ

Ḫ̮ālüñe ʿanber ḫ̮aṭā ile didüm zülfüñe müşg
Olmışam tā zindeem şermende-i rūyuñ senüñ

Serv ḳaddüñ bāġda görüp yaşını itdi revān
Bu Muḥibbī göreliden ḳadd-i dil-cūyuñ senüñ
NO-78a

1770. Mefʿûlü fâʿilâtun mefʿûlü fâʿilâtun

Bir dem elüme girse iy dōst reh-i mekānuñ
Mūy-ı sefīdi kılsam cārūb-ı āsitānuñ

Bir būseñe virürdüm didüm bu nakd-i cānı
Kim gördi miskīn olmaz didi bahāsı cānuñ

Bir noḳṭadur lebüñden kimse nişāne virmez
Mūdan incedür dirler gören şehā miyānuñ

Ebrū kemānuñ iy dōst ġāyet de berk kemāndur
Rüstem daḫ̮ı el ursa çekmeye ol kemānuñ

Āh eylesem Muḥibbī çeşmüm tolar nem ile
Budur ezel nem eyler ḫ̮āṣiyyet-i dāmānuñ
NO-78b

1771. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Eyleyen cānā muʿaṭṭar dehri būyuñdur senüñ
Tūtiyā bu gözlerüme ḫ̮āk-i kūyuñdur senüñ

Mürde iken bu göñül vaṣluñı eyler ārzū
Baña sermāye ḥayāt ümmīd-i rūyuñdur senüñ

Cilve kıl meydān-ı ḥüsn içre semend-i nāz-ıla
Söylenen dillerde şimdi güft ü gūyuñdur senüñ

Göñlümüñ tevseni dutılmaz iken zencīr ile
Bende çeküp rām iden zülfüñde mūyuñdur senüñ

Yüzüñi zülf-ile örtme olmasun ẓulmet cihān
ʿĀlemi kılan münevver çünki rūyuñdur senüñ

Bu Muḥibbī anuñ içün saña virmişdür göñül
ʿĀşıḳ öldürmek günehsüz eski ḫūyuñdur senüñ
NO-78b

1772. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kaʿbe'dür kūyuñ senüñ ʿuşşāḳ ḳurbān eylemek
Ḫayra girmekdür anuñ derdine dermān eylemek

Şemʿe cānını yaḳar ʿāşıḳ hemān pervānedür
Bülbüle sunıldı ancak āh u nālān eylemek

Bī-günehdür kanını yirlere dökme ʿāşıḳuñ
Nev-civānsın dōstum lāyıḳ mıdur kan eylemek

Bundan özge yok ḳarārum uşbu fānī dünyede
Āsitānuña varup kendümi ḳerbān eylemek

Bu Muḥibbī'den gelür cürm ü ḫaṭā her ṣubḥ u şām
Şānuña düşer senüñ luṭf-ıla iḥsān eylemek
NO-79a

1773. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Çekesin iy dil niçe cevrin ḳad-i dil-cūlaruñ
Ya niçe bir aka iy dīde gözüñden sularuñ

Girçek imiş dirler idi kan ider cānā seni
Öldürür ʿāşıḳları lā-büd senüñ bu ḫūlaruñ

Genc-i ḥüsnüñde meger siḥr eyledi sāḥir gözüñ
Zülfüñi gösterür ejder mār itdi mūlaruñ

Leylī zülfüñ bildüm mecnūn ider āḫir beni
İdesin zencīr bārī boynuma gīsūlaruñ

Zinde eyle bir cevāb ile yine dil mürdesin
Ḥoḳḳa-i laʿl içre vardur saklu dārūlaruñ

Sakın aldanma cihāna bir gün eylersin sükūn
Niçeye dek arturursın hāy-ıla bu hūlaruñ

Umar-ıdum gele idüñ iy göñül inṣāfa sen
Görürem artar senüñ günden güne ārzūlaruñ

İy ṭabīb-i dil Muḥibbī key ölümlü ḫastadur
Gerçi kim bī-ḥad kapuñda var senüñ sayrularuñ
NO-79b

1774. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Varılmaz kūyuña rāhum olup teng
Zevādum yok yol uzak merkebüm leng

Dil-i żaʿfumı gel itmeñ melāmet
Revā degül atasız şīşeye seng

Göñül koñ iñlesün ġam meclisinde
Yaşum tārına itdüm ķāmetüm çeng

Ruḥum zerd idi āhum āteşinden
Gözüm yaşından oldı şimdi gül-reng

Muḥibbī şāh-ı ġam dil kişverini
Alur yok ṣulḥ ne ḫod ṭāķat-ı ceng
NO-79b

1775. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Su'ālüme cevāba agızuñ berk
Dönüp var mı dehānuñda olup şek

İdüp zülfüñi ag u dāne ḫālüñ
Dutıldı murġ idi dil gerçi zīrek

Yüzüñle zülfün dāyim hemīşe
Ola ṣubḥuñ saʿīd şāmuñ mübārek

Cefā vü cevri yazduñ levḥ-i dilde
Vefā ḥarfini anda eyledüñ ḥakk[1532]

[1532] Gazelin bu beytinden sonra şiirin vezni ile aynı vezinde olmayan
Cürʿa-i cām-ı lebüñden ẓāhir ola derd-i dil
Bildürür çün herkesüñ aḥvālini meydür meḥek

Göñlümüñ mezraʿını nāḫun ile itdüm nadas
Ġayrı yire gel cefā toḫmını ekme anda ek
şeklinde, muhtemelen başka bir gazelin parçaları olan iki beyit yer almaktadır.

Muḥibbī derdmendüñ bu du'āsı
Ḳabūl ide du'āmı Ḥaḳ tebārek
NO-80a

1776. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Gösterüp gün yüzini ol itdi bu 'aḳlumı deng
Soñradan cevr ü cefālar ile geçdi dürlü reng

Çeşm-i cellādı elinden kim anuñ cān kurtara
Çünki ebrūsı kemān elde ola ġamze ḫadeng

Vādī-i hicre düşen irişmedi pāyānına
Kimisi cāndan geçüp kimi olup vādīde leng

Kaça mı cevr ü cefādan seni cān-ıla seven
Yüzini döndürmeye cevrüñle yagsa başa seng

İy Muḥibbī bāġa var ṣun'-ı Ḫudā'ya ḳıl naẓar
Sāyesini gösterür her bir agaç naṭ'-ı peleng
NO-80b

1777. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Yaşum oldugıçun ḫaddüñle hem-reng
Cefādan yagdurursıñ başuma seng

Dutaram ben anı dürc-i cevāhir
Tola peykānuñ-ıla sīne-i teng

Ko zāhid itme 'ışḳ ehlin melāmet
Hīç 'āşıḳ gözleye mi nām-ıla neng

Getür sāḳī şarāb-ı erġuvānı
Ġam-ıla oldı dil āyīnesi jeng

Añup ḫaddin Muḥibbī nāle kılsañ
İder gülşende bülbül saña āheng
NO-80b

1778. Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

Nāz-ıla didi ol ṣanem baña giriftārı kimüñ
Ben 'āşıḳam didüm saña ammā da sen yārı kimüñ

Gül ḫaddine karşu anuñ şol deñlü kıldum nāleler
Gūşına alup dimedi bu āh u bu zārī kimüñ

Gördüm ki genc-i ḥüsnine zülfin[i] itmiş pāsbān
Didüm eger ejder ola bu nevʿe yok mārı kimüñ

Vīrāne gönlümi görüp ḳaṣd itmedüñ taʿmīrine
Bilmem didüm iy seng-dil bārī de miʿmārı kimüñ

Didüm Muḥibbī ṣubḥa dek bu gözlerüm yılduz sayar
Didi ki hergiz görmedüm bu vech-i bīdārī kimüñ
NO-81a

1779. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Dāyimā gelmese iy yār dile derd ile ġamuñ
Dir idüm ẕerre ḳadar görmedüm iy dōst keremüñ

İtdi vīrāne gelüp şehr-i dili ġam sipehi
Cümle tārāc hemān ḳaldı firāḳ-ı elemüñ

Yazulu idi bu dil levḥine ʿışḳuñ raḳamı
Yog-ıdı nām u nişānı daḫı levḥ ü ḳalemüñ

Eyleyem nāle vü feryād düşüp vādilere
Ġayrılar ide ṭavāf ger ḥarem-i muḥteremüñ

Āteş-i āh diküp şuʿlesin eflāke çıkar
Meh ü ḫurşīde müşābih ola tā ki ʿalemüñ

Dökmedi dem gözden Muḥibbī gördi çeşmüm ḥālümi
Didüm artsun müstedām ol eksük olmasun demüñ[1533]
NO-81b

1780. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Ḫaber virmedi bir kimse nişānuñ
Daḫı bilinmedi hergiz mekānuñ

Ne ol kimseye kimse aña beñzer
Dilā vaṣfında ḳāṣırdur zebānuñ

Hemān "kün" didi oldı cümle ʿālem
Kamu baḥr-ıla ber ṣunʿıdur anuñ

[1533] Gazelin bu beytinin vezni diger beyitlerinden farklılık gösterir.

Dinür su vü hevānuñ rengi yokdur
Yaratdı ol bilür rengin hevānuñ

Günāhuñ añ [u] iy dil eyle zārī
Ko çıksun göklere āh u fiġānuñ

Muḥibbī her nefesde şükrüñ artur
Var-ımış bir nefes daḫı zamānuñ
NO- 232b

1781. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

Dil āteş-ile yanalıdan oldı sīne çāk
Gökler yüzine itdi ʿurūc āh-ı derdnāk

Bīmāruñam ʿışḳuñ ile eylegil ʿilāc
Üftāde olup olmışam uş bister-i helāk

Gülşende şehā būyuñ alaldan gül [ü] ġonca
Gör farḳ ile cāme niçe eylediler çāk

Reftār idesin ṣayd ola saña niçe diller
Güftār idesin deng ola her sözüñe idrāk

Ġālib-i şevḳem Muḥibbī ʿışḳı mestūr eyleme
Olayım şimden girü mest dişünler cāme çāk[1534]
NO-232b

1782. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Lebüñe mīm diyen gördi mi bilsem dehenüñ
Ya işiddi mi ola nāz-ıla bir kez suḫenüñ

Çeşm ü zülf ü dehenüñ ʿilm-i ledün oldı meger
İtmedi kimse beyān müşkilini uşbu fenüñ

Lebüñ añdukça dinür şiʿrüme iy dōst melīḥ
Her bir elfāẓuma tañ mı dine şekker-şikenüñ

Ser-nigūn ola göreyim çeh-i bābil çü ḳalem
Bilmeye ḳadrini ger ẕerrece çāh-ı ẕeḳanuñ

İy Muḥibbī kim okursa diye şiʿrüñe ḥasen
Kalmaya ḳıymeti şimden girü şiʿr-i Ḥasen'üñ
NO-233a

[1534] Bu beytin vezni diğerlerinden farklıdır.

1783. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Şehbāz göñlümi dutup şehā rām eyledüñ
Künde takup ayagına zülf-ile dām eyledüñ

Zülfüñüñ zencīrine çekdüñ dil-i dīvāneyi
Virdüñ aña laḳab mecnūn diyü nām eyledüñ

Rūze-i hicr içre nāgāh ol hilāl ebrūların
Gördüñ iy dil şükrüñ artur tāze bayram eyledüñ

Geşt kılduñ berr ü baḥrı eyleyüp bī-ḥad sefer
Geldüñ āḫir kūy-ı cānān içre ārām eyledüñ

İstedi vaṣluñ Muḥibbī aña yüz göstermeyüp
N'eyledüñse eyledüñ sen anı bī-ḳām eyledüñ
NO-233a

1784. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Degül eksük şehā dilden senüñ bu zaḫm-ı peykānuñ
Anuñçün ḫūna ġarḳ olmış-durur her laḥẓa dāmānuñ

Lebüñden bir cevāb almak bu göñlüm istemez hergiz
Nigārā korkaram raḫne ola la'li Bedaḫşān'uñ

Şu deñlü teşne olmışdur dehān u sīnem iy dilber
Tevaḳḳu' iderem göster baña çāh-ı zenaḫdānuñ

Nigārā Ka'be kūyuña varan 'āşıḳlaruñ cem' it
Gel eyle cümlesin bismil ḳabūl ola ta ḳurbānuñ

Muḥibbī naẓm-ı dil-sūzuñ olaldan Ḫusrev'e mānend
Okınmaz oldı kalmadı revācı şi'r-i Selmān'uñ
NO-233b

1785. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

'Ārıżın 'arż itmege bir ruḫları meh-rū gerek
Çeşm [ü] tīri ḥāżır olmış elde ya ebrū gerek

Dāgıla dil lāle-veş her laḥẓa her dem yanmada
Çekmege zülfi ġamın bir sünbül-i müşg-bū gerek

Kūh-ı ʿışḳı kesmege her bir kesi ḳādir degül
Tīşeyi elden komaz Ferhād-veş bāzū gerek

Çeşm tīr-i belā ebrūları ḳavs-i fiten
Göñlüm almaga çünīn çeşm ü çünān ebrū gerek

Bülbül ile iki üleşdük Muḥibbī gülşeni
Baña bir serv-i sehī aña gül-i ḫod-rū gerek
NO-234a

1786. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Olmasaydı iy ṣanem ḳavs-i ḳażā ebrūlaruñ
Oldı anuñçun ʿāşıḳa tīr-i belā ebrūlaruñ

Kākülüñ cān u dil baglamış iken bend bend
Tīr ile açdı anı müşkil-güşā ebrūlaruñ

Sīnemüñ pūtesine biñ nāvek atsañ ḳaṣd-ıla
İrer nişāna cümlesi itmez ḫaṭā ebrūlaruñ

Ḳıble idindi ehl-i ʿışḳ cān-ıla ḥüsnüñ cāmiʿin
Miḥrāb lāzımdur aña olsa revā ebrūlaruñ

Atup cefā tīr[i] ile itdi Muḥibbī'yi helāk
Ḳātil mi dinür olmasa ehl-i vefā ebrūlaruñ
NO-234a

1787. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

İy göñül ʿışḳ-ıla bu bagrumı pür-ḫūn itdüñ
Ol sebebdendür ki gözüm yaşını gülgūn itdüñ

Göreyim seni iy dil oda yanup yakılasın
Düşürüp derd ü belāyā beni maġbūn itdüñ

Gösterelden berü zülfeynüñi iy leylī ḫırām
Beni zencīr ile baglamalu mecnūn itdüñ

Kaʿbe kūyuña yüzüm sürmege farż oldı baña
Çün gözüm yaşını sīm ü yüzüm[i] altun itdüñ

Ḫalḳuñ kimini mey-ḫōr u ḫarābātī kılup
Kimini zühd-ile taḳvā ile Ẕü'n-nūn itdüñ

Sen perī-rūyı görüp geldi Muḥibbī'ye cünūn
Āh günden güne ḥālümi digergūn itdüñ
NO-264a

1788. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Egerçi rūşen-i rūza dimişlerdür ʿarabdan yig
Tażarruʿ itmege ʿāşıḳ olur mı aña şebden yig

Gözüm yaşın şarāb idüp göñülden nāleler kılsam
Degül mi meclis-i ġamda bular ʿiyş ü ṭarabdan yig

Yüri bir ṣanʿatı tekmīl idüp olup ḫarābātī
Kemāl ehli gedā-y-ısa olur ʿālī-nesebden yig

N'ola rengīn ise şiʿrüm selef şiʿrine daḫl itme
Dimişler ʿālem içinde bulınmaz hīç edebden yig

Ḫaṭāsı çok Muḥibbī'nüñ muḳırdur eylemez inḳār
Bi-ḥamdillāh dutar şāhum ʿaṭāsını ġażabdan yig
NO-264a

1789. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Defter itdi bu cihān ḫalḳını ḫaṭṭāṭ-ı felek
Yazmadı meh-rūlar içre saña beñzer bir melek

Gözlerüm yaşı benüm artar Furāt u Dicle'den
Anuñ içün götürür cismümi mānend-i kelek

Şöyle tagıtdı cihāna ḫākümi āhum yili
Bulmaya bir ẕerresin çarḫ eline alsa elek

Bī-güneh cellād çeşmi kanumı dökmek diler
Hey müsülmānlar meded eyleñ o ḫūnīden dilek

Kapuña varsa Muḥibbī cānı pīşkeş iletür
El öpülmez çünki şehler kapusında bī-bilek
BY-69a

1790. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ruḫlaruñdan tā ʿayān[1535] oldı gülistānuñ senüñ
Olmışam bülbül gibi āh[1536] zār u giryānuñ senüñ

[1535] tā ʿayān: bāġbān Ü3
[1536] āh: ben S1, T

Ḥüsn meydānına geldüñ çünki iy çābük süvār
Başumı top eyle oldı zülf-i çevgānuñ senüñ

Āfitāb-ı ḥüsn andan her seḥer ṭāliʿ[1537] olur
Maṭlaʿ-ı ḫurşīddür gūyā girībānuñ senüñ

Zülf-i zencīrüñ görüp oldum anuñ dīvānesi
Beni mecnūn itdi bu zülf-i perīşānuñ senüñ[1538]

Kurtaram sanma elümden kim alur dāmānuñı
Rūz-ı maḥşer bulına destümde dāmānuñ senüñ

Ger müyesser olsa itsem kūyuñı bir kez ṭavāf
Cān u dilden olayım iy dōst ḳurbānuñ senüñ

Ser kaçurmaz[1539] bu Muḥibbī her ne kim ḥükm eyleseñ
Tīġuña teslīm ider boynını fermānuñ senüñ
Ü3-151a, BY-69b, S1-85a, H1-70a, T-102b

1791. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Ser-i kūyuñda gözüm yaşı ṭolı āb gerek
Anı akıtmaġa da dil gibi dōlāb gerek

Bezm-i ġamda gīceler ṣubḥa dek ʿiyş eylemege
Dil kebāb oldı yaşum daḫı mey-i nāb gerek

ʿĀrıżuñ şevḳıne varur ḫaṭuñı görmege dil
Şeb-i ẓulmetde çemen seyrine mehtāb gerek

Baḥr-ı eşkümde göñül zevraḳı girdāba düşer
Getüre çarḫa anı göz gibi girdāb gerek [1540]

Çünki ʿışḳ baḥrını cūşa getürür ṣarṣar-ı ġam
Yir yirin kelle-i ʿuşşāḳ aña ḥabāb gerek

Her yaña ḳādir ola çekmege eşküm sipehin
Gözlerüm gibi aña bir şeh-i dārāb gerek

Dil okurken ḫaṭuñı zülf-ile ḫālüñ göricek
Didi lā-büd o ḫaṭa noḳṭa vü iʿrāb gerek

[1537] ṭāliʿ: tulūʿ Ü3, BY
[1538] 4 ve 6. beyitler Ü3, S1, H1 ve T'de yoktur.
[1539] ser kaçurmaz: yüz çevürmez Ü3, S1, H1, T
[1540] 4, 5, 6 ve 7. beyitler Ü3'te yoktur. Bu beyitlerden sonuncusu S1, H1 ve T'de vardır.

Sakla ṣoḥbet edebin bakma nigāruñ yüzine
Çünki ʿālemde hemān kişiye ādāb gerek

Düşde görse yüzüñi ola Muḥibbī ḳāniʿ
Kanı ṭāliʿ seni görmege göze ḫᵛāb gerek
Ü3-150a, BY-69b, S1-86b, H1-71a, T-103b

1792. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Baña düşer āh idüp yaşumı bārān eylemek
Saña lāyıḳdur gelüp gül gibi ḫandān eylemek

Çeşm-i cellāduñ eline tīġ alup kanlar döker
Zülfüñüñ kim pīşesi diller perīşān eylemek

Dil ṭabībisin lebüñden n'ola umsam bir cevāb
Saña āsāndur benüm derdüme dermān eylemek

Ḫilʿat-i vaṣluñı geydür tek baña āsān gelür
Ten libāsın terk idüp bu cānı ʿüryān eylemek

Kaʿbe'dür kūyı Muḥibbī eyledüñ çünki ṭavāf
Ḥācı olduñ farżdur cānuñı ḳurbān eylemek
Ü3-150ak, BY-70a, S1-88b, H1-72b, T-104a

1793. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Göreyim girye ile yaşı çok olsun gözümüñ
Zerd levḥini görüp itdi münaḳḳaş yüzümüñ

Seng-i cevr-ile dögüp beni eger ḫāk ide yār
Küḥl içün kapuşalar ehl-i muḥabbet tozumuñ

Derd-i dil ḥālini taḳrīre şürūʿ eyledüm āh
Korkaram oda yaka sūz-ı cihānı sözümüñ

Bir gice olmadum ol māha muḳārin n'ideyim
Naḥs imiş katı sitāresi meger yılduzumuñ

Şeb-i hicrüñde nedür ḥāl-i Muḥibbī dir iseñ
Āh u vāh-ıla geçer her gicesi gündüzümüñ
Ü3-147a, BY-70b, S1-84a, H1-69a, T-101b

1794. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿIşḳına biñ dāġ yakdum sīneme bir mehveşüñ
Çekmege derd ü belā iy dil bulınmaz beñdeşüñ

Olmış[1541] iken ʿışḳa n'idem[1542] eşk-i bī-pāyāna ġarḳ
Kim görüpdür āb-ıla cemʿ oldugını āteşüñ

Raḥm idersin ḥālüme añdukça aglarsın müdām
Müstedām ol müstedām ol iy gözüm aksun yaşuñ

Görmedüm ʿālmede hergiz kalmadı ehl-i vefā
Bir zamāndur kanın içer şimdi kardaş kardaşuñ

Şol ḳadar çekdi Muḥibbī miḥnet ü derd ü ġamı
Kalmadı ẕerre mecāli āh ol miḥnet-keşüñ
Ü3-147a, BY-70b, S1-84b, H1-69b, T-101b

1795. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bezm-i ġamda göz yaşı dāyim şarāb olmak gerek
Cān u dil ol meclise yanup kebāb olmak gerek

Eyler iseñ ārzū sen genc-i vaṣl-ı dilberi
Göñlüñi vīrāne ḳılup ya ḫarāb olmak gerek[1543]

Tāb-ı mülden gül gül olsa ʿārıżını dir gören
Ābdan āteş ʿayān āteşden āb olmak gerek

Tīġ-i ḫūn-rīzi kaçan mevc eyleye deryā gibi
Kelle-i ʿuşşāḳdan bī-ḥad ḥabāb olmak gerek

İster iseñ esb-i dilber pā koya ruḫsāruña
Yolları üzre düşüp anuñ türāb olmak gerek

ʿIşḳa düşdüm çünki yok bu varṭadan baña ḫalāṣ
Baḥr-ı eşk[1544] içre Muḥibbī ġarḳ-ı āb olmak gerek

Ḳıymetin fehm eyleyüp tā kim alalar gūşına
Sözlerüñ gevher ü yā dürr-i ḫoş-āb olmak gerek
Ü3-151a, BY-71a, S1-86b, H1-71a, T-103a

[1541] olmış: yanmış Ü3, S1, H1, T
[1542] n'idem: ol dem Ü3, S1, T
[1543] 2 ve 7. beyitler Ü3, S1, H1 ve T'de yoktur.
[1544] baḥr-i eşk: baḥr-i ʿışḳ Ü3

1796. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Kaşuñı ya eyleyüp müjgānlaruñ tīr eyledüñ
Beni öldürmege iy dōst yine el-bir eyledüñ

Āh kim pā-māl idüp salduñ beni ayaklara
Yine iy ġam göñlümi yıkduñ kara yir eyledüñ

Bu gice aġyāra gösterdi meger ol meh yüzin
İy göñül tā ṣubḥ olınca āh u şeb-gīr eyledüñ

İki yirden bend itdüñ boynuma żayġam diyü
Āh-ı eşküm dakduñ iy ʿışḳ baña zencīr eyledüñ

Eşk-ile yazduñ Muḥibbī yāra gönderdüñ ġazel
Nāme-i āġazla kamu ḥāli taḳrīr eyledüñ
BY-71b

1797. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀlemi enver ḳılan cānā cemālüñdür senüñ
Noḳṭa-i dāġ-ı maḥabbet yüzde ḫālüñdür senüñ

Çeşmesār-ı āynuma geldükçe itmezsin ḳarār
İy perī zülfeyn-i gīsū perr ü bālüñdür senüñ

Ḫᵛāb u bī-dārumda görinen cemālüñ nūrıdur
Gīcede gündüzde eglencem ḫayālüñdür senüñ

Araduñ iy dil dehānıyla miyānından[1545] eṡer
Bulmaduñ ancak hemān bir ḳīl ü ḳālüñdür senüñ

Bu Muḥibbī derdmendi ḫāke yeksān eyledüñ
Anuñ içün yollaruñda pāymālüñdür senüñ
Ü3-151ak, BY-71b, S1-85a, S2-92a, H1-69b, T-102a

1798. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dil virelden bende oldum bulmadum āzādelik
Müşkil işdür dōstlar ʿāşıḳlık u üftādelik

Dime saçına dolaşdum olmadum bir dem küşād
Ya perīşān zülfine āsān mıdur dildādelik

[1545] dehānıyla miyānından: miyānıyla dehānından S1, H1

Ger cemāl-i yāri görmek ister iseñ iy göñül
Ṣāf kıl āyīne-i ḳalbüñi bulsun sādelik

Ādem olmaz ad-ıla ger ādemiyyet olmasa
Assı[1546] itmez ādeme ʿālemde merdüm-zādelik

İy Muḥibbi yig görinür çünki aṭlasdan palās
İstemezsem tañ mıdur şimden girü āmādelik[1547]
Ü3-147bk, BY-72a, S1-89a, S2-87b, H1-73a, T-105a

1799. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İşi güci ʿāşıḳuñ her laḥẓa āh olmak gerek
Bu tokuz çarḫ dūd-ı āhından siyāh olmak gerek

Tā ki ẓāhir olmak içün ʿāşıḳuñ ʿāşıḳlıgı
Ḫūn olup göz yaş her dem beñiz kāh olmak gerek

Pādişāh-ı ʿışḳ kaldursun livā-yı āhını
Her yañadan göz yaşı aña sipāh olmak gerek

Kim ki şebrevlik ider zülf-i şebinde dilberüñ
Dūd-ı āhı başına bir şeb-külāh olmak gerek

ʿArṣa-i ʿışḳ içre atmaga yine āh okların
Ya olup ḳaddi Muḥibbī'nüñ dü-tā olmak gerek
BY-72a

1800. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Öldürür ʿuşşāḳı gerçi çeşm-i fettānuñ senüñ
Ġam degül iḥyā ider lāʿl-i Bedaḫşān'uñ senüñ

Niçe pā-māl olmasun göñlüm perīşān ḥāl olup
Görürem örter yüzüñ zülf-i perīşānuñ senüñ

Top idüp meydān-ı ʿışḳ içre serin bī-iḫtiyār
Görse ʿışḳ ehli elüñde zülf-i çevgānuñ senüñ[1548]

Gerçi tīrüñ merhem olmışdur dil-i mecrūḥuma
Bir oñulmaz yaradur bu zaḫm-ı hicrānuñ senüñ

[1546] assı: fayda BY
[1547] āmādelik: emmārelik BY
[1548] Bu beyit Ü3, S1, S2, H1 ve T'de yoktur.

İy kaşı ya çekmek olurdı ölince cevrüñi[1549]
Dil uzatmasa gelüp her yaña peykānuñ senüñ

Bunca gündür ol meh-i nā-mihribānı görmedüñ
Göklere çıksa Muḥibbī tañ mı efġānuñ senüñ
Ü3-150bk, BY-72b, S1-85b, S2-91b, H1-70a, T-103b

1801. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Tolu sevdāñ-ıla başumda hevādur kākülüñ
Ḥalḳa ḥalḳa boynuma bend ü belādur kākülüñ

Sebz-i ḫaṭṭuñ ẓāhir olmış bāġ-ı ḥüsnüñde velī
Bilmedüm ʿanber mi yā müşg-i Ḫıṭā'dur kākülüñ

Diller alup[1550] her ṭaraf ʿasker yaḫuñca ġamzeler
Başuñ üzre ḫusrevā ṭuġ u livādur kākülüñ

Ġāfil olma salınur nāgāh bir gün boynuña
Zīra çokdan ʿışḳuñ-ıla mübtelādur kākülüñ

Oldı mecnūnuñ Muḥibbī iy ṣaçı leylā yine
Çek anı zencīre derdine devādur kākülüñ
Ü3-151ak, BY-73a, S1-86b, H1-70b, T-102b

1802. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gülşen içre ḫaddüñe beñzer gül-i ter görmedük
Bāġda ḳaddüñ gibi serv ü ṣanavber görmedük[1551]

Saña dirsem ben melek yāḫūd perī olur ḫaṭā
Bir muṣavver cānsın[1552] ʿālemde gözler görmedük

Gerçi meh-rūlar cefā fenninde kāmildür velī
Cümlenüñ üstādı sensin saña beñzer görmedük

Dem dem artar ḫoş çekersin miḥnet ü bār-ı ġamı
Hīç[1553] senüñ gibi dilā bir üştür-i ner görmedük[1554]

[1549] cevrüñi: derdüni S2
[1550] alup: olur BY
[1551] Bu beyit varak kaybından dolayı S1'de yoktur.
[1552] cānsın: rūḥsın Ü3
[1553] hīç: bir BY
[1554] 4 ve 7. beyitler Ü3 ve T'de yoktur.

ʿĀrıżuñ nūrını zāhid görmese olmaz ʿaceb
Caʿda sor ʿālemde dir ḫurşīd-i ḫāver görmedük

Gerçi kim Ferhād u Mecnūn añılur serdār-ı ʿışḳ
Līk anlardan Muḥibbī seni kemter görmedük

Dal maʿānī baḥrına yārāna gönder cevheri
Diyeler naẓm ehli ḥaḳḳā böyle gevher görmedük
Ü3-145b, BY-73a, S1-81a, H1-66b, T-97b

1803. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ẓulm elin uzatmasun ʿālemde yārı kimsenüñ
Cevri ʿādet itmesün yā Rab nigārı kimsenüñ[1555]

Şöyle ḫāk itdüñ beni yirden götürdi rūzigār
Göklere peyveste olmasun ġubārı kimsenüñ

Zevraḳ-ı dil āh-ıla düşdi yaşum girdābına
Olmasun böyle muḫālif rūzigārı kimsenüñ

Gīceler ḳan aglasam tā ṣubḥa dek olmaz ʿaceb
Şemʿ gibi yanmasun başında nārı kimsenüñ[1556]

Āh kim bī-çāreyem çāre bulınmaz derdüme
Böyle düşvār olmasun ʿālemde kārı kimsenüñ

Esb-i nāz üzre göricek seni iy çābük-süvār
Kalamaz elde ʿinān-ı iḫtiyārı kimsenüñ

İy saçı leylā göricek kim baña mecnūn dimez[1557]
Olıcak dīvānelıkla iştihārı kimsenüñ

Göñlümüñ bāzını saldum ol hümāy[ı] ṣayd içün
Olmaz iken ben şikār itdüm şikārı kimsenüñ

Mübtelādur derd-i ʿışḳa bu Muḥibbī rūz u şeb
Geçmesün bu nevʿ-ile leyl ü nehārı kimsenüñ
Ü3-149a, BY-73b, S1-90a, S2-88b, H1-73b, T-106a

[1555] Mısra BY’de:
Ādet itmesün cefā cevr ü şikārı kimsenüñ
şeklindedir.
[1556] 4, 7 ve 8. beyitler Ü3’te yoktur.
[1557] 7 ve 8. beyitler S1, S2, H1 ve T’de yoktur.

1804. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Dāyim olmasa eger bu dile iy yār ġamuñ
Dir-idüm şekve kılup luṭf-ıla yokdur keremüñ

Geldi ābād-ı dile çünki sipāh-ı ġam-ı 'ışḳ
Virdi cān naḳdini dil aldı belā vü elemüñ

Var-ıdı levḥ-i dil üzre yazulu ġam raḳamı
Yog-ıdı nām u nişānı daḫı levḥ ü ḳalemüñ

Der-i meyḫānede ger ola ḳadeḥ baña sifāl
Neme yarar ki çekem minnetini cām-ı Cem'üñ

Çeşm-i cellādı Muḥibbī seni ger küşte kıla
Bu sa'ādet saña pes bulına tīġında demüñ
Ü3-149a, BY-74b, S1-90b, H1-74a, T-106b

1805. Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

İy şūḫ bil ben yāruñam sen dōstdārısın kimüñ
Her vaḳt ben ġam-ḫ'āruñam sen ġam-güsārısın kimüñ

Ārāste-i bezm-i viṣāl efrūḫte çün meh cemālüñ
İy gül[1558] bu ḥüsn ü bu kemāl di[1559] nev-bahārısın kimüñ

Çekdüñ dilā derd ü elem gördüñ cefā vü derd ü ġam
Ol meh didi ṣabr it gelem sen intiẓārısın kimüñ

İy çeng nedür bezm-i ṣafā bu nāle bu āh-ıla vā
Bir kez naẓar kıl gel Ḳāf'a[1560] gör sen nigārısın kimüñ

Senüñçün iy nā-mihribān[1561] hem çü Muḥibbī nātüvān
Terk eyledüm bu yolda cān sen di ki yārısın kimüñ
Ü3-149ak, BY-74b, S1-90b, H1-74a, T-106b

1806. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Kalmadı ṣabrum bu göñlüm bī-ḳarār itsem gerek
Geh yanup geh aglayup terk-i diyār itsem gerek

[1558] iy gül: sende S1, H1, T
[1559] di: sen Ü3, BY
[1560] bir kez naẓar kıl gel Ḳāf'a: bir kere gel gözlemege S1, H1: bir kerre gel gözle Ḳaf'a T
[1561] nā-mihribān: ārām-ı cān S1, H1, T

Niçeye dek saklayam sīnemde ʿışḳuñ āteşin
Bir gün āhumla anı ben āşikār itsem gerek

Çünki gelmezsin eşedd oldı ölümden intiẓār
Bāri öldür niçeye dek intiẓār itsem gerek

Yāra didüm şemʿ yakar her gice pervānesin
Didi bunda yime ġam ʿuşşāḳ[ı] nār itsem gerek

Umaram fetḥ ola āḫir baña göñli ḳalʿası
Top-ı āhumla anı varup ḥasār itsem gerek

Çünki togrıldı gelür dil şehrine sulṭān-ı ġam
Gözlerümden pāyına dürler nis̱ār itsem gerek

Gülşen-i ḥüsnine karşu giceler bülbül gibi
Tā seḥer nālān oluban āh u zār itsem gerek

İy Muḥibbī olalı başum baña kūh-ı belā
İki ʿaynumı aña iki bıñar itsem gerek

Naḫl-ı dilden d[ir]şü[rü]p her dem maʿān[ī] meyvesin
Sözlerümle şiʿrümi ben ābdār itsem gerek
BY-75a

1807. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Zülfi sevdāsını al başa belā ister iseñ
Sīneñi çāk idegör derde devā ister iseñ

İy Ḫalīl'üm dürişüp Kaʿbe'yi yapmakdan ise
Yap göñül ḫānesini beyt-i Ḫudā ister iseñ

Borcum olsun yolına cānı[1562] virem dimiş idüñ
Kıl edā borcı dilā vaʿde vefā ister iseñ

Naḳd-i cānā alayın būseyi didüm didi yār
Rāyegān girmez ele aña bahā ister iseñ

İy Muḥibbī yolına cānı revān it su gibi
Bir boyı serv-i sehī māh-liḳā ister iseñ
Ü3-146bk, BY-76a, S1-83b, H1-69a, T-101a

[1562] cānı: -BY

1808. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Zülfine dil baglayan elbette ol şeydā gerek
Terk idüp nāmūs u ʿārı ʿāleme rüsvā gerek

Boynuma ayaguma zencīr olupdur göz yaşı
Olmışam dīvāne baña bend-i ser-tā-pā gerek

Kelle-i ʿuşşāḳdan yapa ne tañ ḳaṣr u sarāy
Ḫūn-ı merdümden güzeller çünki bī-pervā gerek

Kangı bī-dildür görüp zülfüñi ber-dār olmaya
Ehl-i ʿışḳuñ dōstum pes himmeti bālā gerek

Jeng-i ġam dutdı Muḥibbī göñlümüñ āyīnesin
Anı ṣāfī kılmaga elde mey-i ṣahbā gerek
BY-76a

1809. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Geçdi sīnemden öte iy kaşı ya tīrüñ senüñ
Başumı top itdi āḫir geldi şemşīrüñ senüñ

Zülfinüñ bendine çekdi göñlümüñ dīvānesin
Didi miskīn ġam yime zülf oldı zencīrüñ senüñ

Dūd-ı āhum başuma olalı murġ-ı āşiyān
Yazılur mecnūn diyü her yirde taṣvīrüñ senüñ

Kaʿbe'dür kūy[ı] nigāruñ cān[ı] ḳurbān idegör
Key saʿādetdür olursa ölecek yirüñ senüñ

Eyledüñ sīnem çerāġın yakmaga çün dil fitīl
Şöyle bil şimden girü od olısar yirüñ senüñ

İy Muḥibbī āh idüp göz yaşını ḫarc eyleme
Yār āhen-ḳalb ola olur mı te'ṡīrüñ senüñ
BY-76b

1810. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Şemʿ-veş her meclise varmasa cānānuñ senüñ
Gīceler yanmazdı iy dil ṣubḥa dek cānuñ senüñ

Buldı göñlüm düzdini kūyuñda zülfüñ bend idüp
Ḥabse saldı āḫirī çāh-ı zenaḫdānuñ senüñ

Bugün öldürem seni dirdüñ komayam yarına
Āh kim bildüm yok imiş ʿahd ü peymānuñ senüñ

Yārdan hercāyīlık resmini ögrendi meger
Her gice meclis gezer eşʿār u dīvānuñ senüñ

Gāh cevr ü geh cefā kılsañ eyā sulṭān-ı ḥüsn
Bu Muḥibbī cān u dilden[1563] bende-fermānuñ[1564] senüñ
Ü3-150bk, BY-77a, S1-85b, H1-70a, T-103b

1811. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

ʿĀrıżuñ ʿarż eyleyüp baña ʿaceb āl eyledüñ
Dagıdup ṣabr-ıla ʿaḳlum beni bed-ḥāl eyledüñ

Çeşm-i mestüñ ragbet eyler ehl-i ʿışḳuñ ḳatline
Bilmezem[1565] n'olduñ baña geldüñ de ihmāl eyledüñ

Āteş-i hicrāna yakduñ ʿāḳıbet ben ʿāşıḳı
Ḫāliṣ itdüñ gıll ü gışdan zer gibi ḳāl eyledüñ

Göz karasın ḥall idüp beñzer ki yazduñ nāmeyi
Görmege dildārı bu nevʿ-ile irsāl eyledüñ

Rāh-ı ʿışḳuñda bilür misin Muḥibbī'yi şehā[1566]
Derdmend itdüñ ser-i kūyuñda abdāl eyledüñ
Ü3-148bk, BY-77a, S1-90a, H1-73b, T-106a

1812. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İy göñül hercāyidür gün gibi cānānuñ senüñ
Göklere ire ʿaceb mi āh u efġānuñ senüñ

Tañ mıdur zülfüñ görüp ḥālüm perīşān oldugı
Dil perīşān eylemekdür çün perīşānuñ senüñ

Āh kim bu ġam elinden olımazsın sen ḫalāṣ
Şöyle muḥkem dutdı iy dil çün girībānuñ senüñ

[1563] cān u dilden: cāndan oldı S1, H1, T
[1564] bende-fermānuñ: ʿabd-i fermānuñ Ü3, S1, H1, T
[1565] bilmezem: bilmedüm T
[1566] Muḥibbī'yi şehā: Muḥibbī tenhā BY

La'lini agzuma aldum dil feraḥ olup didi
Sakın agzuñdan çıkarma kim çıkar cānuñ senüñ

İy ṣanem dutdı Muḥibbī 'ışḳ-ıla dāmānuñı
Kesseler elüm kalur destümde dāmānuñ senüñ
Ü3-144ak, M-41a

1813. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Güllere ḫaclet düşer ger seyr-i gülzār eyleseñ
Serve raġbet mi kalur nāz-ıla reftār eyleseñ

Derdüme çün la'l-i dilberdür devādan çek elüñ
İy ṭabībā derdüm artar baña tīmār eyleseñ

Cān virem Ferhād-veş ḥer dem leb-i şīrīnüñe
Yañılup sehv-ile cānā būse iḳrār eyleseñ

Gün yüzine bakmayaydum muṣḥaf-ı ḥüsnüñ ḥaḳı
Bir naẓar ger pertev-i ḥüsnüñi iẓhār eyleseñ

Bakmasañ 'āşıḳlara çünki güzeller şāhısın
Pādişehsin tañ degül dervīşden 'ār eyleseñ

Yiridür çün saña uydı iy gönül oldı maḥal
Dü cihānı bu Muḥibbī başına dar eyleseñ
Ü3-144b, M-41a

1814. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Kim ki bilmek dilese ḥālini bu maḥzūnuñ
Diñlesün ḳıṣṣa-i Ferhād-ıla ol Mecnūn'uñ

Āteş-i hicre yanup yakılan oldur 'āşıḳ
Ḳıymeti artuk olur ḳāl olıcak altunuñ

Gözlerüm yaşı ile 'ālemi gülgūn itdüm
Var-ısa ṭāġ-ı cigerdür başı ol sunuñ[1567]

Pādşāh-ı dü cihāndur aña dirsem lāyıḳ
'Işḳ kitābını oku ḥālini bil Mecnūn'uñ

Ẕerre-veş āhum-ıla 'ālemi biñ kez tolanur
Görmedüm gün yüzini āh ben ol meh-rūnuñ

[1567] sunuñ: suyuñ H1

Bu Muḥibbī kuluñı sürme kapuñdan kerem it
Niçe bir çekdüresin ṭaʿnını her bir dūnuñ
Ü3-148a, M-41b, S1-92b, H1-75a, T-109a

1815. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zülfüñi ḫalḳa kılup dil almaga dām eyledüñ
Dāne ḫālüñi döküp dil murġını rām eyledüñ

Leylī zülfüñ ḥasretiyle düşeli ṣaḥrālara
Sen beni Mecnūn gibi rüsvā vü bed-nām eyledüñ

Zülfüñi göstermeyüp ḥālüm perīşān eyleyüp
Gün yüzüñden dūr idüp ṣubḥum benüm şām eyledüñ

Ẓulm idüp ben ʿāşıḳa kūyuñda kılduñ çok cefā
Ġayrılar vardukça cānā luṭfuñı ʿām eyledüñ

Bend-i zülfüñden Muḥibbī olısar mı hīç ḫalāṣ
Ḫalḳa ḫalḳa kākülüñden aña çün dām eyledüñ
Ü3-143a, M-42a

1816. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

N'ola dirsem saña ʿömrüm n'içün dün gīce gelmedüñ
Vefāsuzsın benüm ʿömrüm n'içün dün gīce gelmedüñ

Elā iy ḫūblaruñ şāhı severem seni vallāhi
Severseñ sen de Allāh'ı n'içün dün gīce gelmedüñ

Beni sen derdnāk itdüñ vücūdum küllī ḫāk itdüñ
Beni vallāh helāk itdüñ n'içün dün gīce gelmedüñ

Ezelden olmışam ʿāşıḳ yüzüñe gün disem lāyıḳ
Ki sen ʿAẕrā vü ben Vāmıḳ n'içün dün gīce gelmedüñ

Firāḳ odı-y-ıla yandum meded iy lebleri ḳandüm
Seni ben yār ola sandum n'içün dün gīce gelmedüñ

Gözümüñ yaşıdur Ceyḫūn olupdur cān u dil pür ḫūn[1568]
Beni sen eyledüñ mecnūn n'içün dün gīce gelmedüñ

İçürdüñ ʿālemüñ zehrin akıtduñ gözlerüm nehrin
Ḫarāb itdüñ göñül şehrin n'içün dün gīce gelmedüñ

[1568] Varak kaybından dolayı gazelin bundan sonraki beş mısraı M'de yoktur.

Görelden ol gözi kaşı Muḥibbī'nüñ akar yaşı
Komışdur yoluña başı n'içün dün gīce gelmedüñ
Ü3-141a, M-42b

1817. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

İy kaşı ya kirpügi ok ne 'aceb āl eyledüñ
Yüregüm ṣadpāre kılduñ ḳaddümi dāl eyledüñ[1569]

Ḳaṣd-i ruḫsār itdi dil düşdi eñegüñ çāhına
Dōstum çıkarmaga zülfüñi çengāl eyledüñ

Çīn idüben kaşlaruñ alduñ ḳarār u ṣabrumı
Gül ruḫuñ üstine çün sen zülfüñi dāl eyledüñ

Hicr-ile yanup cān u dil kül oldı cismüm ser-te-ser
Rūy-ı zerdümi benüm yaşumla sen al eyledüñ

'Işḳuñ içinde Muḥibbī ġıll u ġışdan pāk olup
Pūte-i hicrān içinde anı sen ḳāl eyledüñ
Ü3-142bk, M-43a

1818. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Bagrumı ḫūn itdi ḥasret 'azm-i yār itsem gerek
Gözlerüm gevherlerin yāra nisār itsem gerek

Gün gibi rūşen degül midür anı çok sevdügüm
Sırr-ı 'ışḳı saklamayup āşikār itsem gerek

Her kişi çün bir kemāl ile bulupdur iftiḫār
Ben güzeller sevmek ile iftiḫār itsem gerek

Gülşen-i ḥüsninde yāruñ gīceler tā ṣubḥa dek[1570]
Bülbül-i şūrīde gibi āh u zār itsem gerek

Bend olup dām-ı belāya hicr elinden niçe gün
Furṣat el virdi hemān 'azm-i nigār itsem gerek

Dir-imiş kılsun fidā yoluma cümle varını
Cān-ısa daḫı Muḥibbī pes ne var itsem gerek
M-44a, MN-2482, PB-4432

[1569] Şiirin ilk mısraı varak kaybından dolayı M'de yoktur.
[1570] Şiirin buradan önceki kısmı kaybolan varaklar sebebiyle M'de yoktur. İlk üç beyit MN ve PB'den tamalanmıştır.

1819. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İy güzeller şāhı gördüñ ẓulmumı dād itmedüñ
Bu ḫarāb olmış göñül şehrini ābād itmedüñ

Dil ḫayālüñ taḫtgāhı olmış-iken dōstum
Kendü mülküñ tārumār itdüñ eyü ad itmedüñ

Ḫusrevā şīrīn lebüñ yādına Ferhād olmışam
Kūh-ı ġamda ben ġarībi bir nefes şād itmedüñ

Göñlümi mücrim diyü dakduñ belā zencīrine
Ḥamdü-lillāh kulluguñdan daḫı āzād itmedüñ

Vādī-i ġamda Muḥibbī çekse cevrüñi ne tañ
Cevrüñi çekmege cānā kimi muʿtād itmedüñ
Ü3-144a, M-44a

1820. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İy göñül çün ʿāşıḳ olduñ ḫasta ḥāl olmak gerek
Bu cihānda ʿışḳuña fikr-i muḥāl olmak gerek

Dil-rübālar cevr iderse kaçma cevrinden göñül
Sevdügi yolında kişi pāy-māl olmak gerek

Vaṣlı çün olmaz müyesser cevrini çekmek gerek
Māh-rūlar mübtelāsı pāy-māl olmak gerek

Hicr-i dilberden yanardum içmeseydüm ben müdām
Elde olan dāyimā cām-ı zülāl olmak gerek

İy Muḥibbī zühd-ile yāruñ ele girmez senüñ
Ḫāneḳahdan deyre iy dil intiḳāl olmak gerek
M-44b

1821. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Vefāsın görmedüm devr-i zamānuñ
Cefāsın çekmişem döyince anuñ

Felek cevri elinden yandı bagruñ
Kimesne diñlemez āh u fiġānuñ

Müyesser olmadı çün vuṣlat-ı yār
Baña[1571] ne fāyide durmakda cānuñ

[1571] baña: saña Ü3

Utanmaz ḫırḳasından ṣūfī miskīn
Bize yok yire gör ṭaʿnını anuñ

Muḥibbī yolına terk eyle cānuñ
Ele girmezse ol rūḥ-ı revānuñ
Ü3-142b, M-44b

1822. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Hey ne şīrīndür şehā lāʿl-i şeker-rīzüñ senüñ
ʿĀleme fitne virür zülf-i dil-āvīzüñ senüñ

Ġam mı var ʿālem içinde çekmedüm ben mübtelā
Sīne mi var delmedi şol ġamze-i tīrüñ senüñ

Dūzaḫ u nār-ıla zāhid ʿāşıḳı ḳorḳutma kim
Dūzaḫa iltür seni āḫir bu perhīzüñ senüñ

Her kaçan meydān-ı ḥüsne gelseñ iy Yūsuf-cemāl
Başumı top idiser ol zülf-i şebdīzüñ senüñ

Çün dutışduñ nār-ı ʿışḳa iy Muḥibbī ser-te-ser
Oda yaka ʿālemi āh-ı seḥer-ḫīzüñ senüñ
Ü3-143ak, M-45a

1823. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Niçe bir gūş idelüm ṭaʿnını her bir dūnuñ
Sun berü nūş idelüm sāḳī mey-i gülgūnuñ

Kūh-ı ġamda ne bilür derd ü belā çekdügümi
Bister-i gülde yatan ḥālini bu maḥzūnuñ

Gözlerüm yaşı akup ʿālemi pür-ḫūn itse
Tañ[1572] degül dāġ-ı cigerdür başı sunuñ

ʿIşḳ mihri sīnede mühr-i Süleymān olmasa
Vaḥşiler ḥükmine rām olmaz-ıdı Mecnūn'uñ[1573]

Ẕerre-veş tolaşuban gün yüzi şevḳıne göñül
Cān vire irmeye mihrine[1574] o meh-rūnuñ

[1572] tañ: ġam Ü3
[1573] Bu beyit Ü3'te yoktur.
[1574] mihrine: vaṣlına Ü3

Dil-i bīmār-ı Muḥibbī'ye şifā itmeyesin
İy ṭabīb-i dil ü cān böyle midür ḳānūnuñ
Ü3-143ak, M-45b

1824. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bagrumı ḫūn itdi firḳat[1575] ʿazm-i yār itmek gerek
Varup ol gül yüzlü yārı der-kenār itmek gerek

Ol ṭabīb-i dil gele sormaga ger ben ḫastasın
Cān u başı pāyına ol dem nis̱ār itmek gerek

Cānda ṭāḳat kalmadı dilde taḥammül ẕerrece
Kuru ġayretden n'olur ʿazm-i nigār itmek gerek

Düşmesün bir kişi ʿışḳa çün düşe bī-iḫtiyār
Ölmegi ʿışḳından evvel iḫtiyār itmek gerek

Ger beni cāndan severse terk-i ser kılsun dimiş
Boynumuz bir kıldan ince pes ne var itmek gerek

Gül yüzine karşu her dem gīceler bülbül gibi
Ṣubḥ olınca iy Muḥibbī āh u zār itmek gerek
Ü3-148b, M-45b, S1-87b, H1-71b, T-110a

1825. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bir gün ol serv-i revāna cān nis̱ār itsem gerek
Tuḥfe bir[1576] cān iltüben cānān şikār itsem gerek

Leylī zülfinüñ hevāsına anuñ Mecnūn-vār
ʿAḳl u ṣabr u ʿārı cümle tārumār itsem gerek

Fāş oldı ʿālem içre çün bugün esrār-ı ʿışḳ
Ol perīnüñ zülfine kendümi dār itsem gerek

Gül yüzinüñ yādına her gīce bir[1577] bülbül gibi
Ṣubḥ olınca dōstlar ben āh u zār itsem gerek

Müddeʿīler zuʿmınadur şād u ḫandān oldugum
Yoksa[1578] ben efġānum-ıla murġı zār itsem gerek

[1575] firḳat: ḥasret Ü3, S1, H1
[1576] tuḥfe bir: tuḥfe-i Ü3, M
[1577] gice bir: giceler Ü3, M, S1, H1
[1578] Yoksa: niçe Ü3, M

İy Muḥibbī ister-iken leblerinden būseler
Şimdi varup işigin būse-kenār itsem gerek
Ü3-148b, M-46a, S1-88a, H1-72a, T-110b

1826. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Dōstlar çünki ġamuñ defʿine peymāne gerek
Vāʿiẓe meclis ü ʿāşıḳlara ḫumḫāne gerek

Murġ-ı dil dolaşalı zülfine ol muġbeçenüñ
Dir ki bu başuñı top eyle ki çevgāne gerek

Ruḫı şemʿine yakam bu dil ü cān-ıla seri
Her kişi sevdüginüñ yolına pervāne gerek

Yakalar çāk idelüm gül demi ʿişret idelüm
Bize sun sāġarı sāḳī ṣaña cānāne gerek

Bu Muḥibbī ser-i zülfindeki ḫālin göricek
Didi dil murġını pes dutmaga bir dāne gerek
Ü3-143ak, M-46b

1827. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Tāb-ı meyden yine cānā ruḫ-ı gülgūn itdüñ
Yine iy ġonca dehen yüregümi ḫūn itdüñ

Nergis-i mest gibi çeşmüñi ḫ˘ābdan uyarup
Niçe ʿāḳilleri sen göz göre mecnūn itdüñ

Gösterüp ya kaşuñı kirpügüñi eyleyüp ok
Bagrumı pāreleyüp yaşumı gülgūn[1579] itdüñ

Zülfüñi cīm kılup leblerüñi mīm idüben
Elif iken bu benüm ḳāmetümi nūn itdüñ

Kūh-ı ġamda bu Muḥibbī'yi belā sengi-y-ile
Āsiyā-veş döge döge anı sen un itdüñ
Ü3-141ak, M-47a

1828. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Pür olupdur kan-ıla çünki bıñarı çeşmümüñ
Ayagına laʿl ü gevherdür niṡārı çeşmümüñ

[1579] gülgūn: Ceyḥūn Ü3

Cilve eyler kanda āb olsa perīler dem-be-dem
Āb-ıla pür olsa tañ mı çeşmesārı çeşmümüñ

Derd-i dilden bilmezem kim kime feryād ideyim
Girye ile kalmadı dükendi varı çeşmümüñ

Gül yüzi dāyiresinde gördi ḫaṭṭın mūr-veş
Ol sebebden kalmadı ṣabr u ḳarārı çeşmümüñ

İy Muḥibbī beñzer ol maḥbūb-ı cānumdur gelen
Kim bugün durmaz yine segrür kenārı çeşmümüñ
Ü3-144ak, M-47b

1829. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Zülfüñ içre yüzüñi iy dōst pinhān eyledüñ
Küfr-i zülfüñ gibi bu ḥālüm perīşān eyledüñ

ʿĀşıḳ-ı dil-ḫasteler bulmadılar bir ẕerre kām
İt raḳībi dāyimā sen şād u ḫandān eyledüñ

Dōstlar mihr ü vefālar kılmaga iḳrār idüp
Göz göre iy bī-vefā kendüñe bühtān eyledüñ

Zülf-i ṭarrāruñı cānā tagıdup gül yüzüñe
Bir siyeh Hindūçe'yi sen Rūm'a sulṭān eyledüñ

Zülf-i dildārı yine depretdüñ iy bād-ı ṣabā
Uşbu ʿālem içre anı ʿanber-efşān eyledüñ

Tīr-i ġamzeñle Muḥibbī derdmendi öldürüp
Ḥamdü-lillāh ki anuñ derdine dermān eyledüñ
Ü3-139b

1830. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Cān u dil mülkini evvel eyledi yagma gözüñ
Öldüriser bilürem āḫir beni şehlā gözüñ

Dir-idüm dil virmeyem ʿālemde ben meh-rūlara
Bilmezem n'itdi baña itdi beni rüsvā gözüñ

Ḥamdü-lillāh kim lebüñden irişür cāna ḥayāt
Pes ne ġam öldürse ger ʿāşıḳları raʿnā gözüñ

Ġamze-i mestüñ yine turmaz ciger kanın içer
Niçe nā-ḥaḳ kan içüpdür yine bī-pervā gözüñ

Leylī zülfüñ ḥasretinden bu Muḥibbī bendeñi
Eyledi Mecnūn gibi ʿālemlere rüsvā gözüñ
Ü3-141ak

1831. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Tīġ-ı ʿışḳuñ yarasından oldı sīnem çāk çāk
Eylerem ben ol sebebden her dem āh-ı derdnāk

Niʿmet-i vaṣluñı ġayra baña hicrān şerbetin
Hīç eḥibbāsın kişi zehr-ile eyler mi helāk

Ol mehüñ gūşına teʾsīr eylemez āh-ı sirişk
Berri baḥr itdi yaşum āhum irişdi tā-simāk

Ẕerre-veş ser-geştesin çün ol güneş ruḫsāra sen
Bu hevā-yı ʿışḳ-ıla it özüñi yolında ḫāk

İrişüp rūz-ı viṣāle bu Muḥibbī ḫasta-dil
Olısar hicrān şebinde āḫir ol miskīn helāk
Ü3-142ak

1832. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Mihrini terk itmeyem ölince ben cānānenüñ
Ol gözi āhū yüzi gül gözleri mestānenüñ

Şemʿ-i ruḫsārına yandursam nʾola cān u dili
Oda yanmakdur işi kanda ise pervānenüñ

Sāḳiyā sun lebleri yādına dāyim sāġarı
ʿIşḳına nūş idelüm ol dişleri dür-dānenüñ

Kankı dil kim tolaşa zülfine ol olmaz ḫalāṣ
Bend ü zencīre olur lāyıḳ işi dīvānenüñ

Vaṣlına cānuñ dilermiş iy Muḥibbī ol perī
Yolına bir cān nedür biñ cān fedā cānānenüñ
Ü3-142ak

1833. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Vaṣlına irmege ger var-ısa iy dil hevesüñ
Terk-i cān eyle yolında pes ol ʿĪsī-nefesüñ[1580]

Yakısar ʿāḳıbeti kül idiser āh beni
ʿAcabā bencileyin ḥāli mi var hīç kesüñ

Ġamzesi eyledi bu sīnemi ġırbāl-ṣıfat
Murġ-ı dil turmayısar yandı bozıldı ḳafesüñ

Bülbül-i cān niçe feryād u fiġān eylemesün
Gül gibi çünki varur cāyına her ḫār u ḫesüñ

Gözleri ḫīre olur her ki göre ruḫlaruñı
Bu Muḥibbī niçe medḥ eyleye ḥāl-i ʿadesüñ
Ü3-142ak, M-47b

1834. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Devādur derdüme cevri ḥabībüñ
Gerekmez minneti baña ṭabībüñ

Viṣāl-i gül naṣīb-i ḫār olupdur
Budur āh u fiġānı ʿandelībüñ

Siyāh eyler felek āyīnesini
Sakın āhından iy dilber ġarībüñ

Çıkardı Ādem'i cennetden iblīs
Beni dūr itdi kūyından ḥabībüñ

Giceler tā seḥer āh it Muḥibbī
Fiġān u āh u zār imiş naṣibüñ
Ü3-142a

1835. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Geysün ol ḥūr-ı cinān nāz-ıla gülgūnī benek
ʿĀşıḳam ḫasta-dilem baña yiter bir kepenek

Görmeze urma şehā ḫışm-ıla kıl bārī naẓar
Dōstum kanı aramuzda olan ḥaḳḳ-ı nemek

[1580] Gazelin bu beyti dışındaki beyitleri varak kaybından dolayı M'de yoktur.

Gīceler derdüñ-ile āh idüp aglarsam eger
Āhum eflāke ire kanlu yaşum ḳaʿr-ı semek

Gerçi ser-defter-i ʿuşşāḳ idi Mecnūn ezelī
Yazdılar adumı nāmın idüben anları ḥek

Niçe bir cevr ü cefā okına dil ola siper
Bir yaña cevr-i ḥabīb ü bir yaña ḳahr-ı felek[1581]

Degme kimse katı yayını Muḥibbī çekemez
Hele bir kerre deñe al elüñe sīneye çek
Ü3-142bk, MN-2411

1836. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sīneme revzenler açmaga yine ol şūḫ-ı şeng
Kaşları yayın çeküp kirpüklerin ḳılmış ḫadeng

Kanumı dökmek eger ḳaṣduñ degülse dōstum
Ne sebebdendür ki böyle cāme geydüñ al reng

Küfr-i zülfüñi livā kılup ḫaṭuñ leşker çeküp
Tolısar iḳlīm-i ḥüsn içre yine āşūb u ceng

Şīri oldum bīşe-i ʿışḳuñ bu rūy-ı zerd-ile
Dāġlarla dir gören ḳūh-ı belā içre peleng

Bezm-i ġamda bu Muḥibbī tolılar nūş itmege
Ḫūn-ı dilden sāġar-ı çeşmi şarāb-ı lāle reng
Ü3-142bk

1837. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Ġamuñla olalıdan ḳāmetüm çeng
İderem bezm-i ġamda nāya āheng

Bilürdüñ ʿışḳumuñ keyfiyyetini
Şarāb içseñ yimeseñ zāhidā beng

Uzak menzil elümde yok zevāde
Varabilmem olupdur merkebüm leng

Cefā taşıyla sındı ṣabr ayagı
Yıkaldan başuma cevrüñ-ile seng

[1581] Bu beyit MN'den alınmıştır.

Muḥibbī gice artur āh u zāruñ
Şeb-i hicr içre sīneñ olalı teng
Ü3-142b

1838. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

ʿĀşıḳuñ çehresi zerd ü gözi nemnāk gerek
ʿIşḳ daʿvīsin iden sīnesi hem çāk gerek

Lez̠z̠et-i derdi bilen sanma ki dermān ister
Ġam u derd-ile anuñ cānı ferahnāk gerek

Düşmeyen baḥr-ı ġama ʿumḳını idrāk idemez
Bilmege anı dilā ḫaylīce idrāk gerek

ʿIşḳuñuñ çākeri yüz tāc u ḳabāyı yandurur
Çāker-i ʿışḳ olan dünyede bī-bāk gerek

ʿIşḳ nūrına tecellīye varan Mūsī-vār
Dāyimā meşrebi su gibi anuñ pāk gerek

Tutuşup āteş-i ʿışḳ-ıla Muḥibbī gīceler
Dūd-ı āhuñ maḳarı çın seḥer eflāk gerek
Ü3-143a

1839. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gitdüñ iy ārām-ı cān ben bendeyi cānsuz koduñ
N'eyledüñ iy dil ṭabībi beni dermānsuz koduñ

Gül yüzüñe sünbülüñden eyledüñ beñzer niḳāb
Āh kim cān bülbülin cānsuz gülistānsuz koduñ

Eyleyüp dürlü cefālar öldürüp āḫir beni
Gülşen-i kūyuñ şehā murġ-ı ḫoş-elḥānsuz koduñ

Başladı ḫūn-ı cigerden dōstum ḳarż olmaga
Akmag-ıla eşk-i çeşmüm kalmadı kansuz koduñ

Laʿl-i şīrīnüñ firāḳından Muḥibbī bendeñi
Kūhken gibi belā kūhında sen cānsuz koduñ
Ü3-143bk

1840. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Sīneme şol denlü geldi tīr-i müjgānuñ senüñ
Bulına tā ḥaşre dek sīnemde peykānuñ senüñ

Dünyede ḳatl eyledi çünki beni ḳātil gözüñ
Tutam elden komayam maḥşerde dāmānuñ senüñ

Öldürür bir yaña ġam bir yaña firḳat başuma
Bir yañadan gör neler getürdi hicrānuñ senüñ[1582]

Kapusında boynumı egdüm görüp bir ehl-i dil
Didi ṣabr it bir nefes şimdi çıkar cānuñ senüñ

Evvel alduñ göñlümi cevr-ile āḫir öldürüp
Kanda gitdi ara yirde ʿahd ü peymānuñ senüñ

Muṣḥaf-i ḥüsnüñ ḥaḳıyçun Kaʿbedür kūyuñ şehā
Bu Muḥibbī cān u dilden oldı ḳurbānuñ senüñ
Ü3-143bk, PB-4331

1841. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ḥalḳa ḥalḳa sīne dāġın gerçi kim dām eyledüñ
Sanma iy dil kim o murġ-ı vaḥşiyi rām eyledüñ

Bezm-i ġamda döne döne olalı bagrum kebāb
Ḫūn-ı dil nūş itmege bu gözlerüñ cām eyledüñ

Puḫte turmaz içelüm cām-ı şarāb-ı erġuvān
Zāhidā añma müs̱elles̱ sözlerüñ ḫām eyledüñ

Boynuma takduñ belā zencīrini Mecnūn-vār
Dehr ara dīvāne kılduñ ḫalḳa bed-nām eyledüñ

Bī-naṣīb itmek revā mıdur Muḥibbī bendeñi
Ḫᵛōn-ı vaṣluñı cihān ḫalḳına çün ʿām eyledüñ
Ü3-143bk

1842. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Çekmeyem ger dir-iseñ cevrini sen gerdūnuñ
Lāle-veş koma elüñden ḳadeḥ-i gülgūnuñ

[1582] Bu beyit PB'den alınmıştır.

Yanalı āteş-i ʿışḳa heves-i Leylī ile
Mū degül başda duḫānı görinür Mecnūn'uñ

Gözlerüm yaşı teraḳḳī ide başladı yine
Var-ısa başı ciğer dāğıdur ol sūnuñ

Eşk seylābını āsān mı sanur merdüm-i çeşm
Kim ola māniʿ ola akmasına Ceyḥūn'uñ

ʿIşḳ bezminde şehā ḳametümi çeng idüben
Ney gibi iñledesin böyle midür ḳānūnuñ

Cevher-i ʿışḳı Muḥibbī saña sermāye yiter
Almazam mālını bir ḥabbeye ben Ḳārūn'uñ
Ü3-143b

1843. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gün yüzüñden zülfüñi çünki perīşān eyledüñ
Ḫālini bī-dillerüñ ġāyet perīşān eyledüñ

Eñegüñ çāhına düşdi tolaşaldan zülfe dil
Hey o miskīnüñ yirin zencīr ü zindān eyledüñ

Düşdi sevdā-yı ser-i zülfüñe bu āşüfte dil
N'içün ol bī-çāreyi sen böyle ḥayrān eyledüñ

Bir görüp ben ʿāşıḳı dāyim raḳīb-i şūm-ıla
Bülbül ile ne ʿaceb sen zāğı yeksān eyledüñ

Kūyuña vardukça urduñ sīneye ġamz okların
Bu Muḥibbī kuluñuñ derdine dermān eyledüñ
Ü3-143b

1844. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Dāl kıldı bilümi ḥasret-i ebrū-yı ḫamuñ
Yakdı odlara beni hicr-ile cevr ü sitemüñ

Vaḳtidür gel beni öldür ṣanemā cevrüñ-ile
Mürdeler zinde ola ger irişe ʿĪsī demüñ

Sırrumı kāğıda yazdı beni fāş itdi yine
Göreyim ḳaṭʿ ola başı iki dillü ḳalemüñ

Koma aġyārı şehā kapuña kāfir gibidür
Ne revādur ki gire içine Beytü'l-ḥarem'üñ

Ger müyesser ola kūyuñda Muḥibbī'ye vaṭan
Gelmeye ẕerre heves göñline bāġ-ı iremüñ
Ü3-144ak

1845. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Benüm servüm benüm cānum n'içün dün gīce gelmedüñ
Güzeller şāhı sulṭānum n'içün dün gīce gelmedüñ

Ser-i zülfüñi dām itdüñ elif ḳaddümi lām itdüñ
Beni rüsvā-yı ʿām itdüñ n'içün dün gīce gelmedüñ

Yüzüme bir güle bakduñ beni ʿışḳ odına yakduñ
Kanı benüm ile ʿahdüñ n'içün dün gīce gelmedüñ

Emīr-i tācdārumsın kuluñam şehriyārumsın
İki ʿālemde varumsın n'içün dün gīce gelmedüñ

Revā mıdur benüm ḫanum kararsın yirlere kanum
Benüm māhum benüm cānum n'içün dün gīce gelmedüñ

Ḥabībüm kebk-i reftārum vefāsı yok cefākārum
Benüm ʿömrüm benüm varum n'içün dün gīce gelmedüñ

Muḥibbī'nüñ akar yaşı oñulmaz bagrumuñ başı
Bu ḥāli duymasun nāşi n'içün dün gīce gelmedüñ
Ü3-144a

1846. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Görse bir şeb gülşen içinde cemālini gülüñ
Nāle eyler tā seḥer diñmez fiġānı bülbülüñ

Başın egdi gördi ḫaṭṭuñı benefşe ḫasta-dil
Sünbüli sevdālara düşürdi cānā kākülüñ

Leblerüñe bāde dirse beñzemez olmaz ʿaceb
Mestdür maʿẕūr ola her ne ki söylerse mülüñ

Zülfüñüñ ʿahdine cānā ben senüñ aldanmazam
Bir başı vardur veli biñ var dili ol sünbülüñ

Ger gül-āb itseñ Muḥibbī eşk-i çeşmüñ yiridür
Ḥāṣılı baş agrısıdur pādişehlıkdan kuluñ
Ü3-144bk

1847. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Dest uran dāmen-i ʿışḳa yakası çāk gerek
Göklere āhı irüp gözleri nemnāk gerek

Var-ısa sende heves görmege rūy-ı yārı
Meşrebüñ āb-ı revān gibi yüzüñ ḫāk gerek

Korkma çog olsa ʿadū kūyına var dildāruñ
Bilmedüñ mi bunı kim ʿışḳ eri bī-bāk gerek

Āteş-i āhuñ ile gel bu zemīni oda yak
Dūd-ı āhuñ ki çıḳa menzili eflāk gerek

Degme nā-kes ne bilür ʿışḳı Muḥibbī'ye soruñ
ʿIşḳuñuñ nüktesini bilmege idrāk gerek
Ü3-144bk

1848. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Eyledi düşmen söziyle çün ol yār terk
Günde biñ kez öldüre itmem anı zinhār terk

Göñlüm alduñ bir naẓarla sīnemi mecrūḥ idüp
İy ṭabīb-i dil n'içün itdüñ beni her bār terk

Niçe yirden ney gibi bil bagladun feryād içün
İdeli bu bülbülin ol yüzi gül gülzār terk

Kişver-i Rum'ı koyup gitdi ʿAcem iḳlīmine
Āsitānın itdi bu cān bülbüli nā-çār terk

Leylī zülfini ḳabūl itdi Muḥibbī çün ezel
Eyledi cümle cihān mülkini Mecnūn-vār terk
Ü3-144bk

1849. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Düşdüm hevā-yı zülfe hevādāruñam senüñ
Yine belā-yı zülfe giriftāruñam senüñ

Aldum metā‘-ı būseñi cān naḳdini virüp
Bāzār-ı ‘ışḳ içinde ḫarīdāruñam senüñ

Düşdüm ayaga su gibi iy serv-ḳad meded
Göster yüzüñi ‘āşıḳ-ı dīdāruñam senüñ

Cānā ġamuñla iñler isem ney gibi ne tañ
Bülbül gibi ṣubḥa degin zāruñam senüñ[1583]

Yandum firāḳ āteşine iy ṭabīb-i dil
Andan berü ki derd-ile bīmāruñam senüñ

Kaldum ayakda al elümi dest-gīrüm ol
Çün derd-i ḥasret-ile dil-figāruñam senüñ

Sevmek seni günāh-ısa cānā Muḥibbī’yi
Öldür hemān sorma günehkāruñam senüñ
Ü3-144b, MN-2759

1850. Fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilün

Göñlümüñ şīrine zülfüñden kemend itsem gerek
İki yirden ya‘nī zencīr ile bend itsem gerek

İsterem dil ṭıflı ezber kıla ḥüsnüñ muṣḥafın
Niçe bir kendüm gibi anı levend itsem gerek

Ben marīż-ı ‘ışḳa ger ḥācet olursa gül-şeker
Gül ruḫuñ şekker lebüñle behremend itsem gerek

Öldürüp kurtar beni hicrüñ belāsından didüm
Didi āḫir ġam yime iy derdmend itsem gerek

İy Muḥibbī kaldurup yine livā-yı āhumı
‘Āleme rāyāt-ı ‘ışḳı ser-bülend itsem gerek
Ü3-145ak, S1-81b, S2-89b, H1-67a, T-98b

1851. Fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilâtun fâ‘ilün

Ulu devletdür ṣadā-yı ‘āşıḳı gūş eylemek
Ṣabr u ‘aḳlı küllī bir yirden ferāmūş eylemek

Āh kim hicrān şebinde baña ḫ˅āb olsa naṣīb
Düşde bārī ol boyı servi derāġūş eylemek

[1583] Bu beyit MN’den alınmıştır.

Mest-i ʿışḳam sun baña çarḫuñ tokuz peymānesin
Bir nefes almakçadur anı içüp nūş eylemek

Rūz-ı maḥşerde daḫı bulına başumda ḫumār
Çün ezel oldı maḥabbet cürʿasın nūş eylemek

Bī-devādur bu Muḥibbī derdi iy ʿĪsī-nefes
Bir söz-ile anı āsāndur saña ḫōş eylemek
Ü3-145bk, S1-82b, H1-68a, T-98b

1852. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gül yüzini görmeyelden dōstlar cānānenüñ
Kalmadı bülbül gibi ṣabrı dil-i dīvānenüñ

Ben ıraklarda dem-ā-dem dāyim oynar zülf-ile
Pāralansun göreyim bagrı hemīşe şānenüñ

Saçmag-ıçun yüzüm üzre cürʿasın ol muġbeçe
Ḫāk-i pāyı olsa idüm kāşkī meyḫānenüñ

Āteş-i ḥüsnine yansa dil ü cān olmaz ʿaceb
Bāl ü per yakmak-durur dāyim işi pervānenüñ

Başını top itmeyen bu yolda bilmez anı kim
İḫtiyār-ıla degüldür çünbişi merdānenüñ

Urmayan cān terkini irmez viṣāl-i dilbere
Terk-i cān iden irişür vaṣlına cānānenüñ

Mest-i ʿışḳ oldı Muḥibbī daḫı huşyār olmaya
İçeli bir cürʿasın ol gözleri mestānenüñ
Ü3-145b

1853. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Gelse ne deñlü cānına cevr ü cefālaruñ
Anı vefā bilür özine mübtelālaruñ

Baş egmez-ise tañ mı eger heft kişver
Ḫāk-i derüñi efser idinen gedālaruñ

Baş koşma bend-i zülfine düşdüñ belālara
Başdan çıkara seni dilā bu hevālaruñ

Dermānı n'ider ol ki bilür derd ḳıymetin
Var iy ṭabīb başuña olsun devālaruñ

Gelse Muḥibbī derd ü belā karşu cān çıkar
Zīrā bilür ḳadrini[1584] ol āşinālaruñ
Ü3-146ak, T-100a

1854. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

Kim gördi şehā la'l-i lebüñ üzreki ḫālüñ
Didi ki sakın kondı meges üstine baluñ

Raḥm eylemedi ḥālüme sengīn dil imiş āh
Bir kez yañılup dimedi miskīn niçe ḥālüñ

Öldürdi meded eylemez-ise beni çeşmüñ
Mīm dehenüñle görinen şol iki dāluñ

İşitdi meger zülfi hevāsında yilersin[1585]
Ṣaḥrā-yı Ḫoten'de göbegi düşdi ġazāluñ

Maḥşerde Muḥibbī umaram ide şefā'at
Cān u dil ile bendesiyem çünki ben āluñ
Ü3-146ak, H100a, S1-83b, H1-68b, T-100b

1855. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Sen olmayınca dimezem iy dil cihān gerek
N'eyler cihānı şol ki dimez baña cān gerek

Āhum görinür āteş-i 'ışḳum çü dildedür
Bir ḫāneye ki od düşe lā-büd duḫān gerek

Agzuñ-ıla sırrını bilüñüñ kimdür añlayan
Bu nükteleri bilmege key nüktedān gerek

Çeşmüñ ki kanumı içe vir la'lüñ agzuma
Sulṭan-ı 'ışḳ emri budur kana kan gerek

Gözüm yaşıyla baña yiter çünki rūy-ı zerd
Dime Muḥibbī 'āşıḳa ġayrı nişān gerek
Ü3-146ak, S1-81b, H1-67b, T-100b

[1584] zīrā bilür ḳadrini: zīrā ḳadrini bilür T
[1585] yilersin: yilerken S1, H1, T

1856. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Revnaḳı kalmadı bir ẕerrece ṣaḥn-ı çemenüñ
Ḫaṭṭ-ı sebzüñ biteli 'ārıżuñ üstinde senüñ

Ġoncanuñ agzını açmaga mecālin komadı
Gülşen-i ḥüsnüñ ile ẓāhir olaldan dehenüñ

Şāh-ı 'ālemse daḫı anı göñülden kul ider
Her kaçan söze gele ol leb-i şīrīn-suḫenüñ

Zülfüñe ne yüz-ile öykünür iy zühre-cebīn
Derindendür yüzi eger var-ısa müşg-i Ḫoten'nüñ

Açıla ḳabrine cennetden anuñ revzeneler
Ruḫlaruñ fikri lebüñ ẕikrin iderken ölenüñ

Sīne ger ġamzesinüñ tīrine ḫavf itme göñül
Ne ḫaṭāsı var-ısa ugraya cānuma anuñ

Ḥaẕer itme müjeden baṣ bu Muḥibbī gözine
Żarar itmez biticek kişiye sevdā dikenüñ
Ü3-146a, S1-82b, S2-90b, H1-68a, T-99a

1857. Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Delinüpdür ġam-ı müjeñle yürek
Birez iy kaşı ya okuñ çekerek

Ḥayfdur kullaruñı çignetme
Şehsüvāram atuñ başın çekerek

Seyr-i bustān ide benümle o māh
Felege dimezem 'aceb mi kelek

Redd ider kapusından aglar-ısam
İgitlige daḫı sitāre gerek

İy Muḥibbī daḳīḳ-i naẓmumdan
'Aḳd-ı pervīne ṭab'um asdı elek
Ü3-146a, S2-91a, T-99b

1858. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Dāġ-ı ġamla her ki 'āşıḳdur derūnı kan gerek
Bülbül-i şūrīde-veş ol dāyimā nālān gerek

Çāresi cān virmek-ise derd-i ʿışḳuñ ʿāḳıbet
Aña da iy dil ne Cālīnūs u ne Loḳmān gerek

Kaʿbe-i ḳuyı müyesser oldı çün kılduñ[1586] ṭavāf
Lāzımıdur saña iy dil cānuñı ḳurbān gerek

İster-isem būse-i laʿl-i nābdan ʿayb eyleme
Her kimüñ kim derdi var lā-büd aña dermān gerek

H̬āne-i dilde Muḥibbī geh gelür ġam geh belā
Eksük olmaz budur ʿādet tekyede mihmān gerek
Ü3-146bk, S1-82a, H1-67b, T-100b

1859. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İñleden çarh̬ı dilā feryād u zār̬uñdur senüñ
Görinen encüm degül her şeb şerāruñdur senüñ

Bezm-i ġamda sāġar-ı çeşmüñle nūş it h̬ūn-ı dil
Meclisi germ it belā vü derd yār̬uñdur senüñ

Sīne āteş gözde nem başumda sevdā-yı hevā
Niçe yıllardur yatur dil h̬āksāruñdur senüñ

Cān niṡār itdüm didüm yoluñda iy ārām-ı cān
Didi ne minnet gerek bu eski kāruñdur senüñ

İşiginde itleriyle yār bir görmiş seni
Devlet el virdi Muḥibbī iʿtibāruñdur senüñ
Ü3-146bk, S1-84a, H1-69a, T-101a

1860. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Siyeh zülfüñ gelür cānā baña mülk-i ʿArab'dan yig
Degüldür şekker-i Mıṣrī şehā şol şehd-i lebden yig

Niçe yıllar ṭaleb kıldum irişdüm şükr maṭlūba
Bilen h̬oş bilmeyen bilsün yog-ımış hīç ṭalebden yig

Güzeller sīme māyildür n'içün ʿaynuña almazsın
Degül midür yaşum sīm ü yüzüm cānā ẕehebden yig

Gelüp ġam leşkeri ister ide dil mülkni ġāret
Bulınmaz defʿine çāre anuñ mā-i ʿīnebden yig

[1586] kılduñ: itdüñ S1, H1, T

Şarāb içer diyü zāhid ider ṭaʿnı bu ʿuşşāḳa
Velī ʿālemde ger sorsañ aña yok nesne ḫubdan yig

Ne ḫaddüñdür gelüp ḫāl-i siyāhın miske beñzetmek
Anı bilmez misin iy dil degül bir şeyʾ edebden yig

Muḥibbī ḫᵛāb-ı ġafletden sakın her gīce bī-dār ol
Dilerseñ iresin vaṣla bulınmaz saña şebden yig
Ü3-146b, S1-83a, H1-68a, T-99b

1861. Mefâʿilün mefâʿîlün feʿûlün

Demine reşk ider şehler gedānuñ
Ki zīrā yok ḥużūrı pādişānuñ

Fiġānı çarḫa āhı āsümāna
İrer cevrin çeken devr-i zamānuñ

Cihān bāḳī degül dār-ı fenādur
Ne assı var olan ẕevḳ u ṣafānuñ

Ṭabībā çāre yokdur derd-i ʿışḳa
Ne Ḳānūna uyar ne ḫod Şifānuñ

Şefāʿatden Muḥibbī olma nevmīd
Kulısın cān u dilden Muṣṭafāʾnuñ
Ü3-146b, S1-83b, H1-68b, T-100a

1862. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Eksük itme ṣanemā cevr ü cefā vü elemüñ
Baña sor leẕẕetini ben bilürem derd ü ġamuñ

Ṭāḳ-ı ebrūsına baş açdı göñül secde kılur
Bakmayısar daḫı miḥrābına Beytüʾl-ḥaramʾuñ

İncinür sanma beni cevr-ile rāḥat buluram
Çekmişem cevrüñi çok arta kemāl-i keremüñ

Bezm-i ġamda pür iderseñ gözümüñ sāġarını
Dilegüm bu ki ziyād ola eyā dīde demüñ

Dü cihānı virüp aldı bu Muḥibbī ġamuñı
Görmesün şādīlık ol kim vire dünyāya ġamuñ
Ü3-147ak, S1-84b, H1-69b, T-102a

1863. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Tīr-i müjgān-ıla olsa tañ mı sīnem çāk çāk
Merd olan lā-büd olur meydān-ı ʿışḳ içre helāk

Bunca istiġnā-y-ıla gör āfitāb-ı ʿālemi
ʿIşḳ-ıla üftāde olmış yollar üzre sūzināk

Basasın bir gün gelüp yüzüme iy meh-rū diyü
Bu ümīde niçe yıldur olmışam yoluñda ḫāk

Deyre vardum ḳalbümi ṣāf it didüm bir muġbeçe
Bir ḳadeḥ meyle göñül āyīnesini itdi pāk

Bir devāsuz derde düşmişdür Muḥibbī ḫasta-dil
Sīnesinden eksük olmaz sūz-ı āh-ı derdnāk
Ü3-147ak, S1-92b, H1-75b, T-108b

1864. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yārdan gāhī cefā geh mihri ḫoş görmek gerek
Nūş idüp her ne gelürse zehri ḫoş görmek gerek

Vāʿiẓā cennet şarābı kevser ü ḥūrī saña
Şimdilik maḥbūb-ı meyle dehri ḫoş görmek gerek

Bulınur sanma cihānda bir vefālu mihribān
İy göñül ol bī-vefā bī-mihri ḫoş görmek gerek

Didüm[1587]iy servüm yiter itdüñ gözüm yaşın revān
Gül gibi güldi didi bu nehri ḫoş görmek gerek

Şād olup vaṣla Muḥibbī olma hicrāna melūl
Her ne gelse luṭfdur ya kahrı ḫoş görmek gerek
Ü3-147bk, S1-88a, H1-72a, T-110b

1865. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Ger sorarsañ cān u dil çokdan helāküñdür senüñ
Rāh-ı kūyuña düşelden bil ki ḫāküñdür senüñ

Gīce kim vardur şehā zülf-i siyāhuñdan eṡer
Gün ṭulūʿ eyler seḥergeh rūy-ı pāküñdür senüñ

[1587] didüm: her dem S1, H1

Anuñ-ıçun sīneme yazıldı şekl-i ẕü'l-fiḳār
Tā görenler diyeler kim sīne-çāküñdür senüñ

'Işḳ ya Mecnūn'uñ olsun ya benüm olsun didüm[1588]
Dimesünler 'ışḳ içinde iştirāküñdür senüñ

İy Muuḥibbī bu tokuz çarḫuñ görindügi kebūd
Şöyle beñzer dūd-ı āh-ı derdnāküñdür senüñ
Ü3-147bk, S1-86a, H1-70b, T-105a

1866. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

İy dil ḫadeng-i miḥnete sīneñ siper gerek
Meydān-ı 'ışḳa girene cāndan güẕer gerek

Her kimde kim hevā-yı ser-i zülf-i yār ola
Evvel ḳademde lā-büd aña terk-i ser gerek

Didüm belā-yı zülfine iy dil tolaşma gel
Gūş itmedüñ çü pendümi saña beter gerek

'Işḳı yolında çünki dilā ṣabra çāre yok
Ṣabr olmaz-ısa 'āşıḳa dirler sefer gerek

İrmez viṣāl-i yāra kişi zūr u zār ile
Dirler viṣāle irmek-içün sīm ü zer gerek

Öpmez lebini meclis içinde meger ḳadeḥ
Ancak bilini kuçmaga anuñ kemer gerek

Didüm ki tīr-i ġamzeñe sīnem siper ola
Didi Muḥibbī aña demürden ciger[1589] gerek
Ü3-147b, S1-87a, H1-71a, T-108b

1867. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Göñlümi elden yitürdüm 'azm-i yār itsem gerek
Miḥnet ü derd ü belā ġam iḫtiyār itsem gerek

Çün perīşān itdi zülfin ruḫları üstinde yār
Dil perīşān 'aḳl u ṣabrum tārumār itsem gerek

[1588] didüm: diyü T
[1589] ciger: çenber H1

Ola kim ilte ṣabā gerdüm reh-i cānāneye
Seng-i miḥnetle dögüp cismüm ġubār itsem gerek

Kim-durur ʿışḳ āteşini sīnede pinhān ide
ʿIşḳumı gün gibi rūşen āşikār itsem gerek

Pāy-ı dildāra Muḥibbī gevher-i eşki saçup
Cān u dil naḳdin daḫı āḫir nis̱ār itsem gerek
Ü3-148a, S1-87b, H1-71b, T-109b

1868. Feʿilâtün feʿilâtün feʿîlâtün feʿilün

Yakdı odlara seni ḥasreti ol māh-veşüñ
Kalmadı dīdeden akmag-ıla bu kanlu yaşuñ

İḫtiyār eylemişem ʿışḳını ben rūz-ı ezel
Baş u cān terkin urur içine giren savaşuñ

N'eyleyem bir yaña āh ġamzelerüñ oka deger
Öldürür bir yañadan yine girişmeyle kaşuñ

Dāġlarla tenümi kim göre ṣaḥrāda sanur
Zāġlardur[1590] sanasın kondılar üstinde leşüñ

Zülfi çevgānına el urdı Muḥibbī yine yār
Ne saʿādetdür eger kim aña top ola başuñ
Ü3-148ak, S1-93a, H1-75b, T-109b

1869. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿûlün

İy dil çü ser-i zülf-ile sevdāyı büyütdüñ
Kūyında fiġān eyleyü ġavġāyı büyütdüñ

Sabze ḫaṭını aglayu aglayu bitürdüñ
Derdā vü dirīġ ol ḳad-i bālāyı büyütdüñ

Gördüm çü göñül mülkini ġam virdi ḫarāba
Nūş itmek-içün cām-ı muṣaffāyı büyütdüñ

Hercāyī n'ola dinse ḳamer-çehre nigāra
Her yaña salar pertev o bedr ayı büyütdüñ

[1590] zāġlardur: zaġlarla Ü3

Baḥr oldı yaşum fülk-i dil irmedi kenāra
Beñzer ki Muḥibbī yine deryāyı büyütdüñ
Ü3-148ak, S1-93a, H1-76a, T-110a

1870. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Tāb-ı dilden ser-te-ser yanardı arż u nüh felek
Dökmese seylāb-ı eşki çeşmüm içre merdümek

Çekdügüm cānā firāḳıyla belā vü miḥneti
Şerḥ olınmaz biñ zebānum olsa ḥālüm ḥaşre dek

Kim-durur bir kez yüzüñ görüp yoluñda ölmeye
Ḥüsnüñe ḥayrān iken şems ü ḳamer ḥūr u melek

Yüz virürsin anuñ-ıçun öykünür ruḫsāruña
Olmaya āyīne gibi ʿālem içre yüzi bek

Görmeze urma şehā ḫışm ile kıl bārī naẓar
Dōstum ḳanı aramuzda olan nān u nemek

Gīceler derdüñle ben āh idüp aglarsam eger
Āhum eflāke ire kanlu yaşum ḳaʿr-ı semek[1591]

Vuṣlat el virmez Muḥibbī kılmayınca[1592] terk-i ser
Çün budur ʿışḳuñ ṭarīḳı dōstlar ölmek gerek
Ü3-148ak, S1-93b, H1-76a, PB-4379, T-110a

1871. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Çīn-i zülfüñden meşām-ı cān alurdı būy-ı müşg[1593]
Çīn ü Mâçīn ü Ḫoten'de yog-ıdı āhū-yı müşg

Key ḫaṭādur iy göñül bu ḫāl-i ʿanber var-iken
Kim varup eyler Ḫıṭā mülkinde cüst ü cūy-ı müşg

Dōst vaṣlın isteyen ʿāşıḳ gerekdür pōst-pūş
Nāfe tā sarılmayınca olmadı pehlū-yı müşg

Zülfüñi çok başlu cānā çeşmüñi ʿayyār iden
Ḥüsn Baġdād'ına ḫaṭṭuñ eyledi bārū-yı müşg

[1591] 5 ve 6. beyitler PB'den alınmıştır.
[1592] kılmayınca: olmayınca S1, H1, T
[1593] Ü3'te gazelin ilk beytinin redif kelimesi "misk" tir.

Ma'rifet būyın Muḥibbī āşikār itseñ ne tañ
Siḥr ider çün akıdur her dem devātuñ cūy-ı müşg[1594]
Ü3-148bk, H-46b, S1-89b, S2-88a, H1-73a, T-105b

1872. Mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Boyuñ serv ü yüzüñ gülden tenüñ berg-i semenden yig
Bu vech-ile cihān içre bulınmaz kimse senden yig

Göñül düzdini kūyında tutup zülfine bend itdüm[1595]
Olur mı 'āşıḳa maḥbes 'aceb çāh-ı ẕeḳandan yig

Rumūz-ı 'ışḳı gel sorma ne bilsün Ḳays-ıla Ferhād
Baña sor eydeyin bir bir bilür yok kimse benden yig

Ko bülbül eylesün ẓārı anı terk itdi dildārı
Gülüñ ḫod yok-durur yārı bu 'ālemde dikenden yig

Muḥibbī luṭf-ı ṭab'uñdan kemāle ireli naẓmuñ
İşidüp gören eş'āruñ didi şi'r-i Ḥasan'dan yig
Ü3-149ak-149b, S1-91a, H1-74b, T-107a

1873. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Kaşı yası deldi sīnem itdi müjgānın ḫadeng
Her ṭarafdan revzen açdı olmaya tā sīne teng

'Ārıżuñdandur şehā eşküm benüm surḫ olduġı
La'l alur kān içre mihrüñ tā yaşından çünki reng[1596]

Tañ degüldür zülf-i müşgīnin eger tār eylese
Ḫam olup bezm-i belāda ḳāmetüm oldukda çeng

Her ki 'ārifdür cihānda ism ü resmi terk ider
Şarṭıdur 'āşıḳlaruñ terk ide evvel nām u neg

Dāğlar yakdı Muḥibbī sīnede şol deñlü kim
Her gören kūh-ı belā içre anı sanur peleng
Ü3-149ak, S1-91b, H1-74b, T-107b

[1594] cūy-ı müşg: būy-ı müşg S1, H1
[1595] İtdüm: eyle Ü3-149b
[1596] Bu beyit S1, H1 ve T'de bir sonraki beyitle yer değiştirmiştir.

1874. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Gözlerüme tā ki[1597] duş oldı cemāli kaşuñuñ
Göñlümüñ levḥinde naḳş oldı ḫayāli kaşuñuñ

İdemez taṣvīr anuñ ṣūretin[i] naḳḳāş-ı Çin
Dest-i ḳudret ḫaṭṭıdur çün mīm ü dālı kaşuñuñ

Cānını ḳurbān ider remz-ile ehl-i dillerüñ
İy güzeller serveri ḫoşdur kemāli kaşuñuñ

Tutdı bu āḫir zamānı dürlü dürlü fitneler
Şol gözüñle bir olalı mekr ü ālı kaşuñuñ

Bu Muḥibbī’nüñ şebi ḳadr ü güni bayram ola
Ger görine şām-ı hicrinde hilāli kaşuñuñ
Ü3-149bk, S1-91b, H1-74b, T-107b

1875. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Yine ṣaflar eylemişdür leşkerini kirpügüñ
Veh ki tārāc idiser dil kişverini kirpügüñ

Cevr-ile delmek dilermiş sīnesin ehl-i dilüñ
Ḫışm idüp tutar elinde gönderini kirpügüñ[1598]

Yüregüme kanlu kanlu yaralar urmaġ-ıçun
Niçe ser-tīz eylemişdür ḫançerini kirpügüñ

Tīr-i müjgānıyla nā-ḥaḳ yire döker kanumı
Pāralar uş ben ġarībüñ cigerini kirpügüñ

Ġamzeñ oklarına çün kim cānumı kılduñ siper
Bu Muḥibbī’ye ko atsun oklarını kirpügüñ
Ü3-149bk, S1-92a, S2-90a, H1-75a, T-108a

1876. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün

Direm-i eşki düketdüm dime ḫarc it ḫūnuñ
Ġam yime dāġ-ı cigerdür başı çün ol sunuñ

Āh topını hevāya kaçan atsam pertāb
Fetḥ idem gibi gelür ḳalʿasını gerdūnuñ

[1597] tā ki: -S1, H1
[1598] Bu beyit S1, H1 ve T’de son beyit olarak görünmektedir. S2’de ise bir sonraki beyitle yer değiştirmiştir.

Tag u ṣaḥrāda bitüp lāle degüldür görinen
Gözleri yaşı dökilmişdür ola Mecnūn'uñ

Sevdüm-ise seni nā-ḥaḳ yire kanum dökesin
Bu mıdur sizde töre böyle midür ḳānūnuñ

Bu Muḥibbī'ye cefā ġayra vefālar idesin
Var-ımış ḳadri yanuñda n'ideyin her dūnuñ
Ü3-149bk, S1-92a, H1-75a, T-108a

1877. Mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün

Dilā 'ışḳ-ıla çün meydāna girdüñ
Başuñ top itmez-iseñ yā ne girdüñ

Dilā zülf-i zenaḫdānı ucından
Niçe kez bend-ile zindāna girdüñ

Ne virdüñ göñlüme iy çeşm-i bed-mest
Alup cānumı nā-ḥaḳ kana girdüñ

Yaşum mevc urdı esdi bād-ı āhum
Sakın iy fülk-i dil 'ummāna girdüñ

Gözüñ gevherlerini tuḥfe eyle
Muḥibbī dergeh-i sulṭāna girdüñ
Ü3-149b, S1-91a, H1-74a, T-107a

1878. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Ġonca-veş teng eyleyüp göñlüm benüm ḫūn eyledüñ
Ol sebebden gözlerüm yaşını gülgūn eyledüñ

Ḫasta oldum hicr ara bildüm şifāyā çāre yok
İy ṭabīb-i dil meded sen terk-i ḳānūn eyledüñ

Zülf-i pīç-ā-pīçüñi zencīr idüp gāhī kemend
Hey niçe 'āḳilleri 'ışḳuñla Mecnūn eyledüñ

Dāl-ı zülfüñ dāl gösterdüñ cefāya iy ṣanem
Bār-ı ġamdan bu elif ḳaddüm benüm nūn eyledüñ

Kılmag-ıçun gūşvāre ehl-i naẓmuñ gūşına
İy Muḥibbī sözlerüñi dürr-i meknūn eyledüñ
Ü3-150ak

1879. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Bilmezem ḳavs-i belā mıdur muḳavves ḳaşlaruñ
Ġamzeler midür veyā tīr-i belā ya kaşlaruñ

Leblerüñe tañ mıdur dirsem ki laʿleyn ḥoḳḳadur
Ḥıfẓ içün incü gibi içinde lüʾlū dişlerüñ

Su gibi akduñ yine bir serv-ḳaddüñ pāyına
Müstedām ol iy göñül eksilmesün akışlaruñ

Geh cefā vü gāh şīve gāh cevr ü gāh nāz
Bilürem āḫir beni öldüriser cünbişlerüñ

Bir cefā-cūya yine oldı Muḥibbī mübtelā
Dād elüñden iy göñül çokdur baña bu işlerüñ
Ü3-150ak

1880. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

N'eyledüñ n'itdüñ lebüñ agzuñda pinhān eyledüñ
Öldürüp ben ḫastayı yok yire bir kan eyledüñ

ʿĀrıżuñda zülfüñüñ kesdüñ yine zünnārını
Dōstum ol kāfiri beñzer müselmān eyledüñ

Gözlerüm yaşını kılduñ mihr eflāki nücūm
Penbe-i dāġumı hem bir māh-ı tābān eyledüñ

Reşk iderse tañ degül ervāḥ-ı ḳudsīler baña
İtlerüñle çün beni kūyuñda derbān eyledüñ

Gösterüp evvel yüzüñ alduñ Muḥibbī göñlini
Yüz çevürdüñ soñradan ẓulmı firāvān eyledüñ
Ü3-150a, T-108b

1881. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

İy kaşı ya çün elif gibi gele[1599] tīrüñ senüñ
Çagurup dil dir aña cān içre gel yirüñ senüñ

Dōstum ger döndürem seng-i cefādan başumı
Ugrasun başuma[1600] āḫir ḍarb-ı şemşīrüñ senüñ

[1599] gele: -H1
[1600] başuma: boynuma T

Tekye-i ʿışḳ içre ṭaʿn ider bugün Mecnūn'a dil
Boynuma bend olalıdan zülf-i zencīrüñ senüñ

Bir nefes sanma gide naḳşuñ ḫayāli sīneden
Levḥ-i dilde çün ezel naḳş oldı taṣvīrüñ senüñ

Ser-te-ser mūyuñ Muḥibbī'ye reh-i sevdā-y-ımış
Kılmış āvāre anı zülf-i girih-gīrüñ senüñ
Ü3-150bk, S1-86a, H1-70b, T-104b

1882. Mefâʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Yāruñ görince ḳaddini serv-i revān[1601] tutuñ
Serv ayagında yaşumı āb-ı revān tutuñ

Zülfi benefşe ʿārıżı gül ġoncadur lebi
Eyleñ neẓāre yārı gül ü gülsitān tutuñ

Fikr-i miyānı ile tenüm döndi bir kıla
Dizmege dürr-i eşküm anı rīsmān tutuñ

Kūyına varsa göñlüm anı tuḥfe cān ider
Mālik degül çü ġayra anı armagan tutuñ

Ol kaşı ya almış ele ġamze okların
Dōstlar Muḥibbī sīnesin aña nişān tutuñ

Çünki ribāṭ-ı köhne dimişler cihān içün
Ḫalḳ-ı cihānı kondı göçer kārbān tutuñ
Ü3-150b, S1-88b, H1-72b, T-104a

1883. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Görmek isterseñ eger dāyim cemālin dōstuñ
Levḥ-i dilde naḳş kıl her dem ḫayālin dōstuñ

Künc-i ḫalvetde gözüñ yaşın dök istiġfāra gel
Cidd ü cehd eyle bulasın ittiṣālin dōstuñ

Tatmayanlar ʿışḳ cāmını ne bilsün leẕẕetin
İçmeyenlerden ḫaber sorma zülālin dōstuñ

[1601] serv-i revān: tīr ü kemān Ü3

Sırr-ı ʿışḳı açma her ʿāṣī[1602] anı fehm eylemez[1603]
Añlamaz ḫuffāş olan nūr-ı cemālin dōstuñ

Pendümi gūş it Muḥibbī kesreti terk eyle kim
ʿĀlem-i vaḥdetde bulursın viṣālin dōstuñ
Ü3-150b, S1-89a, H1-72b, T-104b

1884. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Dil diler ʿışḳ āteşin sīnemde kitmān eylemek
Hīç olur mı karañuda berḳ pinhān eylemek

Korkum oldur kūy-ı dildāra ide bir gün żarar
Yoksa seyl-i eşkümi ne-y-idi ṭūfān eylemek[1604]

Ġonca gibi açılup gül gibi kılsun ḫande yār
Borcum olsun gözlerüm yaşını bārān eylemek

Geh cefā sengin atar geh gönderür ġam leşkerin
Aña mı kaldı göñül şehrini vīrān eylemek

Başuña Mecnūnlayın gelse sezā yüz biñ belā
Leylī zülfine neden kendüñ perīşān eylemek

ʿIşḳ bir sehlüñ-durur ger āşikār u geh nihān
Lāzım oldı ʿāşıḳı ney gibi nālān eylemek

Ġam sehābından yagar çün başa miḥnet yagmurı
Yaraşur saña Muḥibbī āh u efġān eylemek
Ü3-151b, S1-88b, H1-72a, T-103a

1885. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün

Alur gül ʿārıżuñda būy-ıla reng
Velī ġonca lebüñden oldı dil teng

Muṭīʿüñdür ser-ā-ser cümle ʿālem
İder çeşmüñ hemān yok yirlere ceng

Şarāb u şāhidi ḳadḥ itdi zāhid
Sözini bilmeyüp söyler-imiş neng

[1602] āṣī: ʿāmī S1, H1, T
[1603] Eylemez: idemez Ü3
[1604] 2 ve 6. beyitler S1, H1 ve T'de yoktur.

Yaşum āhum neden te's̱īr kılmaz
'Aceb ḳalbi anuñ āhen mi ya seng

İñilerse Muḥibbī bezm-i ġamda
'Aceb olmaz olupdur ḳāmeti çeng
Ü3-151b

1886. Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün

Faṣl-ı şitāda toñdı mı yagı benefşenüñ
İrdi bahār olmadı çagı benefşenüñ

Yokdur mecal kaldura başın zeminden āh
Hep ḫasta gibi yok yiri sagı benefşenüñ

Gezdüm kenār-ı gülşeni bir dāne görmedüm
Bakmaz cihāna var mı ferāgı benefşenüñ

Sünbül saçına hīç ola mı an[ı] beñzedem
Bāzār içinde bir pula bagı benefşenüñ

Sāḳī Muḥibbī teşneye gülgūn şārāb sun
Yāḫūd getür var-ısa agı benefşenüñ
H-48a

1887. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Gülşenüñ her gūşesin dutdı ṣadāsı bülbülüñ
'Āşıḳ-ı şūrīdedür gitmez hevāsı bülbülüñ

Devr-i gül mümted olup irdüm viṣāline diyü
Gīceler tā ṣubḥa dek budur du'āsı bülbülüñ[1605]

Geh hicāzı seyr ider gāh nevāda rāstı
Çep degül gūyendedür[1606] ḫoşdur edāsı bülbülüñ

Gülşene[1607] geldügi emridür reyāḥin şāhınuñ
Tā ki ḥaḳḳında ola medḥ ü s̱enāsı bülbülüñ

Almaz idi bāġ ara her bir şecerden ol ḫarāc
Ger ezelden olmasa idi livāsı bülbülüñ

[1605] Bu beyit A'da yoktur.
[1606] gūyendedür: gūyende A
[1607] gülşene: başına A

Her neye mālik ise gül pāyına itdi nis̱ār
Görinürde kaldı ancak bir ʿabāsı bülbülüñ

İy Muḥibbī bir vefāsuz yār sevmişdür meger
Eksük olmaz dāyimā derd ü belāsı bülbülüñ
H-57b, A-68b

1888. Mefʿûlü mefâʿîlü mefâʿîlü feʿilün

İy ruḫları gül lebleri şekker daḫı nāzük
Ẕikrini anuñ eyle mükerrer daḫı nāzük

Ḳaddini görüp pāyına yaşuñı revān it
ʿIşḳ-ıla eger terk idesin ser daḫı nāzük

Bend olmak idi zülf-i dil-āvīzine göñlüm
Asılmak aña ola müyesser daḫı nāzük

Derd-ile belā vü ġamuñı ḫoş görür ʿāşıḳ
Ger olsa anuñ ḥāli mükedder daḫı nāzük

Her kim ki Muḥibbī göre bu şiʿr-i laṭīfi
Eydür görinür gül gibi ḫoş-ter daḫı nāzük
A-69a

1889. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün (faʿlün)

Ḥālümi āh göñül yine diger-gūn itdüñ
Bir boyı servi görüp yaşumı Ceyḥūn itdüñ

Bezm-i ġamda giceler ney gibi efġānlar idüp
İçmege sāġar ile yaşumı gülgūn itdüñ

Leylī zülfini yine boynuma zencīr kılup
Ehl-i ʿışḳ içre beni göz göre Mecnūn itdüñ

Kaʿbe kūyuñı ṭavāf eylemek oldı baña farż
Gözlerüm yaşını sīm çün yüzüm altun itdüñ

Eyledüñ kūy-ı ḫarābātı Muḥibbī'ye maḳām
Şükr idüp ḥālüme bunı dimezin dūn itdüñ
A-69a

1890. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gösterüp agzuñda laʿlüñ soñra pinhān eyledüñ
Öldürüp ʿāşıḳları yok yirlere kan eyledüñ

Zülfüñi çevgān idelden berü iy ṣāḥib-cemāl
Başumı top eyleyüp yoluñda ġalṭān eyledüñ

Bāġ-ı ḥüsnüñde gezerken buluban dil düzdini
Zülfüñe bend eyleyüp ḥabs-i zenaḫdān eyledüñ

Bir naẓarla virüben tārāca bu dil kişverin
Gönderüp ġam leşkerini soñra vīrān eyledüñ

İy Muḥibbī yine bir mihr-i münevver şevḳine
Eyleyüp çāk-i girībān tā-be-dāmān eyledüñ

A-69b

1891. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün

Dil düzdini tutup yine āh kara perçemüñ
As dāra diyü söyledi gör yāra perçemüñ

Leylī saçuñ ḥasreti Mecnūn'a dönderüp
Dīvāne-vār eyledi āvāre perçemüñ

Gülzār-ı ḥüsnüñe senüñ ayak mı basdurur
Oldı ṭılısm beñzeyeli māra perçemüñ

Zülfüñ katında ḳıymeti kalmaya sünbülüñ
Raġbet mi koya nāfe-i Tātār'a perçemüñ

Ordu-yı ḥüsnüñ içine hergiz girilmeye
Bekler kafañı beñzedi dündāra perçemüñ

ʿUşşāḳı öldürüp başa dakmış otagasın
Göstermiş uzun illere gör kara perçemüñ

ʿAḳlın yitüre bilmeye kendin Muḥibbī āh
Salınsa gāh zülf-ile ruḫsāra perçemüñ

A-70a

1892. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Cānı n'eyler ʿāşıḳa cānān gerek
Derdi ḫoş görüp dimez dermān gerek

Kapusında boynı baglu bendeyüz
Kullara ne emr ola fermān gerek

Basma dünyāya mülevvesdür cihān
Merd olanlar pāk ü ḥoş-dāmān gerek

Her ki ʿāşıḳdur yanup ʿışḳ odına
Gīce gündüz ol dil-i sūzān gerek

ʿIşḳ meydānında top it başuñı
Lāyıḳ ol topa ḳadüñ çevgān gerek

Laʿle beñzetmege bu söz gevherin
Ḥāṣılı dil gibi aña kān gerek

Kūyına yāruñ Muḥibbī varıcak
Kaʿbe'ye varana cān ḳurbān gerek
A-70a

1893. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün

Getürmez idi Fürs ehli dile Kum-ıla Kāşān'uñ
Varup meh-rūların görse Sitanbul u Ġalāṭā'nuñ

Kenāra getürüp yārı derāġūş eylemek ister
Güzel gördükçe anuñ-çün salar el mevci deryānuñ

Egerçi geçmedi kimse benüm şebdīz-i āhumdan
Velī gülgūn yaşumda serīʿidür bu meydānuñ

Gözüme iy ṣabā hinde iderem ḫāk-i dildārı
Gözüme koymazam hergiz yiter kühli Ṣıfāhān'uñ

Muḥibbī bādenüñ öpmek ayagını muḳarrerdür
Görebilse idüm bir kez yüzin cām-ı muṣaffā'nuñ
A-70b

1894. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Āşikār olsa ne tañ rāz-ı nihānı bülbülüñ
Yaş yirine dökilür gülşende kanı bülbülüñ

Gīceler tā ṣubḥ olınca āh u feryād ideli
Żaʿf-ıla dil-ḫasta cism-i nātüvānı bülbülüñ

Güllerüñ medḥin añan gāhī ḥicāz u geh ʿıraḳ
Rūz u şeb anuñ içün turmaz zebānı bülbülüñ

Kim añardı bülbüli güli de bülbül olmasa
Okunur mıydı gülüñ de dāsitānı olmasa

İy Muḥibbī işidenler nālesin raḥm itdiler
Bu ʿaceb gūş-ı güle girmez fiġānı bülbülüñ
A-71a

1895. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Derd-ile āh eylesem yanar felek
Bu duḫāndan gücenür çeşm-i melek

Kanı ʿahdüñ turmaduñ iḳrāruña
Kanda gitdi arada nān u nemek

Yazdı Mecnūn'ı ezel serdār-ı ʿışḳ
Beni yazdı şimdi anı itdi ḥaḳ

Baḥra döksem āhum odı şemmesin
Kaynayup bişerdi içinde semek

Nev-ʿarūs-ı dehre meyl itmemege
Bu Muḥibbī gibi gerçek er gerek
A-71b

1896. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Beni āşüfte kılan cānā cemālüñdür senüñ
Āl iden bu bend-ile ol çeşm-i āluñdur senüñ

Sīnesine lāle gibi dāğ uran ʿāşıḳlaruñ
Ruḫlaruñda görinen iy dōst ḫālüñdür senüñ

Kāse-i miḥnet içer hicrān şebinde ehl-i ʿışḳ
Çeşmini rūşen kılan ġayruñ viṣālüñdür senüñ

Gerdeninde gösterüp zülfin sü'āl itdi didüm
Hāy ẓālim boynuña düşmiş vebālüñdür senüñ

Ġayrılarla bu Muḥibbī yār oldı dir iseñ
Ḥāşa-lillāh ḥāşa-lillāh bu ḫayālüñdür senüñ
A-71b

1897. Mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

La'l-i lebüñüñ ḳandi ne sükker daḫı nāzük
Dişüñle sözüñ dürri ne gevher daḫı nāzük

Ḫoş devlet idi ayak ayak ḳaṣruña varsam
El virse viṣāl olsa müyesser daḫı nāzük

'Işḳ ehli niçe çeke çeke hicr belāsın
Cānına kıyup vire eger ser daḫı nāzük

Ḥammāma girüp yār eger gelse tırāşa
Ben olsam aña kaşkī berber daḫı nāzük

Rengīn sözüñ kim göre naẓmuñda Muḥibbī
Diye gül-i terden bu ġazeller daḫı nāzük
A-72a

1898. Fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilâtun fâ'ilün

Söylemedüñ leblerüñ agzuñda pinhān eyledüñ
Öldürüp 'āşıḳlaruñı göz göre kan eyledüñ

Esb-i nāz üzre el urduñ zülfüñüñ çevgānına
Başumı top eyleyüp yoluñda ġalṭān eyledüñ

Geçdi Ferhād-ıla Mecnūn ḳıṣṣası efsānedür
Sen benüm bu derdümi dillerde destān eyledüñ

Baña bu devlet yiter dil istemez sulṭān ola
Ḥamdü-lillāh kim kapuñda beni derbān eyledüñ

Āferīn olsun Muḥibbī āsümān-ı 'ışḳda
Dāġuñuñ her penbesini māh-ı tābān eyledüñ
A-72a

1899. Müstef'ilun Müstef'ilun Müstef'ilun Müstef'ilun

Ger eyleseñ cevr ü cefā derd senüñ elem senüñ
Yāḫūd dönüp mihr ü vefā luṭuf senüñ kerem senüñ

Tīġ çekerse ġamzeler boynumuz ince mūydan
Emrüñe rām olmışuz seyf senüñ ḳalem senüñ

İy gözüm ağla gāh sen gāh döküp ḫūn-ı ciger
Tā diyeler ki çeşm-i ter mā senüñ ü dem senüñ

Eyle dile cefāları tā sürevüz ẕevḳ u ṣafā
Gele baña o merḥabā ẓulm senüñ sitem senüñ

Sīneñi ṭabl idüp Muḥib çek bu livā-yı āhuñı
Çün şeh-i mülk-i ʿışḳsın ṭabl senüñ ʿalem senüñ
A-72b

1900. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Gelmedi mis̱lüñ senüñ geçdi niçe devr-i felek
Anuñ-ıçundur beşerden dinmedi efḍal melek

Zer gibi ḫālışlıgum bilmek dilerseñ iy perī
At cefā sengini olsun ortamuzda ol meḥek

Sakınursam seni kem gözden taʿaccüb eyleme
Sakınur cāndan ʿazīzdür gözde olan merdümek

Derd-i dil aḥvālini varsam ḥikāyet itmege
Korkaram kim ḳıṣṣamı yār diñlemeye yek-be-yek

Murġlar evc-i hevāda āhuma raḥm eyledi
Acıdı acı yaşumı gördi deryāda semek

Dār-ı dünyānuñ Muḥibbī ḥāli çün bu nevʿadur
Kimine ḫalḳuñ naṣīb olur emek kime yimek
A-73a

1901. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Çün ezel alduñ maḥabbet bādesin nūş eyledüñ
Kaynaduñ deryāya döndüñ dem-be-dem cūş eyledüñ

Nāle kılduñ şol ḳadar gülzār-ı ḥüsninde anuñ
Gülsitānuñ bülbülini cümle ḫāmūş eyledüñ

Pādişāh-ı ʿışḳsın geydüñ yine nūrdan külāh
Şuʿle-i āhuñ alup başuña serpūş eyledüñ

Kāyinātuñ cümle aḥvāline olduñ muṭṭaliʿ
Ol melek-sīmādan alduñ çün ḳadeḥ nūş eyledüñ

Ḫoş-dil itdüñ cümleten ʿāşıḳlaruñ buldı murād
Bu Muḥibbī ne günāh itdi ki nā-ḫoş eyledüñ
A-73a

1902. Fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilâtun fâʿilün

Lāle-i ḫamrādan iy meh gül ruḫuñ al eyledüñ
Göñlümüz almaga beñzer yine bir al eyledüñ

Şīve vü nāz ile çeşmüñ tīri meftūn ideli
Ḫalḳ-ı ʿālem içre gör kim niçe ḫoş-ḥāl eyledüñ

Dāne vü dām ile her dem murġ-ı diller ṣayd idüp
Söze geldügüñce adın zülf ile ḫāl eyledüñ

Sanʿat-ı cevrüñ cihānda ad ola diyü müdām
Ol elif ḳaddüñle bükdüñ ḳāmetüm dāl eyledüñ

İy ṣabā saña uyalı çıḳdı başdan zülf-i dōst
Billāh ol miskīni n'içün böyle idlāl eyledüñ

Dār-ı ḫuld olmış maḳāmuñ her zamān iy ḥāl-i yār
Ol siyeh rūyuñla bilsem niçe aʿmāl eyledüñ

Ger hevā-yı ʿışḳa pervāz itse ṭañ mı cān u dil
Himmet idüp çünki mihrüñ perr-ile bāl eyledüñ

Destgīr-i miskīn olmak lāzım iken şānuña
Zülfüñ ucı gibi bizi daḫı pāmāl eyledüñ

İşve idüp göñlin almagla Muḥibbī bendeñi
Ḥamdü-lillāh ġayrılardan fāriġu'l-bāl eyledüñ
MN-2499